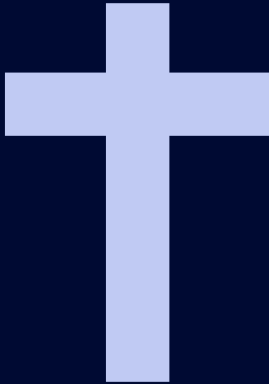

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus

Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049

Contents

MATTHEW	1
MARK	58
LUKE	93
JOHN	152
ACTS	194
ROMANS	250
1 CORINTHIANS	278
2 CORINTHIANS	305
GALATIANS	322
EPHESIANS	332
PHILIPPIANS	341
COLOSSIANS	347
1 THESSALONIANS	354
2 THESSALONIANS	360
1 TIMOTHY	364
2 TIMOTHY	372
TITUS	377
PHILEMON	381
Hebrews	383
JAMES	403
1 PETER	410
2 PETER	418
1 JOHN	423
2 JOHN	430
3 JOHN	431
JUDE	432
REVELATION	435

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

¹ Abraham bits'á'dí' hanádaakinolt'ííhíí Jesus Christ, David bá nítíni nyáázhi' naltsoos besi'aaní. ² Isaac Abraham bá hizhchíi; Jacob Isaac bá náánázhchí; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchíi; ³ Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchíi; Éstrom Pháres bá náánázhchí; Áram Éstrom bá náánázhchí; ⁴ Amínadab Áram bá náánázhchí; Náasson Amínadab bá náánázhchí; Sálmon Náason bá náánázhchí; ⁵ Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchíi; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchíi; Jesse Óbed bá hizhchíi; ⁶ David, ízigo nant'án nlíni, Jesse bá hizhchíi; Urías n'íi bi'aahíí Sólomon David, ízigo nant'án nlíni, yá yishchíi; ⁷ Robóam Sólomon bá hizhchíi; Abíah Robóam bá náánázhchí; Asa Abíah bá náánázhchí; ⁸ Jósaphat Asa bá náánázhchí; Jóram Jósaphat bá náánázhchí; Ozías Jóram bá náánázhchí; ⁹ Jóatham Ozías bá náánázhchí; Áchaz Jóatham bá náánázhchí; Ezékias Áchaz bá náánázhchí; ¹⁰ Manáses Ezekías bá náánázhchí; Ámon Manáses bá náánázhchí; Josías Ámon bá náánázhchí; ¹¹ Bábylonyú isnáhgo odestíidá', aí hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchí; ¹² Bábylonyú isnáhgo odestiiníí bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchíi; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchí; ¹³ Abíud Zoróbabel bá náánázhchí; Eliákim Abíud bá náánázhchí; Ázor Eliákim bá náánázhchí; ¹⁴ Sádóc Ázor bá náánázhchí; Áchim Sadóc bá náánázhchí; Eliúd Áchim bá náánázhchí; ¹⁵ Eleázar Eliúd bá náánázhchí; Mátthan Eleázar bá náánázhchí; Jacob Mátthan bá náánázhchí; ¹⁶ Joseph Jacob bá náánázhchí, Josephíí Mary holzéhi biká' nlii ní', Maryhíí Jesus, Christ holzéhi, yishchíi. ¹⁷ Aík'ehgo Abraham bits'á'dí' David neheñá'zhí' dííts'adah hanátolchíi; David bits'á'dí' isnáhgo odestíizhí' dííts'adah hananátolchíi; áidí' isnáhgo odestiiníí bits'á'dí' Christ nyáázhi' dííts'adah hananátolchíi.

¹⁸ Díí k'ehgo nko Jesus gozlii: Bąą Mary holzéhi ilk'idá' Joseph baa hiiltíi, ndi doo hwahá yił niinéh da ndi Holy Spirit bits'á'dí'go biyi' mé' silíi. ¹⁹ Yił niinéhihíí, Joseph holzéhi, nnee nkt'éégo at'éhi, Mary doo dénchq'égo bich'í' godigháh hát'íi dahíi bighá, doo hadín yígólsinégo bił ilk'inásht'aash, nzi. ²⁰ Áidá' yaa ntsekees nt'éégo, nayeelgo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká' dí'ihíí bich'í' hadziigo gáníí, Joseph, David biye' nliini, Mary ní'aa ándle'zhí' doo néndzid da; hiltsąą siliiníí Holy Spirit bits'á'dí'go at'éé. ²¹ Bizhaazhé ishkiinhi goleeh, aí Jesus holzeego ádnííí: bik'íi binchq'íi bits'á'zhí' hasdáyihiniíí

doleehíí bighą. ²² Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi áńíí n'íí begolne'go be'ánágót'ííd, gáníigo, ²³ Isąą, na'ilíhn doo hwahá nnéh dahíí hiltsaą hileeh, bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí bizhi'íí Emmánuel golzee doleel, áí, Bik'ehgo'ihinań no-hwił nlii, golzeego ágolzee. ²⁴ Áídí' Joseph ch'ínádzidgo, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á ábiłnńiidyú ádzaago Mary yił nńáá: ²⁵ Áídá' doo yaa naghaa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozliiżhi'; áń Jesus yizhi' yá áyíílaa.

2

¹ Judéayú Bétlehem golzeegee Jesus gozliidá' Hérod nant'án nlii lək'e, áídá' ya'ái hanadáhdí' nńee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhi', ² Gádaanńigo, Jews binant'a' gozliiħíí hayú? Ya'ái hanadáhdí' bits'ılsoqsé dah hiit'íiħíí bighą daahohiikąąhyú dekai. ³ Hérod nant'án nlii ła'íí nńee dawa Jerúsalemyú daagolíni biłgo díí daidezts'aądá' doo bił daagozhóó da lək'e. ⁴ Hérod okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíiħi ıla'áyíílaago, Hayú Christ goleeh? daayilńiigo nayídaadikid. ⁵ Áík'ehgo gádaabiłńii, Judéayú Bétlehem golzeegee; Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi n'íí k'e'eshchiiħíí k'ehgo, ⁶ Júda bini'yú Bétlehem nliiníí, Júdaagee nant'án daanliiníí bił dáłedaanł'ée: nant'án shichągháshé, Israel hat'íí, yá nant'aa doleehíí nits'á'dí'go goleehíí bighą, nńi. ⁷ Hérod dánant'í'ego nńee daagoyániħíí yiká o'il'a'dá' nayídaadikid, Daadá' ts'ılsoqsé dantsé hit'íi silii? nńigo. ⁸ Áídí' Bétlehemiyú odaayis'a' gádaabiłńiigo, Ishkiin akts'íséę nł'éeęo biká hadaanohtaa; baa nohkai lək'eyúgo shil nanádaagodołńihgo shíí áłdó' ákú hoshkąąhyú disháh. ⁹ Nant'án áńíiħíí daidezts'aądá' dahiskai; hikaahdá' ya'ái hanadáhdí'go ts'ılsoqsé dahs'aągo daayo'íi n'íí báđihyúgo hiltsoł nł'éeęo, ishkiin akts'íséhi sitiięee bik'ehdí' dahs'aą silii. ¹⁰ Ts'ılsoqsé daayiltsaądá' dázhó yaa bił daagozhóó lək'e;

¹¹ Áídí' kįh yuné' ha'ákaidá' ishkiin akts'íséħíí báą, Mary holzéhi, yiłgo daayiltsaądá', yich'í' hayaa ádaadzaago daayokąąh: ilínihi nadaayiné'íí yidá'ch'ída'iztaągo óodo, jeeh didlidgo łıkągolchini, frankincense holzéhi, ła'íí jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, yaa daizné'. ¹² Nńee daagoyáni Bik'ehgo'ihinań, Hérod bich'í'yú nádohkáh hela', daabiłńiigo yaa nadaiyeelgo, dabíi bini'yú onákai, łahyúgo. ¹³ Anákaidá' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'dí'hi Joseph bił ch'í'nah ánągodlaa nayeelíí bee, gáníigo, Nádnáh, mé' hik'e báą biłgo Egyptyú bił nkáh, ákú nahisóotąą, nohwił nanágoisn'i'zhi'; Hérod k'ad mé' yiziltheego yiká hantaa godigháh. ¹⁴ Áík'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihíí hik'e baąhíi biłgo t'é'yú Egyptyú

okai. ¹⁵ Hérod daztsaazhí' da'akú naháztaq: Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidíí áńú n'íí, ShiYe' Egyptdí' hannáh bildishńii, nńiidíí begolne'go ágodzaa.

¹⁶ Áídí' Hérod nńee daagoyáni bich'í' nadaazhch'a'go yígołsııdá' dázho bágóchııdgo, ishikín naki bił ledaagodzaadı' hayaa godezt'i'go dawa natseedgo yengon'áá Béthlehemýú, nńee daagoyáni Jesus yaa nayıdaadıkid n'ııdí' godezt'i'go. ¹⁷ Jéremy, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi n'íí, gánńiidíí begolne', ¹⁸ Rámayú la' bizhii daidits'ag, daachag la'íi chaal daadilwosh, Rachel bichagháshé yigha hichago, yati' inesk'azıı bee bich'í' yádaach'ılti' ndi doo hagot'éégo da lek'e, bichagháshé da'adaadihıı bigha.

¹⁹ Hérod daztsaadá' Bik'ehgo'ihinań binal'a'a yaaká'dí'hi Egyptgee Joseph nayeełıı bee bił ch'ı'nah áńagodlaa, ²⁰ Gánııgo, Nádnáh, niye' hik'e báá biłgo Israel hat'ıi bini'yú bił nádnkáh: niye' daizilhee hádaat'ıı n'ıı nanezna'. ²¹ Áídí' nádiidzaago biye' hik'e bağhıı biłgo Israel hat'ıı bini'yú onákai. ²² Arkeláus Judéayú nant'án nanásdlıı, bitaa Hérod sıtıı n'ııgee nnańthzhgo Joseph ya'ikonzııdá', ákú digháhzhı' neldzid: áık'ehgo bindzeełıı bee Bik'ehgo'ihinań, Doo ákú ńnáh da, biłnńiid, áık'ehgo ni' lahyúgo Galilee golzeeyú okai. ²³ Áídí' kıh gozńilıı Názařeth golzeegee ndaagozle'; Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi, Áń Názařene holzee doleeł, daanıi n'ıı begolne'go.

3

¹ Áı benagowaadá' John Baptize ágole'ıı nńee yich'ı' yałti'go nyáá, da'igolııyú, Judéa bigodesdzogıı biyi', gánııgo, ² Nohwinchó'ıı bits'á'zhı' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahıı biká' nagowaa. ³ Díńko Esáias, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi, yaa yałti'go gánıı n'ıı, Da'igolııyú hadıńshı dilwosh, NohweBik'ehń báđıhyú ilch'ı'daagohle', intın ilk'ıdezđohgo bá ádaahle', ńiigo. ⁴ John bidiyagé bighán ha'ı'áhıı bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'ııdi hik'e dzılyú gosnihiı biłgo bihidán lek'e. ⁵ Áıdá'go Jerúsalemđı' Judéa dahot'éhé ni' nagoz'ąadı' la'ıı túńlıınıı Jórdan holzéhi bińaayú dahot'éhé ni' nagoz'ąadı' baa nánzáá, ⁶ Áık'ehgo bi'adaat'e' nchó'ıı yaa nanádaagosńı'dá', túńlıınıı Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

⁷ Phárisees daanlıni hik'e Sádducees daanlıni baptize ádaalnéhiı yigha neheskaigo yıłtsaadá' gáyıłńii, Nohwıı, ch'osh bik'asda' golııhıı k'ehgo daalnoł'ııhıı, hadın lá nohwáđıhyú nohwiniigodılne' goz'aanıı bits'á'nohkáh nohwılńııd? ⁸ Da'anıi nohwinchó'ıı bits'á' ádaahdzaayúgo

ch'í'nah ádaadi'noksi, nest'a' nkt'éégo nádaant'ihí k'ehgo nohwaa daide'aah. ⁹ Abraham bits'á'dí daadihe'na'i doo idikdaadh'ni da: Bik'ehgo'ihí'nań dúi tsée naznili nnee Abraham bits'á'dí daadihezna'hí k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishni. ¹⁰ Ch'il nkedn'aagee ilk'idá' bénil'aadgo ácha nnit'aq: ch'il dawa doo nest'án nkt'éehí baa dahndéh dayúgo yó'ok'éhgo kq' dilthi' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹¹ Shihí tú bee baptize ádaanohwish'ii gádnii, nohwinchó'ii bits'á'zhí' ádaasohdzaayúgo: ndi shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, bikee hishleełi ndi doo bik'eh sit'ii da: án Holy Spirit hik'e kq' yee baptize ádaanohwi'ii doleeł. ¹² Be'ilch'ihé dahyot'ii, t'oh naghái ilch'ihí goz'aagee nágosho doleeł; binest'a'híi ilk'eyihini; áidá' bizhoolíi kq' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidiliid.

¹³ Áidí' Jesus Gálileedí' Jórdan túnlí'zhí' nyáá, John baptize ábile'híi bigha. ¹⁴ Áidá' John doo hat'ii dago gánii, Shíigo née shaa nyaa, shíi ni baptize áshíle'go dávik'ehdá'? ¹⁵ Jesus gábil'ni, Ch'ík'eh ndi nzhqo k'adí: nzhqogo ágot'eehíi dawa be'iidle'go dávik'eh. Áik'ehgo John baptize ábílaa. ¹⁶ Jesus baptize ábi'delzaadá' tú biyi'dí' dagoshch'i' hanázzaa: áidí' yáá bich'i' ilts'a' ádzaago Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit hawú k'ehgo bich'i' nke'eníhgo yiltsaaníi dábilgo biká' dahnezdaa: ¹⁷ Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gánii'go yidezts'aq, Díinko shiYe' shil nzhóni, án baa shil gozhóq.

4

¹ Áidí' Jesus Holy Spirit nabílaago da'igol'iyú ch'iidn nant'án nabíntaahyú óyáá. ² Dá doo iyáne dizdin behiskaq, ái aqł hiskaqadá' shiná' silii. ³ Na'íntaahíi baa nyáágo gábil'ni, Ni Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ní'iyúgo, dúi tséehíi bán náodleeł, nni. ⁴ Áidá' Jesus gábil'ni, Ágágołzeego k'e'eshchii, Nnee doo dá bán zhá yee hi'naa da doleeł, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati'ii bizé'dí' behagohigháhíi dawa yee hi'naa doleeł. ⁵ Ch'iidn nant'án godiyihgo ízigo kih goznilyú Jesus yil o'áázhgo kih biyi' da'ch'okaqhíi ts'ídago goz'aaníi bilatahyú yil n'áázhgo, ⁶ Gánábildo'niid, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ní'iyúgo gódah ch'í'nt'e': ágágołzeego k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagolínii nkt'éégo binádaadeh'ii doleeł, ná daayikdoniik: áidí', Doo tsée hitałgo hayaa ngeeh dahíi bigha anádaanołteeł doo. ⁷ Jesus bich'i' hananádziigo gábil'ni, Ágágołzeego k'ená'ishchii, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń doo nabíntaah da. ⁸ Áidí' dził dážhó yúdahi biká'yú yil hananát'aazhgo nnee iltah at'éégo hadaazt'i'ii dawa lá'ii bi'ízigo ágot'eehíi bil ch'í'nah áyílaago; ⁹ Gábil'ni, Díi nagoz'aaníi dawa naa dinish'aa doleeł, hayaa áne'go

shonkaqahyúgo. ¹⁰ Jesus gánabiłdo'niid, Yuwehyú, Satan: ágágolzeego k'ená'ishchijj, Bik'ehgo'ihinań neBik'ehń zhá honkaqah, da án zhá bá na'iziid. ¹¹ Áídí' ch'iidn nant'án bits'á'zhi' onádaadá' Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'á yaaká'dí'hi baa hikaigo bich'odaazni'.

¹² Áídí' Jesus John ha'áneztijgo ya'ikonziidá' Gálileeyú óyáá; ¹³ Názarethdí' dahiyaago Capérnaumyú ngonle', túsikaaní bahyú, Zábulon hik'e Néphthalim bigodesdzogí biyi': ¹⁴ Esáias, Bik'ehgo'ihinań binkaáyú na'iziidi, gánniid n'íi begolne'go, ¹⁵ Zábulon bini' hik'e Néphthalim bini' Jórdan túnlíi hanaayú túsikaaní bich'í' Gálileeyú, doo Jews daanlijj dahíi bini'yú; ¹⁶ Godilhiyú naháztaq n'íi kq' bená'dindíingo daayiltsaa; da'itsaah bichagosh'ohyú naháztaq n'íi bich'í' idindláad silijj.

¹⁷ Áídí' godezt'igo, Nohwinchq'íi bits'á'zhi' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa, niigo Jesus yałti' nkegonyaa.

¹⁸ Jesus túsikaaní Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', nnee ilk'isyú naki, Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew lóg behaidlehé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsaa: ái lóg hadaayihileehí daanlijj. ¹⁹ Áík'ehgo gádaayihni, Shiké' dahdoh'aash; lóg hayihileehí k'ehgo nnee shá nádaahohláhgo ánohwishle'. ²⁰ Dagoshch'í' lóg behaidlehé nanest'ólihií da'áigee ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lék'e. ²¹ Áídí' dahnáidzaago ilk'isyú naki naayiltsaa, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, ái bitaa Zébedee bilgo tsina'eehí yiyi' naháztaq, bilógbehaidlehé nanest'ólihií nádaikadgo; áík'ehgo yich'í' ánniidi. ²² Dagoshch'í' bitaa tsina'eehí yiyi' sidaadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'.

²³ Áídí' Jesus, Gálileeyú dahot'éhé Jews ha'ánáséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilałt'áhgee begoz'aaníi nł'éeego baa na'goni'íi yaa yałti'go, la'íi nnee bitahyú ilłah at'éeego kah yaa nadaakaihií hik'e daanniihií náyihilziihgo anádaal. ²⁴ Syria golzeeyú dahot'éhé Jesus baa daach'inii: ákú ilłah at'éeego daanniihií hik'e kah yaa nakaihií, góyéego bich'í' nadaagowaahíi, ch'iidn yisná ádaabiłnií, onádaatlishihíi, la'íi daadi'ilihíi yil nadaaskaigo Jesus nł'éeego ánádaayisłlaa lék'e. ²⁵ Áík'ehgo nnee ląágo Gálilee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, la'íi Jórdan túnlíinií hanaadi'hi biké' anáłseeł lék'e.

5

¹ Jesus nnee biké' anáłseełi yiltsaaqo dzilyú hayaa: áigee nezdaago bitsilke'yu alđó' baa hikai: ² Yil ch'ídaago'aah nkegonyaa, gánijgo: ³ Hadíi ídaagoch'iyolba'íi biyaa

daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní itah daanlii. ⁴ Chaal nadaakaihií biyaa daagozhóq le': bá nádaagodojooq. ⁵ Bijíidí' isht'edaagodnt'éehíí biyaa daagozhóq le': ni'gosdzán dá goz'aa nt'éego biyéé doleel. ⁶ Nzhooqo ágot'eehíí dážhó hádaat'íihíí bigha shiná' hik'e dibá' daanliiní biyaa daagozhóq le': áí náda'doldiik. ⁷ Bił daagoch'oba'íí biyaa daagozhóq le': bíí aldó' baa goch'oba' doleel. ⁸ Bijí biyi' daagozhóoníí biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihí'nań daidołtséel. ⁹ Iłch'i'gont'éehíí benadaago'aahíí biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daabiłdi'nii doleel. ¹⁰ Nzhooqo ágot'eehíí ye'ádaat'eehíí bigha bich'i' nadaagoch'inłkaadíí biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní itah daanlii. ¹¹ Shií shigha nnee yati' yee daanohwokaalyúgo, nohwiniidaagodnłsyúgo, la'íí léda'ılchoogo yati' dénch'ó'éhíí yee nohwaa yádaakt'yúgo, nohwiyaa daagozhóq le'. ¹² Nohwił daagozhóq le', dážhó nohwil daagozhóq le': yaaká'd'igo ízigo ágot'eehíí nohwaa hi'né' doleel: nohwíí dánohwintségo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí da'ágát'éégo bich'i' nadaagoch'inłkaad ni'.

¹³ Nohwíí ni'gosdzán bi'ishih daanohlii: áídá' ishíihíí doo nk'óqzh da silijyúgo, nt'é bee nk'óqzh ánálné'? Doo nt'é bee nłt'éé da, daazhógo ch'élkádgo biká' nach'ikai doo. ¹⁴ Nohwíí ni'gosdzán biká' nnee bá'idindláadíí daanohlii. Dził biká'yú ízigo kih nagoznıl dahgoz'ayúgo, doo hagotéégo nant'i' da. ¹⁵ La'íí ik'ah k'ó'íí ch'idnłłah lək'eyúgo, doo táts'aa bił hayaa nch'i'áah da go'íí, áídá' ik'ah k'ó'íí biká' dahnásilt'áhé biká' dahch'ilt'aah go'íí; áík'ehgo hadíí kih yune' naháztaaníí dawa yee daago'ii. ¹⁶ Nnee bińáal nohwits'á' idindláad le', áík'ehgo nłt'éégo ánadaaht'íihíí daayo'iiigo nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn ízigo at'éehíí bee ch'í'nah ádaanoksí.

¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí bek'e'eshchiiníí doo ánabiyishdijhyú níyáá daashoh'níí da: doo ánabiyishdijhyú níyáá da, áídá' dawa begolne'go níyáá. ¹⁸ Da'anii gánohwiłdishnii, Yáá hik'e ni'gosdzán biłgo bech'igońahzhí' begoz'aaníí biyi'dí' ayáhago isdzohíí la'íí dahts'idilhihíí doo daazhógo dá dahgoz'aa nt'éego da, aqł alzaazhi. ¹⁹ Hadín díí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí ayáhago ágot'eehíí ndi doo yikisk'eh at'éé dahíí, la'íí áík'ehgo nnee yił ch'ídaago'aahíí, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú dážhó doo ilii dahíí bee hojii doleel: áídá' hadín díí begoz'aaníí yikisk'eh at'éehíí la'íí yee iłch'ígó'aahíí, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú ízigo at'éehíí bee hojii doleel. ²⁰ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Pharisees daanliini bitisgo nłt'éégo ádaanoht'eeyúgo zhá

yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní itah daahleeh go'íí, nohwildishñii.

²¹ Doo ánídá' díí k'ehgo nnee bángot'aago daadesots'aq ni', Doo izilhéé da; hadín izis-híí'í góyéégo bágoz'áni at'éé, golzeego: ²² Áída' gádaanohwıldishñii, Hadín bik'isn doo nt'é bighą dayú yik'enniihíí góyéégo bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Ráca, yilñiihíí baa yá'iti'go bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Doo gonyáą da, yilñiihíí ch'iidn biko' dilti' yuyaa bágoz'áni at'éé.

²³ Áík'ehgo bech'okaqahíí biká' dahnási'nihíí goz'aagee nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań baa nánné'yúgo, nik'isn bil dahgosín'aqahíí bínálniihyúgo; ²⁴ Da'áígee da'ch'okaqah goz'aagee nt'éhéta nánné' n'íí siné'dá' nik'isn bich'i' nńáhgo ilk'ínágodnłdọq; áídí' t'aqzhí' nádńdáhgo áníta Bik'ehgo'ihí'nań baa nánné'.

²⁵ Hadín naa dahgoz'aaní dagoshch'i' bil ilk'ínágodnłdọq, yáná'iti'héyú bil hi'ashdá'; dahyúgohíí dńnko aayanáltihíí yaa nide'ahi at'éé, aayanáltihíí aasitini yaa niktéehgo ha'anilt'e'.

²⁶ Da'anii doo ch'ínánódáh at'éé da, dá aqł na'ínılgo zhą, nıldishñii.

²⁷ Doo ánídá' ágádaach'iniigo ba'ikodaanohsı lán shı, Doo nant'i' nahkai da, golzeego: ²⁸ Áída' shíí gádaanohwıldishñii, Nnee isdzán dážhó hát'ıigo dénch'óego yinel'ııdíí ilk'idá' bi-jíí biyi' yuyaa nant'i' deyaa. ²⁹ Nińáá dihe'nazhinéégo híí nch'og'go ánát'ııl ánılsıyúgo ha'aahgo yó'olne': nits'ı lązhı' da'adıhyúgo doo nzhọq da, áída' nits'ı dabiighago ch'iidn biko' dilti' yuyaa, hell holzéhi, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhọq da. ³⁰ Nigan dihe'nazhinéégo híí nch'og'go ánát'ııl ánılsıyúgo nadnłgeeshgo yó'olt'e': nits'ı lązhı' da'adıhyúgo doo nzhọq da, áída' nits'ı dabiighago ch'iidn biko' dilti' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhọq da. ³¹ Gánádaadi'nii ni', Hadín bi'aa yó'onáyılt'e' hat'ıınıí, naltsoos yıká' ilk'ínát'aash: ³² Áída' shíí gádaanohwıldishñii, Hadín bi'aa doo nnee ła' yıl nant'i' na'aash dadá' yıl ilk'ínát'aazhyúgo, nant'i' naghago áile': hadín isdzán yó'olt'e' n'ıí yıl nńááyúgo, áı nneehíí yıl nant'i' na'aash hileeh.

³³ Doo ánídá' gádaach'iniigo ba'ikonaadaanohdzı lán shı, Doo daazhógo nit'á dahnádinłniih da le', áída' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee hagog'éégo ánniihíí k'ehgo áıle':

³⁴ Áída' shíí gádaanohwıldishñii, Doo yaaká' bee nohwit'á dahnádaadidołniih da; áígee Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago dahsdaahíí bighą: ³⁵ Ła'ıı doo ni'gosdzán bee nohwit'á dahnádaadidołniih da; áı Bik'ehgo'ihí'nań dahnádil'iséhi at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; áı ızisgo kłh goznılıí nant'án ızisíí golınıhi at'ééhíí bighą. ³⁶ Doo nitsits'in ndi bee nit'á dahnádinłniih da, nitsizıl dała'á ndi doo ıigaigo dagohíí dilłıgo

áóléh át'ée dahíí bighá. ³⁷ Ha'oh, dagohíí, Dah, zhá daadohñii, doo nohwit'á dahnádaadidoñiih da ndi da'aniigo ádaadohñii: la'ihíí nchọ'ihíí bits'á'dí'go at'ée.

³⁸ Doo ánídá' gádaadi'niigo ba'ikodaanohsj lán shj, Nohwináá hayi'ááyúgo bináá hanádoh'aal, nohwiwooo hayi'ááyúgo biwoo hanádoh'aal: ³⁹ Áídá' shíí gádaanohwikdishñii, Nñee nchọ'go nohwich'j' at'ééhíí doo bich'j' t'áqzhj' ádaanoht'ee da: hadín nit'aaah yonkts'íyúgo, lahzhiñée bich'j' nnanint'aaah. ⁴⁰ Dahadín ni'íí bighá naa yá'ití'dá' nahayiiktsóozyúgo, ni'íícho alód' doo baa nchj' da. ⁴¹ Da'áá dahgostọ'yú niindeyoodyúgo, nakidn dahgostọ'yú bil n'aash. ⁴² Hadín dant'éhéta níyókeedíí baa nné', hadín dant'éhéta bá ch'íné'yúgo doo bich'j' t'áqzhj' hónťa' da.

⁴³ Doo ánídá' gánádaadi'niigo ba'ikonaadaanohdzj lán shj, Nit'ahdí' gólínií zhá nil nzhọqdá' nik'ennñiihíí bik'ennñiih le'. ⁴⁴ Áídá' shíí gádaanohwikdishñii, Nohwik'ennñiihíí nohwil daanzhọq le', yati' yee daanohwokáakíí biyaa daagozhọq doleeł daahoh'níí le', hadíí bil daanołchọ'íí nł'ée'go bich'j' ádaanoht'ee le', nchọ'go nohwich'j' ádaat'eehíí la'íí nohwiniidaagodnksinií bá da'ohkaqah le'; ⁴⁵ Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bizhaazhé daanołhjj: án nchọ'íí hik'e nzhọhíí dáleł'eego biká'zhj' ya'ái hanadáhgo áyíłsj, nł'ée'go at'ééhíí hik'e doo dá'ík'ehyú ádaat'ee dahíí dáleł'eego biká' nagołtjjhgo áyíłsj. ⁴⁶ Hadíí bil daanołshooníí zhá nohwil daanzhọqyúgo, nt'é bighá nohwich'j' nahi'nííł? Tax bich'j' nadaahi'niiłkíí ndi hadíí yil daanzhooníí bil daanzhọq ya'? ⁴⁷ Nohwik'isyú zhá bilák'e nádaadohñiihyúgo, la'ihíí hant'é bee bitisgo ádaanoht'ee? Tax bich'j' nadaahi'niiłkíí alód' da'ágát'ée ya'? ⁴⁸ Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn dázhọq nł'ée'go at'ée, nohwíí alód' ágádaanoht'ee le'.

6

¹ Doo dá nñee binadzahgee zhá nñee bich'j' nł'ée'go ádaanoht'ee da, daazhógo dédaanohwinił'jjhíí bighá: ágádaaht'jjyúgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bits'á'dí' doo nt'é nohwich'j' naho'nííł at'ée da. ² Tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné' lẹk'eyúgo, doo náđih higaakíí bésh dilwoshé yee aniigo da, daanzhọq ádaadil'iinií Jews ha'ánátséh nagoznil yune' la'íí intínyú nñee bada'ohíhíí bighá ágádaat'jjhíí k'ehgo doo ánt'jj da. Da'anii gánohwilkdishñii, Ik'idá' áí bich'j' nahasñili at'ée. ³ Áídá' tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné'yúgo nigan dihe'nazhiñée ánát'jjkíí ne'eshganzhiñée'ehíí doo yígółsj da le'. ⁴ Dánant'j'ego baa nné': áík'ehgo dánant'j'ego ánáda'ch'ol'jj

ndi yo'iiníí, niTaa, da'án n̄nee binadzahgee nich'i' nado'on̄iki at'éé.

⁵ Onkāahgee doo daanzhōō ádaadil'íihíí k'ehgo ánt'éégo da: áí ha'ánázéh yunē' la'íí ilk'ída'itingee nazjigo da'okāahgo bíl daagozhōō, n̄nee daabine'íígo. Da'an̄ii gádaanoht'ishn̄ii, Ilk'ída' áí bich'i' nahasn̄ili at'éé. ⁶ Áídá' ni, onkāahyúgo, ntééh yunē' ha'án̄n̄ahgo, ídíl da'dént'íhda' niTaa nagont'i'yú honkāah; án dánant'i'ego ánáda'ch'ol'íí ndi yo'iiníí, niTaa, da'án n̄nee binadzahgee nich'i' nado'on̄iki at'éé. ⁷ Da'ohkāahgee be'ádaadoh̄n̄iihíí doo dayúweh doo nt'é bighayú be'ádaadoh̄n̄ii da, doo Jews daanl̄i dahíí ádaat'eehíí k'ehgo: áí l̄áago yádaasiilti'yúgo zhá Bik'ehgo'ihina' nohwidits'ag, daanzi. ⁸ Doo áík'ehgo ádaanoht'ee da: nohwitaa hant'é bídaanoht'íihíí yígóls̄i, t'ah doo hwahá bíhók'eed da. ⁹ Díí k'ehgo nkó da'ohkāah: NohwiTaa yaaká'yú dahsindaahíí, Nizhi'íí dílzihgo bígózih le'. ¹⁰ Nant'án n̄l̄íhíí begodowáh. Hagot'éégo ánn̄iyú yaaká'yú benagowaahíí k'ehgo ni'godsza'án biká'yú áldó' begodoln̄íí. ¹¹ Díí j̄ií daahiidāā dolee'íí nohwá ágonks̄i. ¹² Hadíí nchō'go nohwich'i' ádaaszaahíí bighā baa nágodent'aahíí k'ehgo néé áldó' nchō'go ádaasiidzaahíí bighā nohwaa nádaagodin'áah. ¹³ Nanohwída'dintaah yunē' onohwoníí hela', áídá' nchō'go at'ééhíí bits'á'zh̄i' hanánohwih̄i'n̄íí: Dahazh̄i' dawa bá nant'áá, la'íí ninawodíí itisyú át'éhi, la'íí ízisgo ánt'éhi dahazh̄i' bee sínz̄i dolee'. Dolee'go at'éé. ¹⁴ N̄nee binchō'híí bighā baa nádaagodeso'aayúgo, nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn̄ áldó' nohwaa nágode'aahi at'éé: ¹⁵ Áídá' n̄nee binchō'híí bighā doo baa nádaagodeso'aā dayúgo, nohwitaa áldó' doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

¹⁶ Dáshiná' da'ohkāah l̄ék'eyúgo, daanzhōō ádaadil'íni doo k'ehgo adaanoht'ee da: áí dáshiná' da'okāahgee ídaadaagoch'i'yo'lbā'go binii hago ándaayol'íí, n̄nee dáshiná' oshkāahíí yídaago's̄i le', daanzigo. Da'an̄ii gádaanoht'ishn̄ii, Ilk'ída' áí bich'i' nahasn̄ili at'éé. ¹⁷ Áídá' ni dáshiná' onkāah l̄ék'eyúgo, nitsizíl nn̄l̄tag, ninii tángis; ¹⁸ Áí bee n̄nee dáshiná' onkāahíí doo yídaago's̄i da, niTaahíí zhá na'gont'i' ndi yígóls̄i: áík'ehgo dánant'i'ego ánáda'ch'ol'íí ndi yo'iiníí, niTaa, da'án n̄nee binadzahgee nich'i' nado'on̄iki at'éé.

¹⁹ Ni'godsza'án biká' dawahá nohwil da'ilíiníí doo nadaanoht'ee da, dánko gólchoozhi nohwits'á' da'iyāā, beshihii nohwits'á' dichíh, la'íí da'in'íihíí nohwee dain'íih: ²⁰ Áídá' yaaká'yú zhá nada'nohn̄íí, akúyúgo zhá gólchoozhi doo nohwits'á' da'iyāā da, beshihíí doo nohwits'á' dichíh da, la'íí da'in'íihíí doo nohwee daino'íih at'éé da: ²¹ Dahayú nohwil

ilíni siñilyú, áí zhá baa natsídaahkees doo. ²² Konáá'íi kots'í bik'ò'í at'éé: áík'ehgo konáá nht'ééyúgo kots'í dahot'éhé bik'ò' golíni at'éé. ²³ Áída' konáá doo nht'éé dayúgohíi, kots'íhíi dahot'éhé díhiki at'éé. Koyi' ná'dindíin n'íi kots'á' díhiki silijiyúgo, áí dážhó díhiki at'éé.

²⁴ Doo hadín binant'a' naki da, dała'á bił nch'ò'dá' la'ihíi bił nzhqo doleeł at'ééhíi bigha; dagohíi dała'á yotá'dá' la'ihíi yich'olaa doleeł at'éé. Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e hágólzilíi dála' doo hagot'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ²⁵ Áí bigha gádaanohwiłdishñii, Nohwi'ihí'na'íi doo baa nohwił daagoyéé da le', hant'éshá' hishąą doleeł, daanohsigo; dagohíi nohwits'í doo baa nohwił daagoyéé da le', hant'éshá' ágoshdle', daanohsigo. Ya' idáñhíi ihí'naahíi bitisgo ilji gá, ya' diyágé kots'íhíi bitisgo ilji gá? ²⁶ Dló' yúdahyú nada'iníihíi baa natsídaahkees: doo k'eda'dílee da, doo náda'igeesh da, doo hayú binon'ik'edaayihñii k'íi bá gowa goz'ąą da; da'ágát'éé ndi nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bá da'diiné'. Ya' nohwíi áí bitisgo da'inohñii gá? ²⁷ Nohwitaahyú hadín daahohñezíi yaa natsékeesíi zhá bee ayáhágo ndi ts'ídag ndikséhgo ádidle' gá? ²⁸ Hant'é bigha diyágé baa nohwił daagoyéé? T'oh dénzhónéhíi baa natsídaahkees; doo nada'iziid da, doo da'it'ool da ndi nht'éégo daanołseeł. ²⁹ Da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé lək'e ndi doo díi t'oh dénzhóné k'ehgo ik'e'isdlaa da, nohwiłdishñii. ³⁰ T'oh díi jji nołseeł, áidí' iskaą daadidliđi ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nht'éégo bik'e'islaadá' danilt'eego ya' áí t'ohíi bitisgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwik'e'islaa gá, nohwíi nohwi'odla' ádaayáháhi? ³¹ Áík'ehgo, Hant'é da'iidaą shíhíi? dagohíi, Hant'é da'iidlaą shíhíi? dagohíi, Hant'é ádaagohiidle' shíhíi? doo daadohñiigo baa nohwił daagoyéé da le'. ³² (Doo Jews daanlii dahíi áí zhá itisgo hádaat'íi:) áída' áí dawa bíđih daanohñii híi nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn yígółsi. ³³ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi hik'e bits'á'dí' nzhqogo ágot'eehíi ntsé biká hádaaht'íi; áík'ehgo díi dawahá alđó' nohwíyéé doleeł. ³⁴ Áík'ehgo yiskaągo hago ágot'eehíi doo baa nohwił daagoyéé da le': áí dabíi na'ídint'og ndi at'éé. Dała'á jji nagont'ogú da'ái zhá dábik'eh.

7

¹ Doo hadín baa nádaaht'íi da le', áík'ehgo nohwíi alđó' doo nohwaa nádaach'it'íi da doleeł. ² Aanádaaht'íihíi k'ehgo nohwíi alđó' nohwaa nádaach'it'íi doleeł; dáhołąągo kaa daasohné' láni shi n'íi k'ehgo da'ágáhołąągo nohwaa nádo'né'. ³ Hant'é bigha nik'isn bińáá yuñe' tsí alts'íséę sitaaníi hí'íi, áída' nihíi nińáá yuñe' tsí nchaahi sitaaníi doo hí'íi da? ⁴ Ni nińáá yuñe' tsí nchaahi sitąądá', hagot'éégo nik'isn gáññii, Shik'isn, ai tsí

alts'íséę nináá yune' sitaaní ná haoshtijh? ⁵ Ni, nzhqo idnl'ini, ntsé nináá yune' tsj nchaahi sitaaní hatijh; áik'ehgo nlt'éęgo go'j' nleehgo áníta nik'isn bináá yune' tsj alts'íséę sitaaní bá hatijh.

⁶ Nt'é dilziní doo gósé baa daahohniil da, la'íi nohwiyo' nlt'éhihí doo góchi bich'i' odaaholkaad da, ágadaah't'ijyúgo dánko yiká nakai doleel, áidi' nohwich'i' nádiikeego nohwik'idahjeeh.

⁷ Ídaadohkeed, áik'ehgo hant'é ídaadohkeedíi nohwaa hi'né'hi at'éé; hádaadoh'j'í, áik'ehgo hant'é hádaadoh'iiníi nádaadohné'hi at'éé; dáádít'j' nndaanołts'j, áik'ehgo nohwá ch'í'it'ijhi at'éé: ⁸ Hadín idókeedíi baa hi'né'hi at'éé; hadín hádéz'iiníi hant'é hádéz'j' shj'íi náidiné'hi at'éé; hadín dáádít'j' nndaalts'j'íi bá ch'í'it'ijhi at'éé. ⁹ NohwitaHyú la' nnee biye' golini, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséęgo yaa yi'aah gá? ¹⁰ Dagohíi lóg bíyókeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yilteeh gá? ¹¹ Daanołchq' ndi nohwichagháshé nt'é nlt'éhi baa hi'né'íi bídaagonołsjyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadín dant'éhéta nlt'éhihí bíyókeedíi yaa yiné'hi at'éé. ¹² Áik'ehgo nnee hagot'éęgo nohwich'i' ádaat'eego hádaah't'ijhíi k'ehgo nohwíi aldó' bich'i' ágádaanoht'ee: ái Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníi hik'e binkááyú nada'iziid n'íi ye'ik'ch'ídaago'aahíi bik'ehgo'hi at'éé.

¹³ Ágołts'ósęgo ch'ígót'i'yú ch'ínohkáh: nteelgo ch'ígót'i'ihíi, goteelgo intínhíi góyéé nágost'aayú intín, ląągo ákóne' ha'ánáśéh. ¹⁴ Ágołts'ósęgo ch'ígót'i'ihíi, ágołts'ósęgo intínhíi, ái zhá ihinań bich'i' intín, da'akwíyé zhá ákú ch'ekáh, doo ląągo da.

¹⁵ Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidíi ádaadil'ini baa daagonohsąą, ái dibel'j' bikágéhíi daabidiyágęgo nohwaa hikáh, áidá' biyi' yuyaahíi ma'cho dązhq shinań daanliiníi k'ehgo at'éhi ádaat'ee. ¹⁶ Dá binest'a'híi bee bídaagonołsj doleel. Ya' dahts'aa'íi hosh baa ndaach'ihiniil née, née figs kq'dahosh baa ndaach'ihiniil née? ¹⁷ Ch'il nlt'éhihíi nest'án nlt'ééhíi bah dahnándahi at'éé; áidá' ch'il dénchq'éhíi nest'án dénchq'éhíi bah dahnándahi at'éé. ¹⁸ Ch'il nlt'éhihíi doo nest'án dénchq'éhíi bah dahnándahi at'éé da, la'íi ch'il dénchq'éhíi doo hagot'éęgo nest'án nlt'éhihíi bah dahnándahi at'éé da. ¹⁹ Ch'il dawa doo nest'án nlt'ééhíi bah dahndéh dayúgo, yó'ok'ehgo kq' dilt'j' yuyaa olkaadhi at'éé. ²⁰ Áik'ehgo binest'a'ihíi bee bídaagonołsj doleel.

²¹ SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashihniihíi doo dawa yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleeh da; hadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn anihíi yikík'eh at'ééhíi zhá itah

daaleeh. ²² Áí bijji nnee lą́ągo gádaashĩnii doleeł, Nohwe-Bik'ehń, nohweBik'ehń, ya' doo daanónjiigo Bik'ehgo'ihinań nohwinkááyú yakti' da lání? Ya' doo nich'į' ádaan'niigo ch'iidn hadaaniidzood da lání? Ya' doo nizhi' biláhyú ízigo ánágot'įłhí be'adaant'ee da lání? ²³ Nohwí doo nohwidaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhį' nohkáh, nchọ'go ádaaht'ini, biłdidishnił.

²⁴ Dahadín shíyésts'ąągo shiyati' yikísk'eh at'éehí dı́ k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee goyáni tséé yiká' bigową ágodlaa: ²⁵ Łą́ągo nanágołtį, ła'í tų ná'dijoł, ła'í bigową bich'į' nádiyok; ndi doo nagongeeh da: tséé biká' goz'ąąhí bighą. ²⁶ Áídá' dahadín shíyésts'ąą ndi shiyati' doo yikísk'eh at'éé dahí, dı́ k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee doo goyánihi sái biká' bigową ágodlaa: ²⁷ Łą́ągo nanágołtį, ła'í tų ná'dijoł, ła'í bigową bich'į' deyolgo nangóngo': gową nabígozt'įih sillį. ²⁸ Jesus áí ąął yaa nagosni'dá' ilch'igon'ąąhí bighą nnee bił díyadaagot'ee lęk'e: ²⁹ Yebik'ehí k'ehgo yil ch'ígó'aahí bighą, doo nnee begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi ádaat'eehí k'ehgo da.

8

¹ Dził biká'dí' nkenádiidzaadá' lą́ągo biké' anázeel lęk'e. ² Nt'éégo ła' nnee lóód doo inądįh dahi, léprosy holzéhi, yaa nagháhi biyahzhį' hayaa adzaago gábińii, SheBik'ehń, náshínłzihí bik'e sıntįigo nígonsį, hánt'įyúgo náshínłzih. ³ Áík'ehgo Jesus yich'į' dahdidilniidi' yiká' ndelniihgo, Hasht'į; nándziih, yilńii. Áí dábiłgo lóód n'í inásdįd lęk'e. ⁴ Áíd' Jesus gábińii, Hadín dánko bił nagolńi' hela'; ti'i, okąąh yebik'ehi bich'į' ch'į'nah ádndle'go, nt'éheta be'okąąhí Bik'ehgo'ihinań baa nné', Moses ngon'ąą lęk'ehí k'ehgo, áík'ehgo nándziihí nnee yidaagolsį doleeł.

⁵ Jesus Capernaum golzeeyú nýááda', áígee silááda dała'á gonenadín binant'a'íi nábokaąągo baa nyáągo, ⁶ Gábińii, ShiNant'a', shána'iziidi dı' il silínihi yaat'éégo bił na'dini'go gowąyú sitį. ⁷ Jesus gábińii, Ákú disháhgo nasziih. ⁸ Silááda nant'an gábińii, ShiNant'a', shigową yuńe' ha'annáhgo ndi doo bik'eh sitį da: déhadziihgo ndi shána'iziidi nadziih ndi at'éé. ⁹ Shíi ąłdó' shinant'a' golį, shihí silááda bá nansht'aa: dała'á, Dah nnáh, biłdishniyúgo dahdigháh; ła'í, Yushdé', biłdishniyúgo shaa higháh; ła'í shána'iziidi, Dı́ áńle', biłdishniyúgo áí áńle'. ¹⁰ Jesus áí yidezts'ąądá' débiłdiyagodzaago nnee biké' náseełi gáyilńii, Da'anii gádaanohwidishni, Israel hat'i'íi bitahyú ndi doo hadín dı́ k'ehgo bi'odłą' golíni baa nsháh da. ¹¹ Ła'í gánádish'ńii, Łą́ągo ya'ái hanadáhdí' ła'í ya'ái onadáhdí' nihikáhgo, Abraham hik'e Isaac ła'í Jacob yil dahnáhaztąą doleeł, yaaká'yú dahsdaahń bilałt'áhgee

daanliiníí bitah: ¹² Áídá' nnee, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanlii le'at'éé n'íí, chagotheel yune' ohilkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo lídaach'idilk'ash doleel. ¹³ Jesus siláada binant'a'íí gáyihni, Nádnáh; hagot'éégo osíndlaadíí da'ái k'ehgo ná begolzaa. Áík'ehgo siláada binant'a' bána'iziidihíí da'áígee dagoshch'í' nadziih.

¹⁴ Áídí' Jesus Peter bigowa yune' ha'ayáadá' Peter bi'aahíí bimaa nezgaigo sitiigo yiłtsaa. ¹⁵ Bigan yedelniih, áík'ehgo nezgai n'íí bits'á' gonyáa: áídí' nádiidzaago yá da'dezné'.

¹⁶ Áídí' o'i'áázhi' godeyaago láago ch'iidn isná ádaabiłsiníí bich'í'yú yił neheskai: áík'ehgo hadaadzi'íí zhá bee ch'iidn hainiheyood, lá'íí daannihíí dawa nádaayilziih: ¹⁷ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nán binkááyú na'iziidi, gánniid n'íí begolne'go, Néé doo daanldzil dahíí, lá'íí nohwikah n'íí dawa dabízhá ídá'áyiidlaa.

¹⁸ Jesus binaayú nnee láni íla'at'ééhíí yiłtsaadá', Hanaazhi' nohwil nada'do'eeł, nniid. ¹⁹ Áígee begoz'aaníí ye'ik'e'ılchíhi baa nyáago gábiłni, İlch'ígó'aahíí, dahayú anadáályú nıké' anáshdaal doo. ²⁰ Jesus gábiłni, Ma' ndi bi'i'án daagolıı, dló' yúdahyú nada'iniihíí ndi bit'oh daagolıı; áídá' shíı nnee k'ehgo Niyááhíí doo hayú nshteehi at'éé da. ²¹ La' bitsilke'yuhíí gábiłni, ShiNant'a', halaa shitaa ntsé lehishteehyú dōsha'. ²² Jesus gábiłni, Shiké' hínáá; áídá' nanezna'íí dabíı ledaahii'niil le'.

²³ Áídí' tsina'eelí yehiyaadá' bitsilke'yu aldó' ehikai. ²⁴ Nt'éégo tú yat'éégo bıł deyol, áík'ehgo tsina'eelí tú nádidáhíí beh nádiłk'ool: áídá' Jesus-híı ilhosh lék'e. ²⁵ Áík'ehgo bitsilke'yu bich'í' nnikaigo ch'ínadaabisidá' gádaanii, NohweBik'ehń, hasdánohwińıı: dak'azhá tétł'áh nohwil ogo'eeł. ²⁶ Áík'ehgo gádaayihni, Hant'é lá bigha ndaaldzid, ntsólaqa'at'éégo nohwi'odla' doo hwoi da? niı. Áídá' nádiidzaago nyolhíı túhíı bıłgo yich'í' hadziigo nkenágoheltó'. ²⁷ Áík'ehgo nnee bıł díyadaagot'éégo gádaanii, Nnee laq daat'éhi díı, nyolhíı lá'íı túhíı ndi da'áyiłniıyú ádaat'ıı!

²⁸ Hanaayú Gérgesenes daagolııyú bıł nada'diz'eeldá' nnee lena'niłıı goz'aađı' nnee naki, ch'iidn isná ádaabiłsinihíı, Jesus yaa n'áázh, bédaach'ildzidhíı bigha doo hadín ahánégo bit'ah ch'egháhi da. ²⁹ Yat'éégo gádaanii, Hago láá ánohwile'go ánt'ıı, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' níłni? Nohwiniigodılne'ıı doo hwahá biká' ngonáh dadá' nohwiniigodnle' née? ³⁰ Áígee da'anahyú góchi da'iyaaqo nanalse'. ³¹ Áík'ehgo ch'iidn náda'okaaqo gádaabiłni, Hanohwinyóódyúgo, góchi nanłsé'ıı beh nohwinyóód. ³² Áík'ehgo, Hahkeeh, yihniid. Hakııdá'

góchi nanálsé'íi yeh hikíí: nt'éégo góchi dawa hayaa nádnkíigo túsikáni yeh hikíí, áik'ehgo tú yil daadesdzii. ³³ Áídí' góchi yinádaadéz'íi n'íi nádnkíigo kih goznilyú okai, áígee ch'iidn isná ádaabiksí n'íi hago ádaabi'deszaahíi dawa yaa nadaagosni'. ³⁴ Áídí' kih goznilgee daagolíníi dawa Jesus yich'í' ch'ínálsáá: áik'ehgo daayiltsááda' náyokáqahgo gádaayilnii, Nohwini'dí' ch'ínáh.

9

¹ Áídí' Jesus tsina'eelíi yeh hiyaago hanaayú dabíi gólíyyú bil oná'íeel. ² Nt'éégo la' nnee di'ili baa daach'iskaq: Jesus daabi'odla' yígolsíidá' nnee di'ilihíi gáyilnii, Shiye', nil gozhóq le'; nincho'híi bigha dák'ad naa nágodet'aah. ³ Áídá' begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi la' dábiyi'yú, Díi nnee Bik'ehgo'ihinañ ádil'íigo áni, daanzí. ⁴ Natsídaakeesíi Jesus yígolsigo gádaabilnii, Nt'é bigha nohwííi biyi' yuyaa ncho'go natsídaahkees? ⁵ Hadíihíi doo nyeego ách'iníih da, Nincho'híi bigha dák'ad naa nágodet'aah; dagohíi, Nádnáhgo dahnáh? ⁶ Ni'gosdzán biká' nnee bincho'híi bigha baa nágodet'aahíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bidaagonoſi doleełhíi bigha, (nnee di'ili sitiiníi gáyilniiid,) Nádnáhgo biká' sintiiníi dahnádné'go gowayú nádnáh. ⁷ Áik'ehgo nádiidzaago gowayú onádzaa. ⁸ Nnee láágo íla'adzaahíi díi daayo'íidá' bil díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihinañ ya'ihédaanzí, nnee díi k'ehgo á'í'íigo yaa goden'áqahíi bigha.

⁹ Jesus áídí' higaalgo nnee Matthew holzéhi tax nanáhi'nihígee sidaago yiltsááda', Shiké' dahnáh, yilnii. Áik'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

¹⁰ Jesus iyaago nezdaago, tax bich'í' nadaahi'niihíhik'e nnee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi láágo hikaigo Jesus hik'e bitsilke'yu yil da'iyáago dahdinezbih. ¹¹ Pharisees daanlíni daabo'íidá' Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Nt'é bigha nohwilch'ígó'aahíi tax bich'í' nadaahi'niihíi hik'e nnee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi yil da'iyáa? ¹² Jesus ái yidezts'ááda' gádaabilnii, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'an doo yaa nakáh bik'eh da, daannihíi zhá. ¹³ Hant'é niigo ágodi'niihíi bidaagono'aah, Dawahá nastseedgo bedaashich'okáqahíi bitisgo nnee laadaach'oba'íi hásh'íi, niigo: shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwincho'íi bits'á'zhí' ádaahne', bildishniiyú níyáá, áídá' doo nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi ágáldishniiyú níyáá da.

¹⁴ John bitsilke'yu Jesus yaa hikaigo gádaanii, Nt'é bigha néé hik'e Pharisees daanlíni lahgee dáshiná' da'ohiikaqah, áídá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okaqah da? ¹⁵ Jesus gádaabilnii, Ya'

ni'i'nehgee nnee ɪla'adaat'eehii nnee niinehii yiɪ nakaiyugo doo biɪ daagozhɔq da nee? Dahagee nnee niinehii bits'a' nadiiteh ndi at'ee, aige dashinga' da'okaah dolee. ¹⁶ Ko'ii dench'ehii doo nak'a' anidehii bee ch'idi'aah da; agach'idzaayugo anidehii ilhanighago dayuwehego onanadlaad. ¹⁷ La'ii wine anii alzaahii ikage wine benaktinii dench'ehii doo biyi' tadaach'inil da: agach'idzaayugo wine benaktinii kots'a' daidildoh, aik'ehgo winehii aal ha'ijool, la'ii wine bee nakti n'ii da'ilii hileeh: aida' wine anii alzaahii wine benaktinii anidehii zha biyi' tadaach'inil, aik'ehgo da'ila nte'e.

¹⁸ Jesus t'ah bich'i' yakti' nt'eeego nant'an la' baa nyaago biyahzhi' hayaa adzaago gabinnid, Shitsi' anii daztsaa: ndi yushde', bika' ndenlnihgo nnaah'naa. ¹⁹ Aik'ehgo Jesus nneehii yike' dahiyaago bitsilke'yu ald' bika' dahiskai.

²⁰ Nt'eeego isdzan dil bighanliigo nakits'adah biɪ legodzaahi Jesus yine'di' ninyaago bi'ii bidayuu yedelniih: ²¹ Idiɪ yakti'go gani, Bi'ii zha ndi bedenshnihyugo nte'e nashdlee. ²² Jesus lediidzaago bitsaa, aik'ehgo gabinni, Shilah, niɪ gozhɔq le'; ni'odla'ii nte'eeego ananiidlaa. Aik'ehgo dagoshch'i' nte'e nasdli. ²³ Aidi' Jesus nant'an bigowa yune' ha'ayaago, tsisol yeda'do'aaahii hik'e nnee daagodnch'aadii yiltsaago, ²⁴ Ch'inokah, yinnid: na'ilihn doo daztsaa da, daazhogo ilhoshgo at'ee. Ai bigha baa daach'odloh lek'e. ²⁵ Nnee ɪla'adzaahii dawa ch'inanitsada' Jesus ha'ayaago na'ilihni bigan yiltsooda' nadiidzaa. ²⁶ Aik'ehgo ai binaayuu dahot'ehé agodzaahii baa ch'ini lek'e.

²⁷ Aidi' Jesus dayuweh higaalgo nnee naki binaa adaagodini bika' dahizh'aazh, adiid daadilwoshgo gadaanii, David biye' nlini, nohwaa ch'onbaah. ²⁸ Kih yune' ha'ayaago nnee binaa adaagodini baa naazh: Jesus gadaayinii, Ya' ag'ishlehego nohwi'odla' golii nee? Ha'oh, nohwiNant'a', daabinnii. ²⁹ Aik'ehgo binaa adaodinii binaa yika' ndelniigo, Hago nohwi'odla' nel'aanii dabik'ehgo nohwa begolne', binnid. ³⁰ Aik'ehgo binaa nadaagosdliigo, Hadin yigonolsih hela', Jesus nldzilgo baa daasni'. ³¹ Da'agat'ee ndi o'azhyu dahot'ehé yaa nadaagosni'.

³² Aidi' dahnadikah nt'eeego nnee doo yakti' dahi, ch'iidn isna abisini, Jesus baa biɪ ch'ikai. ³³ Aik'ehgo nneehii biyi'di' ch'iidn habi'dinodzoda', nnee doo yakti' da n'ii hadzii: aik'ehgo nnee ɪla'adzaahii biɪ diyadaagot'eego gadaanii, Israel hat'i'ii bitahyu doo hak'i dii k'ehgo agot'eehii daahiltséhi da. ³⁴ Aida' Pharisees daanlini, Ch'iidn nant'an binawodii bee ch'iidn hainihyood, daanii. ³⁵ Aidi' Jesus kih nagoznilyu hik'e gotahyu yitah

naghaa, Jews ha'ánálséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii baa na'goni'íi nkt'éhi yaa yakt'go, la'íi nnee bitahyú iltah at'éégo daanniihíi hik'e kah yaa nakaihíi dawa náyihilziihgo naghaa.

³⁶ Jesus nnee láni yo'ijgo, dibelji nadaabinyoodíi da'adíhgo nakai lehíi k'ehgo doo daanzil dago iltanáhosqahíi bigha dážhó yaa ch'oba' lék'e. ³⁷ Áídí' bitsilke'yu gádaayihíi, Nest'án dážhó láágo nest'aadá' nada'iziidíi doo láá dahíi bigha doo hwoi da; ³⁸ Áík'ehgo nest'a' yeBik'ehíi bich'í' da'ohkaahgo gádaabildohíi, Nada'iziidíi ninest'a' nádaayihigeshyú daadnl'áa.

10

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yushdé' daayilniidá' spirits daanchó'i hadainihiyóod doleelgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'aa, iltah at'éégo daanniihíi hik'e kah iltah at'ééhíi yaa nadaakaihíi nádaayilziihgo aldo' yaa daagodez'aa. ² Nakits'adah nadaal'a'a gádaaholzee; dantséhíi Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn John; ³ Philip hik'e Barthólomew; Thomas la'íi Matthew, tax bich'í' nahi'níi; James, Alphéus biye'hi, hik'e Lebbéus, da'án Tháddeus holzéhi; ⁴ Simon, Cánaanite nlíni, la'íi Judas Iscáriot, Jesus ch'íyido'aahíi. ⁵ Díi nakits'adahíi Jesus odaahil'aago gádaayihíi, Doo Jews daanlii dahíi bitahyú dohkáh hela', la'íi Samáriayú kih nagoznilyú dohkáh hela': ⁶ Israel hat'i'íi bitahyú, dibelji ch'a'onehezdeehíi k'ehgo zhá bich'í' dohkáh. ⁷ Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa, daadohniigo baa yádaakti'. ⁸ Daanniihíi nádaaholziih, nnee lóod doo inádh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakaihíi nkt'éégo ánadaahdle', nanezna'íi nádaabiho'naah, ch'iidn nnee biyi'dí' hadaanohohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahniih. ⁹ Nohwibestso bisis biyi' yuyaa óodo, béshligai, dagohíi zhaali litsogé odaahniíi hela'; ¹⁰ Hohkaahyú izis bena'iltiníi, dagohíi nohwi'íicho naki, ik'e'an nohwikee, la'íi tsj be'idilthshé dahdaadohniíi hela': nnee na'iziidíi bá di'né'go goz'aa. ¹¹ Dahadíi kih nagoznil dagohíi gotahyú dohkáhyúgo, hadín nkt'éégo at'ééhíi biká na'ídaadohkidgo, lahyú naadohkázhí' bíi nahísóotaq le'. ¹² Gowá yuñe' ha'ahkaigee, Ilch'í'gont'ééhíi díi gowá yuñe' be'ágót'ee le', daadohni. ¹³ Áígee daagolíníi nkt'éégo ádaat'eeyúgo nohwil ilch'í'gont'ééhíi yil daanlii doo: doo nkt'éégo ádaat'ee dayúgo, nohwil ilch'í'gont'ééhíi dánohwíi nohwil nádodleeł. ¹⁴ Dahadíi doo hádaanohwit'íi dayúgo, nohwiyati' doo yídaayésts'aa dayúgo, aí gowá dagohíi kih goznilií bits'a' dahnádohkáhgo, nohwikee baq leezhíi baa

daalhaak. ¹⁵ Da'anii gádaanohwíldishñii, Bik'ehgo'ihí'nañ nñee yándaago'aahíí bijjii Sodom hik'e Gomórrah golzeegee daagoljii n'íí biniidaagodilñe'íí bitisgo áí kñh goznílgee daagolíníí biniigodolñiik.

¹⁶ Ma' bitahyú dibeljii k'ehgo daanohwide'a': áí bigha ch'osh goyááhhí k'ehgo daagonohsaa, hawú ga'ádaanoht'eego doo t'aazhi' nádaadolghash da. ¹⁷ Nñee baa daagonohsaa: yánadaaltihíí yaa nádaanohwide'aah doleel, la'íí Jews íla'ánát'ííh nagozníl yuñe' hanohwínada'íltsas doleel; ¹⁸ La'íí nant'ánchañ hik'e ízisgo nant'ánhíí biyahzhi' nnádaanohwich'ílteeh doleel, shíí shigha, áí hik'e doo Jews daanlii dahíí aldo' bináál shá nadaagoñi' doleel. ¹⁹ Nohwaa yá'iti'yú nohwíl ch'ideskaiyúgo, hagog'éégoshá' hasdzii, hant'éshá' dishñii, doo daanohsj da: hant'é daadohñiihíí da'ái bik'ehekééezgee nohwaa hi'né' ndi at'éé. ²⁰ Áí doo dánohwíí hahdziih da, ndi nohwíTaa bits'á'dí'go Spirit-híí nohwinkááyú hadziih ndi at'éé. ²¹ Nñee la' bik'isn zideeyú nyide'aah doleel, la'íí nñee la' bizhaazhé ágáyidoliik: chagháshé báá hik'e bitaa yich'i' nanádaagonkaadgo bik'ehgo nabi'ditseed doleel. ²² Shizhi' bee daanohwich'ozhiihíí bigha nñee dawa bil daanohcho' doleel: áídá' dahadíñ dántong'tí'zhí' dahildóhíí hasdábí' dolteel. ²³ La' kñh goznílgee nohwiniidaagoch'idnksjyúgo, lahyúgo náádohkáh: da'anii gádaanohwíldishñii, Shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nánsdzaazhi' Israel hat'i'i bikñh nagoznílíí t'ah doo hwahá dawago nohkáh da doleel. ²⁴ Bilch'ígót'aahíí bilch'ígót'aahíí doo yitiso at'éhi at'éé da, la'íí na'iziidíí doo binant'a' yitiso at'éhi at'éé da. ²⁵ Bilch'ígót'aahíí bilch'ígót'aahíí yilgo dálet'eego dávik'eh, la'íí na'iziidíí binant'a' yilgo dálet'eego dávik'eh. Bigowá golíníí Beelzebub daalch'iniigo daabich'ozhííyúgo, bichagháshé itisgo ncho'go daabich'ozhíí doleel. ²⁶ Áík'ehgo doo bédaaldzid da: k'ad dawahá bil le'izkaad n'íí ch'í'nah ádolñiik; la'íí k'ad dawahá nanli' n'íí bigózhigo ádolñiik. ²⁷ Godilñil yuñe' nohwíl nagoshñi'íí idindláadyú baa nadaagoñi: nant'i'ego bee nohwich'i' ha'odziihíí kñh biká'dí' daadołwoshgo baa nadaagoñi'. ²⁸ Hadíí kots'í nadaiktseedá' koyi'siziiníí doo nadaiktseed at'éé dahíí doo bédaaldzid da; áídá' ch'iidn biko' dilti' yuyaa kots'í hik'e koyi' siziiníí oyiné'híí, án zhá bédaaldzid. ²⁹ Ya' dló'dichiné naki zhaali kich'é dała'á íljiigo nahñiih gá? Da'ágát'éé ndi nohwíTaa doo hat'jii dayúgo dała'á ndi doo ni'yú bits'á' naokáad at'éé da. ³⁰ Nohwitsizil ndi dawa ilk'idá' hotagi at'éé. ³¹ Áík'ehgo doo nédaaldzid da, dló'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inohñii da. ³² Dahadíñ nñee binadzahgee, Áñ bigonsj, shilñiihíí, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahñ binadzahgee ágáldidishñiik.

33 Áídá' dahadín n̄nee binadzahgee, Án doo bígonsi da, shih̄ihíí, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn̄ binadzahgee ágáldidish̄nií. 34 Ni'gosdzán biká'zh̄i' ilch̄'i'gont'ée'híí nkeniné' doo daasho'n̄i da: doo ilch̄'i'gont'ée'híí nkenishné'híí bigh̄a niyáá da, bésh be'idilk̄ishé niitáágo niyáá. 35 N̄nee la' bitaa bił kił nanágonłkaad doleeł, isdzán bi'isdz̄a' bił kił nanágonłkaad, la'ii isdzán hik'e bá'iyéhíí áldó' bił kił nanágonłkaadgo ashle'híí bigh̄a niyáá. 36 N̄nee dabíi bich̄agháshé bich̄'i' nanádaagonłkaad doleeł. 37 Dahadín bitaa dagohíi báá shíi shitisgo bił nzhooníi doo shíyée hileehgo dábik'eh da: la'ii dahadín biye' dagohíi bitsi' shíi shitisgo bił nzhooníi doo shíyée hileehgo dábik'eh da. 38 Dahadín bitsi'ih̄na'ááhíi doo dahidit̄ih̄go shiké' dahdigháh dahíi doo shíyée hileehgo dábik'eh da. 39 Dahadín bi'ih̄i'na' bił ilíiníi bits'á' da'ilíi hileeh: áídá' dahadín shíi shigh̄a bi'ih̄i'na' doo bił ilíi dahíi, án zh̄a dahazh̄i' ih̄i'naahíi yaa higháhi at'ée.

40 Dahadín nánohwidn̄tiiníi shíi áldó' náshidn̄tini at'ée; dahadín náshidn̄tiiníi shides'a'ii áldó' náidn̄tini at'ée; 41 Dahadín n̄nee Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú na'iziidi n̄liihíi bigh̄a nádn̄tiiníi, Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú na'iziidi nt'é Bik'ehgo'ih̄i'nañ bainé'ii án áldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'ée; dahadín n̄nee dábik'ehyú at'ée'híi n̄liihíi bigh̄a náidn̄tiiníi, n̄nee ágát'éhi nt'é Bik'ehgo'ih̄i'nañ bainé'ii án áldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'ée. 42 Dahadín, Jesus yiké' higaah̄híi bigh̄a, díi doo ízisgo at'ée dahíi idee bee tú sik'azíi ndi yá ná'iks̄ih̄yúgo, da'aniigo gádaanohwid̄ish̄nií, Bik'ehgo'ih̄i'nañ bich̄'i' nayih̄niíkií da'aniigo bíyée doleeł.

11

1 Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi aal̄ yil ch'ídaagoz'aadá' Jews daanlíni bik̄ih̄ nagozn̄ilyú ilch̄'ígó'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagol̄ni'go onanádzaa. 2 John ha'ásit̄i yune' Christ ánát'ih̄híi ya'ikonziidá' bitsilke'yu naki Christ yich̄'i' oyil'a'go, 3 Gáyih̄niid, Ya' ni higháhi n'ii ant'ii née, dagohíi la'i biká daadéet'ii née? 4 Jesus gábih̄nií, John bich̄'i' nádoht'aashgo díi disoht̄s'aaníi la'ii ho'iiiníi baa bił nagołni': 5 Biñáá ádaagod̄ih̄ n'ii biñáá ánágodle', doo nadaakai da n'ii náhikáh, n̄nee loód doo ínád̄ih̄ dahi, leprosy holzéhi, yaa nadaakai n'ii n̄t'éeego ánádaidle', bijeyi' ádaagod̄ih̄ n'ii da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'ii naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhíi yati' baa gozhóni bee bich̄'i' yáda'iti'. 6 Hadín shodl̄aago doo t'aqzh̄i' at'ée dahíi biyaa gozhóo doleeł, nií.

7 Onát'aazhdá' Jesus n̄nee íla'at'ée'híi John yaa nagol̄ni'go yich̄'i' yakti'go nkegonyaa gán̄iigo, Da'igol̄iyú nt'é hádaadeh'iiyú nasohkai? T'oh bit'aq̄ nteelíi bił godiyohíi née?

⁸ Nt'é hádaadeh'íyú nasohkai áídá'? Nnee nht'éégo bik'e'izláhi née? Hadíi bidiyáge nht'ééhíi nant'án golíígee nadaakaihi at'éé. ⁹ Nt'é láá hádaadeh'íyú nasohkai áídá'? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi yitiso go at'éhi, nohwildishnii. ¹⁰ Díi baa k'e'eshchíi n'íi án át'íi, Shinal'a'á nádih dish'aa, nádih ilch'í'gole'go. ¹¹ Da'aniiigo gánohwildishnii, Nnee daagozliinii bitahyú doo la' John Baptize ágole'íi yitiso go at'éé da: áídá' yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinii bitahyú hadín dážhó doo ilíi dahíi John yitiso go at'éé. ¹² John Baptize ágole'íi ni'gosdzán biká' nagmaadi' godezt'i'go nnee yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinii itah daaleeh dážhó hádaat'íigo idéedaalnaa. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi la'íi begoz'aaníi baa k'e'eshchiinii ágone'íi dabíntsedá' yaa yil nadaagosni', John nyáázhi'. ¹⁴ Shiyati' nádaagodoh'aah hádaaht'íiyúgo gánohwildishnii, Elías, hígháh n'íi, át'íi. ¹⁵ Hadín bijeyi' golíinii, íyéstsa'q le'.

¹⁶ Dzaagee nnee daakinolt'íi hant'é bił kishhah nishleego baa nagoshni'? Na'iniih nagoz'aagee chagháshé íla'at'éégo ilch'í' ádaaniiigo, ¹⁷ Tsísól bee nohwich'í' da'nt'aał ndi doo hak'i da'olzhizh da; nohwich'í' daahiichag ndi doo hak'i ch'adaashinolzhil da, daakídi'niihíi nnee díi goldohgee daagolíinii bił dátekt'ee. ¹⁸ John doo iyaago la'íi doo idlaago nyáá dadá', Ch'iidn biyi' golíi, daalch'inii. ¹⁹ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ishaago la'íi ishdlaago niyáádá' gádaashilch'inii, Áń dichini la'íi idlánihi, tax bich'í' nadaahi'niił la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bit'eké nłini, daach'inii. Da'anii igoyá'íi nt'é ádaat'íił bee bígózih.

²⁰ Kih nagoznílii biyi' Jesus ízisgo ána'ol'íił láago ye'ánat'íił dá' binchó'íi doo yits'a'yúgo ádaane' dahíi bigha yil daaditeh nkegonyaa, gáníigo, ²¹ Korázingee daagonohliinii, nohwá góyéé doleeł! Bethsáidagee daagonohliinii aldo' nohwá góyéé doleeł! Nohwitahyú ízisgo ánágot'íiłíi Tyre hik'e Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíinii doo ánídá' nak'á'dich'ízhé bik'inazlaadá' ilch'ii yi' naháztaago binchó'íi yits'a'zhí'go ádaaszaa doleeł ni'. ²² Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíi bijíi Tyre hik'e Sídon bitisgo nohwiniigodidolniił, nohwildishnii. ²³ Nohwíi, Capérnaumgee daagonohliinii, yaaká'zhí'go hanohwidi'niił, nohwíi ch'iidntahzhí'go nohwidido'niił: nohwitahyú ízisgo ánágot'íiłíi Sódongee ágágodzaayúgo, díi jii Sódóm t'ah goz'aq doleeł ni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíi bijíi ni', Sódóm golzeehíi, bitisgo nohwiniigodidolniił, nohwildishnii.

²⁵ Áídá' Jesus Bik'ehgo'ihí'nań yokaahgo gáníi, ShiTaa, yaaká'zhí' hik'e ni'zhí' nant'án nlinihi, díi ilch'ígót'aahíi

nnee daagoyáágo bil ídaagozínihíí baa ch'anant'í' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'í' ch'í'nah ánleehíí nich'í' ba'ihénsi. ²⁶ Da'áik'ehgo ágot'ee le', shiTaa; da'áik'ehgo hánt'íigo ágónlaahihi. ²⁷ ShiTaa bits'á'dí'go dawa shaa hi'núú: doo hadín shíí, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshlíni, shígótsini at'éé da, shiTaa zhá; la'íí doo hadín shiTaa yígótsini at'éé da, shíí biYe' nshlíni zhá, la'íí dahadínta shiTaa bich'í' bígózihgo áshle'íí áldó' shiTaa yígótsi.

²⁸ Daanohwigha nada'ohsiidíí la'íí ndaazgo dahda'ohheehíí shich'í' nohkáh, áik'ehgo hádaasolgo ánohwishle'. ²⁹ Izénázwodíí lahdí' nábiyi'hishaalgo shits'á'dí' ígonl'áah; shijíí yune' isht'egodnt'ee, doo itisgo ídésht'íí da: áik'ehgo nohwiyi' siziiníí hanáyoł doleel. ³⁰ Izénázwodíí lahdí' nábiyi'hishaalyúgo doo ná nyee da doleel, da'ighéelgo ánisiníí doo ná ndaaz da doleel.

12

¹ Áidá' Jews daagodnlsiníí bijjii Jesus t'oh naghái hentíiníí yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yil hikaahgo shiná' daasilíigo t'oh naghái binest'á' nadaayiniilgo daayiyáa nkegonyaa. ² Pharisees daanlíni daabilsaqáda' gábihni, Dín'íí, godilziníí bijjii doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai. ³ Jesus gádaabihni, Ya' David hik'e yil nakaihíí bilgo shiná' daasilíigo, hago ádaasdzaa lán shihíí doo hwahá baa da'ohshih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáah goz'áa yune' ha'akaigo, bán Bik'ehgo'ihí'nañ ye' okáahgo baa hi'né'go ni'né' n'íí, doo daayiyáago bágoz'ánihi daayiyáa, áí bánhíí okáah yedaabik'ehi zhá daayiyáago goz'ánihi. ⁵ Da'ch'okáah goz'áa yune' okáah yedaabik'ehi godilziníí bijjii doo daagodnlsi da ndi doo bee bída'itah dahíí, begoz'aaníí bek'e' eshchiiníí biyi' doo hwahá baa da'ohshih da née? ⁶ Dzaagee hadín da'ch'okáah goz'aaníí yitisgo at'éhi naghaa, nohwildishni. ⁷ Dawahá nastseedgo bedaashich'okáahíí bitisgo nnee laadaach'oba'íí hásh'tíí, niigo aníhíí bídaagonósiyúgo, shíí, doo shaa dahgoz'áa dahíí, doo shaa yádaakti' da doleel ní'. ⁸ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijjii ndi beshik'eh. ⁹ Áidí' dahiyaada' Jews ha'ánálséh goz'áa yune' ha'ayáa.

¹⁰ Áígee nnee bigan dała'ázhiinéé binawod ásdjidi itah sidaa lék'e. Nnee la'i Jesus dant'éhéta bee baa dahgosit'aa daanzigo nayídaadilkid gádaaniigo, Ya' godilziníí bijjii ná'ch'ilziihíí begoz'áa née? ¹¹ Jesus gádaabihni, Nohwitahyú nnee la' bidibehíí dała'áhi godilziníí bijjii o'i'án yune' ogo'yúgo, yiltsodgo hanáidishood ya'? ¹² Nnee dibehíí yitisgo ílíí go'íí! Áik'ehgo godilziníí bijjii nt'éégo ánách'ot'íilgo goz'áa. ¹³ Áidí' nnee bigan binawod ásdjidi yich'í' gáníí, Yushdé' dahdinlíníí.

Áík'ehgo bich'í' dahdidilniigo bigan nádzii, lahzhinééhíí ga'at'éé násdlíí.

14 Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hagot'éégo Jesus daayizilhee doleehíí yaa nadaagoshchíí. 15 Jesus díí yígótsigo áídí' dahnyaa: nnee biké' dahnánksaa, áí dawa náyihilziih; 16 Áídí' gádaayilnii, Ch'ídaashinoh'aah hela': 17 Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi, gánniidíí begolne'go ánágot'íí, 18 Shinal'a'á, haktííní, shíł nzhóni, shiyi'siziiní bíł dábik'ehyú át'éhi daaneł'íí: shiSpirit-híí biká'zhí' ashléhgo doo Jews daanlji dahíí bich'í' dábik'ehyú ágot'eehíí yaa nagolni' doleel. 19 Doo nagont'og nago'aa da, doo dilwosh da doleel; da'intínyú bizhiihíí doo hadín yidits'ag da doleel. 20 Dábik'ehyú ánách'ot'íí itis siljigo áyílaazhí' t'oh hichqodíí doo yitíh da, túkq'íí beh hiit'i'íí det'ih dałchiihíí doo yinktsees da doleel. 21 Bíí bizhi'íí doo Jews daanlji dahíí bada'okíí doleel.

22 Nnee la' ch'iidn isná ábilsini bináá ágodih, la'íí doo yałti' dahi baa bíł ch'ikaigo náyilziih: áí nnee doo yałti' da n'íí yałti' la'íí go'íí násdlíí. 23 Nnee dawa bíł díyadaagot'eego gádaanñiid, Áń David biYe' at'íí ya'? 24 Phárisees daanlíni áí daidezts'aąad' gádaanñii, Ch'iidn nant'án, Beélzebub holzéhi, binawodíí bee díí nnee ch'iidn hainihiyood, daanii. 25 Natsídaakesíí Jesus yígótsigo gádaayilnii, Nnee dałaháyú binant'a' golííníí dabíí ilch'í' nanágonłkaadyúgo da'íí hileeh; kñh goznilgee daagolíníí dagohíí dáła' naháztaaníí dabíí ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da: 26 Satan nnee biyi'dí' Satan hainihiyoodyúgo, dabíí ích'í' naná'idziid; áík'ehgo yebik'ehíí hagot'éégo nzaad begoldoh? 27 Shíí Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadín bee ch'iidn hadainiyood áídá'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'nah ádaanohwile'. 28 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit bee ch'iidn haniisoodyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwitahyú ilk'idá' nant'aa. 29 Hagot'éégo la' nnee nalwodi bigowa yune' ha'ách'ighaago dawahá bíyééhíí ch'in'ííh? Nnee nalwodíí ntsé hích'ilt'ó hik'e go'íí. Áídá' dawahá bíyééhíí bits'á' ch'in'ííh. 30 Hadín doo bíł gonsht'íí dahíí shich'í' got'ínihi at'éé; hadín doo bíł íla'áná'ishdle' dahíí shits'á' ts'íłtjigo áile'hi at'éé.

31 Áík'ehgo gádaanohwíłdishñii, Konchq'íí dawa la'íí Bik'ehgo'ihí'nań dénchq'go baa yách'íłti'híí bigħa kaa nágodit'aah doleel: áídá' Holy Spirit dénchq'go baa yách'íłti'yúghíí doo kaa nágodinot'aah at'éé da. 32 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dénchq'go shaa yách'íłti'híí bigħa kaa nágodit'aah doleel: áídá' Holy Spirit dénchq'go baa yách'íłti'híí bigħa doo kaa nágodinot'aah at'éé da, díí jji goldohíí hik'e nágoldohíí ndi. 33 Ch'il nł'éyúgo, binest'á' aldo'

nt'ée ngolníi; áidá' ch'il dénchọ'yúgo, binest'a' aldó' dénchọ' ngolníi; ch'il hago'at'ééhíi binest'a' bee bígózini at'ée. ³⁴ Ch'osh bik'asda' golínií k'ehgo hałinolt'íłíi, hagot'éégo nt'éégo yádaakti', nchọ'go ádaanoht'eedá'? Kojíi yuñe' hagot'éégo goz'aq̄ shíhíi bee yách'ilti'hi at'ée. ³⁵ Kojíi yuñe' nt'éégo goz'aanií bee nt'éégo ách'ít'ehi at'ée: kojíi yuñe' nchọ'go goz'aanií bee nchọ'go ách'ít'ehi at'ée. ³⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ nñee yándaago'aahíi bijíi nñee yati' da'ilínihíi dawa yee hadaadzi' n'íi bigha baa yá'iti'doleeł, nohwíłdishñii. ³⁷ Niyati' n'íi bee nt'éégo ánt'ééhíi ná ha'dodzih, dagohíi niyati' n'íi bee nángodot'aal.

³⁸ Begoz'aanií ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni la' Jesus gádaayíñii, lłch'ígó'aahíi, godiyíhgo be'ígózinií la' nohwíł ch'í'nah áñle'. ³⁹ Yich'í' hananádziigo gádaayíñii, Nchọ'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daałinolt'íłíi godiyíhgo be'ígózinií yiká daadéz'íi; áidá' be'ígózinií doo bił ch'í'nah ádaalñe'hi at'ée da, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Jonas holzéhi, nñee bich'í' be'ígózih alzaahíi zhá. ⁴⁰ Jonas taagi jii hik'e taagi t'é' lóg nchaahíi bibid sitíhíi k'ehgo shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, taagi jii hik'e taagi t'é' leyí' sitíi doleeł. ⁴¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nñee yándaago'aahíi bijíi nñee Nínevehgee daagolíi n'íi daahizíigo nñee daałinolt'íłíi yaa yádaakti'go, Nohwíi nohwitisgo daanchọ' ni', daadidoníi: Nínevehgee daagolínií Jonas yałti'go daidezts'aq̄dá' binchọ'íi yits'a'zhí' ánádaasdzaa; áidá' k'adíi Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáa. ⁴² Bik'ehgo'ihí'nañ nñee yándaago'aahíi bijíi isdzán nant'ánihi hayaadí'go nyááhíi hizíigo nñee daałinolt'íłíi yaa yałti'go, Shíi shitisgo daanchọ' ni', didoníi: án dážhọ' nzaadí' nyáa, Sólomon bigoyá' yidits'íhgo; áidá' k'adíi Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáa. ⁴³ Spirit nchọ'íi nñee yiyi'dí' háyáadá' tú ádihyú aanádaal, hayú hanayóohíi yiká hantaago; áidá' doo hagee da lək'e. ⁴⁴ Áík'ehgo gáníi, Shíi shigowayú hadí' n'yáa n'íiyú nádésdzá; bigowá n'íi doo nt'é siné' da, nágolzhoogo dawahá nzhọgo neheshjaayú nádzá. ⁴⁵ Áík'ehgo spirits gots'idi daanchọ'íi yił nakai, bíi bitisgo daanchọ'ihí, ái gowá yuñe' yił ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nñee ntsédá' át'ée n'íi bitisgo at'ée hileeh. Áík'ehgo díi nchọ'go daałinolt'íłíi áldó' ágát'ée doo.

⁴⁶ Jesus nñee íla'adzaahíi t'ah yich'í' yałti'dá', báq̄ hik'e bik'isyú dadányú nadaazi, yich'í' hadaadzii hádaat'íigo. ⁴⁷ Nñee la' gábiñii, Nimaa hik'e nik'isyú dadányú nadaazi, nich'í' hadaadzii hádaat'íigo. ⁴⁸ Nñee bił nagosni'íi gáyíñii, Hadín shimaa, hadín shik'isyú? ⁴⁹ Bitsíłke'yu yich'í' dahdidilñiigo gáníi, Kú shimaa hik'e shik'isyú! ⁵⁰ Dahadín

shiTaa yaaká'yú dahsdaahn̄ yikísk'eh at'ééhíí shik'isn, dagohíí shilah, la'íí shimaa at'éé.

13

¹ Da'ái bijj̄i Jesus k̄hdí' ch'inyáágo, túsikaaníí bahgee nez-daa. ² Áígee n̄nee l̄áágo baa náátsáá, áík'ehgo tsina'eehíí yeh hiyaago dahnezdaa; áídá' n̄neehíí tábaayú íla'adzaa. ³ Áígee na'goni'íí yee l̄áágo yil ch'ígó'aah, gáníigo, K'edileehíí yil ke'go k'edileeyú óyáá; ⁴ K'edileegeee k'edilzíí la' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' íla'adzaago aal nádaihezlaa: ⁵ La' k'edilzíí tsétahyú nanehezdee, ákú leezh doo dázho l̄áayú da: leezh da'ayáhahíí bigha dagoshch'í' hadaazh-jeed. ⁶ Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aá dahíí bigha nádaahesga. ⁷ La'ihíí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíí igháátsáago nadaistseed. ⁸ La' k'edilzííhíí leezh n̄t'éeyú nanehezdee, áí zhá nest'án ayíílaa, la' da'áá gonenadín, la'íí gostadin, la'íí tádin bitisyú ánálzaa. ⁹ Hadín bijeyi' golííníí iyésts'aá le'. ¹⁰ Bitsilke'yu baa hikaigo gádaabih̄ni, Nt'é bigha ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yán'ti? ¹¹ Áík'ehgo gábih̄ni, Yaaká'yú dahsdaahn̄ bila't'áhgee begoz'aaníí doo bigózi da n'íí nohwíí bídaagonols̄ijhgo nohwaa daagodest'aáda' bíhíí doo baa daagodest'aá da. ¹² Dahadín iyésts'aágo ígo'aahíí, bigoyá'íí itisgo baa nádo'né', áík'ehgo dayúweh bigoyá' bá ínágododaak: áídá' dahadín doo iyésts'aá dahíí, ayáhágo ígo'aá n'íí ndi bits'á' da'íííí nádodleeł. ¹³ Áí bigha ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yádaashti': dédainel'j̄i ndi doo daayo'j̄i da; dédaids'ag ndi doo ídaayésts'aá da, doo bil' ídaagozi da. ¹⁴ T'ah doo hwahá gágonéh dadá' Esáias yaa nagolni' n'íí begolzaa, gán̄niidhi, Dédaadohts'ag ndihíí doo nohwíí ídaagozi da doleeł; dédaanel'j̄i ndihíí doo daah'j̄i da doleeł. ¹⁵ Díí n̄neehíí bijj̄i daant'iz daazlj̄i, doo da'dits'ag da daazlj̄i, la'íí daaneshch'il daazlj̄i; doo ágádaat'ee dayúgo bináá yee daago'j̄i doleeł ni', bijeyi' yee da'dits'ag doleeł ni', bijj̄i yee bil' ídaagozi doleeł ni', áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaaszih doleeł ni'. ¹⁶ Nohwíí nohwináá biyaa gozhóó, go'j̄ihíí bigha: nohwijeyi' biyaa gozhóó, idits'ag-híí bigha. ¹⁷ Da'aniigo gádaanohtsh̄ni, Doo alch'idé Bik'ehgo'ihina' binkááyú nada'iziidi, la'íí n̄nee n̄t'éégo ánát'j̄ihíí daah'iiníí daayiltséh hádaat'j̄i ndi doo hak'i daayiltsáa da; daadohts'agíí daidits'ih hádaat'j̄i ndi doo hak'i daidezts'aá da.

¹⁸ Áík'ehgo k'edileehíí ilch'ígót'aahgo baa nagoni'íí nt'é golzeego ágolzeehíí ídaayesóts'aá. ¹⁹ Hadín yaaká'yú dahsdaahn̄ bila't'áhgee begoz'aaníí baa yá'iti'íí iyésts'aágo doo bil' ígózi dadá', nchó'i nlijh̄n baa nyáágo bijj̄i yune'

k'edolzaa n'íi bits'á' haiyiné'. Án k'edilzií intín bahyú nanehezdee n'íi át'éé; ²⁰ Áídá' tsétahyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago dagoshch'ì' bił gozhóqo náidnné'híi át'éé; ²¹ Áídá' biyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'aq dago, da'anahzhì' begodigháh: áídá' yati'híi bigha nagont'ogíi, dagohíi biniigonk'éehíi baa gowáhgee dagoshch'ì' t'aqzhì' nanánihidéh. ²² Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' yidits'agdá' ni'gosdzán biká'zhì' nabi'dintl'ogíi, hágołdzilgohíi k'izé'idilteehíi ighánłsáqo yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áik'ehgo doo binest'a' goleeh da. ²³ Leezh nk'ééyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago bił igóziníi át'éé; án nest'án ánáil'ìih, la' dała'á gonenadín, la'íi gostądin, la'íi tádin bitisyú ánáil'ìih.

²⁴ Áídí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi la' ch'í'nah anágodlaa, gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: nnee bik'edolzaayú k'edilzií nzhooníi k'eidnláa: ²⁵ Áídá' nnee da'alhoshdá' nnee bó'ni'íi áígee nyáágo, t'oh naghái bitahyú t'oh dénchq'éhi k'eidnláadá' onádzaa. ²⁶ T'oh naghái hájéédá' binest'a' gozłjgee t'oh dénchq'éhi alđó' hájééd lek'e. ²⁷ Bik'edolzaa golíinií bánada'iziidií baa hikaigo gádaabihii, Nohwinant'a', k'edilzií nk'éhi la' k'edínláa ni'dá' díi t'oh dénchq'éhi hadí'go hájéédhi gá? ²⁸ Gábihii, Shó'ni'íi át'íi. Bánada'iziidií gádaabihii, Ya' ái t'ohíi daahi'nizh née? ²⁹ Dah; t'oh daahnizhyúgo, t'oh nagháihíi dánko bił daahnizhi at'éé. ³⁰ Ch'ík'eh dała' nołseeł le', inest'aqzhì': áik'ehgo inest'aqgo t'oh naghái daigeeshíi gádaaldishniih, T'oh dénchq'éhíi ntsé bee da'ohł'og'go didlid doleekhíi bigha: áídá' t'oh nagháihíi shit'oh naghái bągową yune' ndaanohnił.

³¹ Áídí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi la' ch'í'nah anágodlaa gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo ánánát'éé: nnee bik'edolzaayú ch'il mustard holzéhi biyigé k'eidnláa. ³² Ái biyigéhíi dązhq' alts'íséhi, ndi k'edolzaayúgo, dązhq' nchaa hileeh, ch'il dawa bitisgo nchaahi, áídí' ch'il dązhq' nneezgo hileehgo dlq' yúdahyú nada'iniihíi bits'ádaaz'aahíi biyi'yú bit'oh ádaagole'.

³³ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee nanágołni' gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo ánánát'éé: isdzán ik'áán táadn ha'okąqo, bán benilzoolé yił ná'ist'oodgo qął dahndiilzoolzhì'. ³⁴ Díi dawa ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi Jesus nnee íla'ádaadzaahíi yee yił nagosni'; dá ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi zhá yee yich'ì' yakti' lek'e. ³⁵ Ái Bik'ehgo'ihinań binkáayú na'iziidi gáníi n'íi begołne'go, Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi bee yashti' doleek; ni'gosdzán alzaadí' yushdí' godezt'i'go nal'ì' n'íi baa nagodishnih, nii ni'. ³⁶ Jesus nnee łani nádohkáh yiłniidá' kih yune' ha'ayáa: áígee bitsilke'yú baa

hikaigo gádaabiñii, T'oh dénchq'éhi k'edolzaayú hentjii, nñiigo nagosínñi'íi nohwil ch'í'nah áñle'. ³⁷ Áík'ehgo gádaabiñii, K'edilzii nzhóni k'edileehii shii, nñee k'ehgo Niyááhii ánsht'ee; ³⁸ K'edolzaahii ni'godsán át'ée; k'edilzii nzhónihii yaaká'yú dahsdaahn nñee bilakt'áhgee sinilii át'ée; áidá' t'oh dénchq'éhii nchq'i nliihñ bichagháshé át'ée; ³⁹ Ó'ni'hi k'edilzii dénchq'éhii k'eidnlááhii ch'iidn nant'án at'ée; aql inest'aanii nnágodáhii át'ée; la'ii náda'igeeshii Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolínii ádaat'ee. ⁴⁰ T'oh dénchq'éhii dała' alzaago kq' yune' didlidhii k'ehgo nnágodzaago ágágot'ee doleeł. ⁴¹ Shii, nñee k'ehgo Niyááhii, shinal'a'á yaaká'yú daagolínii daadish'aago, da'ikchq'ohii la'ii nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahii shii shilakt'áhgee goz'aanii biyi'dí' hadaayiniil; ⁴² Áidí' kq' yáadiñah yuyaa oyihikaad: ákú daach'ichag la'ii kowoo hdaach'idilk'ash doleeł. ⁴³ Áidá' nñee dávik'ehyú ádaat'eehii ya'ái k'ehgo bik'inada'didlaad doleeł, biTaa bilakt'áhgee goz'aayú. Hadín bijeyi' golíinii, iyésts'aqł.

⁴⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii dant'éhéta koł ilini ték'eyú nách'ides'jii lehii k'ehgo at'ée; nñee náidnné'go náides'jii go bil gozhógo biyéé dawa baa nahazñiigo ték'ehii nagohesñii.

⁴⁵ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii díi k'ehgo ánánát'ée: nñee bana'iniihi yoo' lán ilini, dilkq'ohé holzéhi, yikantaa: ⁴⁶ Áík'ehgo yoo' lán ilinihii yaa nyáágo, biyéé n'ii dawa baa nahazñii'go yoo' n'ii nayihesñii'.

⁴⁷ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii díi k'ehgo ánánát'ée: lóg behaidlehé nanest'óli tayi' yuyaa olkaadgo, lóg iltah at'éehii láágo bee hanáltaq: ⁴⁸ Dáhalk'ilgo, tábaqzhi' ndaidistq'go dinezbñh, nt'éehii táts'aa yiyi' odaiheznil, áidá' doo nzhq'q' dahii yó'odaiskaad. ⁴⁹ Díi k'ehgo ágot'ee doleeł nnágodáhgee: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolínii híkáhgo, nñee dávik'ehyú ádaat'eehii yits'á'zhi' nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahii yita'iláh, ⁵⁰ Áidí' doo bik'ehyú ádaat'ee dahii kq' yáadiñah yuyaa oyihikaad: ákú daach'ichag la'ii kowoo hdaach'idilk'ash doo. ⁵¹ Jesus gádaabiñii, Ya' díi dawa nt'éégo bídaagonołš néé? Ha'oh, nohweBik'ehñ, daabiñii. ⁵² Jesus gánábildo'ñiid, Begoz'aanii ye'ik'eda'ikchiihi dała'á ntjii go yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii baa bil ch'ígót'aanii díi k'ehgo at'ée: nñee bikñh golíinii nainoníhii biyi'dí' dawahá áníidéhi hik'e sá'áhii ndi hanáyihí'ñii.

⁵³ Jesus díi ikch'ígót'aahgo na'goni'íi aql yaa nagosni'dá' dahnasdzá. ⁵⁴ Áidí' dabii bini'yú nyáágo Jews ha'ánátséh goz'aqł yune' yil ch'ídaago'aahgo, nñee bil diyadaagot'eego gádaañii, Hadí'go díi nñeehii bigoyá' gozlíni, hagot'éégo ízigo ánát'jil?

55 Díń la' kịh ágole'íi biye', báą la' Mary holzee, bik'isyú James, Joses, Simon la'íi Judas daaholzee? 56 Bilahkíyú la' áldó' kú nohwil daanlịi? Díń nneehíi hadí' díi dawa nágodn'áni? 57 Ái bighą bik'edaach'ishch'ii lẹk'e. Áik'ehgo Jesus gádaabihńii, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnłsį, áidá' dągolı́ıgee, bik'íi bitahyú doo hadín bidnłsį da, ńii. 58 Áıgee doo ląągo ízisgo ánát'ııl da lẹk'e, doo daabodląą dahíi bighą.

14

1 Áidá' nant'án, Hérod holzéhi, Jesus ánát'ıılíi ya'ikonziıdá', 2 Bánada'iziidi gádaayihńii, Áń John Baptize ágole'íi n'íi át'ıı ląą; daztsądı' naadiidzaa; ái bighą ízisgo ánát'ııl.

3 Dabıntsédá' Hérod John yıltsoodgo hıyst'ıoogo ha'áyıkt'e' nı', Hérod bik'isn Philip bi'aa, Heródias holzeehíi bighą.

4 John gábihńiiidhíi bighą, Áń doo bil na'aashgo ná goz'ąą da. 5 Hérod John yizilhee hát'ıı ndi, nnee láni yénaldzid lẹk'e, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi daanzihíi bighą. 6 Hérod bil lenágodáhgee nnágodzaago daagoch'inelııgo Heródias bizhaazhé na'ilíhnıi bınáál ilzhishgo, Hérod yıl goyılshóó lẹk'e.

7 Áik'ehgo Hérod bit'a dahdidilńiihgo gáyihńiiid, Dant'éhéta shíhónkeedíi naa nshné'. 8 Áik'ehgo na'ilíhnıi báą ábihńiiigo, Hérod gáyihńiiid, Bena'ikaahíi biká' John Baptize ágole'íi bitsits'in dahs'ąągo shaa nkáah. 9 Nant'ánhıi doo bil gozhóó da, áidá' bit'a dahdidilńiih n'íi bighą, la'íi nnee yıl da'ıyaąhıi bighą, Baa daanohkaah, ńii lẹk'e. 10 Ákú i'aaago, ha'ána'ilka' yune' John bitsits'in nadain'ąą. 11 Áidı' bena'ikaahıi bee bitsits'in ha'ádaiskąągo na'ilíhnıi yaa yinkáą: áidı' báą yaa nainkáą. 12 John bitsılke'yu akú hikaigo bits'íhıi nádaidnłtııgo, lẹhdaistıı, áidı' Jesus yaa hikaigo yıl nadaagosni'.

13 Jesus díi ya'ikonziıdá' dasahn bil o'i'éél, doo hadín naghaa dayú: áidá' nnee Jesus oyááhıi ya'ikodaanziıdá' i'anıgo kịh nagoznıldı' dáni' biké' nádesąą. 14 Jesus ákú ńyáádá', nnee ląągo yo'ıı, ái yaa daach'oba'go, daannıihıi nádaayilziih.

15 K'ad o'i'aahgo bitsılke'yu baa hikai, gádaanıigo, Kú doo hadín gólıı da, k'ad o'i'aahzhı' goldoh; áik'ehgo nneehıi dahayú gotahyú nádaadn'áá, idán nadaayihńiihyú. 16 Doo nádikáh bik'eh da; nohwıgo bá da'dohné', ńii, Jesus. 17 Bitsılke'yuhıi, Bán dijolé dá'ashdla'á zhą hik'e lóg dánakiyé bilgo nadaahıi'né', daabihńii. 18 Ái shaa daanohné', daabihńii, Jesus. 19 Nnee dawa, Ni'yú t'oh biká' dinohbııh, yihńiidá' bán dijolé ashdla'ihıi hik'e lóg nakihıi bilgo náidnne'go hadag déz'ııgo ya'ihénziigo oskąadı' ik'ıdaizné'go bitsılke'yu yaa daizné', ái nnee dawa yıtada'izńii. 20 Áıgee nnee dawa

da'iyaaḡo náda'isdj̄id l̄ék'e: áidí' ch'ékaadí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihezlaa. ²¹ Chagháshé hik'e isdzáné doo bił otago da, dá n̄nee zhágo ashdladn doo náhóltagyú áholáni sh̄i da'iyaaḡ.

²² Áidí' Jesus bitsilke'yu gáyih̄nii, Tsina'eeh̄í behohkáh, shádih̄yú nohwil̄ ido'éeł hanaayú, shíí n̄nee nádohkáh, bildish̄niidá'. ²³ N̄nee nádohkáh yih̄n̄niidá', dasahndi wá'yú óyáá, okaḡhyú: o'i'ááyú ákú dasahndi naghaa l̄ék'e. ²⁴ Áidí' tsina'eeh̄í tú ih̄n̄'yú hi'olyú tú nádidáhí nabih̄lnaa l̄ék'e: bidázh̄i' nyolh̄í bigh̄a. ²⁵ Doo hwahá ha'i'aah dayú Jesus bich'i' higaal̄, tú yiká' higaal̄go. ²⁶ Tú yiká' higaal̄go bitsilke'yu daabitsaaḡo, tsídaadolyizgo, Ch'iidn át'j̄í, daan̄iigo ndaalzdidyú daadilwosh. ²⁷ Dagoshch'i' Jesus bich'i' hadziigo, Nohwil̄ daagozhóó le'; shíí ásht'j̄í; doo nédaaldzid da, daabih̄nii l̄ék'e. ²⁸ Peter gábih̄nii, SheBik'eh̄n, da'an̄ii ánt'j̄iyúgo, Tú biká' shich'i' n̄n̄áh, shih̄n̄nii. ²⁹ Jesus, Yushdé', bih̄nii. Áidí' Peter tsina'eeh̄í biyi'dí' gódah ch'eyáágo Jesus yich'i' tú yiká' deyaa l̄ék'e. ³⁰ Áidá' Peter adj̄id nyolgo yígołsj̄idgo neldzid; hayaa dezkaadá' nádidilghaazh, SheBik'eh̄n, hasdásh̄l̄teeh, niigo. ³¹ Dagoshch'i' Jesus bich'i' dahdidil̄niidá' yiltsoodgo gábih̄nii, Ni'odl̄a' lántsoh ayáhá, hant'é bigh̄a nił nagoki? ³² Áidí' tsina'eeh̄í yiyi' onát'aazhdá' nyolíí isht'idedzaa. ³³ Tsina'eeh̄í yiyi' naháztánih̄í Jesus daayokaḡh l̄ék'e, Da'an̄ii Bik'ehgo'ih̄i'nañ biYe' nílni l̄aḡ, daayih̄niigo.

³⁴ Hanaayú bił nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. ³⁵ N̄nee áígee daagolínií Jesus ya'ikodaanzj̄idá' daagotahyú dahot'éhé anákeel̄go, kah yaa nakaih̄í dawa baa daayihesnil̄; ³⁶ Nidiyágé bidá'yú zh̄a ndi bedaadenol̄n̄ih, daabih̄niigo nádaabokaḡh: dawa bedaadel̄n̄iih̄í nádaabi'dilziih l̄ék'e.

15

¹ Jerúsalemdí' begoz'aaníí ye'ik'eda'ik̄h̄ih̄i hik'e Phárisees daan̄líni Jesus yaa hikai, gádaayih̄niigo, ² Hant'é bigh̄a nit-silke'yú ik̄'idá' n̄nee yánazj̄i n'íí yendaago'aahíí doo yikísk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonłsigo táda'digisé da'iyaaḡ. ³ Jesus gádaabih̄nii, Nohwíí hant'é bigh̄a ik̄'idá' n̄nee ye'ádaan̄iih̄í zh̄á daahonoht̄a'go Bik'ehgo'ih̄i'nañ yegos'aaníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da? ⁴ Bik'ehgo'ih̄i'nañ díí k'ehgo gos'aḡ, Nitaa hik'e nimaa d̄n̄łs̄j̄, n̄ii: ła'íí, Hadín bitaa dagohíí b̄áḡ yati' yee yokáahíí zideego bá goz'aḡ. ⁵ Áidá' nohwih̄í gádaadoh̄nii, Hadín bitaa dagohíí b̄áḡ, Nt'éhéta naa nshné' doleeł n'íí Bik'ehgo'ih̄i'nañ baa nshné', yih̄n̄iih̄í; ⁶ ła'íí bitaa, b̄áḡ biłgo doo yidn̄łs̄j̄ da ndih̄í, da'áik'eh n̄t'ée, daabik̄doh̄nii. Áik'ehgo ik̄'idá' n̄nee yendaagos'aaníí bee Bik'ehgo'ih̄i'nañ biyati'íí

doo nt'égo ádaanolsi da. ⁷ Nohwíi, nnee nzhóni ádaado'iiníi, Esáias da'aniigo dabíntsé nohwaa nagolni' lèk'e, gáníigo, ⁸ Díi nneehíi dáyáti' zhá yee alhánégo shit'ah daanlii, dáyáti' zhá yee daashidnksi, áidá' bijíi yee doo daashidnksi da. ⁹ Daashokáah ndi ch'éh ádaat'ii, nnee yegos'aaníi zhá yee ich'ídaago'aah.

¹⁰ Jesus nnee láni yushdé' daayihniidá' gádaayihni, Shídaayelts'áago bídaagono'aah. ¹¹ Kozé' yune' be'ogohigháhíi doo ncho'go kodilteeh da; áidá' kozé'dí' behagohigháhíi zhá ncho'go kodilteehi at'éé. ¹² Áidí' bitsilke'yu baa hikaigo Jesus gádaayihni, Ái ánnihíi Phárisees daanlíni daidezts'áago doo bíl daanzhoqo dahíi bígonksi née? ¹³ Áidí' gáyihni, K'edolzaahíi dawa shiTaa yaaká'yú dahsdaahn doo k'eidnláá dahíi hi'nizh dolee. ¹⁴ Ch'ík'eh da'áik'ehgo ádaat'ee: nnee bináá ádaagodinií la' bináá ádaagodini lolqosíi k'ehgo ádaat'ee. Bináá ágodinií la' bináá ágodini lolqosyúgo, da'íla o'i'án yuyaa olikdeel. ¹⁵ Peter gábihni, Ich'ígon'áahgo nagosínihíi nohwil ch'i'nah ánlé'. ¹⁶ Jesus gádaabihni, Ya' nohwíi aldó' t'ah doo nohwil ídaagozi da née? ¹⁷ Ya' doo hwahá bídaagonolsijhda, hadíi kozé' yune' be'ogohigháhíi kobidyú bendaagowa', áidí' nláhyú bech'ígohigháh? ¹⁸ Hadíi kozé'dí' behagohigháhíi kojíidí' behagohigháhi at'éé; ái ncho'go kodilteehi at'éé. ¹⁹ Ncho'go nats'íikeesíi, izideehíi, nant'i' na'idaahíi, iké' na'idaahíi, ich'in'ijhíi, lé'ilchoogo ánách'it'ijhíi, ncho'go yách'ilti'íi, díi dawa kojíidí' behagohigháhi at'éé. ²⁰ Ái ncho'go daakodihiniiki at'éé: kogan dá doo tách'igisé da'ch'iyáahíi doo ncho'go kodilteehi at'éé da.

²¹ Áidí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíi binayyú óyáá. ²² Isdzán áizhi' golíni, Cánaan hat'i'íi nlíni, baa nyáágo gábihni, ShiNant'a', David biYe' nlíni, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'ilíhnií góyéégo bich'i' nagowaa, ch'iidn biyi' golíigo. ²³ Da'ágát'éé ndi doo yich'i' hadzii da. Bitsilke'yu baa hikai, gádaabihniigo, Yúwehyú nádnl'áá; áni nohwiké' dilwoshgo anádaal. ²⁴ Jesus gáníi, Israel hat'i'íi bitahyú nnee dibekíi ch'a'onehesdee'híi k'ehgo ádaat'eehíi zhá bighá niyáá. ²⁵ Áidí' isdzánhíi biyahzhi' hayaa adzaago bokáahgo gábihni, ShiNant'a', shich'onih. ²⁶ Jesus gábihni, Chagháshé bán bits'á' nách'idiné'go gósé bich'i' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁷ Isdzán gánábildo'niid, Da'anii, shiNant'a': da'ágát'éé ndi bán bizhool nnee bibiká'idané biká'dí' nanihidéhíi, gósé daayiyáq. ²⁸ Jesus gánábildo'niid, Isdzán, dázho ni'odla' golíi lá! Dá hánt'ijhíi k'ehgo ná lalne' dolee. Áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee bizhaazhé nlt'éé násdlíi. ²⁹ Jesus dahnadi- idzaago túsikaaníi Gálilee holzéhi bit'ahyú nyáá; áidí' dziyú óyáágo akú dahnezdaa. ³⁰ Nnee doo alch'idé baa nántsáago,

nnee doo nakai dahíí, biṇáá ádaagodinií, doo yádaakti' dahíí, baa dahnagoz'aanii, la'íí ik'e'an lą́ągo, Jesus dées'eezgee ndaiheznilgo nádaailziih: ³¹ Áí bighą nnee ıla'at'ééhíí nnee doo yádaakti' da n'íí yádaakti'go nádaasdlįigo daayiltsąągo, la'íí baa dahnagoz'ąą n'íí nł't'éé nádaasdlįigo, doo nadaakai da n'íí nł't'éégo nakai nádaasdlįigo, biṇáá ádaagodih n'íí biṇáá nádaagosdlįigo daayiltsąągo bił díyadaagot'ee: áík'ehgo Israel hat'i'i Bik'ehgo'ihinań daayokaąhíí ya'ihédaanzı lęk'e.

³² Áídí' Jesus bitsilke'yu yushdé' daayilnńiidá' gáyilńii, Díí nnee shaa náńłsą́híí baa daach'oshba', dá bił nashkaigo taagiskaą, k'adıí doo nt'é daiyąą da: doo dá shińá' nádaadish'aa hasht'įį da, ágádaadzaayúgo nákaahyú dńńko shińá' yik'e odaathizh. ³³ Bitsilke'yu gádaabilńii, Da'igolįįgee hadi' bńń díí nnee doo alch'idé dahíí bá daan'négo nádaadihii'né'? ³⁴ Bńń dijolé da'kwíí nadaahné', daabilńii, Jesus. Gosts'idi, la'íí lóg alts'íséhi ayáhągo biłgo, daabilńii. ³⁵ Áígee nneehíí, Ni'yú dinohbiįh, daayilńii. ³⁶ Bńń dijolé gosts'idihíí, lógíí biłgo náidnné'go ya'ihénziigo oskaądı' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné'go nnee yitada'izńii. ³⁷ Dawa da'iyąągo náda'isdįid lęk'e: áídí' ch'ékaadı' táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa. ³⁸ Isdzané hik'e chągháshé doo bił otago da, dá nnee zhągo díıdn doo náhóltagyú áhołńi shı da'iyąą. ³⁹ Áídí' nnee baa náńłsą́ n'íí onádaihes'a'dá', bíhíí ni' Mągdala golzeehíí bińaayú bił o'i'éél.

16

¹ Phárisees hik'e Sádducees daanłńi Jesus yaa hikai, nabídaantaah daanzigo, Yaaká'dí' godiyįhgo be'ígóziníí nohwíł ch'í'ńah áńle', daabilńii lęk'e. ² Jesus gádaabilńii, O'i'aahgee gádaadohńii dák'eh, Gonł't'éé doleeł laą ko: yaak'os lichiihí be'ígózi. ³ Áídá' t'ahbiđá' gádaadohńii dák'eh, Dégóchọ'go o'i'aah laą: yaak'os lichiiigo dábégódzidgo bił hayilkaąhíí be'ígózi. Nohwíł nnee nzhóni ádaagonoń'iiníí, yáa daaneł'įigo hago ágonéhií bídaagonońsi; áídá' k'ad ágonéhií doo bídaagonońsi da. ⁴ Nchọ'go ádaat'éhi nant'į' nakaihi daalńolt'įłłí godiyįhgo be'ígóziníí yiká daadéz'įi; áídá' be'ígóziníí doo bił ch'í'ńah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi, Jonas holzéhi, nnee bich'į' be'ígózih alzaahíí zhą. Áídá' Jesus bits'ą' dahnasdzaa. ⁵ Jesus bitsilke'yu hanaazhį' bił naná'diz'eeldá', bńń yínadaasńah lęk'e. ⁶ Jesus gádaabilńii, Bńń benilzoolé, Phárisees hik'e Sádducees daanłńi bíyééhíí, baa daagonohsąą, ńii. ⁷ Bitsilke'yu ilch'į' yádaakti'go gádaanńi, Bńń doo daasii'né' dahíí bighą aníí. ⁸ Jesus ádaanńiihíí yígółsiigo gábilńii, Nohwíł nohwí'odla' da'ayáhahi, hant'é bighą bńń doo daasooné' dahi

baa ilch'i' yádaakti'? ⁹ Ya' doo hwahá bídaagonoŋsih da? Bán dijolé ashdlá'i nnee ashdladn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaaŋsih da née? ¹⁰ Lah áldó' bán dijolé gots'idi, nnee díídn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaaŋsih da née? ¹¹ Nt'é bigha doo nohwil ídaagozi da? Bán benilzoolé Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyééhíí baa daagonohsaa, nohwildéniidíí, bán doo baa yashti'go ádishnií da. ¹² Bitsilke'yu ániita yídaagoŋsiid, Bán benilzoolé baa daagonohsaa, doo niigo aníí da, áídá' Phárisees hik'e Sádducees daanlíni hagot'éégo ilch'ídaago'aahíí baa daagonohsaa, niigo aníí lèk'e.

¹³ Jesus Caesaréa Philíppi golzéhi bínaayú n'yaágo bitsilke'yu nayídaadiŋkidgo gáyilnií, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee hadín nshlji daashilnií? ¹⁴ Bitsilke'yu gádaabilnií, La', John, Baptize ágoŋji n'íí át'íí, daanilnií; la'ihíí, Elías at'íí; la'ihíí Jeremías; dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí át'íí daanilnií. ¹⁵ Jesus gánábikdo'niid, Nohwíí nohwich'i'yúghíí, hadín át'íí daashildohnií? ¹⁶ Simon Peter gábilnií, Ni Christ ánt'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi biYe'. ¹⁷ Jesus gábilnií, Simon Bar-jóna, ni niyaa gozhóŋ le': its'í hik'e díí nlíni doo nil ch'i'nah áyíílaa da, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn zhá nil ch'i'nah áyíílaago ádíniid. ¹⁸ La'íí gánildishnií, Ni Peter honlzéhi, daashodlaaníí kŋh ágoch'ile'híí k'ehgo díí tsééhíí biká'yisht'i': áik'ehgo ch'iidntahdí' ch'iidn binawodíí doo bitis hileeh da. ¹⁹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'aaníí bá be'igéésé naa nshníí: áik'ehgo nt'éhéta ni'gospdzán biká'lesíní't'ooníí yaaká'yú áldó' lest'qo doleel; nt'éhéta ni'gospdzán biká' k'e'íín'aahíí yaaká'yú áldó' k'e'dot'aah doleel. ²⁰ Jesus bitsilke'yu gádaayilnií, Shíí Jesus, Christ nshkíníí hadín bí nadaagolni' hela'.

²¹ Áídí' godezt'i'go Jesus, Jerúsalemyú deyaago Jews yánazíni, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi biniidaagodnle'íí, la'íí bidizideedí' taagi jji hileehgo naadiidáhíí dahkodá' bitsilke'yu yil na daagolni'go nkegonyaa. ²² Peter t'aqzhi' bich'i' hananádziigo gáníí, SheBik'ehíí, díí nits'á'zhi' begoz'aq le': nich'i' begolne' hela'. ²³ Jesus t'aqzhi' adzaago Peter yich'i' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zhi' áñne': ni shil godnłkışh: Bik'ehgo'ihí'nañ binatsekeesíí k'ehgo doo natsínkees da laq, nnee binatsekeesíí zhá bee natsínkees, bilnií.

²⁴ Jesus bitsilke'yu gádaayilnií, Dahadíí shiké' dahdigháh hát'ííyúgo, ídaayo'nahdá' bitsi'ílna'áhi dahyidotjŋhgo shiké' dahdowáh. ²⁵ Dahadíí bi'ihí'na' yaa bíl goyééhíí, áí bits'á' da'ilíí hileeh: áídá' dahadíí ídaayis'nahgo shíí shigha bi'ihí'na'

da'ilíí siljii'íí, án ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee hi'naa doo. ²⁶ Ni'gosdzán dágoz'aa nt'éégo ch'ist'iidá' koyi'siziiníí da'ilíí siljiyúgo, áí hant'é bits'á'dí' ch'it'íih? Dagohíí koyi'siziiníí hant'é bidená nch'iné'? ²⁷ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shiTaa bits'á'idindláádíí bee shits'á'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníí bíl nánshkáh; áígee nnee da'á daantjigeé ánát'iidíí dábik'ehgo bich'í' nadi'ish'nił. ²⁸ Da'anii gánohwiłdishnii, Kúgee nadaaziiníí la' dá doo da'itsaahíí dailjiihé shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nant'an nshjigo náshdaalgo daashiltsaago zhá.

17

¹ Áídí' gostán iskaagee Peter, James, hik'e John, bik'isnhíí, bílgo Jesus dasahndi yił okai lék'e, dził n'ááyú. ² Áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołih silji: binii bik'ina'didlaad silji, ya'ái k'ehgo, bidiyágéhíí hagai silji, idindláádhíí k'ehgo. ³ Nt'éégo áígee Moses hik'e Elías bíl daanljigo silji, Jesus yił yádaaktigo. ⁴ Peter Jesus gáyihni, NohweBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nzhqo: hant'ijiyúgo dzaagee t'ohdahskán taago ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíí Moses bá, la'ihíí Elías bá. ⁵ T'ah yaaktigo áígee yaak'os dázhq bits'á'idindládi biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati'yidezts'aa gánjigo, Díinko shiYe' shił nzhóni, baa shił gozhóni; án hódaayołts'aa. ⁶ Díí daidezts'aa go Jesus bitsilke'yu hayaa ádaasdzaa, ndaaldzidgo. ⁷ Jesus baa nyáago bedaadesniigo gádaabihni, Daohsijh, doo ndaaldzid da. ⁸ Hadag daadéz'ij hik'e nnee doo la' dadá' Jesus zhá daayo'ij. ⁹ Dziłdí' hayaa nákahdá' Jesus gádaabihni, Daahołtsaa n'íí hadíin bíl nadaagołni' hela', shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dasitsáádí' naadiszaago zhá. ¹⁰ Bitsilke'yu nabídaadiłkidgo gádaabihni, Hant'é bigha Elías dantsé hígháh, daanii, begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi? ¹¹ Jesus gádaabihni, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá ilch'í'nádaidle'. ¹² Áídá' gánohwiłdishnii, Elías ilk'idá' nyáá, ndi doo bídaagoch'ıksı da ni', áídá' dá hádaach'it'ijiyú ánadaach'ol'ijil lék'e. Áí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, aldo' ádaashich'idolił. ¹³ John, Baptize agoł'ij n'íí, áyihniigo bitsilke'yu yídaagołjıd.

¹⁴ Nnee ląágo ıla'at'ééhíí yaa hikaigo nnee la' Jesus yaa nyáago yich'í' hilzhiizhgo gábihni, ¹⁵ ShiNant'a', shiye' baa ch'onbáah; onátłishgo goyéégo bich'í' nagowaa: lahgee kq' yeh naká', lahgeehíí tú yeh naká'. ¹⁶ Nitsilke'yu baa bíl ni'áázh ndi doo hagot'éégo ilch'í' ánadaidle' da. ¹⁷ Jesus gádaabihni, Nohwi'odla' édaadihgo, dánohwíí zhá daanohwik'ehgo daalinoł'ijihíí, dahosahzhi' nohwił nahashtáá? Dahosahzhi' laa nohwiłdag ánsht'ee? Yushdé' niye' shich'í' bíl nn'áash. ¹⁸ Jesus ch'iidn nłdzilgo yich'í' hadziigo ishkiiníí yiyi'dí' háyáá:

áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézzgee nt'éé násdlíí. ¹⁹ Áik'ehgo Jesus bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo, Nééhíí hant'é bigha doo hadaandzood da lán? daabilñii lək'e. ²⁰ Jesus gádaabilñii, Nohwi'odla' da'ayáhahíí bigha: da'anii gádaanohwiłdishñii, Nohwi'odla' mustard biyígé ga'at'éé ndi, díí dzikí bich'í' hadaahdziigo, Yúwehégo dihi'náh, daabilđohñiiyúgo, ágánéh: doo nt'é ch'éh ádaal'íi da doleel. ²¹ Áídá' díí ga'at'éhíhíí dáshiná' da'ch'okąąhgo zhá habidi'nedzódihí at'éé.

²² Gálilee golzeegee naháztaąądá' Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaannihíí bilák'e shi'dolteel: ²³ Daashizilheedá' taagi jji hileehgo naadishdáh, ñii. Ái bigha bitsilke'yu bijíí daannih lək'e.

²⁴ Capérnaum golzeeyú hikaigo tribute bich'í' nada'ch'iniihíí Peter yaa hikaigo, Ya' nilch'ígó'aahíí naná'i'nikihíí nayiniil née? daabilñii. ²⁵ Peter, Ha'oh, ñii. Kih yune' oyáago Jesus ntsé bich'í' hadziigo gábilñii, Hagot'éégo baa natsínkees, Simon? Ni'godsán biká' ízigo nant'an daanliiníí, hadín tax dagohíí tribute bich'í' nayiniil? Ya' dabíí bichagháshéhíí née, dagohíí nanidí' nakaihíí née? ²⁶ Peter, Nanidí' nakaihíí, ñii. Jesus gánábildo'niid, Áik'ehgo bichagháshé doo nada'hiniil da. ²⁷ Da'ágát'éé ndi, doo hadaashkee da doleelhíí bigha, túsikaąyú nñáh, lóg behahidleehíí táyi' ołdeelgo, lóg dantsé hánlee'íí bizé' ilts'á' ánle'; ákóne' zhaali siné'ihíí hanné'go tribute bich'í' nada'ch'iniihíí shíí shá ła'íí ni ná bich'í' nahiniil.

18

¹ Áídá' Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilñii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú hadín itisgo nlii? ² Áik'ehgo Jesus chagháshé alts'íséhi dała'á yushdé' yilniigo, bit'ahdí' dahyinesdaago, ³ Gáníí, Da'aniigo gánohwiłdishñii, Nohwincho'íí bits'á'zhí' ádaahne'go chagháshé alts'íséhií k'ehgo ádaadohdle'yúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah hohleeh. ⁴ Dahadín díí chagháshéhíí k'ehgo ídaagoch'iyolba'íí, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú da'án itis nlii. ⁵ Dahadín shizhi'íí binkááyú chagháshé díí ga'at'ééhíí náidnktíyúgo, shíí náshidnktíni at'éé. ⁶ Dahadín díí doo ízigo ádaat'ee da ndi daashodlaąhíí dała'á ncho'go at'íígo áile'íí, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'łoogo túnteel beh hilt'e'go tú yil didziihgo bá nzhọ doleel ni'.

⁷ Ni'godsán biká' nnee nakóntaahíí bá góyéé doleel: nakódintaahíí dá begolnéh go'íí; áídá' hadín na'íntaahíí bá góyéé doleel! ⁸ Áik'ehgo nigan dagohíí nikee ncho'go ánát'ííí ánílsjyúgo, nadnłgeeshgo yó'ok'e': doo hagot'éégo nanąaa da ndi, nits'í lązhzi' áđih ndi dahazhi' ihi'naahíí biyi'

onnángo doo hago'at'éé da, áídá' nigan nakigo hik'e nikee nakigo kọ' dahazhí' diltí'íí biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhọọ da. ⁹ Nináá nchọ'go ánát'ííł ánísíyúgo, ha'aahgo yó'ohne': nináá dała'á áđih ndi dahazhí' ihí'naahíí biyi' onnángo doo hago'at'éé da, áídá' nináá nakigo ch'iidn bikọ' diltí'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhọọ da. ¹⁰ Ídaa daagonohdzaa, díí doo ízigo ádaat'ee dahíí la' doo daach'ohlaa da; yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á bináadaadéz'iinihíí, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn biniizhí' dahazhí' daabineł'íí, nohwildishnii. ¹¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ch'a'onehesdeehíí hasdáhishniiłhíí bigha niyáá. ¹² Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? Nnee bidibekíí dała'á gonenadín golíídá' dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áíhíí dákú nyiniłdá' dzilyú ch'a'oyáá n'íí hantaa gá? ¹³ Da'aniigo gádaanohwildishnii, Náidnłtíiyúgo ngost'ádin ngost'ái doo hak'i ch'a'okai dahíí dawa bitisgo náid nłtiiníí yaa bił gozhọọ. ¹⁴ Áík'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn díí doo ízigo ádaat'ee dahíí dała'á ndi doo ch'a'okaad hat'íí da.

¹⁵ Nik'isn nich'í' nchọ'go adzaayúgo, bich'í' nńángo bi'at'e'íí dasahndi bee bich'í' yánłti': nidits'agyúgo, nik'isn hosínłbáni at'éé. ¹⁶ Áídá' doo nidits'ag dayúgo, dała'á dagohíí naki biłgo bich'í' bił nkáh, áík'ehgo naki dagohíí taagi hilt'eego bináál bee yá'iti'íí da'aniigo bee bígózi doleel. ¹⁷ Díí ndi doo yidits'ag dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań daayodlaaníí ha'ánálséhyú baa nagolní': áí ndi doo yidits'ag dayúgo, doo Jew nłií dahíí, tax bich'í' nahi'niiłhíí k'ehgo baa natsínkees doleel. ¹⁸ Da'aniigo gádaanohwildishnii, Nt'éhéta ni'gosdzán biká' lédaasokł'qohíí yaaká'yú ałdó' łestł'qo doleel; nt'éhéta ni'gosdzán biká' k'éda'so'aahíí yaaká'yú ałdó' k'e'do't'aah doleel. ¹⁹ Gánánohwildish'nii, Naki dokł'eego ni'gosdzán biká' nt'éhéta dała' haht'íí lẹk'eyúgo hohkeedgo, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn nohwá áile'. ²⁰ Dahayú naki dagohíí taagi hilt'eego shizhí' yee da'okąąhgo íla'at'ééyúgo, áígee ihń'gee shíí nshłií.

²¹ Peter baa nyáágo gábiłnii, SheBik'ehń, shik'isn shich'í' dENCHỌ'GO ánát'íílyúgo, da'kwiiidnshą' baa nágodinsh'aah, gosts'idn née? ²² Jesus gábiłnii, Gosts'idn doo niłdishnii da, ndi gosts'idinhíí gosts'idngo.

²³ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí nant'án bánada'iziidíí baa hadaaz'aahíí ilk'ídaagodilđooh hádaat'ííhíí k'ehgo at'éé. ²⁴ Yołtag nkegonyaagee, bána'iziidi la' gonenán doo náhółtagyú talents golzeego baa ha'áahi baa hí'a'. ²⁵ Doo hagot'éégo na'inił dahíí bigha, Díí nneehíí, bi'aahíí, hik'e bichagháshéhíí, la'íí dawa bíyééhíí biłgo nahoníih, áí bee shich'í' nanáhó'nííł, niigo bąngon'áá, binant'a'. ²⁶ Áík'ehgo

bána'iziidíí bich'í' hayaa adzaago náboqaq̄hgo, Shinant'a', ntsé nt'ah, aq̄l nich'í' na'ishniil ndi at'éé, bil̄nii. ²⁷ Áík'ehgo binant'a'íí baa ch'oba'go, Doo shich'í' na'iníil da ndi nzhq̄, bil̄niigo nanábines'íid. ²⁸ Áídá' án ch'ínyáágo ła' yil na'iziidi, dała'á gonenadín pence golzeego baa hayil'áhi, yiltsaq̄: án yizidnltsoodgo, Shaa hán'laahíí shich'í' nanáhi'níil, yil̄nii. ²⁹ Yil na'iziidíí bich'í' hayaa adzaago náboqaq̄hgo, Ntsé nt'ah, dawa nich'í' na'ishniil ndi at'éé, bil̄nii. ³⁰ Ndi, Dah, niigo ha'áyilt'e', baa ha'áahíí na'haznilzhí'. ³¹ Ƙa' yil nada'iziidíí daabiltsaq̄go doo bil̄ daagozhq̄o dago díí ágodzaahíí dawa binant'a' yil nadaagosni'. ³² Áídí' binant'a'íí biká'í'aadgo gábil̄nii, Ni shána'iziidíí dázho' nchq̄' Ƙa, ni shaa hán'laahi doo shich'í' nanáhi'níil da ndi nzhq̄, nilkénéi ndi, náshonkaq̄hgo: ³³ Áík'ehgo ni aldo' bil̄ na'iziidíí baa ch'onba' le'at'éhi, shíí naa ch'osibáadhíí k'ehgo, ³⁴ Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'ána'ilka' yuñe' obil'a' biniigodilñehgo, baa ha'áahíí dawa nanáyiheznilzhí'. ³⁵ Díí k'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn ádaano hwile', doo nohwijíidí' nohwik'isn nohwich'í' nchq̄'go at'éehíí bighq̄ baa nádaagodinoh'aah dayúgo.

19

¹ Jesus díí aq̄l yee nyánti'dá' Gálileedí' dahnyaa Ƙék'e, ni' Judéa golzeeyú, túnlínií Jórdan holzéhi bitisyú nyáá; ² Áígee nñee biké' nántsáq̄go nádaayilziih Ƙék'e.

³ Phárisees daanlíni aldo' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabil̄nii, Ya' nñee hant'éhéta bighq̄ bi'aa yil ilk'ínát'aashgo goz'aq̄a née? ⁴ Jesus gádaabil̄nii, Ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nañ nñee áyíílaahn, nñee ła'íí isdzán áyíílaa Ƙék'e, ⁵ Gáníigo, Díí bighq̄ nñee bitaa hik'e báq̄ yits'á'gháhgo bi'aa yil nlii doleeł: áí naki n'íí dała'á nádodleeł. ⁶ Áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silii. Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ ƙayinláahíí, dahadínta ilk'íyóléh hela'. ⁷ Phárisees gádaabil̄nii, Ágát'éédá', nt'é bighq̄ naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíí ƙayile'go isdzánhíí yil ilk'ínát'aashgo Moses ngon'áq̄ ƙán gá? ⁸ Jesus gádaabil̄nii, Moses nohwijíí daant'izíi bighq̄ nohwi'aa bil̄ ilk'ínát'aashgo nohwá ngon'áq̄ Ƙék'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágágot'ee da ni'. ⁹ Shíí gádaano hwil̄dishnii, Hadín bi'aa doo nñee ła' yil nant'í' na'aash dadá', yil ilk'ínát'aazhdá' yil naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé: hadín isdzán yó'olt'e' n'íí yil nñááyúgo, án aldo' nant'í' nagháhi at'éé.

¹⁰ Bitsilke'yu gádaabil̄nii, Na'i'neehíí ágát'ééyúgo, doo nch'inéh da ndi nzhq̄. ¹¹ Jesus gádaabil̄nii, Doo nñee dawa díí yídaanel'aq̄ da, hadíí ye'at'éé doleełgo baa daadest'aaníí

zhá. ¹² Nnee la' doo nnádaalsé' dago daabi'deshchíni ádaat'ee: áidá' la'íi doo nnádaalsé' dago ádaalne': la'íi dabíi hádaat'íigo yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'ąąhíi bighá doo nnádaalsé' da. Hadín díi yinel'aaníi ch'ík'eh ye'at'éé le'.

¹³ Jesus chągháshé alts'íséhi baa bił nch'ihezkaí lék'e, yiká' ndaadilñiihgo yá okąąh daabich'o'ńńigo: áidá' bitsilke'yu Doo ágádaaht'íi da, daakoñii. ¹⁴ Áidá' Jesus gáníi, Ch'ík'eh chągháshé shich'í' nihikáh le', doo t'ąązhí' daahínóhtą' da; bíi ga'ádaat'eehíi yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanlii. ¹⁵ Chągháshé ąął yiká' ndaadesñiihdá' onádzaa.

¹⁶ Nt'éégo nnee la' Jesus yaa nyáágo gáyihñii, Ilch'ígó'aahíi nkt'éhi nlinihi, hago laą nkt'éhi áshne'go ihí'naa doo ngonel'ąą dahíi yaaká'yú bee hinshnaa doleeł? ¹⁷ Jesus gábihñii, Nt'é bighá nkt'éhi shihñii? Doo hadín nkt'éé da go'íi, dała'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nań zhá: áidá' ihí'naa nkt'éhi biyi' onńáh hánt'íiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi bikísk'eh ánt'ee le'. ¹⁸ Daat'éhíhíi? ñii. Jesus gábihñii, Doo ich'izilthee da, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'in'íih da, Doo lé' ch'ılchoo da, ¹⁹ Kotaa hik'e komaa ch'idnłsı: la'íi, Kot'ahdí' gólíiníi koł nzhọọ, dakíi ídił ch'ijoọhíi k'ehgo. ²⁰ Nnee áníi nagháhíhíi gábihñii, Ánists'ísédí' godezt'i'go díi dawa be'ánsht'ee: áidá' nt'é zháshą' doo be'ánsht'ee da? ²¹ Jesus gábihñii, Nzhọọ nleeh hánt'íiyúgo, ti'i, dawahá nıyééhíi naa nahonñiihgo zhaalíhíi tédaat'iyéhíi bita'iníih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílini nıyéé doleeł: áidí' yushde' shiké' dahsinnáh. ²² Áidá' nnee áníi nagháhíhíi díi yidezts'ąądá', doo bił gozhọọ dago onádzaa: dázhọ háldzilhíi bighá.

²³ Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Da'aniigo gánohwıldishñii, Nnee háldzili yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi itah hileehgo bá nyee. ²⁴ Gánádaanohwıldish'ñii, Lłi bighán ha'i'áhíi bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háldzilíi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníi itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁵ Bitsilke'yu díi daidezts'ąądá' bił díyadaagot'eego gádaañii, Áidá' hadín zhá hasdábí'dilteeh? ²⁶ Jesus daabineł'íigo gáníi, Nneehíi ái doo layole' at'éé da go'íi; Bik'ehgo'ihí'nań zhá dawa layile'hi at'éé.

²⁷ Peter gábihñii, Isąą, nohwíyéé dawa bits'ą' dahdihi-ikaidá' níké' dahsiikai ni': áígee nt'é nohwich'í' nahi'ñiił? ²⁸ Jesus gádaabihñii, Da'aniigo gánohwıldishñii, Dawa áníidégo ánálzaago, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nant'án biká'dahsdáhá bits'ą'idindláadíi biká' dahsidaago, nohwíi shiké' nahkaihíi aldo' nant'án biká' dahsdáhá nakits'adah biká' dahnahísóotąą doleeł, Israel nakits'adah hat'í'íi yaa yádaakt'igo. ²⁹ Dahadín bigową, bik'isyú, bilahkíiyú, bitaa, báą, bi'aa, bichągháshé,

dagohíí bini' shizhi'híí bighā yits'á' dahnyaahíí, dała'á gone-nadín ánáhołąągo baa det'aahi at'éeé, la'íí ihi'ṅaa doo ngonel'ąą dahíí yee hiṅaa doleel, yaaká'yú. ³⁰ Áídá' łąągo dantsé daanlii n'íí iké'yú doleel; la'íí iké'yú daanlii n'íí dantsé doleel.

20

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éeé: nṅee dahts'aa hentííníí bíyéé gólíni dážhó t'ahbiyú bánada'iziidíí hantaayú dahiyaa. ² Nṅee bánada'iziidíí penny yich'í' na'iniiłgo yágon'ąądá' bidahts'aa hentííyú odais'a'. ³ Ngost'ái bik'ehenkéézyú shi onanádzaago na'hinih nagoz'ąayú la' daazhógo nadaaziiigo yiltsąągo, ⁴ Gádaayihni, Nohwíí alód' shidahts'aa hentííyú dohkáh, dávik'ehgo nohwich'í' nahishniil ndi at'éeé. Áík'ehgo áí alód' ákú okai. ⁵ Isk'áhnyááyú la'íí taagi bik'ehenkéézyú shi onanádzaago da'ágánánádzaa. ⁶ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shi onanádzaago ákú la' daazhógo nadaaziiigo náyiltsąą, Hant'é bighā daazhógo nasoziiigo o'i'ąą? yihni. ⁷ Doo hadín na'idziid nohwaid'aah dahíí bighā, daabihni. Nohwíí alód' shidahts'aa hentííyú dohkáh, yihni. Dávik'ehgo nohwich'í' nahishniil ndi at'éeé. ⁸ O'i'ąáyú dahts'aa hentííníí bíyééhíí bik'ehgo na'idziidi gáyihni, Shánada'iziidíí bich'í' ádaanniigo bich'í' nada'hiniil, da'iké'yú náda'nziidíí ntsé, áídá' dantsé náda'nziidíí iké'yú. ⁹ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shi náda'nziid n'íí ákú hikaigo dała'á ntíigo penny bich'í' nahas'nil. ¹⁰ Dantsé náda'nziid n'íí ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'í' nahi'niil, daanzí lək'e; da'ágát'éeé ndi dała'á ntíigo penny zhā bich'í' nahas'nil. ¹¹ Díí bich'í' nahas'nilhíí bighā nṅee bidahts'aa gólínií yída'iltahgo, ¹² Gádaabihni, Dała'ádn lédihikeezzhí' nada'iziid n'íí néé bil dáłekt'eego nohwich'í' nahánnil, néé gozdogyú nyeego nada'idziidgo o'i'ąą. ¹³ Nant'ánhíí na'iziidíí la' gáyihni, Shit'eké, doo hagot'éégo nich'í' natseskees da: penny nich'í' nadihishniil, nildishniigo, da'áígee nil nzhọọ ni' ya'? ¹⁴ Nich'í' na'henilihíí nádnné'go nádndáh: díí iké'yú na'nziidíí án alód' nich'í' na'hánnilhíí k'ehgo bich'í' na'hishniil. ¹⁵ Dashíí shíyééhíí dashíí hásh'ííyú ánash'iiłgo, áí doo shá goz'ąą da néé? Ya' nil nṅii néé, nłt'éégo ánsht'eehíí bighā? ¹⁶ Áík'ehgo iké'yú daanlii n'íí dantsé doleel, la'íí dantsé daanlii n'íí iké'yú doleel: łąągo yiká ádaanniid ndi da'akwíyé habi'do'nil.

¹⁷ Jesus wá'yú Jerúsalemyú bitsilke'yu yil hikaahgo k'ihzhí' yil nikaigo gádaayihni, ¹⁸ Isąą, Jerúsalemyú dekai; ákú shíí, nṅee k'ehgo Niyááhíí, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi bilgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleel, ¹⁹ Áídí' doo Jews daanlii dahíí yaa daashiltéehgo shaa daadloh doo, hashída'iltsaas doo,

áídí' tsj'ılna'áhi bídaashılkałgo daashizılhee doleeł: áídí' taagi jji hileehgo naadishdáh.

²⁰ Zébedee bichągháshé báąhíı binne'híı Jesus yaa yıl hikaigo yich'ı' daahılzhiızh, nahídóshkid nzigo. ²¹ Nt'é hánt'ıı gá? bıłnii, Jesus. Isdzán gábıłnii, Nant'án sılıııgo dahnándaago díı shinne'yu nakihíı ła' nigan dihe'nazhıneé dahsdaa doleełgo, ła'ıı ni'eshganzhıneé dahsdaa doleełgo bá ngon'áah. ²² Áídá' Jesus gádaabıłnii, Nt'é biká hádaaht'iınıı doo bídaagonoııı da łaą. Idee be'ishdlaąhıı be'ohdlaągo bınołdzıl née, ła'ıı baptize be'áshı'dılne'ıı bee baptize ánohwı'dılne'go bınołdzıl née? Bıııdzıl, daabıłnii. ²³ Jesus gánábıłdo'niid, Idee be'ishdlaąhıı da'anıı be'ohdlaą doleeł, ła'ıı baptize áshı'dılne'ıı da'anıı bee baptize ánohwı'dılne' doleeł: áídá' shigan dihe'nazhıneé dagohıı shı'eshganzhıneé sodaa doleełıı, doo shıı nohwaa godesh'aah da, áı dahadıń shıTaa yágoz'aanıı zhá bágoz'áni at'éé. ²⁴ İlk'ısyú nakihıı ádaanııhıı Jesus bitsılke'yu gone-nanhıı daidezts'aądá' doo bıł daabik'eh da. ²⁵ Jesus bitsılke'yu ıla'áyıılaago gádaayılınii, Doo Jews daanlıı dahıı bı-nadaant'a'ıı isná ádaabıłsıgo bá nadaant'aah, ła'ıı bitahyú nınee ízisgo ádaat'eehıı da'ánııyú ádaat'ııgo ádaabıłsıgo bídaagonoııı. ²⁶ Áídá' nohwihıı nohwitahyú doo ágágot'ee da doleeł: áídá' dahadıń nohwitahyú ízisgo ánsht'ee le' nzıhıı, án nohwá áıl'ıı le'; ²⁷ Nohwitahyú dahadıń nant'án nshıı le' nzıhıı, án nohwá na'iziid le': ²⁸ Shıı, nınee k'ehgo Niyááhıı nshıı ndi, doo hadıń shich'onııhıı bighą niyáá da, áídá' nınee bich'oshnııhıı bighą niyáá, shı'ihı'na'ıı nınee łańıı bá nahıshnııhıı bighą niyáá. ²⁹ Jérikodı' dahnanáskaigo, Jesus biké' naadezaą.

³⁰ Nt'éégo nınee naki bıńáá ágodini intın bahyú sikee lék'e, áı Jesus higaalgo ya'ıkodaanzııgo nádaadılghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' ńlıni, nohwaa ch'onbáah, daanııgo nádaabokaąh. ³¹ Nınee Jesus biké' náıseełıı, Godnch'áad, daabıłnııid: áídá' da'tiségo nanádaadılghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' ńlıni, nohwaa ch'onbáah, daanııgo nanádaabokaąh. ³² Jesus ninyáágo bich'ı' ánnııdgo, Nt'é nohwá áshle'go ádohııı? bıłnii. ³³ NohwiNant'a', gohiit'ııgo ánánohwidle', daabıłnii. ³⁴ Jesus baa daach'osbaadgo bıńáá yedaadolnııhııgo dagoshch'ı' daago'ıı nádaasdlııgo biké' dahısh'aazh lék'e.

21

¹ Áídı' Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage golzeezhı', áı dzıl Olives holzéhi sı'aąge, áídı' Jesus bitsılke'yu naki oyıl'a', ² Gáyılıııgo, Ti'i, nohwádıhyú gotahyú doh'aash, áıgee dagoshch'ı' túlgayé bizhaazhé bıłgo dahst'oągo baa noh'aash: áı k'e'oh'adgo shaa nánohłoqs. ³ Nınee ła' nt'éhéta

nohwilniiyúgo, NohwiNant'a' hát'úgo áhiit'ij, bildohniih; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohloos. ⁴ Díí ánágot'ijíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolnéhgo ánágot'ijí, ⁵ Sion bizhaazhé bíł nadaagońi', Díń'ij, ízisgo niNant'a' ídaagoch'iyolba'go túlgayé, áí túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'í' boghééł. ⁶ Áík'ehgo Jesus da'áníyú bitsilke'yu ádaadzaa, ⁷ Túlgayé, bizhaazhé bíłgo, baa daizloozgo bidiyágéhií yiká' dahdaiheznildá' Jesus yiká' dainesdaa. ⁸ Nnee láągo bidiyágé intínyú yídaagosteel lək'e; la'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayihłgeeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ Nnee bádih náłseełí, la'íí biké'dí' náłseełí daadilwoshgo gádaañii, Hosánna, David biYe' nłni: NohweBik'ehń bizhi' yee higaakíí ba'ihégosini at'éé; da'itise goz'ąądí' Hosánna. ¹⁰ Áídí' Jerúsalemyú nýáągo áígee daagolíníí dawa, hago láą ágodzaa daanzigo, Díí hadín át'íí? daañii. ¹¹ Nnee biké' náłseełí gádaañii, Díí Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi at'íí, Názaředh'í' nagháhi, áí Gálılee bigodesdzogíí biyi'dí'.

¹² Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okąąh goz'ąą yune' Jesus ha'ayáągo, baa nada'iníihi la'íí nada'ihnihi ch'íinihiyood, la'íí zhaali yiká' ilkáh ch'ínádaiñihíí naz'aaníí nanyihesgo', hawúcho baa nadaahnihihíí biká'dah'sdáhá áldó' nanyihesgo', ¹³ Gáyihniigo, Ágáníigo bek'e'eshchij, Shikihíí kih biyi' da'ch'okąąhíí holzeego hojíí doleeł; áídá' nohwihíí daan'ijihíí bigową ádaagosolaa láą. ¹⁴ Bináá ádaagodinií la'íí doo nadaakai dahíí da'ch'okąąh goz'ąągee baa hikai; áígee nádaabilziih lək'e. ¹⁵ Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Jesus ízisgo áná'ol'ijííí daayiltsąągo, la'íí da'ch'okąąh goz'ąągee chągháshé daadilwoshgo, Hosánna, David biYe' nłni, daaniigo daayiltsąągo, dázhó doo bíł daagozhóó da lək'e. ¹⁶ Áík'ehgo gádaabilnií, Ya' díí ádaanihihíí dints'ag née? Jesus gábilnií, Ha'oh; ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, Chągháshé akts'íséhi la'íí mé' t'ah da'ilbe'i dázhó nł'éégo ihédaanzigo ádaasíílaa?

¹⁷ Áídí' bits'ą' dahiyaago kih goznildí' Béthany golzeezhí' nyáá; áígee sidaa lək'e. ¹⁸ T'ahbiyú kih goznilyú nádesdzaago, shiná' silij. ¹⁹ Ch'il fig intín bahyú o'áągo yiltsąągo yaa nyáá, binest'ą' da'ádihdá' bit'ąą zhá góljigo yigołsijidgo gáyihnií, Kodí' godezt'igo dahazhí' ninest'ą' da'ádih doleeł. Áík'ehgo dagoshch'í' ch'il fig náhesgą. ²⁰ Bitsilke'yu díí daayiltsąągo bíł díyadaagot'eego gádaañii, Hagot'éégo ch'il fig dagoshch'í' náhesgą láą! ²¹ Jesus gádaabilnií, Da'anii gánohwidishnií, Nohwi'odla' góljyúgo, doo nohwil nadaagoki dayúgo, doo díí ch'il fig ádzaahíí k'ehgo zhá ádaahne' da, áídá' díí dzihíí

bich'i' hahdziigo, Yúwehégo dihi'nángo túnteel biyi' onidolné', daadohñiiyúgo, nohwá ágáne'. ²² Da'ohkqaahgo dant'éhéta daahohkeedí, da'ohdlaago ádaadohñiiyúgo, dawa nohwaa hi'né'hi at'éé.

²³ Jesus da'ch'okaah goz'aq yune' i'ayaágo, áígee nnee yił ch'ígó'aahgo, okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, nnee yánazíni biłgo baa hikaigo gádaabiñii, Hadín bik'ehgo ánánt'ijl? Hadín naa godin'áqgo ánt'ijh? ²⁴ Jesus gádaabiñii, Shíí ałdó' dała'ándi nanohwídishkid, shíł nadaagoñi'yúgo, shíí ałdó' hadín bik'ehgo ánásht'ijhí nohwíł nagoshni' doleeł. ²⁵ John baptize ádaagole'íi hadi' begoz'áni? Yaaká'dí'go née, dagohíi nnee bits'á'dí'go née? Lıł yádaakti'go gádaakildi'nii, Yaaká'dí'go daan'ñiihyúgo, gánohwiñiih, Áídá' nt'é bigha doo daahohdlaq da lán? ²⁶ Áídá', Nnee bits'á'dí'go, daan'ñiihyúgo, nnee bédaahildid; nnee dawa John Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú na'iziidi nlij daanzihí bigha. ²⁷ Áík'ehgo Jesus gádaayñii, Néé doo bídaagonlzi da. Jesus gánabiłdo'niid, Shíí ałdó' hadín bik'ehgo ánásht'ijhí doo nohwíł nagoshni' da.

²⁸ Díi hagot'éégo baa natsídaahkees? Ła' nnee biye'ke naki; dała'a yaa nyáágo, Shiye', díi jji shidahts'aa hentíyú na'iziidyú nńáh, yiñii. ²⁹ Án bich'i' hadziigo, Dah, doo akú disháh da, biñii; áídá' bikédí'go biini' lahgo ánáyiidlaago akú óyáá lək'e. ³⁰ Biye' la'ihíi yaa nanázaago da'ágánáyildo'niid. Áík'ehgo, Akú disháh, nniid; áídá' doo akú óyáá da. ³¹ Díi nakihíi hadíi bitaa ániíyú ádzaa? Dantséhi, dañii. Jesus gádaabiñii, Da'anii gánohwídishñii, Tax bich'i' nadaahi'niikíi la'íi nant'i' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ih'i'nañ bilałt'áhgee daanliinií itah daaleeh. ³² John nł'éégo ágot'eehíi yaa yałti'go nohwitahyú nyáá, ndi doo daahohdlaq da; tax bich'i' nadaahi'niikíi la'íi nant'i' nakaihií zhá daabodlaq: nohwíi bídaagonłsi ndi bikédí'go nohwiini' doo lahgo ánádaasohdlaqgo daahohdlaq da.

³³ Iłch'ígót'aahgo naná'gonihíi la' ódaayelts'áq: la' nnee bidák'eh goliinií dahts'aa k'eidnláago yinaayú na'nezñil, dahts'aa hahigeęs doleełgee yá ogoéed, biká'dí' ídést'iinií ágólaa, la'íi bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'aqda' nzaadyú ni' goz'aqyú óyáá: ³⁴ Da'nest'aqgee ngonyáago bánada'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'i' oyił'a', binest'a' la' bá náyiné'go. ³⁵ Áídá' bá inádaadéz'ini nada'iziidíi yił ndaazdeelgo dała'a nyída'eshtkizh, la'ihíi daizes-híi, la'ihíi tsée bee daayitséed. ³⁶ Bánada'iziidíi ntsédá' oyił'a' n'íi bitisgo onayıl'a': áí ágánadaayiidlaa. ³⁷ Da'iké'yú biye' oyił'a', Shiye' daidnłsi doleeł, niigo. ³⁸ Áídá' biye' daayıltsaqda', dahts'aa yinádaadéz'ini gádaakildi'nii, Díi dahts'aa hentíinií

bíyée doleelí át'ée; yushdé', daazołdee, áík'ehgo bíyée doleel n'íi daanohwíyée doleel. ³⁹ Áík'ehgo yił ndaazdeelgo dahts'aa hentíídí ch'ídaist'e'go daizes-híj. ⁴⁰ Áík'ehgo dahts'aa hentííní bíyéhíí nádzáago bidahts'aa bá yináadaéz'ínihí hagoshá' ádaile'? ⁴¹ Jesus gádaayihni, Bidahts'aa golííní nnee doo bik'ehyú ádaat'ij dahíí naitseedá', bidahts'aa hentííní bá yináadaéz'íni la'ihí yá ch'ínágohet'aah, áí inest'aago nest'ánhíí baa daach'ihinił doo. ⁴² Jesus gádaabihni, Díínko Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiíní doo hwahá daahohshiih da née? Tsée kih ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áágee dantsé si'aaní silij: díi nohweBik'ehń bik'ehgo ánágot'ijł, áí daanéel'ijgo nohwil díyadaagot'ee. ⁴³ Áí bighá gádaanohwıldishni, Yaaká'yú dahsdaahń bilakt'áhgee daanohijgo nohwaa ch'ígót'i' n'íi nohwaa nágodit'aahgo lahgo hat'i'íi, Bik'ehgo'ihí'nań yikísk'eh hikaahíi, baa godidot'aal, nohwits'á'. ⁴⁴ Dahadín áí tsée yiká' nágo'yúgo, alts'iségo nihiltqod: áídá' dahadín áí tsée biká' naltq'yúgo, di'ílego bik'aa doleel. ⁴⁵ Okqah ye bik'ehi itisyú nadaandeehíi hik'e Phárisees daanlíni ilch'ígót'aahgo na'goni'i Jesus yee hadzii n'íi daidezts'aqadá', bíi ádaabihniigo yidaagolsjid. ⁴⁶ Ha'ádaikt'e' hádaat'ij ndi nnee láni yédaaldzid, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nlij daanzihíi bighá.

22

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee yił nanágołni'go gáníi, ² Yaaká'yú dahsdaahń bilakt'áhgee begoz'aaní díi k'ehgo at'ée: ízigo nant'án biye' niinéhi bá da'idaqago ngon'áq. ³ Áík'ehgo binadaal'a'á ni'i'néhyú nohohkáh daayihniid n'íi, yushdé' bihniigo yił'aa: ndi doo akú híkáh da. ⁴ Nadaal'a'á la'i onáyil'a' gáníigo, Daabi'dokeedíi gábıldohni, Hidán dawa łalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé lik'ahíi nasitseed, dawa aqł nł'éeqo alzaa: yushdé' ni'i'néhyú nohkáh. ⁵ Áídá' áí doo akú ádaat'ee da, dabíi hádaat'ijyú oheskai, la' bidák'ehyú óyáá, la'ihíi baa na'hinihyú óyáá: ⁶ La'ihíi nant'án binadaal'a'á yił ndaazdeelgo yiniidaagodezlaad' nadaistseed. ⁷ Nant'ánhíi díi ya'ikonzjídá' hashkee: áík'ehgo bisiláadahíi daił'aago nnee ádáat'ijđ n'íi nadaistseed, la'íi bikih nagoznílii daidnłid. ⁸ Áídá' nant'án binadaal'a'á gáyihni, Ni'i'néhgo da'idaqahíi łalzaa ndi daabi'dokeedíi doo yik'e shijeed da. ⁹ Áí bighá da'ditinyú dohkáh, áígee hadín daah'iíníi dawa ni'i'néhyú nohohkáh, daabıldohni. ¹⁰ Áík'ehgo nadaal'a'á intínk'ehyú okai, hadíi daayiltsaahíi dawa, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi la'íi nł'éeqo ádaat'eehíi íla'ádaizlaa: áík'ehgo nnee láni ni'i'néhyú hikai.

11 Áígee nant'án ha'ayáadá' nnee niheskaihií yineł'ígo, nnee ła' ni'i'nehgo íhií doo golíi dago yiłtsaa: 12 Áík'ehgo gáyihni, Shit'ekéhé, hagot'éégo kóne' ha'anyaa, ni'i'nehgo íhií doo ágóndlaa dago? Áídá' nneehíi doo nt'é nii da. 13 Nant'ánhií binadaal'a'á gádaayihni, Bigan hik'e bikee lídaakt'ooogo godilhiyú ch'ídaanoł't'e'; akú daach'ichag ła'íi kowoo lídaach'idiłk'ash doleeł. 14 Łąągo yiká ádaanniid ndi da'akwíyé habi'do'nil.

15 Phárisees daanlíni hagot'éégo Jesus yałti'gee daabihiljizh doleełgo ndaagoshchíi. 16 Phárisees biké' anákahíi hik'e Hérod yił daagot'ini Jesus yich'i' odais'a', gádaabihniigo, łch'ígó'aahíi, da'aniigo ánniigo, ła'íi Bik'ehgo'ih'i'nań bich'i'zhinéégo goz'aaníi da'aniigo baa łch'ígon'áahgo bídaagonłzi, nnee doo bėnıldzid dago yáńłti': nnee doo ła' itisgo sínłłi da. 17 Ái bighą nohwil nagolní, Díi hagot'éégo baa natsínkees? Ya' Caesar bich'i' tax nadaach'iniłgo begoz'ąą née? Née dah née? 18 Ái nneehíi doo bik'ehyú ádaat'ee dago Jesus yígółsiigo gádaayihni, Nt'é bighą yashti'íi bee daashołjizhgo ádaashíłdohni, nohwíi daanołshoqo ádaadoł'ini? 19 Zhaali tax bidená nahi'niłłi shaa noh'aahgo nesh'íi. Áík'ehgo zhaali ła', penny holzéhi, baa daiz'ąą. 20 Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'ąą? daayihni. 21 Caesar bíyéhi łaą, daanii. Jesus gádaabihni, Caesar bíyéehíi Caesar baa daanołnił, áídá' Bik'ehgo'ih'i'nań bíyéehíi Bik'ehgo'ih'i'nań baa daanołnił. 22 Díi daidezts'ąądá' bíi díyadaagot'eego bits'ą'yú dah hiskai.

23 Da'ái bijíi Sádducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadilkid, 24 Gádaayihniigo, łch'ígó'aahíi, Moses gáníi ni', Ła' nnee bichągháshé doo ła' dago daztsąayúgo, bik'isnhíi bi'aa n'íi yił nnádo'neełgo, bik'isn n'íi chągháshé bá ágodolnił. 25 łk'isyú gots'idi nohwitahyú daagolíi ni': dantsé nnááhíi daztsąą, bichągháshé doo ła' da, áík'ehgo bi'aa n'íi bik'isn yił naná'náa: 26 Nakigeehií ágánánádzaa, taagigeehií alđó', da'áík'ehgo gots'idzhi' dawa nanezna'. 27 Da'iké'yú isdzánhií alđó' daztsąą. 28 Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee díi gots'idihíi shą' hadíi bi'aa doleeł, dawa yił nadaaznaadá'? 29 Jesus gádaabihni, Da'olłsih, Bik'ehgo'ih'i'nań biyati' bek'e'eshchiinií ła'íi Bik'ehgo'ih'i'nań binawodíi doo bídaagonłsi dahíi bighą. 30 Naach'idikáhgee doo nnádaach'ılse' da, doo ndaagoch'ihiniłgo nnádaach'ılse' da, áídá' Bik'ehgo'ih'i'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíihíi k'ehgo daagoch'ılıi. 31 Áídá' nanezna'íi naadiikáhíi, Bik'ehgo'ih'i'nań baa nohwich'i' yałti'íi, ya' doo hwahá baa daahohshiih da née, gáníigo, 32 Shíi Abraham Bik'ehgo'ih'i'nań yokaąhíi nshłi, Isaac, Jacob alđó' Bik'ehgo'ih'i'nań yokaąhíi nshłi.

Bik'ehgo'ihinañ doo nanezna'íi yokqahíi nlii da, daahinaahíi zhá. ³³ Nnee íla'at'éehíi díi daidezts'aqgo, ílch'ígó'aahíibighá bíl díyadaagot'ee.

³⁴ Jesus Sáducees daanlíni doo nt'é ndaado'nii dago áyílaago Phárisees ya'ikodaanzíigo, íla'adzaa. ³⁵ Ái la' begoz'aaníi nlt'éégo yígólsini Jesus yich'í' hadziigo nabíntaahgo nabídiłkid, ³⁶ Ílch'ígó'aahíi, Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníi hadíi itisgo at'éé? níigo. ³⁷ Jesus gábiłnii, Bik'ehgo'ihinañ neBik'ehń nijíi dawa bee nił nzhqo le'. niy'siziiníi dawa bee, la'íi ninatsekeesíi dawa bee nił nzhqo le'. ³⁸ Ái Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníi dantséhi la'íi itisgohi at'éé. ³⁹ Nakigeehíi aldo' ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólínií nił nzhqo le', dání ídił njóóhíi k'ehgo. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníi la'íi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi k'eda' eshchiiníi dawa díi nakihíi bits'á'dí'hi at'éé.

⁴¹ Phárisees daanlíni t'ah íla'at'éégee, Jesus nabídaadiłkid, ⁴² Gáníigo, Christ-híi hagot'éégo baa natsídaahkees? Hadín biye' nlii? David biye' nlii, daabiłnii. ⁴³ Jesus gánadí'nii, Hagot'éégoshá' David Holy Spirit yábiyilti'go, SheBik'ehń, bíłnii, gáníigo, ⁴⁴ Bik'ehgo'ihinañ sheBik'ehń gáyilniiid, Shigan dihe'nazhińéégo síndaa, ni'ina' benik'eh silíigo nikelť'ááhyú niníniłzhi'. ⁴⁵ David, SheBik'ehń, bíłniigo bozhíyúgo, hagot'éégoshá' biye' nlii áidá'? ⁴⁶ Jesus nnee doo la' bich'í' hanadziih da lék'e, ái bijíidi' godezt'i'go nnee daaste'go, doo hadín nabínánłkid da.

23

¹ Jesus nnee íla'at'éehíi hik'e bitsilke'yu yich'í' hadzii, ² Gáníigo, Begoz'aaníi ye'ik'eda'ílchíhi hik'e Phárisees daanlíni Moses nnee yá sizíi n'íi k'ehgo nnee yá nazíi. ³ Ái bighá da'ádaanohwiłniiyú ádaanoht'eego ádaaht'íi; ndi doo ádaat'íi'hi k'ehgo ádaaht'íi da: ái ádaaníiyú doo ádaat'íi da ndi ádaanii. ⁴ Ái nneehíi nnee biwosyú ndaazgo dázhó nyeego dahda'ogheelgo ádaayíłs; áidá' da'ayáhá ndi doo ich'odaanii da. ⁵ Nlt'éégo ánádaat'íi'hi dawa nnee dá bo'íi hádaat'íi'hi bighá ánádaat'íi': Bik'ehgo'ihinañ biyati' la' bídaadest'qóhíi nteelgo ádaile', bí'íi bídá'yú aldo' nteelgo na'izlaago ádaayíłs. ⁶ Da'idaagee nnee ízisgo ádaat'eehíi dahnádinbíhyú itah dahnaháztqágo zhá bíl daanzhqq, la'íi Jews ha'ánálséh nagozníl yune' nnee yánazíni dahnádinbíhyú itah dahnaháztqágo aldo' bíl daanzhqq, ⁷ Na'hinih nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo, la'íi, Ílch'ígó'aahíi, Ílch'ígó'aahíi, daabiłniigo zhá bíl daanzhqq, ⁸ Áidá' nohwihíi doo hadín, Ílch'ígó'aahíi, nohwihíi da le': dała'á nohwil ch'ígó'aahíi nlii, Christ zhá; la'íi nohwihíi

daanohwigha ilk'isyú daanohñii. ⁹ Ni'goszán biká' nñee doo la', ShiTaa, bilдохñii da le': dała'á, yaaká'yú dahsdaahn zhá, nohwitaa at'éé. ¹⁰ Doo hadín, ShiNant'a', nohwihñii da le': dała'á nohwitaa nlii, Christ zhá. ¹¹ Hadín nohwitahyú ízigo at'ééhíi, nohwá na'iziid le'. ¹² Hadín itisgo ídestiiníi ídaagoch'olba'go ádolñiik; áidá' hadín ídaagoch'olba'íi itisgo at'éégo ádolñiik.

¹³ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohñini, daanohshoq ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'áni nñee bits'á' daanáda'hohtí: nohwíi doo itah daahleeh dadá', nñee itah daaleeh dolee! n'íi t'aazhi' ádaanoñi. ¹⁴ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohñini, daanohshoq ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Isdzáné itsaa daanlíni bigowa bits'á' nádaahohñiik, la'íi daazhógo ádaadohñiigo nzaad gont'i'go da'ohkaah: ái bigha nohwíi itisgo nohwiniigonkt'éégo nohwá ndaagodot'aal. ¹⁵ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohñini, daanohshoq ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Tú biká' la'íi ni' biká' dahot'éhé nadaanohtaah, dała'á ndi nohwíhiighahíi bigha; nohwíhiyaayúgo nakidn nohwitisyú lenágochhoqo dgo ch'iidn biko' dilti' yuyaa bágoz'aq. ¹⁶ Nohwináa ádaagodih ndi la' bádiñ nadaahkaihií, nohwá góyéé dolee! Dahadín da'ch'okaah goz'aaníi biláhyú bit'a dahnádidilñiíhdá', ái doo nt'é da, daadohñii: ndi hadín óodo da'ch'okaah goz'aq yun'e'hi biláhyú bit'a dahnádidilñiíhíi, án zhá da'áníyú át'éé le', daadohñii! ¹⁷ Nohwíi doo daagonohsaa da, nohwináa ádaagodini: hadíi itisgo at'éé, óodohíi née, née da'ch'okaah goz'aaníi bits'á'dí' óodo dilziñgo alzaahíi née? ¹⁸ La'íi, Dahadín be'okaahíi biká' dahnási'nili goz'aaníi biláhyú bit'a dahnádidilñiíhdá', ái doo nt'é da, daadohñii; ndi hadín Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'niihíi ái yiká' dahsiné'íi biláhyú bit'a dahnádidilñiíhíi, án zhá da'áníyú át'éé le', daadohñii. ¹⁹ Nohwíi doo daagonohsaa da, nohwináa ádaagodini: hadíi itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'ihíi née, née yiká' dahsiné'íi Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'ihíi dilziñgo áile'ihíi née? ²⁰ Áik'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'i yiká' dahsiné'i biláhyú bit'a dahnádidilñiíhíi, ái hik'e biká' dah sihi'niihíi dawa áldó' biláhyú bit'a dahnádidilñiíh. ²¹ La'íi dahadín da'ch'okaah goz'aaníi biláhyú bit'a dahnádidilñiíhíi, ái hik'e ákone' golíiníi áldó' biláhyú bit'a dahnádidilñiíh. ²² La'íi dahadín yaaká'yú biláhyú bit'a dahnádidilñiíhíi, Bik'ehgo'ihí'nañ dahsdaagee goz'aaníi hik'e áígee dah sdaahíi áldó' biláhyú bit'a dahnádidilñiíh. ²³ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohñini, daanohshoq ádaado'íni, nohwá góyéé

doleel! T'oh mint, árise, hik'e cúmmin daaholzéhi dá goneznanyú ilk'é'nilgo, da'á Bik'ehgo'ihina'na' baa nádaahné', áidá' Bik'ehgo'ihina'na' yegos'aanii itisgo at'éehii doo bee ádaanoht'ee da, dá'bhik'ehyú ánách'ot'ihii, kol goch'oba'ii, la'ii ko'odla' golíini: dii bee ádaanoht'ee le'at'éhi, la'ihii doo baa daayo'nah dago. ²⁴ Nohwináá ádaagodih ndi la' bá'dih nadaahkaihií, dó' áts'íséhi bitádaado'kaaldá' hii bighán ha'i'áhi odaaho'neeh. ²⁵ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daano'híni, daano'hshoq ádaado'ini, nohwá góyéé doleel! Idee hik'e its'aa biká'yú zhá tádaahgisdá', aadaach'ihini'nií la'ii doo ádaagoch'idzaa dahii zhá biyi' yune' begoz'aq. ²⁶ Phárisee níni, ni'na' ágodini, idee hik'e its'aahii biyi' yune' ntsé tángis, áik'ehgo biká'dí' aldó' nkt'éé doleel. ²⁷ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daano'híni, daano'hshoq ádaado'ini, nohwá góyéé doleel! Nnee le'shijeedii biká'gee alzaahii ligaigo ánálzaahii k'ehgo ádaanoht'ee, áidá' á' biyi' yune'hii nnee daztsáni bits'in zhá sinil, ncho'ii zhá dawa begoz'aq. ²⁸ Nohwii aldó' nohwiká'dí'go zhá nnee biná'at nkt'éégo ádaanoht'ee, áidá' nohwiyi' yune' nzhhoq ách'idil'iinií hik'e ncho'hii bee hagolk'il. ²⁹ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daano'híni, daano'hshoq ádaado'ini, nohwá góyéé doleel! Bik'ehgo'ihina'na' binká'yú nada'iziidi n'ii le'shijéedii biká'gee dant'éhéta bee binádaach'ilnihií ádaagohé', la'ii nnee dá'bhik'ehyú ádaat'ee n'ii le'shijeedii biká'gee alzaahii dénz'hónégo ánádaahdle'hii bigha, ³⁰ Gádaadohniigo, Nohwitaa n'ii t'ah daahinaadá' daagondliiyúgo, Bik'ehgo'ihina'na' binká'yú nada'iziidi n'ii naatseedge doo itah daandlii da doleel ni'. ³¹ Ádaadohniigo, Bik'ehgo'ihina'na' binká'yú nada'iziidi ndaistseed n'ii bichagháshé daano'hniigo dánohwii ádaa nadaagolni'. ³² Nohwitaa n'ii ncho'go ádaat'ii n'ii aq'zhí' beda'ohé'. ³³ T'iiish k'ehgo daano'híni, ch'osh bik'asda' golíini k'ehgo hahino'ihii, ch'iidn biko' dilti' yuyaa nohwá goz'aanii hagot'éégoshá' bitis hahkáh?

³⁴ Á' bigha Bik'ehgo'ihina'na' binká'yú nada'iziidi, nnee daagoyáni, hik'e begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi nohwich'i' daade'a': á' la' nadaatseed doleel, la'ii ts'i'na'áhi bídaaholka' doleel; la'ihii íla'ánádaah'ii'gee habída'oltsaas doleel, la'ii daabi'odla'hii bigha yóiyahgo biní'da'do'ni' doleel, kih goznildí' lahúgo kih goznilzhí': ³⁵ Á' bigha ni'gosdzán biká' nnee dá'bhik'ehyú ádaat'eehii nadaatseedii dawa bidil nohwik'izhi' didot'aal, dá'bhik'ehyú át'éhi, Abel holzéhi, zedjidi' Barakias biye', Zakarias holzéhi, zedjizhi', Zakariasii kih biyi' da'ch'okaqahii hik'e be'okaqahii biká' dahnási'nií goz'aanii bigizhgee daazesohii n'ii. ³⁶ Da'aniigo

gánohwĩldishnii, Díí dawa díí daaħinolt'ĩhí bik'izhĩ' didot'aał.
³⁷ Jerúsalem, Jerúsalem řlĩni, Bik'ehgo'ihĩ'nań binkááyú nada'iziidi natsĩntseedĩ, ła'íi nich'ĩ' daahil'aadĩ tsée bee nbida'tsĩntne'íi, tazhik'áne bi'aadĩ bit'ats'in bitł'ááh yune' bizhaazhé onáyinĩkĩ k'ehgo nichaġhášhé doo ałch'ĩdn kináhishnĩł hasht'ĩi ndi doo hádaaht'ĩi da ni'! ³⁸ Nik'ĩhĩ yó'agodot'aał. ³⁹ Gádaanohwĩldishnii, Bik'ehgo'ihĩ'nań bizhĩ' yee higaahĩ ba'ihégosini at'éé, daadohniihĩ bijĩi zhá nadaashołtséh.

24

¹ Jesus da'ch'okaġah goz'aadĩ' ch'ínyáadá', bitsilke'yu baa hikai, gádaabiłniigo, Díí da'ch'okaġah goz'aagee k'ĩh nagoznĩłĩ nĩn'ĩi. ² Jesus gádaabiłnii, Díí dawa daah'ĩi née? Da'aniigo gánohwĩldishnii, díi tsée ilká' dahnagoznĩłĩ doo ła' ilká' dah-nast'áá da doleeł, dawa nanehĩłkaad doleeł.

³ Áidĩ' Jesus dzil Olives holzéhi biká'yú dahsdaago bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo gádaabiłnii, Nohwĩł nagolnĩ' da'os'ah ágońéhi? Nádnđáhĩ hik'e nnágodáhi biłgo hant'é bee bigózi doleeł? ⁴ Jesus gánádaabiłdi'nii, Ídaa daagonohdzaġ, nnee ła' ch'a'onohoł'e' hela'. ⁵ Nnee łaágo shizhi' yee daahikáh doleeł, Shĩi Christ nshĩi, daaniigo; ái nnee łaágo ch'a'odaayĩłkaad doleeł. ⁶ Nagonłkaadĩ ba'ikodaanohsĩ, ła'íi nagonłkaadĩ baa ch'inii daadohts'ag doleeł: áidá' doo nohwijĩ natsidaahiloł' da le': díi dawa begolne'hi at'éé, ndihĩ t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁷ Nnee iltah at'éégo hadaazt'ĩi ilch'ĩ' nanágonłkaad doleeł, ła'íi nnee dała'á binant'a' daagolĩnihĩ áldó' ilch'ĩ' nanágonłkaad doleeł: da'adzaayú shĩná' góyééhĩ benagowaa doo, nadaagont'ogĩi iltah at'ééhĩ benadaagowaa doleeł, ła'íi ni' nagohi'naa doleeł. ⁸ Ái koniidaagont'ééhĩ begodigháh doleeł. ⁹ Áígee nohwiń'daach'idihni'go odaanohwiniyood doleeł ła'íi nadaanohwĩłtseed doleeł: ła'íi shizhi' daanohwich'ozhĩhĩ bighā nnee iltah at'éégo hadaazt'ĩi dawa bił daanohchō' doleeł. ¹⁰ Áígee nnee łaágo t'aqzhi' ánáda'ne' doo, łaa nadaagolnĩ' doo, ła'íi ilk'edaadi'niih doo. ¹¹ Bik'ehgo'ihĩ'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'ĩni hahikáh doleeł, áik'ehgo nnee łaágo ch'a'odaayĩłkaad doleeł. ¹² Doo bik'ehyú ágot'ee dahĩ dážhō łaágo begoz'aqahĩ bighā nnee łaágo bil'ijóonĩ édiłgo nádaanihik'as doleeł. ¹³ Áidá' dahadĩn dąngont'izhĩ' dahildōhĩ hasdábi'dolteeł. ¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaní nł'éégo baa na'gonĩ'ĩ ni' dágoz'aġ nt'éégo be'ánágoldoh doleeł, nnee iltah at'éégo hadaazt'ĩi dawa yidiits'ih doleełhĩ bighā; ái bikédĩ'go nnágodáh doleeł. ¹⁵ Áik'ehgo gołchqōgho o'ń'ihĩ Bik'ehgo'ihĩ'nań binkááyú

na'iziidi, Daniel holzéhi, yaa yakti' n'íí, godiyihgo goz'aagee sizijgo daah'iidá, (dahadín aí yózhíhíí bíł ígózí le',) ¹⁶ Hadíí Judéa golzeeyú daagolíníí, dzil naz'aanú yich'i' okeeh doo: ¹⁷ Dahadín kih biká'yú dahsdaahíí nt'éhéta náidiiné'go gódah ch'inádáh hela': ¹⁸ Ła'íí dahadín k'edolzaahíí yiyi' na'iziidíí t'aqzhi' bidyagé yaa nánódáh hela'. ¹⁹ Áígee goldohíí daaltsaaníí ła'íí isdzáné mé' daabilbe'íí bá góyéé doleel! ²⁰ Haihíí biyi' ła'íí godilziníí bijji ágónéh hela', daadohniigo da'ohkaah. ²¹ Áígee dantsé godeyaadí' godezt'i'go díí jizhi' goyéégo nagowaahíí aí ga'at'éhi doo hwahá be'ágoñe' da, aí doo be'ágánágo'néh át'éé da. ²² Áígee goldohíí doo dé'igodégo ánálzaa dayúgo, nnee doo ła' hasdawah át'éé da: áidá' nnee bitahasdlaahíí bigha áígee goldohíí dé'igodégo ánádolniił. ²³ Áígee nnee ła', Daadeh'íí, Christ kú naghaa, dagohíí, nlahyú naghaa, nohwilniiyúgo, doo daahohdlaa da. ²⁴ Christ ádaadil'iiníí, ła'íí Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleel, aí godiyihgo be'ígóziníí ch'í'nah ádaile' ła'íí ízigo ánda'ol'ijh doleel; yidaanel'aqayúgo aí bee nnee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaikaad doleel. ²⁵ Ídaayesółts'aq, ilk'idá' dabíntsé baa nohwil nagosisni'. ²⁶ Christ da'igoljiyú naghaa, daanohwilch'iniiyúgo; ákú dohkáh hela': nagont'i' goz'aq yune' sidaa, daanohwilch'iniiyúgo; aí doo daahohdlaa da. ²⁷ Ya'ái hanadáhdí' ya'ái onadázhí' hada'didla'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nádishdaal. ²⁸ Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi íła'at'éé doleel.

²⁹ Goyéégo nagoyaahíí bikedí'go ya'ái dilhil doleel, t'égoná'áihíí doo bee got'ij da doleel, ts'iksosé yáadí' nanihidéh doleel, ła'íí yáazhi'go inawodíí nagohi'naa doo: ³⁰ Áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaaká'yú beshígóziníí ch'í'nah hileeh; ák'ehgo ni'gosdzán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'í doo bíł daagozhóq dago daachag doleel, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'dí' shinawodíí bee ła'íí dázhq shits'á'idindláadgo náshdaalgo daashidołtseeł. ³¹ Áidí' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleel, bésh dilwoshé ádaaniigo bitahelááhíí díjídí, ni'gosdzán nel'aadí' yáa nel'aqzhi' íła'ádaile'. ³² Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwil ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'aq daagoleehyúgo, k'ad shíí nágodleehgo bídaagonołsi. ³³ Da'áik'ehgo aí be'ádaagone'íí goldohgo daah'iidá, k'ad náshdaalzhi' alhánégo godziihgo bídaagonołsi doleel. ³⁴ Da'aniigo gádaanohwıldishnii, Díí daakinolt'ijhíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwıldeniidíí dawa begolzaago zhá. ³⁵ Yáa hik'e ni'gosdzán bíłgo bech'ígonáh doleel, áidá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³⁶ Hadíí bijji shihíí, dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézo shihíí

ágone'íí nnee doo ła' yígółsı da, Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıńıı ndi doo yıdaagołsı da, shıTaa zhá yígółsı. ³⁷ Noe t'ah golı́dá' ágot'ee n'ıı k'ehgo shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, nánshdáhıı bıjıı ałdó' ágágot'ee doleeł. ³⁸ Tú'idezjoolıı dabıntségo ágot'ee lẹk'ehıı k'ehgo ágot'ee doleeł, da'ch'ıyaą ni', da'ch'idląą ni', nnádaach'ılse' ni', ła'ıı łaa daagoch'ihıńıılgo nnádaaze' ni', Noe tsına'eełıı yiyı' oyaahıı bıjıızhı', ³⁹ Tú'idezjoolıı doo yıdaagołsı'égo tú idezjoolgo dawa bıł ogo'éel; shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, nánshdáhgo ałdó' ágágot'ee doleeł. ⁴⁰ Áı bıjıı nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádilteehdá' ła'ıı da'akú sizıı doo. ⁴¹ Isdzáné naki da'ık'aayúgo, dała'á nádilteehdá' ła'ıı da'akú sidaa doo.

⁴² Áı bıghą biká nádaadeht'ııh; da'kwıı bik'ehenkééızgo shıı, nohweBik'ehńhıı, nánshdáhıı doo bıdaagonołsı da. ⁴³ Díı bıdaagonołsı, nnee bigową golıńıı da'os'ah in'ııhıı hıgháhgo yígółsyúgo, yıká déz'ıı doleeł ni', áık'ehgo bigową doo ch'ınódzııs át'éé da. ⁴⁴ Nohwıı ałdó' dahkodá' ilch'ı'daanoht'ee: shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, dahagee nánshdáh, doo ndaashołıı dagee. ⁴⁵ Áıdá' hadıń na'iziidi begondlııhıı góyáni, binant'a' bigowahıı yebik'ehgo nbılıı n'ıı, dahagee idán nana'ńııhgee idán nayıńııh. ⁴⁶ Na'iziidıı binant'a' ábıńııyú át'ııgo, binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóq doleeł. ⁴⁷ Da'anıigo gádaanoħwıłdışńıı, Nant'an nt'é bıyééhıı dawa yebik'ehgo na'iziidıı nbılteeh doo. ⁴⁸ Áıdá' áı na'iziidi nchó'ihıı, Shinant'a' doo hwah nadáh da, idııdı'ńııyúgo; ⁴⁹ Isdzáné hik'e nnee ła' nada'iziidıı nadainłkaad nkegonyaago bıł nágodizyısıı bıłgo da'ıyaą hik'e da'idląáyúgo; ⁵⁰ Áı na'iziidi binant'a' doo yıká déz'ıı dagee, doo nyołıı dagee nadáhgo, ⁵¹ Nbihılgeesh, áıdı' hadıı daanzhóq ádaagodil'ıńııhıı bich'ı'zhıńéégo nilteeh: áıgee daach'ichag ła'ıı kowoo ııdaach'ıdıłk'ash doo.

25

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bılałt'áhgee begoz'aanıı díı k'ehgo at'éé: ch'ekıı gonenan kq' nałbaahıı dahdaayo'aałgo nnee niıńéhıı bich'ı'yú deskai. ² Ashdla'ihıı daagoyáą, áıdá' ashdla'ihıı doo daagoyáą da. ³ Doo daagoyáą dahıı kq' nałbaahıı dahdaayo'aał ndi túkq'ıı ik'e'an doo ła' dahdaıdnziid da. ⁴ Áıdá' daagoyáanıı túkq'ıı tús biyi' sızıidgo ik'e'an dahdaıdn'ąą lẹk'e, kq' nałbaahıı bıłgo. ⁵ Nnee niıńéhıı t'ah doo hwahá hıgháh dadá', ch'ekıı bıł daanzııgo da'ılhaazh. ⁶ T'p'é'ıs'ahyú ła' nádidılghaazh gánııgo, Daadeh'ıı, nnee niıńéhıı kodı' hıgaal; bich'ı' dohkáh. ⁷ Áık'ehgo ch'ekııhıı nádıikaigo bıkq' nałbaahıı ilch'ı'daızlaa. ⁸ Áıdá' doo daagoyáą dahıı

daagoyáání gádaayihñii, Túkq'íla' nohwaa daanooshiid; nohwikq' nohwits'á' daanestsiz. ⁹ Daagoyáání gádaabihñii, Dah; ágádaasiidzaayúgo, doo hwoi da hileeh: áidá' hayú nahiniih goz'áayú dohkángo la' nadaahohñiih. ¹⁰ Nada'ihñiihyú okaidá' nñee niinéhíí nyáá; áik'ehgo ilk'idá' nht'éégo ádaadeszaago naháztaaní ni'ínéh yuné' okai: áidí' da'det'áá. ¹¹ Bikédí'go la' ch'ekíí n'íí nákaigo gádaañii, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'íntjñh. ¹² Áidá' nñee niinéhíí gádaabihñii, Da'aniigo gánohwidishñii, Doo nohwidaagonsi da. ¹³ Áik'ehgo biká ndaadeht'jñh; hadíí bijjñ shihíí, da'kwíí bik'ehenkééz shihíí shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhíí doo bídaagonoñsi da.

¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaní díí k'ehgo at'éé: nñee nzaadyú deyaago bánada'iziidíí yushdé' nnohkáh yihñiiigo, biyééhíí yinádaadéz'jñgo yaidin'áá lək'e. ¹⁵ La' bestso talent holzéhi ashdlá'i yaidin'áá, la'íí naki yaidin'áá, la'íí dała'á yaidin'áá; dawa daantjñgee dá yidaanel'áagee yaidin'áágo; áidí' nant'ánhíí dagoshch'j' dahnyaa. ¹⁶ Nñee talents ashdlá'i baadet'aaní hant'é nayihesniihíí baa nanáhazñiiigo ashdlá'i bá ígoya. ¹⁷ La'íí talents naki baadet'aaní ałdó' naki bá ígoya. ¹⁸ Áidá' talent dała'á baadet'aaní leyí' ogopeed yuyaa binant'a' bibestsohíí náyides'jñd. ¹⁹ Áidí' nzaad godeyaago binant'a'íí nádzáágo yil daayołtag. ²⁰ Áik'ehgo talents ashdlá'i baadet'aaní talents ashdlá'i bá'ígoyahíí ałdó' ákú yinné' gáñiiigo, Shinant'a', talents ashdlá'i shá nñil n'íí talents ashdlá'i shá ígoya. ²¹ Binant'a' gábihñii, Negondljñgo shána'iziídi, nht'éégo ándzaa laq: da'ayáháhi ndi nht'éégo shá ánlaahíí bigha lani benik'ehgo ánishłe': shíí ninant'a' baa shil gozhóóníí ni ałdó' baa nił gozhóq le'. ²² Talents naki baadet'aaní ałdó' kú nyáá gániiigo, Shinant'a', talents naki shá nłaa n'íí talents naki shá ígoya. ²³ Binant'a' gábihñii, Negondljñgo shána'iziídi, nht'éégo ándzaa laq: da'ayáháhi ndi nht'éégo shá ánlaahíí bigha lani benik'ehgo ánishłe': shíí ninant'a' baa shil gozhóóníí ni ałdó' baa nił gozhóq le'. ²⁴ Áidí' talent dała'á baadet'aaní kú nyáá gániiigo, Shinant'a', nñee doo bee gónedzaq dahi nłjñgo nígonsj, doo k'edínlaa dayú ná'igéésh, doo ishínłch'ii dayú lená'íla: ²⁵ Nésdzidgo, nitalent-híí leyí' yuyaa nádét'j' ni'; koh, nıyée naa nániné'. ²⁶ Binant'a' gábihñii, Nchq'go shána'iziídi, bił goyé'i nłj, doo k'e'diláá dayú ná'ishgeesh, doo ishılłch'ii dayú lená'ishłá bígonłs: ²⁷ Ái bigha bestso ilkáh ch'ídaihiñiiłł shizhaali bánné' le'at'éhi, áik'ehgo nánsdzaago bínagodáhíí bił shaa nánné' doleeł ni'. ²⁸ Áik'ehgo talent-híí bits'á' nádo'né'go nñee gonenan talents biyééhíí baa no'né'. ²⁹ Dahadín dant'éhéta biyéé gólínií bitisgo baa nádo'né',

áík'ehgo láágo bíyée doleeł: áídá' dahadín bíyée da'ayáháhi, bíyée gólíí n'íí ndi bits'á' nádido'né'hi at'ée. ³⁰ Na'iziidi doo bik'ehyú at'ée dahíi chagołheelzhí' ch'ídaanoł'e': ákú daach'ichag lá'íi kowoo kdaach'idilk'ash doo.

³¹ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shits'á'idindláádíi bee dahnádisdzaago yaaká'dí'go nadaal'a'á dilzini bíl nánshkáh, biká'dahsdáhá biká'dí' shits'á'idindládi biká' dahsidáágo nansht'aa doo: ³² Shinadzahgee nnee iltah at'éeego hadaazt'i'íi dawa íla'alnéhgo ilt's'á' hishñiil, dibelíi nanyoodi bidibelíi hik'e gantł'ízi bits'á'yihñiilhíi k'ehgo. ³³ Dibelíi shigan dihe'nazhñéégo nnihisñiil, áídá' gantł'ízi she'eshganzhñéégo. ³⁴ Áídí' shíi, Ízigo Nansht'aahíi, shigan dihe'nazhñéégohíi gádaaldishñii, Yushdé', shiTaa gozhóóníi nohwá ádaizlaahíi, ni'gosdzán nnił'ąądá' bee nadaanoht'aa doleełgo nohwá ilch'í'golzaahíi bee nadaanoht'aa le': ³⁵ Shiná' nshłiigo shá da'desoné' ni': dibá' nshłiigo tú shaa daasoziid ni': doo kígonsł dayú hishaalgo nádaashidołtji ni': ³⁶ Shidiyágé áđihgo diyágé shá ádaagosolaa ni': dñshñiihgo shaa nanádaanohtaah ni': ha'ásítjiigo shaa nahkáh ni'. ³⁷ Áík'ehgo dábił'ehyú ádaat'eehíi gádaashiñiih, NohweBik'ehń, dadá' shiná' nłjiigo daaniit'jiigo ná da'de'né' lán? Ła'íi dibá' nłjiigo tú nadaasiidziid lán? ³⁸ Dadá' doo kígonsł dayú hínááłgo nádaanideltji lán? Ła'íi nidiyágé áđihgo naa daasii'ñil lán? ³⁹ Ła'íi dadá' dinniihgo dagohíi ha'ásínłjiigo daaniit'jiigo naa nkai lán? ⁴⁰ Shíi, Ízigo Nansht'aahíi, bich'í' hasdziihgo gádaaldishñiih, Da'anii gánohwiłdishñii, Shik'isyú doo ízigo at'ée dahi ndi ágádaasolaayúgo, shíi alđó' ágádaashisolaahi at'ée. ⁴¹ Áídí' she'eshganzhñééhíi alđó' díi k'ehgo bich'í' hasdziih, Nohwíi, da'ílíi daahleehego nohwá ndaagost'ąąhíi shits'á'zhí' daadohkáh, kọ' dahazhí' diltłi' yuñe', ch'iidn nant'án hik'e binadaal'a'á bíłgo bá ilch'í'golzaayú. ⁴² Shiná' nshłiigo doo shá da'desoné' da ni': dibá' nshłiigo tú doo shaa daasoziid da ni': ⁴³ Doo kígonsł dayú hishaalgo doo nádaashidołtji da ni': shidiyágé áđihgo diyágé doo shá ádaagosolaa da ni': dñshñiihgo lá'íi ha'ásítjiigo doo shaa noyaa da ni'. ⁴⁴ Áík'ehgo gádaashiñiih, NohwiNant'a', dadá' shiná' nłjiigo, dagohíi dibá' nłjiigo, dagohíi doo kígonsł dayú hínááłgo, dagohíi nidiyágé áđihgo, dagohíi dinniihgo, dagohíi ha'ásínłjiigo daaniit'jiigo doo nich'odaasii'ni' da lán? ⁴⁵ Áík'ehgo gádaaldishñiih, Da'anii gánohwiłdishñii, Díi doo ízigo at'ée dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shíi alđó' doo ágádaashisolaahi at'ée da. ⁴⁶ Díhíi dahazhí' biniigodilñe' doleeł, áídá' dábił'ehyú ádaat'eehíi dahazhí' daahñaa doleeł, yaaká'yú.

26

1 Áík'ehgo Jesus díí ąął yaa nagosni'dá' bitsilke'yu gádaayihni, 2 Nakiskaą hik'e bitis-hagowáh n'íí bee bíná' godiníhgo da'idaą doleelí bídaagonońj, áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhí, shik'edaannihí bilák'e shi'dolteełgo tsj'ina'áhi bishi'dilkał. 3 Áídí' okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehí, begoz'aaní ye'ik'eda'ik'ehi, la'íí nnee yánazíni okaąh yebik'ehi da'itiséyú sitíni, Cáiaphas holzéhi, bigowaąee ıla'adzaago, 4 Hagot'éégo dánant'í'eego Jesus daayiltsoodgo daayizilheego yee ndaagoshchj. 5 Áídá', Doo da'idaąhí bijj daahiiltsood da, daanii, ágádaasiidzaayúgo nnee dánko bádaagochjigo godnch'aad doleehi at'éehí bighą, daanii.

6 Béthanyú Simon, lóód doo ínadíh dahi, léprosy holzéhi, yaa naghaa n'íí bigowa yune' Jesus sidaadá', 7 Iyaągo sidaago isdzán la' ch'il bik'ah lán ílíní tús alabáster be'alzaahi besi'áni ha'áy'ąągo Jesus baa nyáá, aí ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid. 8 Jesus bitsilke'yu díí daayiltsaągo doo bił dábik'eh dago gádaanii, Nt'é bighą ik'ahíí da'ílíí yishchj? 9 Aí ik'ahíí ląągo ılıjgo nahiníhgo, zhaalihí tédaat'iyéhí baa hi'né' le'at'éhi. 10 Ádaaníhíí Jesus yigońjđgo gábilni, Nt'é bighą isdzánhíí nadaanoł'og? Nt'éégo áshílaa. 11 Tédaat'iyéhí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai; áídá' shihí doo dahazh' nohwitahyú nashaa da doleel. 12 Doo hwahá leeh shi'dilteeł dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. 13 Da'anii gánohwıldishnii, Ni'gosdzán dągoz'ąą nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni baa na'goni'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goni' doleel, bee bíná'godiníhgo.

14 Áídí' Judas Iscáriot, nakits'adahíí itah nłíni, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáągo, 15 Jesus hayúhíí nohwil ch'ínsh'aahdá', hant'é shaa daanołné'? daayihni. Zhaali łgáił tádin naa do'né', daabilnii. 16 Áídí' godezt'igo hagot'éégo ch'ídish'aal nzigo yiká hėsdaa nkegonyaa.

17 Bání benilzookí da'adíhgo bání alzaahi daadaaní dantséhíí bijj Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilnii, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaaní hayú ná ik'eh'idaagohiidle'? 18 Jesus gádaabilnii, Kih goznilyú dohkáh, áígee nnee la' gádaabildohnih, Ik'ígó'aahí gání, Ik'idá' shaa gonyáá; nigowa yune' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo shitsilke'yu bił da'ishaą doleel. 19 Áík'ehgo Jesus ádaabilnii n'íí k'ehgo bitsilke'yu ádáát'jđ; áígee bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaaní ik'eh'idaizlaa. 20 Áídí' o'í'ąáyú nakits'adahíí da'iyąągo yil dahdinezbj. 21 Da'iyąągo Jesus gání, Da'aniiigo gánohwıldishnii, nohwí la' ch'ishinoh'aah doleeki at'éé. 22 Áík'ehgo dązhó doo bił daagozhó dago dał'a daantjgo, SheBik'ehń, ya' shíí née? daanii nkegonyaa.

²³ Áík'ehgo gáníí, Dahadín its'aa biyi'zhì' dała' bił éedisht'áhi, án ch'ishí'aah doleeł. ²⁴ Shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee godolñiik: áídá' n̄nee ch'ishí'aahíí bá góyéé doleeł! Áí n̄neehíí doo bi'deshchijj dayúgo n̄t'éé doleeł ni'. ²⁵ Áídí' Judas, ch'íbí'aah doleełíí, Jesus gáyih̄ñii, Iłch'ígó'aahíí, ya' shíí n̄ee? Jesus gábiññii, Da'áígee áññiid.

²⁶ Da'iyaaqo Jesus bán náidn'aqo ya'ihénzigo oskaqáda' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yitaizñiih, Nkóh daohsqa; díí shits'í át'éé, ñiigo. ²⁷ Áídí' idee beda'iskaaníí náidnkaq, áí ya'ihénzigo oskaqáda' iltah daidezkaq, Daanohwigha daohdlaq, yih̄ñiigo; ²⁸ Díinko shidił k'ehgo at'éé, shidił bee áníidégo lángont'aahi at'éé, n̄nee l̄áqo bá idijookíí, bincho'híí bigha baa nádaagodet'aahgo. ²⁹ Gádaanohwiłdishñii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanáshdláq da, dahadíí bijjii shiTaa bilakt'áhgee goz'aqyú áníidéhi nohwil naadaadishdljilgo zhá. ³⁰ Áídí' s̄i la' hadaidez'aqáda', dził Olives holzéhi si'aqyú okai. ³¹ Áígee Jesus gádaabiññii, T̄é'go áshi'dilñe'híí bigha daanohwigha t'aqzhi' ádaahñe': díí baa k'e'eshchijjhií k'ehgo, Dibek̄jii Nanyoodíí biní'dishñih, áík'ehgo dibek̄jiihíí da'adzaayú nkenelt'ee doleeł. ³² Áídá' dasiitsaqádi' naadisdaago Gálileeyú nohwádih disháh doleeł. ³³ Peter gábiññii, N̄nee dawa nits'á' t'aqzhi' ánadaasdaa ndi, shíí doo ágáoshñe' at'éé da. ³⁴ Jesus gánábildo'ñiid, Da'an̄iigo gánildishñii, T̄é'go tazhik'áné doo hwahá áñiih dadá' taadn, Án doo bigonsi da, shildinn̄iil. ³⁵ Áídá' Peter gábiññii, Dała' nił dastsaa ndi, Án doo bigonsi da, doo nildoshñiih at'éé da. Ła'ihíí bitsilke'yu dawa da'áík'ehgo ádaann̄iid.

³⁶ Áídí' Gethsémane golzéhi goz'aqyú Jesus bitsilke'yu yil hikaidá' Jesus gádaabiññii, Dádzaq nahísóotaq, nláhyú déyáá, oshkaqahyú. ³⁷ Peter la'íí Zébedee biye'ke naki Jesus yil okai, áídí' dázhó doo bił gozhóq dago bijjii ññiih nkegonyaa. ³⁸ Áík'ehgo gádaabiññii, Shiyi'siziiníí dázhó doo bił gozhóq da, dák'azhā dastsaaquí ga'at'éé: dádzaq nahísóotaqo sha'ishhah daadeh'jii. ³⁹ Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhì' hayaa adzaago okaqah gáníigo, Bigonedzaqyúgo, shiTaa, díí hishdlaq doleełíí shits'á'zhì' ánle': áídá' shíí doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ⁴⁰ Áídí' bitsilke'yu yaa nadzaago da'ilhoshgo yiká nnyáá, áík'ehgo Peter gáyih̄ñii, Dała'á ledihikeezzhì' ndi shā' doo sha'ashhah daadeh'jii le'at'éé da? ⁴¹ Daadeh'jiiigo da'ohkaqah, nanohwída'dintaah bídaanołdzil doleełhíí bigha: nohwiyi'siziiníí da'an̄ii hát'jii ndi nohwits'íhíí doo n̄dzil da. ⁴² Nakidn onaanádaagee na'okaqah gáníigo, ShiTaa nílni, díí hishdlaq doleełíí doo hagot'éégo shits'á'zhì' alñe' dayúgo

hishdląą, ni nik'ehgo ágone'. ⁴³ Bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa naanádzaa: dázho bił daanzigo. ⁴⁴ Áídí' yits'á' onaanádzaa, okąąhyú taadnee da'ágánadí'niigo. ⁴⁵ Áídí' bitsilke'yu yaa naanádzaago gádaayihii, Akú da'olhoshgo hanádaahsoł: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bilák'e shi'dilteehgo ch'ishi'dot'aahíí ilk'idá' biká' ngonyáá. ⁴⁶ Nádohkáh, hiikaah le': ch'ishi'aahíí kodí' higaal.

⁴⁷ Jesus t'ah yakti'dá' Judas, nakits'adahíí bił itah nlíni, nnee ląągo bésh be'idiltkshé la'íi tsj be'idiltkshé dahdaayiniigo, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íi nnee yánazini daabides'a'íi yił nátsáą. ⁴⁸ Ch'íbí'aah doleehíí ilk'idá' bebígózi doleehíí yengon'ąą lęk'e, gáníigo, Hadín hist'sosíí aí án doleek; án daaholtsood. ⁴⁹ Dagoshch'j' Jesus yaa nyáągo, Gozhóq, Ilch'ígó'aahíí, yihniigo yizts'qs lęk'e. ⁵⁰ Jesus gábiłhii, Shik'isn, hant'é bighą nyaa? Áídí' Jesus yił ndaazdeelgo daayiltsood. ⁵¹ Nnee dała'á Jesus yił hikaahíí bibízh be'idiltkshé hayidzjizgo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi yonłkzhgo bijaa naidnłgizh lęk'e. ⁵² Jesus gábiłhii, Nibízhíí ilch'j'nántjih: dahadín bésh yee izilheehíí dabií aldo' bésh bee nabizi'dodeehi at'éé. ⁵³ Ya' doo bigonłs da née, shiTaa bich'j' oshkąąhyúgo binadaal'a'á yaaká'dí'hi nakits'adahyú sinili dagoshch'j' shich'j' yidił'aah go'j'j'. ⁵⁴ Áídá' ágádzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií hagot'éégo begolne'? Da'ágágonéhgo goz'ąą go'j'j'. ⁵⁵ Da'ái bik'ehenkéézgee Jesus nnee baa nánsáąhíí gádaayihii, Ya' bésh be'idiltkshé la'íi tsj be'idiltkshé dahdaanohniigo daasholtsoodgo nánołsąą née, in'j'ihíí daach'iltsoodhíí k'ehgo? Dawa jji la' da'ch'okąąh goz'ąą yune' nohwil ch'idaagonsh'aahgo dahsídáá at'éé ni', ndi doo hak'i daasholtsood da ni'. ⁵⁶ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi yee K'e'eshchiinií begolne'híi bighą díi dawa ánagot'j'j'. Áídí' bitsilke'yu dawa bits'á'zhj' ádaaszaago bits'á' ilhadeskai.

⁵⁷ Nnee Jesus daabiltsoodíi okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini, Cáiapas holzéhi, yaa yił hikai, begoz'aaníi ye'ik'eda'ikłhíhi hik'e Jews yánazini bilgo íla'at'éégee. ⁵⁸ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini bikj' binaa le'dit'j'j' yune' ha'ayáągo nada'iziidi bitahyú nezdaa, hago ágone'íi dá'ąąłzhj' yinel'j'j' hát'j'j'go. ⁵⁹ Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, yánadaaltihi bilgo Jesus zidee hádaat'j'j'go daazhógo yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'j'j'; ⁶⁰ Ndi doo la' da: ląągo neheskai ndi dá doo at'éé dayú baa dahdaago'aahíí doo la' da. Nt'éégo nnee naki n'áázh, daazhógo baa dahdaago'aahi, ⁶¹ Gádaaniigo, Díi nnee, Bik'ehgo'ihí'nań daach'okąąh goz'aaníi tagoshniigo,

áídí' taagi jji hileehgo ánágoshdle'go bínes'h'aa, níí ní'. ⁶² Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni hizí'go Jesus gáyihni, Ya' nihíí doo nt'é nniigo hadziih da née? Díí naa dahdaago'aahgo naa yádaaktí'íi hago at'éé. ⁶³ Áídá' Jesus doo nt'é níi da. Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábihni, Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi biláhyú gánildishni, Nohwił nagolní', ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nííí née? ⁶⁴ Jesus gábihni, Da'áígee ánniid: gádaanohwildishni, Díí bikédí'go shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhiñéé dahsídáágo, yaaká'dí' yaak'os shíł honáhgo daashidołtsééł. ⁶⁵ Áík'ehgo okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyagé ídá nayihesdzíízdá' gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go yaa yałtí'; nt'é bigha nnee la'i baa yanánáłtí' doleeł? Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go yaa yałtí'íi daadisots'aa. ⁶⁶ Hagot'éégo baa natsídaahkees? Zideego bángonot'aah daanii. ⁶⁷ Áídí' biniiizhí' odaach'idihizheeh, la'íi ndaach'inłts'í; la'ihíí bit'adaach'ika', ⁶⁸ Gádaanniigo, Christ níłni, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yánłtí'yúgo, hadín náninłts'í shíhí nohwił nagolní'.

⁶⁹ Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih binaa lé'dit'ih yune' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyáágo, Ni la' aldó' Jesus Gálileedí' nagháhi bił na'aash ní', biłni. ⁷⁰ Áídá' dawa binááł, Dah, hant'é nniigo ánniihíí doo bígonsí da, nniid. ⁷¹ Kih bahgee ch'ínágoohen'ááyú ch'ínyáágo isdzán na'iziidi la'i náabiłtsaaqo, áígee naháztaaníí gáyihni, Díí nneehíí aldó' Jesus, Názařehdí' gólíni, yił na'aash ní'. ⁷² Bit'a dahdidilniihdá' gánádo'niid, Áí nneehíí doo bígonsí da. ⁷³ Dět'ihék'e alhánídí' nazíni Peter yaa hikaigo gádaayihni, Da'anii ni áí itah nííí, niyati'íi bee nígózi. ⁷⁴ Áídá' Peter bit'a dahdidilniihgo hashkeego nchq'go yałtí' nkegonyaa, Ai nneehíí doo bígonsí da, níí nt'éégo, áígee tazhik'áné ánniid. ⁷⁵ Peter Jesus gábihniid n'íi yénálnii, Tazhik'áné doo hwahá ániih dadá' taadn, Áń doo bígonsinihi at'éé da, shíłdinnííł. Áídí' ch'ínyáágo dážhó doo bił gozhóq dago hichag.

27

¹ Hayilkááyú okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Jews yánazíni biłgo dawa hagot'éégo Jesus zidee doleełíi yaa nadaagoshchji: ² Áík'ehgo hdaist'qoogo dahdainłt'e', nant'án, Póntius Pílate holzéhi, yaa daidez'aa.

³ Judas, ch'ibin'áni, Jesus zideego bángot'aaqo yígołsjiídá', dážhó doo bił gozhóq dago zhaali tádinhií okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, Jews yánazíni biłgo t'aaqzhí' yaa náyiné', ⁴ Gáníigo, Nnee dávik'ehyú át'éhi ch'íní'ááhíí bigha doo bik'ehyú ásdzaa da. Áík'ehgo gádaabihni, Néé doo

nanohwinkł'og da. Dani naníntł'og le'. ⁵ Da'ch'okaqah goz'aa yuñe' zhaalihíí nayíłkaadá' ch'ínyáágo da'ídodleeh. ⁶ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí zhaali nádaidnné'go gádaañii, Zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa doo o'né'go goz'aa da, díł bigha nahasñilhíí bigha. ⁷ Áík'ehgo yaa yádaakti'dá' zhaalihíí bee nñee gosht'ish tús áiléhi bini' nahazñii, áígee anahdí' nadaakaihíí łehi'níł doleełgo. ⁸ Áí bigha áídí' godezt'i'go díí jįįzhí' áí ni'híí, Ni' díł bee nahazñiihíí, holzee. ⁹ Áík'ehgo Jérémy, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi, gáníí n'íí begolzaa, Zhaali tádinhíí, Israel hat'i'íí łá'i, Áí nñee ilíí, daañiigo, nádaidnné'go, ¹⁰ Gosht'ish tús áiléhi bini'íí yaa nadaihesñii, sheBik'ehń áshilñniid n'íí k'ehgo. ¹¹ Jesus nant'án yidáhzhí' sizįigo nayídilkid gáyilñiigo, Jews ízisgo biNant'a'i nłíí née? Da'áígee áññii, biñii, Jesus. ¹² Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, Jews yánazíni bíłgo baa dahgoz'aa ndi doo nt'é ñii da lək'e. ¹³ Áík'ehgo Pílate gábilñii, Łáągo naa yádaakti'íí ya' doo dints'ag da née? ¹⁴ Áídá' t'ah Jesus doo nt'é biñii da, yati' dała'á ndi; áí bigha nant'án dázhó bíł díyagot'ee. ¹⁵ Bitis hagowáh n'íí bíná'godinłhgo da'idąągee ha'áshijeedíí dała'á, hadíí nñee hádaat'iiníí, nant'án bá ch'ínádaayítteeh lək'e. ¹⁶ Áígee nñee doo bik'ehyú át'éé dago bigózini, Barábbas holzéhi, ha'ásitįi lək'e. ¹⁷ Áík'ehgo nñee íła'adzaago Pílate gádaabiñii, Hadíí nohwich'į' ch'ínánshteeh hádaht'įi? Barábbas née, dagohíí Jesus, Christ holzeehíí née? ¹⁸ Pílate yígółsį nñee dawa Jesus bíł daanzhóhíí bigha okqah yedaabik'ehi Jesus yik'edaanniihgo baa daabidez'aa.

¹⁹ Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíí, łá' yich'į' yił'aa gábilñiigo, Áí nñee dábił'ehyú át'ééhíí doo baa nannaa da, díí jįigo baa naisełgo shiniigonł'éé. ²⁰ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni bíłgo nñee íła'adzaahíí biini' yá ádaagozłaa, gádaayilñiigo, Barábbas nohwá ch'ínánłtteehdá' Jesus-híí zodéé, daadohñii. ²¹ Nant'ánhíí gádaabiñii, Díí nñee nakihíí hadíí nohwich'į' ch'ínánshteeh? Barábbas zhá hádaahiit'įi, daañii. ²² Pílate gánádaabiłdo'niid, Jesus, Christ holzéhi, hago łąą nohwá áshłe' áídá'? Dawa gádaabiñii, Tsį'ılna'áhi bíłhołkałgo zodéé. ²³ Nant'ánhíí gádaabiñii, Nt'é bigha, hant'é bee nchó'go adzaago? Nñee da'tiségo nnádaadilghaazhgo, Tsį'ılna'áhi bíłhołkałgo zodéé, daabiñii.

²⁴ Pílate doo hagog'éégo nñee yidag hagháh át'éé dago, łá'íí godnch'áad nkegonyaago yígółsįdá', nñee íła'adzaahíí bińáál tú náidnkąągo bigan tayizgis, gáníigo, Díí nñee dábił'ehyú át'ééhíí bidikíí shíí doo nashinkł'og da: dánohwíí nadaanohwinkł'og le'. ²⁵ Nñee dawa gádaabiñii, Bidikíí

nohwiká'zhí' at'éé doleeł, la'íi nohwichagháshéhíí ałdó' biká'zhí' at'éé doleeł.

26 Áík'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'í' ch'ínáinkłíí, áídá' Je-sus-híi habí' oltsaazdá' ts'ílna'áhi bíhołkałgo zidéego nneehíi yaa daidez'ąą. 27 Nant'án bisiláadahíi yáná'itih goz'ąą yune' Jesus odaizt'e' lęk'e, áígee siláada dawa baa íta'ádaizlaa. 28 Áídí' bidiyágé yaa daidnłtsoozdá' diyágé lichí'i yá ádaagozlaa.

29 Hosh diwozhi nánihezwozgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'ąą, bigan dihe'nazhinéego ts'í yaa daiztąą: la'íi bich'í' nádaahilzhishgo baa daadloł, Gozhół, Jews ízigo biNant'a' nłíni! daanıigo. 30 Áídí' bik'ídaadihizheeh, la'íi ts'íhíi naanádaidntąągo bitsits'inyú nádainłtsh. 31 Aął baa daadlohdá', diyágé yaa daidnłtsoozdá' dabíi bidiyágé yá ánádaagosdlaa, áídí' ts'ílna'áhi yiká' daizłheeyú bił nádezaą lęk'e. 32 Ch'ínánłsąáyú nnee Símon holzéhi, Cyréne golzeedí' gólíni, siláada daabiłtsąągo, Ts'ílna'áhi bá dahngheeh, daabiłnii. 33 Áík'ehgo Gólgotha golzeege nánłsąą, áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee.

34 Áígee vinegar, nch'í'i bił nadesdziidgo, Jesus yaa daizkąą: yizłh ndi doo yodłąą da. 35 Áígee ts'ílna'áhi yídaabiskaldá' bidiyágé íta'isnıigo yighą da'diłjoł lęk'e: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi gáníi n'íi begolne'go ánágot'įįł, Shidiyágé íta'isnıi, la'íi iká' shi'íhíi yighą da'diłjoł. 36 Áídí' áígee naháztąągo daabineł'įį lęk'e. 37 Nt'é baa dahgost'aaníi ádaagozlaago bitsit'á'gee díinko dahdaiztąą, DÍI JESUS JEWS ÍZIGO BINANT'A' NŁÍNI, golzeego k'e'eshchįi. 38 Áígee nnee da'in'įįhíi naki ałdó' Jesus ba'ashhahdí' ts'ílna'áhi bídaahaskał, la' dihe'nazhinéego, la'íi be'eshganzhinéego.

39 Bahyú ch'íhikáhíi bitsits'in daidłtasgo yati' yee daabokáał, 40 Gádaanıigo, Biyi' da'ch'okąąhíi tanágoshnıłgo taagi įiı hileehgo ánágoshdle', nıi ni', haląą, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłıyúgo dáni hasdá'ánłteehgo ts'ílna'áhi biká'dí' gódah ch'ínnał. 41 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'íłchíhi, la'íi Jews yánazíni ałdó' baa daadloł lęk'e, gádaanıigo, 42 Nnee hasdáyiıııldá' bíhíi doo hasdá'ádilteeh da. Israel hat'í'íi ízigo biNant'a' nłıyúgo, ts'ílna'áhi yiká'dí' naadowáh, áík'ehgo daahohiıdłąąh. 43 Bik'ehgo'ihí'nań ya'ohíi; án hat'ıyúgo hasdábólteeh: Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshłıi, nıidá', daanıi. 44 Da'n'įįhíi áígee ts'ílna'áhi yídaayiskahíi ałdó' da'áík'ehgo bee baa daadlołgo daabóch'iid lęk'e. 45 Isk'áhnyáádí' taagi nehenkéézzh'í' ni' biká' dahot'éhé godiłhł gozłıi lęk'e. 46 Taagi nehenkéézgo shı Jesus nádilghaazhgo gáníi, Éli, Éli, láma sabákthani?

ái, Bik'ehgohinshnaahí, Bik'ehgohinshnaahí, nt'é laq bigha shits'á'zhí' ándzaa? golzeego ágolzee. ⁴⁷ La' áígee nadaaziiní daabidits'ago, Díí nneehíí Elías yich'í' anii, daanii. ⁴⁸ Dagoshch'í' nnee la' nádilwodgo túdaabits'qsíí vinegar yiyi' naiz'aa, ádí' tsí yaa dahyiz'aaqo Jesus bizé'zhí' dahyída'nltsih. ⁴⁹ La'ihíí gádaanii, Ntsé'nt'ah, bídaagonolzihi, Elías baa highángo hasdábilteeh shí.

⁵⁰ Jesus nanádidilghaazhgo dabíí biyi'siziiní be'ogoyáágo áyíílaa lək'e. ⁵¹ Áígee k̄ih biyi' da'ch'okaq̄ahíí biyi' yuñe' daadintsoozíí bighá'dí' hayaago ilch'idláád lək'e; ni' godihes'naadá' tséé daahesdla'; ⁵² Nnee leyí' nazjeedíí bá ilts'á' ádaagosdzaago ínashood daanlii n'íí ląáqo naadiikai. ⁵³ Áí Jesus naadiidzaahíí bikédí'go leyí'dí' hakaidá' k̄ih dilzini goznilyú okaigo, nnee ląáqo daabiłtsaq̄. ⁵⁴ Silááda gonenadín binant'a'íí, la'íí yil nakaihi Jesus dainel'íni, ni' nagohi'naago la'íí áígee ágodzaahíí daayiltsaq̄adá' dázhq̄ ndaaldzid, áík'ehgo gádaanii, Díí da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nłíni laq̄. ⁵⁵ Isdzané ląáqo Gálileedí' Jesus bikié' anakahi, bich'odaan̄ihi, anahdí' nazji daabinel'jigo: ⁵⁶ Mary Mágdalene, la'íí Mary, James hik'e Joses báq̄, la'íí Zébedee bichagháshéhíí báq̄hi ádq̄' itah nazji. ⁵⁷ K'ad o'i'aahyú, nnee háłdzili, Arimathéa golzeeyú gólíni, Joseph holzéhi nyáá, án Jesus yodláni: ⁵⁸ Án Pílate yich'í' oyáágo Jesus bits'ihíí yiyókeed. Áík'ehgo Pílate aníigo Jesus bits'ihíí baa daach'idez'aa. ⁵⁹ Joseph Jesus bits'ihíí baa det'aaq̄adá' nak'á'ligaihi nł'ehi yik'iyidesdizgo, ⁶⁰ Dabíí bitsébi'i'án aníidéhi goz'aa yuñe' nyinłji, áí tséé biyi' yuñe' hayik'éhgo áyíílaahi: ádí' tséé nchaahi yidaidenłhizdá' onádzaa. ⁶¹ Mary Mágdalene, la' Maryhíí bilgo, tsébi'i'ánhíí bidázhj' sikee lək'e.

⁶² Ilch'í'golne'íí bijji hiskaq̄o okaq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, Phárisees daanłíni bilgo, dała' Pílate yaa hikai, ⁶³ Gádaabiłniigo, Nohwinant'a', bínádaahiłnihi, áí k'izé'idilteehíí t'ah hínaadá', Taagi hileehgo bijji naadishdáh, nii ni'. ⁶⁴ Áí bigha nik'ehgo tsébi'i'ánhíí ch'í'itingee dázhq̄ nł'izgo áolne', taagi hileehíí bijjizhí', doo ágát'éé dayúgo dánko bitsilke'yu t'é'go hikángo bits'í daayín'jiih, ádí', Jesus daztsaq̄adí' naadiidzaa, nnee daayilnihi: áík'ehgo iké'yú doo bik'ehyú ádaanii dahíí ntségo ádaanii n'íí bitisgo ádaanii doleeł ákoh. ⁶⁵ Pílate gádaabiłni, Silááda tsébi'i'án yinádaadéz'íni nohwaa sinil: ti'i, nzhq̄qo nł'izgo ádaahle'. ⁶⁶ Ádí' okaigo, tsébi'i'ánhíí nzhq̄qo nł'izgo ádaizlaa, la'íí áígee silááda yinádaadéz'jigo ádaizlaa.

28

¹ Jews daagodnlsinií bijii hiskaago hayolkaalyú inashood daagodnlsinií bijii, Mary Mágdalene, la' Maryhíi bílgo tsébi'i'ányú daadéz'iiyú ó'áázh. ² Nt'éégo adjiid ni'godes'naa: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' nkenyáágo, tséé daadin'áanií yó'oyil'hizdá' yiká' dahnezdaa lək'e. ³ Biniizhí' hada'didla'híi k'a'at'éé, bidiyágé zas k'ehgo dázho ligai: ⁴ Inádaadéz'ini tsídaadesyizyú daadithid daasilii, nnee nanezna'híi k'ehgo ádaasdzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á isdzané gáyilnii, Doo nédaaldzid da: Jesus ts'i'ılma'áhi bíheskał n'íi biká hadaanohtaago bígonsi. ⁶ Áń doo hak'i da: naadiidzaa ni', áńii n'íi k'ehgo, Yushdé', nohweBik'ehń bits'í siné' n'gee daadeh'íi. ⁷ Ti'i, dáhále bitsilke'yu Jesus daztsaadi' naadiidzaahíi baa nagoln'iyú doh'aash; nohwáđih Gálilee golzeeyú óyáá; ákú daahołtséh: da'aniigo ádishnii. ⁸ Tsébi'i'ándí' hwéheego dahts'isteel, nédaaldzid ndi bíl daagozhó lək'e; bitsilke'yu yił nagoln'iyú ots'ilteel.

⁹ Nt'éégo bitsilke'yu yił nadaagoln'iyú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhóó, bilniigo. Ákú Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago yikee daayotá'dá' daayokaąh lək'e. ¹⁰ Jesus gábilnii, Doo nełdzid da: shik'isyú, Gálileeyú dohkáh, bíldohnii, ákú daashiltséh ndi at'éé.

¹¹ Isdzané ákú hi'ashdá' inádaadéz'inihíi la' kih goznilyú hikaigo, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahíi dawa yił nadaagosni'. ¹² Okaąh yedaabik'ehi, Jews yánazini bílgo ıla'adzaago baa nagoshchjidi' siláada bestso ląágo bitasnii, ¹³ Gádaayilniigo, Nnee gádaabilđohniih, Bitsilke'yu t'é'yú nádaabinešt'iid, da'ilwoshdá'. ¹⁴ Nant'án ya'ikonziyúgo, nohwá bich'í' yádaahiilti'go doo hago ádaanohwile' at'éé da. ¹⁵ Siláada bestso nádaidnné'go, da'ádaabildi'niiyú ádaasdzaa: díi jii ndi siláada ádaanii n'íi Jews bitahyú t'ah benagowaa.

¹⁶ Bitsilke'yu la'ts'adahíi dziłyú okai, Jesus bándagoz'aa n'yú, Gálileeyú. ¹⁷ Akú Jesus daayiltsaądá' daayokaąh: ndi la'ihíi bíl nadaagoki. ¹⁸ Jesus baa nyáágo gádaabilnii, Yaaká'yú, ni'godzán biká'gee alđó', dawa beshik'ehgo shaa godet'aa.

¹⁹ Áik'ehgo ti'i, dahdohkáh, i'aniyú hadaazt'i'ii dawa bíl ch'ídaagonoh'aah, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, hik'e biYe', la'ii Holy Spirit bizhi'ii bilázhí' baptize ádaagołiigo: ²⁰ Ádaanohwıldéniidíi dawa bikisk'eh ádaat'eego bíl ch'ídaagonoh'aah: áik'ehgo dahazhí' nohwił nshjii, nnágodzaayú ndi. Doleelgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO MARK

¹ Bik'ehgo'ihinañ biYe', Jesus Christ, baa na'goni'íi baa gozhóni díinko begodezt'i; ² Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi binaltsoos biyi'dí díi baa k'e'eshchij, Shíi, Bik'ehgo'ihinañ, shinal'a'á nádihyú ilch'i'gole' doleeíi del'a'. ³ Da'igoljyú hadínshj dilwosh, NohweBik'ehñ bádihyú ilch'i'daagohle', intín ilk'ídezdqhgo bá ádaahle', niigo. ⁴ Áik'ehgo John da'igoljyú baptize ádaagole', nnee yich'i' yádaakti'go gádaayihni, Nohwinch'íi bits'á'zhj' ádaahne'go baptize ádaanohwi'dolne', áik'ehgo nohwinch'íi hígah nohwaa nágodit'aah doleeí. ⁵ Judéa dahot'éhé ni' goz'áadi' la'íi Jerúsalem golzeedí baa nánzáá, ái dawa bi'ádaat'e'nch'íi yaa nanádaagosni'dá' túnlínií Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa. ⁶ John bidiyagé bighán ha'i'áhíi bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihií bilgo bihidán lək'e; ⁷ Nnee yich'i' yádaakti'go ganíi, Shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, ts'iyaa ashnéhgo biket'óol k'e'ish'adzhj' ndi doo bik'eh sitj' da. ⁸ Shihíi tú bee baptize ádaanohwishlaa: áidá' án Holy Spirit yee baptize ádaanohwi'j' doleeí. ⁹ Ái benagowaadá' Jesus ni' Gálileege Nazareth holzeedí ch'ínyáadá', túnlínií, Jórdan holzéhi, biyi' John baptize ábílaa. ¹⁰ Tú biyi'dí' hanázzaadá' dagoshch'i' yáa ilts'á' ázzaago, Holy Spirit hawú k'ehgo bich'i' nke'eníihgo yiltsáa: ¹¹ Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáníigo yidezts'áa, ShiYe' shil nzhóni níi, naa shil gozhóó. ¹² Dagoshch'i' Holy Spirit nabílaago da'igoljyú obinyood. ¹³ Satan nabíntaahgo ákú da'igoljyú dizdin behiskáa; tsétahgo daagolíni bilgo; áígee Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí' daagolínií baa hikaigo bich'odaazni' lək'e. ¹⁴ John ha'áneztijhíi bikédí'go Jesus Gálileeyú nyáá, Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníi baa na'goni'íi baa gozhóni yaa yaakti'go, ¹⁵ Gáníi, Áígee baa gonyáá, Bik'ehgo'ihinañ nant'aahíi biká' nagowaa; nohwinch'íi bits'á'zhj' ádaahne', yati' baa gozhóni daahohdlaa le'. ¹⁶ Jesus túsikaaníi Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', Simon bik'isn Andrew bilgo lóg behaidléhé nanest'óoli téh nádaayi'aa'go yiltsáa: ái lóg hadaayileehíi daanlij. ¹⁷ Jesus gádaabiñni, Shiké'yú doh'aash, lóg hayihileehíi k'ehgo nnee shá nádaahohlángo ánohwishle'. ¹⁸ Áik'ehgo dagoshch'i' lóg behaidléhé nanest'ólihíi da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiká' dahn'aazh lək'e. ¹⁹ Áidí' dahnádiidzaago James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John bilgo yiltsáa, ái tsina'eehíi

yiyi' naháztaq, nanest'ólihíí nádaiłkadgo. ²⁰ Dagoshch'í', Yushde', biłnii: áík'ehgo bitaa, Zébedee, hik'e bánada'iziidíi biłgo da'akú tsina'eelíi yiyi' naháztaqadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'. ²¹ Áídí' Capérnaum golzeeyú okai; dagoshch'í' Jews daagodnłsinií bijii ha'ánátséh goz'aq yuñe' ha'ayáágo ilch'ígó'aah lək'e. ²² Áígee ilch'ígót'aahíi yaa bił díyadaagot'ee: yebik'ehíi k'ehgo yił ch'ígó'aahíi bigha, doo begoz'aanií ye'ik'eda'ilchíhi ádaat'eehíi k'ehgo da. ²³ Jews ha'ánátséh goz'aq yuñe' nnee la' spirit nch'oi' biyi' golínihi sidaa lək'e; án nádidilghaazhgo, ²⁴ Gáníi, Doo nohwaa nannaa da; hago láq á'téego nohwich'í' goñ'aahgo ánt'ii, Jesus, Názařehd'í nannáhi? Ya' da'ílii nohwilchíiyú nyaa née? Shíi nígonsi, hadín ánt'iihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go Dilzihgo Nlíni. ²⁵ Jesus nłdzilgo hadziigo gáyilnii, Handziih hela', an biyi'dí' hannáh. ²⁶ Áík'ehgo spirit nch'oi'híi nnee nádinigisdá' ádjid nádidilghaazhgo biyi'dí' halwod. ²⁷ Nnee dawa bił díyadaagot'eego nałdaadilkid gádaaniigo, Díi nt'é láhi? Áni zhá ilch'ígó'aahi laq. Yebik'ehgo spirits daanch'oi' yich'í' hadziigo ndi daabidits'ag. ²⁸ Dagoshch'í' Gálilee golzeehíi dahot'éhé nł'téego baa ch'ini didezdaad lək'e. ²⁹ Jesus, James hik'e John biłgo ha'ánázehd'í ch'ínakaigo Simon hik'e Andrew bigowa yuñe' ha'ákai. ³⁰ Ákone' Simon bi'aahíi báq nezgaigo siti; áík'ehgo dagoshch'í' Jesus yił nadaagosni'. ³¹ Baa nyáadá' bigan yiltsoodgo hadag áyílaa; dagoshch'í' nezgai n'íi bits'á' gonyáá, áídí' nádiidzaago yá da'dezné'. ³² O'i'áqzhí' godeyaago kah iltah at'éhi yaa nakaihíi dawa, la'íi ch'iidn isnáh ádaabiłsinií Jesus bich'í'yú bił nch'eheskai. ³³ Ái kñh goznilgee daagolínií dawa dadángee baa íla'adzaa. ³⁴ Áígee kah iltah at'éhi yaa nakaihíi láqgo nádaayilzii, la'íi ch'iidn láqgo haineheyood; ch'iidnhíi bídaagołsinií bigha Jesus, Hadaahdziih hela', daabiłnii lək'e. ³⁵ T'ahbiyú doo hwahá got'iih dadá' Jesus nádiidzaago ch'inyáá, doo hadín naghaa dayú óyáá, ákú oskaqad. ³⁶ Simon hik'e yił nakaihíi biłgo biké'yú okai. ³⁷ Baa hikaigo gádaabiłnii, Nnee dawa hadaanintaah. ³⁸ Áík'ehgo Jesus gáníi, Noo', lahyúgo kñh nagoznilyú náádokáh, ákú nnee bich'í' yánadaahoshti'; díi bigha niyáhi. ³⁹ Áídí' Gálilee dahot'éhé biyi'yú Jews ha'ánátséh nagoznil yuñe' nnee yich'í' yałt'igo naghaa, la'íi ch'iidn haineheyood lək'e. ⁴⁰ Nnee lóod doo ináđih dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yich'í' hilzhiizhgo náyokaqah, gáníigo, Nashínlziihíi bik'eh síntiiigo nígonsi, hánt'iiyúgo náshínlziih. ⁴¹ Áík'ehgo nneehíi Jesus yaa ch'oba'go yich'í' dahdidilniidí' yee delniihgo, Hasht'ii; nándziih, yilnii. ⁴² Ái

yilnñiidá' dagoshch'í' lóód n'íí ínásdijjigo nñeehíí nádzii lèk'e. ⁴³ Jesus bich'í' hadziidá' obi'a'; ⁴⁴ Gábilñiigo, Hadín dánko bil nagoln'í' hela': ti'i, okañah yebik'ehi bich'í' ch'í'nah ádnle'go, Moses ngon'áá lèk'ehíí k'ehgo hanánidelzaahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ dant'éhéta baa nné', áik'ehgo nándziihíí nñee yídaagolsi doleeł. ⁴⁵ Áidá' da'ádzaayú yaa nagoln'igo deyaa, dahot'éhé ch'inii didezdaad, áí bigha Jesus doo dayúweh kih goznilyú ch'í'nah aanádaal da, da'igoljyú zhá naghaa: áidá' ilch'í'dí' nñee baa nánłsáá lèk'e.

2

¹ Áidí' da'kwíí iskaago Jesus Capérnaum golzeeyú nádzá; áígee gowayú sidad, daanii. ² Dagoshch'í' nñee ląágo baa nánłsáá, dážhó doo hagee nágost'aa da, dáádítłh bahyú ndi: áígee yati' nł'éhi yaa yałti' lèk'e. ³ Áígee nñee la' baa hikai, dí'íi hilt'eego nñee di'ili baa daiskaago, ⁴ Ch'iląądhíí bigha Jesus doo bit'ah ch'idowáhgo da, áik'ehgo kih biká'híí yó'adaiznil, Jesus bik'ehgee: áí aal ch'í'í'ángo ádaizlaad' di'ilihíí yiká' sitiiníí bee nkedaiztji. ⁵ Daabi'odla' Jesus yígótsjiddá' di'ilihíí gáyilñii, Shiye', ninchó'híí bigha dák'ad naa nágodet'aah. ⁶ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la' naháztaą, dábiyi'yú na'ídaadilkidgo gádaanii, ⁷ Hant'é bigha díí nñee Bik'ehgo'ihí'nañ ádil'jigo aní ląą? Hadín lą konchó'híí bigha kaa nágode'aah? Bik'ehgo'ihí'nañ zhá go'jji. ⁸ Na'ídaadilkidíí Jesus dagoshch'í' biyi'siziiníí bee yígótsjiddgo gáyilñii, Nt'é bigha na'ídaadolkid? ⁹ Hadíihíí doo nyeego di'ilihíí álch'iniih da, Ninchó'híí bigha naa nágodet'aah; dagohíí, Nádnáh, biká' síntiiníí dahnádné'go dahnáh? ¹⁰ Ni'godzáń biká' nñee binchó'híí bigha baa nágodet'aahíí shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo bídaagonolsi doleełhíí bigha, (nñee di'ili sitiiníí gáyilñiid,) ¹¹ Nádnáhgo biká' síntiiníí dahnádné'go gowayú nádndáh, nildishñii. ¹² Dagoshch'í' nádiidzaago yiká' sitji n'íí dahnáyiné'go dawa bináal ch'ínyáá; áik'ehgo nñee dawa bil díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzigo gádaanii, Doohwahá áik'ehgo daahiltséhi da. ¹³ Áidí' Jesus túsikaaníí bahyú ch'inánádzaadá' nñee baa nanánłsáá, áígee yil ch'ídaagoz'aa. ¹⁴ Jesus higaalgo Alphéus biye', Levi holzéhi, tax nanáhi'níłłgee sidaago yiltsaądá' gáyilñii, Shiké' dahnáh. Áik'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa. ¹⁵ Áidí' Levi bigowayune' Jesus iyąago nezdaago, tax bich'í' nadaahi'niłłí la'íí nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí ląágo Jesus hik'e bitsilke'yu bilgo itah da'iyąago dahdinezbił; nñee gádaat'eehíí ląágo Jesus biké' anáłseeł lèk'e. ¹⁶ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanłni bilgo tax bich'í' nadaahi'niłłí la'íí nñee

doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yíl da'iyaaگو daayiltsaađá' bitsilke'yu gádaayihni, Nt'é bigha tax bich'i' nadaahi'nihií la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yíl da'iyaaگو? ¹⁷ Jesus áí yidezts'aađá' gádaabihni, Doo hago'ádaat'ee dahíí izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daannihíí zhá: shíí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, Nohwinchó'íí bits'á'zhí' ádaahne', bíkdishniyú níyáá, áídá' nnee dávik'ehyú ádaat'eehií doo ágáldishniyú níyáá da. ¹⁸ John bitsilke'yu hik'e Pharisees daanlíni bitsilke'yu dáshiná' da'okaah ni': áík'ehgo Jesus yaa hikaigo gáníí, Nt'é bigha John bitsilke'yu hik'e Phárisees bitsilke'yu dáshiná' da'okaah, áídá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okaah da? ¹⁹ Jesus gádaabihni, Ya' ni'i'néhgee nnee íla'ádaat'eehií nnee niinéhií yíl nakaiyúgo dáshiná' da'okaah née? Dah, nnee niinéhií yíl nakaiyúgo doo dáshiná' da'okaah at'éé da. ²⁰ Dahagee nnee niinéhií bits'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaah doleeł. ²¹ Ko'íí dénchó'éhií doo nak'á' aníidéhií bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo aníidéhií íhanighángo dayúwehégo onanádlaad. ²² La'íí wine aníi alzaahíí ikágé wine benaktiníí dénchó'éhií doo biyi' tádaach'iníł da; ágách'idzaayúgo wine aníi alzaa'ihíí ikágé yidíldohgo na'níl, áík'ehgo winehií aal ha'ijool, la'íí ikágéhií kots'á' yílchoph: áídá' wine aníi alzaa'ihíí wine benaktiníí aníidéhií zhá biyi' tádaach'iníł. ²³ Lah Jews daagodnksinií bijji Jesus t'oh naghái hentínií yi'yú higaak; bitsilke'yu yíl hikaahgo t'oh naghái binest'á' nadaayiníł nkegonyaa. ²⁴ Phárisees daanlíni Jesus gádaayihni, Dín'íí, nt'é bigha godilziníí bijji doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai? ²⁵ Jesus gádaabihni, Ya' David hik'e yíl nakaihií bílgo idán áđhgo shiná' daasiljigo, hago ádaasdzaa lán shihíí doo hwahá baa da'ohshih da née? ²⁶ Abíathar okaaah yebik'ehi da'tiséyú sitjídá' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaaah goz'aa yune' ha'ayáago, bán Bik'ehgo'ihí'nań ye'okaaahgo baa hi'né'go ni'né' n'íí náidné'go yiyaa, la'íí yíl nakaihií áđó' la' yá'nné' lək'e; áí bánhií okaaah yedaabik'ehi zhá daayiyaaگو goz'ánihi. ²⁷ Jesus gádaabihni, Godilziníí bijji nnee bá alzaa, doo nnee godilziníí bijji bá alzaa da: ²⁸ Áí bigha shíí, nnee k'ehgo Niyááhií, godilziníí bijji ndi beshik'eh.

3

¹ Jesus Jews ha'anátséh goz'aa yune' ha'anánádzaago nnee bigan dała'ázhinéé binawod ásdjidi ákóne' itah sidaa. ² Áík'ehgo Jesus daabich'in'íí, godilziníí bijji áí nneehíí náyilziih shi daabich'o'níigo; ágádzayúgo dant'éhéta bee yaa dahdaago'aahíí bigha. ³ Jesus nnee bigan binawod ásdjidi, Kodé' hizji, yihni. ⁴ Áídí' nnee daabine'íínií gádaayihni, Ya' godilziníí bijji nt'éégo ách'ít'jigo goz'aa née, dagohíí nchó'i

bee ách'ít'ijigo née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohíí ch'izilheego née? Áídá' doo nt'é daanii da. ⁵ Bijíí daant'izíí bigha Jesus doo bił gozhóó dago déhashkeego nnee yitah déz'iidá' nnee bigan binawod ásdjidi, Yushdé' dahdinlnih, yihni. Áík'ehgo bich'í' dahdidilniigo bigan nádzii, lahzhinééhíí ga'at'éé násdlíí. ⁶ Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo dagoshch'í' Hérod yil daagot'ini biłgo hagot'éégo Jesus daayizilheehíí yee ndaagoshchíí. ⁷ Jesus bitsilke'yu biłgo túsikaayú dahiskai: nnee ląągo Gálileedí' la'íí Judéadí' biké' onaksáá, ⁸ Jerúsalemdí' alód', la'íí Iduméadí', Jórdan túnlííníí hanaadí', la'íí Tyre hik'e Sidon binaadyúdí', ízisgo ánát'ijíí ya'ikodaanzijigo baa náńksáá. ⁹ Akú nnee ląáhíí bigha Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Nnee doo daashijizh da doleelgo t'ahkodá' tsina'eel alts'íséhi kozhí' shá nno'eel. ¹⁰ Nnee ląągo náilzii; áík'ehgo kah yaa nakaihíí dawa bee denshchíd daanzigo bik'izhí' daalishjizh lék'e. ¹¹ Spirits daanchó'íí dahagee daabo'ijgee biyahzhí' hayaa ádaadzaago nádaadidilghaazh, Ni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlíni ant'ijí, daaniigo. ¹² Ch'ídaashinoh'aah hela', daayihni. ¹³ Áídí' Jesus wá'zhí' hayaadá' yil nakai doleelíí, Yushdé', daayihniid: áík'ehgo baa hikai lék'e. ¹⁴ Bitsilke'yu doleelíí nakits'adah hayinil, yati' baa gozhóni yaa yadaalti'yú daido'aalgo, ¹⁵ Itah at'éégo daannihíí nádaayilziigo, ch'iidn alód' hadainihiyóódgo binawod baa daadest'aa: ¹⁶ Simon holzéhi Peter alód' yizhi' yá áyílaahi; ¹⁷ Zébedee biye', James holzéhi hik'e bik'isn John biłgo; aí Boanérgees yizhi' yá ádaayizlaa, i'niihíí k'a'at'éégo golzeego ágolzee: ¹⁸ Andrew, Philip, Barthólemew, Matthew, Thomas, Alphéus biye' James holzéhi, Tháddeus, Símon, Cánaanite nlíni, ¹⁹ La'íí Judas Iscáriot, ch'ibido'aahíí: aí hayinildá' kih yuńe' ha'akai lék'e. ²⁰ Áígee nnee dážhó ląągo íta'ánánadzaa, áík'ehgo Jesus hik'e bitsilke'yu doo hagot'éégo ndi da'iyaa da. ²¹ Bik'íí ya'ikodaanzijidá' biká okai; Biini' édih ląą, daaniigo.

²² Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Jerúsalemdí' hikaihíí gádaanii, Ch'iidn binant'a', Beelzebub holzéhi, biyi' sizij lągo, án bina-wodíí bee nnee biyi'dí' ch'iidn hainihiyood, daabihni lék'e. ²³ Áídí' Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, Yushdé', daayihniigo, na'goni'íí bee bił ch'ígó'aahgo gáníí, Hagot'éégo Satan biyi'dí' dabíí hádi'nidzood doleel? ²⁴ Nnee dałaháyú binant'a' golíníí dabíí ilch'í' nanádaagonlkaadyúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da. ²⁵ Dałá' naháztaaníí dabíí ilk'idahnájahyúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da. ²⁶ Áík'ehgo Satan dabíí ích'í' naná'idziidgo ádaagodet'aayúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da, daazhógo bengenáh. ²⁷ Doo hadíin nnee nalwodi bigową yuńe' ha'agháhgo dawahá biyééhíí yino'ijh át'éé da,

ntsé n̄nee nalwodíí líhikt'òqyúgo zhà; áídá' dawahá bíyééhíí yits'á' yin'íih. ²⁸ Da'an̄iigo gádaanohwildishn̄ii, N̄nee binch'ó'íí dawa baa nágodit'aah doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań nch'ò'go baa yách'ilti'íí ndi áldó': ²⁹ Áídá' Holy Spirit dénch'ò'go baa yách'ilti'yúgohíí doo kaa nágodinot'aah at'éé da, áídá' dahazhí' bíł ch'ígodeehíí bee bá goz'áq: ³⁰ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi, Ch'iidn biyi' golíí ląá, daabil̄n̄iihíí bighą Jesus díí k'ehgo yałti' lẹk'e.

³¹ Jesus bik'isyú bimaá bíłgo akú hikai, dadányú nadaazí'dá' bich'í' oda'is'a', Yushdé', daabil̄n̄iigo. ³² N̄nee ląágo binaayú naháztaaníí gádaabil̄n̄ii, Nimaa ła'íí nik'isyú dadányú nazíí, níka daantaahgo. ³³ Hadín shimaa, hadín shik'isyú? bíłn̄ii. ³⁴ Jesus n̄nee binaayú naháztaaníí yitah déz'íídá' gáníí, Kúnko shimaa ła'íí shik'isyú. ³⁵ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań dáhát'ííyú ánát'íihíí, shik'isn dagohíí shilah ła'íí shimaa at'éé.

4

¹ Jesus túsikaaníí bahgee ılch'ígó'aah nkenágodidzaa: áígee n̄nee ląágo baa náńsáá, áík'ehgo tsina'eelíí yihiyaa go dahnez-daa; áídá' n̄neehíí tábaayú ıla'adzaa lẹk'e. ² Áígee na'goni'íí yee ląágo yil ch'ígó'aah gáníigo, ³ Ídaayesólts'áq; k'edileehíí yil ke'go k'edileeyú óyáá, ⁴ K'edileegee k'edilzıí ła' intın bahyú nanehezdee, áík'ehgo dl'ó' ıla'adzaago ąqł nádaihezlaa. ⁵ Ła' k'edilzıí tsétahyú nanehezdee, akú leezh doo dązh'ó ląáyú da; leezh da'ayáháhíí bighą dagoshch'í' hadaazhjeed: ⁶ Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'ąq dahíí bighą nádaahesgą. ⁷ Ła'ihíí hosh bitahyú nanehezdee, áík'ehgo hoshihíí ighánłsąqgo nadaistseedgo binest'ą' da'ádih. ⁸ Ła' k'edilzıí leezh n̄t'éeyú nanehezdee, áí zhà hadaazhjeedí' nchaa daasilíigo nest'án áyılłaa, ła' tádin, ła'íí gostądin, ła'íí dała'á gonenadın bitisyú ánálzaa. ⁹ Hadín bijeyi' golíınıí iyést'sąq le', n̄ii, Jesus. ¹⁰ Jesus dasahndi n̄nee ła' t'ah binaayú nadaazí'íí bitsilke'yu bíłgo nabídaadiłkidgo gádaabil̄n̄ii, ılch'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwil̄ nadaagosínłn̄i'íí nt'é n̄niigo án̄n̄ii? ¹¹ Áík'ehgo gáyıl̄n̄ii, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo bígózi da n'íí nohwil̄ bídaagonol̄słhgo nohwaa daagodest'ąq: áídá' doo néé zhin'éé daanłłi dahíí ılch'ígót'aahgo na'goni'íí zhà bee bíł na'goni': ¹² Áík'ehgo dédainel'íi ndi doo daayo'íi da doleeł; dédaidits'ag ndi doo bíł ídaagozi da doleeł; doo ágát'éé dayúgo binch'ó'íí yits'á' t'ąqzhí' nakáhgo binch'ó'híí bighą baa nágodit'aah doleeł ni'. ¹³ Ya' ılch'ígót'aahgo nohwil̄ nagosisn̄i' n'íí doo nohwil̄ ídaagozi da néé? Áídá' hagot'éégo ılch'ígót'aahgo nada'goni'íí dawa nohwil̄ ídaagozi doleeł? n̄ii, Jesus.

14 K'edileehíí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' k'edilee. 15 K'edilzíí intín bahyú nanehezdee n'íí áí nnee yati' biyi' k'edolzaahíí ádaat'ee, áídá' yati' dédaidits'agdá' Satan baa nyaago daabijíí yuñe' yati' k'edolzaa n'íí bits'á' hayiné'. 16 Da'ágánánát'éégo tsétahyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ago dagoshch'í' bíl daagozhóqo nádaidnné'hi; 17 Áídá' daabiyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'aq dago dá'anahzhí' begodigháh; áídá' yati'híí bighá nagont'ogíí bee, dagohíí nnee daabich'olaahíí bighá biniigon't'ééhíí begowáhgee dagoshch'í' t'aqzhí' nanánihidéh. 18 Hosh bitahyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ag, 19 Áídá' ni'gosdzán biká'zhí' nabi'dint'ogíí, hágołdzilgohíí k'izé'idilteehíí, la'íí dawahá biká hágot'iinií bijíí biyi' bitis silligo, hosh ighánłsáqo yati' k'edolzaa n'íí naistseed, áík'ehgo doo binest'á' goleeh da. 20 Leezh nłt'éeyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ago nádaagodin'aq, áík'ehgo nest'án ánádail'íih, la' tádin, la'íí gostądin, la'íí dała'á gonenadín bitisyú ánádail'íih.

21 Jesus gánádaayil'nii, Ik'ah kọ'íí ch'otłlgo táts'aa bíl hayaa nch'í'áah née? Kástiné yit'áahyú nch'í'áah née? Ik'ah kọ'íí biká' dahnásil't'áhé biká' dahch'i'aahgohi at'éé. 22 Dawahá nanł'í' n'íí ch'í'nah ádolniił; dawahá doo hit'íi da n'íí bígózłhgo ádolniił. 23 Hadín bijeyi' golíinií iyést'saq 24 Da'dohts'agíí nłt'éégo idaayesólts'aq. Dáhołaqo kaa daasohné' lánshí n'íí k'ehgo da'ágáhołaqo nohwaa nádo'né'; la'íí nohwíí daadohts'agíí dayúweh bitisyú ínágodáhgo nohwaa nádo'né', bíłnii. 25 Dahadín iyést'saqo igoł'aahíí, bigoyaq'íí itisgo baa nádo'né'; áídá' dahadín doo iyést'saq dahíí ayáhago iyést'saq n'íí ndi bits'á' da'ilíí nádodleeł.

26 Jesus gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: la' nnee k'edilzíí yil ke'go k'edilee; 27 Anágoldohgo t'é'gee ilhoshdá' t'ahbigo nádidáhdá' k'ednláá n'íí hadaazhjeedí' ndaandésaq, hagot'éégo shíhíí doo yígól'si da ndi. 28 Ni' dabíí inest'á' yíndíłsé, bit'aq ntsé hadaajah, áígeehíí bilatáhé daagoleeh, áídí' binest'á' nłt'éégo nt'í. 29 Nłt'éégo nest'aqgee dagoshch'í' t'oh bená'itłshé bee higeesh nkegonigháh, da'nest'aqgee ngonyááhíí bighá.

30 Jesus gánádi'nii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí hant'é bíl łshhah ndleego baa nadaagohiilni'? Nt'éshaq' ilch'ígót'aahgo na'goni'íí baa nadaagohiilni'? 31 Ch'il mustard holzéhi biyigéhií k'ehgo at'éé; áík'edilzeegee k'edilzíí dawa bitahgee bízhá alts'íséhihi at'éé: 32 Áídá' k'edolzaadá' hadag nołsééł, áídí' ch'il dawa bitisgo at'éhi hileeh, bits'ádaaz'aahíí nchaa hileeh, áík'ehgo dló' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh ádaagole', bichagosh'ohyú. 33 Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí ágádaat'eehíí ląqo Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee bíl

nagosni' lèk'e, bił ıdaagozihiı bik'ehgo. ³⁴ Dá'ılch'ígót'aahgo nada'goni'ıı zhá bee bich'i' yakti' lèk'e: áídá' dasahndi bitsilke'yu yił nadaaháztaayúgo, dawahá bił ch'i'nah áyíılaa. ³⁵ Da'ái bijji o'i'áayú Jesus bitsilke'yu gádaayiıniı, Noo', hanaazhi' nohwıł nada'do'éeł. ³⁶ Nnee baa náınsáá n'ıı nádihołséh daayiınniıdá', Jesus t'ah tsina'eehiı yiıi' dahsdaago bitsilke'yu bił oda'iz'éeł. Tsina'eeł ádaaıts'ıséhi ałdó' ba'ashhah dahi'eeł lèk'e. ³⁷ Nt'éégo yat'éégo deıolgo tsina'eehiı tú nádidáhiı beh nádiłk'oolgo bee ha'dezbıh. ³⁸ Áídá' tsina'eeı biıi' iké'dı' tsi'aal biká' Jesus ilhosh: bitsilke'yu ch'ınádaabisidgo gádaabiıniı, İlch'ígó'aahıı, goyéégo nohwich'i' godegháhiı doo nił hago'at'ée da née? ³⁹ Áık'ehgo ch'ınádzidgo nyolhiı yich'i' hadzii, áıdı' túsikaanıı gáııniı, Dákohego, nkegohin'áá le'. Áık'ehgo oyólgo nkenágohełtø' lèk'e. ⁴⁰ Áıdı' Jesus gádaabiıniı, Hant'é lą bighą nádałdzid? Hant'é bighą doo Bik'ehgo'ihı'nań bada'ohıı da? ⁴¹ Áık'ehgo bitsilke'yu dázhø tsıdaadesıızgo gádaaııdı'niı, Nnee ląá daat'éhi dıı, nyolhiı la'ıı tú ndi da'áııniıyú ádaat'ıı.

5

¹ Hanaayú Gadarénes daagolııyú bił nada'diz'eeł. ² Jesus tsina'eehiı yiıi'dı' háyáágo nnee lena'niıı goz'ąadı' nnee spirit nchø'ıı biıi' golıni baa nyáá, ³ Án nnee lena'niıı goz'ąayú golınihi; doo hadıń kınábøłt'óh adzaa da, bésh hishbızhiı bee ndi: ⁴ Goląąan bésh hishbızhiı la'ıı kokee bee kınádaach'ılł'óhiı bee kibi'dest'øø ndi bésh hishbızhiı ilk'ınáyidziı, la'ıı bikee kınádaach'ılł'óhiı nyihidziı lèk'e: doo hadıń nzhøøgo ábóle' ágódzaa da. ⁵ Tł'é'gee la'ıı jııgee dziıyú nnee lena'niıı bitahıyú dádiłwoshgo zhá naghaa, tsée yee n'ıdıłgeeshgo. ⁶ Áídá' dánzaadı' Jesus yiłtsąáda' yich'i' nádiłwodgo yiyahzhi' hayaa adzaago, ⁷ Yat'éégo gánıı, Hago ląą áshıle'go ánt'ıı, Jesus, da'tiséyú át'éhi biYe' níłni? Shiniıgodnléh hela', Bik'ehgo'ihı'nań binadza-hgee nánoşkąąh. ⁸ Jesus spirit nchø'ıı ilk'idá' gáııniııd, An biıi'dı' hannáh, spirit nchø'ıı níłni. ⁹ Jesus nabıdıłkidgo, Hant'é honlzée? biıni. Shıı Łanı honszee: hiıdłąąhiı bighą, niı. ¹⁰ Dıı goz'ąadı' ch'ıdaanoıwinyóód hela', niıgo náyokąąh. ¹¹ Áıgee dził biıahzhi'yú góchi da'ayaągo nanaksé' lèk'e. ¹² Áık'ehgo ch'ıidn dawa nádaayokąąh, Góchi biıi' onohwinyóód, áı beh náhiılzéh, daanııgo. ¹³ Áık'ehgo Jesus baa goden'áá. Spirits daancho'ıı nneehıı yiıi'dı' hanaksááda' góchi yiıi' onaksáá; áıdı' góchi n'ıı (nakıdn doo náhółtagıyú shı,) hayaa nádnkııgo túsikáni yeh nałsáágo tú yił daadesdziı. ¹⁴ Góchi yınádaadéz'ıı n'ıı nádnkııgo kıh goznılyú la'ıı biıaayú gotahıyú yaa nadaagosni'. Nnee yił nadaagosni'ıı áı ágodzaahıı

daineł'íyú oheskai lək'e. ¹⁵ Jesus yaa hikaidá' nnee ch'iidn isná ábilsj n'íi, spirits daanchǝ'i lání biyi' golj n'íi, bidiyágo góljgo, biini' ndi goljgo sidaago daayiltsaa lək'e; ák'ehgo ndaaldzid. ¹⁶ Nnee bináál ágodzaahíi hagot'éégo nnee ch'iidn isná ábilsj n'íi biyi'dí' Jesus ch'iidn hainiyoodíi, la'íi góchi hago ádaaszaahíi yaa nadaagosni'. ¹⁷ Ák'ehgo, Nohwini'dí' ch'innáh, yilniigo náyokaqah nkegonyaa. ¹⁸ Jesus tsina'eehíi yeh nádzaago nnee ch'iidn isná ábilsj n'íi nábokaqahgo, Nil nádósh't'aash, nii lək'e. ¹⁹ Áidá' Jesus, Dah, bilnii, gowayú nádndáhgo nit'eké Bik'ehgo'ihinań dážhǝ ná áyíilaahíi baa bil nadaagoln'i, la'íi hagot'éégo naa ch'oba'íi. ²⁰ Áidí' dahiyaago Decápolis binaayú Jesus bá áyíilaahíi yaa nagoln'i nkegonyaa; ák'ehgo nnee dawa bil díyadaagot'ee lək'e. ²¹ Jesus hanaayú bil naná'dez'eeldá' ákú nnee ląágo baa náńtsáq; án tábaayú sizij lək'e. ²² Áígee Jews ha'ánátséhíi yebik'ehi la' Jáirus holzéhi nyáá; án Jesus yiltsaadá' yiyahzhí' hayaa adzaago, ²³ Náyokaqahgo gáníi, Shitsi' alts'íséhi k'azhǝ dat-saah: noo', nt'éé nádleeh doleełgo bik'enlnih; ák'ehgo hińaa doo. ²⁴ Ák'ehgo Jesua yil onát'aazh; higaalgo nnee ląágo biké' nalseełgo daabiljizh lək'e. ²⁵ Áígee isdzán dil bighánljgo nakits'adah bil legodzaa, ²⁶ Izee nant'an lán ch'éh ádaabiljíd, la'íi bizhaali dawa nayihinił ndi doo nzhǝ nádleeh da, áidá' da'tiségo adzaa. ²⁷ Jesus ya'ikonziigo bine'dí' ch'ilaagee ninyaago bi'íi yedelnih lək'e. ²⁸ Ídil yalti'go gáníi, Bi'íi zhǝ ndi bedenshniihyúgo, nt'éé náshdleh. ²⁹ Dagoshch'í' dil bighánlj n'íi ésdjíd; ák'ehgo kah yaa naghaa n'íi nábi'dilziigo yigolsjíd lək'e. ³⁰ Jesus, binawodíi bits'á' hagoshǝ adzaago yigolsjídgo, dagoshch'í' nnee biké' náńtsááhíi yich'í' ledidzaago gáníi, Hadín shi'íi yedelnih? ³¹ Bitsike'yu gadaabilnii, Nnee nińaayú daakiljizhgo hí'íi; nt'é bighǝ, Hadín shedelniih, nńii áidá'? ³² Hadín át'íiníi yigolsjihgo, nnee yitah dez'íi. ³³ Isdzánhíi ábi'dilzaahíi yigolsjídgo néldzidgo ditłidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago, adzaahíi da'aniigo yaa yil nagosni' ³⁴ Jesus gáyihni, Shilah, ni'odlǝ'íi nt'éégo ánaniidlaa; ilch'í'gont'éégo nadaál, kah baa nanńaa n'íi nándzii. ³⁵ Jesus áígee t'ah yalti'dá' Jews ha'ánátséhíi yebik'ehi bigowǝdí nnee hikaigo gadaabilnii, Nitsi' dastsq; nt'é bighǝ Ilch'ígó'aahíi dayúweh nańt'og áida'? ³⁶ Ádaaniihíi Jesus yidezts'ąągo ha'ánázéh yebik'ehi gáyihni, Doo néńldzid da, Bik'ehgo'ihinań hondlǝá. ³⁷ Áidí' Peter, James hik'e bik'isn Johnhíi zhǝ yil dikáhgo ngon'ǝá. ³⁸ Ha'ánázéh yebik'ehi bigowayú nyáágo godnch'aadgo la'íi nnee díyat'éégo daachago yiltsaa. ³⁹ Gowǝ yuné' ha'ayáágo gadaabilnii, Nt'é bighǝ daagodinolch'aadgo

daahchag? Na'ilíhn doo daztsaa da, daazhógo ilhoshgo at'éé. ⁴⁰ Ái bigha nnee dážhó baa daadloh lək'e. Nnee ila'adzaahíi, Ch'inohkáh, daayihniidá', na'ilíhnhíi baa, bitaa hik'e yił nakai n'íi biłgo na'ilíhn sitji yune' ha'akai. ⁴¹ Áígee bigan yiltsoodgo gáyihni, Talítha cúmi; ái, Na'ilíhn, nádndáh, (niłdishni,) golzeego ágolzee. ⁴² Dagoshch'i' nádiidzaago dahiyaa; án nakits'adah bił legodzahi. Áígee dážhó koł díyadaagodzaa lək'e. ⁴³ Ágodzaahíi hadín baa bił nadaagohni' hela', daayihni, Jesus; la'íi gánádaabikdo'niid, Bá da'dohné'.

6

¹ Jesus áidí' dahiyaa, dabíi góljiyú nádzáa; bitsilke'yu biki' hikaahgo. ² Jews daagodniinií bijji, ha'ánátséh goz'aa yune' Jesus ilch'ígó'aah nkegonyaa: nnee ląágo daidits'ago bił díyadaagot'eego gádaani, Hadí' ląá yígołsiidihi? Bigoyá'íi hadí' baa hi'né'i, godiyihgo ánágot'ihíi ndi ánáyol'ijgo? ³ Dín la'kih ágole'hi niłi, Mary bizhaazhé ya', James, Joses, Juda hik'e Simon daabik'isn ya'? Bilahkihiíi aldo' la' akú bił nahétaa? Ái bigha bik'edaach'ishch'ii lək'e. ⁴ Jesus gádaabihni, Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidniłi, áidá' dągoljiígee, bik'íihíi la'íi dała' naháztaaníi bitahyú zhá doo hadín bidniłi da. ⁵ Ái bigha akú doo ízigo ánát'ijł da ndihíi daannihíi da'kwíiyé zhá yik'e daadilniihgo nádailzii. ⁶ Doo daabodłaa dahíi bigha bił díyagot'ee lək'e. Áígee ilch'ígó'aahgo gotahyú naghaa.

⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi, Yushdé', daayihniidá', dánaki nłáago zhá odaayihí'ago spirits nchó'íi daabidits'ago yá ndaagoz'aa; ⁸ Gádaayihniigo, Desohkaiyú doo hant'é daahné'go da, gish zhá; izis bena'iltinií dahgo, bán aldo' dah, nohwibestso bizis biyi' zhaali da'adihgo: ⁹ Kee biká'na'astł'ónihíi biyi' desoł'eez, ni'íicho doo naki da le'. ¹⁰ Gánádaayikdo'niid, Dahagee gowayú ha'ahkáhgo, da'áígee dinohbił le'gá, lahyú desohkaizhí'. ¹¹ Dahagee nnee daagolínií doo hádaanohwit'ij dayúgo, nohwiyałi' doo yídaayést'saa dayúgo, áidí' dahdohkáhgo nohwiíee baa leezhíi baa daahaał, ái bee doo hádaanohwit'ij dahíi bígozi doo. Da'aniigo gánohwiłdishni, Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíi bijji Sódóm hik'e Gomórrah golzeegee daagolji n'íi biniidaagodilne'íi bitisgo hagee nohkai n'íígee daagolínií biniidaagodolnił. ¹² Áík'ehgo nakits'adahíi dahdikaigo nnee yich'i' yádaakti', Nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaahne', daaniigo. ¹³ Ch'iidn ląágo nnee biyi'dí' hadainiheyood, la'íi daannihíi ląágo ik'ah yił yedaadilniihgo nádailzii. ¹⁴ Nant'án Hérod holzéhi Jesus ya'ikonzi; (dahot'éhé bizhi' bígoziidgo;) áík'ehgo

gáníí, John Baptize ágole' n'íí daztsaáqdí' naadiidzaa laq, áí bigha igoziso anát'íí. ¹⁵ Áídá' la'íí, Elías at'íí, daanii. La', Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi at'íí, dagohíí doo anídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí ga'at'éhi, daanii. ¹⁶ Hérod Jesus anát'ííhíí ya'ikonziidá' gáníí, John, bitsits'in nadik'ii n'íí at'íí: daztsaáqdí' naadiidzaa laq. ¹⁷ Dabíntsedá' Hérod oda'is'a'go John daayiltsoodgo ha'adaayist'e', Heródias holzéhíhíí bigha, an Hérod yíl nnaa lék'e, bik'isn Philip t'ah yíl nannee ndi. ¹⁸ John Hérod gáyihniid, Nik'isn bi'aa doo bíl na'aashgo ná goz'aa da. ¹⁹ Áí bigha Heródias John yik'enniigo bidizidee hat'íí ndi doo hagot'éégo da lék'e: ²⁰ Hérod John yidnisi, nnee dávik'ehyú at'ééhíí, dilziigo bá habi'delzaahíí niigo yígótsigo binádéz'íí lék'e; Hérod yidits'ago yaa bíl gozhóó, bíl nagodinlt'ee ndi. ²¹ Áídá' Heródias bá ilch'í'golzaa, Hérod bíl lenágodáhgo nnágodzaagee bá da'odaago nadaant'aahíí, siláada bá nant'an daanliiníí, la'íí Gálileegee nnee itisgo ádaat'eehíí dawa da'iyaa. ²² Heródias bizhaazhé na'ilíhníí ha'ayaadá' ilzhishgo Hérod la'íí yíl da'iyaaquíí yíl daagoyilshóó, áik'ehgo Hérod na'ilíhníí gáyihni, Dant'éhéta hánt'iiníí shíhónkeed, áik'ehgo naa nshné'. ²³ Bit'a dahdidilniigo gánáyíldi'nii, Dant'éhéta shíhónkeedíí, dawahá bánansht'aahíí ihí'go ndi naa densh'aa. ²⁴ Áídí' na'ilíhníí onádzaayú bimaa gáyihni, Nt'é bíhóshkeed? Áik'ehgo bimaa gábihni, John Baptize ágole'íí bitsits'in bíhónkeed. ²⁵ Áik'ehgo na'ilíhníí dagoshch'í' ha'ánádzaadá' hwéhego Hérod yich'í' nnilwodgo gáníí, John Baptize ágole'íí bitsits'in bena'ikaahíí biká' dahs'aaqo dagoshch'í' shaa nkaah. ²⁶ Nant'ánhíí dázhógo doo bíl gozhóó da; áídá' bit'a dahdidilniigo n'íí bigha, la'íí nnee yíl da'iyaaquíí bigha doo hagot'éégo, Dah, yihni da. ²⁷ Áik'ehgo dagoshch'í' nant'ánhíí siláada John bitsits'in náyíí'aahgo oyil'a: áik'ehgo ha'áná'ilka' yune' bitsits'in nadain'áádá', ²⁸ Bena'ikaahíí bee bitsits'ini ha'adaiskaago, na'ilíhníí yaa yinkáá; áídí' na'ilíhníí bimaa yaa nainkáá. ²⁹ John bitsilke'yu ya'ikodaanzíidá' bits'ihíí nádaintiigo tsébi'i'án yune' odaizti lék'e. ³⁰ Odais'a' n'íí Jesus yaa nákaigo hago anádaát'íidíí, la'íí nt'é ilch'ídaagos'aaquíí dawa baa bíl nanádaagosni'. ³¹ Áídí' Jesus gádaabihni, Noo', danée zhá da'igolííyú ch'a'ohkáh, hanádaahidzoolyú; nnee láágo baa nihikáhíí bigha doo da'iyaa da le'ágot'ee lék'e. ³² Áik'ehgo doo hadín nagháa dayú dabíí zhá bíl oda'iz'eel. ³³ Áídá' nnee bíl oda'iz'eelgo daabitsaa lék'e, áik'ehgo láágo Jesus yídaagokíidgo il'anigo kih goznildí' dani'go akú dantsé nkíí, áídí' baa nántsáá. ³⁴ Jesus akú bíl nda'iz'eelgo nnee láágo íla'adzaahíí yo'íigo yaa daach'oba',

dibelí nanyoodí da'ádihgo nakai lehí k'ehgo ádaat'eehí bigha; áik'ehgo láágo yil ch'ídaago'áah nkegonyaa. ³⁵ O'i'áázhí' godeyaayú bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihni, Kú da'igolíyú doo hadín gólí da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh: ³⁶ Nneehí dahayú gotahyú nádaadn'áá, bán nadaayihnihyú; bi'idán da'ádihí bigha. ³⁷ Áídá' Jesus gádaabihni, Nohwígo bá da'dohné'. Bitsilke'yu gánádaabi'do'niid, Bán naki gonenadín zhaali, penny holzéhi, dávik'ehgo nadaahiilnihyú nkáh née, bá da'n'né'go? ³⁸ Bán dijolé da'kwí nadaahné'? ni, Jesus, Ti'i, akú hadaadeh'í. Yídaagolsíidá' gádaani, Ashdla'i laa, lógí naki bilgo. ³⁹ Jesus gádaabihni, Nnee dawa ni'yú t'oh dot'izhi biká'yú il'anigo dinohbih daabildohni. ⁴⁰ Áik'ehgo da'á gonenadíngo la'í ashdladingo dinezbih. ⁴¹ Áídá' Jesus bán ashdla'ihí lóg nakihí bilgo náidnné'go hadag déz'íggo ya'ihénzigo oskaádí ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo; la'í lóg nakihí nnee dawa yitada'izni. ⁴² Áígee nnee dawa da'iyáago náda'isdíid lék'e. ⁴³ Ch'ékaadí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihezlaa, bán hik'e lóg bilgo. ⁴⁴ Nnee ashdladn doo náhóltagyú áholánishí bán daiyáá. ⁴⁵ Áídá' Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Tsina'eehí beh hohkáhgo shádihyú nohwil ido'eeł hanaayú, Bethsáidayú, shíhí nnee nádohkáh bildishniidá'. ⁴⁶ Nádohkáh yihniidá' dasahndi wá'yú óyáá, okaahyú. ⁴⁷ O'i'áá ni' tsina'eehí tú ihni'yú hi'ol, áídá' Jesus dasahndi ni'yú naghaa lék'e. ⁴⁸ Bil da'o'olgee bidázhí' nyolgo bich'í' nagont'ogo Jesus yiltsaa; áik'ehgo doo hwahá ha'i'aah dayú bich'í' higaal, tú yiká' higaalgo; ba'ashhah ch'eghángo. ⁴⁹ Nt'éégo tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiltsaáda', ch'iidn at'í daanzigo nádaadidilghaazh: ⁵⁰ Dawa daabiltsaágo tsídaadolyiz. Áídá' dagoshch'í' Jesus bich'í' hadziigo, Nohwil daagozhó le': shíí ást'í; doo nédaaldzid da, daabihni lék'e. ⁵¹ Áídá' tsina'eehí itah yiyi' oyáago nyolí isht'idedzaa: ái bigha dázhó bil díyadaagot'eego tsídaadolyiz. ⁵² Bán godiyihgo láágo alzaa n'í doo bil ídaagozi da; áídá' bijí nt'iz daasilí. ⁵³ Hanaayú bil nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú nda'iz'eelgo tsina'eehí dah daayihizt'ó. ⁵⁴ Áígee tsina'eehí biyi'dí' hakaidá' dagoshch'í' nnee Jesus yídaagolsíid. ⁵⁵ Áik'ehgo daagotahyú dahot'éhé anákeelgo daannihí ch'id yiká' nashjeed, hayú Jesus naghaa ch'iniiyú anádaayołtéeh. ⁵⁶ Dahayú naghayú kih nagoshjaayú, la'í kih nagozniyú, la'í gotahyú, daannihí intín'ehyú ndaayihni, Jesus náyokaahgo, Ni'í bidá'yú zhá ndi bedaadenliih, daabihniigo: áik'ehgo bedaadesnihí dawa nádaabi'dilzii.

7

1 Pharisees daanlíni hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi la' bilgo Jerúsalem dí' hikaihíí Jesus yaa íla'adzaa. 2 Jesus bitsilke'yu la' bigan dáchizhágo da'iyáago daa yiltsaa, áí dá doo daagodnłsigo táda'digisé da'iyáago ágolzee; áí daayiltsaadá' yída'iltah lək'e. 3 Phárisees hik'e Jews daanlíni dawa daagodnłsigo tánáda'digisyúgo zhá náda'idíih, ilk'idá' nnee yánazíi n'íi yendaago'aahíi k'ehgo. 4 Na'hiniih nagoz'aadí' nnáhikáhgee daagodnłsigo táda'digisigo zhá da'iyáa. İlk'idá' nnee n'íi yedaagos'aaníi ląágo áldó' yee ánádaat'íi, idee, isaa, be'ibizhé besh litsogi alzaahíi daagodnłsigo tádaasgisgo, biká'idáné áldó'. 5 Phárisees hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus nayídaadiłkidgo, Hant'é bighą nitsilke'yu ilk'idá' nnee yánazíi n'íi yendaagos'aaníi doo yikísk'eh ádaat'ee dago dá doo daagodnłsigo táda'digiségo da'iyáa? daanii. 6 Jesus gádaabiłnii, Nohwíi nnee nzhóni ádaadoł'ini, Esáias da'ańiigo dabíntsedá' nohwaa nagoln'i lək'e, díi k'ehgo nohwaa k'e'eshchíigo, Díi nnee dá yati' zhá bee daashidnłsı, áidá' bijíi bee doo daashidnłsı da. 7 Da'íiizhı' daashokąah, nnee yegos'aaníi zhá yee ilch'ídaago'aah. 8 Bik'ehgo'ihinań yengon'áaníi k'ihzhı' ádaasolaadá' ilk'idá' nnee n'íi yendaagos'aaníi zhá bikísk'eh ádaanoht'ee, isaa, ideeta daagodinłsigo tádaahgisgo; la'íi da'áik'ehgo ląáyú ánádaaht'íi. 9 Áidí' gánádaabiłdi'nii, İlk'idá' nnee n'íi nohwá yendaagos'aaníi zhá nłdzilgo daahonohtą'híi bighą Bik'ehgo'ihinań yengon'áaníi daazhógo k'ihzhı' ádaanołsı. 10 Moses gánńiid, Nitaa hik'e nimaa dınłsı, la'íi, Hadín bitaa dagohíi báą yati' yee yokáahíi zideego bá goz'ąą: 11 Áidá' nohwihíi gádaadołnii, Hadín bitaa dagohíi báą, Nt'éhéta bee nich'oshńii doleeł n'íi Corban at'éé, yilńiíi, áí golzeego Bik'ehgo'ihinań baa nshné' golzeego ágolzee; áik'ehgo án doo zideego bá goz'ąą da, daadołnii. 12 Ádołńiigo bitaa dagohíi báą doo dayúweh bich'onńii da ndi nzhọọ, daadołńii; 13 Áik'ehgo ilk'idá' nnee n'íi yendaagos'aaníi nohwichągháshé bil ch'ídaagonoh'aahíi bikísk'eh ádaanoht'eego Bik'ehgo'ihinań biyati'íi doo nt'égo ádaanołsı da: la'íi da'áik'ehgo ląáyú ánádaaht'íi.

14 Áidí' nnee dawa, Yushdé', daayilńniidá' gádaayilńni, Daanoħwigha shídaayelłs'ąągo bídaagono'aah: 15 Nt'é koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhíi doo nchọ'go kodilteeh da: áidá' nt'é koyi'dí' behagohigháhíi zhá nchọ'go kodilteehi at'éé. 16 Hadín bijeyi' golíniú íyéstłs'ąą le'. 17 Nnee íla'at'éé n'íi bits'ą' Jesus kįh yune' ha'ayaadá' bitsilke'yu ilch'ígó'aahgo nagoln'i n'íi yaa nabídaadiłkid. 18 Áik'ehgo gádaabiłnii, Ya'

nohwíí áldó' t'ah doo nohwił ídaagozì da née? Nt'éhéta koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhíí doo nchò'go kodilteeh dahíí, ya' doo hwahá bídaagonokšìh da née? ¹⁹ Áí kojíí doo biyi' yune' ogohigháh da go'jì, áídá' kobid yuyaa be'ogohigháh, áídí' nłáhyú bech'ígohigháh; Jesus ánííhíí bee idán dawa nłt'ée, nìi. ²⁰ Gánádaabıłdo'nıid, Koyi'dí' behagohigháhíí zhá nchò'go kodilteehi at'ée. ²¹ Koyi'dí', kojíí biyi'dí' díııko behagohigháh: nchò'go natsí'ikeesíí, nant'ı' na'ídaahíí, iké' na'ídaahíí, na'ıktseedíí, ²² Ich'in'ıjìhíí, dawahá dayúwehégo ídáhách'ıt'ıiníí, nchò'go ách'ıt'éehíí, nach'ich'aahíí, nchò'ıí doo bich'ı' t'ąązhı' ách'ıt'ée dahíí, bíyééhíí hách'ıt'ıjìhíí bighá hach'ishkeehíí, nchò'go yách'ılt'ıí, ída'ch'odlíhíí, koni' ádiníí áldó': ²³ Díı nchò'ıí dawa koyi'dí' behagohigháh, áí nchò'go daakodihııııi at'ée.

²⁴ Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sidon golzeehíí bıııayú óyáá, áıgee kıh yune' ha'ayáá, akú nashaahíí doo hadín yıgokšìh da, nzıgo: áídá' doo hagt'éeego nádaabido'ıjıhgo da. ²⁵ Áídá' isdzán bizhaazhé na'ılíhıııı spirit nchò'ı biyi' golıni Jesus ya'ıkonzı, áık'ehgo baa nyáágo biyahzhı' hayaa adzaa: ²⁶ Isdzánhıí Greek k'ehgo yałtı'ıhi, Syrophenıciadı' gólını; án nábookąh, Ch'ıidn shizhaazhé biyi' golıni biyi'dí' hanyóód, bııııigo. ²⁷ Jesus gá bııııı, Chągháshé ntsé bá daach'idiné'go nłt'ée: bán chągháshé bits'á' nách'idiné'go gósé bich'ı' och'ıłkaadgo doo bik'eh da. ²⁸ Isdzán gánábıłdı'nıi, Da'anıi, shıNant'a': da'ágát'ée ndı gósé biká'idáné bich'ı' nakaihıí bán bizhool chągháshé bits'á' nanihidéhıí daayıyą. ²⁹ Jesus gá bııııı, Ánııııhıí bighá nádńdáh; ch'ıidn nizhaazhé biyi'dí' háyáá. ³⁰ Isdzánhıí bigowayú nadzaago, akú bizhaazhé biká'dahstıne' yıká' dahstıııı laą, ch'ıidn da'áđıhgo.

³¹ Áídí' Jesus dahnadidzaago Tyre hik'e Sidon golzeedı' túsikaanıí Gálılee golzeezhı' nadzáá, Decápolis golzeeyú ch'ınyáágo. ³² Áıgee nıee bıjeıı' ágodini, doo nłt'éeego yałtı'ı, Jesus baa bıł ch'ıkai lėk'e; Biká'nłnıh, daabıłch'ıııııigo nádaabich'okąh. ³³ Nıee ıłat'éeéhıí bits'á' dasahndı yıł o'áázhdá' bıjeıı' odolııııı, áídí' hadnzhéedgo nıeehıí bızaad yedelıııı; ³⁴ Hadag déz'ıııgo deyoldá, Éphphtha, bııııı, áı, Ch'ınádendláad, golzeego ágolzee. ³⁵ Dągoshch'ı' bıjeıı' ch'ınádendláad, ıı'ıı bızaad n'ıı nłt'ée násdlıııgo, nłt'éeego yałtı'. ³⁶ Hadın bıł nadaagołıı' hela', bııııı, Jesus: ádaabıłnıııı ndı da'tiségo yaa nanádaagołıı'; ³⁷ Dážhó bıł díyadaagot'ee lėk'e, gádaanııgo, Dawahá dážhó nłt'éeego ıadaile': kojeyı' ágodıh n'ıı ich'ıdits'ago ánáıdle', ıı'ıı doo yách'ıltı' da n'ıı ndı yách'ıltı'go ánáıdle'.

8

¹ Áí benagowaadá' n̄nee láágo íla'adzaa, doo nt'é daiyaá dago Jesus bisilke'yu, Yushdé', yih̄niidgo gádaayih̄ni, ² N̄nee íla'at'ééhíí baa daach'oshba', dá bil nashkaigo taagiskaá, k'adíí doo nt'é daiyaá da. ³ Bigowayú dáshiná' onádaasil'a'yúgo, nákaahyú dánko shiná' yik'ee odaatish: lá'íí n̄zaad' neheskaihíí bighá. ⁴ Bitsilke'yu gádaabih̄ni, Da'igolj̄gee hadí' bán nádaach'idiné', díí n̄nee bá daan'né'go? ⁵ Jesus gádaabih̄ni, Bán dijolé da'kwíí nadaahné'? Gosts'idi, daan̄ii. ⁶ Áígee n̄neehíí, Ni'yú dinohb̄ih, daayih̄ni: áídí' bán gosts'idi náidnné'go ya'ihénzigo oskaádí' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', n̄nee yitada'in̄iihgo; áík'ehgo yitada'izn̄ii. ⁷ Lóg alts'íséhíí da'ayáhágo aldó' nadaané': áí ya'ihénzigo oskaádggo, Díí aldó' n̄nee bitadaahn̄iih, n̄ii, Jesus. ⁸ Áík'ehgo da'iyáago náda'isdj̄id: áídí' ch'ékaadíí táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa. ⁹ N̄nee dj̄idn doo náhóltagyú áholánishj̄ da'iyáa: áídí' onádaihes'a' l̄ék'e.

¹⁰ Dagoshch'i' bitsilke'yu bilgo tsina'eekíí beh hikai, áídí' Dalmanútha golzeeyú bil nda'iz'eel. ¹¹ Phárisees baa hikaigo yil lahada'dit'áh nkegonyaa, bidaantááh daanzigo gádaabih̄ni, Yaaká'dí' godiyih̄go be'ígózini nohwil ch'í'nah ánlé'. ¹² Jesus biyi'siziinií doo bil gozhóq dago gáníí, Nt'é bighá díí daal̄nolt'j̄ihí be'ígózini yiká daadéz'j̄i? Da'an̄ii gádaanohwidish̄ni, be'ígózini doo bil ch'í'nah ádaal̄néhi at'éé da. ¹³ Áídí' tsina'eekíí yeh nanadzaago hanaayú yits'á' bil naná'diz'eel.

¹⁴ Bitsilke'yu bán yínádaasnah ni', da'á zhá tsina'eekíí biyi' si'áá l̄ék'e. ¹⁵ Jesus bil ch'ígó'aahgo gádaabih̄ni, Bán benil-zoolé Phárisees daanl̄ini biyééhíí, lá'íí Hérod aldó' biyééhíí baa daagonohsá. ¹⁶ Bitsilke'yu ilch'i' yádaakti'go gádaan̄ii, Bán doo daasii'né' dahíí bighá an̄ii. ¹⁷ Jesus ádaan̄iihíí yígóls̄igo gábih̄ni, Hant'é bighá bán doo daasoné' dahi baa ilch'i' yádaakti'? Ya' doo hwahá bídaagono'aaah da, doo nohwil ídaagoz̄i da nee? Ya' nohwijíí t'ah daant'iz? ¹⁸ Nohwináá daagolj̄idá' doo bee daadeh'j̄i da née? Nohwijeyi' daagolj̄idá' doo bee ídaayesóts'áá da née? Ya' doo bínadaahn̄iih da née? ¹⁹ Bán dijolé ashdlá'i ilk'ídaasiiné'go n̄nee ashdladn doo náhóltago bá da'dená' n'dá', ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo nádaahesolaa lán? Gosts'idi, daan̄ii. ²⁰ Bán dijolé gosts'idi ilk'ídaasiiné'go n̄nee dj̄idn doo náhóltago bá da'dené' n'dá', ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo nádaahesolaa lán? Gosts'idi, daan̄ii. ²¹ Áík'ehgo Jesus gánádo'n̄iid, Nt'é bighá doo nohwil ídaagoz̄i da?

²² Áídí' Jesus Bethsáidayú nyáá; áígee n̄nee bináá ágodini baa bil ch'ikaigo, Bik'enl̄n̄ih, daabih̄niigo nádaabokaá. ²³ Áík'ehgo

nnee bináá ágodinihíi bigan yiltsoodgo kih goznílii bits'á'yú oyilóqz; ákú bináá yik'idihizheedá' yiká' ndelníihgo gáyihni, Nt'éhéta hí'íi nées? ²⁴ Déz'íigo gáníi, Nnee hikahgo daash'íi ndi t'iis hikahi ga'at'éé. ²⁵ Jesus nneehíi bináá yiká'nnádelníihdá', Dín'íi, bíhni; áníta bináá nágosdlíigo nnee dawa nlt'éégo yo'íi lək'e. ²⁶ Áidí' Jesus gowa'yú onábíl'a' gábíhniigo, Kih goznilyú dáko nádódáh hela', hadín bíl nagolní' hela'.

²⁷ Áidí' Jesus bitsilke'yu bílgo Caesaréa Philíppi golzéhi binaayú kih nagoznilyú okai: hikaahyú bitsilke'yu nayídaadilkidgo gáyihni, Nnee hadín át'íi daashihni? ²⁸ Gádaabihni, Ła', John, Baptize ágole' n'íi át'íi, daanihni; Ła'ihíi, Elías at'íi, Ła'ihíi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi Ła' at'íi, daanihni. ²⁹ Jesus gádaabihni, Nohwíi nohwich'iyúgohíi, hadín át'íi daashidohni? Ni Christ ánt'íi, yihni, Peter. ³⁰ Jesus gádaabihni, Hadín shaa bíl nadaagohni' hela'. ³¹ Áidí' bíl ch'ídaago'aah nkenágodidzaa gáníigo, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, doo ałch'ídn shiniigodilnéh da, Jews yánazini, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Ła'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi doo hádaashit'íi dago shidizideedá' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³² Ái doo nainí' dago aníi. Áidá' Peter bich'í' yałti' nkegonyaago, Doo ánnii da, bíhniigo. ³³ Áidá' Jesus t'aqzhí' adzaago bitsilke'yu Ła'ihíi yich'í' déz'íidgo Peter nłdzilgo bich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiké'zhí' ánné': Bik'ehgo'ihí'nań binatsekeesíi k'ehgo doo natsínkees da łaq, nnee binatsekeesíi zhá bee natsínkees, bíhni.

³⁴ Áígee nneehíi bitsilke'yu bílgo yiká' ánniidgo gádaayihni, Da-hadín shiké' dahdigháh hát'íiyúgo, ídaayo'nahdá' bits'íina'áhi dahyidotíihgo shiké' dahdowáh. ³⁵ Dahadín bi'ihí'na' yaa bíl goyéehíi ái bits'á' da'ilíi hileeh: áidá' dahadín ídaayis'nahgo shíi shigha Ła'íi yati' baa gozhónihíi bigha bi'ihí'na' da'ilíi silíi'íi, án ihí'naa doo ngonel'aq dahíi yee hínaa doleeł. ³⁶ Ni'gosdzán dągoz'aq nt'éégo ch'ist'íidá', koyi'sizini da'ilíi silíiyúgo, ái hant'é bits'á'dí' ch'it'íih? ³⁷ Dagohíi koyi'sizini hant'é bidená nch'iné'? ³⁸ Díi nchog'go nant'í' nakaigo daalínolt'íihíi bitahgee dahadín shik'e ídaayándzihíi, Ła'íi shiyati' yik'e ídaayánsdzíi, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ałdó' án bik'e ídaayánsdzíi doo, nánshdáhgee, shiTaa bits'á'idindláadíi bee shits'á'idindláadgo, binal'a'a yaaká'yú daagolíníi dilzini bíl nánshkáhgo.

9

¹ Jesus gádaabihni, Da'anii gánohwíldishni, kúgee nadaaziiníi Ła' dá doo da'itsaahíi dailíhe Bik'ehgo'ihí'nań binawod golíigo nant'aa nkegonyaago daayiltseh.

² Áídí' gostán iskaagee Peter, James hik'e John, Jesus dasahndi yil okai lèk'e, dził n'ááyú; áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołih silji. ³ Bidiyágé bik'ina'didlaad silji, zas k'ehgo ligaigo, nnee ni'goszán biká'gee doo hadín ágát'éégo ligaigo áyóle' at'éé da. ⁴ Áígee Moses hik'e Elías bił daanliigo silji: Jesus yil yádaakti'go. ⁵ Peter Jesus gáyihni, NohweBik'ehń, kú nkaihií nohwá nzhog; t'ohdahskán táago ádaagohiidle'; ła' ni ná, ła'ihíí Moses bá, ła'ihíí Elías bá. ⁶ Nt'éshq' dishni nzi lèk'e; ndaaldzidhií bigha. ⁷ Áígee yaak'os biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' daidezts'aq gánígo, Díínko shiYe' shil nzhóni; hodaayelts'áq. ⁸ Dagoshch'i' bitsilke'yu lédaadnhalgo, nnee doo ła' dadá' Jesus zhá itah sziigo daayo'ji. ⁹ Dziłdí' nkenádikaigo, Jesus gádaabihni, Daahołtsaq n'íi hadín bił nadaagolni' hela', shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dasitsaqdí' naadiszaago zhá. ¹⁰ Áík'ehgo ánií n'íi doo hadín yil nadaagolni' da lèk'e, áída' gádaakłidni, Nt'éshq' áihni, dasitsaqdí' naadishdáh, nihií?

¹¹ Bitsilke'yu nabídaadikidgo gádaabihni, Hant'é bigha Elías dantsé hígháh, daanii, begoz'aaní ye'ik'eda'łchíhi? ¹² Jesus gádaabihni, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá łch'i'nádaidle'; áídí' shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dii k'ehgo shaa k'e'eschchji lèk'e, doo alch'idn shiniigodilne' da, ła'íi doo shil da'ch'oltag da doleel. ¹³ Áídí' gánohwidishni, Elías ilk'idá nyáadá' baa k'e'eshchiiníi k'ehgo nnee dabíi hádaat'jiyú ánadaayol'ji lèk'e. ¹⁴ Áídí' bitsilke'yu ła'ihíi yaa nákaidá' nnee łaqgo binaayú nadaazigo begoz'aaní ye'ik'eda'łchíhi yil ládaadit'áhgo Jesus yiltsaq. ¹⁵ Nnee dawa Jesus daayiltsaqgo bił díyadaagot'ee, áídí' dagoshch'i' baa bił daagozhóqogo bich'i' nádnkji. ¹⁶ Áígee begoz'aaní ye'ik'eda'łchíhi gádaayihni, Nt'é baa bił łaadaoht'áh lán? ¹⁷ Áík'ehgo nnee ıla'at'ééhíi ła' gáníi, łch'ígó'aahíi, shiye' naa bił ní'ááz, spirit nchq'i biyi' goljiigo doo yałti' da. ¹⁸ Dahagee nabihlaagee nádinigis; áídí' bizedí' tánwosh hahigháh hileeh, biwoo'íi łidilk'ash, ła'íi doo ndzil da hileeh: nitsilke'yu hadainihiyoodgo nádaahoshkaq: ndi doo hagot'éégo da ni'. ¹⁹ Jesus gábihni, Nohwi'odłq' édaadłhgo daakłntł'łhíi, dahosahzh'i' nohwil nahashtaq? Dahosahzh'i' laq nohwidag ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'i' bił nn'áash. ²⁰ Áík'ehgo ishkiinhíi baa bił hikai: nt'éégo spirit nchq'ihíi Jesus yiltsaqdá' dagoshch'i' ishkiinhíi nádinigisgo ni'yúnágo'; áígee anáyis lèk'e, bizedí' tánwosh hahigháhdá'. ²¹ Jesus ishkiin bitaahíi nayidilkid gánígo, Dadá' at'ji godeyáhi? Alts'í éqadá' at'ini, ni. ²² Lahgee spirit nchq'ihíikq biyi' onábilt'ee, tú alđó' biyi' onábilt'ee, bizilheego ch'éh ábil'jiigo; binił'ááyúgo nohwaa ch'onbaahgo nohwich'onni. ²³ Jesus gábihni, Ondlaqyúgo,

dahadín odlaaní dawahá bá laalne'hi at'éé. ²⁴ Dagoshch'í' ishkiinhí bitaa hichago nádidilghaazhgo gáníí, Shíí oshdlaq; doo oshdlaq dagee oshdlaqago áshíísi. ²⁵ Jesus nnee láqgo bich'í' dahikeego yiktsáqá' spirit nch'í' nldzilgo yich'í' hadziigo gáníí, Spirit nch'í' rílni, doo yánti'í da, doo idints'agi da, biyi'dí' halyeedá' t'aqzhi' onándáh hela', nildishnii. ²⁶ Áídí' spirit nch'í' nádidilghaazhdá' nádinigisgo ábíílaago biyi'dí' háyáá; áídí' ishkiinhí daztsáni k'a'ánolih silij; áík'ehgo nnee láqgo, Daztsaq laq, daanii lək'e. ²⁷ Áídá' Jesus ishkiinhí bigan yiktsoodí' náidnloqzgo hizí'. ²⁸ Áídí' Jesus kih yune' ha'ayáadá' bitsilke'yu dasahndi nabídaadiłkidgo, Nohwihí nt'é bigha doo hadaandzood da lán? daabiñii. ²⁹ Jesus gádaabiñii, Spirit nch'í' ga'at'éhíhí dáshiná' da'ch'okaqahgo zhá habidi'nedzoodhi at'éé.

³⁰ Áídí' dahnanáskaidá' Gálilee golzeeyú ch'ékai; áídá' Jesus akú naghaa ndi nnee doo la' bigółsi hat'íí da. ³¹ Bitsilke'yu bil ch'ídaago'aah gáníigo, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee bilák'e shi'dolteelgo daashizilhee; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³² Hant'é niigo aníhíí doo bil ídaagozi da, áídá' nabídaadiłkidzhi' nédaaldzid.

³³ Jesus Capérnaum golzeeyú nyáá: áígee kih yune' ha'ayáadá' bitsilke'yu nayídaadiłkid gáníigo, Hohkaahyú nt'é baa lıl nadaagoñi'? ³⁴ Áídá' doo hant'é daanii da: Nohwitaahyú hadín itisgo at'éhi? daaıłdi'nii ni', hikaahyú. ³⁵ Áígee Jesus nezdaago nakits'adahíí yiká áñniidá' gádaayihñii, Dahadín shíí dantsé le' nzjyúgo, án iké'zhí' hileeh doo, án dawa yá aił'ij doo. ³⁶ Chagháshé la' íñí'gee nyinlqoz: áídí' dahyintljigo bitsilke'yu gádaabiñii, ³⁷ Dahadín shizhi'íí binkááyú chagháshé díí ga'at'éehíí náidnłtjijyúgo, shíí náshidnłtini at'éé; la'íí dahadín náshidnłtiiníí doo shíí zhá náshidnłtjii da ndi shides'a'íí aldo' náidnłtini at'éé.

³⁸ John gábiñii, ShiNant'a', nnee la' doo bil daandlij dahí nizhi'íí binkááyú nnee biyi'dí' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'ij; áík'ehgo, Doo ágánt'ij da, daabiñniid, doo bil daandlij dahí bigha. ³⁹ Áídá' Jesus gábiñii, Doo ágádaabiłdohñii da: dahadín shizhi'íí binkááyú godiyihgo áná'ol'ijhíí, doo dénch'ó'ego áshıłdoni' at'éé da. ⁴⁰ Hadín doo nch'ó'go nohwich'í' na'iziid dahí, án bil daagohiit'ij. ⁴¹ Hadín shizhi'íí bigha, Christ bíyéé daanohłijhíí bigha, idee bee tú nohwá nayiziidíí, da'aniigo gánohwıłdishnii, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nayihniłkíí da'aniigo bíyéé doleeł. ⁴² Dahadín díí doo ízisgo ádaat'ee da ndi daashodlaaní dała'a nch'ó'go at'ijigo áile'íí, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'qogo túnteel beh hilt'e'go bá nzhqo doleeł ni'. ⁴³ Nigan nch'ó'go ánat'ijl ánıłsjyúgo nadnłgeesh; nigan

dała'á ádíh ndi dahazhì' ihi'naahíí biyi' onnáhgo doo hago at'éé da, áídá' nigan nakigo ch'iidn bikò' diltk'i, kò' dahazhì' diltk'íí biyi' yuyaa onnáhyúgo doo ná nzhòq da: ⁴⁴ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kò' doo ntséés da. ⁴⁵ Nikee nchò'go ánat'ííí áníísiyúgo nadnłgeesh; nikee dała'á ádíh ndi dahazhì' ihi'naahíí biyi' onnáhgo doo hago at'éé da, áídá' nikee nakigo ch'iidn bikò' diltk'i, kò' dahazhì' diltk'íí biyi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo doo ná nzhòq da: ⁴⁶ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kò' doo ntséés da. ⁴⁷ Niñáá nchò'go ánat'ííí áníísiyúgo ha'aah; niñáá dała'á ádíh ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'ąą yune' ha'ánnáhgo doo hago at'éé da, áídá' niñáá nakigo ch'iidn bikò' dahazhì' diltk'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhòq da: ⁴⁸ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kò' doo ntséés da. ⁴⁹ Daakówa kò' bee hadaakodilne' doleeł, ishíih k'ehgo, be'okąąhíí natseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'niikíí ishíih bee daadilk'qsh doleeł. ⁵⁰ Ishíih nk't'éé ndi doo nk'óqzh da silíjyúgo, nt'é bee nk'óqzhgo ánálne'? Nohwiyi' ishíih daagolíí le', áídí' íłch'í' daanohjòq le'.

10

¹ Áídí' Jesus dahnádidzaago ni' Judéa golzéhi goz'ąayú túnlííníí Jórdan holzéhi hanaayú nýáá: ákú nnee baa nanáńsáá; áígee íłch'ígó'aah n'íí k'ehgo yich'í' yakt'igo nkenágodidzaa.

² Phárisees daanlíni baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabiłnii, Ya' nnee bi'aa íłk'ínát'aashgo goz'ąą née? ³ Gábíłnii, Moses nt'é nohwíłniigo nohwá ngon'ąą lán? ⁴ Áídí' gádaanii, Naltsoos bee íłk'ínch'ít'aashíí łayile'go isdzánhíí yíl íłk'ínát'aashgo Moses bá ndaagoz'ąą ni'. ⁵ Jesus gádaabiłnii, Nohwijíí daant'ízíí bighą dú begoz'aaníí Moses bee nohwich'í' k'e'eshchíí lək'e. ⁶ Dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nañ nnee áyíílaadí' godezt'í'go nnee la'íí isdzán áyíílaa. ⁷ Dú bighą nnee bitaa hik'e báą yits'ą'gháhgo bi'aa yíl nłj doleeł; ⁸ Áí naki n'íí dała'á nádodleeł; áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silíj. ⁹ Áík'ehgo dahadíń Bik'ehgo'ihí'nañ łayinlááhíí, dahadíńta íłk'íyóléh hela'. ¹⁰ Áídí' kłh yune' bitsilke'yu da'ái baa nabínádaadilkid. ¹¹ Jesus gáyíłnii, Hadíń bi'aa yíl íłk'ínát'aazhdá' la'i yíl naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé. ¹² Dagohíí isdzánhíí biką' yíl íłk'ínát'aazhdá' la'i yíl naná'nááyúgo, isdzánhíí ch'a'onáá hileeh.

¹³ Jesus chągháshé alts'íséhi baa bíł nch'ihezkaí lək'e, yiká' ndaadilłniih daabich'o'ńúgo; áídá' bitsilke'yu, Doo ágádaht'íj da, daakołnii. ¹⁴ Áídá' Jesus daabiłtsąągo doo bíł bik'eh da lək'e, áík'ehgo bitsilke'yu gádaayíłnii,

Ch'ík'eh chagháshé shich'ì' nihikáh le', doo t'aazhì' daahínóhta' da; bíi ga'adaat'eehíi Bik'ehgo'ihì'nañ bilakt'áhgee daanlii. ¹⁵ Da'anii go gádaanohwíldishnii, Dahadín chagháshé ats'íséhíi k'ehgo Bik'ehgo'ihì'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi nágodn'aayúgo zhá Bik'ehgo'ihì'nañ bilakt'áhgee daanliinii itah hileeh. ¹⁶ Áík'ehgo dahnáidiltéehgo yiká' ndaadelnii go yá da'oskaad.

¹⁷ Áídí' lahýúgo Jesus dahnasdzaadá' nnee bich'ì' nádilwodgo biyahzhì' hilzhiizhdá' nabíidikid, Ich'ígó'aahíi nkt'éhi nlinihi, hago laa áshne'go ihì'naa doo ngonel'aa dahíi bee hinshnaa doleel? nii go. ¹⁸ Jesus gábilnii, Nt'é bigha nkt'éhi shílnnii? Doo hadín nkt'éé da go'íi, da'á zhá, Bik'ehgo'ihì'nañ zhá. ¹⁹ Bik'ehgo'ihì'nañ ngon'áá lek'ehíi bigonksí go'íi, Doo nant'ì' nach'ighaa da, Doo na'ch'iltsee da, Doo ich'in'íih da, Doo lé'ch'ílchoo da, Doo nach'ich'aa da, Kotaa hik'e komaa ch'idnksí. ²⁰ Nneehíi gábilnii, Ich'ígó'aahíi, ánist'sísedí' godezt'igo díi dawa bee ánsht'ee. ²¹ Jesus bíl nzhoggo bine'íigo gábilnii, Da'á zhá doo bee ánt'éé da: ti'i, dawahá níyéehíi naa nahoniihgo zhaalihíi tédaat'iyéhíi bita'iníih, áík'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílini níyéé doleel: áídí' yushde' tsì'ílna'áhi dahntíi go shiké' dahsinnáh. ²² Jesus áníidá' nneehíi ádaatsídézkeezgo doo bíl gozhógo dago onázzaa; dázhó hátdzilhíi bigha.

²³ Áídí' Jesus bitsilke'yu yitah déz'íidá' gádaabilnii, Nnee hádaaldzilíi Bik'ehgo'ihì'nañ bilakt'áhgee daanliinii itah daaleehgo dázhó bá nyee! ²⁴ Bitsilke'yu Jesus áníihíi bigha bíl díyadaagot'ee lek'e. Áídá' Jesus gánádaabíldo'niiid, Shichagháshé, nnee hádaaldzilíi zhá ya'ohíihíi Bik'ehgo'ihì'nañ bilakt'áhgee daanliinii itah daaleehgo dázhó bá nyee! ²⁵ Éíi bighán ha'i'áhií bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee hátdzilíi Bik'ehgo'ihì'nañ bilakt'áhgee daanliinii itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Bitsilke'yu díi daidezts'aqadá' dázhó bíl díyadaagodzaago gádaahíldi'nii, Áídá' hadín zhá hasdábi'dilteeh? ²⁷ Jesus daabine'íigo gáníi, Nneehíi ái doo layole' at'éé da, Bik'ehgo'ihì'nañ zhá go'íi: Bik'ehgo'ihì'nañ zhá dawa layile'hi at'éé.

²⁸ Peter gábilnii nkegonyaa, Nohwíyéé dawa bits'á' dahidiikaidá' níké' dahsiikai ni'. ²⁹ Jesus gádaabilnii, Da'anii gádaanohwíldishnii, dahadín bigowa, bik'isyú, bilahkíyú, bitaa, báá, bichagháshé, bi'aa, dagohíi bini' shíi shigha lá'íi yati' baa gozhónihíi bigha yits'á' dahnyaayúgo, ³⁰ Án díi goldohíi biyi' gowa, bik'isyú, bilahkíyú, báá, bichagháshé, lá'íi bini' da'á gonenadín k'a'ánáho'laago, biniigodilnéhíi bíhiiné'go, baa det'aahi at'éé, lá'íi lahgo nágodesdzaago ihì'naa

doo ngonel'aa dahíi yee hiṇaa doleel. ³¹ Áídá' lǎágo dantsé daanlii n'íi iké'yú doleel; ǎ'íi iké'yú daanlii n'íi dantsé doleel.

³² Áídí' Jesus ádiḥ higaalḡo Jerúsalemyú wá'yú intínk'eh ch'okaah lèk'e; áígee bił díyadaagot'ee; ǎ'íi biké' hikaahíi nédaaldzid lèk'e. Nakits'adahíi k'ihzhí' yił nnanákaigo bich'í' ágonéhií baa bił nadaagolṇi'go nkenágodidzaa, ³³ Gáníigo, Isaa, Jerúsalemyú dekai; ákú shíi nṇee k'ehgo Niyááhíi, okaaḥ yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi biłgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleel, áídí' doo Jews dannlii dahíi yaa daashiltéehgo, ³⁴ Shaa daadloh doo, hashída'iltsaas doo, shik'ídaadihizheeh doo, ǎ'íi daashizilḥee doleel; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

³⁵ Áídí' James hik'e John biłgo, Zébedee biye'kehíi, Jesus yaa n'áázhgo gáyihṇii, NohwiNant'a', nt'é níhókeedíi nohwá ǎnle'. ³⁶ Hant'é nohwá áshle' haht'íi gá? biłṇii, Jesus. ³⁷ Gádaabiłṇii, Ízigo ánt'ee sínliiḡee ǎ' nigan dihe'nazhiiné dahsdaa doleelgo, ǎ'íi ni'eshganzhiiné dahsdaa doleelgo nohwá ngon'áah. ³⁸ Áídá' Jesus gádaabiłṇii Nt'é shíhóhkeedíi doo bígonolṣi da laḡ: idee be'ishdlaḡahíi be'ohdlaḡo bínołdzil née? Baptize be'áshí'dilṇ'eíi bee baptize ánohwí'dilṇe'go bínołdzil née? ³⁹ Bínldzil, daabiłṇii. Jesus gánábiłdo'niid, Idee be'ishdlaḡahíi da'anii be'ohdlaḡ doleel, baptize áshí'dilṇe'íi da'anii bee baptize ánohwí'dilṇe' doleel, ⁴⁰ Áídá' shigan dihe'nazhiiné dagohíi shi'eshganzhiiné sodaa doleelíi, doo shíi nohwaa godesh'aah da; áí dahadín bá ilch'í'golzaahíi zhá baa godet'aahi at'éé. ⁴¹ Áík'ehgo bitsilke'yu gone-nanhíi James hik'e John ádaaniihíi daidezts'aḡadá' doo bił daabik'eh da nkegonyaa lèk'e. ⁴² Jesus bitsilke'yu íla'áyílaago gádaayihṇii, Doo Jews daanlii dahíi bánant'án daanliiḡo ha'nílii isná ádaabiłsiḡo bá nadaant'aah; ǎ'íi bitahyú nṇee ízigo ádaat'eehíi da'aníiyú ádaat'iiḡo ádaabiłsiḡo bídaagonolṣi. ⁴³ Áídá' nohwihíi nohwitahyú doo ágágot'ee da doleel: áídá' dahadín nohwitahyú ízigo ánsht'ee le' nzihíi, án nohwá áí'íi le': ⁴⁴ Nohwitahyú dahadín nant'án nshlii le' nzihíi, án nohwá na'iziid le'. ⁴⁵ Shíi, nṇee k'ehgo Niyááhíi nshlii ndi, doo hadín shich'oniihíi bighá niyáá da, áídá' nṇee bich'oshniihíi bighá niyáá, shi'ihí'na'íi nṇee ǎni bá nahishniihíi bighá niyáá.

⁴⁶ Jériko golzeeyú hikai: áídí' Jérikodí' dahiskaigo bitsilke'yu nṇee lǎágo biłgo náńsáágo nṇee biṇáá ágodini, Bartiméus holzéhi, Timéus biye'híi, intín bahyú sidaa, idókeedgo. ⁴⁷ Jesus, Názarethdí' gólíni, higaalḡo nṇee biṇáá ágodini ya'ikonzíidá' nádidilghaazh nkegonyaaago gáníi, Jesus, David biYe' ílíni, shaa ch'onbáah. ⁴⁸ Nṇee lǎágo, Godnch'áad, daabiłṇii: áídá'

da'tiségo nanádidilghaazhgo gánádo'n̄iid, David biYe' n̄líni, shaa ch'onbáah. ⁴⁹ Jesus ninyáágo gán̄íí, Yushdé' daabildoh̄n̄ii. Áík'ehgo n̄nee bináá ágodiníí yich'í' ánn̄iidgo gádaabih̄n̄ii, Ní gozhóógo nádndáh: yushdé' nih̄n̄ii. ⁵⁰ Íicho ídáidiltsoozdá' nádihitahgo Jesus yich'í' nyáá. ⁵¹ Jesus gánábildo'n̄iid, Nt'é ná áshle' hánt'íí gá? Nnee bináá ágodiníí gábih̄n̄ii, She-Bik'eh̄n̄, desh'íígo ánáshidle'. ⁵² Jesus gábih̄n̄ii, Ti'i, ni'odlq'íí nlt'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'í' bináá nágosdlíigo biké' dahiyaa.

11

¹ Áídí' Jesus bitsilke'yu bilgo Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage la'íí Béthany golzeeshí', dził Olives holzéhi si'aagee, áídí' bitsilke'yu naki oyił'a', ² Gáyih̄niigo, Ti'i, nohwádih̄yú gotahyú doh'aash: dáha'ah'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'óqogo baa noh'aash, doo hwahá hadín yiká' dahn-daahi da; áí k'e'oh'adgo kú nánohlqos. ³ Dahadín, Nt'é bighá k'e'oh'ad? nohwih̄niiyúgo, gábidoh̄nih, NohwiNant'a' hát'íígo áhiit'íí; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohlqos. ⁴ Áík'ehgo o'áázh, ákú túlgayé zhaazhé kih bitah na'iztínhíí bahyú ch'íná'itih̄gee dahast'óqogo yaa n'áázh, áídí' k'eda'yi'ad. ⁵ Áígee la' nadaaziiníí gádaabih̄n̄ii, Nt'é bighá túlgayé k'e'oh'ad? ⁶ Jesus án̄íhíí bee ágádaabih̄n̄ii; áík'ehgo onádaist'e'. ⁷ Áídí' túlgayéhíí Jesus yaa daizlqozgo bidiyágéhíí biká' dahdaihezn̄ildá' Jesus túlgayéhíí yiká' dah-nezdaa. ⁸ Nnee ląágo bidiyagé intínyú yídaagosteel lək'e; la'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayih̄ilgeeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ Nnee bádih̄ nátseełíí la'íí biké'dí' nátseełíí daadil-woshgo gádaan̄ii, Hosánna: NohweBik'eh̄n̄ bizhi' yee higaalíí ba'ihégosini at'éé: ¹⁰ David, bits'á'dí' hadaal̄inelt'ąąhíí, nant'aa n'íí k'ehgo nohweBik'eh̄n̄ bizhi' bee kú ngowáhíí ba'ihégosí: da'tiséyú goz'ąądí, Hosánna. ¹¹ Áídí' Jesus Jerúsalemyú nyáágo da'ch'okąąh goz'ąą yune'oyáá: ákú dawahá daineł'íídá ilk'dá', o'í'ąągo Béthanyú nakits'adahíí bilgo onákai.

¹² Iskaą hik'e Béthanydí' nákaahdá' Jesus shiná' silij; ¹³ Dańzaadí' ch'il fig bit'ąą golíigo o'áágo yiltsąągo yaa nyáá, nt'éhéta baa dahsné' nolj̄ nzigo: áídá' yaa nyáádá' doo nt'é baa dahsné' da ląą, bit'ąą zhá, figs doo hwahá daant'ąą dagee goldohíí bighá. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus gábih̄n̄ii, Kodí' godezt'i'go doo hadín nits'á'dí' nest'ą' náyódąą at'éé da. Án̄íhíí bitsilke'yu daidezts'ąą.

¹⁵ Áídí' Jerúsalemyú hikai: áígee da'ch'okąąh goz'ąą yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'in̄iihi la'íí nada'il̄n̄iihi ch'íinihiyood nkegonyaa, la'íí zhaali yiká' ilkáh ch'ínadain̄iiłíí naz'aaníí

nanyihesgo'; hawúcho baa nadaahiníihí biká' dah'sdáhá áldó' nanyihesgo'; ¹⁶ Áídí' doo hadín nt'éhéta da'ch'okąąh goz'aaní ihní'yú ch'ínáyiné' dago ngon'ąą. ¹⁷ Áídí' bił ch'ídaago'aahgo Jesus gádaabiłnii, Ya' díinko doo bek'e'eshchij da née? Shikihí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa kįh biyi' da'ch'okąąhí holzeego hojii doleeł, áidá' nohwihíi daan'iihíi bigową ádaagosolaa laą. ¹⁸ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchihí hik'e okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi díi ya'ikodaanzii'dá' hagog'éégo daabizilheehíi ch'éh yaa natsídaakes: áidá' bee yił ch'ígó'aahíi nnee dawa bił díyadaagot'eehíi bighą yédaaldzid lęk'e. ¹⁹ Áídí' o'i'ąáyú kįh goznildi' onázzaa.

²⁰ T'ahbiyú ch'il fig o'áhi n'íi naach'okahgo bikeghadí náhesgągo daayiltsąą lęk'e. ²¹ Jesus áníi n'íi Peter yénálniihgo gáyihíi, NohweBik'ehń, isąą, ch'il fig doo nant'ąą at'éé da biłnii n'íi náhesgą laą. ²² Jesus gádaabiłnii, Bik'ehgo'ihí'nań baa daahohłigo daahohdlaą. ²³ Da'anii gádaanołwiłdishnii, Dahadíi díi dził bich'į' hadziigo, Yúwehégo dihi'náhgo túnteel biyi' oni'dolné', yikniyúgo, la'íi bijii biyi'dí' doo bił nagoki dago, áidá' ániihíi begolne' yodlaayúgo, da'ániihíi k'ehgo bá ádolniił. ²⁴ Ái bighą gádaanołwiłdishnii, Dant'éhéta da'ohkąąhgo daahohkeedii nohwaa do'né'go daahohdlaą, áik'ehgo nohwaa hi'né'hi at'éé. ²⁵ La'íi dahayú nasoziiigo da'ohkąąhgee dahadíi nohwil dahgoz'ąą lęk'eyúgo baa nágodenoh'aah; áik'ehgo nohwitaa yaaká'yú dahsdaahíi doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi nohwaa nágode'aah áldó'. ²⁶ Áidá' doo baa nádaagodeso'ąą da lęk'eyúgo, nohwitaa yaaká'yú dahsdaahíi áldó' doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

²⁷ Áidí' Jerúsalemyú naanáka: áígee da'ch'okąąh goz'ąą yune' Jesus anádaałgo okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchihí la'íi Jews yánazini baa hikaigo, ²⁸ Gádaabiłnii, Hadín bik'ehgo ánánt'ijł? Hadín naa godin'ąągo ánt'ijł? ²⁹ Jesus gádaabiłnii, Shii áldó' dała'ándi nanohwíłdishkid, shil nadaagołni'yúgo, shii áldó' hadín bik'ehgo ánásh't'iihíi nohwil nagoshni' doleeł. ³⁰ Ya' John baptize ádaagole'íi yaaká' dí'go née, dagohii nnee bits'ą'dí'go née? Shil nadaagołni'. ³¹ Lił yádaakti'go gádaałidi'nii, Yaaká'dí'go daan'nihyúgo, gánohwiłniih, Áidá' nt'é bighą doo daahohdlaą da láń? ³² Áidá', Nnee bits'ą'dí'go daan'nihyúgo nnee bédaahildzid, nnee dawa John da'anii Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nlii n'íigo yídaagołshíi bighą. ³³ Áik'ehgo Jesus gádaayilnii, Néé doo baa nadaagohiłni'da. Jesus gánabiłdo'niid, Shii áldó' hadínbik'ehgo ánásh't'iihíi doo nohwil nagoshni' da.

12

1 Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'ì' yádaakti' nkegonyaa. Ła' nnee dahts'aa k'eidnłáádá' yinaayú ná'neznil, dahts'aa hahigęęs doleelgee yá ogogéed, biká'dí' idést'iiníí ágólaa, ła'íí bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'aądá' nzaadyú ni' goz'aayú óyáá. 2 Da'nest'aągee ngonyáągo bána'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'ì' oyił'a', binest'a' ła' bá náyné'go. 3 Áídá' bił ndaazdeelgo nyída'eshtłizhdá' dádíłkqohgo onádais'a'. 4 Áídí' bána'iziidíí ła'ihí onaayíł'a'; án bitsits'in yinída'desnih, ła'íí nchq'go ánadaabil'jídá' án ałdó' onádais'a'. 5 Áídí' ła' onaayíł'a'; án daizes-hj; áídí' da'áik'ehgo łaągo odaihes'a', ła' nyída'eshtłizh, ła'ihíí nadaistseed. 6 Áídá' dała'á ná'godzii lęk'e, biye' bił nzhóni, án da'iké'yú oyił'a', Shiye' daidnłs; doleel, niigo. 7 Áídá' bidahts'aa yinádaadéz'ini gádaakłidi'nii, Díí dahts'aa hentíiníí bíyéé doleelí át'éé, yushdé', daazoldee, áik'ehgo bíyéé doleel n'íí daanohwiyéé doleel. 8 Áik'ehgo yił ndaazdeelgo daizes-hjídá' dahts'aa hentjídí' ch'ídaist'e'. 9 Áídá' dahts'aa hentíiníí bíyééhíí hago ádaabile'sha'? Án nádáhgo dahts'aa bá yinádaadéz'j; n'íí nailtseedá' dahts'aa hentíiníí ła'ihí yá ch'inágohet'aah. 10 Díínko Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e' eshchiiníí doo hwahá daahohshiih da née: Tséé k;h ádaagole'íí yó'odaisne'i n'íí, hagon'áągee dantsé si'aaní silj; 11 Díí nohweBik'ehń bik'ehgo ánágot'j;ł, áí daanéel'j;go nohwil díyadaagot'ee, nihií daahohshíí née? 12 Áídí' Jesus ha'ádait'e' hádaat'j; ndi nnee łani yédaaldzid, ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bíí ádaabilniigo yídaagokł; lęk'ehíí bigha; áik'ehgo bits'a' okai.

13 Áídí' ła' Phárisees daanłini, ła' Hérod yił daagot'ini biłgo Jesus bich'ì' odaach'is'a', yałti'gee daabihłizh, daabich'o'niigo. 14 Áí baa hikaigo gádaabilni, Ilch'ígó'aahíí, da'anii ánniigo, nnee doo bénłdzid dago yánłti'go bídaagonłz; nnee doo ła' itisgo sínłti; da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bich'ì'zhinéego goz'aaní da'aniiigo baa ilch'ígón'aah. Ya' Caesar bich'ì' tax nadaach'iniiłgo begoz'aą née? Née dah née? 15 Bich'ì' nadaahii'niil née, née doo bich'ì' nadaahii'niil da née? Áídá' daazhógo ádaaniigo Jesus yígółs;go gádaabilni, Nt'é bigha yashti'íí bee daashołzizhgo ádaashłdohni? Zhaali ła', penny holzéhi, shaa noh'aahgo nesh'j;í. 16 Áik'ehgo ła' baa daiz'aą. Jesus gádaabilni, Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'aą? Caesar bíyéhi łaą, daabilni. 17 Áik'ehgo Jesus gádaabilni, Caesar bíyééhíí Caesar baa daanohniil, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bíyééhíí Bik'ehgo'ihí'nań baa daanohniil. Áígee nneehíí bił díyadaagot'ee lęk'e.

18 Áídí' ła' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadiłkidgo gádaanii, 19 İłch'ígó'aahíi, Moses gáníigo nohwá k'e'eshchíi lək'e. Ƙa' nnee bik'isn bi'aa yits'á' daztsaayúgo, bichagháshé doo ła' dayúgo, nneehíi bik'isn n'íi bi'aa yil nnádo'neelgo bik'isn n'íi chagháshé bá ágodolniił, niigo. 20 Ƙah nnee ilk'isn gosts'idi daanlii lək'e, ái dantséhíi nnáago bichagháshé doo ła' dago daztsaa. 21 Bik'isn nakigeehíi yil nnaná'náago dananástsáá, bichagháshé doo ła' dago; taagigeehíi da'ágánánádzaa. 22 İłk'isyú gosts'idíi dawa nanezna', bichagháshé doo ła' dago. Dá'ík'e'yú isdzánhíi áldó' daztsaa. 23 Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee hadíi bi'aa doleeł? İłk'isyú gosts'idihíi dawa yil nadaaznaadá'. 24 Jesus gádaabihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi dagohíi Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi doo bídaagonołsı dahíi bigha da'olsiih shı ya'? 25 Naach'idikáhgee doo nnádaach'ılse' da, doo ndaagoch'ihiniilgo nnádaach'ılse' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi k'ehgo daagoch'illíi. 26 Áídá' ya' Moses binaltsoos biyi'dí' aníihíi k'ehgo nanezna'íi naadikáhíi doo hwahá baa daahohshiih da née? Ch'il biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ Moses gáyihíi, Shíi Abraham yokaahíi nshíi, Isaac, Jacob áldó' yokaahíi nshíi. 27 Bik'ehgo'ihí'nañ doo nanezna'íi yokaahíi nlii da, daahinaahíi zhá: áígee nohwíi dázho da'olsiih.

28 Begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi dała'á nneehíi Jesus yil lahadaadit'áhgo yidezts'aadá' Jesus goyáago t'aazhi' yich'ı' hadziigo yigołsııdá' nayıdıłkid gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi hadíi itisgo at'éé? 29 Jesus gábihíi, Dantsé begoz'aaníi díıko, Israel hat'ı'ıi daanohíni, ídaayesołts'aá; Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ Nant'an dała'á nlii; 30 Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ nijíi dawa bee nił nzhoo le', niyi'siziiníi dawa bee, ninatsekeesíi ła'ıi ninawodíi dawa bee; ái dantségee begoz'aaníi at'éé. 31 Nakigeehíi ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíníi nił nzhoo le', dani ídił njóóhíi k'ehgo. Díi begoz'aaníi bitisgo at'ééhíi doo ła' da. 32 K'e'ılchiihíi gábihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ dała'á nlii, nnihiíi da'anii anii, İłch'ígó'aahíi, ba'ashhahíi doo ła' da, dabíi zhá: 33 An kojíi dawa bee koł nzhooogo, konatsekeesíi dawa bee, koyi'siziiníi ła'ıi konawodíi dawa bee, ła'ıi kot'ahdí' gólíníi koł nzhooogo, dakó ídił ch'ijóóhíi k'ehgo, ái okaahgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'ı' nch'ihiniilíi dawa didlidíi, ła'ıi natseedíi Bik'ehgo'ihí'nañ bich'ı' nch'ihiniilíi dawa bitisgo at'éé. 34 K'e'ılchiihíi góyáago hadziigo Jesus yigołsııdá' gábihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi k'azhá itah nleeh laa. Ái bikédigo nnee daaste'go doo hadín nabınáıłkid da.

35 Jesus da'ch'okaah goz'aá yune' ilch'ígó'aahgo gáníi,

Hagot'éégoshá' begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi Christ David biye' nlii, daanii? ³⁶ David dabíi Holy Spirit yábiyilti'go gáníi, Bik'ehgo'ihinaan sheBik'ehni gáyilniiid, Shigan dihe'nazhinéego síndaa, ni'ina' ni'isna' ashle'go nikel't'áahyú ninílzhi'. ³⁷ David dabíi sheBik'ehni bilniigo bozhíi; hagot'éégoshá' biye' nlii áidá'? Áígee nnee láágo bil daagozhógo daidezts'aa lék'e.

³⁸ Jesus ilch'ígo'aahgee gáníi, Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonohsaa, ái bidiyagé daanneezihi daagolíigo nakaigo, lá'íi na'hinihi nadaagoz'aayú bich'i' ádaach'iniigo bil daanzhoq, ³⁹ Jews ha'ánálséh nagozníl yune' nnee yánazini dahnádinbìhyú itah dahnánáztáago, lá'íi da'idáagee nnee ízigo ádaat'eehíi dahnádinbìhyú itah dahnánáztáago al'dó' bil daanzhoq: ⁴⁰ Ái isdzáné itsaa daanlíni bigowá yits'a' nádaagohi'aa, lá'íi daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okáah: ái itisgo biniigonlt'éégo bándaaagodot'aa.

⁴¹ Jesus zhaali biyi' ohilkaadí bit'ahgee dahnezdaa, nnee ái biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yine'íigo: nnee láágo hádaaldzilíi bizhaali doo alch'idé odaayihilkaad da lék'e.

⁴² Áidá' isdzán itsaa nlíni tét'iyéhi ákú nýáágo zhaali naki doo ílínihi da oyiilkaad, ái nakigo zhaalilché'é ílíi. ⁴³ Áik'ehgo Jesus bitsilke'yu yiká ánniigo gádaayilnii, Da'anii gádaanohwiłdishnii, Ái itsaa tét'iyéhií nnee dawa zhaali odaiheskaadí bitisgo zhaali oyiilkaad: ⁴⁴ Nnee hádaaldzilíi bizhaali dálahzhí' zhá odaiheskaad, áidá' bíhíi tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá yee golíni n'íi oyiilkaad.

13

¹ Áidí' Jesus da'ch'okáah goz'aadí' ch'ínyáágo, bitsilke'yu dála'á gábilnii, Ilch'ígo'aahíi, díni'íi, tséé ntso láq nht'éhi, lá'íi kiih ntso láq gonlt'éhi gozníl! ² Jesus gábilnii, Ya' díi kiih ízigo ádaagoszaahíi hí'íi née? Díi tséé ilká' dahnagoznílíi doo lá' ilká' dahnast'áá da doleel, dawa nanehilkaad doleel.

³ Áidí' da'ch'okáah goz'aaníi hanaayú dził Olives holzéhi biká'yú Jesus dahsdaago, Peter, James, John hik'e Andrew bilgo zhá nabídaadilkid, gádaaniigo, ⁴ Nohwił nagolní', da'os'ah ágonéhi? Dawa be'ágone'go hant'é bee bígózí doleel?

⁵ Jesus gádaabilnii godeyaa, Ídaa daagonohdzáa, nnee lá' ch'a'onoholt'e'hela': ⁶ Nnee láágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíi Christ nshlíi, daaniigo; ái nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁷ Nagonlkaadí ba'ikodaanohsi, lá'íi nagonlkaadí baa ch'iniigo daadohts'agdá', doo nohwíií natsídaahiltó' da le'; ái dawa begolne'hi at'éé ndihíi t'ah doo hwahá nnágodáh da.

⁸ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi ilch'i' nanágonlkaad doleel, lá'íi

nnee dala'á binant'a' daagolínihíí áldó' ilch'i' nanágonkkaad doleek: da'adzaayú ni' nagohi'naa doleek; shiná' góyéehíí benagowaa doo, la'íí nyé'i daats'idits'ag doleek: áí koni-idaagonk't'ééhíí begodigháh doleek.

9 Áídá' ídaa daagonohdzaq: yánádaaltihíí yaa nádaanohwide'aah doleek; Jews ha'anátséh nagozníl yuné'hanohwínáda'iltas doleek; la'íí nant'ánchań hik'e ízigo nant'án daanliiníí daabináa! shaa yádaakti'go biyahzhí' nadaasozii doo. 10 Yati' baa gozhóni nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ntsé bíł na'goni' ndi at'éé. 11 Nohwaa yá'ti'yú bíł desohkaigo yánádaaltihíí yaa daanohwidez'aayúgo, doo hwahá hadaahdziih dadá' nt'éshq' dishniih doo daanohsı da, la'íí doo nohwiini' ląą da le': áídá' daazhógo nohwaa hi'né'íí baa hadaahdziih, da'ái bik'ehenkéézgee: doo dánohwíí yádaakti' da, Holy Spirit nohwiláhyú yakti' doleek. 12 Nnee la' bik'isn zideeyú nyiiltéeh doleek, la'íí nnee la' biye' ágáyidoliik; chągháshé bitaa, báą bíłgo yich'i' nanáda'idziidgo, ádaaniigo nabi'ditseed doleek. 13 Shizhi' bee daanohwich'ozhíhíí bighą nnee dawa bíł daanohchq' doleek; áídá' dahadín dąngont'i'zhí' dahildqhií hasdábi'dolteel.

14 Áík'ehgo gólchqohgo o'ní'ihíí, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi Daniel holzéhi yaa yakti' n'íí, doo bągoz'aq dagee siziiigo daah'iidá', (dahadín áí yózhíihíí bíł ígózı le',) hadíí Judéa golzeeyú daagolíníí dził naz'aaníí yich'i' okeeh doo. 15 Dahadín bikih biká'yú dahsdaahíí gódah ch'ínádáhgo bikih yuné' ha'awáh hela', nt'éhéta náidiiné'go. 16 La'íí dahadín k'edolzaahíí yiyi' na'iziidíí t'aazhi' bidiyágé yaa nánódáh hela'. 17 Áígee goldohíí daaltsaaníí la'íí isdzáné mé' daabilbe'íí bá góyéé doleek! 18 Haihíí biyi' ágónéh hela', daadohniigo da'ohkąąh. 19 Áígee goldohíí Bik'ehgo'ihí'nań dawahá áyílaadí' godezt'i'go díí jiižhi' goyéégo nagowaahíí áí ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, áí doo be'ágánágo'néh át'éé da. 20 Áígee goldohíí nohweBik'ehń doo dé'igodégo áyílaa dayúgo, nnee doo la' hasdáwáh át'éé da: áídá' nnee bitahasdlaahíí, dabíí yitahezlaahíí bighą áígee goldohíí dé'igodégo áyílaa. 21 Áígee nnee la', Daadeh'íí, Christ kú naghaa; dagohíí, Daadeh'íí, nlahyú naghaa, nohwilniiyúgo, doo daahohdłąą da: 22 Christ ádaadil'iiníí la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleek, áí godiyihgo be'igóziníí ch'i'nah ádaile', la'íí ízigo ánda'ol'iih doleek, yidaanel'aayúgo áí bee nnee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaikkaad doleek. 23 Áík'ehgo ídaa daagonohdzaq: ídaayesólts'aq, ilk'idá' dabintsé dawa baa nohwil nagosisni'.

²⁴ Áí benagowaadá', goyéégo nagoyaaahíi bikédí'go ya'ái dihił doleeł, t'égoná'áihíi doo bee got'íi da doleeł, ²⁵ Ts'iksqqsé yáadí' nanihidéh doleeł, la'íi yáázhi'go inawodíi nagohi'naa doleeł. ²⁶ Áígee shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shinawodíi bee, la'íi dázhó shits'á'idindláadgo yaak'os biyi'dí' náshdaalgo daashidołtseeł. ²⁷ Áídá' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bitahelááhíi díídí', ni'gosdzán nel'aqádí' yáa nel'aqazhi' íł íla'adaile'. ²⁸ Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwil ch'igót'aah; bits'ádaaz'aahíi dit'ódé daaleehdí' bit'aqá daagoleehyúgo k'ad shíi nágodleehgo bídaagonołsi: ²⁹ Da'áik'ehgo ái be'ádaagone'íi goldohgo daah'íidá', k'ad náshdaalzhi' ałhánégo godziihgo bídaagonołsi: ³⁰ Da'anii gánohwıldishnii, díi daalinołt'íihíi doo nohwee ch'igonáh da, díi ádaanohwıldéniidíi dawa begolzaago zhá. ³¹ Yáa hik'e ni'gosdzán biłgo bech'igonáh doleeł; áídá' shiyati'íi doo bech'ígowáh da doleeł.

³² Hadíi bijii shihíi dagohíi da'kwíi bik'ehenkéézgo shihíi ágone'íi nnee doo la' yígółsi da, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi la'íi biYe' ndi doo yidaagołsi da, shiTaa zhá yígółsi. ³³ Da'os'ah begonáh shihíi doo bídaagonołsi dahíi bighá idaa daagonohdzaqá, biká nádaadeht'íih, la'íi da'ohkaqah. ³⁴ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee la' bigowa yits'á dahiyaago lahyú óyááhíi k'ehgo ánsht'ee; án bánada'iziidíi bíyéé gólíiníi yebik'ehgo áyíílaa, dał'a'á daantíiígee binasdziid golíigo; la'íi dáádítih yaasidaahíi nádét'íihgo yágon' áq. ³⁵ Aik'ehgo nádaadeht'íih: bikih golíiníi da'os'ah nadáh doleehíi doo bídaagonołsi da, o'í'áqago shi, t'é'ís ahgo, tazhik'áné ádaaniigo, dagohíi t'ahbi shi nadáh doleeł: ³⁶ Doo nádaadeht'íih dayúgo dahiko nádaalgo da'olhoshgo nohwiká niigháh. ³⁷ Ádaanohwıldishniihíi da'ái nnee dawa ádaabıldishnii, Nádaadeht'íih.

14

¹ Bitis-hagowáh n'íi bee biná'goniihgo da'idáqzhi', la'íi bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daadaqzhi' naki yilkaah godziih: okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi biłgo hagot'éégo dánant'í'eego Jesus daayitsoodgo daayiziltheego yee ndaagoshchii lék'e. ² Áídá', Doo da'idáqahíi bijii daahiiltsood da, nnee dánko bádaagochiihgo godnch'aad doleełhi at'ééhíi bighá, daanii.

³ Béthanyú Simon, loód doo ínádih dahi leprosy holzéhi yaa naghaa n'íi, bigowa yune' Jesus iyaqago sidaadá', isdzán la', ch'il bik'ah spikenard holzéhi lán ílíni, tús alabáster bee alzaahi besi'áni ha'áyí'áqago baa nyáa; áídí' tús bidá'gee yists'ilgo ik'ahíi Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid lék'e. ⁴ Áígee la' doo bil

dábik'eh dago gádaakildi'nii, Nt'é bigha ik'ahíí da'ílíí yishchíí?
 5 Ik'ahíí taadn gonenadín zhaali, penny holzéhi, bitisyú izlíggo nahaznii lánshí n'íí zhaalihíí tédaat'iyéhíí bitahi'niih le'at'éhi, daanii. Áík'ehgo isdzánhíí yída'iltah lèk'e. 6 Áídá' Jesus gáníí, Doo nt'é daabildohñii da; hant'é bigha nadaanoht'og? Nt'éégo áshíílaa. 7 Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai, áí hádaaht'íigee nt'éégo ádaaht'íí doleeł: áídá' shihíí doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da doleeł. 8 Yínel'aqahíí aqł layiílaa: doo hwahá leeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. 9 Da'anii gádaanohwildishñii, Ni'godzán dágóz'aq nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni bee na'goni'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goni' doleeł, bee bíná'godiníhgo.

10 Áídí' Judas Iscáriot, nakits'ádahíí itah nlíni, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáá, Jesus ch'íyí'aah doleełgo. 11 Áí daidezts'aqadá' bíł daagozhóq lèk'e, áík'ehgo Judas zhaali yaa daayiné'go yándaagoz'aq. Áídí' hagot'éégo Jesus ch'íyí'aahíí yiká' déz'íí.

12 Bán benilzoolé da'ádíhgo bán alzaahi daadaaníí, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goniíhgee dibelíí zhaazhé zesdíídá', bitsilke'yu Jesus gádaayilñii, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaaníí hayú ná ilch'í'daagohiidle'? 13 Áídí' bitsilke'yu naki oyił'a', gáyilñiigo, Ti'i, kíp goznilyú doh'aash, áígee nnee la' tús tú beyo'áli nohwaa hináh doleeł: án biké'doh'aash. 14 Dahayú ha'ayááyú, nnee bigowa golííní gábilidohñiih, Ilch'ígó'aahíí gániñii, Gosta' nakaahíí hayú bágóz'aq, ákóne' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo shitsilke'yu bíł da'ishaq doleeł? 15 Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'aq yune', ilk'idá' dawa sinili, nohwiba' goz'aqyú bíł nkáh doleeł: ákóne' nohwá ilch'í'gohle'. 16 Áídí' bitsilke'yu dahizh'aazhgo kíp goznilyú ó'áázh, ákú Jesus da'ádaabilñii n'íí k'ehgo yaa n'áázh: áígee bitis hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaaníí ilch'í'daizlaa. 17 Áídí' o'i'ááyú Jesus nakits'ádahíí yił hikai. 18 Áígee da'iyáqgo naháztaqadá' Jesus gáníí, Da'anii gánohwildishñii, Nohwíí la' ch'íshinoh'aah doleeł, hadín bíł dała' ishaaníí. 19 Áík'ehgo doo bíł daagozhóq dago dała'á daantíígo, Ya' shíí née? daabilñii nkegonyaa. 20 Jesus gádaabilñii, Nakits'ádah daanohtíiníí dała'á, hadíí its'aa biyi'zhí' dała' bíł éédisht'áhi. 21 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee godolñiił: áídá' nnee ch'íshí'aahíí bá góyéé doleeł! Áí nneehíí doo bi'deshchíí dayúgo bá nt'éé doleeł ni'.

22 Da'iyáqgo Jesus bán náidn'aqgo ya'ihénzigo oskaqadá' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yitainñiih, Nkóh, daohsaq: díí

shits'í át'éé, niigo. ²³ Áídí' idee beda'iskaaní náidnkaq, áí ya'ihéngigo oskaqadá' iltah daizkaqago dawa daayodlaq. ²⁴ Jesus gádaabiñii, Díínko shidił nnee ląągo bá idijoolí bee áníidégo Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee biłgo ląngont'aahi at'éé. ²⁵ Da'aniiigo gádaanohwiłdishñii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohí doo naanashdląą da, dahadí bijí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'ąayú áníidéhi naadishdląągo zhą.

²⁶ Áídí' sį ła' hadaidez'ąądá', dził Olives holzéhi si'ąayú okai. ²⁷ Áígee Jesus gádaabiñii, Tł'é'go áshi'dilne'híi bighą daanohwigha t'ąązhi' ádaahne': díi baa k'e'eshchiiní k'ehgo, Dibekłi Nanyoodíi bińi'dishñih, áik'ehgo dibekłihíi da'adzaayú nkenelt'ee doleeł. ²⁸ Áídá' dasiitsądí' naadiszaago Gálileeyú nohwáđih disháh doleeł. ²⁹ Peter gábiñii, Nnee dawa nits'ą' t'ąązhi' ánadaaszaa ndi, shíi doo ágáoshne' at'éé da. ³⁰ Jesus gánábildo'niid, Da'aniiigo gániłdishñii, Tł'é'go tazhik'áne doo hwahá nakidn ąniih dadá' taadn, Áń doo bigonsį da, shiłdinníił. ³¹ Áídá' Peter nawode gábiñii, Dała' nił dastsaał ndi, Áń doo bigonsį da, doo niłdoshñiih at'éé da. Ła'ihíi bitsiłke'yu dawa da'áik'ehgo ádaanniid. ³² Áídí' Gethsémane golzéhi goz'ąayú hikaidá' Jesus bitsiłke'yu gádaayihñii, Dądzaą nahísóotaą, oshkaąhyú déyááadá'. ³³ Áídí' Peter, James, ła'ii John yił okai, áígee Jesus dązhó doo bił gozhóq dago bijí nñiih nkegonyaa lęk'e. ³⁴ Áik'ehgo gádaabiñii, Shiyi'siziiní dązhó doo bił gozhóq da, dák'azhą dastsaał gá'at'éé; dądzaą nahísóotaągo daadeh'ii. ³⁵ Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhi' adzaadá' okąąh, gániiigo, Bigonedzaąyúgo, díi shich'i' begodigháhíi shits'ą'zhi' begodogaal. ³⁶ Gánádi'ñii, Ábba, shiTaa, doo nt'é ná nyee da; díi hishđlaą doleełi shits'ą'zhi' ánle': áídá' shíi doo beshik'eh da, ni zhą benik'eh. ³⁷ Áídí' bitsiłke'yu dá'ihoshgo yaa nadzaa, áik'ehgo Peter gáyihñii, Simon, ilhosh née? Dała'á łedihikeezzhí' ndishą' doo díi'ii le'ągot'ee da née? ³⁸ Daadeh'iiigo da'ohkaąh, nanohwída'dintaah bídaanołdził doleełi bighą. Nohwiyi'siziiní da'anii hat'ii ndi nohwits'ihíi doo nłdził da. ³⁹ Áídí' onaanádzaayú da'ágánádi'niigo naa'okąąh. ⁴⁰ Áídí' bitsiłke'yu da'ihoshgo yaa nánádzaá, (dązhó bił daanzigo,) áígee hant'é daaniih shihíi doo yídaagołsį da lęk'e. ⁴¹ Taadngee baa naanádzaágo gádaabiñii, Akú da'olhoshgo hanádaahsoł gádnii: shí k'adí, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bilák'e shi'dilteehgo ch'ishi'det'ąąhíi ilk'idá' biká' ngonyáá. ⁴² Nádohkáh, hiikaah le': ch'ishí'aahíi kodí' higaal.

⁴³ Dagoshch'i' Jesus t'ah yałti'dá', Judas, nakits'adahíi bił itah nlíni, nnee ląągo bésh be'idiltłishé ła'ii tsį be'idiltłishé

dahdaayiníilgo okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi Jews yánazíni daabides'a'íi yil nátsáá. ⁴⁴ Ch'íb'áah doleelí ilk'idá' bebígózi doleelí yengon'áá lèk'e, gáníigo, Hadín hist's'qsíí án doleel; daahohtsoodgo binádaadeh'íigo bil dohkáh. ⁴⁵ Áik'ehgo Judas ákú nyáágo dagoshch'í' Jesus yich'í' daheswodgo, l'ch'ígó'aahíi, l'ch'ígó'aahíi, yilniigo yizts'qs.

⁴⁶ Áídí' Jesus yil ndaazdeelgo daayiltsood. ⁴⁷ Áídá' bit'ahgee naziinií dala'á bibéshbe'idiltkishé hayidzúizgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi yontlízgho bijaa naidngizh lèk'e. ⁴⁸ Áídí' Jesus nnee baa nánksaahíi gádaayilni, Ya' bésh be'idiltkishé la'íi tsí be'idiltkishé dahdaanohniilgo daashohtsoodgo nánolsaa née, in'íihíi daach'iltsoodhíi k'ehgo? ⁴⁹ Dawa jji la' da'ch'okaqah goz'áá yune' nohwil ch'ídaagonsh'aahgo nohwitah nashaa ni' ndi doo hak'i daashohtsood da ni': áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií begolne' doleelíi bigha'ánagot'íil. ⁵⁰ Áígee bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaaszaago bits'á' ilhadeskai. ⁵¹ Nnee áníid nagháhihi nak'á'ligaihi zhá binasti'go Jesus yiké' itah higaal lèk'e; án nnee áníid nakaiyéhi bil ndaazdeel: ⁵² Áídá' nak'á' binasti' n'íi yiyi' halwodgo dátichiigo ch'a'olwod.

⁵³ Nnee Jesus daabiltsoodíi okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini yaa yil hikai: áígee okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi bilgo íla'adzaa lèk'e. ⁵⁴ Peter da'anaahgo biké'dí' higaal, áídí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini bikih binaa lé'dit'íih yune' ha'ayáá: áígee kq' dilti'zhí' aasiníilí yil naháztáá, nániikdziiigo. ⁵⁵ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi yánadaaltihi dawa Jesus zidee hádaat'íigo, yaa dahgosi'aahíi yiká daadéz'íi ndi doo la' da lèk'e. ⁵⁶ Lááni daazhógo ádaaniigo baa dahgo'aahgo baa yadaakti' ndi doo la' lèk'ee da. ⁵⁷ Áígee nnee la' daahizí'go léda'ilchoogo baa yadaakti', gádaaniigo, ⁵⁸ Án gáníigo daadihi-its'ag ni', Díi kih biyi' da'ch'okaqahi nnee áyílaahíi taanágoshnił, áídí' taagi jji hileehgo la'ihíi nnee doo áyílaa dahíi ánágoshdle', niigo. ⁵⁹ Gádaanii ndi doo lèk'eego ádaanii da. ⁶⁰ Áídí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini da'ihní'gee hizí'go Jesus nayidilkidgo gáníi, Ya' nihíi doo nt'é nniihgo hadziih da née? Díi naa dahgo'aahgo naa yadaakti'íi hago'at'ée? ⁶¹ Áídá' Jesus doo nt'é nii dago doo t'áazhi' hanádzii da. Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini nabinádkidgo, Ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nań Dilzini biYe' níi née? bilni. ⁶² Jesus, Ha'oh, án nshíi, nii: shíi nnee k'ehgo Niyááhíi, Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhinéego dahsídaágo yaaká'dí' yaak'os shil honahgo daashidohtséel. ⁶³ Áik'ehgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú

sitíni bidiyágé ídánayihesdzíízdá' gáníí, Nt'é bigha nnee la'i baa nanaagolni' doleel? ⁶⁴ Bik'ehgo'ihina' nchog'o yaa yakti'íi daadisots'aq: hagog'éégo baa natsídaahkees? Dawa gádaanii, Zideego bángonot'aah. ⁶⁵ Áídí' la' bik'ídaadihizheeh nkegonyaa, la'íi binii yináda'isti'dá' nádainkts'í, Bik'ehgo'ihina' binkááyú yánti'yúgo, hadín náninkts'í shíhíí nohwíl nagolni', daabiñiigo; la'íi aasinilíí bit'adaayika' lék'e.

⁶⁶ Peter yúyahyú kih binaa ledn'aahíí biyi' yune' sidaadá' isdzán, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidi, baa nyáá: ⁶⁷ Án Peter kog'zhí' nániildziilgo yo'íídá', Ni la' aldó' Jesus, Nazaréne níni, bíl na'aash ni', bíñii. ⁶⁸ Áídá', Dah, hant'é nñiigo ánnihíí doo bígonsí da, nii. Áídí' kih bahgee ch'ínágoohen'ááyú ch'ínyáá; áígee tazhik'áné ánniid lék'e. ⁶⁹ Áígee isdzán na'iziidi naabiikts'aq, ák'ehgo áígee naziiní gáyíñii, Díi nneehíí áí itah nlií. ⁷⁰ Áídá', Dah, naado'niid. Dét'ihék'e áígee naziiní Peter gánadaayíldo'niid, Da'anii ni áí itah nlií: Gálileedí' gonlíí, áí yadaakti'híí k'ehgo yánti'. ⁷¹ Áídá' Peter bit'a dahdidilñiihgo hashkeego nchog'o yakti' nkegonyaa gáníigo, Nnee baa yadaakti'íi doo bígonsí da. ⁷² Nt'éégo tazhik'áné ánado'niid nakidngee. Peter Jesus gábiñniid n'íi yénalñiih, Tazhik'áné doo hwahá nakidn áñiih dadá' taadngee, Án doo bígonsí da, shíldinñíí. Áí yaa natsekeesgo hichag lék'e.

15

¹ Hayilkááyú okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, begoz'aaníí ye'ik'eda'ílkchíhi, la'íi yánadaaltihi dawa bílgo íla'adzaago Jesus yaa ndaagoshchíí, áídí' lídaist'ogodá' dahdainlóg'og'go Pílate yaa daidez'aq. ² Áígee Pílate Jesus nayídiikid, Ya' ni Jews ízigo biNant'a'i nlií née? Da'áígee áññii, bíñii, Jesus. ³ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí doo alch'ídéyú baa dahgoz'aq da; ndi doo nt'é nii da lék'e. ⁴⁻⁵ Ák'ehgo Pílate nabínadiikid, Nihíí doo nt'é shíññii da née? Doo alch'ídéyú naa dahgost'aq da laq akoh. ⁶ Bitis hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'idaagee ha'áshijeedíí da'á, hadíi nnee hádaat'iiníí, Pílate bá ch'ínáyílteeh lék'e. ⁷ Áígee nnee, Barábbas holzéhi, ha'ásitíí lék'e; án nnee nant'án agohet'aa nkegonyaago nada'íktseedihi yíl ha'áshijeed. ⁸ Ák'ehgo nnee Pílate yaa nántsáágo daadilwoshgo gádaayíñii, Da'ánal'íhíí k'ehgo nohwá ánléh. ⁹ Ya' Jews ízigo biNant'a' nohwá ch'ínánshteehgo hádaaht'íí née? bíñii, Pílate. ¹⁰ Pílate yígótsí, nnee dawa Jesus bíl daanzhóq'ohíí bigha okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí Jesus yik'edaanñiihgo baa daabidez'aq. ¹¹ Áídá'

okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi nnee láágo íla'adzaahíí biini' yá ádaagozlaa, gádaayilniigo, Barábbas nohwá ch'ínáníteeh, daadohni. ¹² Áík'ehgo Pílate gánádaabikdo'niid, Jews ízigo biNant'a', daadohniigo daahohshíhishq' hago laq nohwá áshléh áidá'? ¹³ Áidá' nnádaadilghaazhgo, Ts'i'lna'áhi bíhołkałgo zodéé, daanii. ¹⁴ Nt'é bigħa, hant'é bee nch'ogo adzaago? nii, Pílate. Áidá' da'tiségo nanádaadilghaazhgo, Ts'i'lna'áhi bíhołkałgo zodéé, daanii.

¹⁵ Áík'ehgo Pílate nneehíí yil daagoyilshóq hát'íigo Barábbas bich'i' ch'ínánit'íí, áidá' Jesus habi'oltsaazdá' ts'i'lna'áhi bíhołkałgo zideego nneehíí yaa daidez'aa. ¹⁶ Áidí' siláada yáná'itih goz'aa yuné', Pretórium holzéhi, Jesus odaizt'e'; áígee siláada dawa baa íla'adaizlaa. ¹⁷ Áidí' diyágé lichíigo dot'izhi Jesus yá ádaagozlaadá' hosh diwozhi nánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'aa. ¹⁸ Áidí' daidnłsigo ádaadil'íigo, Gozhóq, Jews ízigo biNant'a' nłni, daabilniigo yaa daadilwosh nkegonyaa lək'e. ¹⁹ Áidí' tsj bee bitsits'inyú nádainłtsh, áidí' bik'ídaadihizheeh, áidí' biyahzh'i nádaahilzhishgo daayokaqah nádaadi'niihé lək'e. ²⁰ Aqł baa daadlohdá' diyágé lichiiigo dot'izh n'íi yaa daidnłtsoozdá' dabíi bidiyágé yá ánadaagosdlaa, áidí' ts'i'lna'áhi yiká' daiziltheeyú bil nádezaq. ²¹ Nnee la', Simon holzéhi, Alexánder hik'e Rúfus bitaahi, Cyréne golzeedí' gólíni, k'edolzaadí' nádaalgo, siláada ts'i'lna'áhi yogheelgo ádaabizlaa. ²² Áík'ehgo Gólgotha golzeeyú bil nánzáq; áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee. ²³ Áígee wine, jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, bil nadesdziidgo Jesus yaa daizkáq; áidá' doo yodlaq da. ²⁴ Áígee ts'i'lna'áhi yídaabiskaldá' bidiyágé ilta'isniigo yigha da'diljoł lək'e, hadíi gonesnaahíi bíyéé hileehgo. ²⁵ Ngost'ái bik'ehenkéézgee ts'i'lna'áhi yídaabiskal lək'e. ²⁶ Nt'é baa dahgost'aaní ádaagozlaago díinko bik'ehgee dahgoz'aa, JEWS ÍZIGO BINANT'A' NŁNI, golzeego k'e'eshchii. ²⁷ Áígee nnee da'in'íihíi naki aldo' Jesus ba'ashhahdí' ts'i'lna'áhi bídaahaskał, la' dihe'nazhinéego, la'íi be'eshganzhinéego. ²⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nan biyati' bek'e' eshchiinií, Begoz'aaní doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi bil da'ch'oltag lək'e, nii n'íi begolzaa. ²⁹ Bahyú ch'ihikáhíi bitsits'in daidiltasgo yati' yee daabokáalgo gádaanii, Háhái', biyi' da'ch'okaqahíi taagoshniłgo taagi jii hileehgo ánágoشدle', nni ni', ³⁰ Halaa, dani hasdá'idnlteehgo ts'i'lna'áhi biká'dí' gódah ch'innáh. ³¹ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus yaa daadloh, gádaakildi'niigo, Nnee la'íi hasdáiyihiniik; áidá' bíhíi doo hasdá'idilteeh da. ³² Christ, Israel hat'i'íi ízigo biNant'a' nliinií,

halaq ts'i'lna'áhi yiká'dí' naadowáh, áík'ehgo daahihiiłtsaągo zhá daahohiidlaqah. Áídí' bit'ahyú ts'i'lna'áhi bił bídaach'iskałí yati' yee daabokáał lək'e. ³³ Isk'áhnyáádí' taagi nehenkéézzhí' ni' biká' dahot'éhé godilhił gozłji lək'e. ³⁴ Taagi nehenkéézzo Jesus nádidilghaazhgo gáníí, Éloi, Éloi, láma sabákthani? áí, Bik'ehgohinshnaahíí, Bik'ehgohinshnaahíí, nt'é laq bigha shits'á'zhí' ándzaa? golzeego ágolzee. ³⁵ Ła' áígee nadaaziiníí daabidits'ago, Isaa, Elías yich'í' anii, daanii. ³⁶ Ła' nádilwodgo tú daabits'osíí vinegar yiyi' naiz'aa, áídí' tsí yaa dahyiz'aaągo Jesus bizé'zhí' dahyída'nłtsiih, gáníigo, Ntséń't'ah; bídaagonolziłh, Elías baa higháhgo nanábidiłteeh shí. ³⁷ Áídí' Jesus nádidilghaazhgo oyol. ³⁸ Áígee kłh biyi' da'ch'okaałhíí biyi' yune' daadintsoozíí bighá'dí' hayaago ilch'idláád lək'e.

³⁹ Silááda dała'á gonenadín binant'a'íí Jesus bich'í'go siziiníí Jesus nádidilghaazhdá' oyolgo yigołsiđdá' gáníí, Díí nneehíí da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłini laq. ⁴⁰ Isdzáné anahdí' nazii daabineł'iiigo, Mary Mágdalene, Mary, James iké'yú nagháhi hik'e Joses baqahíí, la'íí Salóme biłgo, itah nazii lək'e. ⁴¹ Áí Jesus Gálileeyú nagmaadá' biké' anákah lək'e, bich'odaaniigo; la'íí isdzáné Jerúsalemyú bił hikaihií ałdó' ląągo itah nadaazii.

⁴² K'ad o'i'aahyú ilch'í'golne'íí bijii, áí iskaa hik'e Jews daagodnłsiníí bijii doleełhíí bigha. ⁴³ Nnee Joseph holzéhi, Arimathéa golzeeyú gólíni, doo biini' hah dago Pílate yich'í' oyáá, Jesus bits'ihíí yíyókeedgo; án nnee godnłsini, yánádaaltihíí itah nłini, Bik'ehgo'ihí'nań nant'aa doleełí yibad sidáhi.

⁴⁴ Pílate, Jesus daztsaa shí dasha'at'éé nzigo, silááda binant'a' yiká' anniidgo nayidíłkid, Iłk'idá' daztsaa née? yiłniigo.

⁴⁵ Áík'ehgo silááda binant'a', Ha'oh, daztsaa, biłniiiddá' Pílate Jesus bits'ihíí Joseph yaa yiden'aa. ⁴⁶ Áík'ehgo Joseph nak'a'łigaihi nł't'éhi nayihesnii, áídí' Jesus bits'ihíí ts'i'lna'áhi yiká'dí' nanáidnłtiigo nak'a'łigaihi yik'íyidesdiz, áídí' tsébi'i'áńgo ágolzaa yune' nyinkłtiđdá' tséé yidaidenłhiz lək'e.

⁴⁷ Mary Mágdalene hik'e Joses baq biłgo hayú nniltiiníí daayo'ii ni'.

16

¹ Jews daagodnłsiníí bijii aąłdá' Mary Mágdalene, Mary, James baqahíí, Salóme biłgo, ik'ah kłqagolchinihíí nadaahesnii ni', Jesus bits'í yee yídizhish doleełgo. ² Áík'ehgo dážhó t'ahbi godilziníí bijii ya'ái hagaaldá' tsébi'i'áńyú hikai. ³ Áígee, Hadínshá' tséé daadin'aałhíí nohwá yó'idołhis? daakıldı'nii.

⁴ Áídí' hadag daadéz'iiigo tséé n'íí yó'olyizgo daayiltsaa; tséé dážhó nchaago. ⁵ Tsébi'i'áń yune' ha'ákaidá' nnee aníi nagháhihi, bi'íí nneezi ligaihi dihe'nazhińéego sidaago

daayiltsaa; áík'ehgo tsídaadolyiz lèk'e. ⁶ Áídá' nneehíí gádaabihíí, Tsídaadołheez hela': Jesus, Názarehdí' gólíni, tsj'ılna'áhi bíheskał n'íi biká hadaanohtaago bígonsi: án naadiidzaa ni'; doo hak'i da: nniltj' n'íígee daadeh'j'í. ⁷ Tíi dohkáh, bitsılke'yu, Peter bıłgo, Jesus Gálileeyú nohwádih deyaa, bıdohñiih: ákú daabidołtséet, da'ánohwiñiihíi k'ehgo. ⁸ Áídí' tsébi'i'ánadí' dahale ch'ínakaidá' nádñkij; daiditkid ła'íi bıł díyadaagot'ee daasilij; nédaildzidgo doo hadín nt'é daayihíi da lèk'e.

⁹ Godilziníi bijj' t'ahbi Jesus daztsaađí' naadiidzaadá' Mary Mágdalene dantsé yich'i' hit'j'igo ádelzaa, ái isdzánhíi biyi'dí' ch'iidn gots'idi haniyood n'íi. ¹⁰ Án nnee Jesus yil nakai n'íi doo bıł daagozhóq dago chaal naháztaqyú yaa nyáágo yil nagosni'. ¹¹ Áídá' Jesus náhi'na'go isdzán bo'j'igo ya'ikodaanzij ndi doo daayodlaq da lèk'e.

¹² Ái bikedí'go Jesus yil nakai n'íi naki itínk'ehyú hi'aashgo bich'i' lahgo hit'j'igo ádelzaa. ¹³ Áídí' onát'aazhgo ła'ihíi yil nadaagosni' ndi doo daabodlaq da lèk'e.

¹⁴ Ái bikedí'go bitsılke'yu łats'adahíi da'iyaaqo naháztaqo Jesus bich'i' hit'j'igo ádelzaa, áígee doo da'odlaq dago bi-jíi daant'izíi bigha bich'i' yadaakti', daztsaađí' naadiidzaahíi bikedí'go ła' daabo'j'ihíi doo daayodlaq dahíi bigha. ¹⁵ Áídí' gábihíi, Ni'goszán dágoz'aa nt'éego yati' baa gozhóni nnee dawa baa bıł nadaagolni' le'. ¹⁶ Dahadín odlaađí' baptize ábi'delzaahíi hasdádolteek; áídá' dahadín doo odlaa dahíi dahazh'i' biniigonk't'éego bá ngodot'aał. ¹⁷ Áídí' díínko godiyihgo ánagot'j'ihíi da'odlaanúí ádaadoliił; shizhi' bee ch'iidn hadaanyood doleek; ła'íi yati' lahgo at'éego yee yadaakti' doleek; ¹⁸ Ch'osh bik'asda' golíni nádaihinił doleek; dant'éhéta kozihhehíi daidlq ndi doo hago ádaabile' da doleek; ła'íi daannihíi yiká' ndaadilñiigo nádaadziih doleek.

¹⁹ Áík'ehgo Jesus ał bich'i' yadaakti'dá' yaaká'yú onábi'doltj'í, áígee Bik'ehgo'ihí'nañ bigan dihe'nazhineégo dahnezdaa. ²⁰ Áídí' dahiskaigo dahot'éhé yati' baa gozhóni yaa nadaagolni' lèk'e, beBik'ehñ yil nłj'igo nada'iziidgo, godiyihgo ánagot'j'ihíi bee biyati' da'anii at'éhi ch'í'nah áile'go. Doleekgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO LUKE

¹ Nñee lǎágo nohwitahyú hago ánágot'íhíí daḷiké'go yek'eda'ishchíígo, ² Nñee da'ítsé godezt'i'gé' bin'áá' ánágot'íhíí, Jesus biyati' yaa nadaagoln'i'íí nohwíł nadaagosn'i'húí k'ehgo yek'eda'ishchíí; ³ Áík'ehgo Theóphilus, ízísigo ánt'éhi, shíí áldó' da'ítsé godezt'i'gé' hago ánágot'íhíí bígosíłsúđgo daḷiké' ánágot'íhíí bee nich'í' k'e'eshchíí hasht'íí, ⁴ Hago ánágot'íhíí níl na'gosn'i' n'íí da'aníigo bígonłsúđhúí bighǎ nich'í' bek'e'eshchíí.

⁵ Hérod Judéa yánant'aaná' nñee, Zakarías holzéhi, okǎǎh yedaabik'ehi Abía hat'i'íí itah nłj lẹ'e: án b'i'aad, Elísabeth holzéhi, Aaron hat'i'i nłj. ⁶ Zakarías ła'íí b'i'aad bíłgo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dánł'éégo ádaat'ee, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áání ła'íí biyati'íí nzhóogo yíkísk'eh hi'ash lẹ'e. ⁷ Bichǎgháshé doo hwaa da, Elísabeth doo íłchíih dahíí bighǎ; sǎan ła'íí hastiin daasilíí'.

⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee Zakarías okǎǎh yebik'ehgo baa gonyáána', ⁹ Nñee okǎǎh yedaabik'ehi dahgos'aání k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daach'okǎǎh goz'aǎ yune' dilidgo líkǎgolchínihíí yidíłł'go habi'dolłí lẹ'e. ¹⁰ Líkǎgolchínihíí díłł'go bíká' ngonyaana' nñee lǎágo dadányú dała'adzaago da'okǎǎh lẹ'e. ¹¹ Ákóne' líkǎgolchínihíí bíká' dahsi'aǎgo yidíłł'íí díhe'nazhínéego Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bíł ch'í'nah adzaa. ¹² Zakarías yíłtsǎago yik'e tsídolyizgo bíłgoyéé'go gozłj.

¹³ Áíná' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyihíí, Doo nénłdzid da, Zakarías: Bik'ehgo'ihí'nań ní'okǎǎhíí yidezts'aǎ; ní'aad Elísabeth bizhaazhé ishkiini ná yíłchíí, áí mé'ihíí bizhi' John bá áńle'. ¹⁴ Baa níl gozhóó doleel, dázhó níl gozhóó doleel; nñee lǎágo mé' goleehíí yaa bíł daagozhóó doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ízísigo at'éé doleel, wine dagohíí íhnágodíłł'isíí doo yidłǎ da doleel; t'ah bimaa bíbishch'id yiyi' síłj'gé' godezt'i'go Holy Spirit bee baa godet'aǎ doleel. ¹⁶ Díí mé' goleehíí nñee Israel hat'i'íí lǎágo beBík'ehń, Bik'ehgo'ihí'nań daayokǎǎhń, yich'í' nnáhiikǎhgo áidolilíł.

¹⁷ Elías biyi'siziíní ła'íí binawodíí k'ehgo beBík'ehń yádn dahdidogaal doleel, nñee bichǎgháshé nł'éégo yaa tsínáadaađkeesgo áidolilíł, ła'íí hayíí doo ídaayést's'aǎ dahíí nñee nł'éégo ádaat'eehíí bigoyá' yídaayést's'aǎgo áidolilíł; beBík'ehń yaa higháhíí nñee bíj'íí yune' bá íłch'í'gole'go áidolilíł. ¹⁸ Zakarías Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyihíí, Hago at'éégo shíye' goleehíí bígonsł doleel, shíí hastiin síłj'na' shi'aadń áldó' sǎ síłj' ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bich'í'

hananádzii, gáníigo, Shíi Gábriel honszee, Bik'ehgo'ihinań binadzahgee sizíi; shíi nich'í' hasdziihgo díi nk'éégo ágone'íi baa nił nagoshni'go shi'dol'aad. ²⁰ Doo yánłti' da nleeh, díi ágone' dishniihíi begolzaahíi bijíi zhá hanándziih, doo shondlaą dahíi bighą, ágone' dishniihíi da'anii begolne'hi at'éé. ²¹ Nnee dała'at'éé n'íi Zakariás ch'éh yiba' naháztaą, hat'íi bighą doo hwaa ch'inádáh da daanzigo. ²² Ch'inádzaaná doo hago'at'éégo nnee yich'í' hadzii da: áik'ehgo hat'íhíta bich'í' ch'í'nah adzaa shi daanzi; t'ah doo yałti' dago daazhógo na'ígizh lé'e. ²³ Áígee binasdziidíi ąął áyíılaaná' bigowayú onádzaa. ²⁴ Ái bikédégo bi'aad Elísabeth hiltsaą silíina' yaa ch'anant'í'go ashđla'i dahitaą, gáníigo, ²⁵ Nnee bich'í' siste' n'íi shich'á'zhí'go shá áile'híi bighą sheBik'ehń shaa ch'ozbaago díi k'ehgo shá ágólaa. ²⁶ Isdzán holtsaanihíi gostán behitaągo Bik'ehgo'ihinań binal'a'á, Gábriel holzéhi, yaaká'gé' křh goznil Názareth golzeezhí' yí'aad, ái křh goznílii Gálileehíi biyi', ²⁷ Áígee it'eedń k'ad nnee, Joseph holzéhi, baa hiłłtini yich'í' oyáá lé'e, ái nneehń David hat'íi nłi; it'eedń Mary holzee. ²⁸ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi Mary yaa nyáágo gáyilńii, Nił gozhóq le', Bik'ehgo'ihinań dážhó naa ch'oba'go nohweBik'ehń nił nłi; dážhó niyaa gozhóq doleelgo isdzáné bitahgé' hanitłi. ²⁹ Áń yo'łigo ábiłniihíi bighą tsídolyiz, yaa tsídiskeezgo hat'íisha' niigo aníi nzi lé'e. ³⁰ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á gábiłni, Doo néndzid da, Mary: Bik'ehgo'ihinań naa ch'oba'go hanitłi. ³¹ Isąą, hinłtsąą nleehgo ishkiiníi hinłchii, áń Jesus golzeego ánłił. ³² Ízigo at'éé doleel, Da'tiséyé At'éhi biYe' holzee doo; áń David yá niltłigo godoleel, Bik'ehgo'ihinań nohweBik'ehń David yánant'aa lé'e n'íi yánant'aago ábile': ³³ Jacob hat'íi daanliiníi dahazhí' yánant'aa doleel; nant'aago doo bee nnágódáh da. ³⁴ Mary Bik'ehgo'ihinań binal'a'á gáyilńii, Hago'at'éégo díi, shiką' doo hwaa daná'? ³⁵ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á gábiłni, Holy Spirit niká'zhí' at'éé doleel, Da'tiséyú At'éhi binawodíi niká'zhí' áiléh: áik'ehgo ni'imé' goleehíi dážhó dilzini doleel, Bik'ehgo'ihinań biYe' holzee doo. ³⁶ Elísabeth, nik'íi, doo iłchíhi da daalch'inii n'íi, sá silłi ndi ałdó' hiltsaą, gostán bedahitaą, bi'imé' ishkiin doleel. ³⁷ Bik'ehgo'ihinań doo hat'íi ch'éh áilłi da. ³⁸ Mary gáníi, Shíi Bik'ehgo'ihinań bíyéé nshłi; ha'aa dishni, da'ánniihíi bikísk'ehyú áshidolíi. Áígé' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á bich'á' onádzaa. ³⁹ Áígé' Mary dahaleego anahyú beezhí'yú křh goznilyú Judahíi biyi' oyáá lé'e; ⁴⁰ Ákú Zakariás bigową yuńe' ha'ayáago Elísabeth yich'í' hadzii. ⁴¹ Elísabeth Mary biyati' yidezts'ąago biyi' mé' dehes'naa lé'e; łá'íi Elísabeth Holy Spirit bee baa

godet'aq l'e'e: ⁴² Án nawode hadzii laq gáníigo, Isdzáné bitahgé' niyaa gozhóq doleel, mé' nibishch'id biyi' sitiiníí aldó' biyaa gozhóq doleel. ⁴³ Hago'at'éégo láhi sheBik'ehń bimaa shaa ch'oba'go shaa nyaá? ⁴⁴ Niyati'íí disets'aqaná' mé' bíł gozhóqgo shiyi' dehes'naa laq. ⁴⁵ Isdzán osdlaqđíí biyaa gozhóq: Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'híí binkááyú ábikniihíí da'anii begolne'híí bigha. ⁴⁶ Mary gáníí, Shijíí dawa bee sheBik'ehń ízisgo at'ééhíí baa nagoshni', ⁴⁷ Shiyi'siziiníí Bik'ehgo'ihinań Hasdáshiltíiníí yaa bíł gozhóq. ⁴⁸ Shíí binal'a'á nshíni doo hat'íí be'ánsht'ee da ndi nńt'éégo shaa tsínadeskeez: kogé' godezt'i'go nnee daakinolt'ijíí dawa, isdzán biyaa gozhóni daashikni doleel. ⁴⁹ Dázhó k'a'at'éhi dázhó nńt'ééhíí áshíílaa; án bizhi'íí dilzih. ⁵⁰ Iké' nánót'ijíí dahadń Bik'ehgo'ihinań bíł diyinihíí baa ch'oba' doleel. ⁵¹ Binawod ch'í'nah áyíílaa: bijíí yune' dázhó ádaadilkahíí yil nadaagodesgeed, ⁵² Nnee hayíí ízisgo ádaat'ee n'íí hayaa ánáyiidlaaná' doo ízisgo ádaat'ee da n'íí hadag ánáyiidlaa. ⁵³ Hayíí dáshiná' nakai n'íí dawahá nńt'ééhíí yá ná'nné' ni'; áiná' ízis da'it'iinihíí dáđilkqoqgo onáýis'a' l'e'e. ⁵⁴ Bána'iziidíí, Israel holzéhi, bich'ozni', bíłgoch'oba'íí yee yénálnihgo; ⁵⁵ Dahazhí' Abraham la'íí bich'á'gé' hadaakinolchiihíí bíł goch'oba', daanohwitaa n'íí ágáyihni n'íí k'ehgo, nii, Mary. ⁵⁶ Mary Elísabeth yil sikeego taagi dahitaa l'e'e, áigé' bigowayú onáđzaa. ⁵⁷ Elísabeth ilchiigee ngonyaa l'e'e; áigee ishkiin yizhchijí. ⁵⁸ Hago'at'éégo Elísabeth Bik'ehgo'ihinań baa ch'ozbaadíí, ba'ashhahgé' daagolíníí la'íí daabik'íihíí yaa t'ídaanzigo bíł daagozhóq l'e'e. ⁵⁹ Mé' tsebíí beyiskaqago circumcise alnehgo baa ch'ikai; Zakarías holzee doleel, bitaa bizhi'híí k'ehgo, daach'inii. ⁶⁰ Áiná' mé' bimaahíí, Dah; John bizhi' hileeh, nii. ⁶¹ Nik'íí doo la' ágágolzee da, daabíłch'inii. ⁶² Áík'ehgo mé'íí bitaahíí bich'í' na'ída'ch'igizhgo, Díí mé'íí hat'íí holzee doo? daabíłch'inii. ⁶³ Áík'ehgo Zakarías biká' k'e'elchiihíí hát'íígo na'ígizh, áigé', Díí mé'íí John holzee doo, niigo biká' k'e'eshchijí. Áí bigha nneehíí bíł díyadaagot'ee l'e'e. ⁶⁴ Áigé' dahiko Zakarías hanáđziigo, Bik'ehgo'ihinań ya'ahénzi l'e'e. ⁶⁵ Áigé' ba'ashhahgé' daagolíníí tsídaadesyiz: díí ágodzaahíí ni' Judéa biyi' dahyisk'idyú daagoch'ilíníí dawa bitahyú didesdlaad. ⁶⁶ Hayíí áí ch'inii daidezts'aaníí bijíí yuyaa nazné'go, Díí mé'íí hagosha' at'éé hileehi! daanii. Áigé' Bik'ehgo'ihinań yil nlij l'e'e. ⁶⁷ Zakarías, mé' bitaahíí, Holy Spirit yábiyilti'go Bik'ehgo'ihinań binkááyú yałti', gáníigo, ⁶⁸ Bik'ehgo'ihinań Israel hat'i'i beBik'ehń ba'ahégoş; nnee bíyééhíí yaa nyaágo hanáyinilhíí bigha, ⁶⁹ Bána'iziidíí, David holzéhi, bich'á'gé' hadaakinolchiihíí bitahgé' dázhó nalwodi

hasdánohwiniil doleeíí nohwá hayiktíí; ⁷⁰ Ni'gosdzán alzaagé' yúshdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihinañ binkaáyú nada'iziidi daadilzini yinkaáyú nohwich'i' hadziigo gánohwiniid: ⁷¹ Nohwik'edaannihíí la'íí hayíí bił daanlch'íí dawa nohwidás sizijj doleeł; ⁷² Daanohwitaa n'íí áyikni n'íí k'ehgo nohwaa daach'oba', la'íí aí biłgo godiyihgo lángot'aa n'íí yénalniih, ⁷³ Bik'ehgo'ihinañ bit'a dahdidilniigo díí k'ehgo nohwá ngon'áá, ⁷⁴ Nohwíí hayíí nohwik'edaannihíí nohwidás sizijigo, doo nídaahiildzidgo da Bik'ehgo'ihinañ bá nada'iidziid doo, ⁷⁵ Dáhandaaahinna'zh'i' daagodinlzigo la'íí nkt'éego binadzahgee ádaant'eego. ⁷⁶ Ni, mé'íí, Da'tiséyú At'éhi binkaáyú na'iziidíí honzee doo: ni nohweBik'ehñ bádnyú ikh'i'goléhgo dahnnáh; ⁷⁷ Nnee Bik'ehgo'ihinañ bíyéehíí hago'at'éego binch'íí bá da'izlíí ánánlne'go hasdaakáh doleełgo yídaagoksihgo ánle', ⁷⁸ Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaahñ nohwaa ch'oba'íí binkaáyú; da'án bik'ehgo yaaká'gé' idindláadíí nohwaa nyáá, ⁷⁹ Hayíí chagołheelyú naháztaaníí da'itsaah yédaaldzidíí bá idindláádgo ágole', la'íí ikh'i'gont'éego yikisk'eh hiikaahgo áile', nii l'é'e, Zakariás. ⁸⁰ Mé' nchaa silijigo biyi'siziinií dázhó nalwod silij, Israel hat'i'i bich'i' ch'í'nah ádilne'íí bijijzh'i' da'izliyyú naghaa l'é'e.

2

¹ Áiná' nant'án Caesar Augústus holzéhi nnee dawa daantijgee tax nahi'niil doleełgo bizhi' ádaagole'go yágon'aa l'é'e. ² (Cyrénius, Sýriayú nant'án nliina', díí nach'ihiniil doleełgo kozhi' ádaagoch'ile'íí da'iltsé álzaa l'é'e.) ³ Nnee dawa bizhi' ádaagole'yú onádaaskai l'é'e, hayú kih goznilg'e daagolijyú. ⁴ Joseph aldó' itah onádzaa, Gálilee bigodzogíí biyi' Názaireth golzeegé' Béthlehem golzeezh'i', Judéahíí biyi'gee, David golij n'íiyú, (Joseph David yił hat'i'i l'é'ehíí bigħa,) ⁵ Mary dak'adégo ikchihi, Joseph baa hiitini yił hi'ash l'é'e, bizhi' ádaagole'yú. ⁶ Áígee sikeená' ikchihií biká' ngonyaa l'é'e. ⁷ Da'iltsé ikhíhi ishkiin yishchijj, mé'ihíí nadik'á' bik'ídisdizgo magashi yi' náda'idijhíí yi' nyinktíí; na'ch'injahíí doo la' hayú bá goz'aa dahíí bigħa. ⁸ Mé' sitinií da'anahyú nnee nada'nyoodíí bidibelijj yinádaadéz'ijj l'é'e, tl'é'yú. ⁹ Áíge' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hi bich'i' ch'í'nah adzaago Bik'ehgo'ihinañ bich'á'idindláadíí bee ike'dendláád; ák'ehgo nnee nada'nyoodíí tsídaadesyiz. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gábilni, Doo nédaaldzid da: íyinkt'aa sáá, yati' dázhó nkt'éhi nnee dawa bee bił daagoyikshóq doleełíí baa nohwil nagoshni'. ¹¹ Díí jji David golij n'íiyú nnee hasdáyihinií nohwá gozlij, Christ nohweBik'ehñ. ¹² Díí bee bídaagonoksi doleeł, mé'ihíí nadik'á' bik'ídisdizgo magashi yi' náda'idijhíí yi'

sitjigo daaholtséh. ¹³ Dahjko Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á da'itksé ch'inañ ádilzaahíí ląágo yaaká'gé' yił ch'inañ ánadedlaa, áí Bik'ehgo'ihinañ ya'ahédaanzigo gádaanii, ¹⁴ Bik'ehgo'ihinañ da'tiségo at'éhi yaaká'zhj'go daach'inłsı le', la'íi ni' biká'yú nnee Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi bee ilch'j'gont'ééhíi bíyéé le'. ¹⁵ Áigé' Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á yaaká'yú onákainá' nada'nyoodíi, Béthlehemýú dokáh, daakildi'nii, Díi ágodzaahíi Bik'ehgo'ihinañ nohwil ch'inañ ágolaahíi daanel'jyú dokáh. ¹⁶ Áik'ehgo áigé' dagoshch'j' deskaigo Mary, Joseph, la'íi mé' magashi yiyi' náda'idijhíi yiyi' sitjigo yaa hikai. ¹⁷ Daayiltsaşaná' mé'ihíi ábildi'nii n'íi dahot'éhé yaa nadaagosni'. ¹⁸ Hayíi daidezts'aaníi nada'nyoodíi ádaabihnihií yaa bil díyadaagot'ee. ¹⁹ Maryhíi díi dawa yénalniihgo dayúweh bijíi yuyaa yaa natsekees l'é'e. ²⁰ Nada'nyoodihíi da'ádaabildi'niihíi k'ehgo hayíi daidezts'aahíi la'íi daayo'jhií bighą Bik'ehgo'ihinañ ízisgo at'ééhíi yaa nadaagolni'go, la'íi ya'ahédaanzigo t'aqzhj' onákai. ²¹ Tsebíi beyiskaşaná' mé' círcumcise ábi'delzaaná' Jesus bizhi' bá álzaa, áí bizhi'íi doo hwaa goleh daná' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'ihí bizhi' bá áyíilaahi. ²² Moses ngon'aq n'íi k'ehgo Mary godnłsigo ilch'j'bi'dilne'íi biká' ngonyáágo, mé' Bik'ehgo'ihinañ baa hiltéehgo Mary la'íi Joseph bilgo Jerúsalemyú odaistj l'é'e; ²³ (Mé' da'itksé ishkiin daagolehíhíi Bik'ehgo'ihinañ bá sanigo nihi'niiłgo ngon'aágo k'e'eshchijhíi bighą;) ²⁴ La'íi Bik'ehgo'ihinañ hat'ihíta ye'okaahíi yaa daayiné'go odaistj l'é'e áldó', hawú naki, dagohíi hawúcho bizhaazhé naki, Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníi k'ehgo. ²⁵ Jerúsalemgee nnee la', Símeon holzéhi, nłt'éégo at'éhi, Bik'ehgo'ihinañ yidnłsini naghaa l'é'e; án Israel hat'i'i yił goyilshóógo ánáyidle'íi hígháhíi yiká déz'j l'é'e: Holy Spirit biká'zhj' at'éhi. ²⁶ Holy Spirit bee bil ch'inañ ágolzaago gábil'idi'nii, T'ah doo hwaa dantsaah daná' Bik'ehgo'ihinañ Its'áltini, Christ holzéhi, hinłtséh. ²⁷ Holy Spirit nábihiłaago da'ch'okaqah goz'aq yune' nyáá; ákú Jesus bimaa la'íi bitaa bilgo begoz'aaníi k'ehgo bá okaqahgo ádaabistjina', ²⁸ Áigee Símeon mé' náyinkłtjigo Bik'ehgo'ihinañ ya'ahénzigo gáníi, ²⁹ SheBik'ehñ, ániita áshilnii n'íi k'ehgo nána'isiidíi shil gozhóógo ch'ík'eh shee ngonowáh: ³⁰ Shí shinaahíi bee hago'at'éégo hasdá'íiníi doleełi hish'j, ³¹ Ái nnee dawa biba' ilch'j'ndlaa n'íi; ³² Án bich'á'idindíiníi nnee doo Jews daanlj dahíi bee bá got'j doleeł, la'íi nnee níyééhíi, Israel hat'i'i, án bee ízisgo ádaat'ee doleeł. ³³ Jesus ábildi'niihíi bitaa, bimaa bilgo yaa bil díyadaagot'ee l'é'e. ³⁴ Símeon bá da'oskaqdná' Mary, Jesus bimaahíi, gáyilnii, Íyínłts'aq sáq, díi mé'ihíi Israel hat'i'i ląágo bighą naanándéh, la'íi ląágo

nádikáh doleelhíí bigha habi'doltíni at'éé; godiyihgo be'ígózini baa yádaach'ilti' doleeli; ³⁵ (Bésh be'idilthishé nijíí bighálgeedhíí k'ehgo nijíí nñiuh doleeli;) nñee bijíígé' natsekeesíí ch'í'nah alneh doleelhíí bigha. ³⁶ Phánuel, Áser hat'i'i itah nlíni, bitsi', Anna holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yahti'i nlii l'é'e; án sá silij, nanneego gots'idn legodzaa; ³⁷ Itsaa nliigo tsebídin díí'i bil legodzaa, da'ch'okaqah goz'aagé' dá doo ch'igháhá dajji biigha la'úi dat'é' biigha dáshiná' okaqahgo Bik'ehgo'ihí'nañ yá na'iziid l'é'e. ³⁸ Án aldó' da'áigee nyáágo, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' ahénzi, áigé' Jerúsalemgee daagolíníí hago'at'éégo hasdábidi'níil doleehíí yiká daadéz'iiníí Jesus yaa yil nadaagosni'. ³⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ hago'at'éégo gos'aaníí aqł yikisk'eh ádaasdaaná' dabíí daagoljyú, Gálílee bigodzogíí biyi' Názaresh golzeeyú, onákai. ⁴⁰ Mé' n'íí nołseehá' biyi'siziiníí ndzil silij, goyáq silij; la'úi Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí bikázhi' at'éé l'é'e. ⁴¹ Jesus bimaa la'úi bitaa bilgo dalenágodáhgee Jerúsalemýú onat'ash l'é'e, bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo náda'idjijhíí bigha. ⁴² Jesus nakits'adah bil legodzaaná', dalenágodáhgee ákú onakáhíí k'ehgo ákú okai l'é'e; ⁴³ Aqł bengonyaaná' onákai, ndi Jesus t'aqzhi' ídestaq l'é'e Jerúsalemgee; bimaa la'úi bitaahíí dá doo yídaagołsi dago. ⁴⁴ Jesus bil hikah daanzigo názeelgo o'i'ááyú; bik'íí la'úi hayíí bídaagosiníí bitahýú ch'éh yiká daantaa l'é'e. ⁴⁵ Doo hwaa hayú nádaanktj dahíí bigha t'aqzhi' Jerúsalemýú biká daantaayú onát'aazh. ⁴⁶ Taagiskaqayú da'ch'okaqah goz'aq yune' nñee daagoyáámíí ilch'ídaago'aahíí íyéstsaqgo la'úi nayidilkidgo naháztaqayú itah sidaago yaa hikai l'é'e. ⁴⁷ Bil'ígózinií la'úi nabídikidgo yígółsigo hadzi'híí bigha nñee daabidezts'aaníí bil díyadaagot'ee l'é'e. ⁴⁸ Jesus bimaa la'úi bitaahíí daabiłsaqgo bil díyadaagot'ee: áik'ehgo bimaa gábilñii, Shizhaazhé, hat'íí ląq bigha ánt'ini? Nitaa la'úi shíí ch'éh níká hantaahíí bigha doo nohwil daagozhóq da ni'. ⁴⁹ Jesus gábilñii, Hat'íí bigha shiká hanołtaa? ShiTaa binasdziidíí baa nashaago shá goz'aq, ya' doo bígonołsi da née? ⁵⁰ Hat'íí niigo aníí shíhíí doo yídaagołsi da l'é'e. ⁵¹ Áik'ehgo yil onákai Názareshyú, bimaa la'úi bitaa da'ádaabilñiiyú at'éé l'é'e: bimaahíí bizhaazhé ábilñiiidíí dawa yaa natsekees l'é'e. ⁵² Áik'ehgo Jesus goyáqgo honaak, la'úi Bik'ehgo'ihí'nañ da'áigeeego bil at'éé, áigé' nñee aldó', dayúweh begoldoh l'é'e.

3

¹ Tibérius Caesar holzéhi nant'ánchañ nliigo ashdla'adah legodzaa l'é'e, áiná' iké'gee sitiin, Póntius Pílate holzéhi, ni' Judéa golzéhi yánant'aa, taagígee sitiin, Hérod, ni' Gálílee golzéhi yánant'aaná' bik'isn Philip Ituréa la'úi Trakonítis yánant'aa,

1 ła'íí Lysánias Ábilene yánant'aa lé'e, ² Ánnas ła'íí Cáiaphas okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni daanlíná' Zakarías biye', John holzéhi, da'izlǐyú Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' hadzii. ³ Jórdan túnlínihíí binaayú nńee yich'í' yałtı'go gádaayihńii, Nohwinchǒ'íí bich'á'zhǐ' ádaahńe'go baptize ádaanohwi'dolńe', áík'ehgo nohwinchǒ'íí nohwá da'izlǐ' ánálne'; ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi, binaltsoos biyi'gé' díí bak'e'eshchǐj, Da'izlǐyú hadńshǐ gánǐigo dilwosh, NohweBik'ehń bádnyú ilch'í'daagole', intín ilk'ídezdońgo bá ádaake'. ⁵ Nadaashwozhíí hanágodibǐh, ła'íí dził naz'aaníí, nadaask'idíí hayaa álńe'; ła'íí godigizíí ilk'ínádoldǒł, ła'íí godilwohíí dilkǒh ánálne' doo; ⁶ Áígee nńee dawa hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nań hasdá'iinił doleehí daidołtseeł. ⁷ Áígé' nńee John baptize ádaabile' hádaat'ǐigo yaa hikaihíí gáyihńiigo yich'í' yałtı', Nohwíí t'íish bik'asda' golínií k'ehgo daalinoł'ǐhíí, hadń lá nohwádneyú nohwiniigodilńe'íí bich'á' nołkáh nohwihńiid? ⁸ Da'anii nohwinchǒ'íí bich'á' ádaakdzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nołsǐ, nest'a' nłt'éégo nádaant'ihíí k'ehgo nohwaa daide'aah, Abraham bich'á'gé' daadihe'na'i doo idıldaadoł'ńii da: Bik'ehgo'ihí'nań díí tséé nazńilíí nńee Abraham bich'á'gé' daadihezna'íí k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishńii. ⁹ Tsint'áni nkedn'aagee k'ek'éhgo godest'aq; tsint'áni dawa doo nest'án nłt'ééhíí baa dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kǒ' diltǐ' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹⁰ Nńeehíí John nayídaadiłkidgo gádaabiłńii, Hago ádaahi'ne' áiná'? ¹¹ John gáníí, Hadń bi'íicho naki shǐhíí, ła'ihíí bi'íicho da'ádǐh shǐhíí yaa yinołtsós; hadń bich'iyán lǎq shǐhíí hadń bich'iyán da'ádǐh shǐhíí ła' yaa yinoné'. ¹² Tax bich'í' nadaahi'ńiikíí alđó' baptize ádaabi'dilńe'yú hikaigo John gádaayihńii, Ilch'ígó'aahíí nłlíni, hago lǎq ádaahi'ne'? ¹³ John gábiłńii, Da'kwíí nohwich'í' nadaahi'ńiilgo goz'aq shǐhíí doo bitisyú daahołkeed da. ¹⁴ Silááda alđó' nabídaadiłkidgo gádaanii, Nohwihíí hago lǎq ádaahi'ne'? John gábiłńii, Hadń biní'dołńih hela', hadń da'izlǐyú baa dahdaago'aah hela'; ła'íí hanádaakdéhíí, da'ái nohwil daanzhǒqgo nzhǒq. ¹⁵ Nada'okǐigo nńee dawa bijíí yune' gádaanzǐ, Díí nńee, John holzéhi, Christ at'ǐí née, dah née? ¹⁶ John dawa yich'í' hananádziigo gáyihńii, Shíhíí tú bee baptize ádaanohwish'ǐj, áiná' shiké'gé' ła' shitisgo at'éhi higháh, biket'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sitǐída; án Holy Spirit ła'íí kǒ' yee baptize ádaanohwił'ǐj doleel. ¹⁷ Be'ilch'íhé dahyotǐł, t'oh naghái ilch'íhi goz'aqgee nágošho doleel, binest'a'híí náyiziidgo ilk'eyihiniłná' bizhoolíí kǒ' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidilid. ¹⁸ Áígé' nńee yich'í' yałtı'go lǎqgo yil ch'ígó'aah lé'e. ¹⁹ Hérod, nant'án nłlínihi, nchǒ'go at'ǐigo bik'isn Philip holzéhi bi'aad, Heródias holzéhi, yaa yiheltǐj, ła'íí nchǒ'go ánát'ǐidíí

John yee bich'ì' yahtì' lè'e, ²⁰ Hérod nchọ'go ánát'ìdúbitisgo adzaa, John ha'áyílt'e'. ²¹ Nnee dawa baptize ádaabilne'ná', Jesus áldó' baptize ábi'delzaago yáá bich'ì' ałch'á' ádzaago, ²² Holy Spirit hawú k'ehgo bich'ì' nke'eníhgo yaaká'gé' yati' gáníigo yidezts'aą, ShiYe' shił nzhóni nłj; naa shił gozhọ. ²³ Áígee Jesus tádin shi bil łegodzaa, án Joseph biye' (bido'nii), Josephí Héli biye', ²⁴ Hélihí Mátthat biye', Mátthatí Levi biye', Levihí Mélki biye', Mélkihí Jána biye', Jáannahí Joseph biye', ²⁵ Josephí Mattathías biye', Mattathíasí Amos biye', Amosí Náum biye', Náumí Ésli biye', Éslihí Nágge biye', ²⁶ Nággehí Máath biye', Máathí Mattathías biye', Mattathíasí Sémei biye', Sémeihí Joseph biye', Josephí Júda biye', ²⁷ Júdahí Joánna biye', Joánnahí Rhésa biye', Rhésahí Zoróbabel biye', Zoróbabelhí Saláthiel biye', Saláthielhí Néri biye', ²⁸ Nérihí Mélki biye', Mélkihí Áddi biye', Áddihí Cósam biye', Cósamhí Elmódah biye', Elmódamhí Er biye', ²⁹ Erhí Jóse biye', Jósehí Eliézer biye', Eliézerhí Jórím biye', Jórímhí Mátthat biye', Mátthatí Levi biye', ³⁰ Levihí Símeon biye', Símeonhí Júda biye', Júdahí Joseph biye', Josephí Jónan biye', Jónanhí Eliákim biye', ³¹ Eliákimhí Mélea biye', Méleahí Ménan biye', Ménanhí Máttatha biye', Máttatahí Náthan biye', Náthanhí David biye', ³² Davidhí Jesse biye', Jessehí Óbed biye', Óbedhí Bóoz biye', Bóozí Sálmon biye', Sálmonhí Náasson biye', ³³ Náassonhí Amínadab biye', Amínadabí Áram biye', Áramhí Ésrom biye', Ésromhí Pháres biye', Pháresí Júda biye', ³⁴ Júdahí Jacob biye', Jacobí Isaac biye', Isaací Abraham biye', Abrahamhí Thára biye', Thárahí Nákor biye', ³⁵ Nákorhí Sárúk biye', Sárúkhí Rágau biye', Rágauhí Phálec biye', Phálecí Héber biye', Héberhí Sála biye', ³⁶ Sálahí Caínan biye', Caínanhí Arfáxad biye', Arfáxadí Sém biye', Semhí Noe biye', Noehí Lámek biye', ³⁷ Lámekhí Mathúsala biye', Mathúsalahí Enok biye', Énokhí Járed biye', Járedhí Maléleel biye', Maléleelhí Caínan biye', ³⁸ Caínanhí Énos biye', Énosí Seth biye', Sethí Adam biye', Adamí Bik'ehgo'ihí'nań biye'.

4

¹ Jesus, Holy Spirit bil nłjigo Jórdan túnljígé' t'aązhì' nádesdzaa lè'e, Spirit-hí nabılnaago da'izljíyú óyáá, ² Áígee dizdin behiskaą, ákú ch'iidn nant'án nabíntaah lè'e. Akú naghaaná' doo hat'íi yiyą da: ái dizdin aął iskaąná' shiná' silij lá. ³ Ch'iidn nant'án bich'ì' hadziigo gábilnii, Ni Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłjyúgo díi tséhí bán náodleeh, nıi. ⁴ Áíná' Jesus gábilnii, Ágágołzeego k'e'eshchij, Nnee doo dá bán zhá yee hınaa da doleel, áíná' Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íi dawa yee hınaa

doleel. ⁵ Áígé' ch'iidn nant'án dził dázhó yúdahi biká'yú yil hananásht'aazhgo, áígé' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa ch'inesk'okíi dábich'í' bíł ch'í'nah áyíílaa lé'e. ⁶ Áígé' ch'iidn nant'ánhíi gánábildo'niid, Díi dahot'éhé ízisgo ágot'eehíi naa nishné', dawa bee nik'ehgo: díi alk'iná' dawa shaa hi'né'hi at'éé; dahadnta baa nishné' hásh't'íyúgo baa nishné'. ⁷ Ni shonkaqahyúgo díi dawa n'yéé doleel. ⁸ Jesus gánábildo'niid, Ágágozzeego k'ená'ishchij, Satan, shiké'gé' n'nah: ágágozzeego k'ená'ishchij, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ zhá honkaqah, da'án zhá bá na'ízíid. ⁹ Ch'iidn nant'án Jesus Jerúsalemyú yil o'áázhgo, k'ih biyi' da'ch'okaqahíi hadago goz'aaníi bilatahyú yil n'áázhgo gáyih'ni, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' n'íyúgo kogé' gódah ch'í'nt'e': ¹⁰ Ágágozzeego k'e'eshchij, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolínií n't'éégo binádaadeł'íi doleel, ná daayildo'niil: ¹¹ Áígé', Doo tséé hitałgo hayaa nageeh dahíi bigha' ánadaanołteel doo, golzeego k'e'eshchij. ¹² Jesus ch'iidn nant'án yich'í' hananádziigo gáyih'ni, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ doo nabíntaah da, golzee. ¹³ Ch'iidn nant'án dawa yee nayíneztaqd hik'e, Jesus yich'á'zh'igo dahnasdzaa, dé't'ihézh'í'.

¹⁴ Áígé' Jesus Holy Spirit nabílnaago Gálileeyú onázzaa: ákú dahot'éhé n't'éégo baa ch'iniigo didezdlaad lé'e. ¹⁵ Jews ha'ánátséh nagozn'il yune' ilch'ígó'aahgo nagmaago nnee dawa daabidn'si.

¹⁶ Názairethyú gól'íi n'íyú nadzaa: ákú Jews ha'ánátséh goz'aq' yune' oyáá, Jews daagodn'sinií bij'íi ákóne' onadáhgee, áígé' ozhíihgo hiz'í', ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, naltsoos biyati' biyi' k'e'eshchiinií Jesus baa hit'áq. Ái naltsoosií ilch'á' áyíílaa, gáníigo k'e'eshchijgee, ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ biSpirit-híi shiká'zh'í' n'lij, nnee tédaat'iyéhií yati' baa gozhóni bee bich'í' yadaashti' doleelgo Bik'ehgo'ihí'nañ hashidilaahíi bigha; dázhó doo bíł daagozhóq' dahíi n't'éégo ánáshdle' doleel'íi bigha shidol'aad, isnáh daanliinií hago'at'éégo yich'ákáhgo la'íi bináá ádaagodiníi hago'at'éégo ch'ínádaaghaalgo ánadaadle'go bíł nagoshni'go, hayíi bich'í' nagont'ogíi biyi'gé' hahishniil doleelgo, ¹⁹ La'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yaa ch'oba'íi biká' ngonyaagee baa nagoshni'híi bigha shi'dol'aad. ²⁰ Áígé' naltsoosií ilch'í' ánáyiidlaago, nal'a'á yaa náyin'áqé' nánezdaa. Ha'ánátséh goz'aq' yune' yil naháztaaníi dawa daabineł'íi lé'e. ²¹ Nnee yich'í' yałti' nkegonyaago gáníi, Díi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií díi j'ij daasidołts'aanihíi begolne'. ²² Nnee dawa n't'éégo baa yadaakti' lé'e, yati' nzhóni yee hadzihií yaa bíł díyadaagot'eeego gádaakildi'ni, Díi la'

Joseph biye' at'éé? ²³ Jesus gábilñii, Yati' ilch'ígó'aahíí bee gádaashikdoñii, Izee nant'án nílíni, dáni na'nílziih: Capérnaumyú ánát'íñíí yaat'ídaandzigo kú áldó' dáni gonlíyú ágánt'íñí. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi dá golíígee doo habi'dit'íñí da, da'aniigo ádaanohwíldishñii. ²⁵ Shíí da'aniigo nohwíł nadaagoshñi', Elías t'ah hínaaná' dá doo nagol'tííhé taagi legodzaagé' gostán dahitaq, áígee shiná' góyééhíí benagowaa l'é'e, Israel hat'i'i bitahgee isdzáné bika' da'adini l'áago daagol'íí; ²⁶ Ndi Elías doo hwaa la' bich'í' bi'dol'aad da, naniyúgo itsaa Sídon godzogíí biyi' k'ih gozñil Sarépta golzeeyú gólínihi zhá bich'í' bi'dol'aad l'é'e. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Elíseus holzéhi, t'ah hínaaná' Israel hat'i'i bitahgee nnee l'áago l'ód doo ínád'ih dahi, leprosy holzéhi, yaa nakai; ndi doo la' nádzii daná' nnee Náaman holzéhi, Síriayú gólíni, zhá nádzii l'é'e. ²⁸ Ha'ánázéh yuñe' naháztaaníí díí Jesus ánííhíí daideztsaana' bádaagoshch'íí, ²⁹ Áík'ehgo daahizí'go Jesus ch'ídaaniyood, dził nan'aahíí biká' gotahyú yíł náłseeł l'é'e, áígé' gódah ch'ídaahilt'e' daanzí. ³⁰ Áíná' nneehíí bigizhyú ch'ínyáá l'é'e. ³¹ Áígé' Capérnaum golzeeyú n'yaá, Gálílee godzogíí biyi', ákú Jews daagodn'nsiníí bijíí dawahn ilch'ígó'aah l'é'e. ³² Yebik'ehgo ilch'ígó'aahíí bighá nnee bíł díyadaagot'ee.

³³ Jews ha'ánálséh goz'aa yuñe' la' nnee ch'iidn biyi' golínihi sidaa l'é'e, án nawode ³⁴ Gáníí, Doo nohwaa nanna da; hago l'áá at'éégo nohwich'í' goñ'aahgo ánt'íñí, Jesus, Názarethgé' nannáhi? Ya' da'izlíyú ánohwiléhíí bighá n'yaá née? Shíí nígonsí hadn' ánt'íñíí; Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé'go Dilz'ihgo Nílíni. ³⁵ Jesus ndzilgo hadziigo gáyilñii, Handziih hela', an biyi'gé' hannáh. Nnee ih'í'gee nnee ch'iidn biyi' golínihií ch'iidn nkíbidest'ehgo dá doo hago ábile'é biyi'gé' halwod. ³⁶ Nnee dawa bíł díyadaagot'eego gádaak'ídi'ñii, Díí yati'íí hago'at'éhi! Dawa yebik'ehgo la'íí binawod golíigo spirits daanch'í' haołkáh yilñiigo hainiyood. ³⁷ Dahot'éhé nnee bitahyú nt'éégo baa ch'íñii didezdaad l'é'e.

³⁸ Nádiidzaago ha'ánázéhgé' ch'ínázzaago Simon bigowa yuñe' ha'ayáá. Simon bi'aadíí bimaá yóiyahgo nezgai; áí bighá nádaach'okaq. ³⁹ Yit'ahgé' sizíigo hat'íí binesgai shíhíí náines'ííhgo nt'éé násd'íí: áík'ehgo dagoshch'í' nádiidzaago yá da'dezné'.

⁴⁰ O'í'áázhi' godeyaago hayíí bik'íí kah íłtah at'éhi yaa nakai-híí Jesus bich'í' yú yíł neheskai; áík'ehgo dał'a'á daant'íigo yik'e daadilñiigo nádaailziih l'é'e. ⁴¹ Nnee ch'iidn biyi' daagol'ínií l'áago ch'iidn nádaadihilghaashgo haikáhná' gádaañii, Ni, Christ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nílíni. Ch'iidn Jesus, Christ nliigo

yídaagols̄híí bigh̄a, n̄dzilgo yich'í' hadziigo, Hadaaldziih hela', yiln̄niid. ⁴² Hayoŋkaalyú ch'ínyáágo da'izl̄j̄yú óyáá: áiná' n̄nee biká hadaantaago, áike'égo baa hikai, doo yich'á' digháh hadaabit'j̄i dahíí bigh̄a. ⁴³ Áík'ehgo yich'í' hadziigo gán̄íí, Łahyú k̄ih nagozn̄ilíí Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí baa yashti' doleek: áí bigh̄a shi'dol'aad. ⁴⁴ Gálileeyú Jews ha'ánátséh nagozn̄il yune' n̄nee yich'í' yaŋtigo naghaa lé'e.

5

¹ Jesus túsikaaníí Gennésaret holzéhi bahyú sizj̄iná' n̄nee daah̄j̄j̄zh, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' daidits'jh hádaat'j̄ihíí bigh̄a, ² Túsikaagee tsina'eelíí naki silaago yiłtsaa, n̄nee łog hadaileehíí tsina'eel' yiyi'gé' hakaigo bilógbehaidlehé nanest'óli tádaigisgo. ³ Jesus tsina'eelíí dała'á Simon býyéehíí yeh hiyaaná', Simon gáyil̄nii, Da'anahzh̄i' shił n̄'eel. Áíge' tsina'eelíí yiyi' dahnezdaa, áíge' n̄nee yił ch'ígó'aahgo yich'í' yaŋtí'. ⁴ Aq̄ł nyán̄ti'ná' Simon gáyil̄nii, Tú łááyú idn̄'eelgo áíge' nilógbehaidléhé ténłtsosgo beha'íílee. ⁵ Áík'ehgo Simon gábil̄nii, łch'ígó'aahíí, ch'éh ádaahiit'j̄igo iskaq̄ ndi doo ła' hadaasiidlee da: da'ágát'éé ndi da'áshil̄n̄niiyú áshn̄e'go shiłógbehaidlehé hayaa ashle', nii. ⁶ Ágádaadzaago łóg dážhó łáago hayíleego bilógbehaidlehé bich'á' ndaasdlaad lé'e. ⁷ Ła' yił hada'ileehíí anahyú tsina'eelíí bił dahna'eelíí yich'í' yída'dishgish, Nohwich'odaah̄niih, daaniigo, Áík'ehgo áí bich'í' bił nda'iz'eelgo tsina'eelíí da'ála łóg biyi' ha'desb̄ihgo tsina'eelíí hayaa tétt'á'o'eel nkegonyaa. ⁸ Simon Peter díí yiłtsaaq̄go Jesus biyahzh̄i' hayaa adzaago gán̄íí, SheBik'eh̄n, shich'á'zh̄i'go dahnnáh, n̄nee binch̄o' lánihí nsh̄j̄ihíí bigh̄a. ⁹ Simon łá'íí yił hada'ileehíí biłgo dawa bił díyadaagot'ee, łóg dážhó łáago hadaizlee'híí bigh̄a: ¹⁰ James łá'íí John biłgo, Zébedee biye'kehi, Simon yił nada'iziidi, ałdó' bił díyadaagot'ee. Jesus Simon gáyil̄nii, Doo néndzid da; kodé' godezt'í'go łóg hayihileehíí k'ehgo n̄nee shá náhiláh doleek. ¹¹ Áík'ehgo bitsina'eelíí tábaq̄yú ndaayisn̄ilná' dawahá akúyaa ndaizn̄ilná', Jesus yiké' dahiskai lé'e.

¹² Jesus k̄ih gozn̄ilyú nyáágo n̄nee łóód doo ínád̄ih dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yiłtsaaná' hayaa adzaago náyokaq̄hgo gáyil̄nii, SheBik'eh̄n, náshín̄lziihíí bik'e sín̄t̄j̄igo nígons̄j̄, hánt'j̄yúgo náshín̄lziih. ¹³ Jesus yich'í' dahdidil̄niigé' yedel̄nii'go gáyil̄nii, Hasht'j̄í, nándziih. Áí dábilgo łóód n'íí ínásd̄j̄id lé'e. ¹⁴ Jesus gábil̄nii, Hadn̄ dánko bił nagoln̄i' hela': tí'i, okaq̄h yebik'eh̄n bich'í' ch'í'nah ádn̄dle'go, Moses ngon'áá lé'ehíí k'ehgo hat'íhíta be'okaq̄híí Bik'ehgo'ihí'nañ baa nné', hanánidelzaahíí bigh̄a, áík'ehgo nándziihíí n̄nee

yídaagolsi doleeł. ¹⁵ Áiná' yúwehyú ch'inii didezdaad: áik'ehgo nnee doo alch'ígé Jesus yałtı'ıı daidits'ıh hádaat'ıı la'ıı kah iltah at'éhi yaa nakaihiı nádaabi'dilziı hádaat'ııhiı bigha baa hikáh lé'e.

¹⁶ Áíge' Jesus dasahn da'izliıyú óyááyú oskaad. ¹⁷ Áiná' la' jıı Jesus ilch'ígó'aahgo Phárisees daanlıni la'ıı begoz'aanıı ilch'ıdaago'aahi itah naháztaa lé'e, Gálilee biyi', Judéa biyi' daagotahgé, la'ıı Jerúsalemgé' hikaihi: Jesus Bik'ehgo'ihinań binawodıı bihliıgo nádaılziıh.

¹⁸ Jesus yałtı'na' la' nnee di'ili Jesus bich'i' ndaach'ılteehgo biyahzhi' ndaach'ılteehgo ch'éh ádaach'ıt'ıı lé'e. ¹⁹ Dázhó ch'ilaađgo doo hayú Jesus bich'i' ch'ígót'i' dahıı bigha kış biká'yú hádaach'istııgo Jesus siziınıı bik'ehgé' ch'i'ı'ángo ádaach'izlaagé' a'ádaach'istıı lé'e. ²⁰ Jesus nnee bi'odla' yıgolsııdná' di'ilihıı gáyıııı, Shik'ısn, nincho'ıı da'izlıne nádleeł. ²¹ Begoz'aanıı ye'ik'eda'ilchıhi la'ıı Phárisees daanlıni bıłgo dábiyi'yú na'ıdaadilkidgo gádaanıı, Hadń láhi án Bik'ehgo'ihinań ádil'ııgo anıı? Hadń koncho'ıı da'izlıne áile? Bik'ehgo'ihinań zha go'ıı. ²² Jesus áı natsıdaakesıı yıgolsııdná' gáyıııı, Hat'ıı bigha dánohwiı'yú na'ıdaadołkid? ²³ Hayııhiı doo nyeego ách'inııh da, Nincho'ıı da'izlıne nádleeł, dagohıı, Nádnáhgo dahnnań? ²⁴ Ni'gosdzán biká' nnee bincho'ıı da'izlıı alne'ıı shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, beshik'ehgo bıdaagonolsı doleełhiı bigha, (nnee di'ili sitiınıı gáyııııd,) Nádnáhgo biká' sınıınıı dahnádné'go gowayú nádnáh, nııdishıı. ²⁵ Nnee bınaál dagoshch'i' nádiidzaago yıká' sitıı n'ıı dahnáyiné'go gowayú onázza, Bik'ehgo'ihinań ya'ahenzıgo. ²⁶ Nneehıı dawa dázhó bıł díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihinań ya'ahédaanzı, áíge' tsıdaadesıızgo gádaanıı, Díı jıı anágot'ııhiı doo hwaa la' hat'ıı gát'éégo daahiıt'ıı da.

²⁷ Díı bikédé'go Jesus ch'ınáđzaago tax nanáhi'niııge nnee tax bich'i' nahi'niııhi, Levi holzéhi, sidaago yıłtsaa lé'e: áik'ehgo gáyıııı, Shiké' dahnnań. ²⁸ Áik'ehgo dawahá da'akú nazıılıná' nádiidzaago Jesus yıké' dahiyaa lé'e. ²⁹ Levi bigowayú Jesus bá da'odađ: áıgee nnee laágo tax bich'i' nadaahi'niıııı, nnee la'ihıı bıłgo, Jesus la'ıı bitsilke'yu itah da'iyaađhi' naháztaa. ³⁰ Áiná' Phárisees daanlıni la'ıı bitahyú begoz'aanıı ye'ik'eda'ilchıhi bıłgo Jesus bitsilke'yu yıda'iltahgo gádaayıııı, Hat'ıı bigha tax bich'i' nadaahi'niıııı la'ıı nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahıı bıł da'olsaa? ³¹ Jesus gádaabiıııı, Doo hago'adaat'ee dahıı izee nant'an doo yaa nakah bik'eh da, daanezgaihiı zha. ³² Shıı nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahıı, Nohwincho'ıı bich'á'zhi' ádaalne', bııdishııııyú nıyáá, áiná' doo nnee dávik'ehyú ádaat'eehiı ágáııdishııııyú nıyáá da.

³³ Phárisees Jesus gádaayilñii, Hat'íishá' bighá John bitsilke'yu dáshiná' da'okaqah, la'íi Pharisees bitsilke'yu aldó' ágadaat'ee; áiná' ni nitsilke'yuhí doo dáshiná' da'okaqah da? ³⁴ Jesus gádaabilñii, Ya' ni'i'néhege nñee dała'ádaat'eehí nñee niinéhíi yil nakaiyúgo dáshiná' da'okaqah née? ³⁵ Dahagee nñee niinéhíi bich'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaqah doleel.

³⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi aldó' yee hadziigo gábilñii, Doo hadn' íi ániidéhíi haizqosgo íi dénchq'éhíi yenádi'aah da; ágádzaayúgohíi ániidéhíi biká' ch'ída'i'án hileehná' íi dénchq'éhíi ániidéhíi béedit'aqago doo let'ee da. ³⁷ La'íi wine áni alzaahíi ikágé wine bee naktiníi dénchq'éhíi doo biyi' tádaach'inil da; ágách'idzaayúgo wine áni alzaa'ihíi ikágé yidildohgo na'nil, áik'ehgo winehíi aqal ha'ijool, la'íi ikágéhíi koch'á' yilchqoh. ³⁸ Áiná' wine áni alzaahíi wine bee naktiníi ániidéhíi zhá biyi' tádaach'inil; áik'ehgo daanlt'éé nt'éé. ³⁹ Hadn' wine da'iltse alzaahíi yodlaaníi, doo áni alzaahíi hát'íida; Wine da'iltse alzaahíi zhá nlt'éé, niiníi bighá.

6

¹ Jews daagodnksiníi bijji nakigeehíi Jesus t'oh naghái hentíiníi yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'a' nadaayiniil; áíge' daidnzshishgo daayiyaa lé'e. ² Phárisees daanlíni la' gádaabilñii, Hat'íi bighá godilziníi bijji doo hat'íi baa nach'ighaa dahíi ádaakt'íi? ³ Jesus gáníi, Ya' David la'íi yil nakaihíi bilgo shiná' daasiljigo hago ádaaszaa lán shihíi doo hwahá baa da'olshih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihina' daach'okaqah goz'aq yune' ha'ayáago, bán Bik'ehgo'ihina' ye'okaqahgo baa hi'né'go ni'né' n'íi náidnné'go yiyaa, la'íi yil nakaihíi aldó' la' yá'nné' lé'e; áí bánhíi okaqah yedaabik'ehi zhá daayiyaa goz'ánihi. ⁵ Shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, godilziníi bijji ndi beshik'eh, nii, Jesus. ⁶ Lah Jews daagodnksiníi bijji ha'ánatséh goz'aq yune' Jesus ha'ayáago ilch'ígó'aah lé'e: akóne' nñee bigan dihe'nazhinéégo binawod ásdjidi itah sidaa. ⁷ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees daanlíni bilgo Jesus daine'íi lé'e, godilziníi bijji nñeehíi náyilziil shi daanzigo; ágádzaayúgo Jesus hat'ihíta yee yaa dahdaago'aahíi bighá. ⁸ Áiná' Jesus áí natsídaakesíi yígóshihíi bighá nñee bigan binawod ásdjidi gáyilñii, Nádnáhgo kodé' hizij. Áik'ehgo nádiidzaago áígee hizí' lé'e. ⁹ Jesus begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Phárisees bilgo gádaayilñii, Dała'á nanohwídaadishkid, ya' godilziníi bijji nlt'éégo ách'ít'íiigo goz'aq née, dagohíi dénchq'égo ách'ít'íi née? Ya' nñee hasdách'ilteehgo née, dagohíi ch'izilheego née? ¹⁰ Jesus nñee yitah déz'íi lé'e, áíge' nñee bigan binawod ásdjidi gáyilñii, Yushdé' dahdinlñih. Ágádzaaná' bigan nlt'éé násdlíi, lahzhinééhíi ga'at'éé. ¹¹ Nñee Jesus

yik'edaanniihíí hadaashkeego gádaaħĩdi'nii, Jesus hagoshá' ádaahiidle'? 12 Áiná' Jesus dasahn dziłyú óyáá okąąhgo, Bik'ehgo'ihinań yich'į' okąąhgo iskaą.

13 Hayiıkáąyú biké' hikahíí, Yushdé', daayiknıidná' nakits'adah hayinil: áı shinadaal'a'á daayiknıi; 14 Simon, (Peter yızıhi' yá áyılılaahíı,) bik'isn Andrew, ła'ıı James, John, Philip, Barthólemew, 15 Matthew, Thomas, ła'ıı James Alphéus biye'ı, Simon Zelótes holzéhi, 16 Judas James bik'isn, ła'ıı Judas Iscáriot, ch'ıbido'aal doleeħi.

17 Dzilgé' yił nkenákainá' dziłıı bitl'ááhgee sizıı, áıgee biké' hikahíí, ła'ıı nıee łaągo Judéagé', Jerúsalemgé', ła'ıı tádá'yú Tyre ła'ıı Sídongé' daagolınihi daabidits'ıh hádaat'ııgo, ła'ıı daanezgaihiı nádaabidilziih hádaat'ııgo baa náńtsáą; 18 Hayıı spirits nchọ'i biyi' daagolıniı áldó' baa hikai: áık'ehgo náda'bidilzii lé'e. 19 Nıee dawa bedaadilchiid hádaat'ıı lé'e: binawodıı nádaabilziihıı bigħı.

20 Biké' hikahíí yine'ııgo gáyiknıi, Nohwıı tédaanoł'tiyéhiı nohwiıaa gozhóq doleeħ: Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee daanliınıı itah daanołıı. 21 K'adıı shıná' daanoħiniı nohwiıaa gozhóq doleeħ: náda'dołdóqł. K'adıı daalchagıı nohwiıaa gozhóq doleeħ: daaldloh doleeħ. 22 Shiı, nıee k'ehgo Niyááhıı, shighı nıee nohwik'edaanniihyúgo, ła'ıı doo hádaanoħwit'ıı dayúgo, nchọ'go nohwich'į' yádaakti'yúgo, nohwizhi' nchọ'go yaa yádaakti'yúgo nohwiıaa gozhóq doleeħ. 23 Áı bijıı dázhq nohwıł daagozhóqgo yaadaoıjah le': yaaká'yú itisgo nohwaa hi'né'i dázhq nchaa doleeħ: nıee nohwik'edaanniihıı bich'á'gé' nıee daanliinihıı Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'ıı áldó' ágádaayııı lé'e. 24 Áiná' nohwıı ızisgo da'ołt'iniı, nohwá góyéé doleeħ! alk'iná' dawa hádaakt'iniı nohwıyéé. 25 K'adıı náda'sołdııdıı, nohwá góyéé doleeħ! shıná' daanołıı doleeħ. K'adıı daaldlohıı, nohwá góyéé doleeħ! ik'edaadoł'nıi ła'ıı daoıchag doleeħ. 26 Nohwıı nıee dawa nł'téégo nohwaa yádaakti'ihıı, nohwá góyéé doleeħ! áı bich'á'gé' nıee daanliinihıı Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidiı daazhógo ádaadil'ıni n'ıı ágádaayiknıid áldó'.

27 Shihıı daashidołts'agıı gádaanoħwıłdishnıi, Nohwik'edaanniihıı nohwıł daanzhóq le', hayıı bił daanołchọ'ıı nł'téégo bich'į' ádaanoł'tee le', 28 Yati' yee daanoħwókaahıı nł'téégo bich'į' natsıdaalkees le', ła'ıı nchọ'go nohwich'į' ádaat'eehiı bá da'ołkaąh le'. 29 Hadń nit'ah yonłts'ıyúgo łazhzińéé bich'į' nnanınt'aah; hadń ni'ııcho nich'á' náidıłtsoozyúgo n'ıı áldó' doo baa ńchı' da. 30 Dahadń hat'ıı níyókeedıı baa nńé'; hadń dahat'ıhıta níyééhıı nich'á' náidnńé'yúgo doo t'ąązhı' bınáhónkeed da. 31 Nıee hago'at'éégo

nohwich'i' ádaat'eego hádaakt'ijihí k'ehgo nohwíí áldó' bich'i' ágádaanoł'tee. ³² Hayíí bíł daanołshooníí zhá nohwíł daanzhōyūgo, hago'at'éégo nł'tée áí? Nnee doo daagodnłsı dahíí ndi hayíí bíł daanzhooníí bíł daanzhōq. ³³ Hayíí nł'téeego ádaansı shıhíí zhá bich'i' nł'téeego ádaanoł'teeyūgo, hago'at'éégo nł'tée áí? Nnee doo daagodnłsı dahíí ndi ágádaat'ini at'éé áldó'. ³⁴ Nohwíí hadń hat'íí bá ch'ídaashołné'yūgo t'ąązhi' shaa nné' daanołsıgo, hago'at'éégo nł'tée áí? nnee doo daagodnłsı dahíí ndi dawahá łálch'ínádai'né'i at'éé, da'áígee shaa nai'né' daanzıgo. ³⁵ Nohwik'edaannıihíí nohwíł daanzhōq le', łá'íí nł'téeego ádaakt'ijı, dahat'ihíta ch'ídaanołné' le' doo shaa nané' daanołsı dago; áík'ehgo yaaká'gé' łąągo nohwaa nané' łá'íí Da'tiséyú At'éhi bichągháshé daanołijı doleel: án nnee doo ahédaanzı dahíí łá'íí daanchō'íí ndi yich'i' nł'téeego at'éé. ³⁶ NohwiTaa bíł goch'oba'híí k'ehgo nohwíí áldó' nohwíł goch'oba' le'. ³⁷ Doo hadń baa nádaakt'ijı da le', áík'ehgo nohwíí áldó' doo nohwaa nádaach'it'ijı da doleel: nnee doo nchō'go baa natsídaałkees da le', áík'ehgo doo nchō'go nohwaa natsída'ikees da: nnee nohwich'i' nchō'go ánát'ijıhı baa nádaagodenoł'aah le', áík'ehgo nohwíí áldó' nohwaa nágodet'aah: ³⁸ Nnee baa daanołné', áík'ehgo nohwíí áldó' nohwaa na'né'; áí nł'téeego bínel'ąądgo, hayaa ilk'ínábénisdzilgo, nł'téeego ąął nnésgohgo haláh odaazłijıgo nohwaa nach'iné'. Dáhołąągo kaa daasołné' łánshı n'íí k'ehgo da'ágáhołąągo nohwaa nádo'né'. ³⁹ Ilch'ígót'aahgo na'gonı'íí yee hadziigo gádaabiłnıid, Ya'nnee bıńáá ágodinií łá' nnee bıńáá ágodini łoloqs née? ágádaaszaayūgo shą' da'ála ínłwozh yuyaa ołłdeel? ⁴⁰ Bíłch'ígót'aahıí bıłch'ígó'aahi doo yitısigo at'éhi at'éé da: áíná' daakówa nł'téeego koł ch'ídaakost'ąayūgo, áí bíł ch'ígó'aahıí ga'ách'it'éé daach'ileeh. ⁴¹ Hat'íí bighą nik'isn bıńáá yune' tsıłch'íséę sitaanıí hí'ijı, áíná' nihıí nińáá yune' tsı nchaahi sitaanıí doo hí'ijı da? ⁴² Ni nińáá yune' tsı nchaahi sitaanıí doo hí'ijı daná', hat'íí bighą nik'isn gáłnıı, Shik'isn, ai tsı ałch'íséę nińáá yune' sitaanıí ná haoshtıih? Ni nzhōq ádnł'ini, iltsé nińáá yune' tsı nchaahi sitaanıí hatıih, áík'ehgo nł'téeego go'ijı nleehgo, ánııta nik'isn bıńáá yune' tsı ałch'íséę sitaanıí bá hatıih. ⁴³ Tsint'áni nł'téhihıí doo nest'án dénchō'éhıí baa dahnándahi at'éé da; łá'íí tsint'áni dénchō'éhıí nest'án nł'téhihıí doo baa dahnándahi at'éé da. ⁴⁴ Tsint'áni dał'á hentııgo nest'án baa dahnándahıí bee bígózi. Figs doo hosh baa ndaach'ihıniłhi at'éé da, łá'íí dasts'aa'ıí doo hosh diwozhıí baa ndaach'ihıniłhi at'éé da. ⁴⁵ Nnee nł'téhihıí bıjıı yune' nł'téeego goz'aanıı bich'ą'gé' nł'téhihıí zhá bee hagowá; áíná' nnee nchō'ıı bıjıı yune' nchō'go goz'aanıı bich'ą'gé' nchō'ıı zhá bee hagowá: hago'at'éégo yách'ıłti' shıhıí kojıı yune'

hago'at'éégo goz'ąą shíhíi bich'ą'gé' ách'íniihi at'éé.

⁴⁶ Hat'íi bighą, SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashikdońniigo shich'í' ádaadońniiná' da'ánohwikdishniiyú doo ádaanoń'tee da?
⁴⁷ Dahadń shaa nyááhń shíyésts'ąągo shiyati' yikísk'eh at'ééhn, díi k'ehgo ako at'éhi at'éé: ⁴⁸ Nńee yúyahgo hagogéedgo tséé biká' bigową ágodlaa: áik'ehgo tú idezjoolgo bigowąhíi bídik'ok'ńdi doo hago adzaa da; ńdzilgo tséé biká' ágolzaahíi bighą.
⁴⁹ Áíná' dahadń shíyésts'ąą ndi doo yikísk'eh at'éé dahń, díi k'ehgo ako at'éhi at'éé, nńee bigową dá sái zhą yiká' ágodlaa, doo tséé biká' dahgoz'ąą dago; ái gowąhíi yich'í' tú idezjoolgo dagoshch'í' nangóngo'; áik'ehgo aanábigoť'íił gozłi.

7

¹ Jesus nńee bídaayésts'aaníi ąął yich'í' nyánkti'ná' Capérnaum golzeeyú óyáá. ² Silááda dałá'n gonenadín binant'a'íi yána'iziidi bił nzhóni nezgaigo dak'azhą datsaah lé'e.
³ Nant'ánhíi Jesus yaat'ínziigo nńee Jews yánadaazíni Jesus bich'í' odais'a' gáníigo, Yushdé', kú ńńáhgo shá na'iziidíi shá nánlziih, daabikdońniih. ⁴ Áik'ehgo Jesus yaa hikaigo nádaayokąąhgo gádaanii, Díi áińniihíi bá ándle'go dá bik'eh:
⁵ Bił daanjooogo ha'ánálzéh goz'aaníi nohwá ágolaa. ⁶ Áik'ehgo Jesus yił onákai. Nant'ánhíi bigową t'ah bich'í' hikahná' nant'án bit'eké Jesus bich'í' hil'aad gáníigo, ShiNant'a', nich'í' nagóntł'ogíi bighą dáko akú nódáh hela'; shigową yune' ha'annáhgo ndi doo bik'eh sitíi da: ⁷ Naa nsháhgo doo bik'eh sitíi da nsíhíi bighą doo dashíi naa niyáá da: déhadziigo ndi shána'iziidń nádzihi ndi at'éé. ⁸ Shíi ałdó' shinant'a' golíi, shihíi silááda bá nansht'aa, dałá'á, Dahńńáh, bídishniiyúgo dahdigháh; ła'íi, Yushdé', bídishniiyúgo shaa higháh, ła'íi shána'iziidi, Díi áńle', bídishniiyúgo ái áile'. ⁹ Jesus ái yidezts'ąąná' dé bił díyagodzaago, nńee biké náłseełi yich'í' adzaago gáyihńii, Gánohwikdishńii, Israel hat'i'i bitahyú ndi doo hwaa hadń díi k'ehgo bi'odłą' golíni baa nsháh da. ¹⁰ Jesus yich'í' oda'is'a'íi gowąyú nákaína' nezgai n'íi nłt'éé násdłiigo yaa nakai lé'e.

¹¹ Ái iskaą hik'e Jesus kih goznil, Nain golzeeyú óyáá; bit-silke'yu ła'íi nńee yił okai. ¹² Ái kih goznil ch'íná'itłh goz'aaníi yich'í' higaalgo, nńee éđihi ch'ídaach'ılteeh lé'e, bimaá itsaaná' dabíi zhą bizhaazhé ishkiin dałá'áhi; ái isdzánhíi nńee łąągo yił náłseeł lé'e. ¹³ Jesus yiłtsąąná' bijíi nńiihgo gáyihńii, Doo nchag da. ¹⁴ Jesus yaa nyáágo tsilhwón yedolchidgo, tsilhwón daayo'aahíi daahizí'. Áigé' hadziigo gáníi, Shik'isn, nádndáh, nildishńii. ¹⁵ Éđihgo sitíi n'íi nezdaago yałti' nkegonyaa. Áik'ehgo Jesus isdzánhíi bizhaazhé yaa náíńłtíi. ¹⁶ Nńee

dawa tsídaadolyizgo Bik'ehgo'ihinañ ya'ahédaanzigo gádaañii, Bik'ehgo'ihinañ yána'iziidi ízisgo at'éhi nohwitah silíj; la'íi, Bik'ehgo'ihinañ nnee hayihezníí yaa nyáá. ¹⁷ Judéa dágoz'ąą nt'éégo, la'íi binaayú daagotahyú Jesus nkt'éégo baa ch'inii l'é'e. ¹⁸ John bitisłke'yu díi ánágot'jídíi dawa yaa bil nadaagosni'.

¹⁹ John bitsilke'yu naki, Yushdé, daayihnniidná' gádaayihni, Jesus bich'iyú doł'aashgo gádołni', Ya' ni higháhi n'íi ánt'jii née? dagohíi la'i biká daadéet'jii née? ²⁰ Nnee nakihíi Jesus yaa n'áázhgo gádaabiñii, John Baptize ágole'íi nich'iy' nohwides'a', gánihñniihgo, Ya' ni higháhi n'íi ánt'jii née? dagohíi la'i biká daadéet'jii née? ²¹ Yaa n'áázhná' Jesus nnee ląągo náyihilzii, kah iltah at'éhi yaa nakaihií aldó', spirits nch'iyi' daagolínii bá hanesdzood; la'íi binaá ádaagodinií daago'jigo ánayidlaa. ²²⁻²³ Áik'ehgo ái nnee bich'iy' hil'aadíi gáyihni, John bich'iy' nádoł'aashgo díi hoł'iinií la'íi disołts'aaníi baa bil nagohni': binaá ádaagodih n'íi binaá ánágodle', doo nadaakai da n'íi náhikáh, nnee lóód doo ínádih dahi yaa nadaakai n'íi nkt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodih n'íi da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íi naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhíi yati' baa gozhóni bee bich'iy' yada'iti'.

²⁴ Nnee John daabis'a'íi t'ąązhi' onát'aazhná', Jesus nnee dała'at'ééhíi John yaa nagolni'go yich'iy' yałti' nkegonyaa gániiigo, Da'izl'jyú hat'íi hádaadel'jyú nasołkai? T'oh bit'ąą nteelii bil godiyohíi née? ²⁵ Hat'íi hádaadel'jyú nasołkai áiná'? Nnee nkt'éégo bik'e'izláhi née? Hayíi bidiyágé nkt'ééhíi la'íi ízisgo daagolínii nant'an goljige nadaakaihi at'éé. ²⁶ Hat'íi ląą hádaadel'jyú nasołkai áiná'? Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi née? Ha'aa, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi yitigo at'éhi, nohwildishni. ²⁷ Díi bak'e'eshchij n'íi án at'jii, Shinal'a'á nádn dish'aa, nádn ilch'iy'gole'go. ²⁸ Gánohwıldishni, Nnee daagozłíinií bitahyú Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi doo la' John Baptize ágole'íi yitigo at'éé da: áiná' Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanliinií bitahyú hadn dážhó doo iljii dahíi John yitigo at'éé. ²⁹ Nnee dawa Jesus daidezts'aaníi la'íi tax bich'iy' nadaahi'nihií John baptize ádaabizlaa n'íi, Bik'ehgo'ihinañ dážhó nkt'éégo at'éé, daañii. ³⁰ Áiná' Phárisees la'íi begoz'aaníi nkt'éégo yidaagołsini, John doo hwaa baptize ádaabizlaa dahíi bighą Bik'ehgo'ihinañ ngon'áánií doo hádaat'jii dago yich'ą'zhi' ádaat'ee l'é'e.

³¹ Jesus gánii, Nnee daalinolt'jiihií hat'íi bil kshhah nishleego baa nagoshni'? hat'íi bil dálekt'ee? ³² Na'iniih nagoz'ąągee chągháshé dała'at'éégo ilch'iy' ádaañiigo, Tsışól bee nohwich'iy' da'nt'aal ndi doo hwaa ch'adaashinołzhil da, daakłdi'nihií bil dálekt'ee. ³³ John Baptize ágole'íi doo bán yiyąą dago la'íi doo wine yidłąą dago nyaaná'; Ch'iidn biyi' goljii, daadołni.

34 Shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, ishąągo ła'íí ishđlaągo niyáána' gádaashikdołn̄ii, Áń dichini ła'íí idłánihi, tax bich'į' nadaahi'n̄iihí ła'íí n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bit'eké n̄líni! 35 Da'an̄ii igoyą'íí hat'íí ádaat'įhíí bee bígózįh.

36 ła' Phárisee n̄líni Jesus, Shigowayú řn̄áá, yih̄n̄ii. Áík'ehgo Jesus áí Phárisee bigowayú nyaayú iyaągo nezdáa. 37 ła' isdzán binchọ' láníhi áí kįh gozn̄ilgee golínihi, Jesus Phárisee bigowayú iyaągo yaat'inzigo tús tséé, alabáster holzéhi, bee alzaahi yee ik'ah yin'áągo, 38 Jesus dés'eezi yine'gé' hichago hizį', bináá túhíí bee Jesus bikee yá táyigis nkegonyaa, bitsizil yee k'eyildéh, áígé' daayits'ąsgé' ik'ah yaa yiziid lẹ'e. 39 Phárisee yil̄ iyaą'ń dıí isdzán at'íiníí yo'įigo dabıí gádildi'n̄ii, Dıí n̄neehıí Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú na'iziidi n̄įiyúgo, dıí isdzán bídilchi'íí hadń at'įį shįhıí hago'at'ée shįhıí yígółsį doleeł ni'; binchọ' láníhi at'éeńá'. 40 Jesus bich'į' hadziigo gánıí, Simon, hat'íí shį n̄ikdishn̄ii. Áík'ehgo Simon gábiłn̄ii, Áńn̄ii, ilch'ígó'aahıí. 41 ła' n̄nee zhaali ách'ín̄ıłn̄ii n̄nee naki yaa yil'áá lẹ'e: n̄nee dała'á ashđla'i gonenadın̄ zhaali, penny holzéhi, baa ha'áá, ła' n̄neehıí ashđladin baa ha'áá, 42 Doo hago'at'éeego nanáda'i'n̄iił da lẹ'e, da'ágát'ée ndi nzhọọ yih̄n̄iid. Dıí n̄nee nakihıí hayıhıí n̄nee zhaali ách'ín̄ıłn̄ii itisgo bil̄ nzhọọ gá? 43 Simon hananádzii, Hayıí dážhọ itisgo baa ha'áá shįhıí go'įı. Jesus gábiłn̄ii, Da'áigee ádın̄n̄iid. 44 Jesus isdzánhıí yich'į' adzaaná' Simon gáyih̄n̄ii, Ya' dıí isdzánhıí hí'įı née? Nigową yune' ha'ayáána' doo hwaa tú shikee bee tánágisıí shaa řziid da: áína' dıí isdzánhıí bináá túhıí bee shikee shá táyigisgé' bitsizilıí bee k'e'ıldee. 45 Ni doo hwaa shısın̄ts'ąs da: áína' ha'ayáágé' yushdé' godezt'į'go dıí isdzánhıí shikee daayits'ąs nkegonyaa ni'. 46 Doo hwaa ik'ah shitsit'á' bídın̄zhizh da: áína' dıí isdzánhıí ik'ah shikee yıdezhizh. 47 Áík'ehgo gánikdishn̄ii, Isdzán binchọ' dážhọ ląąhıí da'izlíné bá ánáln̄e', dážhọ bil̄ nshọọhıí bigħą: áína' hadń binchọ' ayáháhıí da'izlíné bá ánáln̄e'ıí, ayáhągo bil̄ nshóni at'éeé. 48 Jesus isdzánhıí gáyih̄n̄ii, Ninchọ'ıí da'izlíné ná ánáln̄e'. 49 N̄nee yil̄ da'ayaanıí gádaakildi'n̄ii, Hadń láhi dıí, konchọ'ıí da'izlíné ká ánáidle'į? 50 Jesus isdzánhıí gánáyıłdo'n̄iid, Ni'odłą'ıí hasdánıłtįı; ilch'į'gont'éeego dahńádnđáh.

8

1 Áí bikédé'go Jesus kįh nagozn̄ilyú ła'íí gotahyú dahot'éhé n̄nee áigee daagolínıí yich'į' yaktį'go ła'íí Bik'ehgo'ihı'nań bilakt'áhgee begoz'aanıı nł'éeego baa na'gonı'ıí yaa nagolnı'go naghaa lẹ'e: bitsilke'yu nakits'áđah yil̄ nakai, 2 ła'íí isdzáné spirits nchọ'ıí biyi' daagolıı n'ıí ła'íí kah ıłtah at'éeéhıí yaa nadaakai n'ıí nádaabi'dilziı lẹ'ehi yil̄ nakai áldó', Mary,

Mágdalene daalch'iniihi, ch'iidn gots'idn biyi'gé' hakaihi, ³ Ła'íi isdzán Joánna, nant'an Hérod bikih yá bik'ehi, Chúza holzéhi, bi'aad; ła'íi Susánna, ła'íi isdzáné doo alch'idé dahi, aldo' yil nakai, aí isdzánéhíi bíyééhíi łahzhí' Jesus yee yich'odaazni'.

⁴ H'ánigé' kih nagoznilgé' nnee łaágo Jesus yaa nántsáá, áígee na'goni'íi yee yil ch'ígó'aahgo gáníi: ⁵ K'edileehíi yil ke'go k'edileeyú óyáá: k'edileegee k'edilzú ła' itín bahyú nanehezdee; aí ła' nnee yiká' naskai, ła'ihíi dló' nádaihezlaa. ⁶ Ła' k'edilzú tsééká' nanehezdee; ndi hadaazhjeedgo dagoshch'i' daanknago nádaahisga, doo nkt'éego godit'oodyú hadaazhjeed dahíi bigha. ⁷ Ła'ihíi hosh bitahyú nanehezdee; áik'ehgo hoshihíi ighánłsaágo nadaistseed. ⁸ Ła' k'edilzú leezh nkt'éeyú nanehezdee, aí zhá hadaazhjeedgo dała'á gonenadín bitisyú análzaa. Aał nagosni'na' gánniid, Hadn bijeyi' goliini' iyésts'aa le'. ⁹ Bitsilke'yu nabídaadiłkidgo gádaabiłni, łch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwil nadaagosíłni'íi hat'íi niigo anii? ¹⁰ Jesus gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'áni doo bigózi da n'íi nohwíi bídaagonołłihgo nohwaa daagodest'aa: áiná' ła'ihíi łch'ígót'aahgo na'goni'íi zhá bee bil na'goni'; áik'ehgo dédainel'ii ndi doo daayo'ii da doleel, ła'íi dédaidits'ag ndi doo bil idaagozi da doleel. ¹¹ łch'ígót'aahgo na'goni'íi hat'íi niigo ádishni shihíi baa nohwil nagoshni': K'edilzihi' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' at'éé. ¹² K'edilzú itinyú nanehezdee n'íi aí nnee yati' daidezts'aa, ndi ch'iidn nant'an nyáágo yati' bijii yune' benagoz'aani' bich'á' náyihezlaa'íi ádaat'ee, doo da'osdláadgo hasdákai dahíi bigha. ¹³ K'edilzú tséé yiká' nanehezdee n'íi nnee bil daagozhógo daidezts'aa; áiná' t'oh bikeghad áđihíi k'ehgo ádaat'eego, déł'ihézhí' yati' daayodłaa, áiná' nabída'dintaahgee t'aažhi' nanánihidéh. ¹⁴ K'edilzú hosh biyi' nanehezdee n'íi nnee yati' daidezts'aa, ndi dahikáhyú ni'goszán biká' ágot'eehíi, ízisgo it'íini, ła'íi gonedliini' zhá yaa natsídaakeesíi ádaat'ee, áik'ehgo doo nest'á' goleeh da. ¹⁵ K'edilzú leezh nkt'éeyú nanihezdee n'íi yati' daidezts'aańa' daabijii nkt'éhi biyi' yuyaa yati' ích'iyolta', áik'ehgo nest'á' nkt'éehíi yinł'aa dayúweh yaa hikaahgo.

¹⁶ Doo hadn ik'ah koi'ii yidilłaadgo dahat'ihíta yit'áah ch'aanáidil'ii da, dagohii doo kástiné yit'áahyú nyilł'áah da; áiná' ik'ah koi'ii biká' dahnásił'áhé yiká' dahyi'aah, áik'ehgo hayii ha'áhikáhi' aí koi'ii yee daago'ii. ¹⁷ Dawahá nanli' n'ii ch'i'nah adolnił; dawahá doo hit'ii da n'ii bigóziłhgo hit'ii doo. ¹⁸ Aí bigha da'đołts'agii nkt'éego ídaayesołts'aa: dahadn iyésts'aaago ígoł'aahn bigoyá'ii itisgo baa nádo'né'; áiná' dahadn doo iyésts'aa dahń, ayáhágo ígoł'aa n'ii ndi bich'á' da'ílii nádodleel.

19 Jesus bimaá la'íi bik'isyú bilgo baa hikai, ndi Jesus baa ch'ilaqahíi bigha doo hago'at'éégo baa hikáh da lé'e. 20 Nimaá la'íi nik'isyú bilgo naa hikáh hádaat'jhií bigha dadányú nadaazi, daabilch'inñiid. 21 Jesus hadziigo gáníi, Bik'ehgo'ihinañ biyati' yidezts'aqgo yikisk'eh ádaat'eehíi shi-maa la'íi shik'isyú ádaat'ee.

22 Lah jji Jesus tsina'eelíi yeh hiyaa, bitsilke'yu bilgo: bitsilke'yu gádaayihñii, Noo', hanaazhi' nohwil nada'do'eel. Áik'ehgo bil dahda'n'eel. 23 Bil da'o'olyú Jesus ilhaazh lé'e: áigé' dát'éégo deshch'iidgo tú nádídáh siljigo tsina'eelíi bidaadesk'olgo ngodqid lé'e. 24 Áik'ehgo Jesus ch'inádaabisidgo gádaabilñii, NohweBik'ehñ, nohweBik'ehñ, k'azhá tétt'áh nohwil ogo'eel. Áik'ehgo ch'inádzidgo nch'iidíi la'íi tú hashkeego nádídáhíi yich'i' hadziigo óch'iidgo nkenágohehtó'. 25 Jesus bitsilke'yu gáyihñii, Hago'at'éégo nohwi'odla'íi doo bada'ohíi da? Tsídaadolyiz la'íi bil díyadaagot'eego gádaahíidi'ñii, Hago'at'éégo laq, díi nñeehñ tú la'íi nch'iidíi ndi da'áyihñiiyú ádaat'ee!

26 Gadarénes daagoljyú Gálilee binaazhi'yú bil nada'diz'eel. 27 Jesus tsina'eelíi yiyi'gé' háyáágo kih goznilgé' nñee la' doo ániiná' godezt'i'go ch'iidn biyi' golíni baa nyáá, án bidiyagé da'adihgo nagháhi, nñee lena'nihíi goz'aqyú golíni, doo kih biyi' da. 28 Jesus yiltsaqaaná' nádidilghaazhgo yiyahzhí' hayaa adzaago, nawode gáníi, Hago laq áshile'go ánt'ji, Jesus, Bik'ehgo'ihinañ da'tiséyú at'éhi biYe' nílini? Nánoshkaqah, shini-godoléh hela'. 29 (Jesus spirit ncho'íi alk'iná' gáyihñiid, An biyi'gé' hannáh. Doo alch'idn ch'iidnhíi nabiheslaa da: bésh hishbizhíi la'íi kokee bee línádaach'ilt'óhíi bee líbi'dest'og; ndi líbi'dest'ooníi nyihidziizgo ch'iidn da'iljyú onábinyo'.) 30 Jesus nabíidkidge, Hat'íi honlzéé? bilñii. Shú Láni honszee, nñiid: ch'iidn doo alch'idé biyi' oheskai dahíi bigha. 31 Jesus nádaayokaqahgo, Doo yúyahgo o'í'ányú dołkáh nohwilodonii hela', daanniid. 32 Áigee dzilyú góchi da'ayaqgo nanalsé': ch'iidn Jesus nádaayokaqahgo gádaañii, Góchi behokáh. Áik'ehgo Jesus yaa goden'áá. 33 Áik'ehgo nñeehíi yiyi'gé' hakaigo góchi nanalsé'íi yiyi' oheskaigé' túnteel sikaaníi yeh nalsáqgo hayaa nádnkjigo tú yil daadesdzii. 34 Góchi yinádaadéz'ji n'íi díi ágodzaahíi daayiltsaqaaná' nádnkjigo, kih goznilyú la'íi binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. 35 Nñee bil nada'gosni'íi ái ágodzaahíi daineł'jyú oheskai lé'e. Jesus yaa hikainá' nñee ch'iidn biyi' golji n'íi Jesus bikeeyú sidaago daayiltsaa, ái nñeehíi ch'iidn biyi'gé' ha-heskaigo k'adíi biini' goljigo bidiyagé góljigo sidaa, áik'ehgo ndaaldqid lé'e. 36 Nñee bináál ágodzaahíi hago'at'éégo nñee ch'iidn isná ábilsj n'íi biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo nailzihií yaa nadaagosni'.

37 Nnee Gadarénes daanliinií bini'yú daagolínihíí dawa ndaaldzidhíí bighá Jesus, Nohwich'á'zhí' dahnnáh, daayihni; áík'ehgo tsina'eelí yeh nádzaago t'aqzhí' bíl oná'í'éeł. 38 Nnee ch'iidn yiyi'gé' hanátsáá n'íí nábokaqahgo, Nił nádósht'aash, nii: áíná' Jesus t'aqzhí' onábíl'a', gáníigo, 39 Nigowayú nádndáhgo Bik'ehgo'ihí'nań hago nt'éégo ánániidlaahíí baa nagólni'yú. Áík'ehgo Jesus hago nt'éégo ánabiidlaahíí kih dágozníl nt'éégo yaa nagólni'go anádał. 40 Jesus hanaayú bíl naná'dez'eelná' akú nnee ląągo biba' dała'at'éégo Jesus baa nyááhíí yaa bíl daagozhó lẹ'e.

41 Nnee la' Jáirus holzéhi, Jews ha'ánátséhíí yebik'ehń, Jesus yaa nyáá lẹ'e; yiyahzhí' hayaa adzaago náyokaqahgo gáníí, Shigowayú nńáh: 42 Bizhaazhé dała'áhi it'eedn nakits'ádah shí bíl łegodzáhi k'azhá datsaahíí bighá áníí. Jesus higaayú nnee daabiljizh lẹ'e.

43 Áígee isdzán dił bighánlįigo nakits'ádah bíl łegodzáhi itah lẹ'e, dawahá bíyéé n'íí izee nant'an yich'í' nayihezníl ndi doo hwaa la' nábilziih da. 44 Áń Jesus yine'gé' ninyaago bi'íí bidá'yú yedelniih: dagoshch'í' dił bighánlįí n'íí esdįid. 45 Jesus gáníí, Hadń shedelniih? Nnee baa náńtsááhíí, Nohwíí doo hwaa ádaahiit'įi da, daanniidgo, Peter la'íí yil nakaihíí Jesus gádaayihni, NohweBik'ehń, nnee ląągo nińaayú náńtsáągo daakljizh, hat'íí bighá, Hadń shedelniih? nńii, áíná'? 46 Jesus gáníí, Shinawodíí lahzhí' shich'á'zhí' adzaahíí bighá hadńshí shedelniihgo bígonsi. 47 Isdzánihíí doo nant'í' dago yigołsįidná' tsídolyizgo ditłidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago hat'íí bighá Jesus yedelniih shíhíí, la'íí hago'at'éégo dagoshch'í' nábi'dilziihíí nnee dawa yináál nagosni' lẹ'e. 48 Jesus isdzánihíí gáyihni, Shilah, nił gozhó lẹ': ni'odłá'íí nt'éégo ánániidlaa; ilch'į'gont'éégo dahndndáh.

49 Áígee t'ah yałti'ná' Jews ha'ánátséhíí yebik'ehń bigowągé' nnee la' baa nyáągo gábihni, Nitsi' daztsąą; Jesus doo dayúweh nańłt'og da. 50 Jesus díí yidezts'ąągo gáníí, Doo nńłdzid da: onđłąągo zhá nitsi' nt'éé nádodleel. 51 Jesus gowayú nyááná' Peter, John la'íí James bíłgo la'íí it'eedn daztsaanihíí bitaa la'íí bimaa zhá bíl ha'ashkáh, nńiid lẹ'e. 52 It'eedn n'íí nnee dawa baa daachag la'íí baa ch'aadaaneshzhil: áíná' Jesus gáníí, Doo daalchag da, it'eedn doo daztsąą da, daazhógo alhoshgo at'éé. 53 Áí bighá nnee dázhó baa daadloh, it'eedn da'anii daztsąą yídaagołshíí bighá. 54 Jesus nnee dała'adzaahíí, Ch'ínołkáh, daayilnńiidná' it'eedn bigan yiltsoodgo gáyihni, Shina'ilí, nádndáh. 55 Bi'ihí'na' nágosdłįigo dagoshch'í' nádiidzaa lẹ'e: áíge' Jesus, Bá'domé', nii. 56 Bitaa

la'íi bimaá bil díyadaagot'ee: áiná' Jesus gábilñii, Díi ágodzaahíi hadn baa bil nadaagolñi' hela'.

9

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi dała'áyíilaago ch'iidn dawa bitisgo binawod daagolñigo yedaabik'ehgo, la'íi kah iltah at'ééhíi yaa nadaakaihíi nádaayilzihgo yaa daagodez'aq. ² Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi yaa nadaagolñi'go, la'íi daanezgaihíi nádaayilzihgo odais'a'. ³ Áigee gádaabilñii, Desołkaiyú doo hat'íi daalné'go da, gish, izis bena'iltinií, bán, dagohíi zhaali; doo íicho naki nadaahnilgo da. ⁴ Dahayú gowagee ha'álkaigee, lahyú nádesołkaizhi' da'áigee nasółtaq le'gá. ⁵ Dahadn doo nádaanohwidilteeh dayúgo dahdołkáhgo nohwikee baq leezhíi baa daalhaal, ái bee doo hádaanohwit'íi dahíi bígózih doo. ⁶ Áík'ehgo dahdikaigo daagotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolñi', la'íi dahayú nakaiyú náda'ihilzih lé'e.

⁷ Hérod nant'an Jesus anát'íi dawa yaat'inziigo, hadnshá' ádaayilñii, nzí lé'e, la', John daztsaqgé' naadiidzaago an át'íi, daaníihíi bigha; ⁸ La'ihíi, Elías n'íi nádzáá, daanii; la'ihíi, Doo aníná' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi naadiidzaahi at'íi, daanii. ⁹ Hérod gánniid, Shí la' John shik'ehgo bitsits'in nadaach'idnk'ii ni'; hadn lqáhi áiná', dín dá baa idists'ag nt'éé? Áík'ehgo Jesus yiłtséh hát'íi lé'e.

¹⁰ Odais'a' n'íi nákaigo hago ánadaat'íi n'íi Jesus yił nadaagosni'. Áigé' anahyú da'izliyyú, kñh goznil Bethsáida holzéhi ba'ashhahyú yił okai lé'e. ¹¹ Áiná' nñee yídaagolsjido biké' onalsáq: áík'ehgo Jesus baa bil gozhógo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi yaa bich'í' yakti', la'íi hayíi nádaabi'dilzih hádaat'iiníi nádaayilzii lé'e. ¹² O'í'áqzhi' godeyaayú nakits'adahíi Jesus gádaayilñii, Ai nñee dała'at'ééhíi dahayú gotahyú nádaadn'áá, dahayú njeehíi nádaagodi'aahgo, la'íi dahat'íhita daiyaaníi yiká daadéz'íyyú; kú da'izliyyú nahétaqahíi bigha. ¹³ Áiná' Jesus gádaabilñii, Nohwihíi bá da'dohé'. Áík'ehgo gádaanii, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá nadaahii'né', lóg dánakiyé bilgo; díi nñeehíi dawa idán bá nadaahiilñiihyúgo zhá bá da'n'é'. ¹⁴ Nñee dała'at'ééhíi ashdladn doo náhóltag dayú hilt'ee lé'e. Jesus bitsilke'yu gáyilñii, Nñee dała'at'ééhíi ashdladingo i'anigo dinołbñ daabildołñiih. ¹⁵ Ágádaanñiidná' nñee dawa dinezbñ. ¹⁶ Áigé' Jesus bán ashdla'ihíi lóg nakihíi bilgo náidnné'go hadag déz'íigo ya'ahénziigo oskaqdná' ilk'ídaizdlaad, áigé' bitsilke'yu yaa daizné', nñee yitada'inihgo. ¹⁷ Áigee nñee dawa da'iyaaqo

náda'isdjíd lẹ'e: áigé' ch'ékaadí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaach'ihézlaa.

¹⁸ Láh Jesus dasahn okaqah, bitsilke'yu zhá bíl naháztaqago; áigé' Jesus bitsilke'yu nayidikidgo gádaabiñii, Nñee hadn át'jǐ daashiñii? ¹⁹ Áík'ehgo gádaabiñii, Ła' John Baptize ágole' n'íi daaniñii: ła'ihí Elías at'jǐ; ła'ihí doo áníná' Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi n'íi daztsaqgé' naadiidzaahi at'jǐ daaniñii. ²⁰ Jesus gánádo'niid, Nohwihí hadn át'jǐ daashiłdoñii? Peter gáníi, Bik'ehgo'ihinañ Ats'áltini, Christ holzéhi, ánt'jǐ. ²¹ Bitsilke'yu nłdzilgo yich'j' hadziigo gáyihñii, Hadn ái bíl nadaagoñi' hela'; ²² Shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, doo alch'idn shiniigodilne' da, Jews yánazini, okaqah yedaabik'ehi bánadaant'aahi, ła'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi doo hádaashit'jǐdago shidizideená' taagi jǐi hileehgo naadishdáh.

²³ Dawa yich'j' hananádziigo gánádo'niid, Dahadn shiké' dahdigháh hát'jǐyúgo ıdaayo'nahná' dajǐi biigha bitsj'ılna'áhi dahyidotjǐhgo shiké' dahdowáh. ²⁴ Dahadn bi'ihina' yaa bíl goyééhñ, ái bich'á' da'izljǐ hileeh: áiná' dahadn ıdaayis'nahgo shíi shigha bi'ihina' da'izljǐ siljǐ'n, án ihinaa doo ngonel'aq dahíi yee hinaa doo. ²⁵ Ni'gosdzán dágoz'aq nt'éégo ch'ist'jǐná' koyi'sizini da'izljǐ siljǐgo ch'a'och'ıtizhyúgo, ái hat'íi bich'á'ge' ch'it'jǐh? ²⁶ Hadn shik'e ıdaayándzjǐhíi ła'íi shiyati' yik'e ıdaayándzjǐhíi, shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, aldo' nánshdáhgo bik'e ıdaayánsdzjǐ doo, shich'á'idindláádgo, shiTaa bich'á'idindláádíi ła'íi binal'a'á yaaká'yú daagolíníi dilzini bich'á'idindláádíi bee shich'á'idindláádgo. ²⁷ Shíi da'aniigo nohwıl nadaagoshñi', kúgee nadaaziini ła' dá doo da'itsaahíi daijǐhé Bik'ehgo'ihinañ nant'aago daayıltséh.

²⁸ Díi ánniidíi dąshjǐ tsebíiskaqago Peter, James, ła'íi John bílgo, Jesus yil okai lẹ'e, dzil n'ááyú okaqahyú. ²⁹ Jesus okaqahná' bini-ihíi lahgo at'éégo siljǐ, bidiyágéhíi dązhó ligaigo bik'ina'didlaad siljǐ. ³⁰ Áigee nñee naki, Moses holzéhi ła'íi Elías holzéhi Jesus yil yádaakti' siljǐ. ³¹ Ái nñeehíi dązhó bich'á'idindláád siljǐ, áigé' Jesus datsaah doleehíi yaa yádaakti', Jerúsalemyú áne'ihí. ³² Peter ła'íi yil nakaihíi dązhó bíl daanzjǐ: ndi t'ah daadez'jǐná' Jesus bich'á'idindláádgo ła'íi nñee naki yil nadaazi'íi daayıltsaq. ³³ Ái nñee nakihíi Jesus yich'á'zhjǐgo dahnasht'aazhná' Peter Jesus yich'j' hadziigo, SheBik'ehñ, kú nkaihíi nohwá nłt'éé: chagosh'oh taagi ádaagohiidle'; ła' ni ná, ła'ihíi Moses bá, ła'ihíi Elías bá, ñii lẹ'e: dá doo natsekéesé da. ³⁴ T'ah yakti'ná' yaak'os biká' dahiyaa lẹ'e: biyaa nágonahgo tsídaadolyiz. ³⁵ Ái yaak'os biyi'gé' yati' yidests'aq, gáníigo, Díinko shiYe' shil nzhóni: hódaayołts'aq. ³⁶ Áihíi aqł yakti'ná' Jesus dasahn daayıltsaq. Bitsilke'yu díi ágodzaahíi nadain'jǐgo

doo hadń yil nadaagosni' da.

³⁷ Ái iskaą hik'e dzilgé' gódał nákaigo nņee láągo baa náńsáá lé'e. ³⁸ Ái nņeehíi la' nádidilghaazhgo gáníi, Iłch'ígó'aahi, nánoshkaąh, shiye' shá ní'ji; da'ái zhá shizhaazhéhi. ³⁹ Lahgee spirit nchọ'i nabihílaa, áígee dilwosh; nádinigisgo bidayi'gé' itáwosh haigháh nádleeh, áígé' biniigonk'téego doo bich'á'digháh da. ⁴⁰ Nitsilke'yu nádaahoshkaąh hadainihiyoodgo; ndi doo hago'at'éego da. ⁴¹ Jesus gáníi, Nohwi'odla' édaadihgo dánohwíi zhá daanohwik'ehgo daakinoł'jii, dahónksahzhi' nohwił nahashtáá, dahónksahzhi' laą nohwidah ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'i' bił nn'aash. ⁴² T'ah yich'i' higaalná' ch'iidn yaabik'e'gé' nádinigis lé'e. Áiná' Jesus spirit nchọ'íi ndzilgo yich'i' hadziigo haińyood, áik'ehgo ishkiiníi náyilziigo bitaa yaa náinłtíi.

⁴³ Daakowa Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi baa kił díyadaagot'ee lé'e. Dawahá yaa ánát'jii baa kił díyadaagot'eego Jesus bitsilke'yu gáyilnii, ⁴⁴ Díi yati'íi nłt'éego ídaasinółts'ąągo nohwijii yune be'ogohigháh le': shíi, nņee k'ehgo Niyááhíi, nņee baa daashich'ide'aah. ⁴⁵ Áik'ehgo bitsilke'yu Jesus hat'íi niigo aníihíi doo bił ídaagozi da, doo yídaagołsi da doleelgo yaa ch'ananł'i' lé'e: áígé' na'ódaadiłkidzhi' bił daagoyéé.

⁴⁶ Jesus bitsilke'yu ladaadit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadń itisgo at'éhi? daakildi'niigo. ⁴⁷ Jesus bitsilke'yu natsídaakeesíi yigołsiidgo, chągháshé alch'íséęhi náidnłqozgo ba'ashhahgé' yinesdaago, ⁴⁸ Bitsilke'yu gáyilnii, Dahadń shizhi'íi binkááyú díi chągháshéhíi náidnłjiiyúgo shíi aldó' náshidnłtini at'éé; dahadń náshidnłtiiníi shides'ań aldó' náidnłtini at'éé: dahadń nohwitahyú doo ilji dahíi ízisgo at'éé doleel.

⁴⁹ John gáníi, SheBik'ehń, nņee la' nizhi'íi binkááyú nņee biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'jigo, Doo ágánt'ji da, daabilde'niid; doo bił daagohiit'ji dahíi bighą. ⁵⁰ Jesus John gáyilnii, Doo ágádaabilđohńii da: hadń doo nchọ'go nohwich'i' na'iziid dahń bił daagohiit'ini at'éé.

⁵¹ Jesus yaaká'zhí'go nábididilteehíi biká' ngonyaago, Jerúsalemyú digháhgo biini' layílaa, ⁵² Áik'ehgo bádnyú bá ilch'i'daagole'go binadaal'a'á odail'a': ái Samáritans bigotahyú híkai. ⁵³ Ndi áígee daagolíníi Jesus doo hádaayit'ji da lé'e, Jerúsalemyú deyaá daanzhíi bighą. ⁵⁴ Jesus bitsilke'yu John la'íi James biłgo díi yídaagołsiidgo gádaanii, NohweBik'ehń, ya' yaaká'gé' kọ'íi daahwiikeedgo díi nņeehíi daadndlid née, Elías adzaahíi k'ehgo? ⁵⁵ Jesus bich'i' adzaago ndzilgo bich'i' hadziigo gádaabilnii, Spirit nohwiyi'sizini hago'at'ééhíi doo bídaagonłsi da. ⁵⁶ Shíi, nņee k'ehgo Niyááhíi, doo nņee da'izlıi

ishchiihíí bigha niyáá da, áiná' hasdáhishñiilhíí bigha niyáá. Áíge' lahyúgo gotahyú onanákaí.

⁵⁷ Itínyú ch'okaahyú nnee la' Jesus yich'í' hadziigo gáníí, Dahayú anadáályú níké' anáshdaal doo. ⁵⁸ Jesus gábiñii, Ba' ndi bi'i'án daagolíí, dló' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh daagolíí; áiná' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo hayú nsh-teehi at'éé da. ⁵⁹ Jesus nnee la'íhi gáyihñii, Shiké' dahnnáh. Áí nneehíí gáníí, ShiNant'a', halaq shitaa íltsé lehishteehyú dósha'. ⁶⁰ Jesus áí nneehíí gánáyildo'niid, Nanezna'íí dabíí ledaahiiñiil le': áiná' nihíí Bik'ehgo'íhi'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí baa nagolñi'go dahnnáh. ⁶¹ Nnee la'íhi gánádo'niid, ShiNant'a', níké' dahdisháh doleeł; áiná' íltsé shigowayú nádishdáhgo áígee naháztaaníí bil nanágoshni' hik'e. ⁶² Jesus gábiñii, Dahadn bengohildzisé alk'iná' yiktsodná' t'ąązhí' nádést'íin Bik'ehgo'íhi'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah hileehí doo yik'eh sitíi da.

10

¹ Díí bikédé'go Jesus la' gosts'idin hanayinilíí bádñ dá nakigo nlaago kñh nagoznilyú hayú deyaa shjyú odaihes'a'. ² Jesus gádaabihñii, Nest'a' dážhó ląágo nest'aaná' nada'iziidíí doo hwoi da: áík'ehgo nest'a' yeBik'ehñ bich'í' da'olkaąhgo gádaabildoñiil, Nada'iziidíí ninest'a' nádaayihigeeshyú daadn'áá. ³ Dahdołkáh: ba' bitahyú dibelñi bizhaazhé k'ehgo daanohwidé'a'. ⁴ Bestso bizis, izis bena'iltiníí, dagohíí nohwiikee ik'e'an dahdaadołné' hela': itínyú daaholkaąhyú nnee da'adzaayú doo bil nadaagołni' da. ⁵ Gową yune' ha'alkaagee íltsé gádaadołniih doleeł, Ilch'í'gont'éehíí díí gową yune' be'ágót'éé le'. ⁶ Nnee nł'éégo at'éehíí áígee sidaayúgo nohwil ilch'í'gont'éehíí yil nlii doo: áiná' nnee doo hwaa ágát'éé da lę'eyúgo, nohwil ilch'í'gont'éehíí dánohwíí nohwíyéé nádodleeł. ⁷ Gową yune' ha'alkaagee, da'áígee dinolbñh le'gá, áígee dahat'ihíta nohwá daach'idiné'íí daaholśąągo, la'íí dahat'ihíta nohwá náda'ch'ikśiñhíí daaholđląągo: hadn na'iziidíí bich'í' na'iñiilgo goz'ąą. Doo daazhógo gotahkaigo da. ⁸ Dahagee kñh goznilgee ha'alkaigo, áígee hádaanohwich'it'ijyúgo, idán nohwidáhgee daach'izné'íí daaholśąą doleeł: ⁹ Áígee daanezgaihíí nádaaholśiighgo bich'í' gádaabildoñiil, Bik'ehgo'íhi'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah daalehgo nohwá ch'ígót'i'. ¹⁰ Dahagee kñh goznilgee ha'alkaigo, áígee doo hádaanohwich'it'ij dayúgo, áígee da'ditinyú nolkahgo gádaadidołniil, ¹¹ Daagonolñiígee dá leezh zhá ndi nohwiikee bídaahit'íhíí k'eda'ildéh, áí bee doo hádaanohwit'ij da bigózñh doo, ndi díí bídaagonolśi, Bik'ehgo'íhi'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah daalehgo nohwá ch'ígót'i' ni'. ¹² Shíí

nohwił nagoshni', Bik'ehgo'ihinań yándaago'aahíi bijii Sódóm biniigodilne'íi bitisgo ái kqh goznilíi biniigodolniił. ¹³ Korázingee daagonoñinií, nohwá góyéé dolee! Bethsáidagee daagonoñinií, nohwá góyéé dolee! NohwitaHyú ízigo ánágot'íiłi Tyre la'íi Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolínii doo áníná' nak'á' dich'ízhé bik'inazlaaná' ilch'ii yiyi' naháztaągo binchq'íi yich'á'zhí' ádaaszaa doleeł ni'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihinań nnee yándaago'aahíi bijii Tyre la'íi Sídon bitisgo nohwiniigodidolniił. ¹⁵ Nohwíi, Capérnaumgee daagonoñinií, yaaká'zhí'go hanohwidi'niiłi, nohwíi ch'iidntahzhí'go nohwidido'niił. ¹⁶ Hadń daanohwíyést'saaníi shíi shíyést'saa aldó'; hadń daanohwich'ólaahíi shíi aldó' shich'ólaa; hadń shich'ólaahíi shides'a'ń aldó' yich'ółahi at'éé.

¹⁷ Gost'sidinhíi bíł daagozhóqo nákaigo gádaanii, NohweBik'ehń, nizhi'íi binkáayú ch'iidn ndi benohwik'eh. ¹⁸ Jesus gádaabilnii, Ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, yaaká'gé' hada'didla'híi k'ehgo gódah ch'íngo'go hish'ii ni'. ¹⁹ Shíi t'iish la'íi ch'ígodahistas doo la' lanohwile' dago, la'íi nohwik'edaanniihíi binawod bitisgo nohwinawod golíigo nohwaa godini'áą; áik'ehgo doo hat'íi nohwiní'dólñih át'éé da. ²⁰ Da'ágát'éé ndi ch'iidn da'ádaadolniiyú ánádaat'íiłi doo da'ái zhá baa nohwił daagozhóq da le'; áiná' yaaká'yú daanohwizhi' ágolaahíi baa nohwił daagozhóq le'.

²¹ Áiná' Jesus Holy Spirit bee bíł gozhóqo gánñiid, Shi-Taa, yaaká'zhí' la'íi ni'zhí' nant'án nlinihi, dúi ilch'ígót'aahíi nnee daagoyáągo bíł ídaagozinihíi baa ch'anani'í' n'íi mé' ga'ádaat'eehíi bich'í' ch'í'nah áñlaahíi ba'ahénsi: da'áik'ehgo ágot'ee, shiTaa; da'áik'ehgo hánt'íigo ágónlaahi. ²² ShiTaa bich'á'gé'go dawa shaa hi'níił: doo hadń shíi Bik'ehgo'ihinań biYe' nshlíni shígótsini at'éé da, shiTaa zhá; doo hadń shiTaa yígótsini at'éé da, shíi biYe' nshlíni zhá, la'íi dahadń shiTaa bich'í' bígózihgo áshle'íi aldó' shiTaa yígótsi.

²³ Bitsilke'yu zhá yich'í' adzaago gáyilnii, Hadń hat'íi daa'íinií daayo'inií biyaa gozhóq doleeł. ²⁴ Shíi nohwił nagoshni', doo alch'íde Bik'ehgo'ihinań binkáayú nada'iziidi la'íi nant'án daanlíni daa'íinií daayiltséh hádaat'ii ndi doo hwaa daayiltsaa da; daadołts'agíi daidits'ih hádaat'ii ndi doo hwaa daidezts'aa da.

²⁵ Begoz'aaníi nt'éégo yígótsini la' Jesus hat'íi nayintaahgo gáníigo hizí, Ilch'ígó'aahíi, hago ashne'go ihinaa doo ngonel'aa dahíi bee hinshnaa doleeł? ²⁶ Jesus gáníi, Begoz'aaníi hago'at'éégo k'e'eshchii? Hónzhiigo hat'íi nił'idi'nii? ²⁷ Nneehíi gáníi, Bik'ehgo'ihinań neBik'ehń nijíi dawa bee nił nzhq le', niyi'siziinií dawa bee, ninawodíi la'íi ninatsekeesíi dawa bee; na'ashhahgé' gólíinií nił nzhq

le', dani idi njóóhí k'ehgo. ²⁸ Jesus gánábildo'niid. Da'áígee ádínniid: díí bee ánt'éeyúgo hinnaá doleeł. ²⁹ Begoz'aanii nkt'éégo yígólsini nnee binadzahgee nzhoq ádil'ji hat'jigo Jesus gánáyikdo'niid, Na'ashhahgé' gólíní nnihií, hat'íi nniigo ánnii? ³⁰ Jesus hananádziigo gáníí, La' nnee Jerúsalemgé' Jéríko yuyaa higaalyú nnee da'n'jhi bik'idahishjeedgo dawahá bíyéehí bich'á' nádaiddnngilo yóiyahgo biní'da'disnihná' bich'á' onákai, k'azhá datsaahgo da'akú ndaabistjina'. ³¹ Okaah yebik'ehi áí itín yuyaa higaalyú, áí nnee sitiiníi yiltsaa, ndi lahzhineégo lédnyaago ch'inyáá lé'e. ³² La' nnee Levi hat'ííi nlíni áldó' áí nnee sitiiníi yiltsaa, ndi án áldó' lahzhineégo ya'ishhah ch'inánadzaa. ³³ Áiná' la' nnee Samáritan nlíni higaalyú, áí nnee sitiiníi yiltsaago yaa nyáá; áík'ehgo yaa ch'oba'go, ³⁴ Ik'ah la'íi wine bilgo hagee bídaant'oodgee yik'i yaa daayiziidgo yik'ida'disdiz, áígé' Samáritanhíi dabíi bitúlgayé yiká' dahyistjigo ná'ch'injahyú yintjii, áík'ehgo nkt'éégo áyilsi lé'e. ³⁵ Iskaah hik'e bizhaali, penny holzéhi, naki hayiné'go ná'ch'injahíi yebik'ehn yaa yinné' gáyikniigo, Díi nneehí shá nkt'éégo ántsi: díi zhaali naa niné'íi bitisyú izlijyúgo, nich'j' naná'dihishnił, nánsdzaago. ³⁶ Áí nnee taagihíi hayihíi nnee be'nest'jidihíi ba'ashhahgé' góljhií k'ehgo ábíílaa nzi? ³⁷ Begoz'aanii nkt'éégo yígólsinií gáníí, Nnee bilgoch'ozbaadii. Jesus gábilni, Dahnnáh, ni áldó' ágánt'ji le'.

³⁸ Ch'okaahyú Jesus la' gotahzhi' oyáá: áígee isdzán Martha holzéhi bigowayú nyáágo, ha'ánnáh bilniigo ha'ayáá. ³⁹ Ákone' Martha bik'isn, Mary holzéhi, Jesus yit'ahgé' nezdaa ni'yú, bilch'ígó'aahíi yiyésts'aago. ⁴⁰ Martha láágo nabi'dintl'ogo Jesus yaa nyáágo gáníí, SheBik'ehn, ya' shik'isn doo shich'onii dago dasahn na'isiidíi doo nił hago'at'éé da née? Nik'isn bich'onni, bilhne'. ⁴¹ Jesus gábilni, Martha, Martha, nani'dintl'ogíi zhá láágo baa natsínkees: ⁴² Áiná' dała'á zhá izisgo ilíni; áí Mary nágodn'aq, doo hago'at'éégo bich'á' nádi'né' da.

11

¹ Lahm Jesus okaah lé'e; aqł oskaadná' bitsilke'yu dała'á gábilni, SheBik'ehn, da'ohiikaahgo nohwil ch'igon'ah, John bitsilke'yu yil ch'igon'aq lé'ehíi k'ehgo. ² Áík'ehgo Jesus gáníí, Da'okaaahgee gádaadidoñiil, NohwiTaa yaaká'yú dahsindaahn, Nizhi'íi dilzihgo bigózih le'. Nant'an nlijhií begodowáh. Hago'at'éégo ánniyú yaaká'yú benagowaahíi k'ehgo ni'gosdzán biká'yú áldó' begodolniił. ³ Dajji biigha daahiidaaníi nohwá ágonłsi. ⁴ Nohwincho'híi nohwá da'izlíné ánánde'; nohwíi áldó' nnee ncho'go nohwich'j' ádaadzaahíi baa nádaagodent'aah. Nanohwída'dintaah yune' onohoniił

hela'; áiná' nchɔ'go at'ééhíí bich'á'zhí' hanánohwihi'níí. ⁵ Jesus gádaabiñii, T'é'ís'ahgo nohwíí la' dánko nit'eké bich'í' nñángo gábiñii, Shit'éké, bán dijolé taagi shá ch'íhinjá; ⁶ Ła' shit'ekéhi shaa nyaaná' doo hat'íí bá'dishné' da. ⁷ Bigową yuñe' nit'ekéhií dánko gánikñii, Doo nashíí'og da: alk'iná' dáádítłi da'dintáá, shichagháshé bíł shííjéed; doo hago'at'éégo nádishdáhgo dahat'íhíta naa nshné' da. ⁸ Gádaanohwiłdishñii, Áí nñeehn nádiidáhgo nñee ídókeedíí dahát'íígee yaa yiné', doo bit'ekéhií zhá bighą da, dayúweh ídókeedhií bighą. ⁹ Áík'ehgo gádaanohwiłdishñii, Da'dołkeed, áík'ehgo hat'íí daadołkeedíí nohwaa hi'né'hi at'éé; nadaanołtaad, áík'ehgo hat'íí bíka daanołtaadihíí nádaadołné'hi at'éé; dáádítłi nádaanołts'í, áík'ehgo nohwá ch'í'ítłihi at'éé. ¹⁰ Hadń ídókeedń baa hi'né'hi at'éé; hadń nantaadń hat'íí yíka ntaadíí náidiné'hi at'éé; hadń dáádítłi nýinłts'íhn bá ch'í'ítłihi at'éé. ¹¹ Nohwitahyú la' nñee biye' golíni, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? Dagohíí łóg bíyókeedyúgo, ya' t'íishgo yaa yłteeh gá? ¹² Dagohíí iyęęzh bíyókeedyúgo, ya' ch'ígodahistasgo yaa yłteeh gá? ¹³ Daanołchɔ' ndi nohwichagháshé nł'téhi baa hi'né'íí bídaagonłsyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadń Holy Spirit bíyókeedíí yaa yiné'hi at'éé.

¹⁴ Jesus ch'iidn doo yałti' dahíí hainyood lé'e. Ch'iidn habi'dinodzoodná' nñee doo yałti' da n'íí hadzii; áík'ehgo nñee dała'adzaahíí bíł díyadaagot'ee. ¹⁵ Áiná' la' gádaañii, Ch'iidn nant'án Beélzebub holzéhi binawodíí bee Jesus ch'iidn haini-hiyood. ¹⁶ Ła'ihíí nayídaantaahgo gádaañii, Yaaká'gé' godiyłhgo be'ígóziníí nohwíł ch'í'ñah ánle'. ¹⁷ Áiná' Jesus, áí nñee natsídaakesíí yígółsigo gáyihñii, Nñee ilch'í' t'ekédaas'anihíí dabíí ilch'í' nanádaagonłkaadyúgo da'izłłí hileeh; nñee dała' naháztaaníí dabíí ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú begonowáh át'éé da. ¹⁸ Áík'ehgo Satan dabíí ich'í' naná'idziidyúgo hagoshą' yebik'éhíí bínagoñaał doleeł? Ni Beélzebub bee ch'iidn hanyóód daashiłdołñiihíí bighą ádishñii. ¹⁹ Shíí Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadń bee ch'iidn hadainiyood áiná'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'ñah ádaanohwile'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihí'ñañ binawodíí bee ch'iidn haniisoodyúgo, da'aniigo Bik'ehgo'ihí'ñañ nohwitahyú alk'iná' nant'aa. ²¹ Nñee nłdzili yenagonłkaad doleełíí alk'iná' dahyoné'go bigową yinádéz'íyúgo, dawahá bíyéehíí doo hago anéh da: ²² Áiná' la' nñee bitisgo nłdzilihi bich'í' nanálwodgo isná ábidlaayúgo, yenagonłkaadíí ya'ohíí n'íí bich'á' náyidinñiiłgo nñee yitah'inih. ²³ Hadń doo bíł gonsht'íí dahń shich'í' got'íí'hi at'éé; hadń doo bíł dała'á ná'áshdle'

dahn shich'á' ts'iltjigo áile'. ²⁴ Spirit nchó'íi nnee yiyi'gé' háyááná' tú ádíhyú aanádaal, hayú hanayóohí yíka ntaago; áiná' doo hagee dahíi bighá gáníi, Shigowayú hagé' níyáá n'íyú nádésdzá. ²⁵ Bigowá n'íi nht'éégo nágolzhoogo dawahá nzhqogo neheshjaayú nádzá. ²⁶ Áík'ehgo spirits gots'idi daanchó'i yil nakai, bíi bitisgo daanchó'ihí, áí gowá yune' yil ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nnee íltséná' át'éé n'íi bitisgo at'éé hileeh.

²⁷ Jesus t'ah yakti'ná' lá' isdzán dała'ách'ít'éé biyi'gé' hadziigo Jesus gáyihni, Isdzán bibishch'id biyi'gé'go sínljigo nnlbe' n'íi biyaa gozhóq doleel. ²⁸ Áiná' Jesus gáníi, Hadn Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yidits'ago yikisk'eh at'ééhñ, ángo biyaa gozhóq doleel.

²⁹ Nnee lággo dała'adzaaná' Jesus gáníi nágodidzaa, Dázhq nchó'go daalinolt'ijli: godiyhgo be'ígóziníi yíka daadéz'ij; áiná' be'ígóziníi doo bil ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígózih alzaahíi zhá. ³⁰ Jonas nnee Nínevehgee daagolíníi bich'í' be'ígózih alzaahíi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, daalinolt'ijli bich'í' be'ígózih doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíi bijji isdzán nant'ánihi hayaadé'go nyááhñ hizijgo daalinolt'ijli yaa yakti'go, Shíi shitisgo daanchó' ni', didonil: án dázhq nzaadgé' nyáá, Sólonon bigoyá' yidits'ihgo; áiná' k'adíi Sólonon bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³² Aayá'iti'gee nnee Nínevehgee daagolij n'íi daahizijgo nnee daalinolt'ijli yaa yádaakti'go, Nohwíi nohwitisgo daanchó' ni', daadidonil; Nínevehgee daagolíníi Jonas yakti'go daidezts'aaná' binchó'íi yich'á'zhí'go ánádaasdzaa; áiná' k'adíi Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³³ Doo hadn ik'ah kó'íi yidiltlaadgo nagont'iyú nyilt'aah da, dagohíi doo táts'aa yil yaa nyí'aah da, áiná' ik'ah kó'íi biká' dahnásilt'áahyú daach'ilt'aah, áík'ehgo hayíi ha'áhkáhíi áí kó'íi daayo'ij doleel. ³⁴ Kináá'íi kits'í bikó'i at'éé: kináá nht'ééyúgo kits'í dahot'éhé bikó' golíni at'éé; áiná' doo nht'éé dayúgohíi kits'ihíi dahot'éhé dilhili at'éé. ³⁵ Áík'ehgo ádaagots'idzaa, dahyúgo kiyi' ná'dindíin n'íi kich'á' dilhil nádleeh. ³⁶ Kits'í dahot'éhé biyi' adindíinyúgo, hayú doo dilhilgo baa dahgoz'aa dayúgo, kits'í dahot'éhé bich'á'idindíin doo, ik'ah kó'íi bich'á'idindíinhíi k'ehgo.

³⁷ Jesus t'ah yakti'ná' Phárisee nlínihi, Shił ináá, bilni: áík'ehgo Jesus itah iyáago nezdaa. ³⁸ Jesus Phárisees bi'at'e'híi k'ehgo dá doo táadígisé itah iyáago nezdaago Pháriseehíi bil díyagot'ee lé'e. ³⁹ Jesus gábihni, Nohwíi Phárisees daanolíni, idee lá'íi its'aa biká'yú zhá táadaalgis; áiná' nohwiyi'yú aadaach'ihí'niikíi lá'íi daanchó'íi zhá begoz'aa. ⁴⁰ Nohwíi

doo daagonoŋsáni da, hadń nohwits'í áyílaahn shə' da'án nohwiyi'ihíí aldó' áyílaa? ⁴¹ Dawahá nohwíí biyi'gé' nŋ'éeéhíí nŋee bá daadohné'; áík'ehgo dawahá nohwá nŋ'ée' doleel. ⁴² Phárisees daanoŋini, nohwá góyéé doleel! t'oh mint holzéhi, la'íí rue holzéhi, la'íí t'oh iltah at'éeéhíí dágonenanyú ilk'é'nilgo daŋa'á Bik'ehgo'ihí'nań baa nádaahné', áiná' nŋ'éeego ágot'eehíí doo bikísk'eh ádaanoŋ'ee da, Bik'ehgo'ihí'nań bi'ijóóníí doo baa natsídaaŋkees da: áí bee ádaanoŋ'ee doleel ni', la'ihíí doo baa daayoŋnah dago. ⁴³ Phárisees daanoŋini, nohwá góyéé doleel! nohwíí Jews ha'ánálséh nagoznŋil yune' nŋee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbŋhyú itah dahnasóltąągo zhá, la'íí nahi'niih nagoz'aąyú nohwich'í' ádaach'iniigo nohwil daagozhóó. ⁴⁴ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ikchihi la'íí Phárisees daanoŋini, daanoŋshoq ádaagonoŋ'ini, nohwá góyéé doleel! le'ch'izhjeegíí doo daat'ii dahíí ga'ádaanoŋ'ee, áí le'ch'izhjeegíí biká' ch'ich'ihikáh, dá doo bídaagoch'iksinégo.

⁴⁵ La' Jews bich'í' begoz'aaníí nŋ'éeego yígóŋsini Jesus gáyilnii, Ilch'ígó'aahíí, ágánniiyú nohwíí aldó' ánohwilnŋii. ⁴⁶ Jesus gáníí, Begoz'aaníí nŋ'éeego bídaagonoŋsini, nohwíí aldó' nohwá góyéé doleel! heel ndaazi nŋee biká' dahda'ohoŋheeh, áiná' nohwihíí dázhó da'ayáhago ndi doo bich'odaahnii da. ⁴⁷ Nohwíí nohwá góyéé doleel! nohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi nadaistseedi le'shijeegíí biká' dahat'ihíta bee bínadaach'ilnŋihíí ádaagoŋe'. ⁴⁸ Nohwitaa n'íí ánadaat'ii n'íí nohwil dá bik'ehgo ch'í'nah ádaaŋ'ii: daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí nadaistseed, nohwíí le'shijeegíí biká' dahat'ihíta bee bínadaach'ilnŋihíí ádaagoŋe'. ⁴⁹ Áí bighą Bik'ehgo'ihí'nań bigoya'íí gánniid lé'e, Binkááyú nada'isiidíí la'íí shinadaal'a'á koch'í' daadish'aa, la' nadaach'iltseed doleel, la'íí biniidaagoch'idile' doleel: ⁵⁰ Áík'ehgo ni'gosdzán alzaagé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi dawa bidil nada'ijóóhíí, daaŋinolt'iihíí bik'izhí' didot'aaŋ, ⁵¹ Ábel zesdiŋgé' Zekariás zesdiŋzhí' nnágot'i'go, Zekariásí bech'okaąahíí biká' dahnási'niihíí goz'aaníí la'íí kŋh biyi' da'ch'okaąahíí bigizhgee daztsąą lé'e: da'anii ádaanohwildishnii, daaŋinolt'iihíí bik'izhí' didot'aaŋ. ⁵² Begoz'aaníí nŋ'éeego bídaagonoŋsini, nohwá góyéé doleel! nohwíí igoya' bich'í' bená'igisé nádaadoŋtaą: nohwíí doo ha'alkáh daná' nŋee ha'akáh doleel n'íí t'aązhí' ádaanoŋsi. ⁵³ Jesus ágáníiná' begoz'aaníí ye'ik'eda'ikchihi la'íí Phárisees daanlíni bá daagoshchiiđgo ląągo nayídaadiŋkid: ⁵⁴ Yá nakída'il'áągo, k'izé hadzii daanzigo, dahat'ihíta yik'izhí' daidi'aahíí bighą.

12

1 Díí bee ánágot'ííh'ná' nnee doo náhóltag dayú dała'adzaago dážhó daahíjizhná' Jesus bitsilke'yu iltsé gáyih'ni nkegonyaa, Phárisees daanlíni binchó'íí bání benilzoolé ga'at'éhi baa daagonoŋsaą, áí nnee binadzahgee nzhóni ádaadil'ini at'éé. 2 K'ad dawahá bil le'izkaad n'íí ch'í'nah ádolnii; la'íí k'ad dawahá nanli' n'íí bigózihgo ádolnii. 3 Áík'ehgo godilhiyú hat'íí daadolnii n'íí got'íizh' didots'íí; kih biyi' yune' dataąnégo hat'íí daadolnii n'íí kih biká'gé' didots'íí. 4 Shit'ekéhií, gádaanohtwídishnii, Hayíí kits'íí nadaitseedná', bikédé'go doo hago ádaanéh dahíí doo bédaaldzid da. 5 Shíí nohtwí nadaagoshni' hadn' bédaaldzid: ich'izishiinií bikédé'go ch'iidn' bikó' dilti' yuyaa kaa o'íkkaadí án' bédaaldzid; gánohwídishnii, án' bédaaldzid. 6 Ya' dló'dichiné ashdlá'i zhaali lich'íé naki izliigo nahinih gá? Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihina' dała'á ndi doo yaa yinah da. 7 Nohwitsizil dawa alk'iná' hotagi at'éé. Áík'ehgo doo nédaaldzid da: dló'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inolii da. 8 Gánádaanohtwídishnii, Dahadn' nnee binadzahgee, Án' bigonsi, shihnihn', shíí nnee k'ehgo Niyááhíí Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'yú daagolínií binadzahgee ágáidishnii: 9 Áiná' hadn' nnee binadzahgee, Án' doo bigonsi da, shihnihn', Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'yú daagolínií binadzahgee, Doo yígólsi da, bilidishnii. 10 Dahadn' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nchó'go shaa yahti' ndi binchó'íí bá da'izlíné ánádolnii; áiná' dahadn' Holy Spirit nchó'go yaa yahti'n' binchó'íí doo bá da'izlíné ánálne' at'éé da. 11 Jews ha'ánáséhíí, la'íí nadaant'aahíí, la'íí aasinilíí binadzahgee ndaanohtwidel'aago, hago'at'éégo sha' hasdziih, dagohíí hat'íishá' dishnii gádnii, doo daanoŋsi da: 12 Holy Spirit da'ái bik'ehen'áągee biyi' hat'íí daadolniihíí nohtwí ch'ígó'aah ndi at'éé.

13 Nnee dała'at'ééhíí la' Jesus yich'í' hadziigo gáníí, Ich'ígó'aahíí, shik'isn' hat'íí nohtwíyée doleelíí lahzhí' shaa no'né', bilnii. 14 Jesus gábilnii, Dawahá nanohwínt'ogíí hadn' nohwá ilch'í'ishle'go hashiktíí? 15 Áígé' Jesus gánádo'nii, Daagonoŋsaą le', dawahá dayúwehégo ádáhádaakt'iinií baa daagonoŋsaą: kíyééhíí láą ndi doo áí bee ch'ihinaa da. 16 Ich'ígót'aahgo na'goni'íí yee yich'í' hadziigo gáyih'ni, Nnee izisgo it'iinií láągo na'inlt'ih: 17 Dabíí gáldi'nii, Hago áshnéh, shinest'á'íí doo hayú bá nágost'ąą da. 18 Áígé' gánádi'nii, Hago áshnéhíí bigonsi: dawahá bá gowa shíyééhíí nanágohishniigo nchaago ánágohtwídishgo, shinest'á'íí la'íí dawahá shíyééhíí ákóne' oshnii. 19 Shiyi'siziinií gábidishnii, Shiyi'siziinií, dawahá níyééhíí da'kwíí legodzaayú dávik'ehyú

ilk'eyihinil; áik'ehgo hanányoł, ináá, idláš, nił gozhóq le'.
 20 Áiná' Bik'ehgo'ihinań gábiłnıid, Doo gonyáá da; díi t'é' niyi'siziinıi nihókeed: dawahá nıyééhıi ilk'ehinilıi hadń bıyéé doleeł áiná'? 21 Hadń dabızhá nzhonıi zhá ádáhát'ııgo ilk'eyihinılıná' Bik'ehgo'ihinań binadzahgee doo nzhóq da, án nıeehn ágát'éé.

22 Jesus bitsilke'yu gáyıłnıid, Ái bighá gánohwıdshıi, Nohwi'ihina'ıi doo baa daanohwıł goyéé' da le', hat'ııshá' hishąą doleeł, daanołsigo; dagohıi nohwıt'sı doo baa daanohwıł goyéé' da le', hat'ııshá' ágoshde', daanołsigo. 23 Ki'ihina'ıi idán bitisgo ilıni at'éé, kits'ihıi diyagé bitisgo ilıni at'éé. 24 Gaagé baa natsıdaałkees: doo k'eda'dılee da, doo náda'ıgeesh da; doo hayú binon'ilk'edaayihinıi bı gową goz'ąą da; da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihinań bá da'diiné': nohwıi dıq' bitisgo da'inołıi! 25 Nohwitahyú hadń daahonıeezıi yaa natsekeesıi zhá bee ayáhágo ndi hadag ndıkséhgo ádidle' gá? 26 Áik'ehgo ágát'éhi dé'iyáhá ndi ch'éh ádaale'ná, hat'ıi bighá ła'ihıi baa daanohwıł goyéé'? 27 T'oh dénzhónéhıi baa natsıdaałkees, hago'at'éégo nadaanse'ıi: doo nada'iziid da, doo da'it'ool da; da'ágát'éé ndi Sólomon ızisgo at'éé le'e ndi, doo díi t'oh dénzhóné ga'at'éégo ik'e'ısdlaa da, nohwıdshıi. 28 Áik'ehgo t'oh díi jıi nołseehıi, áige' iskaą daadidlıdıi ndi Bik'ehgo'ihinań nı't'éégo bik'e'ıslaaná'; ái t'ohıi bitisgo Bik'ehgo'ihinań nohwik'e'ıslaa, nohwıi nohwi'odłá' ayáháhi. 29 Áik'ehgo hat'ıi da'ııdaą shıhıi dagohıi hat'ıi da'ııdłáą shıhıi zhá doo baa natsıdaałkees da, doo nohwiini' hah da le'. 30 Ni'godsán biká' nınee ıltah at'éégo hadaazt'ıııı áı zhá itisgo hádaat'ıi: áiná' hat'ıi bıdn daanołıinıi Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa nohwá yıgól'sı.

31 Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aanıi itisgo biká hádaakt'ıi, áige' díi dawahá ádó' nohwıyéé doleeł. 32 Doo nédaaldzid da, doo hwoigo shiké' hołkah dahıi, Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa bilakt'áhgee daanliinıi itah daanołııgo nohwá ngon'ąá, áı bıł goyılshóq. 33 Dawahá nohwıyééhıi nohwaa nahıniıł le', tédaat'ıyéhıi baa daanołné'; bestso bızis doo sa'i hıleeah dahıi nádaadoł'aah, yaaká'zhı' ilınihıi doo édııhi nádaadoł'aah, ákú da'in'ııhıi doo keda'in'ııh dayú, ła'ihıi dooleé doo nohwich'á' da'ıyąą dayú. 34 Dahayú nohwıł ilıni sıniyú áı zhá baa natsıdaałkees doo. 35 Ik'eda' solđlaago t'alkoná' nohwıq' daadiltı' le', 36 Nınee binant'a' ni'ınehgee k'ad nadáhgo yıba' naháztaąhıi k'ehgo ádaanoł'ee le'; nadzáágo dáádıt'ıh nıynłts'ıgo dagoshch'ı' yá ch'ıda'ıtııh doleeł. 37 Nadaal'a'á binant'a' nadzááná' daadéz'ııhıi bıyaa gozhóq doleeł: da'anıi gánohwıdshıi, ik'e'ıdleego, Dinołbıh,

yilniigo yich'i' iikaah. ³⁸ K'ad t'é'is'ahzhi' godeyaayú, dagohíí hadiyeskaayú biká daadél'jigo nadzáayúgo, áí nadaal'a'á biyaa gozhóq doo. ³⁹ Díí bídaagonłsı, nnee bigowa golíiní da'os'ah in'jhií hígháhgo yígótsiyúgo yiká déz'jı doleel ni', áík'ehgo bigowa doo ch'í'nódzııs át'éé da. ⁴⁰ Nohwíí ałdó' t'ałkoná' ilch'i'daanok'tee, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí dahagee nánshdáh, doo ndaashokíí dagee.

⁴¹ Peter gábilnii, SheBik'ehń, ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee yánłti'íí, ya' nohwíí zhá nohwá ánnii née, dagohíí dawa bá ánnii née? ⁴² Jesus gáníí, Hadń begondljigo na'iziidíí góyáni, binant'a' bigowańhíí yebik'ehgo nbilłtjı n'íí, dahagee idán nana'níłghhee idán nayiniih. ⁴³ Na'iziidíí binant'a' ábilniiyú át'jigo binant'a' nadzáayúgo, án biyaa gozhóq doleel. ⁴⁴ Da'aniiigo gádaanohwıldishnii, nant'án hat'íí bíyééhíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbilłteeh doo. ⁴⁵ Áíná' áí na'iziidíí, Shinant'a' doo dáhah nadáh da, idilłd'niiyúgo; isdzáné łá'íí nnee nada'iziidíí nadainłkaad nkegonyaayúgo, iyąą łá'íí idłąągo bil nágodezyizyúgo; ⁴⁶ Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'jı dagee, doo nyokíí dagee nadáhgo nbihłgeesh, áígé' hayíí doo da'odłąą dahíí bich'i'zhinéégo nilteeh. ⁴⁷ Áí na'iziidi binant'a' hat'íí áile' hábit'iiníí yígótsı ndi doo hwaa ágádzaa da, doo hwaa ilch'i'ádidłaa dahíí nábi'diltsas. ⁴⁸ Áíná' na'iziidi binant'a' hat'íí áile' hábit'iiníí doo yígótsı dahíí, nábi'diltsas dávik'ehyú adzaayúgo ndi, déł'jıh nbi'diltsas doleel. Hadń łąągo baa hi'né'íí, án łąągo bínádokı; hadń nnee łąągo yá'nné'yúgo, án łąągo yíná'dókeed doo.

⁴⁹ Shíí kq' ni'gosdzán biká'zhı' nkedinshniilgo niyáá: ałk'iná' dilłti' le' lán! ⁵⁰ Shíí baptize áshdilne'; áí dáhah hadó' begolne'! ⁵¹ Ya' ni'gosdzán biká'zhı' ilch'i'gont'ééhíí nkeniiné' daanok'sı née? Dah, nohwıldishnii; nnee ilł'ídaashniilyú níyáá: ⁵² Kodé' godezt'i'go ashđla'i kįh dałá'á biyi' daagoljıyúgo, taagi yich'i' nakilł'éé doleel, dagohíí naki yich'i' tał'éé doo. ⁵³ Nneehń biye' yil nanágonłkaad doo, biye'n bitaa yil nanágonłkaad doo ałdó'; łá'íí isdzán bi'isdzą' yil nanágonłkaad doo, bi'isdzą'n bimaa yil nanágonłkaad doo ałdó'; isdzán yá'iyéhn yil nanágonłkaad doo, isdzán bá'iyéhn yil nanágonłkaad doo ałdó'.

⁵⁴ Jesus nnee dałá'at'ééhíí yich'i' hadziigo gánniid, O'í'áh biyaayú yaak'os dahnankse'go daal'jıyúgo dagoshch'i' gádaadołnii, Nagoktjı łąą; áík'ehgo da'ágánágot'jıł. ⁵⁵ Hayaagé'go nch'iidyúgo, Gozdog doleel łąą, daadołnii; áík'ehgo ágánágot'jıł. ⁵⁶ Nohwíí nnee nzhóni ádaagonok'ini, yaak'os łá'íí ni'gosdzán hago ágonéhíí bídaagonok'sıná', hat'íí bighą k'ad ágonéhíí doo bídaagonok'sı da? ⁵⁷ Hat'íí bighą doo dánohwíí nohwí'at'e' hago'at'éé shińhíí bídaagonok'sı dashą'?

58 Hadń naa dahgoz'aaníí nant'án yaa bił hi'ashyú dagoshch'í' bił ik'ínágonłdóq; dahyúgohíí aayanáltihíí yaa nidok'eelgo at'éé, áik'ehgo aayanáltihíí aasitini yaa niktéehgo, aasitiiníí ha'ánikt'e'. 59 Doo ch'ínánódáh át'éé da, dá ąął na'ínńilgo zhá, nńldishńii.

13

1 Áíná' ła' nńee áígee dała'at'ééhíí Jesus yił nadaagolńi'go gádaayihńii, Ła' nńee Gálileegé' hikaihi Pílate nabistseedgo bidihíí ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań yaa dainé'íí bidihíí bił nanádisgeed lé'e. 2 Jesus gádaabihńii, Ya' áí nńee Gálileegé' daagolíníí nńee ła'ihíí Gálileegé' daagolíníí bitisgo binchq' ye'ádaat'eehíí bighą biniidaagodeszaa daanołsı née? 3 Dah, nohwıłdishńii: áíná' nohwíí daanołwinchq' doo bich'ą'zhı' ádaańne' dayúgo, nohwíí ąłdó' áí k'ehgo nanołne'. 4 Dagohíí łań nńee tsebiits'adah hilt'éhi Silóamgee tséé ik'ehist'pini nńeezgo nadn'áhi biká' nágo'go nabistseed n'íí, ya' áí ła'ihíí Jerúsalemgee daagolíníí bitisgo binchq' ye'ádaat'eehíí bighą adzaa daanołsı née? 5 Dah, nohwıłdishńii: áíná' nohwíí daanołwinchq' doo bich'ą'zhı' ádaańne' dayúgo, nohwíí ąłdó' áik'ehgo nanołne'.

6 Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yaa nanágołńi'go gáníí, Ła' nńee bidasts'aa hentííníí biyi'gee ch'il fig holzéhi o'áá lé'e; áik'ehgo nńeehn'ń áí fig o'áhi bah dahnándahíí yiká déz'ıigo nyáá ndi doo ła' da łaą. 7 Nńee bidasts'aa hentííníí bá yaa nádéz'iiníí gáyihńii, Kú dín'ıı, dıı fig sikaadıı bah dahnándahíí biká nádıst'ıigo taagi łegodzaa, t'ah doo ła' nádısh'aa da: k'ínk'e; hat'íí bighą o'áá doleeł, doo bah dahná'ndah daná'? 8 Áik'ehgo gáníí, Shinant'a', ch'ík'eh da'áik'ehgo o'áágo lenágodáhgo nzhq, áik'ehgo dahat'ihíta bich'ı' int'aaníí bił k'enádıshdlee: 9 Áik'ehgo bah dahnıdeeyúgo nłt'éé: dahyúgohíí k'ídńk'i. 10 Jews daagodńsinií bijıı Jesus ła' Jews ha'ánálséh goz'ąą yune' ilch'ígót'aah lé'e.

11 Áígee ła' isdzán spirit nchq'i kah naghaago ábıłsini biyi' gołıigo tsebiits'adah bił łegodzaahi itah lé'e, án hayaa isk'idgo doo ik'ídıdóqhi da. 12 Jesus yiłtsąągo yich'ı' ánıigo gáyihńii, Isdzán, kah nannaahíí bich'ą' ni'doltıı. 13 Yiká ndelńıigo dagoshch'ı' isdzánhíí ik'ínádezdq, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań náshilziihgo bich'ı' ahénsı, ńii lé'e. 14 Áígee Jews ha'ánálséh yebik'ehń hashkee, Jesus Jews daagodńsinií bijıı ná'ilziihíí bighą, áik'ehgo nńee dała'at'ééhíí yich'ı' hadziigo gáníí, Gostán iskaązhı' na'iziidıı bee goz'ąą: áí gostán iskaanıı biyi' nádaanołwidilziihyú nohołkáh, doo godilzinıı bijıı da. 15 Jesus hananádziigo áí nńeehíí gáyihńii, Ni, nzhq adńł'ini, nohwíí dała'á nołtıigo godilzinıı bijıı nohwimagashi dagohıı

nohwitúlgayé dahast'ooníí k'eda'ol'adgo túyú daadołqoz góya'? 16 Díí isdzánihíí, Abraham bich'á'gé' bi'dishchini, Satan dahbihest'qoogo tsebiíts'adah bił łegodzaahi, godilziníí bijjishq' doo k'e'it'ad da née? 17 Ágánniidná' nnee Jesus yich'í' daagot'iiníí ádaa yádaaniidzi: áiná' nnee la'ihíí dawa bił daagozhóq, Jesus dázho nł'éégo adzaahíí bigha.

18 Áíge' Jesus gáníí, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníí hago'at'éehíí? Hat'íí bił łisht'a nshné' baa nagoshni'? 19 Nnee la' mústard biyigé dázho ałch'íséhi náidn'aago bikíyaayú k'eidnláá; aí ch'il dázho nchaahi siljiigo bich'ádaaz'aaahíí biyi'yú dló' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh ádaagozlaahíí k'ehgo Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníí át'éé. 20 Áíge' gánádo'niid, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníí hat'íí bił łisht'a nshné'go baa nagoshni'? 21 Isdzán ik'áán taadn ha'okáago bán benilzoolé yił ná'ist'oodgo ałł dahńdilzoolí k'ehgo Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníí át'éé. 22 Jesus Jerúsalemyú higaalgo křh nagoznilyú la'íí daagotahyú ilch'ígó'aah lé'e. 23 La' bich'í' gánniid, ShiNant'a', ya' nnee da'ayáhago hasdáhikáh doleeł née? Gáyilniiid,

24 Ágołch'óshigo ch'ígót'i' ch'inokáh bich'í' dahdaanołqoh: łáago ha'akáh hádaat'ji doleeł ndi ch'éh ádaat'ji doleeł, nohwildishni. 25 Bigowa golíiníí nádidáhgo dáádítłh nohwich'á' da'ditjłhná' da'dányú nasozjiigo dáádítłhíí ndaanołts'igo gádaadołniil, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'íntjłh; nohwich'í' hadziigo gádaanohwikdoñiil, Hagé' nałkaihi shj, shíí doo nohwídaagonsi da: 26 Áiná' gánádaadoł'niil, Nińáál da'iidąą ni', nohwida'itinyú ilch'ígon'aah ni'. 27 Áiná' gánohwididoñiil, Hagé' nołkaihi shj doo nohwídaagonsi da, nohwildishni; yúwehzhj' nołkáh, daanohwigha nchq'go ádaakt'ini. 28 Abraham, Isaac, Jacob, la'íí dawa Bik'ehgo'ihinań binkáayú nada'iziidi n'íí Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee goz'aą yune' naháztaago daal'jiigo, áiná' nohwíí nohwich'á' da'detaago, daalchag la'íí nohwiwoo' łidaadołk'ash doo. 29 Nnee ha'í'áh biyaadé'go, la'íí o'í'áh biyaadé'go, yúdaazhidé'go, la'íí hayaadé'go nihikáhgo, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee goz'aą yune' dahnaháztaą doo. 30 Nnee la' iké'yú daanlii n'íí da'iltse doleeł; la' da'iltse daanlii n'íí iké'yú doleeł.

31 Da'ái bijji la' Phárisees daanlínihi baa hikaigo Jesus gádaayilni, Kogé' dahnnáh; Hérod nizilhee hát'íí. 32 Jesus gábilni, Ti'i, aí ba'íí k'ehgo nłini gádaadołni, Díí jji la'íí iskaą shíí ch'iidn nnee biyi'gé' ch'inihisood, la'íí ná'isziłh; nakiskaągo áníita shinasdziid ałł ashłeh. 33 Da'ágát'éé ndi díí jji la'íí iskaą la'íí nakiskaągo da'ái k'ehgo hishaal: Bik'ehgo'ihinań binkáayú na'iziidi Jerúsalemyú zhá dat-

saah dávik'eh. ³⁴ Jerúsalem, Jerúsalem nílini, Bik'ehgo'ihinań
binkááyú nada'iziidi natsíntseedí, ła'íi nich'í' daahi'aadíí tséé
bee nabida'tsisínne'íi; tazhik'áne bi'aadíí bit'ats'in bit'ááh
yune' bizhaazhé onáyinií k'ehgo nichagháshé doo alch'idn
lináhishniil hasht'íi ndi doo hádaakt'íi da ni! ³⁵ Nikihíi
yó'agodot'aą: da'aniigo gádaanohwiłdishni, Bik'ehgo'ihinań
bizhi' yee higaahn ba'ahégosini at'éé, daadołnihií bijii zhá
nadaashołtséh.

14

¹ Łah Jews daagodnksinií bijii Jesus Phárisee nant'án nílini
bigowa yune' iyaayú óyáago, dé'at'éégo daayin'íi lé'e. ² Jesus
ła' nnee nádaanilzohi yiłtsaą. ³ Áik'ehgo nnee begoz'aaníi
nł'éégo yídaagołsini ła'íi Phárisees daanlíni yich'í' hadziigo
gáyihni, Ya' godilzinii bijii na'ch'ilziihgo goz'aą née, dah
née? ⁴ Doo hadń bich'í' hanadzii da lé'e. Áik'ehgo nnee
kah yaa nagháhihií náidnłożgé' náilziih, áigé' onáyí'aad.
⁵ Áigé' gánádaabił'niiid, Hadń godilzinii bijii bitúlgayé dagohii
bimagashi o'i'án yúyaa ogo'yúgo dagoshch'í' hanáidishood ya'?
⁶ Áigee doo hadń hananádzii da lé'e.

⁷ Nnee kú neheskaihií hagee nnee itisgo ádaat'eehií
dahnáadinibihgee dahnihbijiiłgo yiłtsaąn'á ilch'ígót'aahgo
na'goni'íi yee hadziigo gánii, ⁸ Ni'inéhgee da'idaayú rńáh,
niłniiidyúgo, nnee itisgo ádaat'eehií dahnáadinibihyú dahnódaa
hela'; ágándzaayúgo nnee nitisgo at'éhi, Kú rńáh, biłdo'niid n'íi;
⁹ Áik'ehgo nnee bá da'idaanii nich'í' nigháhgo gániłdidołniłgo
at'éé, Ai dahsındaageehii dii nneehii baa goń'aah; ádaayándzigo
dá'ich'í'égee goz'aągee dahńdał. ¹⁰ Kú rńáh golzeego naa
ch'inihít'aągo akú nyaago dá'ich'í'égee goz'aągee dahńdał;
áik'ehgo nnee bá da'idaanii nyaágo, Shit'eké, yúdahgee
dahńdał, niłniigo, kú neheskaihií bińáał itisgo nni'dilteeh.
¹¹ Hadń itisgo ádestijihń ádaagoch'olba'go ádolniik; áiná'
ádaagoch'olba'ń itisgo at'éégo ádolniil.

¹² Jesus nnee bá da'idaanii áldó' yich'í' hadziigo gáyihni,
Nigowaąee ha'iz'aągo da'idaayúgo, dagohii o'i'aągo
da'idaayúgo, doo dá nit'eké, nik'isyú, nik'íi, dagohii ízis
da'it'iinii na'ashhahgé' daagolíinii zhá, Kú nohołkáh
da'olśaayú, biłnii da; ágándzaayúgo ni áldó', Kú rńáh,
nádaaniłdo'niiki at'éé, t'aązhi' ni nich'í' naná'doho'nił. ¹³ Ná
da'idaayúgo tédaat'iyéhií, baa dahnagoz'aanii, doo nadaakai
dahii, ła'íi bińáał édaagodinii, Da'olśaayú nohołkáh, daabiłnii
doo: ¹⁴ Áik'ehgo niyaa gozhóq doleeł; ái doo hat'íi nich'í'
nanádaihi'niil dahii bigha: nnee nł'éhi nanezna'íi naadikaihií
bijii nich'í' nanádo'nił.

15 Nnee la' Jesus yił iyaaníí dı́ yidezts'aago gábilnii, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee goz'aq yune' hadń bńn yiyaa doleelí biyaa gozhóo doleel. 16 Jesus gábilnii, Nnee la' ızisgo bá da'idaago, nnee ląągo, Kú da'olsaqyú nohołkáh, yilnıid l'e'e: 17 Áigé' da'idaaníí biká' ngonyaáagee binal'a'á gáyilnii, Hayı́ı, Kú nohołkáh, daabildeńıidı́ı, Yushdé', daabilnii; alk'iná' aqł á'ilzaa. 18 Áiná' nnee dała'á daantııgo, Doo ákú disháh da, daanii nkegonyaa. Nnee da'ıltséhiı gánıı, Ni' nagohélnii ni', áı nish'ııyú diyáá: shá ch'ıgon'aah, nánoshkaqah. 19 La'ihıı gánádo'ńıid, Shiı magashi bena'ibaqsé gonenan nahélnii ni', áı bınshtáahyú diyáá: shá ch'ıgon'aah, nánoshkaqah. 20 La'ihıı aldo' gánádo'ńıid, Shiı shi'aad gozlıı ni', áı bigha doo ákú nsháh da. 21 Nal'a'á binant'a' áı nneehıı hat'ıı daanıihıı yił nagosni'. Nant'ánhiı bágóchııdgo binal'a'á gáyilnii, Ti'i, dahale, kıl goznilıı biyi' da'itinyú, kıl bigizh ch'énádaagozt'i'yú nnee tédaat'iyéhiı, baa dahnagoz'aanıı, doo nadaakai dahıı, la'ıı bınaá édaagodiniı, Yushdé', daabilnii. 22 Áigé' nal'a'áhıı binant'a' gáyilnii, Shinant'a', áshilnıihıı alk'iná' begolzaa, ndi t'ah goz'aq. 23 Nant'ánhiı binal'a'á gáyilnii, Ti'i, da'itinyú la'ıı kıl bınaayú ch'il lédaant'i'yú nihiyóod, áik'ehgo shigowa yune' ch'ilaa doleel. 24 Nnee, Kú da'olsaqyú nohołkáh, ch'éh ádaabildeńıidı́ı shi'idán doo daayolıl at'éé da.

25 Jesus nnee ląągo yił nalseek: áı yich'ı' adzaago gáyilnıid, 26 Dahadń shaa nyáahn bitaa, bima, bi'aad, bichagháshé, bik'isyú, bilahkııyú, la'ıı dabıı bi'ihina' ndi shitisgo bıł nzhoonıı, án doo shiké' higaakıı at'éé da. 27 Dahadń bitsı'ılma'áahıı doo dahiditııhgo shiké' dahdigháh dahń, doo shiké' higaakıı at'éé da. 28 Nohwitaahyú dahadń yúdahyú nil'aago ilk'e'isht'i nziyúgo, án ıltsé ndaahgoshá' da'kwıı ileeh shıhıı yołtag, dá bınil'aq shı aqł ashléhzhı' nziigo? 29 Dahyúgohiı kıl bit'áah lédn'aahıı aqł áyılnaaná' hat'ıı áile'ihıı doo aqł áile' yınés'aq dayúgo, nnee bınaál doo aqł áile' dahıı baa daadloh nkegonyaa, 30 Gádaanıigo, Áı nneehıı it'i nkegonyaa ndi doo aqł áile' yınés'aq da. 31 La'ıı nant'án, nant'án la' yił nagonłkaad doleelyúgo, ıltsé ndaahgoshá' yaa natsekees, shisiláada gonenango doo náhóltag dayú la' nant'ánhiı bisiláada nadin doo náhóltag dayúhi bıł nagonshkaad dáıik'eh shı, nziigo? 32 Dahyúgohiı, yił nagonłkaadıı t'ah ńzaadgé' hikaahná', bá ch'inııh nadai'aahıı bidáhzhı' daidi'aa gádaayılđinıihgo, ıl'eké náodleeh. 33 Áik'ehgo nohwitaahyú dahadń bıyéehıı dawa bıł nzhoohıı bigha doo yich'á'hıgháh hat'ıı dahń, doo shiké' higaakıı at'éé da.

34 Ishııh nł'éé, ndi ishııh doo nk'óqzh da silııyúgo, hat'ıı bee nk'óqzhgo ánálne'? 35 Lıı bichan ndi bıł nadigeedgo kıyaayú

doo nalkaad bik'eh da; daazhógo ch'élkáad. Hadn bijeyi' goliíní íyést's'aa le.

15

¹ Tax bich'i' nadaahi'niihí la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi dawa Jesus yídaayést's'aa go yich'i' nihikáh lé'e. ² Phárisees daanlíni la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'íchíhi Jesus yída'íltahgo gádaanii, Ái nnee, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi yich'i' nihikáh, la'íi yił da'ayaa.

³ Áik'ehgo Jesus ílch'ígót'aahgo na'goni'íi yee yił nagoln'i' gáníigo, ⁴ Nohwitaahyú la' dahadn dibelíi dała'á gonenadn da'izliyyú yinoyolgo, dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áihíi dakú nyiníłshá, áiná' dała'á bich'á' ch'a'oyááhíi yíka ntaah, dá náidnłtjizh'i'? ⁵ Náidnłtjiná' yaa bił gozhógo biwosyú dahilteeh. ⁶ Bigowayú nádzaago bit'eké la'íi ba'ashhahgé' daagolíníi dała'áyíłlaago gádaayihni, Shił nohwil daagozhó le'; shidibelíi ch'a'oyáa n'íi náidłtjil. ⁷ Da'áik'ehgo aldo' nnee dała'á nchog'o at'ééhłn binchog' yich'á'zh'i' adzaahn, ngost'ádin ngost'ái nnee daanjog daanzigo binchog' doo yich'á'zh'i' ádaane' dahíi bitisgo yaaká'yú baa kol daagozhó doleel, nohwildishni.

⁸ Isdzán la' zhaali béshłigai be'alzaahi gonenan nainilgo, dała'á baa ch'a'oltog'yúgo, kog' yidilłtaadgosha' nágolshóhgé' yiká déz'ij, danáidn'aažhi'? ⁹ Náidn'aaaná' bit'eké la'íi ba'ashhahgé' daagolíníi dała'áyíłlaago gádaayihni, Shił nohwil daagozhó le'; zhaali shich'a'oltog' n'íi nádi'aa. ¹⁰ Da'áik'ehgo aldo' nnee dała'á nchog'o at'ééhłn binchog' yich'á'zh'i' adzaahíi bigha Bik'ehgo'ih'i'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi bińaál gózhog' doleel, nohwildishni.

¹¹ Jesus gánado'niid, La' nnee biye' naki golíi lé'e: ¹² Iké'gee nagháhihíi bitaa gáyihni, Shitaa, dawahá níyééhíi łahzh'i' shiyéé doleelíi shaa nné'. Áik'ehgo bá ilk'íiyiné'go yaa yiné'. ¹³ Da'kwíi iskaą hik'e iké'gee nagháhihíi dawahá bíyééhíi dała'áyíłlaago nzaadyú óyáa, akú da'adzaayú analwołgo dawahá bíyéé n'íi aał ch'ayishchijih. ¹⁴ Dá aał ch'ayishchijina' áígee shina' góyéégo daagodeyaa lé'e; áik'ehgo dawahá yidn nłjigo nkenyaa. ¹⁵ Nnee la' áígee daagolíníi yá ná'nziid; góchi yá nádi'né'go. ¹⁶ Góchi bi'idán dák'azhá yiyaa ndi nnee doo la' bá'diné' da. ¹⁷ Ídínagoszjidgo gádildi'nii, Shitaa yánada'iziidíi łáago bi'idán daagolii, ik'e'an naznilgo, áiná' shihíi shina' dák'azhá shizilhee! ¹⁸ Shíi nádishdážgo shitaa bich'i'yú nádésdzá, áik'ehgo gábildishnih, Shitaa, yaaká'zh'i' bich'i', la'íi ni nich'i' nchog'o asdzaa, ¹⁹ Doo niye' daashilch'inii bik'eh sitii da: nánada'iziidíi k'ehgo nashíłtēeh. ²⁰ Áik'ehgo nádiidzaago bitaa yich'i' onádzaa. T'ah nzaadgé' nádaalna'

bitaa biltsaago baa ch'ozbaadgo bich'i' nádilwod, bizénáschidgo bizts'os lé'e. ²¹ Biye' gábilnii, Shitaa, yaakázhi' bich'i', la'íi ni nich'i'nch'og'o asdzaa, doo niye' daashilch'inii bik'eh sitíida. ²² Áiná' bitaahíi yánada'iziidi gádaayinii, Diyagé dázho itisgo nkt'éhihíi kú ndaanoltsoosgo bá ádaagole'; gan bik'edn'áne bik'e daadoł'aa, kee aldo' bá ádaagole': ²³ Magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íi nádaadoł't'e'go bá daazołhee; áik'ehgo daahidaago nohwil daagozhóq le': ²⁴ Díi shiye' daztsaa nsí n'íi t'ah hinaa láá; ch'a'otłizh n'íi nádiltíih. Áik'ehgo bil daagozhóq nkegonyaa. ²⁵ Biye' iltsé nagháhihíi k'edolzaayú naghaa n'íi nádaak: án kih yit'ahzhi' nnyáána' bésh dilwoshé bee idot'aaná' da'ch'ilzhishgo yidezts'aa. ²⁶ Nada'iziidi la' yiká ánniidgo nayidilkid, Hat'íi bigha ágot'íih? ²⁷ Gábilnii, Nidizhé nádzáá; nitaa magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íi bá zesdii, nidizhé dánkt'éé nt'éégo baa nadzááhíi bigha. ²⁸ Áik'ehgo bágóchíidgo doo ha'agháh dahíi bigha bitaa bich'i' ch'ínyáago, Ha'ánnáh, bilniigo náboqaah lé'e. ²⁹ Bitaa yich'i' hadziigo gáyinii, Doo alch'idé legodzaa da nich'oshniigo áshilniihíi dawa bikisk'eh ánsht'ee ni'; ndi gant'ízi zhaazhé ndi t'ah doo hwaa shaa nłteeh da, shit'eké bil shil daagozhóq le'at'éhi: ³⁰ Áiná' díi niye', bizháan da'adzaahíi yil anákeelgo dawahá níyéé n'íi aal ch'ayishchijná' nádzááyú, dagoshch'i' magashi bidinesk'ah n'íi bá zínłhii. ³¹ Bitaa gábilnii, Shiye', ni nil gonshii, shiyéehíi dawa níyéé. ³² Nohwil daagozhóq, nohwil gonedliigo dávik'eh go'íi: díi nidizhé daztsaago daandzi n'íi hinaa; ch'a'otłizh n'íi nádiltíih.

16

¹ Jesus bitsilke'yu yich'i' hananádzii, Lah nnee ízigo it'íni la' nnee bána'iziidihi bíyéehíi dawa yinádéz'íigo nyinkti lé'e; ái nnee ízigo it'íi n'íi gádaabilch'inii, Niyéehíi yinádéz'íiníi dawahá nich'á' da'izłii ái'íi. ² Áik'ehgo bána'iziidíi, Yushdé', yilniiidgo gáyinii, Hat'íi láá daanilch'iniigo naa idists'ag? Naltsoos biká'dawahá shiyéehíi shá beda'izoh n'íi shaa nán'aah; k'adíi dawahá shiyéehíi doo shá binádíi'íi da. ³ Na'iziidíi gádildi'nii, Hago laa ashne'? Shinant'a' dawahá bá binádesh'íi n'íi shich'á' nágodn'aa: doo nagoshgeed bik'eh da; idóshkeedyúgohíi ádaayánsdzí. ⁴ Shíi hago ashne' bígonsi, kodé' ch'ínáshi'dolt'e'go nnee bitashaa doleelgo. ⁵ Áik'ehgo binant'a'íi yaa hadais'aa n'íi, Yushdé', daayiniiigo, da'iltséhihíi gáyinii, Shinant'a' da'kwíi naa ha'áa? ⁶ Mazhíil dałá'á gonenadíni ik'ah bee kedaanes'aago, nii. Áik'ehgo gánáyildo'niiid, Dagoshch'i' ndaahgo ashdladin zhá shaa ha'áa ánágódle'go k'e'ilchíi. ⁷ La' gánáyildo'niiid, Nihíi da'kwíi naa

ha'áá? Áík'ehgo gáníí, T'oh naghái ízis nchaahíí dała'á gonenadín dádeskadgo. Áík'ehgo gánáyikdo'níid, Tsebídín zhá shaa ha'áá ánágódle'go k'e'ełchíí. ⁸ Nant'án bána'iziidná' bich'í' nach'aahn, Gonyááyú ándzaa laa, yilnii: díí jii ni'gosdzán biká' ágot'ee zhińéé nakaihíí daalínolt'ííhíí, idindíín zhińéé nakaihíí bitisgo daagoyáá. ⁹ Ni'gosdzán biká' ízis it'iiníí bee nohwit'eké ádaagódle'; áík'ehgo ásdijđgo dahazhí' daagolíyyú nohwá ch'ídaadotijł, nohwildishnii. ¹⁰ Hadn da'ayahágo ágot'eehíí ndi begondliigo nayik'í'iziidyúgo ízisgo ágot'eehíí aldó' begondliigo nayik'í'iziid doleek: hadn ayahágo doo bik'ehyú át'éé dayúgo dážhó itisgo doo bik'ehyú át'éé da doleek. ¹¹ Áík'ehgo ni'gosdzán biká' it'iiníí doo nzhoggo ádaanołsı dayúgo, hadn yaaká'yú it'iiníí nohwaa yiné' áiná'? ¹² Ła' bíyéhi doo bá nzhoggo ádaanołsı dayúgo, hadn dánohwíí nohwíyéehíí nohwaa yiné' áiná'?

¹³ Doo hadn binant'a' naki da: dała'a bił nchó'ná' ła'ihíí bił nzhog doleeki at'éehíí bigha, dagohíí dała'á yotá'ná' ła'ihíí yich'ółaa doleeki at'éé. Bik'ehgo'ihí'nań ła'íí it'iiníí dała' doo hago'at'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ¹⁴ Phárisees daanlíni, zhaali ádahádaat'ínihi, díí dawa daidezts'aqaná' Jesus yaa yadaakti'go yaa daadloh lé'e. ¹⁵ Áík'ehgo gáyilnńiid, Nńee binadzahgee daanołshog ádaanoł'ij ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwijíí yune'íí yígółsı: nńee hat'íí itisgo ádaayonihíí, áí Bik'ehgo'ihí'nań bił nchó'. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí ła'íí binkááyú nada'iziidíí ádaanihíí yebik'ehgo ngóhéyáá, John nyáázhi': áigé' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí nł'téégo baa na'goni'íí t'ah baa nadaagolni' goldoh, áík'ehgo nńee dała'á daantıígee dážhó hádaat'ijgo idéédaalnaa. ¹⁷ Yáá ła'íí ni'gosdzán bilgo bech'igonáhgo doo nyee da, áiná' begoz'aaníí dážhó da'ayahágo ndi bech'igowáhgo nyee. ¹⁸ Dahadn bi'aad yil ilk'ínát'aazhgo ła'i yil nnaná'ńááyúgo án nant'í' naghaa: ła'íí dahadn isdzán biká' yó'onáyilt'e'n yil nńááyúgo áí nńee nant'í' naghaa.

¹⁹ Łah nńee ízisgo it'iiníí, nak'a' nł't'éhi lichigo dot'izhi bidiyagé lé'e, dajji biigha idán lán ilíiníí zhá yiyáni. ²⁰ Áí nńee bich'ígót'i'gee ła' nńee idókeedi dá lóód zháhi, Łázarus holzéhi, ndaabich'istij. ²¹ Nńee ízis it'iiníí iyaagé' bán bizhool nanidéhíí shá dó'né' hadó' nzi lé'e: ła'íí licháné baa hikáhgo biká' lóódíí daayilnaad. ²² Nńee tét'yé n'íí daztsaago Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí Abraham bijíiláhzhí' idéyółta'go onádaabistij lé'e: nńee ízis it'ij n'íí aldó' daztsaago łektij. ²³ Ch'iidntahyú dážhó biniigonł'téégo hadag déz'ijgo nzaadyú Abraham Łázarus idéyółta'go yiltsaą.

24 Áík'ehgo Abraham nawode yich'í' ánniid, Abraham, shi-
taa, shaa ch'onba'go Lázarus shich'í' n'áá, bilázhoozhíí tú
bee náyólt'oodgo shizaad shá yinołk'az; díí kọ'íí biyi' ny-
eego shich'í' nagowaahíí bighą. 25 Áíná' Abraham gábiłnniid,
Shiye', t'ah hinnááná' bínánłńłh, dawahá nł't'éehíí níyée ní',
áíná' Lázarus doo hat'íí nł't'éhi bíyée da ní': k'adíí án nł't'éego
ábi'dilzi, áíná' nihíí k'adíí niniigonł't'éé. 26 Nohwíí nohwi-
gizhgee dážhọ yúyahgo nalwozh ałdó': áík'ehgo kodé' azhi'
nach'idikáh doleeł n'íí doo hago'at'éégo akú nach'idikáh át'éé
da; áíná' doo yushdé' nach'idikáh át'éé da. 27 Áík'ehgo nnee ízis
it'íí n'íí gánniid, Shitaa, nánoshkaąh, Lázarus shitaa bigowaýú
n'áá: 28 Shik'isyú ashđla'í golíí; aí doo kúyaa góyéeego
goz'ąą yuyaa dikáh da doleełhíí bighą Lázarus bił nagolni'go
n'áá. 29 Abraham gábiłnniid, Bíí Moses ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań
binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiiníí yedaagoyíí; aí
yídaayést'sąą le'. 30 Ágánniid, Dah, shitaa Abraham: áíná'
dahadń daztsánihi bich'ą'gé' nánł'ááyúgo shik'isyú binchọ'íí
yich'ą'zhi' ádaane' doleeł. 31 Abraham gánábiłdo'nniid, Moses
ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiiníí
doo daidits'ag dayúgo, daztsáni naadiidzaago bił nadaagolni'
ndi doo da'odłąą da doleeł go'íí.

17

1 Jesus bitsiłke'yú gáyıłnniid, Nakídintaahíí dábegolne' go'íí,
áíná' hadń na'íntaahíí bá góyée doleeł. 2 Tsée be'ik'áhi nchaahi
bik'osyú bídestł'qoogo túnteel beh hilt'e'go bá nzhọq doleeł ní',
díí doo ízigo ádaat'ee dahíí dałá'á nchọ'go at'íígo doo áile' da
doleełhíí bighą.

3 Ídáadaesółt'íí: nik'isn nich'í' nchọ'go at'ííyúgo bee
bich'í' yánłti'; áík'ehgo, Shaa nágodin'áah, niłniiyúgo baa
nágodin'áah. 4 Dałá'á jii gosts'idn nich'í' nchọ'go ánádzaayúgo,
gosts'idn nich'í' ánádzaago, Shaa nágodin'áah, niłniiyúgo, baa
nágodin'áah. 5 Jesus binadaal'a'á gádaabiłni, Nohwi'odłá'íí
dayúweh nohwá bínáhodaalągo áńłł. 6 Áík'ehgo Jesus
gádaabiłni, Nohwi'odłá' mústard biyígé ga'at'ééyúgo ndi,
díí tsı sýcamine holzéhi gádaabiłdołni, Dáni nkeghadgé'
hádńłts'qoogo túnteel biyi'gee ik'endléé; áík'ehgo da'ánniiyú
ane' doleeł. 7 Nohwitahyú ła' bána'iziidíí bá nagodzjizyúgo,
dagohíí magashi bá nanyoodyúgo, ya' kíyaagé' nádzáago
gáyıłniih née, Yushdé', dák'ad ndaahgo ináá? 8 Dah, áíná'
gáyıłniih, Shá á'ile', áigé' ik'e'idleego shich'í' n'ííkáah, ąął
iyáágé' ąął ishđłąyúgo; bikédé'go ináá ła'íí idłáą. 9 Ya'
bana'iziidíí da'áyıłniiyú adzaahíí bighą, Ahíyi'ee, yiłni
née? Dah, nsj. 10 Nohwíí ałdó' da'ánohwiłdi'niihíí dawa

ádaasolaayúgo gádaadohñiih, Nohwíi doo nił daandliį dago ná nada'iidziid: hat'íi, Ádaale', nohwídi'ñiihíi zhá ádaasiidlaa.

¹¹ Jerúsalemyú higaalyú Jesus Samária la'íi Gálilee bigizhyú higaal lé'e. ¹² Gotah yune' oyáago nnee gonenan lóód doo ínádih dahi, léprosy holzéhi, yaa nakaihi baa hikai, aí da'anahyú naziigo, ¹³ Daadilwoshgo gádaañii, Jesus, Nant'an, nohwaa ch'onbáah. ¹⁴ Jesus aí nneehíi yiltsaągo gádaayihñii, Daadołkáhgo okaąh yedaabik'ehi bich'i' ch'í'nah ádaadołdle'. Hikahná' nt'éé nádaasdlįi lé'e. ¹⁵ Aí nnee dała'á nábi'dilziihíi yigołsiįdgo t'aązh'i' Jesus yaa nadzáá, nádziihíi Bik'ehgo'ihina' na' ya'ahénziigo dilwoshgo, ¹⁶ Jesus biyahzh'i' hayaa adzaa, Ahíyi'ee, yihñiigo: án Samáriagé' gólnihi. ¹⁷ Áigé' Jesus gábiñii, Gonenan nádaadziihná' ngost'áihíi hayú? ¹⁸ Dadín zhá lahgé' nneehihi t'aązh'i' nadzáá, Bik'ehgo'ihina' na' ya'ahénziigo. ¹⁹ Nádnáhgo hínaál, ni'odłá'íi nt'éégo ánániidlaa, yihñii.

²⁰ Phárisees daanłini Jesus nayídaadiłkidgo gádaayihñii, Da'os'ah Bik'ehgo'ihina' na' nant'aa doleełi kú bengowáh? Jesus gánii, Doo hwit'iigo kú bengowáh da: ²¹ Kúńko dín'ii! dagohíi, Nláhyú nláh! doo daach'inii da: Bik'ehgo'ihina' na' ak'iná' nohwiyi' yune' nant'aa. ²² Jesus bitsilke'yu gáyihñii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi bijii dała'á nách'oltséh hádó' daanołsiįh doleeł, ndi doo ndaahołtséh át'éé da goldohíi dahagee biká' ngowáh. ²³ Nláhyú daadeł'ii, dagohíi, Kú daadeł'ii, daanohwiłch'inii doo: áiná' akú dołkáh hela', biké' dołkáh hela'. ²⁴ Hada'didla'íi bee yáa dáłázhińéégé' lahzhińéégo bee got'ii nágodleeh; áik'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ánsht'ee doleeł ch'í'nah áshi'delzaahíi bijii. ²⁵ Dabi'ıltsé ląągo shiniigodilne'go daaknolt'iihíi doo hádaashit'ii da doleeł. ²⁶ Noe t'ah golłina' ágot'ee n'ii k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánsdháhíi bijii aldó' ágágot'ee doleeł. ²⁷ Áiná' Noe tsina'eełi yiyi' oyaazhi' da'ch'iyąą ni', da'ch'idłąą ni', nnádaach'ılse' ni', la'íi laa daagoch'ihiniłgo nnádaaze' ni', áigé' tú idezjoolgo ąął tú bił daach'idesdzii'. ²⁸ Lot t'ah golłina' aldó' da'ágágot'ee ni'; da'ch'iyąą ni', da'ch'idłąą ni', nada'ch'ihihñiih ni', kaa nadaahi'ñiih ni', k'eda'ch'idilee ni', la'íi gowa' ádaagoch'ile' ni'; ²⁹ Áiná' Lot Sódome' ch'ínyááhíi bijii kọ' la'íi tséé łkọ'i, brimstone holzéhi, yaaká'gé' náłtáągo ąął daakowáą'. ³⁰ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ch'í'nah ádideshdle'híi bijii aldó' ágágot'ee doleeł. ³¹ Aí bijii hadn' bikih biká'yú dahsdaahn' bikih yune' bíyééhíi siné'i, gódah yiká o'ánádáh hela': da'áik'ehgo aldó' nnee k'edolzaahíi yiyi' nagmaahn' t'aązh'i' ánáo'ne' hela'. ³² Lot bi'aadn' bínádaahñiih. ³³ Dahadn' bi'ihina' yaa bił goyééhń, aí bich'á' da'izłiį hileeh; áiná' dahadn' ádaayis'nahgo bi'ihina'

da'izlǐ́ silǐ́'n̄ ihí'naa doo ngonel'aq̄ dahí́ yee hiṇaa doo. ³⁴ Shí́ gánohwǐdshṇii, Áí bitl'é' nṇee naki dashteezhgo, daḷa'á nádilteehná' la'íí da'akú sitǐ́ doo. ³⁵ Isdzáné naki lisht'a da'ik'aayúgo, daḷa'á nádilteehná' la'íí da'akú sidaa doo. ³⁶ Nṇee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, daḷa'á nádilteehná' la'íí da'akú sizǐ́ doo. ³⁷ Hayú, nohweBik'ehń? daabihṇii. Jesus gádaabihṇii, Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi daḷa'at'éé doleeł.

18

¹ Da'ch'okaq̄ah nt'éégo doo kił iyeeh dago Jesus na'goni'íí bee ilch'ígó'aahgo ² Gánṇiid, Łah kih goznilyú yánáltihń gólǐ́, Bik'ehgoihí'nań doo yidnǐsini da, nṇee doo bił ilíni da: ³ Ła' isdzán, itsaa nlíni, áígee golíni dakozhǎ baa nadáhgo gábihṇii, Shá ilk'ígodnǐdḡoh, nṇee la' shik'ennihíí bighǎ. ⁴ Dét'ihézhǐ', Dah, yihṇii: ndi bikédé'gohíí dabíí gádildi'nii, Bik'ehgo'ihí'nań doo dinsǐ da, nṇee doo shił ilǐ́ da; ⁵ Da'ágát'éé ndi díí itsaahíí ts'ishildǐihíí bighǎ bá ilk'ígodishdḡoh; dahyúgohíí kú nádáh nt'ééyúgo shiyilhá. ⁶ Jesus gánádo'niiid, Yánáltihń doo dávik'ehyú át'éé dahń ánniidíí ídaayesólts'aq̄. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nṇee hayinǐlǐshǎ' dajǐ́ biigha la'íí datl'é' biigha bich'í' ádaaniihíí bich'í' ídéstsaq̄ago nzaad godihigháh ndi yá ilk'ígodildḡoh. ⁸ Dagoshch'í' yá ilk'ígodildḡoh, nohwǐdshṇii. Da'ágát'éé ndi shíí nṇee k'ehgo Niyááhíí nánsdzaagoshǎ', ni'goszdzán biká' nṇee daashodlaaníí la' daastséh shǐ? ⁹ Jesus nṇee la' dážhḡ nshḡo daanzǐgo dabíí zhǎ ádaa da'odlǐgo, la'íí doo hadń yil da'óltagi da, ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee hadziigo gáyihṇii: ¹⁰ Łah nṇee naki wǎ'yú da'ch'okaq̄ah goz'aq̄ yune' o'áázh l'é'e; daḷa'á Phárisee nlíni, la'ń tax bich'í' nadaahi'nǐli. ¹¹ Phárisee nlínihn̄ ídá'okaq̄ahgo gánǐí, Bik'ehgo'ihí'nań, shíí la' nṇee ádaat'eehíí k'ehgo doo ánsht'ee dahíí bighǎ naa ahénsǐ, áí aadaanchǐ'íí, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, nant'í' nadaakaihíí, díí tax bich'í' nahi'nihń ndi doo bik'ehgo ánsht'ee da. ¹² Shíí dańán godilziníí biyi' nakidn dáshinǎ' oshkaq̄ah, la'íí dawahn shiyééhíí dágonenanyú ilk'é'nilgo daḷa'á Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nanáhishṇii. ¹³ Áiná' tax bich'í' nahi'nihíhn̄ da'anahyú sizǐ́go bijǐláhzhǐ' nyínłts'ǐ, dá doo hadag dighaalé gánǐgo okaq̄ah, Bik'ehgo'ihí'nań, shíí shinchḡ' láníhi shaa ch'onba' le'. ¹⁴ Shíí nohwǐł nadaagoshṇi', Áí nṇeehn̄ gowayú onádzaa, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee bízhǎ binchḡ' n'íí bich'ǎ'né'ná' la' nṇeehíí, dah: hadń itisgo ádéstǐihń ádaagoch'olba'go ádolniił; áiná' hadń ádaagoch'olba'ń itisgo at'éégo ádolniił. ¹⁵ Jesus mé' baa ndaach'ihenzil l'é'e, yiká ndaadilniih daabich'ido'nǐgo: áiná' Jesus bitsilke'yu daayiltsaq̄ago, Doo ágádaalt'ǐ́ da, daabihṇiiid. ¹⁶ Áiná' Jesus, Yushdé', daayihṇiiigo, Ch'ík'eh chǎgháshé shich'í'

nihikáh le', doo t'aazhí' daahínóltá' da; bíí ga'adaat'eehíí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanlií, niigo. ¹⁷ Da'aníigo gádaanohwíldishnii, Dahadń chagháshé alch'íséhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí nágodn'aayúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníí itah hileeh. ¹⁸ Łah nant'an Jesus nayidílkidgo gáyihńii, Iłch'ígó'aahíí nł't'éhi nłínihi, hago łąą áshne'go ihí'naa doo ngonel'aą dahíí bee hinshnaa doleel? ¹⁹ Jesus gábihńii, Hat'íí bighą nnee nł't'éhi shihńii? doo hadń nł't'éé da go'íí, dała'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nań zhá. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áá l'é'ehíí bigońłsı go'íí, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'izilhee da, Doo ich'in'ijh da, Doo l'é'ch'ılchoo da. Kitaa ł'íí kimaa ch'idńłsı. ²¹ Nneehíí gábihńii, Ánii nashaagé' godezt'igo áí dawa bee ánsht'ee. ²² Jesus áí yidezts'aąná' gábihńii, Dała'á zhá doo bee ánt'éé da: ti'í, dawa níy'éehíí naa nahonihgo, zhaalihíí tédaat'iyéhíí bita'inííh, áík'ehgo yaaká'yú dawahá lán ilíni níy'éé doleel: áíná' yushdé', shiké' dahsinnáh. ²³ Áí yidezts'aąná' doo bił gozhóq da silij: dązhó ízis it'ijhíí bighą. ²⁴ Doo bił gozhóq da silijigo Jesus bigońłdná' gáníí, Nnee ízis da'it'iiníí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleehgo dązhó bá nyee! ²⁵ Łíí bighán ha'í'áhíí bená'kadé bigha'í'ányú ch'égháhgo bá nyeená' ízis it'iiníí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníí itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Nnee áí daidezts'aaníí gádaanii, Áíná' hadń zhá hasdábí'dilteeh? ²⁷ Jesus gáníí, Nnee dahat'ihíta doo łayole' at'éé dahíí Bik'ehgo'ihí'nań łayile'hi at'éé. ²⁸ Peter gábihńii, Nohwíí nohwíy'éé dawa bich'á' dahdihikainá' níké' dahsiikai ni'. ²⁹ Jesus gánádaabıldo'niid, Da'anii gádaanohwíldishnii, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanlijzhí' itah nlijhíí bighą bigowa, bi'aad, bik'isyú, bimaa, bitaa, dagohíí bichagháshé yich'á' dahnyáayúgo, ³⁰ Án díí goldohíí biyi' áí bitisgo doo alch'idn baa na'né' doleel, ł'íí łahgo náhodeszaago ihí'naa doo ngonel'aą dahíí yee hınaa doleel.

³¹ Jesus bitsılke'yu nakits'adahíí yil its'akaigo gádaayihńniid, Jerúsalem yúdag deikai, ákú Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú nada'iziidi n'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shaa k'eda'ashchiiníí dawa begolne'. ³² Nnee doo Jews daanlij dahíí baa shi'dilteehgo shaa daadloh doleel, yúyahgo shiniidaagodile' ł'íí shik'ídaadihizheeh doleel: ³³ Hashída'ıltsaas doo, ł'íí daashizilhee doleel, áígé' taagi jji hileehgo naadishdáh. ³⁴ Áíná' hat'íí niigo aníihíí doo ł' yıdaagońł da: aníihíí baa ch'ananl'igo doo bił idaagozi da.

³⁵ Jesus Jéríko k'ad yaa higháhná', ł' nnee bińáá ágodini idókeedgo itín bahyú sidaa: ³⁶ Nách'olseełíí yidezts'aągo, Hat'íí

lǎá ágodzaa, ñiigo na'ídiłkid lǎ'e. ³⁷ Áík'ehgo gádaabiłch'ini, Jesus, Názarethgé' gólíni, kúk'e higaał. ³⁸ Áík'ehgo nádidilghaazhgo gáníi, Jesus, David biYe' nłíni, shaa ch'onbáah. ³⁹ Ła' ádn náłseełí bił daadestehgo, Godnch'áad, daabiłñii, áiná' da'tiségo dilwosh, gáníigo, David biYe' nłíni, shaa ch'onbáah. ⁴⁰ Jesus nnyáágo, Yushdé' bił dołkáh, ñii: bit'ahzhi' nyááná' nayídiłkidgo ⁴¹ Gáyilñii, Hat'íłlá ná áshle' hánt'ii gá? Nñee biñáá ágodiníi gábiłñii, SheBik'ehń, desh'iiigo ánáshidle'. ⁴² Jesus gábiłñii, Niñáá nágódleeh, ni'odłǎ' nłt'éégo ánániidlaa. ⁴³ Dagoshch'i' go'ii nasdljigo biké' dahiyaa, Bik'ehgo'ihinań ba'ahenzigo: áík'ehgo nñee dawa daayiltsaąná' Bik'ehgo'ihinań ya'ahédaanzǐ lǎ'e.

19

¹ Jesus Jérikeyú ch'ínyáá lǎ'e. ² Ákú ła' nñee Zacchéus holzéhi, tax bich'i' nadaahi'niłłí da'tiséyú sitíni, ízis it'ini goljǐ lǎ'e. ³ Jesus holzeehń yiłtséh hát'ii; áiná' nñee daakiłjizhgé' bíi ałch'íséhú bighǎ ch'éh histséh nzi lǎ'e. ⁴ Áík'ehgo náłseełí yádn nádilwodgo Jesus ch'égháh doleełyú gashdla'á nan'áhi yikázhi' hayáá. ⁵ Jesus áígee nyááná' hadag déz'iiiná' gábiłñii, Zacchéus, dáhałe gódah ch'innáh; díi jii nich'i' hasta' deyaá. ⁶ Áígé' dáhałego gódah ch'inádzago yaa bił gozhóogo gowayú yił onát'aazh. ⁷ Nñee ái daayiltsaąná' bída'iltahgo gádaani, Nñee doo bik'ehyú at'éé dahń yaa hasta' oyáá. ⁸ Zacchéus nnyáágo Jesus gáyilñii, ShiNant'a', dawahá shíyéehíi ilni'gé' tédaat'iyéhií baa hishñił; áiná' dahat'ihíta bee bich'i' nashich'a'yúgo, diłdn dábitisyú da'ágánaółǎago bich'i' nanádihishñił. ⁹ Jesus gábiłñii, Díi jii behasdách'igháhíi kogee naháztaanií bee bá goz'aa, Zacchéus ałdó' Abraham bich'á'gé' bi'dishchíni at'éégo. ¹⁰ Shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, nñee ch'a'onezdeehíi biká daadesh'ii ła'ii hasdáhishñiłhíi bighǎ niyáá. ¹¹ Nñeehíi ídaayést'ǎago Jesus ilch'ígót'aahgo na'gon'ii yee bił nanádaagoñi', Jerúsalemyú dák'azhǎ hígháhíi bighǎ, ła'ii Bik'ehgo'ihinań nant'aa doleełí dagoshch'i' ch'i'nah áile' daanzihíi bighǎ. ¹² Łah nñee ízigo at'éhi nzaadyú óyáá, nant'án ábi'dilne'go, áígé' nádáhgo. ¹³ Nñee gonenan bánada'iziidií, Yushdé', daayilñiiidgo, bestso pounds holzéhi dałá'ago daantjige yita'izñii gáyilñiiigo, Díi zhaalihíi bigowáhgo ádaale', danánsdzaazhi'. ¹⁴ Áiná' nñee áígee daagolíníi daabich'ółaaahíi bighǎ ch'ini nadai'aahíi biké' odais'a' gádaaniigo, Díi nñeehń doo nohwinant'a' hileeh hádaahiit'ii da. ¹⁵ Nant'án ábi'delzaagé' nádzáago, Shánada'iziidi zhaali baa daasiñilíi yushdé' shá daabiłdoñiih, ñii lǎ'e, dałá'á daantjige zhaali da'kwíi ádaizlaahíi bígonsihíi bighǎ. ¹⁶ Da'iltse baa nyááhń

gábil̄nii, Shinant'a', nizhaalihíí gonenan itisyú ánáyiidlaa. ¹⁷ Áík'ehgo gáyil̄nii, Nlt'éégo shána'izíidi, nlt'ééyú ándzaa l̄á: da'ayáhá ndi nlt'éégo shá ánlahíí bigh̄a gonenaágo k̄ih gozn̄ili bá nant'áágo ánishl̄e'. ¹⁸ Iké'gee nanádzááh̄n gán̄íí, Shinant'a', nizhaalihíí ashdla' itisyú ánáyiidlaa. ¹⁹ Áík'ehgo gáyil̄nii, Nihíí ashdla'go k̄ih gozn̄ili bá nant'áá doo. ²⁰ Ła' nanádzáágo gán̄íí, Shinant'a', kóh nizhaali, bil̄ isíidiso go ná sílné' ni': ²¹ N̄nee doo begónedz̄aą dahi n̄l̄íh̄íí bigh̄a nénásdzid: hat'íí doo ninne' dahíí dahnné', hat'íí doo k'edínlaa dahíí náhigéesh. ²² Nant'ánhíí gábil̄nii, Dáni niyati'íí bee ch'é'édent'aa, nch̄o'go shána'izíidi. N̄nee doo begónedz̄aą dahi nsh̄l̄j̄igo bígoñs̄j̄, doo ni'niné' dahíí nádishné'hi, łá'íí doo k'edíláá dahíí náhishgeeshi: ²³ Hat'íí bigh̄a áiná' shizhaalihíí doo shá ha'án̄il da, kú nánsdzaago bínágodzaahíí bil̄ hanañil doleel̄ ni'? ²⁴ N̄nee bit'ahyú nadaaziiníí gáyil̄nii, Bizhaali bich'á' nadaadoh̄il̄igo n̄nee bizhaali gonenanh̄n baa daanoñil̄. ²⁵ (Nohwinant'a', án la' al̄k'iná' gonenan bíyéé, daabil̄nii.) ²⁶ Gádaanoñil̄dishn̄ii, Dakówa hat'íí kiyééhíí kaa nado'né' doleel̄; łá'íí doo hat'íí kiyéé dahíí, kiyéé l̄é'e ndi kich'á' nadido'né' doleel̄. ²⁷ Áiná' díí daashich'ólaahíí, doo binant'a' hish̄leeh hádaashit'j̄i dahíí, kú shidáhyú ndaahok't'e'go shináál nadaaltseed.

²⁸ Jesus ałł nagosni'ná' ádn dahiyaa wá'yú Jerúsalemyú. ²⁹ Béthphage łá'íí Béthany k'ad yaa higháná', dzil̄ Olives holzéhi si'aągee nyááná' bitsil̄ke'yu naki oyi'la', ³⁰ Gáyil̄niigo, Ti'i, nohwádneyú gotahyú do'laash; dáha'al'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'f̄ógo baa no'laash, t'ah doo hwahá hadn̄ yiká' dahndaahi da: áí k'e'ol'adgo kú nánołqos. ³¹ Dahadn̄, Hat'íí bigh̄a k'e'ol'ad? nohwil̄niiyúgo, gábil̄didoh̄niil̄, NohwiNant'a' hat'j̄igo áhiit'j̄i. ³² Do'laash, yil̄nii n'íí dahazh'aazh, áík'ehgo Jesus dá ábil̄nii n'íí k'ehgo túlgayé zhaazhé yaa n'áazh. ³³ K'edaayi'adná' n̄nee áí túlgayé bíyéhihi gádaabil̄nii, Hat'íí bigh̄a túlgayé zhaazhé k'e'ol'ad? ³⁴ Gádaayil̄nii, NohwiNant'a' hat'j̄igo áhiit'j̄i. ³⁵ Áígé' túlgayé zhaazhé Jesus yaa daizl̄qozgo bidiyágéhíí biká' dahdaihezñil̄ná' Jesus yiká' dainesdaa. ³⁶ Bil̄ higaalyú bádnyú n̄nee bidiyagé yídaagosteel l̄é'e. ³⁷ Jerúsalemyú k'ad yaa highángo, dzil̄ Olives holzéhi si'aągé' hayaa iditingee biké' nálseel̄íí íziso go áná'ol'j̄il̄íí daayil̄tsaąhíí bigh̄a bil̄ daagozh̄ógo Bik'ehgo'ih̄i'nañ ya'ahédaanz̄igo nádaadidil̄ghaazhgo gádaañii nkegonyaa: ³⁸ Íziso Nant'án, nohweBik'eh̄n bizhi' yee higaah̄n ba'ahégosini at'éé: yaaká'yú il̄ch'igont'éé, da'tise goz'aągee idindín. ³⁹ N̄nee biñáál ágot'j̄idíí łá' Phárisees daanl̄ini Jesus gádaayil̄nii, Il̄ch'ígó'aahíí n̄l̄ini, níké' nálseel̄íí, Doo daagonol̄ch'aad da, daabil̄nii. ⁴⁰ Áiná' gádaayil̄nii, Áí

doo daagonlch'aad dayúgo dá tséé ndi nádaadidilghaash go'íinohwíldishñii.

41 Ahánégé' higaaná' kñh gozníli yítsaago yaa hichag.
 42 Gáníigo, Díi jñi ndi hat'íi bee niyi' ilch'í'gont'éé doleeñi bígoñslyúgo nñ'éé doleeñ ni! Áiná' naa ch'anal'í'.
 43 Nik'edaannihíi nñnaa leedaagodigeedgo leezh nñnaa leedn'aago doo hwaa ch'ígót'i' da doleeñi bich'í' goldoh.
 44 Nkínádaanidikt'eeh doo, ni la'íi nichagháshé niyi' daagolíníi; doo la' hayú tséé ilk'idaanasdláago ádaanile' da; Bik'ehgo'ihinañ naa nyááná' doo bígoñsñ dahíi bigha.
 45 Da'ch'okaqah goz'aq yune' Jesus ha'ayáago akóne' baa nada'iníihíi ch'inihiyood nkegonyaa lé'e; 46 Gádaayilñiigo, Díinko bek'e'eshchij, Shikñhíi kñh biyi' da'ch'okaqahíi át'éé, áiná' nohwihíi daan'íihíi bigowa ádaagosolaa laq. 47 Dawa jñi da'ch'okaqah goz'aq yune' ilch'ígó'aah lé'e. Okqah yedaabik'ehi la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchihíi la'íi nñee itisgo nadaandeehi daabizilhee hádaat'ij, 48 Ndi doo hago ádaabile' da: nñee nñ'éégo bich'í' ídaayéstsaqahíi bigha.

20

1 Lah da'ch'okaqah goz'aq yune' Jesus nñee yil ch'ígó'aahgo nñ'éégo na'goni'íi yaa nagolñi'go okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchihíi, la'íi Jews yánazini baa hikaigo, 2 Gádaabilñii, Hadn bik'ehgo ánánt'ijil, nohwil nagolñi', hadn naa godin'áago ánt'ijh? 3 Jesus gádaabilñii, Shíi aldo' da'á nanohwíldishkid; ái shil nadaagoñi': 4 Ya' John baptize ádaagole'íi yaaká'gé'go née, dagohíi nñee bich'á'gé'go née? 5 Lil yádaakti'go gádaakildi'nii, Yaaká'gé'go daan'niihyúgo gánohwíldiníih, Áiná' hat'íi bigha doo daaholdlaq da lán? 6 Áiná', Nñee bich'á'gé'go, daan'niihyúgo: nñee nohwil ledaats'ilne': John da'anii Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi nñi ni' daanzihíi bigha. 7 Áik'ehgo, Doo baa nadaagolñi' da, daanii. 8 Jesus gánábildo'niiid, Shíi aldo' hadn bik'ehgo ánásht'ijhíi doo nohwil nagoshñi' da. 9 Jesus díi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee nñee yil nanagolñi' nkegonyaa; La' nñee dasts'aa k'eidnláago bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'aqaná' lahyú ni' goz'aqayú óyáá, ákú sidaago nzaad begodigháhyú. 10 Da'nest'áqgee ngonyáago la' bána'iziidi bidasts'aa bá yinádaadéz'ini yich'í' oyl'a', binest'a' la' bá náyiné'go: áiná' dasts'aa bá yinádaadéz'inihíi nbída'eshtlzhná' dá dílkqohgo onádaabis'a'. 11 Bána'iziidíi la'ihíi onaayíl'a': án aldo' nyída'eshtlzhgo yiniidaagodezlaaná' dá dílkqohgo onádais'a'. 12 Áigé' taagigee onaayíl'a': án aldo' yinída'desñihgo ch'ídaist'e'. 13 Dasts'aa hentíinií bíyéehíi, Hago ashle'? ñii. Shiye' shil

nzhónihi dish'aa: án zhá daayiltsąągo daidnłsı doleel shı. ¹⁴ Áíná' dasts'aa yinádaadéz'ını án daayiltsąąná' gádaaıldı'nıı, Díı dasts'aa hentıınıı bıyéé doleelı át'éé: haląą, daazoldee, áıgé' bıyéé doleel n'ıı daanohwıyéé doleel. ¹⁵ Áık'ehgo dasts'aa hentıınıı yiyı'gé' ch'ıdaıst'e'go daizes-hıı. Áíná' dasts'aa hentıınıı bıyéhi hago ádaabile'shą? ¹⁶ Án nádáhgo dasts'aa bá yinádaadéz'ıı n'ıı naitseedná' dasts'aa hentıınıı ła'ıhi yá ch'ınágohet'aah. Nnee áı daidezts'ąąná' gádaanıııd, Begolnéh hela'. ¹⁷ Áíná' yinel'ııgo gádaabıııı, Áíná' díı bek'e'eshchiınıı hat'ıı golzeego ágolzee, Tsée kıl ádaagole'ıı yó'odaisne' n'ıı, ılhagon'áágee da'ıltsé sı'aanıı silıı? ¹⁸ Dahadn'ıı áı tsée yıká' nágo'yúgo bizéıgo ábile'; áíná' dahadn'ıı áı tsée bıká' naltı'yúgo ik'án k'ehgo ábile' doleel.

¹⁹ Da'áıgee begoz'aanıı ye'ık'eda'ılchıhi ła'ıı okąąh yedaabık'ehi itisyú nandeehıı, ılch'ıgót'aahgo na'gonı'ı yee hadzıı n'ıı bıı ádaabııııgo yıdaagokshıı bıghą ha'ádaıkt'e' hádaat'ıı, ndi nnee dała'adzaahıı yédaasdziı'. ²⁰ Daabinel'ııgo anadaal'ızı bıch'ı' odais'a', nnee nzhónı ádaadıl'ııgo, Jesus bıyati'ıı bee daahııljızh daanzıgo, nant'ánchań baa daanłteehgo baa yá'ıtı' doleelgo. ²¹ Áık'ehgo nabıdaadııııdgo gádaabıııı, ılch'ıgót'aahıı, nıt'éégo yánłtı', ła'ıı da'áıgee ılch'ıgón'aahgo bıdaagonłzı, nnee doo ła' itisgo sınııtıı da, dawa nıch'ı' dáłekt'ee, Bık'ehgo'ıhi'nań bıch'ı'zhıneé goz'aanıı da'anııgo baa ılch'ıgón'aah: ²² Ya' Caesar bıch'ı' nadaach'ınııłgo begoz'ąą née, dah dó'nolı? ²³ Áíná' nadaach'aahıı yıgólııgo gádaabıııı, Hat'ıı bıghą yashtı'ıı bee daasholjızhgo ádaashııdohııı? ²⁴ Zhaalı, penny holzéhi, ła' shaa nol'aahgo nesh'ıı. Hadn'ıı be'ılzaa, hadn'ıı bızhı' bıká' dahgoz'ąą? Caesar bıyéhi łaą, daabıııı. ²⁵ Jesus gánádaabııdo'ıııd, Caesar bıyééhıı Caesar baa daanohıııł, áíná' Bık'ehgo'ıhi'nań bıyééhıı Bık'ehgo'ıhi'nań baa daanohıııł. ²⁶ Nnee bınáál Jesus anııhıı doo bee daahııljızh át'éé da: áíná' t'ąązhı' hanadzııhıı baa bıł díyadaagot'eego, doo hat'ıı daanıı da lé'e.

²⁷ Áıgé' ła' Sádducees daanlııı, nanezna' n'ıı doo naadııkáh da daanııhi, Jesus yaa hikaigo nabıdaadııııd, ²⁸ Gádaanııgo, ılch'ıgót'aahıı, Moses gánııgo nohwá k'e'eshchııı lé'e, ła' nnee bık'ısn bı'aad yıch'á' daztsąąyúgo, bıchągháshé doo ła' dayúgo, nneehń bık'ısn n'ıı bı'aad yıl nnádo'neelgo bık'ısn n'ıı chągháshé bá ágodolıııł, ıııgo. ²⁹ Łah nnee ılk'ısn gosts'ıdı daanlııı lé'e: áı da'ıltséhıı nńáago bıchągháshé doo ła' dago daztsąą. ³⁰ Bık'ısn nakıgeehıı ısdzánhıı yıl nnaná'náago bıchągháshé doo ła' dago dananástıáą. ³¹ Taagıgeehıı áldó' ısdzánhıı yıl nnaná'náago dananástıáą; gosts'ıdıhıı dawa da'ágánádaadzaa: bıchągháshé doo ła' dago nanezna'.

³² Dá'ík'é'yú isdzánhíí áldó' daztsaa. ³³ Áík'ehgo nanezna'gé' naach'idikáhgee hayíí bi'aad doleeł, ik'isyú gosts'idihíí dawa yil nadaaznaaná'? ³⁴ Jesus gádaabiñii, Nñee díí ni'godszań biká' nakaihíí nnádaakse', ndaagohiñiigo nnádaakse': ³⁵ Áíná' yaaká'go yil da'otagihíí nanezna'gé' naadikaigo doo nnádaakse' da, doo ndaagohiñiigo nnádaakse' da: ³⁶ Doo nanánne' da: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí k'ehgo daagolíí; naadikaihíí itah daanliigo, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanlii. ³⁷ Nanezna'íí naadiikáhgo Moses, ch'il yaa nagosni'íí bee nohwich'í' dá'ígóziigo ágolaa, gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nań, Abraham yokaahń, da'án Isaac, Jacob áldó' yokaahń, yilniigo yozhii. ³⁸ Áń doo nanezna'íí yokaahń nlii da, daahinaahíí zhá: nñee nanezna' ndi Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee t'ah daahinaa.

³⁹ Áíge' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la' gádaabiñii, Iłch'ígó'aahíí, nkt'éégo hándzii. ⁴⁰ Ái bikédé'go nñee daaste'go doo hadń nabínánłkid da. ⁴¹ Jesus gánádaabikdo'niid, Hago'at'éégo, Christ David biye' nlii, daach'inií áíná'? ⁴² David dabií naltsoos Psalms holzéhi biyi' k'e'eshchii gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyilniid, Shigan dihe'nazhiñéégo síndaa, ⁴³ Nik'edaannihií ni'isna' ashle'go nikelł'ááhyú niñilzhí'. ⁴⁴ David, sheBik'ehń biñiigo bozhíí, áík'ehgo hago'at'éégo biye' nlii áíná'?

⁴⁵ Nñee dawa bídaayést'saago Jesus bitsilke'yu gádaayiñii, ⁴⁶ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonołsaa, ái bidiyagé daanñeezihi daagolíigo nakaigo, la'íí na'hiniih nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo zhá bił daagozhóó, la'íí Jews ha'ánáśéh nagoznil yune' nñee yánazini dahnádinbihyú itah dahnaháztaago, la'íí da'adaagee nñee ízigo ádaat'eehíí dahnádinbihyú zhá itah dahnaháztaago bił daagozhóó. ⁴⁷ Ái isdzané itsaa daanliini bigowa yich'á' nádaagohi'aa la'íí daazhógo ádaaniigo ízaad gont'i'go da'okaah: ái itisgo biniigonkt'éégo bándaağodot'aal.

21

¹ Jesus hadag déz'iigo nñee ízis da'it'iinií zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yiltsaa. ² Áíge' isdzán itsaa nliini tét'iyéhi zhaali naki doo ilíí le'at'éhi oyilkaadgo yiltsaa. ³ Áík'ehgo gáníí, Da'aniigo gádaanohwıldishñii, ái itsaa tét'iyéhíí nñee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴ Nñee ízis da'it'iinií bizhaali Bik'ehgo'ihí'nań yaa daayiniigo zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa odaiheskaad: áíná' itsaahń tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá goyiłni oyilkaad.

⁵ Nnee la' da'ch'okaqah goz'aanii tsée dénzhónéhi la'íi dawahá dénzhónéhi ndaayihezniilí be'ágozlaahi yaa yádaakti'ná' Jesus gání, ⁶ Díi daoł'iinií tsée ilká' dahnagozniilí doo la' ilká' dahnast'áá da doleeł, dawa nanehilkaad doleeł. ⁷ Áík'ehgo nabídaadiłkidgo gádaabiłnii, Ilch'ígó'aahíi, da'os'ah ágoñéhi, dawa be'ágoñe'go hat'íi bee bígózi doleeł? ⁸ Áík'ehgo gábiłnii, Ádaa daagonołdzaa, nnee la' ch'a'onohołt'e' hela': ląágo shizhi' yee daahikáh doleeł, Shíi Christ nshłij; alk'iná' Christ nádaałí biká' ngonyáá, daaniigo: ái biké' dahdołkáh hela'. ⁹ Áíge' nagonłkaadií la'íi ilch'i' nadaagont'ogii baat'idaanołsi ndi doo ndaaldzid da: ái iltsé begolne'hi at'éé; ndi nnágođáhíi doo dagoshch'i' begolne' da. ¹⁰ Áíge' gánádaabiłdo'niid, Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi ilch'i' nanágonłkaad doleeł, la'íi nnee dał'á binant'a' daagolínihíi aldó' ilch'i' nanágonłkaad doleeł. ¹¹ Da'adzaayú ízisgo ni' nagohi'naa doleeł, shina' góyéehíi benagowaa doo, la'íi nadaagont'ogii iltah at'ééhíi benadaagowaa doleeł; dážhó négodzidíi la'íi godiyihgo be'ígóziníi yaaká'gé'go bee ádaagot'ij doleeł. ¹² Ái dawa t'ah doo hwahá begolne' daná' nnee daanohwiłtsodgo nohwiniidaagodile' doleeł, Jews ha'ánałséhíi bich'i' odaanohwiłt'e' doleeł, la'íi ha'ádaanohwiłkaad doo, la'íi shizhi' bee daanohwich'ozhíihíi bighą ízisgo nant'an la'íi nant'ančan biyahzhi' nádaanohwiłt'eeh doo, nohwaa yádaakti'go. ¹³ Dzaagee shá nadaagohi' doleeł. ¹⁴ Doo iltsé hat'íi dishniih shihíi baa natséskees dago nohwiini' ladaale': ¹⁵ Shíi yati' nohwaa hishniil doo, góyáágo ádaanohwish'ij doleeł, hayíi nohwaa dahdaagoz'aanii doo nohwitísigo hanádaadziih dago, doo nohwaa daagodiit'aah dago. ¹⁶ Dá daanohwitaa, nohwimaa, nohwik'isyú, nohwik'íi, la'íi nohwit'eké ndi nohwaa yáda'iti'go ndaanohwiłniil doleeł; la'íi ádaaniigo nohwíi la' nadaanohwiłtseed doleeł. ¹⁷ Shizhi' bee daanohwich'ozhíihíi bighą nnee dawa nohwik'edaannihi doleeł. ¹⁸ Da'ágát'éé ndi nohwitsits'in biká'gé' nohwitsizilíi dał'á ndi doo ch'a'odeeł da doleeł. ¹⁹ Daagoyéégo nohwich'i' na'idziid ndi hadag ádaanołt'ee, áík'ehgo nohwiyi'siziinií bídaagowa'. ²⁰ Jerúsalemyú siláada binaa leednt'i'go daoł'ijyúgo, daagołchqohíi biká' ngoñángo bídaagonołsi doo. ²¹ Nnee Judéa golzeeyú daagolíníi dził naz'aanii yich'i' okeeh doo; Jerúsalem yune' daagolíníi ch'inókáh; la'íi da'dányú daagolíníi Jerúsalem yune' dáko ha'aokáh hela'. ²² Ilk'inágodildqohíi goldoh biká' ngowaa, baa k'e'eshchiinií dawa begolne' doleeł. ²³ Áígee goldohíi daaltsaaníi la'íi isdzáné mé' daabiłbe'íi bá góyéé doleeł! Ni'goszán biká' góyéégo nagowaa doo, díi hat'i'íi áígee biniidaagodidołniil. ²⁴ Bésh be'idiltkishé bee

nabi'ditseed doo, la'íi nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi bi'isna' daanlii doo: doo Jews daanlii dahíi Jerúsalem yiká' nakai doleel, doo Jews daanlii dahíi aal bengonyaazhi'.

²⁵ Ch'ígona'ái, t'é'gona'ái, la'íi ts'iksosé biyi' godiyihgo be'ígozinií hit'íi doo; ni'goszán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi hat'íi bigha anágot'íi doo yídaagolsi dago bitah góyéego nagowaa doo; túnteel la'íi túnteel nádidáhíi diyat'éégo aníi doleel; ²⁶ Ni'goszán biká' hago ágonéh shihíi bik'e nnee natsídaalyiz doleel: yaage' benagowodíi ndi nahi'naa doo. ²⁷ Áígee aníita shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, yaak'os biyi'gé' shinawod bee, la'íi dázhó shich'á'idindláadgo náshdaalgo daashidoitsee. ²⁸ Díi benagowaahíi bee nkegonyaana' hadag yaa daano't'áago hadag daade'íi; hasdánohwidi'niihíi biká' ngonyááhíi bigha. ²⁹ Ich'ígót'aahgo na'goni'íi yee yił nagolni'; Fig bitsinií la'íi tsj dawa daano't'íi; ³⁰ Bit'áa nádaagodleełgo daa'íiná' k'ad shij nágodleełgo bídaagonolsi. ³¹ Da'áik'ehgo ái be'ádaagone'íi goldohgo daa'íiná' Bik'ehgo'ihina' nant'aahíi biká' nagowaago bídaagonolsi doo. ³² Da'anii gádaanohwidishni, Díi daahinolt'íi doo nohwee ch'ígonáh da, díi ádaanohwidéniidíi dawa begolzaago zhá' ³³ Yáa la'íi ni'goszán bilgo bech'ígonáh doleel, áiná' shiyati'íi doo bech'ígowáh da doleel.

³⁴ Ídádaadesól'íi, daazhógo anákeehíi, bil nádaagodiyisií, la'íi ni'goszán biká' ágot'eehíi doo bee ádaano't'ee da le'; ágádaano't'eeyúgo dánohwinats'áana' ái bijii danko bee nohwiká ngododaahi at'éé. ³⁵ Ái bijii be'ijizhé iljizhíi k'ehgo nnee dawa ni'goszán biká' daagolíníi bee biká' ngowáh. ³⁶ Áik'ehgo dákozhá daado't'íi la'íi da'olkaah, áik'ehgo nohwidziilíi nohwá ágolzaahíi bee ái ágone'íi dawa bich'á'zhi' ádaal'ne' doleel, la'íi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shidáhzhí' daado'siil. ³⁷ Dajii biigha Jesus da'ch'okaaah goz'áa yune' ich'ígó'aah; t'é'gohíi dził Olives golzéhi si'áayú bee náikáhyú onadáh lé'e. ³⁸ Dázhó t'albi nnee dawa da'ch'okaaah goz'áayú nihikáh lé'e, bídaayésts'áayú.

22

¹ Bán benilzoolé da'adíhgo bán álzaahi daadaaníi, bitis hagowáh n'íi bee bíná'goniihgo holzéhi alhánégé' begogaal.

² Okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ichíhi Jesus dáhago'at'éégo daayizilheego ch'éh yiká daadéz'íi; nnee yédaaldzidhíi bigha.

³ Áígé' Judas, Iscáriot holzéhi, Satan bihiyáa, án nakits'adáhií itah nlini. ⁴ Judas dahnyaago okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi bisiláada yánadaant'aahíi hago'at'éégo Jesus

ch'íyí'aah doleełí yaa yił yádaakti'. ⁵ Áí yaa bił daagozhógo zhaali la' baa daach'iné'go ndaagoch'is'aą lẹ'e. ⁶ Judas bił dábik'ehgo hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aahíi yiká déz'íi, nnee dała'at'ééhíi doo la' daná'.

⁷ Bán benilzoolé da'adíhgo bán álzaahi daadaaníi bijíígee ngonyáá, dibelíi zhaazhé zesdíggo Bik'ehgo'ihí'nań baa hi'né', bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goníihgo. ⁸ Jesus Peter la'íi John oyil'a' gáníigo, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goníihgo da'adaaníi nohwá ilch'í'gole', da'iidaą doleełgo. ⁹ Áígé' gádaabilnii, Hayú ná ilch'í'gohidle' hánt'íi? ¹⁰ Jesus gádaabilnii, Kíh gozníl yuné' ha'ał'aashgee la' nnee tús tú beyo'áti nohwaa higháh doleeł; hayíi goz'aą yuné' ha'agháhíi biké' ha'ał'aash; ¹¹ Áígee bigową golińńí gáyıldońiih, Ilch'ígó'aahíi gánińnii, Gosta' nakaahíi hayú bágoz'aą, ákone' bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo shitsilke'yu bił da'ashaą doleeł? ¹² Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'aą yuné' alk'iná' dawa sinili bił nkáh doleeł; ákone' nohwá ilch'í'gole'. ¹³ Ákú ó'áázh, áík'ehgo Jesus da'adaabilnii n'íi k'ehgo yaa n'áázh: áígee bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'adaaníi ilch'í'daizlaa. ¹⁴ Da'adaągee ngonyáágo bitsilke'yu bilgo dahdinezbił lẹ'e. ¹⁵ Gádaayilnii, Doo hwahá shiniigodilne'é díi bitis hagowáh n'íi bee bíná'goníihgo da'adaaníi dážhó nohwil daashaą hásh't'íi ní': ¹⁶ Doo naanášhdáą da, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'aąyú díi bee bíná'goníihíi begolzaago zhá, nohwildishnii. ¹⁷ Idee yee náidnkąągo ya'ahénzigo oskaądgé' gáníi, Díi nádaadoł'aahgo daanołtíígee la' da'oldłąh: ¹⁸ Gánohwildishnii, Kogé' godezt'i'go dasts'aa bitoohíi doo naanášhdłáą da, Bik'ehgo'ihí'nań nant'aa doleełíi begodeyaago zhá.

¹⁹ Áígé' bán náidn'aągo ya'ahénzigo oskaądná' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yitazniih gáníigo, Díi shits'í át'éé, nohwaa hi'né'hi: díi be'ánádaakt'íił, bee shínádaadołniihgo. ²⁰ Da'áík'ehgo aldo' da'ch'iyááníi bikédé'go idee beda'iskaaníi náidnkąągo gáníi, Díi idee besikanihíi shidił nohwá idijookíi bee aníidégo Bik'ehgo'ihí'nań la'íi nnee bilgo lángont'aahi at'éé. ²¹ La' ch'ishí'aahíi kú bił ishąą, biká'da'adáné yiká' dahdésnii. ²² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dá shá ngolchíńńíi shegodolniił: áiná' ch'ishí'aahíi bá góyéé doleeł! ²³ Bitsilke'yu náidaadiłkidgo nkegonyaa, gádaahildi'niigo, Hadń nohwitahyú nłini ágáne'?

²⁴ Łada'dit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadń itisgo at'éhi baa ch'inii doo? daahildi'nii lẹ'e. ²⁵ Jesus gádaabilnii, Doo Jews daanlii dahíi ízigo binadaant'a'íi isná ádaayilsgo yá nadaant'aah; la'íi nnee yánadaant'aahíi ich'odaaníhi daaholzee. ²⁶ Áí k'ehgo doo ádaanołt'ee da: nohwitahyú la' itisgo at'ééhíi dá'iké'yú nagmaahíi ga'at'éé le'; itisgo

nandeehíí kánada'iziidíí ga'at'éé le'. ²⁷ Hayííhíí itisgo at'ééhíí, biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíí née, ya' bána'iziidhíí née? Biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíí go'íí. Áiná' shihíí nohwá na'iziidhíí k'ehgo nohwitah nshíí. ²⁸ Góyéégo shich'í' nagowaa ndi nohwíí da'akú shíł daanołíí ni': ²⁹ Beshik'eh doleehíí shiTaa shaa gon'ááníí k'ehgo, benohwik'eh doleehíí nohwaa dinsh'aah; ³⁰ Nansht'aayú ná'ishdijhíí nohwíł da'ashąą doleel, ła'íí nant'án dahsdaagee dahnadaasótaąą doleel, Israel nakits'adah hat'i'íí bá nadaanoł't'aah doleel.

³¹ Simon, Simon, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nánohwidinił hat'íí, t'oh naghái ch'íłch'íhíí k'ehgo ádaanołwidoliłgo: ³² Áiná' ni ná osékaąąd ni', ni'odłá'íí doo bee yó'ogonáhgo da: shich'í' nnándzaago nik'isyú nłdzilgo ánadaandle'. ³³ Peter Jesus gáyihíí, SheBik'ehń, nił ha'ánshteeshgo, nił shidizideego ndi alk'iná' naa ádinsht'ąą. ³⁴ Jesus gánábikdo'niid, Peter, tazhik'áné doo hwahá ádi'niih daná' taadn, Án doo bígonsí da, shíłdińnił, nıłdishni. ³⁵ Jesus gádaabihíí, Nohwibestso bizis ła'íí izis bena'iltinií ła'íí nohwikee ik'e'anhíí da'ádihgo odaanołwił'a'ná', ya' dahat'íhíta bídaanołdih lá née? Doo hat'íí da, daabihíí. ³⁶ Áigé' Jesus gádaabihíí, K'adií hadń bibestso bizis ła'íí izis bena'iltinií gólíinií daidoné': hadń bibeshbe'idiltkshé da'adiníí bi'íicho baa nahóniighgo ła' nayóhíí. ³⁷ Díí bek'e'eshchiinií dá be'áshi'dilne' goz'ąą, nohwıłdishni, Begoz'aanií doo yikísk'eh ádaat'ee dazhí' bił da'ch'ółtag lé'e: hat'íí baa shak'e'eshchiinií dawa begolne'go goz'ąą. ³⁸ Bitsilke'yu gádaabihíí, NohweBik'ehń, díń'íí, kúnko bésh be'idiltkshé naki silaa. Jesus gáníí, Dá'ąą.

³⁹ Da'ch'iyáágé' ch'ínyáágo dzil, Olives holzéhi, si'ąayú onadáhíí k'ehgo akú onádzaa; bitsilke'yu biké' onákai. ⁴⁰ Akú nyááyú gádaabihíí, Nakída'dintaahíí bídaanołdzil doleehíí bighą da'ólkaąh. ⁴¹ Tsée bee its'idesne'i hayú naltó' shihíí dávik'ehyú yich'á' nyááyú hilzhiizhgo okąąh gáníigo, ⁴² ShiTaa, ni hánt'iyú ánagot'iyúgo, díí hishdłąą doleehíí shich'á'zhí' ánle': áiná' shíí doo beshik'eh da, ni zhą benik'eh. ⁴³ Yaaká'gé' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bił ch'í'nah adzaago, nıłdzilgo ánabiidlaa. ⁴⁴ Dázhó biniigodelzaago dázhó nıłdzilgo okąąh lé'e: áik'ehgo bidihíí biká'zhí' dasta'go ni'yú nahikaad. ⁴⁵ Okąąhgé' nádiidzaago bitsilke'yu, doo bił daagozhó dáhií yik'e da'ilhoshgo, yaa nyáágo, ⁴⁶ Gádaayihíí, Hat'íí bighą da'ólhosh? Nádołkángo, nakída'dintaahíí bídaanołdzil doleehíí bighą da'ólkaąh.

⁴⁷ Jesus t'ah yałti'ná' nnee baa náńtsáą lé'e, nnee Judas holzéhi, nakits'adahíí bił itah nłnihi, bádn higaalgo, Jesus

yit'ahzhi' nyáágo yizts'os lé'e. ⁴⁸ Jesus gábilñii, Ya' shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, shizaa nín't'áago ch'ishín'aah née? ⁴⁹ Jesus yit'ahzhi' naziiníí hago ágone' shíhíí bíl ídaagozigo gádaañii, NohweBik'ehñ, ya' bésh be'idiltkishé bee da'ntkish née?

⁵⁰ Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi la' yóntkizhgo dihe'nazhiñéego bijaa naidnłgizh lé'e. ⁵¹ Jesus, Dákozhi' áshle', daabilñii lé'e. Án bijaa'íí yedelñiigo náylzii. ⁵² Áíge' Jesus okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí silááda yánadaant'aahíí, la'íí nñee yánaziiníí nádaabidilteehgo baa hikaihíí gádaayilñii, Ya' bésh be'idiltkishé la'íí tsj be'idiltkishé dahdaanoñiigo nánolsaa née, in'íhíí daach'iltsoodhíí k'ehgo? ⁵³ Dawa jji da'ch'okąąh goz'ąą yune' nohwitah nashaa ni', ndi doo hago ádaashole' da ni': k'adíí bee nohwik'eh, godilñikíí bee nohwinawod gozłji.

⁵⁴ Áíge' daayiltsoodgo onádaizt'e'go okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikłhyú yil hikai. Peter da'anahgé' iké' higaał. ⁵⁵ Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikłh bińaa lé'ditł'łh yune' ihń'gee dedaach'idishjeego ch'ídinezbłh, Peter ákú itah nezdaa. ⁵⁶ Isdzán na'iziidíí Peter kọ'zhi' nezdaago yiltsaa, yinel'łgo gáníí, Dín nñeehñ Jesus yil na'aash ni'. ⁵⁷ Áíná' Peter isdzánhíí gáyilñii, Dah, án doo bígonsj da. ⁵⁸ Áíge' dé't'ihé hik'e la' nñee biiltsaaago gánábildo'ñiid, Ni áldó' aí itah nłłj. Áíná' Peter nñeehíí gáyilñii, Doo aí itah nshłj da. ⁵⁹ Dała'á lenádihikeez hak'e la'ihíí gánábildo'ñiid, Da'anłigo dín nñeehñ Jesus yil nłji ni'; Gálileegé' nñeehi nłji. ⁶⁰ Áíná' Peter nñeehíí gánáyildo'ñiid, Shíí hat'íí nñiigo ánnii shíhíí doo bígonsj da. T'ah yakt'igo tazhik'áne ánniid. ⁶¹ Áík'ehgo Jesus Peter yich'j' nanesne'go yinel'jid. Peter Jesus, Tazhik'áne doo hwahá ádí'ñiih daná' taadn, Doo bígonsj da, shildinnłł, bilñii n'íí yénálniih. ⁶² Áíge' ch'ínyáágo dážhọ doo bíl gozhọọ dago hichag lé'e.

⁶³ Nñee Jesus yinádaadéz'iinihíí baa daadloh la'íí ndaabinłhaał lé'e; ⁶⁴ La'íí bińaa nada'ist'i'go biniyyú nádaints'íná' nayídaadilkid gádaañiigo, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yánłti'yúgo, hadn nínłts'j shíhíí nohwil nagólñi'. ⁶⁵ Dayúweh nchọ'go yich'j' yádaakt'igo daayoch'íd lé'e.

⁶⁶ Hayilkááyú nñee báyaníí, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi dała'adzaagé' yánadaaltihíí bich'j'yú Jesus odaist'e'ná' gádaabilñii, ⁶⁷ Ni Christ nłłj née? nohwil nagólñi', Áíná' Jesus gádaabilñii, Shíí nohwil nadaagoshni'yúgo doo daasholdłaa da doleel go'łł: ⁶⁸ La'íí shíí nanohwídaadishkidyúgo doo shich'j' hanádaadoldziih da, doo ch'ínádaashidoł'aa da go'łł. ⁶⁹ Kogé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihinañ binawodi dihe'nazhiñéego shíí nñee k'ehgo Niyááhíí dahnshdaa doleel. ⁷⁰ Dawa gádaabilñii, Ya'

Bik'ehgo'ihinañ biye' ñlǎí nées? Áík'ehgo gádaayihñii, Da'áígee ádaashihdoñii. ⁷¹ Hat'íisha' bigha la' nñee baa yánánalti' dolee! Alk'iná' dabíí bizé' yee áññiidhíí daadesiits'aa, daañii.

23

¹ Nñee dała'adzaahíí dawa nádiikaigo Pílate bich'iyú Jesus yil onalsáá. ² Áíge' baa dahdaago'aa nkegonyaa, gádaañiigo, Dín nñeehn dénchọ'ého ilch'ígó'aahgo nñee ch'a'oyihilkaad, Caesar doo bich'iyú nadaaholñiil da, nohwihñii la'íí, Shíí Christ, ízigo nant'án nshíí, ñii. ³ Pílate Jesus nayidilkid gáyihñiigo, Ya' ni Jews ízigo binant'a'í ñlǎí nées? Da'áígee áññii, biññii, Jesus. ⁴ Pílate okaañ yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí nñee dała'at'éehíí yich'iyú hadziigo gáníí, Dín nñeehn doo nagont'og ye'at'éé dago bigosíisíid. ⁵ Ndi dayúweh gádaañii, Gálileegé' ilch'ígó'aah godeyaa lẹ'e, Jews daagolígíí nñee dahot'éhé yil daagoshkish, áíge' kú bengonyaa. ⁶ Pílate díí yidezts'aanán' na'odilkid gáníígo, Ya' dín nñeehn Gálileegé' nagháhi nées? ⁷ Hérod yánant'a'íí yiyi' naghaa lago yígolsíid, áíge' Hérod bich'iyú obidol'aad, Hérod k'adíí Jerúsalemyú naghaa lẹ'e.

⁸ Hérod Jesus yiltsaana' dážhọ yaa bil gozhọ: láágo baat'inzihíí bigha doo ániná' yiltséh hát'íí da lẹ'e; godiyihgo ána'ol'ihíí la' hostséh nzigo. ⁹ Áík'ehgo na'odilkidgo nzaad godeyáá ndi Jesus doo hat'íí biññii da. ¹⁰ Okaañ yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí begoz'aanú ye'ik'eda'ilchíhi bit'ah nazíí, baa dahdaagoz'aanú yee nawode ádaañiigo. ¹¹ Hérod la'íí bisiláadahíí Jesus yaa daadloho yedaandit'ih lẹ'e, áíge' dážhọ nt'éégo yik'e da'ilaago Pílate bich'iyú onádais'a'.

¹² Hérod la'íí Pílate díí dabí'ílséná' dážhọ doo ilch'iyú at'éé da n'íí, áníita aí bijíí ilt'eké silíí lẹ'e.

¹³ Pílate okaañ yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí nadaant'aahíí la'íí nñee dała'áyíílaago, ¹⁴ Gáyihñii, Dín nñeehn nñee ch'a'oyihilkaad daadoñiigo shaa bil nołkaihn nohwiñáál nahódéłkid ndi baa yadaakt'ihíí doo da'anii dago bi'at'e' nt'éégo bigosíisíid: ¹⁵ Hérod bich'iyú odaanohwi'a' ni'; áiná' Hérod díí k'ehgo bigosíisíid: doo hat'íí yigha zidee bik'eh da, doo hago ánat'ihíí da. ¹⁶ Áík'ehgo habi'íltsaasgé' ch'ínanshteeh. ¹⁷ (Da'adaagee kogo goz'aa lẹ'e, nñee la' ha'ásitini bich'iyú ch'ínaltee.) ¹⁸ Nñee dála' nádidilghaazhgo, Áí nñeehn yúwehyú, Barábbas nohwá ch'ínánłtee, daañii lẹ'e: ¹⁹ (Nñee Barábbas holzéhi kih gozníí biyi' nant'án agohet'aa nkegonyaa, la'íí nñee nastseedhíí bigha ha'ábi'dolt'e'.) ²⁰ Nñee dała'adzaahíí Pílate bich'iyú hananádzii, Jesus ch'ínáyiltee hat'íígo. ²¹ Áiná' nñee dawa daadilwoshgo gádaañii, Tsí'ihna'áhi bíhołkaago zodéé, tsí'ihna'áhi bíhołkaago zodéé. ²² Taadngee Pílate

gánádo'niid, Hat'íi bigha, hat'íi bee ncho'go adzaago? Shíí dín nneehń doo hat'íi yigha datsaah dago bigosíłsıid: áík'ehgo habı'ıltsaasgé' ch'ínánshteeh. ²³ Áíná' nnee dała'at'ééhıi nawode daadilwoshgo gádaani, An tsı'ılna'áhi bıhołkałgo datsaah dáıík'eh: daadilwoshıi bee nnee dała'at'ééhıi ła'ıi okqaah yebik'ehi itisyú nadaandeehıi itis okai. ²⁴ Áík'ehgo Pılate nnee dahádaat'iinıi begolne'go ngon'áá. ²⁵ Nnee nant'án agohet'aa nkegonyaa n'ıi, nnee nastseedhıi bigha ha'ábi'dolt'e'ihıi ch'ínáınłtıı, nnee nádaabokeedhıi bigha: áıgé' Jesus nneehıi dahádaat'ııyú ádaabile'go yaa yidin'áá. ²⁶ Silááda Jesus yıl dahnasááyú ła' nnee Simon holzéhi, Cyrénegé' gólını, k'edolzaagé' nadáti yıká ádaannıidgo tsı'ılna'áhi yıká dahdaistaqa, án Jesus bıne'gé' yá yogheelgo hıgaal.

²⁷ Nnee dázhó łaágo bıké' nalseel, isdzané áldó' Jesus yaa chał daadilwosh lé'e. ²⁸ Jesus bıch'ı' adzaago gádaabıłnıi, Isdzané Jerúsalemgee daagonołını, doo shıi shaa daalchag da, dánohwıi ła'ıi nohwıchagháshé baa daalchag. ²⁹ Isdzané doo da'ılchıi dahıi, bıbishch'id bıyi' doo mé' daagoleeh dahıi, doo daabi'dılbe' dahıi bıyaa daagozhóq doleeł, daach'idıdoonııhıi dahadıı bıjıı bıká' ngowáh. ³⁰ ła'ıi gádaani doleeł, Dzil' nchaa'i, nohwıká'zhı' nahıgeeh le'; ch'ínáłk'idıı, nohwık'i goziid le'. ³¹ Ch'ıl daadot'ızhná' dúı ye'ádaadzaayúgo, náhısgayúgohıi hago ágone'? ³² ła' nnee naki ncho'go ádaadzaahıi bıłgo kıl on-azáá lé'e, nadaaki'dıtseedyú. ³³ Akú Cálvary golzeeyú kıl nánzááyú tsı'ılna'áhi bıdaahaskał, nnee ncho'go ádaadzaahıi áldó', Jesus ba'ashhahgé' dá'ał'an, ła' dihe'nazhıneégo, ła'ıi be'eshganzhıneégo.

³⁴ Jesus gánıı, ShiTaa, díı ncho'go ádaat'ııhıi bigha baa nádaagodın'aah; doo yıdaagołsı dago ádaat'ıı. Áıgé' bıdıyágéhıi ılta'ısniigo yigha da'dıljoł. ³⁵ Nnee bı't'ahgé' nazııgo daabıneł'ıı. Nant'án daanliinıi áldó' Jesus yaa yádaaktı'go yaa daadloh gádaaniigo, ła' nnee hasdádaayıniłná' bıı áldó' hasdá'ádólteeh le'at'éhi, bıı Christ, Bık'ehgo'ihı'nań habıłtiinıi nlııyúgo. ³⁶ Silááda áldó' bedaanıt'ııhgo nk'ózhi, vinegar holzéhi, bıch'ı' dahıyıda'ołtsı lé'e, ³⁷ Gádaabıłniigo, Ni Jews ızısgo bıNant'a'ı nlııyúgo, dáni hasdá'ánłteeh. ³⁸ Jesus bık'ehgee Greek, Latin, ła'ıi Hebrew k'ehgo k'e'eshchıı lé'e, gágolzeego, Díı JEWS ÍZISGO BINANT'A'İ NLIı.

³⁹ Nnee ncho'go ádaadzaahıi, áıgee tsı'ılna'áhi yıdaayıskałıı dała'á beńdıt'ııhgo gábiłnıi, Christ nlıı lé'eyúgo hasdánohwiléh, ła'ıi ni áldó' hasdá'ánłteeh. ⁴⁰ Áíná' ła'ıhıı áı áńıhıı gáyıhıı, Ya' doo Bık'ehgo'ihı'nań beńldzıd da, ni áldó' dákoł nıniıgonłt'éé, dálekt'eego nohwá ngot'áá? ⁴¹ Nohwıı da'ánohwidılne' dáıík'ehyú ánohwı'delzaa: áíná' dín nneehń doo nagont'og

ye'at'éhi da. ⁴² Áígé' Jesus gáyih̄nii, SheBik'eh̄n, nant'ááyú nyaago shénáln̄iih doleel. ⁴³ Jesus gábih̄nii, Shíí da'aniigo gánik̄dish̄nii, Díí j̄ii dážh̄o gózh̄o goz'áayú shil̄ n̄l̄ii doleel. ⁴⁴ Dáha'iz'aaǵé' taagi nehenkéezgo dahot'éhé godil̄ih̄ gozlj̄i lé'e. ⁴⁵ Ch'ígona'ái bich'á'idindíníí ásd̄j̄id, k̄ih̄ biyi' da'ch'okaǵh̄ii biyi' yuñe' daadintsoozi ilk'edláád lé'e.

⁴⁶ Jesus nádidilghaazhgo gáníí, ShiTaa, shiyi'siziiníí naa nshné': díí yee ánniidná' dá'íké'yú nádeyol. ⁴⁷ Silááda yánant'aahi díí ánágot'iidíí yiltsaǵaná' Bik'ehgo'ihi'nañ yich'í' ahénzigo gáníí, Da'aniigo dín̄ n̄neeh̄n̄ n̄nee n̄t'éhi n̄lj̄i lé'e. ⁴⁸ N̄nee daadéz'ij̄igo l̄áǵo dała'adzaahíí dawa ánágot'ij̄ih̄i daayiltsaǵo bijj̄ilázh̄i' nádain̄ts'íná' onáskai. ⁴⁹ Jesus yídaagolsiníí dawa la'íí isdzáné Gálileegé' biké' hikai n'íí anahgé' nazij̄igo díí ánágot'ij̄ih̄i daayiltsaǵ lé'e.

⁵⁰ La' n̄nee Joseph holzéhi, n̄nee yánádaaltihíí itah n̄l̄ini; n̄nee n̄t'éhi, dávik'ehyú át'éhi n̄lj̄i: ⁵¹ (N̄nee yánádaaltihíí nadaagoshchij̄igo ánáda'ol'iidíí Joseph doo hwaa itah ánát'iid da:) án̄ Jews daanl̄ini bik̄ih̄ gozn̄il Arimathéa golzeegé' gól̄ini; Bik'ehgo'ihi'nañ nant'aa doleeh̄ii ya'oh̄ii lé'e. ⁵² Dín̄ n̄neeh̄n̄ Pílate yich'í' oyáá, Jesus bits'ih̄ii yíyókeedgo. ⁵³ Ts̄i'ılna'áhi yiká'ge' nanáidn̄kt̄ij̄igo nak'á'ligaihi yik'íyidesdz, áígé' tsébií'i'ángo ágolzaa yuñe' nyin̄kt̄ij̄i lé'e, doo hwahá hadn̄ ákóñe' nn̄ilteehi da. ⁵⁴ Jews daagon̄siníí bijj̄i bee nkegonyaago ilch'í'golne'íí bijj̄i lé'e. ⁵⁵ Isdzáné Gálileegé' Jesus yil̄ hikaih̄ii tsébií'i'ányú Joseph yiké' hikaigo Jesus bits'ih̄ii hago'at'éégo nn̄il̄t̄ij̄i sh̄ih̄ii daayiltsaǵ lé'e. ⁵⁶ Onákaiyú hik̄agolchini la'íí ik'ah̄ yil̄ ilch'í'daizlaa; áígé' Jews daagodn̄siníí bijj̄i hádaayoł, dāngot'aa lé'eh̄ii k'ehgo.

24

¹ Áí iskaǵa hik'e godilziníí bijj̄i dážh̄o t'albigo tsébií'i'ányú hik̄agolchini ilch'í'daizlaa n'íí odaizné', la'íí áldó' yil̄ hikai. ² Tsébií'i'ányú hikaigo tséé daadin'áǵa n'íí yó'olyiz lé'e. ³ Ákóñe' ha'ákaiǵé' Jesus nohweBik'eh̄n bits'ih̄ii doo hwaa da lé'e. ⁴ Hayúsh̄a' daanzj̄ná' n̄nee naki bidiyágé dážh̄o bik'enadidlaadi bit'ahgé' nazij̄i sil̄ij̄i: ⁵ Isdzáné tsídaadolyizgo hayaa ádaadzaa nt'éégo n̄neeh̄ii gádaabih̄nii, Hat'íí bigh̄a hin̄áhi nanezna'íí bitahyú hádaadeł'ij̄i? ⁶ Án̄ doo hwaa da, naadiidzaa: t'ah̄ Gálileeyú naghaná' gádaanohwiłn̄ii n'íí bēnádaałn̄iih̄ sh̄i, ⁷ Shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, n̄nee binch̄o' daagolín̄ii baa shich'ilteehgo ts̄i'ılna'áhi biká' dastsaah, áiná' taagi j̄ii hileehgo naadiishdáh. ⁸ Áík'ehgo áí án̄ii n'íí yénádaal̄n̄iih̄. ⁹ Tsébií'i'ángé' nákaiyú łats'adahíí la'íí la' Jesus biké' hikahíí áldó' bil̄ nadaagosñi'. ¹⁰ Mary Mágdalene, Jóanna, la'íí Mary,

James bimaá, la' isdzané bilgo nadaal'a'á díi yił nadaagosni'.
 11 Ndi daazhógo ádaanii daanzigo doo daayodlaą da. 12 Áiná' Peter nádiidzaago tsébi'i'ányú nádilwod; hayaa adzaago ákone' déz'iid, nak'a'ligai n'íi daazhógo sinilgo yiłtsaa, áík'ehgo t'aazhi' gowayú onádzaa, hagosha' ágodzaa nzigo.

13 Da'ái bijii la' naki dilt'eego Jerúsalemhíi da'dányú gots'idi dahgostoyúshigotah, Emmáus golzeeyú dezh'aazh. 14 Díi ánágot'iihíi dawa yaa hł nagolni'go goldoh. 15 T'ah yádaakti'go hł nagolni' nt'éégo Jesus bit'ah nyáágo bił dahiskai. 16 Áiná' daineł'ii ndi hadn át'íinií doo bídaagoksiid da alzaa lé'e. 17 Jesus gádaabihii, Hat'íilá baa hł nagolni' goldoh, doo nohwil daagozhó dago? 18 Dała'á, Cléopas holzéhihií, gábilnii, Ya' dání zhá Jerúsalemyú asta'nyáhi, ánií áígee ánágot'iihíi doo bígonłsi da née? 19 Hago ágolzaahi áldolnii? nii, Jesus. Áík'ehgo gánádaabilđo'niid, Jesus, Názařegé' nłinihi, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi, dázhó ízisgo áná'ol'iihí, biyati' nđzili, Bik'ehgo'ihinań la'íi nnee dawa bińáátihi áhn'nii. 20 Án dánohwíi nohwí'okaaah yebik'ehi itisyú nadaandeehií la'íi nohwá nadaant'aahíi bángot'aahgo bidizideego ndaistii, áíge' tsiiłna'áhi yiká' daizes-hii. 21 Áiná' nohwíi Israel hadaasiit'i'íi hasdánohwiniił ląą daandzi: n'íi díi ánágot'iił n'íi yúshde' taagi jii silii. 22 Nohwitahge' la' isdzané nohwil díyadaagot'eego ádaanohwizlaa, án dázhó t'abina' tsébi'i'ányú okai ląą; 23 Ndi Jesus bits'ihíi ákú doo hwaa da ląągo, t'aazhi' nakai gádaaniigo, Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'á yaaká'gé'hi nohwich'i' ch'i'nah ádaadzaago gádaanohwinii, Jesus hińaa. 24 La' bił nahikaihií tsébi'i'ányú okai, isdzané da'ádaanii n'íi k'ehgo yaa hikai: ndi Jesus doo hwaa daayiltsaa da. 25 Áíge' Jesus gádaabihii, Nohwíi nnee doo daagoyáni daanołinihi, Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íi nadaagosni'íi doo dáhah daaholđlaą da: 26 Christ áík'ehgo biniigodilne'go áíge' yee ízisgo at'éehíi baa godidot'aalgo dávik'eh ląą née? 27 Mosesgé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íi ádaaniihií dawa, la'íi Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'eda'ashchiinií dahot'éhé dabii baa k'e'eshchiinií hat'íi golzeego ágolzeehíi yił nadaagosni'. 28 Gotah dezh'aazh n'íiyú dák'ad nikáh: Jesus bádń dayúweh dahiyaa nt'éégo, 29 Nił nahátąą le', daabihiiigo nádaabokaaah; ałk'iná' o'i'ąą, k'ad t'é' goleeh, daabihii. Áík'ehgo yił ha'ákaiyú yił nahátąą. 30 Da'iyaaągo bił dinezbilngo bání náidn'aaągo ya'ahenzigo oskaądná' ilk'íyiné'go baa daizné'. 31 Ániíta áígee hadn át'ii shiihíi nzhogo daayiltsaa; nt'éégo Jesus dádainel'iiłzhi' yit'aa tsídaazghal. 32 Gádaałkidi'nii, Nohwijii dázhó diltii' ngonoligo at'éé, itinyú nohwich'i' yałt'ina', án Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'eda'ashchiinií hat'íi niigo aniihíi baa nohwil

nagolníná'. ³³ Áígé' dagoshch'í' nádiit'aazhgo Jerúsalemyú onát'aazh, ákú lats'adáhíí la'íí nnee la' ishahh dała'adaat'eego baa n'áázh, ³⁴ Nt'éégo gádaabihñii, NohweBik'ehñ da'anii naadiidzaa lá, Simon bich'í' ch'í'nah ádilzaa ałdó'. ³⁵ Nnee áni n'áázhíí itínyú hago ágodzaahíí, la'íí hago at'éégo Jesus bán ilk'íyíné'gee yinádaagosdzjídíí yaa nadaagosni'.

³⁶ Gádaañiiná' Jesus dabíí aí bitah sizjį siljįgo gádaayihñii, Ihch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aą le'. ³⁷ Ndi bił dýyadaagodzaago tsídaadesyiz, ch'iidn daahiiltsaą daanzjįgo. ³⁸ Jesus gádaabihñii, Hat'íí bighą tsídaadołyiz? Hat'íí bighą na'ódikidíí nohwiini' biyi' begoz'aą? ³⁹ Shigan la'íí shikee daanél'íí, da'anii shíí ásht'íí: shídaadołñih, áík'ehgo bídaagonołsjih; ch'iidn bits'í la'íí bits'in doo gołjį da go'íí, daał'jį go'íí nkoh, shíí shits'í la'íí shits'in gołjį. ⁴⁰ Ánniidná' bigan la'íí bikee yil ch'í'nah áyíłaa. ⁴¹ Dázhó bił daagozhóq la'íí bił dýyadaagot'ee ndi t'ah doo da'odłąą daná' Jesus gádaabihñii, Dahat'íhíta hidąąhíí la' daasohé' née? ⁴² Łóg sit'éédhíí la'íí gosnih yaa daizné'. ⁴³ Náidnné'go bináál yíyáą lę'e. ⁴⁴ Áígé' gádaayihñii, T'ah nohwil nshłjįná' díí bee nohwil nadaagosisni' go'íí, Moses ngon'áą lę'ehi shaa k'e'eshchiiníí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiiníí, psalms holzėhi ndi, biyi' dábegolne' goz'aą, daanohwıldishñii ni'. ⁴⁵ Áígé' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí hat'íí niigo aníí shihíí bił idaagozjįgo ádaabizlaago, ⁴⁶ Gádaabihñii, Shíí Christ nshłni, shiniigodilne'go taagi jį hileehgo naadiishdáh golzeego shak'e'ashchjį, áík'ehgo dábik'ehyú ágodzaa: ⁴⁷ Ła'íí Jerúsalemgé' godezt'igo shizhi'íí bee yá'iti' nnee dahot'éhé hadaazt'íí bitahyú, bidaanchó'íí yich'á'zhj' ádaane'go binchó'hú bighą baa nádaagodit'aah golzeego. ⁴⁸ Díí daał'jį go'íí ákoh baa nadaagohñi'.

⁴⁹ ShiTaa nohwaa yiné'go ngon'áání nohwaa dishné': Jerúsalem yune' nahísółtaą, yaaká'gé' nawodíí bee nohwaa ngonyáázhi'.

⁵⁰ Áígé' Jesus Jerúsalemgé' binadaal'a'á yil ch'ėkai, Béthanyzhj', yádn ninyáągo, áígee hadag yaa dilniigo yá da'oskaąd, Nohwiyaą gozhóq doleel, ñii. ⁵¹ Yá da'oskaądná' yich'á' yaaká'yú hadag be'ogoyáá. ⁵² Binadaal'a'á daaboskaądgé' Jerúsalemyú onákai, dázhó bił daagozhóqgo: ⁵³ Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ahédaanzjįgo da'ch'okaąh goz'aą yune' dáda'okaąh nt'éé lę'e.

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

1 Dantsé godeyaadá' Yati' golíí lèk'e, Yati' Bik'ehgo'ihì'nañ yil nlii, Yati'íí Bik'ehgo'ihì'nañ nlii. 2 Yati'íí dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihì'nañ yil nlii. 3 Án dawahá áyíílaa; án doo hak'i dayúgo dawahá álzaahíí doo álzaa le'at'ée da. 4 Ihi'naahíí biyi' golíí; áí ihì'naahíí nnee yee daago'íí. 5 Got'iiníí godilhiyú idindláád; godilhiíí got'iiníí doo yitis nlii da.

6 Bik'ehgo'ihì'nañ nnee John holzéhi yides'a'. 7 Án Begot'ínihíí nnee yil nagolnì'go nyáá, bíí bee nnee dawa da'odlqá doleełgo. 8 John doo Begot'iiníí nlii da, áídá' Begot'iiníí yaa nagolnì'go nyáá. 9 Da'anii Begot'ínihíí nnee ni'godzán biká' daagolíníí dawa bee daayo'íí. 10 Án ni'godzán nneehíí yitah silíí, án ni'godzán áyíílaa, ndi ni'godzán biká' nneehíí doo bídaagoksì da lèk'e. 11 Dabíí áyíílaahíí yaa nyáá, áídá' dabíí hat'í'ihíí doo hádaabit'íí da. 12 Áídá' hadíí hádaabit'iiníí, daabosdlaqadíí, Bik'ehgo'ihì'nañ bichagháshé daaleehgo yaa goden'áá: 13 Áí nádaagosdliiníí doo nnee hadaazt'í'íí bee da, doo kots'ihíí bee da, doo nnee bits'á'dí'go da, áídá' Bik'ehgo'ihì'nañ bits'á'dí' nádaagosdlii. 14 Yati'íí nnee silíígo nohwitahyú gólíí lèk'e, dawahá ye'at'éhihi bilgoch'oba'íí la'íí da'anii ágot'éhi nlii, (Bik'ehgo'ihì'nañ biYe' dała'áhi nliihíí bighq ízigo at'éégo bits'á'idindláád, áí bits'á'idindláádíí daahihiltsaq nì'.)

15 John baa nagolnì'go nádidilghaazh lèk'e gáníígo, Dín áldishnii ni', ágádéniid n'dá', Shiké'dí' hígháhíí dashíntsé golííhíí bighq shitigo at'éé. 16 Dawahá yegoyihíínií nohwaa hi'né', bilgoch'oba'íí dakiké'go nohwaa hi'nii. 17 Bik'ehgo'ihì'nañ yegosaaníí Moses biláhyú ngot'aq lèk'e, áídá' bilgoch'oba'íí hik'e da'anii ágot'éhi Jesus Christ yil nyáá. 18 Doo hadín Bik'ehgo'ihì'nañ yo'íí da; biYe' dała'áhi Bik'ehgo'ihì'nañ ádíbóltq'íhi, án zhq ch'í'nah áyíílaa.

19 Jerúsalem golzeedí' okaqah yedaabik'ehi hik'e Lévotes daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a', Hadín lqá ánt'ee? daabihniigo nabídaadiłkidá' John gáníí lèk'e, 20 Shíí doo Christ ánsht'ee da, doo nayil'q'go da da'aniiigo ádaa nagolnì'. 21 Áídí' nayínádaadiłkid, Hadín ánt'ée gá? Elías nííí née? Dah, doo án nshlii da, nii lèk'e. Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú na'iziidihíí, ya' áí nííí née? Dah, niigo hadzii. 22 Gánádaayíldo'niid, Áídá' hadín ánt'ée gá? Nohwíl nagolnì'go hadín daanohwides'a'íí bil nadaagohiilnì'. Hant'é nniigo ádaa nagolnì'? 23 Áídí' gáníí, NohweBik'ehñ báđihyú ilch'ígodezdqhgo ádaahle', dishniigo shíí

da'igolííyú dilwoshi nshíj, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ánúí n'íí k'ehgo. ²⁴ Nnee na'ídaadikidihíí Phárisees daanlíni daabin'á'. ²⁵ Nabídaadikidgo, Doo Christ nájí dadá', la'íí doo Elías dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidihíí nájí dadá', nt'é bighą baptize án'íj? daanii. ²⁶ John bich'í' hadzii, Shihíí tú bee baptize ash'íj: áidá' la' nohwitahyú sizíj, doo bídaagonoşj dahi; ²⁷ Da'án shikédí' hígháhíí shitisgo at'éhi, biket'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítj da. ²⁸ Áí Bethábara golzeeyú Jórdan túnlííníí hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

²⁹ Iskaą hik'e John Jesus bich'í' higaalgo yo'íjgo gáníí, Daadeh'íj, dibel'íj biZhaazhé Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi áidí' higaal! Áń ni'godzán biká' nnee binch'ó'í da'ííj yilchiih. ³⁰ Dín áldishnii ni' gádéníid n'dá', Nnee la' shikédí' hígháh, án dashíntsé gólíj'íhíí bighą shitisgo at'éé. ³¹ Dashíí ndi doo bígonsj da ni': áidá' Israel hat'i'i bił ch'í'nah ágolne'híí bighą tú bee baptize ádaagoshle'go niyáá. ³² John yaa nagoln'igo gáníí, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus yich'í' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hish'íj. ³³ Shíí ndi doo bígonsj da ni': áidá' hadín tú bee baptize ádaagoshle'go shides'a'n shich'í' gáníid ni', Hadín Holy Spirit yaaká'dí' bich'í' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hí'ííníí, án Holy Spirit bee baptize ádaagole'íí at'éé. ³⁴ Díí hiltşą hik'e baa nagosisni', Dín da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biYe' laą, dishniiigo.

³⁵ Iskaą hik'e John bitsilke'yu naki yil nadaazi'; ³⁶ Jesus higaalyú ndainel'íj'go gáníid, Daadeh'íj, dibel'íj biZhaazhé, Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi! ³⁷ John bitsilke'yu nakihíí ágáníigo daabidezts'aągo Jesus yiké' dahizh'aazh. ³⁸ Jesus t'aązhí' déz'íjgo biké' hi'ashgo yiltsaągo gáyílnii, Hant'é biká hanohtaago aht'íj? Áík'ehgo gádaanii, Rábbi, (İlch'ígó'aahíí golzeego ágolzee,) hayú gonlíj? ³⁹ Jesus gádaabilnii, Yushdé' ákú dokáhgo bígonoşj. Áík'ehgo yil okaigo hayú sidaahíí yídaagoşj, t'ahbídí' gonenádn ledihikęzyú nákaigo, ákú dá yil naháztaą lęk'e. ⁴⁰ Nnee nakihíí John ánííhíí daidezts'aaníí, Jesus yiké' ó'áázhíí dała'á Andrew holzee, Simon Peter bik'isni. ⁴¹ Andrewhíí ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáágo gáyílnii, Messías baa nt'áázh, áí Christ golzeego ágolzee. ⁴² Áidí' Simon Jesus yaa yil n'áázh. Jesus Simon yinel'íj hik'e gáyílnii, Simon, Jona biye' nlíni, Céphas honlzéé doleeł, tséé golzeego ágolzee.

⁴³ Iskaą hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáágo, Shiké' híńáál, yilnii. ⁴⁴ Andrew la'íí Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, la'íí Philip áldó' áidí' naghaa. ⁴⁵ Philip Nathánael yaa nyáágo gáyílnii, Jesus, Joseph biye', Náarethdí' gólíni baa

nkai, Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaní biyi' Moses bak'e'eshchijj lèk'ehi, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí ałdó' bak'eda'ashchijj lèk'ehi. ⁴⁶ Nathánael gábilñii, Hant'é nzhooníí Názarethdí' behagowáhshq'? Philip gánábıldo'niid, Ákú dot'aashgo bígonksjıh. ⁴⁷ Jesus Nathánael bich'ı' higaalgo yo'ııgo gánıı, Da'anii Israel hat'i'ıı nlıni kudı' higaal, doo k'izé'át'éhi da. ⁴⁸ Nathánael gábilñii, Hagot'éégo shıgonksj? Jesus gábilñii, Philip doo hwahá níká áñıı dadá', fig ch'il bit'l'áahyú síndaago nish'ıı ni'. ⁴⁹ Nathánael gábilñii, Ni ilch'ıg'ó'aahıınlıni, Bik'ehgo'ihinañ biYe' nlıı ląá; Israel hat'i'ihı izisgo biNant'a' nlıı ląá. ⁵⁰ Jesus gábilñii, Fig ch'il bit'l'áahyú síndaago nish'ıı nıkdishñii n'ıı bighą shondląą née? Díı bitisgo ágot'éhi hí'ıı doleeł. ⁵¹ Jesus gánábıldo'niid, Da'anii, da'aniigo gánohwiłdışñii, Shıı, nñee k'ehgo Niyááhıı, yáá ilts'á'álnéhgo shik'ehdí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolıınıí hadagodı' hayaago ildenánádikahgo daah'ıı doleeł.

2

¹ Taagi hileehıı bijjı Gálileehıı biyi' Cána golzeegee ni'i'néh; ákú Jesus báahi itah lèk'e: ² Jesus ałdó' bitsılke'yu bıłgo ni'i'néhyú daabi'dokeed. ³ Dasts'aa bitoo ásdjıd'á Jesus báá gábilñii, Dasts'aa bitoo ásdjıd. ⁴ Jesus gábilñii, Shımaa, hago ląá ánishléhgo áññii? Shágoz'aanıı doo hwahá bengowáh da. ⁵ Báá nada'iziidıı gáyılñii, Hant'é daanohwiłñiiyú dakú ádaat'ıı doleeł. ⁶ Áıgee tús tséé álzaahi gostán sınil, Jews daanlıni daagos'aahıı k'ehgo yee táda'digısıı bighą, túsıı dał'ágo nadin dagohıı tádin gallons dávik'eh lèk'e. ⁷ Jesus gádaabilñii, Túsıı tú bee hada'dołbjı. Áık'ehgo dáhalk'ılgo hada'desbjı. ⁸ Jesus gánádaabildo'niid, Ła' hakaahgo bik'ehgo da'idaanıı bich'ı' dohkaah. Áık'ehgo odaiskąą. ⁹ Bik'ehgo da'idaanıı tú dasts'aa bitoo siljıhıı yızlıh, hadı' hıdzıid shıhıı doo yıgólşj dago, (nada'iziidıı tú hadaiziidıı zhá yıdaagolşj ndihıı,) bik'ehgo da'idaanıı nñee niınéhi yıká áññıidgo, ¹⁰ Gáyılñii, Nñee dawa da'idaą débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihıı ntsé yita'ikaah; áidı' dahádaat'ıızhı' da'odląądá' doo nzhqđ dahıı yita'ikaah: áidá' nihıı dasts'aa bitoo nzhónihıı áñıta bitasınkąą. ¹¹ Áı Jesus dantsé godiyıhgo adzaa, Gálilee biyi', Cána golzeegee, áık'ehgo izisgo ye'at'éhi bee bıgozjıd; áidı' bitsılke'yu daabosdląąd lèk'e.

¹² Díı bikédi'go Capérnaum golzeeyú bıı hik'e báá, bik'isyú la'ıı bitsılke'yu yıl okai; ákú da'akwıı bedahiskąą.

¹³ Bitis-hagowáh n'ıı bıná'godııhgo Jews daanlıni da'iyąahıı biká' ngonyáago Jesus Jerúsalemyú óyáá. ¹⁴ Ákú da'ch'okąąh goz'ąą yuné' nñee la' magashi, dibeljı, hawúcho baa nadaahıınihi, la'ıı zhaali ilkáh ch'ıdaihiñııhıı binasdzıid yaa

naháztaago yiká nnyáá. ¹⁵ T'óół ikénásgisíi il'áyílaago dawa, dibelíi, magashita bilgo da'ch'okqah goz'aa biyi'dí' ch'inihiyood; la'íi zhaali ikáh ch'ídaihiñiiki bizhaalihíi yayinkáá, áidí' zhaali yiká' ikáh ch'ínádaiñiikíi naz'aaníi nanyihesgo'. ¹⁶ Áidí' hawúcho baa nadaahñiñiíi gáyilñiidi, Díihíi ch'ídaahohñiik; shiTaa bikihíi kñh biyi' na'ñiñiíi ádaago'e' hela'. ¹⁷ Nikihíi dázhó godilziniíi begoz'aa doleełgo dázhó hásh't'íhíi bigha shidizidee, golzeego bek'e'eshchiiniíi bitsilke'yu yínádaalñi.

¹⁸ Áidí' Jews daanlíni gádaabiñi, Nt'é godiyihgo be'ígóziníi nohwil ch'í'nah ánle', díi ánánt'íiñiíi bigha? ¹⁹ Jesus gádaabiñi, Díi kñh biyi' da'ch'okqahíi aal nanádaagoñiilgo, taagi jñi hileehgo ánágoshde'. ²⁰ Jews daanlíni gábiñi, Díi kñh biyi' da'ch'okqahíi ágolne'go dizdin gostán legodzaa, áidá' ni-híishá' taagi jñi hileehgo ánágodle'? ²¹ Ndi bíi bits'íhi kñh biyi' da'ch'okqahíi k'ehgo yaa yaati'. ²² Jesus daztsaadi' naadiidzaadá' bitsilke'yu nt'é ñi n'íi yínádaalñi; ák'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiniíi la'íi Jesus aníi n'íi daayosdlaad lek'e.

²³ Jerúsalem golzeeyú bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'idaaníi bijñi, Jesus akú itah nñigo ñnee l'áago daabosdlaad, godiyihgo áná'ol'íhíi daayiltsaadá'. ²⁴ Áidá' Jesus ñneehíi doo yada'ohíi da, ñnee dawa yígótsihíi bigha. ²⁵ Doo hadín ñnee ye'at'ééhíi baa bil nagolñi' bik'eh da; dabíi ñnee ye'at'ééhíi dawa yígótsihíi bigha.

3

¹ Ñnee Phárisees daanliiniíi itah nlíni, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' nlíni lek'e. ² An t'é'yú Jesus yaa nyáágo gáyilñi, Ni, Ilch'ígó'aahíi nlíni, doo hadín godiyihgo áná'ol'íhíi an'íhíi ayóléh át'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ yil nñiyúgo zhá: aí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ilch'ígó'aahíi nñigo bídaagonlzi. ³ Jesus gábiñi, Da'anii, da'aniiigo gánikdishiñi, Ñnee nágosdliiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiniíi itah nñi doo. ⁴ Nicodémus gábiñi, Hagot'éégo ñnee nágodleeh, báyan siljidá'? Ya' komaa bibishchid bih nách'idáhgo nágoch'idleeh née? ⁵ Jesus gáníi, Da'anii, da'aniiigo gánikdishiñi, ñnee tú bee la'íi Holy Spirit bee nágosdliiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'aa yune' ha'agháh. ⁶ Kots'í bee gozliiniíi kots'í át'éé, áidá' Holy Spirit bee gozliiniíi spirit at'éé. ⁷ Doo nil díyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, nildishiñi bigha. ⁸ Nyolíi da'adzaayú nyol, aí dints'agdá' hadí' nyolíi, hayúgo nyolíi doo bígonlzi da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliiniíi ágádaat'éhi at'éé. ⁹ Nicodémus gábiñi, Hagot'éégo l'aa ágoñnihi? ¹⁰ Jesus gábiñi, Ni Israel hat'i'i yil

ch'ígó'aahi nílídá', díishá' doo bígonksí da? ¹¹ Da'anii, da'aniigo gánikdishnii, nées bídaagonzinií zhá baa yádaahiilti', hant'é daahiit'iinií zhá baa nadaagohiilni'; áidá' baa nadaagosiilni'íi doo nádaagodoh'aah da. ¹² Ni'gosdzán biká' ágot'eehíi baa nohwíl nagosisni' ndi doo shondlaqá dadá', yaaká'yú ágot'eehíi baa nohwíl nagoshni'yúgo hagog'éeego shondlaqá? ¹³ Doo hadín yaaká'yú bíl ogoyáá da, shíi nnee k'ehgo Niyááhíi zhá, yaaká'dí' nkeniyáá, yaaká'yú gonshíi.

¹⁴ Moses da'igolíiyú t'íish dahyidnktíihíi k'ehgo, shíi áldó' nnee k'ehgo Niyááhíi dahshidi'dolteek: ¹⁵ Hadín shosdlaqádhíi ihí'naa doo ngonel'aqá dahíi yee hi'naa dolee'híi bighá.

¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ ni'gosdzán biká' nnee dázhó bíl daanzhóqhií bighá biYe' da'á'ahi yaa yintíi, áik'ehgo dahadín bosdlaqádhíi doo da'ílií hileeh da, áidá' ihí'naa doo ngonel'aqá dahíi yee hi'naa dolee'k. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ni'gosdzán biká'zhí' nkeyínl'a'íi ni'gosdzán biká' nnee doo yíl ch'ígóweh dolee'híi bighá nkeyínl'a' da, áidá' ni'gosdzán biká' nnee bíi bee hasdádokaahíi bighá.

¹⁸ Hadín bosdlaqádíi doo bíl ch'ígódeeh da: áidá' hadín doo bosdlaqá dahíi ílk'idá' bíl ch'ígódíni at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' da'á'ahi doo yosdlaqá dahíi bighá. ¹⁹ Díi bighá nnee bíl ch'ígódíh, begot'iinií ni'gosdzán biká' begonyáá, áidá' nnee doo got'iinií bíl daanzhóq da, chago'heeh zhá bíl daanzhóq, nchó'go ádaat'eehíi bighá. ²⁰ Dahadín nchó'go at'éé lék'eyúgo, got'iinií bíl nchó', bi'at'e' nchó'íi doo bígozjìh hat'íi dahíi bighá, doo got'íiyú ch'égháh hat'íi da. ²¹ Hadín nkt'éégo at'éehíi, bi'at'e'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éégo bígozjìh dolee'híi bighá got'íiyú ch'égháh.

²² Ái bikédí'go Jesus, bitsilke'yu bílgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú dé't'ihézhí' yíl naháztáq lék'e.

²³ John áldó' Aenon golzeeyú baptize ágol'íi, Sálimhíi bit'ahyú, akú tú l'á'áhíi bighá: áige nnee nehaskaigo baptize ádaaszaa. ²⁴ Doo hwahá John ha'ánteek dadá'.

²⁵ John bitsilke'yu la'íi Jews daanlíni la' okáqzhin'éégo táko'digisíi yaa ladaagodit'áh nkegonyaa. ²⁶ Áidí' John yaa hikaigo gádaayihíi, Ich'ígó'aahíi n'líni, nnee Jórdan tún'líni hanaayú bíl na'aash n'íi, baa nagolní' n'íi, án kú naghaa, baptize ádail'íigo nnee dawa bich'í' nihikáh. ²⁷ Áik'ehgo John gáníi, Nnee doo hant'é yót'íi at'éé da, yaaká'dí' baa hi'né'yúgo zhá. ²⁸ Nohwíi shídaano'sigo, Shíi doo Christ nshíi da, dishnii ní', dabíntségo bidol'aadíi nshíi. ²⁹ Ishkiin niinéhíi na'ilíhn yíl niinéhíi, bíi niinéhi at'éé: niinéhíi bit'eké'híi, bíyést's'áago sizíigo, bizhii yidits'ago dázhó bíl gozhóq: ái k'ehgo shíi áldó' dázhó shíl gozhóq síl'í. ³⁰ Bíi itisgo bá godigháh, áidá' shihíi t'aqzhí'

shá godigháh. ³¹ Hadín yaaká'dí' nkenyááhíí dawa yitisgo nlii: hadín ni'gosdzán biká'gee nliiníí ni'gosdzán ye'at'éé, áík'ehgo dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhá yaa yaakti': hadín yaaká'dí'go nkenyááhíí dawa yitisgo nlii. ³² Án nt'é yo'iiníí, nt'é yidezts'aaníí, áí dawa yaa nagolni'; áídá' doo hadín bosdlaqad da. ³³ Hadín yaa nagosni'íí bosdlaqadíí, Bik'ehgo'ihí'nañ da'anii laq niigo yiká' iskał. ³⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ bides'a'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee yaakti': Bik'ehgo'ihí'nañ Holy Spirit doo yídaanel'aqgo baa yiné' da. ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' bił nzhqogo dawa yebik'ehgo yaidin'áq. ³⁶ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yosdlaqadíí, ihí'naa doo ngonel'aq dahíí yee hínaa doo: dahadín doo yosdlaqad dahíí ihí'naa doo yiłséh da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' biká'zhí' siné'.

4

¹ John biké' hikaahíí bitisgo Jesus biké' aná'seekíí áyidedlaago, la'íí baptize ádaayizlaago Phárisees daanlíni ya'ikodaanziiigo Jesus yigoksiidá', ² (Da'ágát'éé ndi Jesus doo baptize áil'ii da, bitsilke'yu zhá.) ³ Judéadí' Gáíleeyú naadesdzaa. ⁴ Dá Samáriayú zhá bá ch'ígót'i' lèk'e. ⁵ Áígee kih goznilyú n'yáá, Sýchar golzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'áq n'íí bit'ahgee goz'áni. ⁶ Áígee Jacob bitúhahidleehe goz'aq. Jesus higaalgo isk'áhn'yááyú hiyaago túhahidleehege dahnezdaa. ⁷ Isdzán, Samáritan nliini, tú haileehyú n'yáá: Jesus, Tú shá ná'íłsih, biłnii. ⁸ (Bitsilke'yuhíí kih goznilyú hidán nadai-hiłniihyú okai.) ⁹ Isdzán Samáritan nliinihíí gábiłnii, Hant'é lá bigha ni, Jew nliini, shíí Samáritan nshlíni tú shídókeed? Jews daanlíni Samáritans daanliiníí doo iłch'i'ádaat'ee da. ¹⁰ Jesus gábiłnii, Hant'é Bik'ehgo'ihí'nañ kaa yiné'íí, la'íí hadín, Tú shá ná'íłsih, niłniihíí bigonksiyúgo shí'ókeed doleeł ni', áík'ehgo tú bits'á'dí' ihí'náhi naa nizíid doleeł ni'. ¹¹ Isdzán gábiłnii, Doo nt'é bee tú haleeh da, túhahidleeheé yúyah: áídá' hadí' tú bits'á'dí' ihí'náhi nádzniid? ¹² Nishaq' Jacob, bits'á'dí' daadihe'na'i, bitisgo ánt'ee? án díí túhahidleehe nohwá ágólaago, bits'á'dí' bíí la'íí bichagháshé la'íí bimagashi da'idlaq ni'. ¹³ Jesus gánábıdo'niiid, Dahadín díí tú yodlaaníí dibá' nánádleehe: ¹⁴ Áídá' dahadín tú baa nsiidgo yodlaaníí doo dibá' nánádleehe at'éé da; tú baa nsiidíí túhahidleeheé k'ehgo biyi'dí' tú hanánlii doleeł, dayúweh ihí'naa doo ngonel'aq dayú nlii doleeł. ¹⁵ Isdzán gánábıdo'niiid, Díí tú áhniihíí la' shaa nzíid, doo dibá' nánáshdleehego da, la'íí doo kú nánshdáhgo tú hanáshidleehe dahíí bigha. ¹⁶ Jesus gábiłnii, Ti'i, nikaq' biká nádndáhgo bił nánt'aash. ¹⁷ Isdzán, Shikaq' da'ádih, biłnii. Jesus gánábıdo'niiid, Shikaq' da'ádih, nniihíí da'anii ánnii: ¹⁸ Nikaq' ashdla'adá' k'adyúgo bił na'aashíí doo nikaq' at'éé da: díí

da'anii ánnii. ¹⁹ Isdzán gábilnii, Bik'ehgo'ihinaán binkááyú na'iziidi níígo bígosítsiid. ²⁰ Daanohwitaa n'íí díí dziíí biká' da'okaqah ní'; áidá' nohwihí, Jerúsalemyú zhá nnee da'okaqahgo bá goz'aa, daadohnii. ²¹ Jesus gánábikdo'nii, Isdzán, shondlaa, dahagee díí dziíí biká'yú, dagohíí Jerúsalemyú shiTaa doo daahohkaqah da doleeł. ²² Nohwíí nt'é daahohkaqah shihíí doo bídaagonoŋsi da: néehíí nt'é daahohikaqah shihíí bídaagonlzi; hasdách'igháhíí Jews daanliinú bits'á'dí' benagowáhi. ²³ Kodí' begoldoh, da'aniiigo da'okaqahíí biyi'siziiníí bee da'aniiigo shiTaa daayokaqah doleełí kú begoz'áni at'éé: shiTaahíí ágát'éégo da'okaqahíí yiká déz'íí. ²⁴ Bik'ehgo'ihinaán spirit nlií, hadín daabokaqahíí biyi' siziiníí bee da'aniiigo daabokaqahgo dávik'eh. ²⁵ Isdzán gábilnii, Messías, Christ holzéhi, híghángo bígonsi: án nyáágo dawa nohwíł nagolni' ndi at'éé. ²⁶ Jesus gábilnii, Shíí nich'í' yashti'ihíí án ánsht'ee.

²⁷ Áík'ehgo bitsilke'yu nákaigo isdzán bich'í' yakti'híí bigha bíł díyadaagot'ee lék'e: áidá' doo la' gánniid da, Nt'é bigha na'ídnłkid? dagohíí, Nt'é bigha bíł ilch'í' yánłti'? ²⁸ Áík'ehgo isdzán bitús da'akú si'aaadá' kih goznilyú onálwodgo nnee yil nadaagolni', ²⁹ Yushdé', nnee dahot'éhé ánáshł'íí yaa shil nagosni'íí daahołséh: ánsħa' Christ at'íí? ³⁰ Áík'ehgo kih goznildí' dahnádnzaq, bich'í' dahdeskaigo.

³¹ T'ah daahiikááhdá' Jesus bitsilke'yu nádaabokaqah, NohwiNant'a', ináá, daabilniigo. ³² Áidá' gádaabilnii, Hidán hishaaní doo bídaagonoŋsi da. ³³ Bitsilke'yu gádaabilnii, Hadín la' hidán baa yiné'? ³⁴ Jesus gádaabilnii, Shin'a'n dabíí hát'íyú ánáshł'íígo, la'íí binasdziid bá laashle'go shihidán at'éé. ³⁵ T'ah díí'i daahiit'ííh yidziisha' int'aaqzhi', daadohnii? Nohwił nagoshni', hadag ádaahnehgo daadeh'íí; ilk'idá' daadiigaago da'ildlaadgee ngonyaa. ³⁶ Hadín ildlaadíí nest'án dála'áile'go ihinaa doo ngonel'áni bich'í' nahi'niił: áík'ehgo k'e'dileehíí la'íí ildlaadíí bíłgo dála' bíł daagozhóq doleeł. ³⁷ Díí beha'odzihíí da'anii ágolzee, Ła' k'e'dilee, la'íí ildlaad. ³⁸ Doo k'edaadisolaa dagee daahołdlaadyú nohwidél'a': nnee la'í k'ednláhi, binasdziid n'íí daahisołdlaad.

³⁹ Isdzán, Ánáshł'íí n'íí dawa yaa shil nagosni', niihíí bigha kih goznildí' Samáritans daanlíni láágo Jesus daayosdlaad lék'e. ⁴⁰ Samáritans daanlíni baa hikaigo, Dakú síndaa, daabilnii: da'áígee sidaago naki beiskaa. ⁴¹ Biyati'híí bigha dayúwehégo láágo nádaabosdlaad; ⁴² Ái isdzánhíí gádaayilnii, K'adíí doo dániyati' zhá bigha da'osiidlaad da, danéé da'disiit'aaqahíí bigha, la'íí da'anii ni'godzan biká' nneehíí hasdáyiiníí, áí Christ nliigo bídaagonlzi.

43 Nakiskaꝓ hik'e Gálileeyú onanádzaa. 44 Jesus ádaanagohni'go gánniid, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi dabíi bini'yú doo hadín bidnłsini at'éé da. 45 Gálileeyú nyáádá' Gálileeyú daagolíiníi bił daagozhqoꝓgo k'édaabiłniid, Jerúsalemyú da'idaꝓgee ánát'jidi n'íi dawa daayo'jii n'íi bigha: bíi aldó' da'idaꝓyú naaskai ni'go. 46 Áidi' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá, tú dasts'aa bitoo áyúılaa n'yú. Áígee nant'án ła' biye' nniih lék'e, Capérnaum golzeegée. 47 Ái nneehíi Jesus Judéadi' Gálileeyú nyáágo ya'ikonziidá' yaa nyáágo náyoskaꝓd, Shiye' nánlziihyú nñáh, yiłniigo, dak'azhą datsaahi. 48 Jesus gábiłni, Godiyiꝓgo be'idaagozini ła'íi ízisko ánagot'jiiłi daah'jiiyúgo zhą da'ohdłą. 49 Nant'ánhii gábiłni, Shigowayú nñáh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'. 50 Jesus gábiłni, Nádnáh; niye' hiıaa, nł't'éé násdłjii. Nnee Jesus ániłhiı yosdłądgo dahnasdzáá. 51 T'ah nádaaldá' bánada'iziidiı bidaáh hikaigo bił nadaagolni', Niye' hiıaa, daabiłniigo. 52 Nneehíi na'idnłkid, Da'kwii bik'ehenkéézdá' t'ąqzhi' bá nágodesdzaa lán? biłniigo. Gádaabiłni, Adąądá' hayaazhi' dała'á bik'ehenkéézdá' nezgai n'íi bits'ą' gonyáá ni'. 53 Bitaa yígółsı, da'ái bik'ehenkééz n'dá' Jesus, Niye' hiıaa, biłni ni': áik'ehgo osdłąd, ła'íi bikih yuıe' naháztaanii dawa aldó' da'osdłąd. 54 Jesus Judéadi' Gálileeyú nyáádá' dii nakigee godiyiꝓgo adzaa lék'e.

5

1 Dii bikédi'go Jews daanłini da'iyąqhiı begonyáádá', Jesus wá'yú Jerúsalemyú óyáá. 2 Jerúsalemyú dibelji nahiniih goz'aanii bahgee túdahskaꝓ lék'e, Hébrew biyati'ii k'ehgo Bethesda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'ąq. 3 Áígee iltah at'éégo kah yaa nakaihiı łąągo, biınáá ádaagodini, doo nakai dahi, daadi'ilihi aldó', tú dihi'náhiı yiba' ıla'at'éé. 4 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'di'hi łaḡee túdahskaanii yeh nadáḡgo tú nádihi'ná: tú dehes'naago hadín ntsé téh híyááhii, nt'é yaa naghaa láshı n'íi nádzii. 5 Nnee ła' tádin tsebiı bił legodzaago kah yaa naghago áígee sitji lék'e. 6 Jesus bo'jidi' dásitjiigo nızaad ogoyááhii yígółsıgo gábiłni, Ya' nándzii hant'jii née? 7 Nnee kah yaa naghahiı gábiłni, Tú nahi'naagee doo hadín téh shiłteeh da: dá doo téh hisháhé dashıntsé ła' téh nádáh. 8 Jesus gábiłni, Nádnáh, biká'siıtjiiłi dahnádné'go dahnádnáh. 9 Nneehii dagoshch'i' nádziigo yiká' sitji n'íi dahnáyidnné'go dahnasdzáá: áı Jews daagodnłsinii bijji lék'e.

10 Áik'ehgo Jews daanłini nnee nádzihiı gádaayıni, Dii godilzinii bijji: biká'ntéhiı anané'go doo begoz'ąq da.

11 Áik'ehgo gábiłni, Nnee náshilzihiı gáshıłniid, Biká'siıtjiiłi

dahnádnne'go dahnádnáh. ¹² Áídí' nabídaadiikid, Nnee daat'éhi, Biká'síníihí dahnádnne'go dahnádnáh, niñniid? ¹³ Nnee nádzihií hadín nábilzii shíhí doo yígótsi da: áígee nnee lááda' Jesus lahyúgo oyáá lək'e. ¹⁴ Díí bikédí'go da'ch'okąąh goz'ąą yun'e' Jesus nnee nádzii n'íi yaa nyáágo gáyihni, Nht'éé násiñlji gádnii áko: nchọ'go ánáo'ne' hela', ágánándzaayúgo dánko da'tiségo nich'í' nágodiidáh. ¹⁵ Nneehíí Jews daanlíni yaa nyáágo, Náshidilzihií Jesus at'íi, daayihni. ¹⁶ Díí daagodnksiníi bijji adzaahíi bighą Jews daanlíni Jesus yaa yádaakti'go daizilhee hádaat'íi.

¹⁷ Áída' Jesus gádaabihni, ShiTaa t'ah na'iziid, shí áldó' na'isiid. ¹⁸ Godilziníi bijji begoz'aaníi doo yikisk'eh at'éé dahíi bighą, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ shiTaa yihniigo Bik'ehgo'ihí'nañ yil dała' nliigo ádilzilhií bighą Jews daanlíni dayúwehégo daabizilhee hádaat'íi. ¹⁹ Jesus gánádaabikdo'niid, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishni, Shíi, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshinií, dashí zhą doo nt'é laoshéh át'éé da, shiTaa ánát'ijigo hish'inií zhą: shiTaa ánát'ijihí k'ehgo shíi áldó' ánásht'ijil. ²⁰ ShiTaa shíi biYe' nshinií dážhọ bil nshọ, dabíi ánát'ijihí dawa shil ch'í'nah áyitsi: díi bitisgo áná'ol'ijihí shil ch'í'nah áile'gee nohwił díyadaagot'ee doleeł. ²¹ ShiTaa nanezna'íi nádaayihí'nahíi k'ehgo shíi, biYe' nshinií, áldó' hadíi hásh'tínií nádaabihishnah doleeł. ²² ShiTaa nnee doo la' yángo'áah da, shíi, biYe' nshinií, dawa bándagosh'a'go shaidin'ąą: ²³ Nnee dawa shiTaa daayidnshíi k'ehgo shíi, biYe' nshinií, áldó' daashidnshíi doleełhií bighą adzaa. Hadín doo shidnshíi dahíi shiTaa shides'a'n áldó' doo yidnshíi da. ²⁴ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishni, Hadín shiyati' yidits'agíi, la'íi shin'a'n yodlaaníi, ihí'naa doo ngonel'ąą dahíi yee hi'naa doleeł, án doo bil ch'ígódeeh da; án da'itsaahdí' ch'ínyáá, ihí'naazhi'go. ²⁵ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishni, Nanezna'íi shíi, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshinií, shizhihií daidiits'jh doleełhií baa gowáh, ilk'idá' kú begoz'ąą: hadíi ái daidezts'aaníi daahinaa doleeł. ²⁶ ShiTaa ihí'naa dabíi biyi' nlihií k'ehgo, shíi, biYe' nshinií, áldó' ihí'naa dashíi shiyi' nliigo shaa godin'ąą; ²⁷ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi nshihíi bighą nnee bá ndagosh'a'go shiTaa shaa godin'ąą. ²⁸ Doo nohwił díyadaagot'ee da le': leyi' naznilíi dawa shizhi daidezts'ąągo nádiikáhíi baa gowáh, ²⁹ Ái nádiikáhgee nht'éégo ádaadzaa n'íi yaaká'yú dahazhi' daahinaa doleeł; áída' nchọ'go ádaadzaa n'íi bil ch'ígódeeh. ³⁰ Dashíi shik'ehgo doo nt'é áoshéh át'éé da: diists'sagíi k'ehgo aayashti': dashíi hásh'tínií doo be'ansht'ee da, áída' shiTaa shides'a'n dabíi há'tínií zhą be'ansht'eehií bighą aayashti'íi dávik'eh. ³¹ Dashíi ádaa nagoshni'yúgo, ádaa nagoshni'íi doo da'anii da.

³² Ła' shaa nagolnii'í gólj; áí shaa nagolnii'í da'aniigo bígonsj. ³³ John bich'i' oda'so'a', án da'aniigo shaa nagosni'. ³⁴ Da'aniigo shaa na'gonii'í doo nnee bits'á'dí' da: áídá' hasdánohwidi'niił doleelhi' bigha ágánohwidishnii. ³⁵ John diltkii'í hik'e bits'á'idindláadí k'ehgo at'éé lək'e: áík'ehgo bits'á'idindláadí biyi' dé't'ih nohwił daagozhqohgo ádaasoht'jíd.

³⁶ John shaa nagosni'í bitisgo shaa na'gonii'í gólj: na'idziidí shiTaa łashle' doleelgo shaa yidin'áání, áí ánásht'jilgo shiTaa shides'a'go shaa nagolnii'. ³⁷ ShiTaa shides'a'n dabii' shaa nagolnii'. Bizhiihi' doo hak'i daadesohts'aq da, ánołinii' doo hak'i daahołtsaq da. ³⁸ Biyati'í doo nohwiyi' golj da: shii' shin'a'í doo daashohdlaq dahii' bigha.

³⁹ Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinii' nzhqogo daahohshii'; áí biláhyú dahazhi' daahii'naa doleel daanołsigo: da'ái shaa nagolnii'. ⁴⁰ Ndi doo shich'i' nohkáh hádaaht'jii da, dahazhi' daahinołnaa doleelgo. ⁴¹ Nnee shidnłshii' doo biká désh'jii da. ⁴² Nohwídaagonsj, Bik'ehgo'ihinań nohwił daanzhoonii' doo ła' be'ádaanoht'ee da. ⁴³ ShiTaa bizhi'í bee niyáá ndi doo hádaashoht'jii da: áídá' łá'i dabii' bizhi'í yee nyááyúgo, án zhá hádaaht'jii doo. ⁴⁴ Dánohwii' daakinołsinii' hádaaht'jídá', Bik'ehgo'ihinań dała'áhi bits'á'dí' idilzinii' doo hádaaht'jii da, áídá' hagot'éégo da'ohdlaq? ⁴⁵ ShiTaa bináál nohwik'izhi' dish'aah doo daanołsji da le': Moses nohwik'izhi' dez'aq, bada'ohii' n'íi. ⁴⁶ Moses daahohdlaqyúgo shii' daashohdlaq doleel ni', shaa k'e'eshchijhi' bigha. ⁴⁷ Áídá' bíi k'e'eshchiinii' doo daahohdlaq dayúgo, hagot'éégo shiyati'í daahohdlaq áídá'?

6

¹ Díi bikedí'go Jesus túsikaanii', Gálilee golzéhi, da'ái Tibérias golzéhi, hanaayú onanádzaa. ² Áígee nnee ląágo biké' onalsáq, godiyhgo áná'ol'jii' kah yaa nakaihi' yá ánát'jii' daayo'jigo. ³ Jesus dziłyú háyáá, akú bitsilke'yu yił dinezbj. ⁴ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin'ihgo Jews daanłini da'iyaaqhi' biká' ngonyáá.

⁵ Jesus déz'jigo nnee ląágo bich'i' náłseelgo yiltsaqádá' Philip gáyihii, Hagot'éégo bán nadaahiłniih, díi nnee dawa da'iyaaqo? ⁶ Díi ánihi' daazhógo Philip bebigozjihgo ánniid: dabii' hagot'éégo áile' yígółsj ndi. ⁷ Philip gábilnii, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadín bán bee nahaznii ndi dała'á ntjigo ayáhago bita'isné' ndi, doo binoł'aq at'éé da. ⁸ Bitsilke'yu dała'á Andrew holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábilnii, ⁹ Kú łá' ishkiin bán dijolé ashđla'i barley

alzáhi yisné', lóg naki bilgo: áídá' hagog'éégo dawa bínel'aa, nnee lánihíí? ¹⁰ Jesus bitsilke'yu gáyilñii, Nnee dinohbìh, daabil'dohñii. T'oh dázhó lǎágo lèk'e. Áík'ehgo nnee dinezbì, ashdladn doo náhóltagyú áhóláni shì. ¹¹ Áígee Jesus bán náidnné'go ya'ihénzìgo oskaqáá', bitsilke'yu yaa daizné', áídí' bitsilke'yu nnee nadaaháztaaníí yitada'izñii; lógíí aldó' da'ái k'ehgo, dá daabilhwiizhì'. ¹² Dawa náda'isdjìdgo, bitsilke'yu gádaayilñii, Ch'ékaadíí nádaahohlá, doo la' da'ilíí hileehgo da. ¹³ Áík'ehgo aqł nádaiehzlaago táts'aa nakits'adah hadaidesbì, bán ashdlá'i bits'á'dí' ch'ené'íí, nnee yí'oh da'iyááhíí. ¹⁴ Nneehíí Jesus godiyìhgo adzaahíí daayiltsaqáá' gádaañii, Án da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú Na'iziidhíí, ni'goszán biká'zhì' hináhi.

¹⁵ Jesus nnee dabízhá daabik'ehgo dak'azhá binant'a' ádaabidléhgo yígolsjìdá', dasahn dzilyú ch'a'onánóot'jìd. ¹⁶ O'í'ááyú bitsilke'yu túsikaqáyú onanákaí, ¹⁷ Akú tsina'eehíí yeh hikaigo túsikaaníí hanaayú bil dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godilhil gozljìdá' Jesus doo hwahá baa hináh da. ¹⁸ Tú nádidáh, adjìd nyolhíí bighá. ¹⁹ Taagi dagohíí djí'i shì dahgostoyú bil oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eehíí yich'í' higaalgo daayiltsaqá: áík'ehgo tsídaadesyiz lèk'e. ²⁰ Áídá' Jesus gádaabilñii, Shíí ásht'jì, doo ndaaldzid da. ²¹ Áídí' bil daagozhóqo tsina'eehíí beh ñnáh, daabilñiid: dagoshch'í' ni'zhì' bil nda'iz'eel, deskai n'yú.

²² Iskaq hik'e nnee túsikaaníí hanaayú naháztaaníí akú tsina'eehíí dala'á zhá si'aa n'go daayo'jì, la'íí Jesus bitsilke'yu tsina'eehíí yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áídá' bitsilke'yu dasahndi okaigo daayo'jì. ²³ (Jesus bán ya'ihénzìgo oskaqáadíí bikédí'go, bán daach'iyáá n'gee bahyú Tibérias golzeedí' tsina'eehíí ndaahaz'eel.) ²⁴ Áík'ehgo nnee Jesus la'íí bitsilke'yu doo hak'i dago yídaagolsjìdá', dabíí tsina'eehíí yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú bil oda'iz'eel, Jesus yika daantaago. ²⁵ Túsikaaníí hanaadí' baa hikaidá' gádaabilñii, Iich'ígó'aahíí, dadá' kú ñyaa? ²⁶ Jesus bich'í' hadzii, Da'anii, da'aniiigo gádaanohtawidishñii, Doo godiyìhgo ánásht'jìhíí daah'jì n'íí bighá shíka daanohtaa da, bán bee náda'soldjìd n'íí zhá bighá ádaah'jì. ²⁷ Doo hidán da'ilíí hileehíí bighá nada'ohsiid da, hidán dahazhì' ihí'naazhì' nnel'aqahíí zhá hádaah'jì, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí nohwaa nshné': Bik'ehgo'ihí'nañ shiTaa, bíyéé nshjìgo shebíqozìhgo shiká' izkał. ²⁸ Áídí' gádaabilñii, Hago ádaahii'ne'go Bik'ehgo'ihí'nañ binasdziiidíí nadaahiidziid? ²⁹ Jesus gádaabilñii, Díí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'idziidi at'éé, án shíí shides'a'ñ daashohdlaqo. ³⁰ Áík'ehgo gádaabilñii, Godiyìhgo be'ígóziníí daat'éhi

nohwił ch'í'nah ánle'go daahiiltséhgo daanohiidlq̄ doleeł? Itah áná'ol'íłhí daat'éhi án'íj? ³¹ Bits'á'dí' daadihe'na'íi da'igol'íyú manna daayiyq̄ leh lək'e: díinko bek'e'eshchiiní k'ehgo, Yaaká'dí' bán kaa daizné'go daach'iyq̄. ³² Jesus gánádaabikdo'niid, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Yaaká'dí' bán nohwaa hi'ne' n'íi doo Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' bán da'aniihi nohwá da'dihiné'. ³³ Yaaká'dí' nkenyááhíi Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' bánhi at'éé, án ni'gosdzán biká' nneehíi ihí'naa yaa yiné'. ³⁴ Gádaabihii, NohweBik'ehń, díi bánhíi dayúweh nohwá dihi'ne' le'. ³⁵ Jesus gádaabihii, Shíi bán be'ihí'naahíi nshłj: dahadín shaa nyááhń doo shiná' holeeh at'éé da; shodlq̄hń doo dibá' holeeh at'éé da. ³⁶ Iłk'ida' gádaanohwiłdéniiid, Daashoh'íi ndi doo daashohdlq̄ da. ³⁷ ShiTaa shaa yinilíi dawa shaa hikáh; dahadín shaa nyááhń doo yó'osht'e' at'éé da. ³⁸ Yaaká'dí' níyáá, doo dashíi háshł'íyú ánásht'íłgo da, ndi shin'á'ń dabíi háł'íyú ánásht'íłgo niyáá. ³⁹ Díinko shiTaa shin'á'ń háł'íi, shaa yinilíi doo la' shich'a'otłísh da, áidá' nnágodzaahíi bijj dawa nádaabihishnah doleeł. ⁴⁰ Díinko shin'á'ń háł'íi, hadín shíi, biYe' nshłiiníi, sho'iiníi la'íi shodlaaníi ihí'naa doo ngonel'q̄ dahíi yee hi'naa doleeł: áik'ehgo nnágodzaahíi bijj nábihishnah doo. ⁴¹ Yaaká'dí' bán nke'né'íi nshłj, nihihi bighq̄ Jews daanlíni baa daanet'íi lək'e. ⁴² Ái gádaabikdi'nii, Díni la' Jesus, Joseph biye', báq̄ bitaa bilgo bídaagonlzihi at'íi ya'? Hagot'éégo, Yaaká'dí' níyáá, nii áidá'? ⁴³ Áik'ehgo Jesus gádaabihii, Doo shaa daaneht'íi da. ⁴⁴ Doo hadín shaa nowáh at'éé da, shiTaa shin'á'ń shich'í' ábílaayúgo zhq̄: nnágodzaahíi bijj nábihishnah doleeł. ⁴⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi binaltsoos biyi'k'e'eshchj gán'igo, Dawa Bik'ehgo'ihí'nań bil ch'ídaago'aah doleeł. Dahadín shiTaa yidezts'q̄ago bits'á'dí' ígo'aaníi shaa hi'nah. ⁴⁶ Da'ágát'éé ndi doo hadín shiTaa yo'íi da, shíi bits'á'dí' nshłiiníi zhq̄ shiTaa yiltsq̄. ⁴⁷ Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Shodlaaníi ihí'naa doo ngonel'q̄ dahíi yee hi'nahi at'éé, ⁴⁸ Bán be'ihí'naahíi nshłj. ⁴⁹ Bits'á'dí' daadesona'íi da'igol'íyú manna daayiyq̄ n'íi nanezna'. ⁵⁰ Díinko bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé, nnee yiyq̄ago doo datsaah da. ⁵¹ Shíi bán hi'naahíi, yaaká'dí' nkenyááhíi nshłj: dahadín díi bánhíi yiyq̄ayúgo dahazhí' hi'naa doleeł: ni'gosdzán biká' nnee bán yee daahinaa doleełgo baa daanshné'íi shitsí' at'éé. ⁵² Jews daanlíni lahada'dit'áhgo gádaabikdi'nii, Hagot'éégo díi nneehíi bitsí' nohwaa yiné'go daahiidq̄? ⁵³ Jesus gádaabihii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Shíi nnee k'ehgo Niyááhíi shitsí' daahsq̄ago, la'íi shidił daahdlq̄ayúgo zhq̄ ihí'naahíi nohwi'í golj. ⁵⁴ Hadín shitsí' yiyaaníi la'íi shidił yidlaaníi ihí'naa doo

ngonel'aa dahíi yee hináhi at'éé; nnágodzaahíi bijjii nábihishnah doleel. ⁵⁵ Shitsi' da'anii hidán át'éé, la'íi shidił da'anii hidlaaníi át'éé. ⁵⁶ Hadín shitsi' yiyaaníi la'íi shidił yidlaaníi shiyi' goljii, bíi aldó' biyi' gonshjii. ⁵⁷ ShiTaa hináhi shin'a'híi k'ehgo, la'íi shiTaa bee hinshnaahíi k'ehgo hadín shiyaaníi shee hinna doleel. ⁵⁸ Án bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé: doo daanohwitaa n'íi manna daayiyaa ndi nanezna' n'íi k'ehgo da: hadín díi bán yiyaaníi dahazhí' hinna doleel. ⁵⁹ Capérnaum golzeegee ilch'ígó'aahgo ágánniid, Jews ha'ánákséh goz'aa yune'. ⁶⁰ Łáágo biké' hikaahíi ái daidezts'aa'dá' gádaanii, Dázhó doo bigózi dahi yee aníi; hadín ái yígótsi? ⁶¹ Biké' hikaahíi Jesus aníihíi yaa yída'iltahgo yígótsi, áik'ehgo gádaabihni, Díi ádishnihíi doo nohwil daabik'eh da née? ⁶² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dabínsé sídáa n'yú shil onágodzaago daashoh'ijyúgo, nt'é daadohni? ⁶³ Spirit-híi ihi'naa aayiné'hi at'éé; kots'ihíi doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'i' hasdziihíi spirit hik'e ihi'naahíi át'éé. ⁶⁴ Áídá' nohwitahyú la' doo da'ohdlaa da. Jesus dantsé ilch'ígó'aah godeyaadá' hadíi doo daabodlaa dahíi, la'íi hadín ch'íbido'aahn yígótsi. ⁶⁵ Áik'ehgo gánadí'ni, Díi bigha gádaanohwidénniid, Doo hadín dabíi bik'ehgo shaa hináh da, shiTaa bik'ehyúgo zhá.

⁶⁶ Díi bikédí'go biké' hikaah n'íi łáágo t'aazhí' ádaadzaago, doo dayúweh yil nakai da lək'e. ⁶⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi gádaayihni, Nohwíi aldó' shits'á' dahdohkáh née? ⁶⁸ Simon Peter gábihni, NohweBik'ehni, hadín bich'i' nkáhgo áídá'? Dani zhá yati' dahazhí' be'ihí'naahíi bee yánti'. ⁶⁹ Ni Christ, Bik'ehgo'ihí'naa hináhi biYe' níjigo, daahosiidlaadgo da'aniiigo bídaagonlzi. ⁷⁰ Jesus gánádaabikdo'ni, Nohwíi nakits'adah hoht'eehíi hanohwinil, ndi nohwitahyú da'á ch'iidn nlii. ⁷¹ Ái Judas Iscariot, Simon biye' áyihni: án nakits'adah itah níni ch'íbido'aahn nlii.

7

¹ Díi bikédí'go Jesus Gálileeyú anádaak: Judéayú doo naghaa da, Jews daanlíni daabizilheego hádaat'ijihíi bigha. ² Jews daanlíni t'ohdahskán yune' náda'idijihíi biká' ngonyáa. ³ Jesus bik'isyú gádaabihnniid, Kodí' dahnnáhgo Judéayú nnáh, ákú níké' hikaahíi áná'il'ijihíi daayiltséh doleelhíi bigha. ⁴ Nnee shígózi le' nziníi doo dánant'i'ego ánát'ijil da. Díi baa nannaayúgo, ni'gosdzán biká' nnee bil ch'í'nah ádnlzi. ⁵ Bik'isyú ndi doo daabodlaa da. ⁶ Jesus gádaabihni, Shíi t'ah doo shaa gowáh da: áídá' nohwíi zhá da'ádzaagee nohwaa gowáh. ⁷ Ni'gosdzán biká' nnee nohwíi doo nohwik'edaanniih da; dénchó'go anádaat'ijil dishniigo baa nagoshni'híi bigha shíi

zhá shik'edaanniih. ⁸ Dánohwízhá da'idaayú dohkáh: shíí t'ah doo shaa gowáh dahíí bighá doo dak'ad da'idaayú déyáá da. ⁹ Ágánniidá' da'akú Gálilee golzeeyú sidaa lèk'e.

¹⁰ Bik'isyú da'idaayú okaihií bikédí'go, bíí ałdó' dánant'í'ego akú óyáá. ¹¹ Da'idaayúee Jews daanlíni biká daadéz'íigo, Ánhíí hayú? daabihíi. ¹² Nnee bitahyú ląágo baa daanet'íi lèk'e: ła', Nnee nkt'éhi nlii, daaniidá' ła'íi, Dah, nnee ch'a'oyiikaadi nlii, daanii. ¹³ Áidá' Jews daanlíni yédaaldzidhií bighá doo ch'í'nah baa yádaakti' da.

¹⁴ Da'idaayú da'ihní'yú goldohdá' Jesus da'ch'okaqah goz'aayú óyáágo ilch'ígó'aah. ¹⁵ Jews daanlíni bíl díyadaagot'ee gádaaniiigo, Hagot'éégo díi nneehíi dawahá yígótsi, doo óltagyú nayaa dadá? ¹⁶ Jesus gádaabihíi, Ilch'ígonsh'aahíi doo dashíi ádíshíi da, shin'á'n áníihíi át'éé. ¹⁷ Nnee ła' Bik'ehgo'ihí'nań dáhat'íihíi ánát'íił hat'íiyúgo, ilch'ígonsh'aahíi Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé, dagohíi dashínik'ehgo yashti'íi yígótsi doleel. ¹⁸ Dahadín dabínik'ehgo yahti'íi dabíi ízisgo ádestíi hat'íi: áidá' hadín bin'á'n ízisgo ágot'eehíi yá hát'íiníi, án da'anii áníi, áik'ehgo án biyi' lé'gochoohíi da'ádih. ¹⁹ Ya' Moses begoz'aanii yee doo nohwá ngon'áá da née? Áidá' doo ła' bikísk'eh ádaanoht'ee da. Nt'é bighá daashizołhee hádaakt'íi? ²⁰ Nneehíi gádaabihíi, Ch'iidn niyi' golíi ląá: hadín nizilhee hat'íi? ²¹ Jesus gádaabihíi, Dalán áná'í'íidgee nohwil díyadaagot'ee ni'. ²² Moses círcumcise ádaanoht'ee'go yee nohwá ngon'áá; (ndi Moses doo bits'á'dí' begodeyaa da, daanoht'ee'go n'íi bits'á'dí';) áik'ehgo godilziníi bijíi nnee círcumcise ádaahle'. ²³ Godilziníi bijíi Moses yegos'aaníi doo k'ich'ídziis da doleehíi bighá nnee círcumcise alzaayúgo, godilziníi bijíi nnee bits'í dawa nkt'éégo ánashdlaahíi bighá shich'í' hadaashohkee née? ²⁴ Doo da'ánoliníi zhá bee aayádaakti' da, áidá' da'anii ágot'eehíi bee aayádaakti' le'. ²⁵ Jerúsalemgee nnee ła' gádaanii, Dín daayizilheego hádaat'íiníi shí ya'? ²⁶ Án kú doo biini' hah dago yahti'go naghaa, áidá' doo nt'é daayihíi da. Nant'án daanlíni dín da'anii Christ nliigo yídaagoksiid shí. ²⁷ Áidá' díi nnee hadí' naghaa shíhíi bídaagonzi: Christ nyáágo hadí' naghaa shíhíi doo hadín yígótsi da doleel. ²⁸ Áik'ehgo Jesus da'ch'okaqah goz'aayú yune' ilch'ígó'aahgo gáníi, Shídaagonksi, ła'íi hadí' nashaahíi bídaagonksi: doo dashíi hásh'íigo niyáá da, shin'á'n da'anii, án doo bídaagonksi da. ²⁹ Shíi bígonsi; shin'á'go bits'á'dí' níyááhíi bighá. ³⁰ Áik'ehgo ha'ádaabikt'e' hádaat'íi: ndi doo daabikt'ee doo, doo hwahá bidizi'deehíi biká' ngowáh dahíi bighá. ³¹ Nnee ląágo daabosdlaadgo gádaanii, Christ nyáágo, díi nnee godiyihgo áná'ol'íihíi bitisgo áná'ol'íił doleel née?

³² Phárisees daanlíni nñee ágát'éeego baa yádaalti'go ba'ikodaanzíidá', okààh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi là'íí Phárisees daanlíni bílgo aasinilíí bich'í' odais'a', daabiltsoodgo. ³³ Jesus gádaabiññii, Dét'íhézhi' t'ah nohwíl nashkai, áidí' shin'a'n bich'í' nádésdzá. ³⁴ Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'ée da: hayú nýááyú doo nohkáh át'ée da. ³⁵ Jews daanlíni gádaahídi'nii, Díí nñee hayú doo baa nkáh dayú deyaago anii? Jews daanliiníí doo Jews daanlii dahíí bitahyú iltanáhosàà n'íí yich'í' deyaayú, doo Jews daanlii dahíí yił ch'ídaago'aahgo aníí shí? ³⁶ Nt'é níigo anii, Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'ée da: là'íí, Hayú nýááyú doo nohkáh át'ée da? ³⁷ Da'idaaníí bennágódáhíí bijjii, nñee ląágo íla'adzaahíí bijjii, Jesus hizí'dá' adíid hadziigo, Dahadíń dibá' silijín shich'í' nowáhgo odlàà, nii. ³⁸ Dahadíń shodlààhn biyi'dí' tú hináhi háljii doleeł, Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo. ³⁹ (Díí k'ehgo Holy Spirit yaa yałti', án hadíí daabodlaaníí bee baa godot'aak: Holy Spirit doo hwahá hadín baa det'aah dadá', Jesus ízisgo ye'at'éehee doo hwahá ch'í'nah ábi'dilne' dahíí bighà.)

⁴⁰ Nñee ląágo díí yati'íí daidezts'aadá' gádaanniid, Díń da'anii Bik'ehgo'ihinań binkááyú Na'iziidíí át'íí ląá. ⁴¹ Là'íí gádaanii, Díń da'anii Christ nlii ląá. Là'íí gádaanii, Ya' Christ Gálileedí' hígháhgo lán? ⁴² Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinííshà' gáníí, Christ David hat'i'íí bits'á'dí' goleeh, Béthlehem golzeedí' hígháh, David goljii lẹk'egee? ⁴³ Áík'ehgo áígee Jesus bighà nñee ilt's'á'kai. ⁴⁴ Là' daabiltsood hádaat'íí ndi doo daabiltsood da.

⁴⁵ Aasinilíí okààh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi là'íí Phárisees daanlíni bílgo yaa nákaigo gádaabiññii, Nt'é bighà doo daahołtsood da? ⁴⁶ Aasinilíí gádaabiññii, Doo là' nñee díí nñeehíí k'ehgo yałti' da. ⁴⁷ Phárisees daanlíni gánádaabiłdo'niid, Ya' nohwíí alđó' nohwich'í' na'deshch'a' née? ⁴⁸ Ya' là' nant'án daanlíni dagohíí Phárisees daanlíni daabosdlàà née? ⁴⁹ Áidá' díí nñeehíí begoz'aaníí doo yídaagołsı dahíí nchọ'íí bee bá ha'odzii. ⁵⁰ Nicodémus, Phárisees itah nlíni, (łah t'é'yú Jesus yaa nyáá lẹk'e n'íí,) gádaabiññii, ⁵¹ Bedaagosiił'aaníí k'ehgo ya' nñee dá doo daadihiits'íhé, là'íí dá doo ánát'ííhí bídaagonlzihé baa yáhiilti' née? ⁵² Áík'ehgo gánádaado'niid, Ya' ni alđó' Gálileedí' nannaa née? Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníí biyi' dín'íí, áík'ehgo bígonłsijih ndi at'ée: Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi doo là' Gálileedí' hígháh golzee da. ⁵³ Áidí' nñee dawa bigowayú nnáheskai lẹk'e.

8

¹ Jesus dzil Olives golzeeyú óyáá. ² Dázho t'ahbi da'ch'okààh goz'ąayú nádzáá lẹk'e, akú nñee dawa baa íla'adzaa; áík'ehgo

nezdaago bilch'ídaago'aah. ³ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni bilgo isdzán la' baa yił hikai, án nant'í' nagmaago bígoziid lèk'e; áik'ehgo isdzánhíi ih'í'zhí'ndaist'e'dá', ⁴ Jesus gádaayih'ni, Ilch'ígó'aahíi, díi isdzánhíi nant'í' nagmaago, da'anii ánát'íilgo bígoziid. ⁵ Ágádaat'iiníi bil ndaats'inolne' le'gá, niigo Moses nohwee ngon'áá ni', begoz'áni biyi': nihíi ánniiyúgo nt'é níi? ⁶ Nayídaantaahgo ágádaayih'ni, dáhagot'éego izadaahilt'e' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee leezh yiyi'yú k'e'eshchijí lèk'e, doo yidezts'áá da hik'ehgo. ⁷ Dayúweh nahódaadilkidgo Jesus hizí'go gádaabih'ni, Nohwitaahyú la' binchó' da'adíhíi ntsé idolne'. ⁸ Áígee hayaa ánádzaago bigan yee leezh yiyi'yú k'ená'eshchijí lèk'e. ⁹ Nnee díi daidezts'ááda' binchó' daagolíníi yídaagol'íidgo, báyándí' áni nagháhíyú onáhezkai: áik'ehgo Jesus dasahn ch'íntl'izh, isdzán bád'ihgee siziiníi bilgo. ¹⁰ Jesus hadag adzaago isdzán zhá sizí'igo yiltsáago yich'í' hadzii, Isdzán, nnee nchó' daanil'niihíi hayú okai? Ya' doo la' nnee nił ch'ígonyíi da? ¹¹ Isdzánhíi gábih'ni, SheBik'eh'ni, doo hadín da. Jesus gánábildo'niid, Shíi ndi doo nił ch'ígonoshheeh at'éé da: tíi, nchó'íi bee ánáo'ne' hela'.

¹² Lah Jesus nnee gánádaayildo'niid, Shíi ni'gosdzán biká' nnee begot'iiníi nsh'ijí: dahadíni shiké' higaal'ni doo chagolheelyú higaal' da doleeł, áidá' ih'i'naa be'idindláádíi bíyéé doleeł. ¹³ Phárisees daanlíni gádaabih'ni, Dani zhá ádaa nagolní'; ádaa nagolní'íi doo da'anii da. ¹⁴ Jesus gábih'ni, Dashíi ádaa nagoshni' ndihíi ádaa nagoshni'íi da'anii: hadí' níyááhíi la'íi hayú déyááhíi bígonsihíi bighá; áidá' nohwihíi hadí' níyááhíi la'íi hayú déyááhíi doo bídaagonol'si da. ¹⁵ Nohwihíi nnee k'ehgo zhá aayádaakti'; shihíi doo hadín baa yashti' da. ¹⁶ Áidá' shíi aayashti'yúgo, aayashti'íi da'aniihi: shíi doo dasahn aayashti' dahíi bighá, shíi la'íi shiTaa shin'a'n bilgo aayáhiilti'. ¹⁷ Bedaagosol'aanii biyi' nnee naki dálekt'éego yaa nadaagol'ni'yúgo da'anii golzeego dahgoz'áá. ¹⁸ Dashíi ádaa nagoshni', la'íi shiTaa shin'a'n aldó' shaa nagol'ni'. ¹⁹ Áik'ehgo gádaabih'ni, NiTaahíi hayú? Jesus gánádaabildo'niid, Shíi doo shídaagonol'si da, shiTaa ndi doo bídaagonol'si da: shídaagonol'siyúgo shiTaa aldó' bídaagonol'si doleeł ni'. ²⁰ Jesus zhaali ilch'í'nihi'niil goz'áá yune' aníi, da'ch'okáah goz'áá yune' ilch'ígó'aahgo: áidá' doo hadín biltsod da laa: bidizi'deehíi doo hwahá biká' ngowáh dahíi bighá. ²¹ Jesus gánádaabildo'niid, Shíi dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'ijí doleełgo t'ah nchó'go ánádaah'íilgo nanohne' doleeł: hayú déyááyú doo nohkáh at'éé da. ²² Jews daanlíni gádaanii, Hayú déyááyú doo nohkáh at'éé da, nihi'ishá', dabíi ádizil'deego anii

née? ²³ Áídí' gádaayih̄nii, Nohwíí yáá bitl'ááhdí' nahkai; shihíí yaaká'dí' nashaa: nohwíí díí ní'godzán biká' n̄nee daanoht̄h̄j; shihíí doo ní'godzán biká' n̄nee nsh̄h̄j da. ²⁴ Áí bigh̄a, T'ah nch̄o'go ánádaaht'̄j̄l̄go nanoh̄ne', daanoht̄w̄l̄dish̄n̄ii: án nsh̄h̄n̄íí doo daahoh̄dlāa dayúgo, t'ah nch̄o'go ánádaaht'̄j̄l̄go nanoh̄ne' doleel. ²⁵ Áík'ehgo gánádaabik̄do'n̄iid, Hadín láá ánt'̄j̄? Jesus gádaabih̄nii, Dantsé nohwil̄ nagosis̄n̄í'dá' ánsht'ee daanoht̄w̄l̄dish̄n̄ii n'íí, da'án ánsht'ee. ²⁶ T'ah láágo nohwich'̄j̄ hasdziih godziih, láágo nohwaa yádaashti' doleel: áídá' shin'á'n da'an̄iigo, án shil̄ nagos̄n̄í'íí zh̄á ní'godzán biká' n̄nee baa bil̄ nagosh̄n̄í'. ²⁷ Jesus biTaa baa yaht'íí doo yídaagoł̄s̄j̄ da. ²⁸ Jesus gánádaabik̄do'n̄iid, Shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, dahdaashoht̄eehdá', án nsh̄h̄j̄h̄íí bídaagonoł̄s̄j̄ ndi at'ée, dashíí shínik'ehgo doo nt'é ásh̄le' da; áídá' shiTaa shil̄ ch'ígon'ááníí bee yashti'. ²⁹ Shin'á'n t'ah bil̄ nsh̄h̄j̄: shiTaa doo hwahá dasahndi yó'oshit'e' da; dávik'ehn dá bil̄ bik'ehyú ánasht'̄j̄l̄. ³⁰ Ágán̄iigo yaht'íígee láágo daabosdlāa. ³¹ Jews daanlíni Jesus daayosdlāa díí gádaayih̄nii, Shiyati'íí dayúweh bikísk'eh ádaanoht'ee yúgo da'an̄ii shiké' hikaahíí daanoht̄h̄j; ³² Áík'ehgo da'an̄ii ágot'eehíí bídaagonoł̄s̄j̄ doleel, áídí' da'an̄ii ágot'eehíí ch'ídaanoht̄w̄l̄n̄íí.

³³ Gádaayih̄nii, Abraham hat'íí daandlíni ádaant'ee, doo hadín bi'isna' daasiid̄l̄j̄ da: áídá' hagot'éeego án̄n̄h̄i, Ch'ídaanoht̄w̄l̄n̄íí, n̄n̄ih̄íí? ³⁴ Jesus gádaabih̄nii, Da'an̄ii, da'an̄iigo gádaanoht̄w̄l̄dish̄n̄ii, Dahadín nch̄o'go ánát'̄j̄l̄h̄íí nch̄o'íí yisna' n̄l̄j̄. ³⁵ Isna' n̄l̄in̄íí doo dahazh̄í' binant'a' bigow̄a yun̄e' gol̄j̄ da: áídá' biye'híí zh̄á dahazh̄í' bigow̄a yun̄e' gol̄j̄. ³⁶ Áík'ehgo Bik'ehgo'ih̄i'nañ biYe' ch'ídaanoht̄w̄l̄n̄iilyúgo, da'an̄iigo ch'ídaanoht̄w̄l̄des'nil. ³⁷ Abraham hat'íí daanoht̄h̄j̄go nohwígon̄s̄j̄; da'ágát'ée ndi daashizoht̄ee hádaaht'̄j̄, shiyati'íí doo hak'í nohwiyi' bá goz'ąą dahíí bigh̄a. ³⁸ Shíí shiTaa bits'á'dí' bígoł'ąąh̄íí bee nohwich'̄j̄ yashti': nohwih̄íí nohwitaa bits'á'dí' bídaagonoł'ąąh̄íí ánádaaht'̄j̄l̄. ³⁹ Áídí' gádaabih̄nii, Abraham bits'á'dí' daadihe'na'. Jesus gádaabih̄nii, Abraham bich̄agháshé daanoht̄h̄j̄yúgo Abraham at'íníí k'ehgo ánádaaht'̄j̄l̄ doleel ní'. ⁴⁰ Áídá' k'adíí daashizoht̄ee hádaaht'̄j̄, shíí da'an̄ii ágot'eehíí Bik'ehgo'ih̄i'nañ bits'á'dí' disiits'áni baa nohwil̄ nagosh̄n̄í': díí doo Abraham ye'at'ée da ní'. ⁴¹ Nohwíí nohwitaa ánát'̄j̄l̄h̄íí k'ehgo ádaaht'̄j̄. Áídí' gádaabih̄nii, Néé nant'̄j̄ na'ildeehíí doo bits'á'dí' daagosiid̄l̄j̄ da; née nohwitaa dałá'á, áí Bik'ehgo'ih̄i'nañ. ⁴² Jesus gádaabih̄nii, Bik'ehgo'ih̄i'nañ daanoht̄w̄l̄n̄iilyúgo, nohwil̄ daansh̄oq doleel ní': Bik'ehgo'ih̄i'nañ bits'á'dí'go niyááhíí bigh̄a; doo dashínik'eh niyáá da, Bik'ehgo'ih̄i'nañ shin'á'. ⁴³ Nt'é

bigha'shiyati'íi doo bídaagonolsi da? Shiyati'íi doo ídaayełts'aq hadaah'ti dahíi bigha. ⁴⁴ Daanohwitaa, ch'iidn nant'an, an hat'i'íi daanohłi, áik'ehgo nohwitaa ncho'go hat'ihíi k'ehgo ádaah'ti: dantsé godeyaadi' nnee naitseedi nłi, bíi la'íi da'anii ágot'eehíi doo nakinkt'og da, da'anii ágot'eehíi doo la' biyi' golıi dahíi bigha. Lé'ichoogo yałti'da' dabiı ye'at'éhi yee yałti': lé'ichóhi nłigo, lé'ichoohíi bitaa nłi. ⁴⁵ Áída' shíi da'anii ádishniihíi bigha doo daashohdłaa da. ⁴⁶ Hadín la' déncho'go ánasht'ihíi ch'ishinoh'áah? Áída' da'anii ádishniiyúgo, nt'é bigha doo daashohdłaa da? ⁴⁷ Dahadín Bik'ehgo'ihinań biyéehíi Bik'ehgo'ihinań biyati'íi yidésts'aq: Bik'ehgo'ihinań doo biyéé daanohłi dahíi bigha doo ídaayełts'aq da. ⁴⁸ Jews daanłini gádaabiłnii, Samáritan nłini, ch'iidn niyi' golini, daanłniihíi da'anii ádaan'nii shi ya'? ⁴⁹ Jesus gánii, Ch'iidn doo shiyi' golıi da; áída' shiTaa dinłi, nohwihíi doo daashidinolsi da. ⁵⁰ Nnee daashidnłsinii doo biká désh'ti da: dała'ánhíi zhá ái yiká déz'ti, an aayanáltih doleeł. ⁵¹ Da'anii, da'aniigo gádaanohwıłdishnii, Dahadín shiyati' yikisk'eh at'éehíi, da'itsaahíi doo yo'ti da doleeł. ⁵² Jews daanłini gánadaabiłdo'nii, K'adii nıdaagosiilziid, ch'iidn niyi' golıihíi. Abraham daztsaq, la'íi Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidii nanezna'; áída' ni annii, Dahadín shiyati' yikisk'eh at'éehíi da'itsaahíi doo yolih at'éé da, nni. ⁵³ Ya' ni nohwitaa Abraham daztsaq n'íi bitisgo ánt'éhi née? Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidii nanezna' n'íi áldó: hadín láq ánsht'ee nzi? ⁵⁴ Jesus gábiłnii, Shii ádiłdinsziyúgo, ádiłdinszihiíi doo nt'é da: shidi'dilzihiíi shiTaa at'éé; an Bik'ehgo'ihinań daahohiikaqahń, daabiłdohni: ⁵⁵ Áída' nohwii an doo bídaagonolsi da; shii zhá an bigonsi: Doo an bigonsi da, dishniiyúgo, nohwii k'ehgo lé'ishchóhi yishleeł: áída' shii an da'aniigo bigonsi, biyati'íi bikisk'eh ánsht'ee. ⁵⁶ Nohwitaa Abraham n'íi shee hayılkaahíi yiłtséhgo bił gozhóq ni': ái yiłtsaqada' bił gozhóq ni'. ⁵⁷ Jews daanłini gádaabiłnii, Doo hwahá ashdladin nił légodáh dadá', hagog'éégo Abraham híıi lán? ⁵⁸ Jesus gádaabiłnii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwıłdishnii, Abraham dabiłtségo shii ánsht'ee. ⁵⁹ Áik'ehgo tséé nádaayiheslaago daabołne' nt'éégo Jesus bits'aq ndest'ııdgo, da'ch'okaqah goz'aadi' nnee biyi'di' ch'ínadzaa.

9

¹ Jesus higaalyú nnee bináá ágodıhgo gozłini sidaago yiłtsaq lek'e. ² Bitsilke'yu nabıdaadiłkid, NohwiNant'a', hant'é bigha dii nneehíi bináá ágodıhgo gozłi? Hadín ncho'go adzaa, dii nneehíi née, dagohíi báq hik'e bitaa née? ³ Jesus gádaabiłnii, Dii nneehíi, la'íi báq hik'e bitaa doo ncho'go ádaadzaa da: áída'

Bik'ehgo'ihinañ aná'ol'ijhí bee ch'í'nah alne'híi bigha at'éé. ⁴T'ah got'ijdá' shina'án binasdziidíí áshle': t'é'gohíi doo hadín na'iziid da. ⁵T'ah ni'godzán biká' nashaadá' ni'godzán biká' nnee begot'iiníi nshíi. ⁶Ágánniidá' ni'zhí' hadnzhéego bizhígíí leezh yíl naidiziidgo nnee bináá ágodinihíi bináágee yídezhizh, ⁷Gábilniigo, Ti'i, tá'ngisyú nñáh, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áik'ehgo nneehíi tá'digisyú óyáá, áidí' go'ijgo nadzá.

⁸Nnee bit'ahdí' daagolíníi, la'íi bináá ágodíhdá' daabo'íi n'íi gádaanii, Díi nneehíi ídókeedgo sidaa n'íi ya'? ⁹La'íi gádaanii, Án át'íi: la'íi, Án ga'anolini at'íi, daanii: bíi, Shíi ást'íi, níi. ¹⁰Áik'ehgo, Hagot'éégo nináá nágosdlíi? daabilni. ¹¹Gáníi, Nnee, Jesus holzéhi, gosht'ish áyílaago, shinaá yídezhizhdá' gáshilniid, Ti'i, tá'ngis, túsikaayú Silóam holzéhi: áik'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áidí' shinaá nágosdlíi. ¹²Ánhíi hayú? daabilni. Doo bígonsí da, níi.

¹³Nnee bináá ágodíh n'íi Phárisees daanlíni yaa yíl hikai. ¹⁴Jews daagodnksiníi bijíi Jesus gosht'ish áyílaago nnee bináá nágosdlíi lək'e. ¹⁵Phárisees daanlíni nabídaadiłkid, Hagot'éégo nináá nágosdlíi? Gádaayilni, Jesus gosht'ish shinaá yídezhizh, áidí' ta'désgizgo gosh'íi násisdlíi. ¹⁶Phárisees daanlíni la' gádaanii, Díi nneehíi doo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi da laa, godilziníi bijíi doo godnksí dahíi bigha. La'íi gádaanii, Hagot'éégo nnee Bik'ehgo'ihinañ doo yidnksí dahíi godiyíhgo aná'ol'ijhí? Áik'ehgo bigha ilts'á'kai. ¹⁷Nnee bináá ágodíh n'íi gánadaayildo'niid, Nihíi nináá anágodlaahíi nt'é bilni? Bik'ehgo'ihinañ binkáayú na'iziidi at'íi bildishni, níi. ¹⁸Jews daanlíni nnee bináá ágodíh n'íi bináá nágosdlíihíi doo daayodlaa dago báá hik'e bitaa yiká ánniidgo, ¹⁹Nayidaadiłkid, Ya' díi nohwizhaazhé bináá ágodíhgo gozłíi dohni n'íi née? Hagot'éégo go'íi k'adíi? ²⁰Báá hik'e bitaa gádaabilni, Díi nohwizhaazhé át'éégo bígonłzł, bináá ágodíhgo gozłíi ni': ²¹K'adíi hagot'éégo go'íi, hadín bináá anágodlaahíi doo bígonłzł da: án goyaa silíi; nahódaadołkid: dabií adáyalti' le'. ²²Báá hik'e bitaa Jews daanlíni yédaaldzidhíi bigha ádaanii lək'e: dahadíi, Christ at'íi, niigo baa nagolni'yúgo Jews ha'ánátséhdí' ch'élt'e'go ilk'idá' ndaagoz'aa lək'e. ²³Ái bigha báá hik'e bitaa ágádaanniid, Án goyaa silíi; nahódaadołkid. ²⁴Nnee bináá ágodíh n'íi yiká anádo'niidgo, Bik'ehgo'ihinañ zhá ba'ihénnzi: díi nneehíi Bik'ehgo'ihinañ doo yidnksí dago bídaagonłzł, daanii. ²⁵Nneehn gáníi, Bik'ehgo'ihinañ doo yidnksí da shíhíi, yidnksí shíhíi doo bígonsí da: da'ágát'éé ndi dał'á zhá bígonsí, shinaá ágodíh n'íi, k'adíi gosh'íi. ²⁶Phárisees daanlíni gánadaabildo'niid, Hagot'éégo anílaa? Hagot'éégo nináá ná

ánágodlaa? ²⁷ Nñeehn gádaabiñii, Ik'idá' nohwil nagosisni' ndi doo daashidołts'aq da ni': nt'é bigha nohwil nanágoshni'? Ya' nohwí' aldó' biké' hikaahí daahleeh née? ²⁸ Áídí' dénchó'égo bich'i' yádaakti'go gádaañii, Ni zhá biké' higaahí nli' dagá; néehí Moses biké' hikaahí daandli'. ²⁹ Bik'ehgo'ihinañ Moses yich'i' yakti' n'go bídaagonlzi: áídá' díi nñeehí hadí' naghaa shihí doo bídaagonlzi da. ³⁰ Nñeehn gánádaabiłdo'niid, Hagot'éégo hadí' naghaa shihí doo bídaagonłsı da, áídá' shinaá shá ánágodlaa. ³¹ Hadín Bik'ehgo'ihinañ doo daayidnłsı dahí doo bídaayést's'aq dago bídaagonlzi: áídá' dahadín Bik'ehgo'ihinañ yokaahí, la'í' án dábil bik'ehgo ánát'iłhí Bik'ehgo'ihinañ biyésts'aq. ³² Ni'godzá'ń álzaadí' yushdí' godezt'i'go nñee biñá'ń ágodihgo gozli' n'í' go'ii nasdli' t'ah doo golzee da. ³³ Díi nñeehí doo Bik'ehgo'ihinañ bits'a'dí' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. ³⁴ Gádaabiñii, Nchó'í' zhá bil gosinilinihi, nohwil ch'ídaagonsh'aah nihó'ni' née? Áík'ehgo Jews ha'ánátséhdí' ch'ídaabist'e'. ³⁵ Ch'ídaabist'e'í' Jesus ya'ikonzi'ídá' baa nyáágo gábiñii, Ya' Bik'ehgo'ihinañ biYe' hondlaq née? ³⁶ Nñeehn gání'ń, Hadí'nhí' baa shil nagolni', sheBik'ehñ, áík'ehgo hoshdlaq doleeł. ³⁷ Jesus gábiñii, Ik'idá' hí'ii, nich'i' yakti'í' án át'ii. ³⁸ Nñeehn, SheBik'ehñ, noshdlaq, nii. Áídí' yoskaqad.

³⁹ Jesus gání'ń, Aayá'iti'hí' bigha ni'godzá'ń biká'zhi' niyáá, hadí' doo daago'ii dahí daago'ii nádaadleehí bigha; áídá' hadí' daago'iiní' biñá'ń ádaagodih daaleeh. ⁴⁰ Áígee Phárisees daanlí'ń la' bit'ahyú nadaaziiní' dí' daidezts'aqad' gádaabiñii, Ya' née aldó' nohwiná'ń ádaagodih née? ⁴¹ Jesus gánádaabiłdo'niid, Nohwiná'ń ádaagodihyúgo nohwinchó'í' ádih doleeł ni': áídá' k'adii, Daagohiit'ii, daadohni; áík'ehgo nohwinchó'í' t'ah be'ádaanoht'éé.

10

¹ Da'anii, da'aniigo gádaanohwil'dishñii, Dahadín dibelji' ha'ánáni' ch'ígót'i'dí' doo ha'ánádáh dadá' lahyúgo yitisyú ha'ánádáhí, án in'iihi dagohí aayihini'ni' nli'. ² Hadín ch'ígót'i'dí' ha'ánádáhí dibelji' nanyoodi nli'. ³ Ch'íná'it'ih yaa sidaahn bá yó'o'it'ih; án bidibelji' yich'i' anígo daidíts'ag: dabí' bidibelji' bizhi' yee yich'i' anígo ch'iyihini'ni'. ⁴ Dabí' bidibelji' ch'iyihini'ni'ldá', yádih dahdigháh, áík'ehgo dibelji' biké' dahnádiłsééh: bizhiihí yídaagołsı'ihí bigha. ⁵ Nñee doo yídaagołsı' dahí doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'a' dahnádiłsééh; án bizhiihí doo yídaagołsı' dahí bigha. ⁶ Áí Jesus bil ch'ígó'aahgo ádaabiñniid; áídá' nt'é niigo anii shihí doo bil ídaagozi da. ⁷ Jesus gánádaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniigo

gádaanohwidishnii, Shíi ch'ígót'i'íi nshlji, dibelji ha'áná'nilgee. ⁸ Dashíntsé híkaihíi dawa da'in'jhi'íi lá'íi aadaayihí'niíhíi daanlji; áí dibelji doo daabidits'ag da. ⁹ Shíi ch'ígót'i'íi nshlji; hadín shíi shinkááyú ch'ínyááhíi hasdádogaak, áík'ehgo ha'ánádáhdí' ch'ínádáhgo da'iyaa doleel. ¹⁰ In'jhi'íi in'jhi'íi bigha nadáh, lá'íi na'iktseedhíi bigha, dawahá da'ílii yikchihíi bigha: shihíi ko'ihí'na' daagolji doleelhíi bigha niyáá, dázho bitisyú ch'ída'izkaadyú ihí'naahíi bee daach'ihinaa doleel. ¹¹ Shíi dibelji nanyoodíi nkt'éhi nshlji: dibelji nanyoodíi nkt'éhi bi'ihí'na' ndi bidibelji yá nyiné'. ¹² Hadíi na'iziidíi, doo dibelji nanyoodíi nlii dahíi, doo dibelji bíyéé dahíi, ma'cho higaalgo yo'iidá' dibelji yits'á'yúgo nádilwo'i; áík'ehgo ma'chohíi dibelji lá' yil ndaadeel, lá'ihíi náho'sééh. ¹³ Na'iziidíi daazhógo na'iziidhíi bigha, dibelji doo yaa bil goyéé dahíi bigha yits'á' nádilwo'. ¹⁴ Shíi dibelji nanyoodíi nkt'éhi nshlji, shidibelji bídaagonsi, shíyééhíi shídaagolsi. ¹⁵ ShiTaa shígó'sihíi k'ehgo shíi al'dó' shiTaa bígonsi: shi'ihí'na'íi dibelji bá ndiishné'. ¹⁶ Shidibelji lahyúgo ha'ánsinil: áí al'dó' bil nánishkáh, áí shizhíihíi daidiits'ih doleel; áí da'á'ázhí' nádleeh, dibelji nanyoodíi da'á'á hileeh. ¹⁷ Shi'ihí'na'íi nniishné', nádidiishné' doleelgo'híi bigha shiTaa bil nshoq. ¹⁸ Doo hadín shits'á' náidoné' át'éé da, dashinik'eh ndiishné'. Dashíi shinawodíi bee ndiishné', dashíi shinawodíi bee nádidiishné'. Díi shiTaa yee shá ngon'áá ni'.

¹⁹ Díi yati'híi bigha Jews daanlíni ilts'á'kai. ²⁰ L'áágo gádaanniid, Ch'iidn biyi' golji, biini' ádih; nt'é bigha hídaayo'kts'aa? ²¹ Lá'íi gádaanniid, Ch'iidn biyi' golínií doo díi k'ehgo ya'kti' da go'ji. Ya' ch'iidn nnee bináá ágodiníi yinaá yá ánágodle' née?

²² Haigo Jerúsalemgee da'ch'okaah goz'aaníi Bik'ehgo'ihí'na' baa its'ágót'áá bee biná'goni'ihgo da'idaagee ngonyáá. ²³ Da'ch'okaah goz'aagee Solomon bich'ínágohin'áá yune' Jesus anádaal lék'e. ²⁴ Jews daanlíni baa íla'adzaago gádaabihíi, Da'os'ahzhí' láá nohwil nagolni'go ánt'ee? Christ níjjiyúgo dabígó'zigo nohwil nadaagolni'. ²⁵ Jesus gádaabihíi, Nohwil nadaagosisni' ni', ndi doo daashohdlaa da: shiTaa bizhi' bee áná'esh'jhi'íi dabígó'zigo yee shaa nagolni'. ²⁶ Áidá' doo shidibelji daanohji dahíi bigha doo daashohdlaa da. ²⁷ Shidibelji shizhíihíi daidits'ag, áí bídaagonsi, áí shiké' anákah: ²⁸ Ihi'naa doo ngonel'aa dahíi baa daasiiné'; doo da'ílii daaleeh dago doo hadín shilák'e hayoniil at'éé da. ²⁹ ShiTaa shainilíi dawa yitigo at'éhi nlii; doo hadín shiTaa bilák'e hayiniil yinel'aa da. ³⁰ Shíi hik'e shiTaa bilgo da'á'á ndlii. ³¹ Jews daanlíni tséé nádaayiheslaa, yee daabo'ne'go. ³² Jesus gádaabihíi, ShiTaa bits'á'dí' nkt'éégo

áná'ol'íhí doo ałch'ídn nohwil ch'í'nah ashłaa da; hadíhí bighą ndaashidołne'? ³³ Jews daanlíni gádaabilńii, Nłt'éégo áná'íl'íhí bighą doo ndaaninłne' da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nań dénchọ'go baa yáńtí'hí bighą; ni nnee nłni Bik'ehgo'ihí'nań áná'ńl'íhí bighą. ³⁴ Jesus gádaabilńii, Dilzini daanołhíi nohwildéńiid, golzeego nohwá begoz'aaní biyi' bek'e'eshchíi shį ya'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa daasné'íi nnee dilzini dailńiiigo yozhiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiní doo k'ihzhį' ngot'aą dago; ³⁶ Ya' shíi shiTaa its'ą'shíńłtįigo ni'godzán biká'zhį' nkeshinł'a'íi, Bik'ehgo'ihí'nań nchọ'go baa yáńtí', daashidołńii née; Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshłhí, dishńiihí bighą? ³⁷ ShiTaa ánát'íhí k'ehgo doo ánásht'íł dayúgo, doo daashohdłaa da. ³⁸ Áidá' be'ánásht'íłyúgo, doo daashohdłaa da ndi, ánásht'íłhí daahohdłaa; ái bee shiTaa shiyi' golńhí, la'íi shiTaa biyi' gonshłhí bídaagonołsį, la'íi daahohdłaa doleel. ³⁹ Ái bighą daabiltsoodgo ch'éh ánáadaabilńii; ndi bits'ą' hach'iyáá. ⁴⁰ Áidí' Jesus Jórdan túńlíńii hanaayú onaanádzaa, John dantsé baptize ágólaa goz'aązhį'; akú naghaa. ⁴¹ Nnee láągo baa heskaigo gádaanńii, John doo godiyhgo áná'ol'íhí áyíłlaa da: ndi John díi nneehíi yaa nagolńi' n'íi dawa da'anńi lẹk'e. ⁴² Áík'ehgo áígee láągo daabosdłaađ.

11

¹ Béthany golzeegee nnee la', Lázarus holzéhi, nńiih lẹk'e, ái kįh goznılgee Mary la'íi bik'isn Martha daagolńi. ² (Áń Maryhíi Jesus ik'ah yik'i yaa yiziidgo bitsizil bee bikee yá k'eyildee n'íi, án bilah Lázarus holzéhi nńiih.) ³ Lázarus bilahkúi Jesus yich'į' yati' bá ot'aą, NohweBik'ehń, nił nzhóni nńiih, daayilńiiigo. ⁴ Jesus yidezts'aądá' gáníi, Díi nńiihíi doo datsaahgo at'éé da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'ééhíi ch'í'nah álnéhgo ágot'į, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ízigo ye'at'ééhíi ch'í'nah hileeh doleehíi bighą. ⁵ Jesus, Martha hik'e bik'isn la'íi Lázarus bilgo bil daanzhọ. ⁶ Lázarus nńiihgo ya'ikonziđá', da'akú sidaago naki bee náyiskaa lẹk'e. ⁷ Ái bikedí'go Jesus bitsilke'yu gádaayilńii, Judéayú náádookáh. ⁸ Áidá' bitsilke'yu gádaabilńii, NohwiNant'a', da'ániidégo Jews daanlíni nił ndaaziłné'go hádaat'į ni'; ndi ya' akú nádíńdzaa née? ⁹ Jesus gánádaabildo'ńiid, Ya' dał'a'á jįi doo nakits'adah lénáđihikos da née? Dahadín jįhíi yiyi' naghayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díi ni'godzán biká' begot'iiníi yo'įhíi bighą. ¹⁰ Dahadín t'é'yú higaayúgo hayaa nageeh, biyi' yune' begot'iiníi áđihíi bighą. ¹¹ Anńiidíi bikedí'go gánádaayildo'ńiid, Nohwit'eké Lázarus ilhosh; ch'ínánsiidyú déyáá. ¹² Bitsilke'yu

gádaabih̄nii, NohweBik'eh̄n, Lázarus ih̄shyú nt'ée nádleeh gádni. ¹³ Jesus, Lázarus daztsaa, niigo an̄ii: áidá' bitsilke'yuhíí hánáyoḡo ih̄shoḡo áyih̄nii l̄á daanz̄i l̄ék'e. ¹⁴ Jesus áníta ch'í'nah ádaagozlaa, Lázarus daztsaa, niigo. ¹⁵ Da'ohdlaa doleehíí bigh̄a doo ákú nashaa dahíí nohwá sh̄l gozh̄o; ndi halaá bich'í'yú dookáh. ¹⁶ Thomas, Dídyms holzéhi, itsilke'yú yil daanl̄ini gádaayih̄nii, Néé aldó' akú dookáh, Jesus bil̄ nadaan'ne' doleelgo. ¹⁷ Lázarus ilk'idá' le'sit̄iigo díí'i bee yiskaayú Jesus nyáá l̄ék'e. ¹⁸ Jerúsalem̄dí' nakidn dahgost̄o'yú sh̄i Béthany goz'aa: ¹⁹ Áidí' Jews daanl̄ini l̄ágo Martha hik'e Mary bilah n'íí bigh̄a bidag yádaakti'go baa heskai. ²⁰ Martha Jesus higháhgo ya'ikonziigo dagoshch'í' yich'í' ch'ínyáágo yaa nyáá, Mary kih̄ yune' sidaadá'. ²¹ Martha Jesus gáyih̄nii, SheBik'eh̄n, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleel ni'. ²² K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ih̄i'nañ b̄ihónkeedíí naa yiné'go bígons̄i. ²³ Jesus gábih̄nii, Nilah naadidodaal. ²⁴ Martha gábih̄nii, Nnágodzaahíí bij̄i nách'idikáhgee naadidodaalgo bígons̄i. ²⁵ Jesus gábih̄nii, Shíí shilahyú nnee naadidokaah, shíí ih̄i'naahi nsh̄i: dahadín shodlaayúgo daztsaa ndi, h̄inaa nádodleel: ²⁶ Dahadín h̄inaago shodlaaníí doo datsaah at'ée da. Ya' díí hondlaa née? ²⁷ Martha gábih̄nii, Ha'oh, sheBik'eh̄n: Christ, Bik'ehgo'ih̄i'nañ biYe' ni'godzán biká' hígháhi n̄l̄iigo hoshdlaa. ²⁸ Gán̄iidá' onádaago dant'éhego bik'isn Mary gáyih̄nii, l̄ch'ígó'aahíí kú nyáágo nokéed. ²⁹ Mary áí yidezts'aa dá' dagoshch'í' nádiidzaago yich'í' oyáá. ³⁰ Jesus Martha baa nyáá n'íígee t'ah sidaago, doo hwahá kih̄ goznilyú hígháh da. ³¹ Jews daanl̄ini bidag yádaakti'go kih̄ yune' yil naháztaa n'íí Mary hwéheego nádiidzaago ch'ínyááhíí daayo'igo yiké' dahiskai, Lázarus le'sit̄iyú hichagyú deyaa sh̄i, daan̄ii l̄ék'e. ³² Mary, Jesus sidaayú nyáadá' yiltsaa go yiyahzh̄i' hayaa adzaa gán̄iigo, SheBik'eh̄n, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleel ni'. ³³ Jesus Mary la'íí Jews daanl̄ini yil hikai n'íí bil̄go daachago yo'iidá' biyi'siziiníí doo bil̄ gozh̄o da l̄ék'e, ³⁴ Áík'ehgo gán̄ií, Hayú ndaasoht̄i lán? NohweBik'eh̄n, yushdé' akú dín'íi, daabih̄nii. ³⁵ Jesus hichag l̄ék'e. ³⁶ Jews daanl̄ini, Dázh̄o bil̄ nzh̄o l̄ék'e! daan̄ii. ³⁷ Áidí' la' gánádaado'n̄iid, Nnee bináá ágodini déz'igo ánáyiidlaa n'íí, díí nnee aldó' doo datsaah dago áyíílaa doleel lán sh̄i ya'? ³⁸ Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus le'sit̄iyú nyáá. Tsébií'i'án yune' sit̄i, tséé binásgee daaden'áago. ³⁹ Jesus gán̄ií, Tséé yó'odaah'aah. Nnee daztsaaníí bilah Martha gábih̄nii, SheBik'eh̄n, k'adíí n̄l̄ch̄o' sil̄i go'íi, díí'i yiskaadá' daztsaa n'íí bigh̄a. ⁴⁰ Jesus gábih̄nii, Ondlaayúgo Bik'ehgo'ih̄i'nañ bits'á'dí' ízisgo ágot'eehíí h̄l̄tséh doleel, ya' doo ágánikd̄eniid da lá née?

n'íi golíyú. ² Áígee o'i'ááyú bá áda'ch'izlaago Martha koch'i'ndaahazkaá, Lázarus itah bił da'ch'iyaa lék'e. ³ Mary ik'ah lán ílíní, spikenard holzéhi, dała'á dahdidleego Jesus bikee biká'zhí' yaa yiziidgo bitsizíl yee k'eyíkdée: kış yuné' ik'ah likągolchiní dahot'éhé godideznag. ⁴ Áídá' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bitsilke'yu itah nlíni, ch'íbidó'aakíi gáníi, ⁵ Zhaalihíi tét'iyéhíi bitah'i'niihíi bighą nt'é bighą díi ik'ah doo taagi gonenadín penny izliigo nahaznii da? ⁶ Díi áníihíi doo tédaat'iyéhíi yaa bił goyéégo anii da; ndi in'íjhi nliihíi bighą anii, bestso bizis nayi'aago bestso biyi' odaach'ihilkaadíi náyihiniil. ⁷ Jesus gáníi, Ch'ík'eh at'íi: leeh shi'dilteehíi bi-jii doleełhíi bighą da'áik'ehgo nainé' nzhọ. ⁸ Tédaat'iyéhíi dávik'ehn nohwitahyú nadaakai; shihíi doo dávik'ehn nohwitahyú nashaa da doleeł. ⁹ Jews daanlíni ląágo Jesus ákú naghaago yídaagọsigo baa náńsáá, doo dá Jesus zhá bighą da, Lázarus daztsąadı' náyihilna' n'íi daayiltséhíi bighą áldó'.

¹⁰ Áídá' okąah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus áldó' zideego doleełi yaa nadaagoshchii; ¹¹ Bíi bighą Jews daanlíni ląágo Jesus daayosdlaądgo bits'á' daheskaihií bighą zideego hádaat'ii.

¹² Ái iskaą hik'e nnee ląágo da'idaayú hikaihií Jesus Jerúsalemyú hígháhgo ya'ikodaanziiđá, ¹³ Ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíi daayonilgo, yidááhzhí' deskaigo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Hosánna: Israel hat'íi biNant'a' nlíni, Bik'ehgo'ihí'nań bizhi' yee higaałi bits'á'dí' gózhọ le'. ¹⁴ Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyaágo yiká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchiiní k'ehgo, ¹⁵ Doo néndzid da, Sion bizhaazhé nílni: níń'ii, niNant'a' higaał, túlgayé bizhaazhé yiká' dahsdaago, nii. ¹⁶ Jesus bitsilke'yu dantségee doo bił idaagozi da: ndi Jesus ízisgo ye'at'ééhíi ch'í'nah ágolzaadá, díi bak'e'eshchii n'íi la'íi ábi'dilzaahíi yínádaalni. ¹⁷ Jesus Lázarus daztsąadı' náyihilna'go tsébi'i'ándí' ch'í'nah yilniiid n'dá' nnee bináát'ánagot'ii n'íi yaa nadaagosni'. ¹⁸ Godiyihgo ágodzaahíi ya'ikodaanziihíi bighą nnee Jesus yidááhzhí' onalsáá. ¹⁹ Áik'ehgo Phárisees daanlíni gádaaıłdi'nii, Doo hagot'éégo ladaahodle'go da laą; daadeh'ii, ni'godzán biká' nnee dawa biké' dahnádnłsáá.

²⁰ Nnee Greeks daanlíni la' itah náńsáá, da'idaągee da'ch'okąahyú. ²¹ Ái Philip yaa hikai, Gálilee biyi' Bethsáida golzeedí' gólíni, áik'ehgo gádaabiłnii, Jesus daahihiltséh hádaahiit'ii. ²² Philip Andrew yił nagolni'yú óyáá: Andrew, Philip yił o'áázhgo Jesus yił nadaagosni'.

²³ Jesus gádaabiłnii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ízisgo be'ánsht'eehíi ch'í'nah hileehíi bee biká' ngonyáá. ²⁴ Da'anii,

da'aniigo gádaanohwĩdishñii, T'oh naghái biyigé doo leeze biyi' onehezdeego daztsaa dayúgo da'ágát'éé nt'éé: áídá daztsaayúgo zhá binest'á' l'áá hileeh. ²⁵ Dahadín bi'ihina' bił ilíhí bi'ihina' bits'á' da'ílí hileeh; áídá' dahadín díi ni'gospdzán biká'gee bi'ihina' doo bił ilí dahíi ihi'naa doo ngonel'aá dahíi yee hi'naa doo. ²⁶ Dahadín shá na'iziidyúgo shiké' higaal le'; hayú nashaayú ákú shá na'iziidíi áldó' naghaa doleeł: dahadín shá na'iziidíi shiTaa bidnłshih at'éé. ²⁷ Shiyi'sizini doo bił anii da k'adíi; nt'éshq' dishñiih? ShiTaa, díi shich'i' ágonéhíi bits'á' hasdáshínłteeh, dishñiih néé? Dah, díi shich'i' ágonéhíi bigha niyááhi at'éé. ²⁸ ShiTaa, ízigo nizhi'íi ch'í'nah ánle'. Áík'ehgo yaaká'dí' hadziihíi gánñiid, Ik'idá' ízigo nizhi'íi ch'í'nah áshłaa ni', áík'ehgo ch'í'nah ánánáshdle'. ²⁹ Nñee bit'ahgee nadaaziinií la' áí daidezts'aago gádaanii, Ides'nił: la'íi gádaanii, Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaaká'dí'hi bich'i' hadzii. ³⁰ Jesus gáníi, Díi hadziihíi doo shíi shigha da, nohwíi nohwigha ánniid. ³¹ K'adíi díi ni'gospdzán biká' ágot'eehíi baa yá'iti': áík'ehgo ni'gospdzán binant'a' ch'idolt'eeł. ³² Shíi ni'dí' ts'idag dahshidi'diiltiyúgo nñee dawa ích'i'go ashdléh. ³³ Hagot'éégo datsaah doleełi bebigózihíi bigha ágánñiid. ³⁴ Nñee gánádaado'niid, Begoz'aaníi biyi', Christ dahazhí' goljí, golzeego néé daasidiits'aq: nt'é bigha, Nñee k'ehgo Nyááhíi ts'idago dahbidi'dolteeł, nñii áídá'? Nñee k'ehgo Nyááhíi nñiihíi hadín álnñii? ³⁵ Jesus gádaabiñii, Be'idindláadíi dé't'ihézhí' t'ah nohwá begot'íi. Be'idindláadíi t'ah goljídá' bee nahkai, dahyúgo godihíi nohwitis hileeh: dahadín godihíiyú naghahíi hayúgo higaakíi doo yígólš da. ³⁶ Be'idindláadíi t'ah nohwá begot'íidá', be'idindláadíi daahohdlaq, áík'ehgo idindláadíi bichagháshé daadoleeł. Jesus díi yee hadziidá' yits'á' n'yáágo yits'aq nádest'íid l'ek'e.

³⁷ Godiyihgo áná'ol'íhíi l'áago bináál áyíłaa ndi t'ah doo daabodlaq da: ³⁸ Esáias, Bik'ehgo'ihina'na' binkáayú na'iziidi gánñiid n'íi begolne'híi bigha ágodzaa, NohweBik'ehñ, nadaagosilni'íi hadín yosdlaq? La'íi hadín nohweBik'ehñ bigan binawodíi bił ch'í'nah alzaa? ³⁹ Ái bigha doo da'odlaq da, Esáias gánádo'niidhíi bigha. ⁴⁰ Bináá ádaagodihgo, la'íi bijíi daant'izgo áyíłaa; dahyúgo bináá yee daayo'íi, la'íi bijíi bee bił idaagozi, áík'ehgo shich'i' ádaane'go nádaasziih doleeł. ⁴¹ NohweBik'ehñ bits'á'idindláadíi yo'íidá' yaa yałti'go Esáias ágánñiid l'ek'e.

⁴² Da'ágát'éé ndi nant'an daanlíni l'áago Jesus daayosdlaq ndi Phárisees daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagolni' da, Jews ha'ánátséhdí' ch'ínohwidinedzoodhi at'éé dánko daanzigo: ⁴³ Bik'ehgo'ihina'na' bił nzhooníi doo dázhó

hádaat'íi dadá' nnee bił nzhooníi zhá itisgo hádaat'íi.

⁴⁴ Jesus hadíid hadziigo gánniid, Dahadín shodlaahíi doo shíi zhá shodlaa da, áidá' shin'a'n áldó' yodlaa. ⁴⁵ Hadín sho'iinií shin'a'n yo'íi. ⁴⁶ Be'idindláadíi nshłiigo ni'gosdzán biká'zhí' niyáá, dahadín shodlaahíi doo godilhiyú naghaa le' at'éé da. ⁴⁷ Dahadín ádishniihíi yidits'agdá' doo yikísk'eh at'éé dahíi, án doo baa yashti' da: ni'gosdzán biká' nnee doo baa yashti'go niyáá da, hasdáhishniigo niyáá. ⁴⁸ Dahadín doo háshit'iigo shiyati' doo nágodiaah dahíi baa yahti'íi gólłi: yati' bee yásiłti'íi nnágodzaahíi bijji baa yahti' doleek. ⁴⁹ Doo dashínik'eh yásiłti' da, shiTaa shin'a'n nt'é dishniigo yashti'íi, nt'é dishniigo hasdziihíi shá ngon'áá. ⁵⁰ Díi bígonsi, hadín biyati' bikísk'eh at'éehíi ihi'naa doo ngonel'aa dahíi yee hiinaa doleek: áik'ehgo shiTaa áshihniihíi bikísk'eh yashti'.

13

¹ Bitis-hagowáh n'íi bee biná'godiniigo da'idaahíi dabíntsé, Jesus ni'gosdzán yits'á' biTaa yich'í' nádiidáhíi biká' ngonyáágo yígółsídá', ni'gosdzán biká' biké' hikaahíi bił nzhooqgo dąngonyáázhí' bił nzhooq. ² O'i'áayú da'ch'iyaađá' Simon biye', Judas Iscariot holzéhi, Jesus ch'ibidi'aahgo ilk'idá' ch'iidn nant'an natsibiłkeesgo ábısi; ³ Jesus biTaa dawa baidin'áágo yígółsi, la'íi Bik'ehgo'ihinaan yits'á'dí' nyáá, Bik'ehgo'ihinaan yich'í' nádesdzaago áldó' yígółsi; ⁴ Áik'ehgo da'iyaađí' nádiidzaago iká' bi'íihíi ídaa yidiltsooz; áidí' niibek'e'ildéhe náidnłtsoozgo ídináisti'. ⁵ Betádígisé biy'zhí' tú yaa yiziidgo, bitsilke'yu bikee yá tádaizgizd' niibek'e'ildéhe binasti' n'íi bee yá k'edaayıldéh nkegonyaa. ⁶ Áidí' Simon Peter baa gonyáágo gábiłni, SheBik'ehń, ya' shikee shá tánąngis née? ⁷ Jesus gábiłni, Nt'é bigha asht'íinií k'adyúgo doo bígonłsi da, ndi bígonłsih ndi at'éé. ⁸ Peter gábiłni, Shikee doo shá tánąogis at'éé da. Jesus gánábıldo'niid, Nikee doo ná tásígiz dayúgo, doo nił gonsht'íi da. ⁹ Simon Peter gábiłni, SheBik'ehń, doo shikee zhá shá tánąngis da, shigan hik'e shitsits'in áldó' shá tánąngis. ¹⁰ Jesus gábiłni, Dahadín ténálłi'íi bikee zhá táyigis bik'eh, áik'ehgo dásizji nt'éégo tanągiz: nohwíi tádaanohwidesgiz, ndi doo dánohwigha da. ¹¹ Hadín ch'ibido'aahíi yígółsihíi bigha ágánniid, Doo dánohwigha tádaanohwidesgiz da. ¹² Aał bikee yá tádaizgizgo iká' bi'íihíi ánągodlaa, áidí' dahnánezdzaago gadaabiłni, Nohwá ásdzaahíi bídaagonłsi née? ¹³ Ilch'ígó'aahíi la'íi nohweBik'ehń daashıldohni: da'áigea ádaadohni ái; án nshłiíhíi bigha. ¹⁴ Shíi nohweBik'ehń la'íi nohwił ch'ígó'aahíi nshłini nohwiikee nohwá tádaasigizi: áik'ehgo nohwíi áldó' nohwiikee látadaahgigo dábik'eh. ¹⁵ Be'ol'íi doleekíi nohwińáat

áshłaa, áík'ehgo nohwíí áldó' ágádaaht'íjle'. ¹⁶ Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Na'iziidí doo binant'a' yitisgo at'éé da; hadín hil'a'íi binł'a'íi doo yitisgo at'éé da. ¹⁷ Díi bídaagonołsigo, be'ánadaaht'íjlyúgo nohwíł daagozhóq doleel.

¹⁸ Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadíi hanohwíniłi bígonsj: ndi Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinií begolne' doleelhií bigha, Hadín bán bił hishaaní shich'í' got'íj. ¹⁹ Doo hwahá begolne' dadá' baa nohwíł nagoshni', áík'ehgo be'ágodzaago da'án nshłjigo daahohdłaa doleel. ²⁰ Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Dahadín deł'a'ń náidnłtjyúgo, shíi áldó' náshidilteeh; hadín náshidnłtjinií shinł'a'á áldó' náidilteeh. ²¹ Jesus ágánniidá' biyi'siziinií doo bił gozhóq dago, nagolni'go gánii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Nohwíi ła' ch'íshinoh'aah doleel. ²² Hadínshá' áyihni daanzigo bitsilke'yu nádaalinél'j. ²³ Bitsilke'yu ła', Jesus bił nzhónihi, Jesus bitłzhi' bínentj lək'e. ²⁴ Áík'ehgo Simon Peter ái nay'izhghzgo gáyihni, Nahódńłkid, hadín áyihni ái? ²⁵ Bitłzhi' bínentinií Jesus gáyihni, SheBik'ehń, hadín áłnii ái? ²⁶ Jesus gánii, Ee's'áago baa dish'alí, án áldishnii. Yee'iz'ąago Judas Iscariot yaa yin'ąa, Simon biye'. ²⁷ Ee'ist'ąahíi náidn'ąadá' ch'iidn nant'án, Satan holzéhi beh hiyáa. Jesus gábihni, Nt'é ánle'í dahale ánle'. ²⁸ Da'iyąago naháztaaní nt'é bigha ágábihniidí doo ła' yigołsjid da. ²⁹ Judas zhaali bizis nayi'aahíi bigha Jesus ágábihni, daanzj ła, Da'idaaní bá hidán nayihniigo, dagohí, Tédaat'iyéhií nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo aníi ła daanzj. ³⁰ Judas ee'ist'ąahíi náidn'ąahíi bikédj'go dagoshch'í' ch'ínyáa; áidi' t'é' gozłj.

³¹ Ch'ínyáadá' Jesus gánii, K'adíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi ízigo be'ánsht'eehií ch'í'nah alne', Bik'ehgo'ihinań ízigo ye'at'éehíi shíi shee ch'í'nah alne'. ³² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań ízigo ye'at'éehíi shíi shee ch'í'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihinań áldó' ízigo be'ánsht'eehií dabíi ch'í'nah áidolíł, dagoshch'í' ch'í'nah áidolíł. ³³ Shichagháshé, dé't'ihézhj' t'ah nohwíł nashkai. Shiká daadeh'j doleel; Jews daanłni ádaabłdéniiidí k'ehgo nohwíi áldó' gánohwíldishnii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁴ Begoz'aaní ánidéhi bee nohwá ngonsh'aah, ılı daanohjoggo; dashíi shł daanohshoghi k'ehgo nohwíi áldó' ılı daanohjog doleel. ³⁵ Díi bee shiké' hikaahíi daanohłjigo nnee dawa yidaagołs doleel.

³⁶ Simon Peter gábihni, SheBik'ehń, hayú dinyaa? Jesus gábihni, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' nńah da; áidá' ikédj'go shiké' nńah doleel. ³⁷ Peter gábihni, SheBik'ehń, nt'é bigha k'adyúgo doo niké' disháh da? Shíi nigha dasiitsąa ndi dávik'eh. ³⁸ Jesus gábihni, Ya' shíi shigha dantsaah née?

Da'anii, da'aniiigo gánĩdishnii, Tazhik'áne doo hwahá ániih dadá', taadn doo bigonsi da shĩniih ndi at'éé.

14

¹ Doo nohwijii natsídaahiltq' da le': Bik'ehgo'ihinañ daa-hohdlaḡ, shii áldó' daashohdlaḡ. ² ShiTaa golíyyú láḡgo nohwiba' goz'ḡḡ: doo ágát'éé dayúgo doo nohwil nagoshni' da doleel ni'. Ákú nohwá ilch'i'goshléhyú déyáá. ³ Ákú nohwá ilch'i'goshlaadá' nánshdángo t'ḡḡzh'i' nohwil nádishkáh; hayú sídááyú nohwii áldó' ákú nasóltḡḡ doo. ⁴ Hayú déyááyú bídaagonoḡsi, itínhii áldó' bídaagonoḡsi. ⁵ Thomas gábilnii, NohweBik'ehñ, hayú dínyaahii doo bídaagonlzi dadá' hagot'éégo itínhii bídaagonlzi? ⁶ Jesus gábilnii, Shii itínhii nshlji, da'anii ágot'eehii, la'ii ihi'naahii nshlji: shii shinkááyú zhá shiTaa yaa higháhi at'éé. ⁷ Shídaagonoḡsiyúgo shiTaa áldó' bídaagonoḡsi doleel ni': kodí' godezt'igo bídaagonoḡsi, la'ii daahoḡsḡḡ. ⁸ Philip gábilnii, NohweBik'ehñ, niTaa nohwil ch'i'nah áne', áik'ehgo nohwil dádaabik'eh. ⁹ Jesus gábilnii, Philip, ya' nohwil nashkaigo nzaad ogoyáadá' t'ah doo shigonḡsih da née? Hadín sho'iinú shiTaa yo'ji; áidá' nt'é bighḡ, NiTaa nohwil ch'i'nah áne', nñii? ¹⁰ ShiTaa biyi' gonshlji, la'ii shiTaa shiyi' golji doo hondlaḡḡ da née? Yati' bee yashti'ii doo dashinik'eh yashti' da: shiTaa shiyi' golínií ánásht'ijií dabii ányol'iji. ¹¹ ShiTaa biyi' gonshljiigo, la'ii shiTaa shiyi' goljiigo shondlaḡḡ: dagohii ánásht'ijií zhá bighḡ shondlaḡḡ. ¹² Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiḡdishnii, Hadín shodlaanii ánásht'ijií k'ehgo ánát'iji doleel; ánásht'ijií bitisgo ndi ánát'iji doo; shii shiTaa bich'i' nádésdzáhií bighḡ. ¹³ Shizhi' hohshiigo nt'éhéta daahóhkeedii nohwá lashle', shiTaa ízisgo ye'at'éehii biYe' bee ch'i'nah ádolnii doleelgo. ¹⁴ Shizhi' hohshiigo dant'éhéta daahóhkeedyúgo nohwá lashle'.

¹⁵ Nohwil daanshoḡyúgo bengoni'áanii bikisk'eh ádaanoht'ee. ¹⁶ ShiTaa hoshkaḡḡ doleel, áik'ehgo la' Kich'oniihii nohwaa naadit'aah, án dahazhi' nohwil nlii doleel. ¹⁷ Án Spirit da'anii ágot'éhi ch'i'nah áile'hi; da'án ni'godzán biká' nnee doo hagot'éégo nágodí'aah da, doo daayo'ji da, doo yídaagoḡsi dahii bighḡ: áidá' nohwii bídaagonoḡsi; nohwil nlii, la'ii nohwiyi' golíhii bighḡ. ¹⁸ Nohwits'ḡ' nádésdzáágo doo dasahndi ádaanoht'ee da doleel: áidí' nohwich'i' nádishdáál. ¹⁹ Dét'ihézh'i' ni'godzán biká' nnee doo nádaashiltséh da; da'ágát'éé ndi nohwii daashoḡtséh: shii hinshnaahii bighḡ nohwii áldó' daahinohnaa doleel. ²⁰ Ái bijji shii shiTaa biyi' nshlji, nohwii shiyi' daanoḡlji, shii nohwiyi' daanshljií bídaagonoḡsi doleel. ²¹ Hadín bengoni'áanii yígótsigo yikisk'eh at'éehii, án bił nshoḡ: hadín bił nshoonii

shiTaa bił nzhóni at'éé, áik'ehgo án shił nzhqoogo bich'i' ch'í'nah ádinszi doleel. ²² Judas, doo Iscáriot dahi, gábiñii, NohweBik'ehñ, nt'é bigha ni'gosdzán biká' nnee doo bich'i' ch'í'nah ádnéléh dadá', néé zhá nohwich'i' ch'í'nah ádnéléh doleel? ²³ Jesus gábiñii, Nnee bił nshqoyúgo shiyati'íi yikísk'eh at'éé doleel: shiTaa bił nzhqo doleel, áik'ehgo baa nt'aashgo bił daagondlij doleel. ²⁴ Hadín doo bił nshqo dahíi shiyati'íi doo yikísk'eh at'éé da: yati' daadohts'agíi doo dashíi shiyati' at'éé da, shiTaa shin'a'n biyati' at'éé. ²⁵ Díi ágot'eehíi bee nohwich'i' yásílti', t'ah nohwitahyú nshlijdá'. ²⁶ Kich'onñihíi, Holy Spirit holzéhi, shizhi' biláhyú shiTaa nohwich'i' daidil'aa doleelíi dawa nohwil ch'ígó'aah doleel, nohwil nagosisni'íi dahot'éhé binádaaññihgo ánohwilsi doleel. ²⁷ Iłch'i'gont'éehíi nohwaa nnsnhé', iłch'i'gont'éehíi shits'á'di' begoz'anihíi nohwaa daanshné': doo ni'gosdzán bits'á'di' ágot'eehíi k'ehgo nohwaa daanshné' da. Doo nohwijíi natsídaahiltó' da le', doo nédaaldzid da le'. ²⁸ Gádaanohwilédéniidíi daadisots'aq, Deyáadí nohwaa náshdáh doleel. Nohwil daanshqo lék'eyúgo nohwil daagozhqo doleel ni', shiTaa bich'i' nádésdzá dishñiihíi bigha; shiTaa shitisgo at'éhi nlij. ²⁹ Doo hwahá begolne' dadá' nohwil nagosisni', be'ágodzaadá' da'ohdlaq doleelhíi bigha. ³⁰ Kodí' godezt'i'go doo ląągo nohwich'i' yádaashti' da: díi ni'gosdzán binant'a' higaalñii bigha, án doo shebik'eh da. ³¹ Ni'gosdzán biká' nnee shiTaa shił nzhqoogo yídaagolsi doleelhíi bigha, shiTaa shá ngon'áanii k'ehgo ánasht'ijl. Daohsih, hikaah le'.

15

¹ Shíi dasts'aa dahnansé'íi da'anñihíi nshlij, shiTaahíi dahnansé'íi nł'éégo áyilsiníi nlij. ² Shits'ádaaz'aahíi doo nest'a' áile' dahíi dawa shits'áyiniik: áidá' shits'ádaaz'aahíi nest'a' áile'íi náyigeesh, nest'án dayúweh ląągo áiléh doleelhíi bigha. ³ Nohwíi ił'idá' yati' bee nohwich'i' yásílti'íi bee daanohwidilkoqd. ⁴ Shiyi' daanoñlij, shíi aldo' nohwiyi' nshlij. Its'ádaaz'aahíi doo dabízhá nest'a' áyóléh át'éé da, bá'ó'áhi yiyi' nlijyúgo zhá; nohwíi aldo' nest'a' doo ádaahlé' da, shiyi' daanoñlijyúgo zhá. ⁵ Shíi dasts'aa dahnansé'íi bá'ó'áhi nshlij, nohwíi shits'ádaaz'aahíi daanoñlij. Dahadín shiyi' nliinií, la'íi biyi' nshliinií, án nest'a' ląągo áiléhi nlij; shíi da'anshdijhyúgo doo nt'é ádaahléh át'éé da. ⁶ Nnee la' doo shiyi' nlij dayúgo, its'ádaaz'aahíi la' yó'olt'e'go náhasganhíi k'ehgo yó'obi'dilt'e'; nnee ái its'ádaaz'aahíi lenádaihezlaago kó' biyi' odaiskaadgo nliid. ⁷ Shiyi' daanoñlijyúgo, shiyati' nohwiyi' begoz'aqyúgo, dahádaah'tñihíi daahóhkeedgo nohwá ádaadolñiil. ⁸ Nohwinest'a' ląągo ánádaal'ijl'íi bee shiTaa ízisgo at'éehíi ch'í'nah ábi'dilzi; áik'ehgo da'anñigo

shiké' hikaahí daanohłji. ⁹ ShiTaa bił nshq̄qhí k'ehgo nohwí shił daanohshq̄: dayúweh shił daanohshq̄ le'. ¹⁰ ShiTaa yegos'aaní bikísk'eh ánsht'eego dávik'ehn bił nshq̄qhí k'ehgo bengoni'áání bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo, dávik'ehn shił daanohshq̄ doleel. ¹¹ Shits'á'dí koł'ijóóní nohwiyi' daagolji doleelgo, la'í dážhó nohwił daagozhq̄ doleelhi bigha be'ánohwiłdénii. ¹² Díńko bengoni'áni at'éé, Shił daanohshooní k'ehgo nohwí aldo' hił daanohj̄q̄ doleel. ¹³ I'ijóóní dí bitisgo at'éhi doo hadín ye'at'éé da, n̄nee bi'ihí'na' bit'eké yá nyiné'i. ¹⁴ Bengoni'áání be'ádaanoht'eeyúgo shi'teké daanohłji. ¹⁵ Kodi' godezt'i'go doo dayúweh shá na'iziidí daanohwiłdishniigo daanohwoshí da; na'iziidí binant'a' anát'ijhi doo yígolsi da: áidá shi'teké daanohwiłdishniigo daanohwoshí; shiTaa bits'á'dí disiits'á'í dawa nohwił igóziigo ashlaahí bigha. ¹⁶ Nohwí doo hadaasisolji da, shí hanohwiheñil, nest'a' anádaal'ijlyú dahdohkáhgo nohwaa godini'áá, aí nest'a' daagolji nt'éé doleelgo; áik'ehgo dant'éhéta shizhi' biláhyú shiTaa bídaahóhkeedyúgo, nohwaa yidoné'hi at'éé. ¹⁷ Díńko nohwá ngon'áá, hił daanohj̄q̄ le'. ¹⁸ Ni'gosdzán biká' n̄nee nohwik'edaanniihyúgo, nohwik'edaanniihí dabintsé shik'edaanniihgo bídaagonolsi. ¹⁹ Ni'gosdzán biká' ágot'eehí bich'izhinéé daanohłjiyúgo, ni'gosdzán biká' n̄nee dabí bich'izhinéehí bił daanzhóni at'éé; áidá ni'gosdzán biká' ágot'eehí doo bich'izhinéé daanohłji da, ndi bits'á' nohwiniñil, aí bigha ni'gosdzán biká' n̄nee nohwik'edaanniih. ²⁰ Nohwich'iz' hasdzii n'í bínadaakni, Na'iziidí doo binant'a' yitigo at'éé da, nohwiłdénii. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwí aldo' nohwiniidaagodile'; ádishniihí yikísk'eh ádaat'ee lék'eyúgo, nohwí aldo' ádaadohniihí yikísk'eh ádaat'ee doleel. ²¹ Shizhi'hí bigha dí dahot'éhé ye'ádaanohwile', shides'a'n doo yidaagolsi dahí bigha. ²² Doo niyáago bich'iz' yadaasilti' dayúgo, doo nchq̄'go ádaadzaa da doleel ni'; k'adí binchq̄'í bigha doo nt'é yik'ídaagodi'áh da. ²³ Dahadín shik'enniihí shiTaa aldo' yik'enniih. ²⁴ Bitahyú aná'ol'ijhi doo hwahá hadín áile'hi ashlaa dayúgo, doo nchq̄'go ádaadzaa da doleel ni': k'adí shí hik'e shiTaa biłgo daanohwiłtsaago nohwik'edaannii. ²⁵ Dabí bich'iz' begoz'aaní biyi' k'e'eshchiiní, Doo nt'é bigha shik'edaannii da, golzeego dahgoz'aaní begolne'go anágot'ijhi. ²⁶ Kich'oniihí, an shiTaa bits'á'dí nohwich'iz' dish'aa doleelhi nyáago, Holy Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi, shiTaa yits'á'dí nlini, an shaa nagolni' doleel. ²⁷ Nohwí aldo', dantsé godezt'i'dí nohwił nashkaihi bigha shaa nadaagołni' doleel.

16

¹ Doo t'aazhí' nanánohohdéh da doleelíí bighá díí dawa bee nohwich'í' yádaasilti'. ² Jews ha'ánátséhdí' ch'ídaanohwinihiyood doleel: la'íí dahadín nohwizes-hiiníí Bik'ehgo'ihí'nań bá ást'íí nzi doleelíí baa gowáh. ³ Áí shiTaa doo yídaagoksí da, shíí ndi doo shídaagoksí dahíí bighá ánádaat'íí doleel. ⁴ Díí baa nohwíl nagosisni'íí baa gonyáágo, bínádaańhíh doleelíí bighá nohwíl nagosisni'n'. Iłch'ígons'h'aahgo godeyaadá' díí doo baa nohwíl nagosisni' da ni', t'ah nohwíl nashkai n'íí bighá. ⁵ K'adíí shides'a'ń bich'í' deyaáa; áída' doo la', Hayú dínayaa? daashildohńiigo nashídaadołkid da. ⁶ Díí baa nohwíl nagosisni'híí bighá nohwíjii' biyi' doo nohwíl daagozhóq da daasolji. ⁷ Da'ágát'éé ndi da'aniiigo ánohwildishńii; dahdisháhíí nohwá nzhqo: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'onńihíí doo nohwaa hináh da; áída' óyááyúgo zhá nohwich'í' dish'aa doo. ⁸ Áń nýáágo nchq'go ágot'eehíí, nzhqoqo ágot'eehíí, la'íí aayá'iti'íí ni'gosdzán biká' nńee yił ch'í'nah ádaile' doo. ⁹ Doo daashodlaq dahíí bighá nchq'go ágot'eehíí bił ch'í'nah ádaile' doleel; ¹⁰ ShiTaa bich'í' deyaáago doo nádaashołtséh dahíí bighá nzhqoqo ágot'eehíí bił ch'í'nah ádaile' doleel; ¹¹ Díí ni'gosdzán binant'a' baa yá'iti'híí bighá aayá'iti'íí bił ch'í'nah ádaile' doleel. ¹² Łáágo t'ah nohwich'í' yashti' ndi k'adíyúgo doo nohwíl ídaagozi da. ¹³ Áída' Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi nohwaa nyáágo, da'anii ágot'eehíí dawa nohwá yígółsi doleel: doo dabínik'eh yałti' da doleel; nt'éhéta yidits'agíí zhá yaa yałti' doo: la'íí begoldohíí nohwíl ch'í'nah áidoliil. ¹⁴ Shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go, yaa nohwíl nagolńi' doleelíí ízigo be'ánsht'eehíí nohwíl ch'í'nah áidoliil. ¹⁵ ShiTaa bits'á'dí'go be'ágot'eehíí dawa shíyéhi at'éé. áí bighá shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go nohwíl ch'í'nah áidoliil, déńiid. ¹⁶ Dét'íhézhi' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'íhézhi' nanádaashołtséh, shiTaa bich'í' deyaáhíí bighá. ¹⁷ Bitsilke'yu la' gádaałkidi'nii, Dét'íhézhi' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'íhézhi' nanádaashołtséh: la'íí, ShiTaa bich'í' deyaáhíí bighá, daanohwílńihíí, nt'éńiigo aníí? ¹⁸ Gádaanńi, Nt'éńiigo aníí, Dét'íhézhi', nńihíí? Néé doo bídaagonłzi da nt'éńiigo aníihíí. ¹⁹ Jesus nabídaadiłkid hádaat'íigo yígółsiigo gádaabińńi, Dét'íhézhi' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'íhézhi' nanádaashołtséh, dishńihíí bighá nałdaadołkid née? ²⁰ Da'anńi, da'anńiigo gádaanohwildishńii, Daahchag, la'íí chaal ádaanoht'eedá' ni'gosdzán biká' nńee bił daagozhóq doleel; doo nohwíl daagozhóq da doleel, áída' doo nohwíl daagozhóq dahíí nohwíl daagozhóq nádaadodleel. ²¹ Isdzán ilchiigo doo bił gozhóq da, ilchiigee

ngonyááhíí bighą: áídá' ishchijihíí bikédí'go, ni'gosdzán biká'zhí' nnee yishchijihíí yaa bił gozhóqo, nniih n'íí doo yínálniih da. ²² Áík'ehgo doo nohwil daagozhóq da k'adí: ndi nádaanohwiłtsąągo nohwil daagozhóq doleel, doo hadín nohwil gozhóóníí nohwits'ą' náidoné' át'éé da. ²³ Áí bijji doo nashídaadołkid da doleel. Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishnii, Nt'éhéta shiTaa shizhi' biláhyú bídaahóhkeedíí nohwaa daayiné' doleel. ²⁴ Doo nt'é shizhi' biláhyú daahóhkeed da ngoheyaa: da'óhkeedgo nohwaa hi'né', áík'ehgo dážhó nohwil daagozhóq doleel. ²⁵ Díí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwil nagosisni': ndi ilch'ígót'aahgo na'goni'íí doo dayúweh bee nohwil nadaagoshni' dahíí baa gowáh, áídá' dabígózigo shiTaa baa nohwil nadaagoshni' doleel. ²⁶ Áí bijji shizhi' biláhyú da'óhkeed doleel: shiTaa nohwá hoshkaąą doo daanohwiłdishniiigo da: ²⁷ ShiTaa dabíí bił daanohshoq, nohwil daanshoqhií bighą, la'íí shiTaa bits'ą'dí' niyáągo daahosohdlaąđhií bighą. ²⁸ Shíí shiTaa bits'ą'dí' ni'gosdzán biká'zhí' nkeniyáá: k'adíí ni'gosdzán bits'ą'dí' shiTaa bich'í' nádésdzá. ²⁹ Bitsilke'yu gádaanii, Áníita dabígózigo yánłti', ilch'ígót'aahgo na'goni'íí dee bee yánłti' da. ³⁰ Dawa bígonłsigo k'adíí bídaagosiilziđ, doo hadín nanódiłkid bik'eh da: díí bee Bik'ehgo'ihinań bits'ą'dí' nyaago daanosiidlaąđ. ³¹ Jesus gádaabilnii, Áníita da'osohdlaąđ née? ³² Isąą, iltahosohkaigo danohłjige gowayú onáhasohkaidá', shízhą dasahndi ch'ídishtłsh doleelíí baa gowáh, ilk'idá' biká'ngonyáá: ndi doo dasahndi ch'ínłłhiz da, shiTaa bił nash'aashíí bighą. ³³ Shíí shiláhyú ilch'í'gont'ééhíí be'ádaanoht'ee doleelhií bighą díí bee nohwich'í' hasdzii. Ni'gosdzán biká' góyéégo nagowaahíí biyi' nahkai: áídá' nohwil daagozhóq le'; ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bitis siljí.

17

¹ Jesus díí ąął ánniidá' yaaká'yú déz'jigo gáníí, ShiTaa, baa gowáh n'íí biká' ngonyáá; shíí, niYe' nshłimíí, ízigo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánle'go, shíí alđó' ízigo ánt'ééhíí ch'í'nah ánsłe'. ² Daahinaahíí dawa beshik'ehgo shá ngon'ąą, hadíí shaa daadín'ąąhií dawa dahazhi' ihinaahíí baa daadinsh'aa doleelgo. ³ Díínko dahazhi' ihinaahíí át'éé, danizhá Bik'ehgo'ihinań da'aníhi nłłjhií nídaagołsł, la'íí shíí, Jesus Christ shínń'a'íí, alđó' shídaagołsł doleel. ⁴ Ni'gosdzán biká' ízigo be'ánt'ééhíí ch'í'nah ánishłaa: na'idziid shaa dín'ąą n'íí ąął ashłaa. ⁵ ShiTaa, k'adíí ni'gosdzán t'ah doo álne' dadá' ízigo nił be'ánsht'ee n'íí bee dani ízigo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánle'. ⁶ Ni'gosdzán biká' nnee bitahdí'

7 ɫa' shaa ɲɲilíí bich'í' nizhi' bígózigo ashɫaa: ɲíyéé daanlii ni', shaa ɲɲil; niyati' yikísk'eh ádaat'ee. 8 Dawahá shaa dín'aaḡhíí ni nits'á'dí'go yídaagoɫsɪ. 9 Yati' shaa dín'aaḡhíí bee bich'í' yádaasik'ti'; áí nádaidnné', nits'á'dí' ɲíyááhíí da'aniiigo yídaagoɫsɪ, ɫa'íí shiɲɲá'a'íí daayosdɫaaɫ. 10 Bá da'oshkaḡḡ: ni'gosdzán biká' nneehíí doo bá da'oshkaḡḡ da, áídá' hadíí shaa ɲɲilíí zhá bá da'oshkaḡḡ; áí ɲíyéé daanliihíí bigha. 11 Shíyééhíí dawa ɲíyéé, ɲíyééhíí dawa shíyéé; áík'ehgo áí bee ízigo be'ánsht'eehíí ch'í'nah áshi'delzaa. 12 K'ad doo ni'gosdzán biká' nashaa da doleeɫ, áihíí ni'gosdzán biká' nakai, shihíí nich'í' dahnádishdáh. ShiTaa diyini, hadíí shaa ɲɲilíí nizhi' binawodíí bee daahónta', daɫa'á ndliihíí k'ehgo daɫa'á daanlii doleeɫgo. 13 Ni'gosdzán biká' t'ah biɫ nashkaidá', hadíí shaa ɲɲilíí nizhi' binawodíí bee daahóshtá' ni'; binádaadesh'íígo doo ɫa' ch'a'otɫizh da, ndi da'ílíí hileeh yá gozlíni zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií begolne'híí bigha. 14 K'ad nich'í' nádesdzá; shiɫ gozhóóníí dázhó bee biɫ daagoyikshóó doleeɫhíí bigha díí ni'gosdzán biká'zhí' bee yashti'. 15 Niyati'íí baa biɫ nadaagosisni'; ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee dahíí bigha ni'gosdzán biká' nnee bik'edaanniih. 16 Ni'gosdzán bits'á'ɲɲíí doo dishniigo oshkaḡḡ da, áídá' nchó'íí bits'á'go ádaantsɪ, dishniigo oshkaḡḡ. 17 Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee da. 18 Da'aniihíí nits'á'dí' begoz'aanií bee hadaanle': niyati' da'aníhi. 19 Ni'gosdzán biká'zhí' shidín'á' n'íí k'ehgo, bíí ni'gosdzán biká'zhí' odaaɫ'a'. 20 Bíí bigha godiyini be'ánsht'eego ádishdle', bíí áldó' da'aníhi bee hadaadilne' doleeɫhíí bigha. 21 Doo dabíí zhá bá da'oshkaḡḡ da, hadín díí nnee biyati'híí bigha daashodɫaa doleeɫíí áldó' bá da'oshkaḡḡ; 22 Áí dawa daɫa'á daanlii doleeɫgo; ni shiTaa ɲlínihíí shiyi' nlii, ɫa'íí niyi' nshliihíí k'ehgo bíí áldó' daɫa'á daanliigo nohwiyi' daanlii doleeɫ: shiɲɲá'a'go ni'gosdzán biká' nnee daayodɫaa doleeɫhíí bigha. 23 Ízigo be'ánsht'eehíí shaa ɲné'íí baa daasiiné'; daɫa'á ndliihíí k'ehgo daɫa'á daanlii doleeɫhíí bigha: 24 Shíí biyi' daanshliigo, ni shiyi' nliigo, díí nnee dazhó nt'éégo ádaabile'go daɫa'á daanlii doleeɫ; áík'ehgo ni'gosdzán biká' nnee shidín'á'go yídaagoɫsɪ doleeɫ, ɫa'íí niɫ nshoḡhíí k'ehgo niɫ daanzhoḡhíí áldó' yídaagoɫsɪ doleeɫ. 25 ShiTaa, hadíí shaa ɲɲilíí hayú nashaayú biɫ daanshlii doleeɫgo hasht'íí; áík'ehgo ízigo be'ánsht'eehíí shaa ɲné'íí daidoɫtsééɫ, ni'gosdzán doo hwahá nnit'aa dadá' niɫ nshoḡ lək'ego. 26 ShiTaa, dázhó nt'éégo ánt'ééhíí, ni'gosdzán biká' nnee doo nídaagoɫsɪ da lək'e: ndi shíí nígonsɪ, ɫa'íí díí nneehíí

shinńl'a'go yídaagoksí. ²⁶ Nizhi' baa bił nadaagosisni', baa bił nanádaagoshni' doleel; ił'ijóni bee nił nshooní biyi' daagoljí doleel, ła'í biyi' daanshłjí doleelhí bigha.

18

¹ Jesus ágánniidá' bitsilke'yu bilgo tú da'ayáhágo nlíni, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégózhónégo goz'ąązhí' yil okai. ² Judas, ch'íbi'aahíi, áldó' dégózhónégo goz'aanii yígótsi: Jesus łahgee akú bitsilke'yu yil onákah lək'e. ³ Akú siláada ła'íi aasinilíi, okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihíi, kọ'nalbaahíi, kọ'diltkshíi ła'íi benagonlkaadíi daayonilgo Judas yil hikai. ⁴ Jesus díi bee bich'í' ágonéhíi dawa yígótsigo ái nneehíi yich'í' nyáágo gádaayilńii, Hadín biká hadaanohtaa? ⁵ Nneehíi gádaabihńii, Jesus, Názarethdí' gólíni. Shíi án ánsht'ee, nii, Jesus. Judas, ch'íbi'aahíi, áldó' itah sizji lək'e. ⁶ Shíi án ánsht'ee, daabihńniidá' dagoshch'í' t'ąązhí' deheskaigo ni'zhí' nanehezdee. ⁷ Jesus gánádaabilđo'niid, Hadín biká hadaanohtaa? Jesus, Názarethdí' gólíni, nádaado'niid. ⁸ Jesus gánadí'ńii, Shíi án ánsht'ee, daanohwíldéniid: shíi shiká hadaanohtaayúgo, díi nneehíi ch'ík'eh nádókáh: ⁹ Nnee shaa nńilíi doo ła' shaa ch'a'okáad da, áńii n'íi begolne'híi bigha anii. ¹⁰ Simon Peter, bésh be'idiltkshé naitijhíi hayidzizgo, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíi bijaa dihe'nazhinéego naidnłgizh. Na'iziidíi Málkas holzéhi. ¹¹ Jesus Peter gáyilńii, Nibízh be'idiltkshé bizi biyi' onántji: shiTaa idee yee sha'ikaahíi hishdłąą ndi at'éé. ¹² Ádí' siláada ła'íi binant'a' ła'íi aasinilíi Jews odais'a'íi Jesus daayiltsoodgo lidaayist'qo, ¹³ Ádí' dantsé Ánnas holzéhi bich'í' odaizlqoz; án Cáiaphas baadaaní, Cáiaphas-híi ái legodzaahíi biyi' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitji lək'e. ¹⁴ Cáiaphas Jews daanlíni yich'í' yałt'go gánniid lək'e, Nnee dała'á nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhqo.

¹⁵ Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsilke'yu ła'i áldó': án okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bígótsigo kih yune' Jesus yil ha'a'azh. ¹⁶ Ádá' Peter dáádítłhgee sizji. Ádí' Jesus bitsilke'yu ła'ihíi, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yígótsini, ch'ínyáágo, isdzán dáádítłh yaa sitíni yich'í' hadziigo Peter yil ha'a'azh. ¹⁷ Isdzán dáádítłh yaa sitíni Peter gáyilńii, Ni áldó' ła' ái nneehíi bitsilke'yu itah nłjí nsj. Dah, shí doo ái nshłjí da, nii, Peter. ¹⁸ Nada'iziidíi ła'íi aasinilíi gozk'azíi bigha deda'deshjeedgo nádaaniłdziilgo kọ'zhí' nadaazj: Peter áldó' itah nániłdziilgo sizji lək'e.

¹⁹ Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni Jesus biké' hikaahíi ła'íi ilch'ígó'aahíi yaa nabidilkid lək'e. ²⁰ Jesus gábilńii,

Ni'gospdzán biká' n̄nee ch'í'nah bich'í' yádaashti' ni'; Jews ha'ánánséh nagoz'ąą yun̄e', ła'íi da'ch'okąąh goz'ąą yun̄e' dábik'ehn ilch'ígonsh'aah ni', Jews daanlíni ła'ánádaat'íh̄ghee; doo nt'é nash'í'go yashti' da ni'. ²¹ Nt'é bighą nashídńkíd áídá'? Hadíi daashidezts'aaníi nt'é daabildéniidíi yídaagołs̄i: ái nahódaanłkíd. ²² Ágánniidá' aasinilíi ła', Jesus bit'ahdí' sizíni, bonłts'í, gáníigo, Ya' áik'ehgo okąąh yebik'ehi da'itiséyú sitíni bich'í' yách'íkti' née? ²³ Jesus gábiłnii, Doo bik'ehgo hasdzii dayúgo baa shł nagolńi': áídá' da'aniiigo hasdziiyúgo nt'é bighą shónłts'í? ²⁴ Ánnas, Jesus łest'óogo Cáciaphas, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, bich'í' oyił'a' ni'. ²⁵ Simon Peter nániildziilgo sizíi lęk'e. Gádaabiłch'inii, Ni ąldó' ła' bit-silke'yu nłií daandzi. Dah, shí doo án nshłií da, nádo'niid. ²⁶ Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíi ła', án Peter yijaa naidnłgizh n'íi bik'íi nłini, gáníi, Ni née, dégózhóné goz'ąągee ái n̄neehíi bił nish'íi ni'? ²⁷ Peter, Dah, nádo'niid; áigee tazhik'áné án̄niid.

²⁸ Cáciaphas bikłh goz'ąądí' yáná'itihé yun̄e' Jesus odai-zlóz: dážó t'ahbi lęk'e; Jews daanlíni ákóne' ha'a'íikaiyúgo bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godinłhgo da'idąągee doo itah daahiidleeh da, okąąh zhinéego doo ilch'í'daandléh dahíi bighą daanzigo, doo ha'akáh da lęk'e. ²⁹ Áik'ehgo nant'án, Pílate holzéhi, bich'í' ch'ínyáago gádaabiłnii, Ái n̄neehíi hago ląą adzaago bił nohkai? ³⁰ Jews gádaabiłnii, Doo nchó'go adzaa dayúgo doo naa bił nokáh át'éé da. ³¹ Pílate gánádi'nii, Dánohwíi bedaagosoł'aaníi bee baa yádaakti'. Jews daanlíni gánádaadi'nii, N̄nee zideego begoz'aaníi doo bee daagosiil'ąą da. ³² Jesus hagot'éégo datsaah doleelíi dabíi yaa nagolńi' n'íi begolne'go ánágot'íi. ³³ Pílate yáná'itihé yun̄e' onanádzaago, Jesus yich'í' hadziigo gáyilnii, Ya' ni Jews ízisgo biNant'a' nłií née? ³⁴ Jesus gábiłnii, Ya' danínik'eh án̄nii née, dago-híi ła' ágádaashiłniigo nił nadaagolńi'híi bighą án̄nii née? ³⁵ Pílate gáníi, Ya' shíi Jew nshłií gá? Dani bił hánt'i'íi ła'íi ni'okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'ąą: hago ándzaa áídá'? ³⁶ Jesus gábiłnii, Beshik'ehíi doo díi ni'gospdzán biká' begoz'ąą da: beshik'ehíi díi ni'gospdzán biká' begoz'ąáyúgo, Jews daanlíni doo baa shi'deltií dahíi bighą shinadaal'a'á nadaagonłkaad doleel ni': n'íi beshik'ehíi díi ni'gospdzán doo bits'ą'dí' begoz'ąą da. ³⁷ Pílate gábiłnii, Nant'án nłií ląą ya'? Jesus gábiłnii, Da'áigee án̄nii, Nant'án nshłiíhíi. Da'anii ágot'eehíi baa nagoshni' doleelhíi bighą gosilíi, ła'íi ái bighą ni'gospdzán biká'zhi' niyáá. N̄nee daantíigee da'anii zhinéé ádaat'eehíi shiyati' yidits'ag doo. ³⁸ Pílate gánábildi'nii, Da'anii ágot'eehíi n̄niihíi nt'é golzeego

ágołzee? Díí ánniidá' Jews daanlíni yich'í' ch'ínánádzaago gádaayihñii, Díí nñeehíí doo hago adzaa dago bigosíłsıđ. ³⁹Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaągee nnee ła' nohwá ch'ínálteehgo daagoso'ąą: áík'ehgo Jews ízisgo biNant'a' nohwá ch'ínánshteeh née? ⁴⁰Nanádaadidilghaazhgo gádaañii, Díí nñeehíí dooda, Barábbas zhá nohwá ch'ínánłteeh. Barábbas-híí in'íhi nlii lěk'e.

19

¹ Pílate añiigo Jesus habí'oltsaz. ² Siláada ch'il diwozhi náníhezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'ąą lěk'e, ła'íí diyágé lichíí dot'izhi bá ádaagozlaa, ³ Áídí' bich'í' hayaa ánadaat'įigo, Gozhóq le', Jews ízisgo biNant'a' nłni! daañiidá' daayołts'í. ⁴ Pílate ch'ínánádzaago nnee gádaayihñii, Kúnko, doo hago adzaa dago bigosíłsıđ, áí bídaagonołsı doleełhíí bighą nohwich'í' bił ch'ínánsht'aazh. ⁵ Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahdá' bi'íihíí nñeezi lichiiigo dot'izhi golįigo ch'ínyáá. Pílate gádaabiñii, Kú nñeehíí sizįi nko! ⁶ Okaąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí aasinilíí daabiłtsąądá' nádaadidilghaazh, Tsį'ılna'áhi bíhołkałgo zodéé, tsį'ılna'áhi bíhołkałgo zodéé, daañiigo. Pílate gánádaabiłdo'niiid, Dánohwíí tsį'ılna'áhi bídaahołkałgo daazołhéé: shíí doo hago adzaa dago bigosíłsıđ. ⁷ Jews daanlíni gádaabiñii, Da'áík'ehgo nohwá goz'áni bikísk'eh datsaah dávik'eh, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ádil'įihíí bighą.

⁸ Pílate díí yidezts'ąądá' dayúwehégo biini' hah silįi; ⁹ Yáná'itihé yune' ha'ánánádzaago Jesus gáyihñii, Hadí' nannáhi? Ndi Jesus doo bich'í' hadzii da. ¹⁰ Áík'ehgo Pílate gábiñii, Ya' doo shich'í' handziih da née? Ya' ch'ínáninshteehgo dagohíí tsį'ılna'áhi bini'dilkałgo beshik'ehíí doo bigonłsı da née? ¹¹ Jesus gábiñii, Doo shenik'eh da doleeł ni', yaaká'dí doo naa godet'ąą dayúgo: áí bighą hadín naa shinłtíinií itisgo nchọ'go adzaa. ¹² Áídí' Pílate ch'ínábılteeh hat'įi: ndi Jews daanlíni nádaadidilghaazhgo gádaañii, Díí nnee ch'ínánłteehyúgo doo Caesar bit'eké nlii da: dahadín ízisgo nant'án ádil'íinií Caesar yiłts'ą'zhį'go na'ídiltee.

¹³ Díí yidezts'ąądá' Jesus yił ch'ín'áázhgo Pílate yánáltihíí biká'asdáhá yiká' dahnezdaa, áí Pavement golzeegee ánagot'įił, Hebrew k'ehgo Gábatha golzéhi. ¹⁴ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhíí bá iłch'į'golnehíí bijįi, gostán bik'ehenkéézyú shį: Pílate Jews daanlíni gádaayihñii, Kú nohwiNant'a' sizįi nko! ¹⁵ Áídá' nádaadidilghaazh, Zodéé, zodéé, tsį'ılna'áhi bíhołkał. Pílate gánádaabiłdo'niiid, Ya' nohwiNant'a' tsį'ılna'áhi bíhishkałgo zis-héé née? Okaąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaañii, Caesar zhá

nohwinant'a' nlii. ¹⁶ Áídí' Pílate Jews daanlíni yaa daabistií, tsí'ılna'áhi yídaabılkałgo. Áík'ehgo Jesus nádaidnt'e'go yil onaksáá lək'e. ¹⁷ Jesus dabíi bitsí'ılna'áhi yogheelgo, itsits'in sí'áni, golzeego ágolzéhi goz'aqzhi' bíl nánzáá, áí Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: ¹⁸ Akú Jesus tsí'ılna'áhi yídaayiskał, ła'íi nnee naki áldó' ba'ashhahdí' tsí'ılna'áhi bídaabi'deskał, Jesus ihní'gee dahdaistíidá' nneehíi dá'il'an dahshteezh.

¹⁹ Pílate k'e'eshchíi, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego dahgoz'áni tsí'ılna'áhi yiká' yíyiskał. ²⁰ Jews daanliiníi ląągo k'e'eshchiiníi daayozhi'; Jesus tsí'ılna'áhi biheskałi kłh goznílii dá'alhánégo goz'aq: áík'e'eshchiiníi Hebrew, Greek, ła'íi Latin k'ehgo k'e'eshchíi lək'e. ²¹ Jews bí'okaałh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayihni, Jews biNant'a' nlii, doo ágoléh da; Jews biNant'a' nshlii niigo ágoléh. ²² Pílate hanádzii, Nt'é ágoshlaahíi ilk'idá' ágoshlaa, nii lək'e.

²³ Siláada Jesus tsí'ılna'áhi yídaiskaldá', bidiyágéhíi díiyú ilk'idaižnil, dántíige dała'á bíyéego; iká'íhíi doo hadilkad da: ndi dahot'éhé bida'zhi' ngont'i'go hist'ool. ²⁴ Áík'ehgo gádaakídi'nii, Díi doo k'ad ndaahiidzoo da, daazhógo bigha da'doljołgo, hadín gonesnaahíi bíyéé doleek: díinko Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi begolné'go ánágot'íił, Shidiyágéhíi ilta'is'nii, shi'íhíi bigha da'diljoł. Áík'ehgo siláada díi ye'ánadáat'íid.

²⁵ Jesus tsí'ılna'áhi bíbideskałi ba'ashhahgee báá ła'íi báá bik'isn, Mary, Cléophas bí'aad, ła'íi Mary Mágdalene nazii lək'e. ²⁶ Jesus báá hik'e bitsilke'yu dała'á bíl nzhónihíi ba'ashhahgee naziiigo yiłsaqadá', báá gáyihni, Shima, kú nizhaazhé! ²⁷ Áídí' bitsilke'yu dała'á siziiníi, Kú nimaa! yihni. Áídí' godezt'i'go yil onát'aazh, bitsilke'yu bigowayú.

²⁸ Díi bikedí'go Jesus dawa ał alzaahíi yígółsiigo, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi begolne'go gáníi, Dibá' sélíi. ²⁹ Áígee nk'óžhi, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikaq: tú daayilt'o'íi vinegar yee daiz'aqad' tsí nneezi híssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'aqago, Jesus bizé'zhi' dahyída'nłtsii. ³⁰ Jesus vinegar yits'óqzdá' gáníi, Ał alzaa: áídí' hayaa onot'aqadá' dabíi biyi'sizini be'ogoyáago áyíłlaa lək'e. ³¹ Ich'i'golne'íi bijii lək'e, áí godilziníi bijii (dážhó nzhooqo godilziigo,) Jews daanlíni kots'í tsí'ılna'áhi biká' dahnaztíigo doo bíl dádaabik'eh dahíi bigha bijád daahotíhgo nanáhó'níił, daayihniigo Pílate nádaayoskaqad. ³² Áík'ehgo siláada hikaigo Jesus ba'ashhahdí' tsí'ılna'áhi bídaahiskałi dantséhíi bijád daayihestí', ła'ihíi áldó'. ³³ Áídá' Jesus yaa hikaigo, ilk'idá'

daztsaago yídaagolsiidhíí bigha yijád doo daayihezti' da. ³⁴ Silááda la' ba'ask'eh yuñe' bésh nñeezíí oyiłgeed, áídí' dagoshch'ì' dıl la'íí tú bıl ha'ijool. ³⁵ Áí yo'ııhñ yaa nagolñi', na'goni'ıı da'anii; da'aniigo nagolñi'go yigótsı, nohwıı áldó' da'ohdlaa doleelgo. ³⁶ Díí be'ánágot'ııdíí Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníí, Bits'in doo la' k'e'iltqod da doleel, ñiihíí begolne'go ágodzaa. ³⁷ Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníí la'i áldó' gánadí'ñii, Hadín yighátsi'nłgeedıı án daineł'ıı doleel.

³⁸ Díí bikedí'go Joseph, Arimathéadí' gólını, Jesus yits'á'dí' ígo'aahıı nlıni, dánant'ı'ego Jews daanlıni yénaldzidhıı bigha, án Jesus bits'ihıı yıyókeed: áík'ehgo Pıláte baa godin'áá. Akú nyáágo Jesus bits'ihıı naidnné'. ³⁹ Nicodémus áldó', t'é'yú Jesus yaa nyáá n'ıı, jeeh nch'ı'ı, myrrh holzéhi, aloes bıl nadesdziidi, dała'á gonenadın dahdidlee'i shı yogheelgo nyáá. ⁴⁰ Jesus bits'ihıı nádaiddnné'go nak'á'łigaihi yik'ıdaidesdiz, likagolchinıı bılgo, Jews daanlıni nñee łedaihinııhıı k'ehgo. ⁴¹ Tsı'ılna'áhi bíheskałgee dégózhóné goz'áa: áı biyi' tsébi'i'án ánıidéhi goz'áa, doo hwahá hadın ákóne' nnilteehi da. ⁴² Jews daanlıni ilch'ı'golne'ıı bijııhıı bigha, la'ıı tsébi'i'án da'alhánedı' goz'áahıı bigha Jesus bits'ı' ákóne' ndaizné' lék'e.

20

¹ Godilzinıı bijıı Mary Mágdalene, t'ahbi, t'ah godilñııdá' tsébi'i'ányú Jesus le'sitıı n'ııgee nyáá, nt'éégo tséé daadin'áá n'ıı yó'ot'áago yıltsaa. ² Áídí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'ıı, Jesus bıl nzhqo n'ıı, yılgo yaa hılwodgo gáyıñii, NohweBik'ehñ tsébi'i'ándı' ch'ıdaistıı ląá, hayú ndaistıı shıhıı doo bídaagonlzi da. ³ Áík'ehgo Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'ihıı bılgo ch'ın'áázhgo tsébi'i'ányú ó'áázh. ⁴ Dała' nátsidnłteel: ndi bitsilke'yu la'ihıı Peter yaa dilwod, tsébi'i'ányú dantsé hılwod: ⁵ Ts'ıyaa adzaago ákóne' déz'ııdgo nak'á'łigaihıı zhá akú sinilgo yıltsaa, ndi doo ha'ayáá da. ⁶ Simon Peter ákú nyáá dábiké', án tsébi'i'án yuñe' ha'ayáágo nak'á'łigaihıı zhá sinilgo yıltsaa, ⁷ Nak'á'łigai bitsits'in bik'ıdesdiz n'ıı dasahn hisdisgo anahyú siné', doo nak'á'łigai la'ihıı bıl sinil da. ⁸ Bitsilke'yu la'i tsébi'i'ányú dantsé hılwodıı áldó' ha'ayáágo yıltsaago osdlaad. ⁹ Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiinıı, Daztsaađı' naadiidáh doleel, ñiihıı doo hwahá bıl ıdaagozııh da. ¹⁰ Áídı' bitsilke'yu bigowayú onát'aazh.

¹¹ Mary tsébi'i'ángee hichago sizıı: hichagdá' ts'ıyaa adzaago tsébi'i'án yuñe' déz'ııd, ¹² Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dı'hi naki bidiyagé daaligaihi, Jesus bits'ı' siné' n'ııgee sikeego yıltsaa, la' nés'aa n'ııgee sidaago, la'ıı dés'eez n'ııgee. ¹³ Gádaabiñii, Isdzán, nt'é bigha nchag? Mary gábiñii,

SheBik'ehń nádaidntij ląą, hayú ndaistij shihí doo bígonsi da. ¹⁴ Ágánniidá' t'ąązhi' adzaago Jesus sizijgo yiltsąą, ndi Jesus at'ijhi doo yigoksiid da. ¹⁵ Jesus gábińii, Isdzán, nt'é ląą bighą nchag? Hadín biká dín'ij? Ái ni' goz'aaní dégózónégo ágólsinií at'ij ląą nziigo gáyikńii, Jesus bits'ihí nádntij lék'eyúgo, hayú nńtij shihí shił nagolńi', áik'ehgo nadishné'. ¹⁶ Jesus, Mary, bińii. Mary leđidzaago Hebrew k'ehgo, Rabbóni, bińii; shiłch'ígó'aahíi golzeego ágolzee. ¹⁷ Jesus gábińii, Shedinołchid hela'; doo hwahá shiTaa bich'ij' dahnádishdáh dahíi bighą: áidá' shik'isyú bich'ij' nńahgo shá bił nadaagolńi', ShiTaa, nohwíi áldó' nohwiTaa, Bik'ehgo'ihinań hoshkąąhń, nohwíi áldó' Bik'ehgo'ihinań daahohkąąhń bich'ij' nádésdzá. ¹⁸ Áik'ehgo Mary Mągdalene Jesus bitsilke'yu yaa nyáągo gádaayikńii, NohweBik'ehń hish'ij, áidí' ábińii n'íi yil nadaagosni'.

¹⁹ Da'ái bijij o'i'ąáyú, godilzinií bijij, Jesus bitsilke'yu ila'adzaa lék'e, Jews daanłini yédaaldzidhíi bighą dáádítihí da'dentąądá' Jesus bitahyú sizijgo daayiltsąą, nt'éégo gábińii, Iłch'ij'gont'éehíi bee nohwich'ij' goz'ąą le'. ²⁰ Ágánniidá' bigan la'íi ba'ask'ehgeehíi yil ch'í'nah áyíłaa. Bitsilke'yu beBik'ehń daayiltsąądá' bił daagozhọd. ²¹ Jesus gánádaabiłdo'niid, Iłch'ij'gont'éehíi bee nohwich'ij' goz'ąą le'. ShiTaa shides'a'híi k'ehgo nohwíi áldó' daanohwidish'aa. ²² Ágánniidá' yiká'zhi' deyołgo gádaayikńniid, Holy Spirit nohwaa det'ąą: ²³ Dahadín binchọ'híi bighą baa nágodenoh'ąąhíi, ái binchọ'íi baa nágodet'ąą; dahadín binchọ'híi bighą doo baa nágodenoh'ąą dahíi, binchọ'íi t'ah yegoyiljí.

²⁴ Thomas, nakits'adáhíi itah nłini, Dídymus holzéhi, Jesus nyáádá' doo áígee itah sidaa da lék'e. ²⁵ Bitsilke'yu la'ihíi bił nadaagolńi', NohweBik'ehń daahiiltsąą, daabińiiigo. Thomas gáníi, Bigan biyi' besh bikísk'eh nagoz'ąąhíi hish'ijyúgo zhą, besh odaaz'aa n'íi yune' nadishńiihgo, la'íi ba'ask'ehgee o'i'án yune' nadishńiihyúgo zhą oshdląą doleel.

²⁶ Tsebíi yiskąą hik'e Jesus bitsilke'yu kih yune' naháztaą lék'e, k'adíi Thomas biłgo: áígee dáádítih da'dentąą ndi Jesus ákóne' bitahyú sizijgo nanádaayiltsąągo gábińii, Iłch'ij'gont'éehíi bee nohwich'ij' goz'ąą le'. ²⁷ Áidí' Thomas gáyikńii, Dzaą bedenłihgo shigan nńi'ij; yushdé' dahdenłihgo sha'ask'ehgee o'i'ánhíi nabik'ínńiih; doo odląą dahíi doo nłijgo da, ondląą le'. ²⁸ Thomas gábińii, SheBik'ehń, Bik'ehgohinshnań nłij ląą. ²⁹ Jesus gábińii, Shi'ijhi bighą shosíndłąąd: hadín doo sho'ij da ndi shodlaaníi biyaa gozhọd doo.

³⁰ Jesus bitsilke'yu binááł godiyihgo áná'ol'íhíí ląágo áyíílaa, ła' díí naltsoosíí biyi' doo bak'e'eshchíí da: ³¹ Áídá' Jesus, Christ nłíí, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłíí daahohdłąą doleelgo; áídí' daahohdłąągo bizhi'íí biláhyú daahinohńaa doleelhíí bighą díí bak'e'eshchíí.

21

¹ Díí bikédí'go túsikaaníí Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah áná'delzaa; díí k'ehgo ch'í'nah áná'delzaa. ² Simon Peter, Thomas, Dídymus holzéhi, Nathánael, Gálilee biyi' Cánagee golíni, Zébedee biye'ke, ła'íí Jesus bitsilke'yu naki dawa dała' naháztaą lək'e. ³ Simon Peter gádaabińńii, Ha'ishleehyú déyáá. Yıl nakaihíí gádaabińńii, Néé áldó' ákú nił nkáh. Dahiskaigo dagoshch'í' tsina'eehíí yiyi' okai; áí bitł'é' doo nt'é hadaizlee da. ⁴ Hayołkaaldá' Jesus tábaąyú sizíí; áídá' bitsilke'yu Jesus at'íiníí doo yídaagokłí da. ⁵ Jesus gádaabińńii, Shichągháshé, lóg ła' hadaasolee née? Dah, daabińńii. ⁶ Gánádaayíldo'ńiid, Tsina'eehíí dihe'nazhinéégo lóg behaidlehé nanestł'ólihíí tédaałkaad, áík'ehgo ła' hadaahlee. Áídí' áí tédaiskaad nt'éégo lóg dážhó ląáhíí bighą doo hagot'éégo hadaítłíí bik'eh da. ⁷ Bitsilke'yu dała'á Jesus bił nzhónihíí Peter yich'í' gáníí, NohweBik'ehń át'íí ląą. Simon Peter hadín át'íiníí yaa idezts'aądá', na'idziid bighą bi'íí ádayidiltsooz n'íí ánágodlaago tayi' yáhít'ag. ⁸ Jesus bitsilke'yu ła'ihíí, lóg behaidlehé nanestł'ólihíí lóg bee halk'ilgo daidołshoolgo, tsina'eehíí yee hikai, (doo anahdí' táts'á ngont'i' da, dała'á gonenadín da'des'eezyú sh.) ⁹ Táts'á haskaidá' tsííd diltł'go, lóg ła'íí bán biłgo kọ'ká' sińilgo daayíłsąą. ¹⁰ Jesus gádaabińńii, Łóg hadaasolee'íí ła' deda'nohńił. ¹¹ Simon Peter, tsina'eehíí yiyi' oyáágo, lóg behaidlehé nanestł'ólihíí lóg nchaahíí bee halk'ilgo tábaązhí' nyidenłshóód, lógíí dała'á gonenadín biká'yú ashdladin taagi: lóg dážhó ląá ndi lóg behaidlehé nanestł'ólihíí doo odláád da. ¹² Jesus gádaabińńii, Yushdé' da'ohsąą. Bitsilke'yu daaste'go doo ła', Hadín ánt'íí? daabińńii da, beBik'ehń át'íígo yídaagokłíhíí bighą. ¹³ Áídí' Jesus bán náidmė'go bita'izné', lóg áldó'. ¹⁴ Díí biłgo taadn Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah ádelzaa, daztsaądí' naadiidzaahíí bikédí'go.

¹⁵ Aął da'iyąądá' Jesus Simon Peter gáyíłńii, Simon, Jonas biye'ńlínii, ya' díí bitisgo nił nshoqó née? Peter gábińńii, Ha'oh, sheBik'ehń; shíł nzhóóníí bígonłsí. Jesus gánádo'ńiid, Shidibełłí bizhaazhé shá biza'hinííł. ¹⁶ Nakidngee Jesus gánábiłdo'ńiid, Simon, Jonas biye'ńlínii, nił nshoqó née? Peter gábińńii, Ha'oh, sheBik'ehń, shíł nzhóóníí bígonłsí gádnii. Jesus gánábiłdo'ńiid, Shidibełłí shá biza'hinííł. ¹⁷ Taadngee

gánábikdo'niid, Simon, Jonas biye' nílni, nił nshoq née? Peter doo bił gozhóq da, taadn, Nił nshoq née? biłniidhíi bigha. Áík'ehgo Peter gábiłni, SheBik'ehń dáwa bígonłsı gádnii; shił nzhóóniı bígonłsı. Jesus gánábikdo'niid, Shidibełı shá biza'hiniı. ¹⁸ Da'anii, da'aniigo gánikdishni, Áni nannaadá' dani ák'ená'idléehgo, dahánt'ııyú nanna ni': hastiin sínıııgohıı ıłts'á' dahdnııhdá', la' n'ıı ná ágole'go, doo hant'ıı dayú ni-dilteeh doo. ¹⁹ Díı Jesus yee ánniid, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ihinań ízisgo ye'at'éehıı ch'ı'nah ádolniııgo. Ágánniidá' Peter, Shiké' hınáál, yiłni. ²⁰ Peter t'aqzhı' déz'ııdgo, Jesus bitsilke'yu bił nzhónihıı biké' higaalgo yiłtsaa; án da'iyáá n'ııgee Jesus bitıdı' yinentııdı', SheBik'ehń, hadııhıı ch'ını'aaah doleeł? nniid lek'e. ²¹ Peter biłtsaadá' Jesus gáyıłni, SheBik'ehń, láı nneehń hago annéh áıdá'? ²² Jesus gábiłni, Hasht'ııyúgo nánisdzaazhı' hııaa, hant'é naninłt'og áızhı'? Nkú shiké' hınáál! ²³ Áı bitsilke'yu dała'á doo datsaah da, ch'iniıhıı Jesus yił nakaihıı bitah didezdaad: ndi Jesus, Doo datsaah da, doo biłniid da; daazhógo, Hasht'ııyúgo nánisdzaazhı' hııaa, hant'é naninłt'og áızhı', biłniidá'. ²⁴ Da'án, doo datsaah da, daalch'iniıhıı bináál díı dawa ánagot'ııł lek'ehıı yaa nagolni'dı' yak'e'eshchıı aldo': yaa nagosni'ıı da'aniigo bídaagonlı. ²⁵ La'ıı láago aldo' Jesus ánát'ııd; áı dawa naltsoos bee álzaayúgo, ni'godzáń biká' doo hayú bá goz'aa da doleeł shı nsı.

THE ACTS OF THE APOSTLES

1 Theóphilus nílni, alk'iná' Jesus ánát'íhíí lá'íi ilch'ígó'aah nkegonyaahíi dawa naltsoos biká' ashlaa, 2 Binadaal'a'á haheñilíi Holy Spirit binkááyú bíl ch'ídaagóz'aaná' yaaká'yú onádzazhí' áí naltsoos biyi' baa nagosisni': 3 Jesus biniigodelzaahíi bikédé'go dizdin yiskaaníi biyi' binadaal'a'á bich'í' ch'í'nah ánádil'íih, da'anii hínaago yídaagóksíihíi bigha, lá'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee bégóz'aaníi bich'í' zhinéégo ágot'éhíhíi baa yíl nadaagolni': 4 T'ah yíl naháztaqaná' gádaabilni, Jerúsalem bich'á' daadołkáh hela' shiTaa aníihíi begolzaazhí', áí baa nohwíl nagosisni' n'íi. 5 John da'anii tú bee baptize áil'íi ni'; áiná' nohwíi da'kwíi yiskaągo Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolniil. 6 Łaahikaiyú nayídaadilkid gádaaniigo, NohweBik'ehń, ya' dák'ad Israel hat'i'i dabíi naahidziidgo ánánde' née? 7 Áíge' Jesus bich'í' hananádzii, Hagee ágone'ihíi nohwíi doo hago'at'éégo bídaagonołsı bik'eh da, shiTaa zhá yebik'ehi at'éé. 8 Holy Spirit nohweh hiyáago nohwinawod goleeh: áígee Jerúsalemyú, Judéayú, Samáriayú lá'íi ni'gospdzán nánel'aąyú shaa nadaagolni' doleel. 9 Aął yaa hadzii'íi bikédé'go binadaal'a'á t'ah dainel'íigo dahbi'didiltíigo yaak'os biyi' yune' bíl ogoyáa. 10 Bíl ogoyááyú binadaal'a'á t'ah daadéz'íigo nnee naki bidiyagé daahigaihi bit'ahgé' daahizí'go; 11 Gádaabilni, Gálileegé' nnee daanołni, hat'íi bigha yaaká'yú daadeł'íi? Díi Jesus yaaká'yú nohwich'á' onábi'doltíigo daal'iiníi da'ái k'ehgo nádodaal dahagee. 12 Áíge' binadaal'a'á dzil Ólivet golzeegé' Jerúsalemzhí' nákaí, áí da'átháni, Jews daagodnłsiníi bijii oná'ıldahíi ga'áhosahyú goz'aą l'é'e. 13 Nákaíyú dák'ehéyú nágest'aą yune' onákai, áígee Peter, James, John, Andrew, Philip, Thomas, Barthólemew, Matthew, James, Alphéus biye', Simon Zelótes, lá'íi Judas, James bik'isn, naháztaq. 14 Kóne' áí dawa isdzané lá', Mary, Jesus bimaa, lá'íi Jesus bik'isyú bílgo dała'á daabiini'go da'okąah l'é'e. 15 Áiná' Jesus daayodlaaníi dała'an gonenadínhíi biká'yú nadin shı dała'adzaagee Peter da'ihni'gé' hizí'go gáníi, 16 Nnee daanołni, shik'íiyú, Judas, Jesus ha'adaizt'e' n'íi yágo'iiníi, doo hwahá ágone' daná' Holy Spirit David binkááyú yałti'go baa nagolni' n'íi, áí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi baa nagolni'íi begolne'hi at'éé. 17 Judas nohwitah nliigo bíi bílgo Jesus bá nada'iidziidgo baa godet'aą ni'. 18 Áí nnee nchọ'go adzaahíi bidená bich'í' nahesnilíi bee ni' nagoheñni', áíge' ts'iyaa nago'go bibid desdohgo bich'í haago. 19 Díi Jerúsalemgee daagolíníi dawa yídaagółsigo

ni'ihíí dabíí biyati' k'ehgo Akéldama daayihni, áí Díl Ni'goz'áni golzeego ágolzee. ²⁰ Naltsoos Psalms holzeehíí biyi' gát'éégo bek'e'eshchíí, Golíí n'íígee dénchó'ého yó'ogolne'go, doo hadn gólíí da doleeł: la'íí, Na'iziid n'íígee la' nnánólteeh. ²¹ Jesus nohwitahyú naghaaná' nnee la' bíł nahikai ni', ²² John nnee baptize ádai'ííggé' godezt'i'go Jesus nohwich'á' onábi'doltíízhí', áí nneehíí la' hanábi'doltéeh, án Jesus naadiidzaahíí yo'iiníí bíí áldó' bíł baa nadaagohiilni' doleeł. ²³ Áík'ehgo naki hadaizlaa, Joseph, Bársabas holzéhi, iké'yú bizhi'íí Jústus holzee, la'íí Matthías bíłgo. ²⁴ Áíííí da'okáahgo gádaanii, NohweBik'ehn, ni nnee bijíí dawa bígonłsí, díí nnee naki halzaahíí hayú hánłtiiníí nohwíł ch'i'nah ánle', ²⁵ Judas dabíí bá goz'aayú dahdidogaalgo, ná na'iziid n'íí, ninal'a'á nłíí n'íí yich'á'zhí' adzaa, áík'ehgo nnee hánłtiiníí áíííí nneetéh doleeł. ²⁶ Dahadn halteehíí bee bígoziíhíí ádaizlaa, áík'ehgo Matthías haltíí: án nadaal'a'á itah silíí, łats'adah zhágo ni'.

2

¹ Péntecost-híí bijíí Jesus daayokáahíí dała'á daabiini'go dałaháíí dała'adzaa. ² Dahíko yaaká'gé' nawode nch'iidhíí k'ehgo áhíłts'áágo naháztaą yune' dahot'éhé bengonyáá. ³ Kó' izaad ga'at'éhi ilts'á'go adzaago dała'á daantíígo bik'á'zhí dahíłłt'go bíł ch'i'nah ádelzaa. ⁴ Holy Spirit bee baa daagodest'aągo yati' íłtah at'éhi yee yádaakti'go nkegonyaa, Holy Spirit áí k'ehgo yádaabiyikti'. ⁵ Áíná' Jews daanłíni Bik'ehgo'ihí'nań daidnłsíni, ni'godzán nánel'aągé' Jerúsalemyú nádaagosdle' l'é'e. ⁶ Díí baa ch'iniiná' nnee láągo dała'adzaago hago laą ágodzaa daanzí, dała'á daantíígo bíí biyati' yee yádaakti'go da'dezts'aą'híí bighá. ⁷ Dázhó bíł díyagodzaago gádaahłdi'nii, Sqa'a, aishá' dawa Gálileegé' nneehíí ádaanii? ⁸ Áíná' hago'at'éégo dánohwíí daanohwiyati'íí yee yádaakti'go daadiits'ag? ⁹ Párthians, Medes, Élamites, la'íí nnee Mesopotámia, Judéa, Cappadócia, Póntus, Asia, ¹⁰ Phrygia, Pamphylia, Egypt la'íí Líbya Cyréne binaayú i'angé' ładaadiltíni, la'íí Romegé' det'ih hasta' hikaihi, Jews la'íí nnee Jews bi'okáahíí k'eh da'okáah daazłíni, ¹¹ Cretes la'íí Arábians daanłíni, dánohwíí daanohwiyati' yee yádaakti'go Bik'ehgo'ihí'nań izisgo ánát'íłłí yaa nadaagolni'go daadiits'ag. ¹² Áík'ehgo dawa bíł díyadaagodzaa la'íí hago laą ágodzaa daanzigo gádaahłdi'nii, Díishá' hago ánágot'íłłihi? ¹³ La'íí daazhógo déyaadaadłohgo gádaanii, Díí nneehíí wine áníidéhi daayodłąago ádaanii. ¹⁴ Áíná' Peter łats'adahíí yíł daahizi'go nnee dała'adzaahíí yich'í' hadzii, Nnee Judéagé' la'íí Jerúsalemgee daagonłni, díí ádishniihíí nł'éégo

hódaayisółts'aago nohwił ídaagozi le': ¹⁵ Díí nñeehíí bił nádaagodiyis ádaanołsi ndi doo ágát'éé da, ánaazhą ngost'ái bik'ehenkééz la'. ¹⁶ Áíná' Joel, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí díí ánágot'íjhií dabí'íłtsená' yaa nagosni' ni' gánñidgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Ikék'eh nnágodzaayú be'ágodoniił, nñee dawa shiSpirit baa daadish'a' doleel: nohwiye'ke la'íí nohwitsi'ke dawa ágodoniił shá yaa nadaagolni' doleel, nñee áníí nakaiyehíí bił ch'í'nah ádaagol'íi doleel, hastiyúhíí nadaayeel doleel: ¹⁸ Áí benagowaaná' nñee shánada'iziidií la'íí isdzáné shánada'iziidií shiSpirit baa daadish'a' doleel; áík'ehgo ágodoniił shá yaa nadaagolni' doleel: ¹⁹ Yáá biyi' ízisgo ánágot'íjhií ch'í'nah ádeshiił, ni' biká' godiyihgo be'ígóziníí, áí dił, kq', la'íí lid aad k'ehgo at'éégo aldo' ch'í'nah ádeshiił: ²⁰ Dá doo nohweBik'ehń nadáhíí bijji, dázhq gonkt'éehíí bijji biká' ngowaa daná' ch'ígona'áihíí diłhił doleel, t'é'gona'áihíí dił doleel: ²¹ Áíná' hadń Bik'ehgo'ihí'nań bizhi'íí yee yiká áñiilń hasdádogaal. ²² Israel hat'íí daanołini, díí yati'íí ídaayesółts'aq; nohwíí bídaagonołsi go'íi, Jesus Názarethgé' nłini, Bik'ehgo'ihí'nań nohwińáal Jesus binkááyú ízisgo áná'ol'íjhií la'íí godiyihgo be'ígóziníí ánáyo'íiłgo nohwich'í' bee bígóziigo áyíílaa: ²³ Áí Jesus-híí Bik'ehgo'ihí'nań dabíntsé yaa natsekeesgo yaa nagoshchijigo nohwaa híłtíigo nñee begoz'aaníí doo yikisk'eh ádaat'ee dahíí nohwíí ádaabiłdohniigo tsi'ılma'áhi yídaayiheskałgo daayizes-híi: ²⁴ Áíná' Jesus nezgaigo da'itsaahíí Bik'ehgo'ihí'nań nłahyú áyíílaaná' nábihil'na': da'itsaahíí doo dayúweh botą' bik'eh dahíí bighą. ²⁵ David Jesus yaa nagolni'go gáníí, SheBik'ehń dawahn shádnýú hish'íi; shinawod shá ágółsihíí bighą shigan dihe'nazhińéégo nłij: ²⁶ Áí bighą shijíí bił gozhqó la'íí sizaa gozhqógo yashti'; la'íí án zhą ba'oshłíigo shits'í hanayoł doleel: ²⁷ Shiyi'siziinií ch'iidntahyú doo nyinoné' at'éé dahíí bighą, Dilzini Nłini nıyéehíí diłdzidihíí bich'ą'zhi' áńsi doleel. ²⁸ Hago'at'éégo ch'ihinaa doleelíí shił ch'í'nah áńlaa; shił nłijgo dázhq shił gozhqógo áshłsi. ²⁹ Nñee daanołinií, shik'íiyú, bich'ą'gé' daagosiidłini David holzéhi, doo siste' dago da'anıigo baa nohwił nagoshni', daztsaago ilch'í'nniltíí ni', ilch'í'nniltíí n'íí díijji t'ah dzaagee begoz'aq. ³⁰ David Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidií nłij ni', la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bitł'a dahdidilniigo gábiłniid, Nich'ą'gé' hadaalışchiinií la', Christ holzéhi, benik'eh n'íí yebik'ehgo ádishiił, nñiigo yígółsi; ³¹ Áík'ehgo áí dabí'íłtsé yígółsiigo Christ nábi'dihil'na'híí baa nagolni' gánñidgo, Biyi'siziinií ch'iidntahyú doo yó'oyone' da, la'íí bits'íhíí doo diłdzid da. ³² Díí Jesus-híí Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na'híí daanohwigha nohwińáal ágodzaa. ³³ Ízisgo

at'éégo ábi'delzaago Bik'ehgo'ihinań bigan dihe'nazhinéégo sidaago, la'íi Holy Spirit higháh doleeńi biTaa bee bángon'áágo díi daal'ijhíi la'íi daadołts'agíi bíi áyíłaa. ³⁴ David yaaká'yú doo bił ogoyáa da; ndi dabíi gáníi, Bik'ehgo'ihinań sheBik'ehń gáyihnniid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ³⁵ Ni'ina'íi benik'eh silijgo nikelł'ááhyú ninínilzhí'. ³⁶ Ái bigħa Israel hat'i'íi dawa da'aniigo díi yídaagołsi le', Jesus-húı tsj'ılma'áhi bídaahesołkał n'íi Bik'ehgo'ihinań nohweBik'ehń, Christ nlijgo nohwá áyíłaa. ³⁷ Nnee díi daidezts'aąaná' bił daagoshch'ii' lé'e, áigé' Peter la'íi la' nadaal'a'áhíi yich'ı' gádaanii, Nnee daanołiiníi, nohwik'íiyú, hago ádaahii'ne'? ³⁸ Peter gádaabiłnii, Nohwinch'ı'ıi bich'á'yúgo ádaałne'go dała'á daanołijgee Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanołwi'dolne', nohwinch'ı'ıi nohwá da'izlıı alne'húı bigħa, áik'ehgo Holy Spirit bee nohwaa godit'aah doleeł. ³⁹⁻⁴⁰ Nohwíi díi bee nohwángot'aą la'íi nohwíi nohwich'á'gé' daalidiłchiihíi, la'íi doo daanołwik'ı'ıi dahúı aldo' bángot'aą, dahadń Bik'ehgo'ihinań nohweBik'ehń ich'ı'ıi yojíihíi. ⁴¹ Hadíi bił daagozhógo biyati' nádaidné'ıi baptize ádaabi'deszaa: da'ái bijji nnee taadn doo náhółtag dayú shj Jesus daayodlaanıı yedikai. ⁴² Ái nnee nadaal'a'á bee bił ch'ıdaago'aahíi, la'íi kıl daanlijgo, bán nihi'né'ıi, la'íi okąąhıi dayúweh ndzilgo yaa nakai. ⁴³ Dała'á daantijgo daidnłsigo ndaaldzid: ızisgo ánágot'ijhıi la'ıi godiyihgo be'ígózinıi nadaal'a'á binkááyú bee ánágot'ijı. ⁴⁴ Jesus daayodlaanıı dawa dałahágee naháztaą, dawahá dałaházhi' daabiyéégo; ⁴⁵ Daabiyééhıi baa nadaahazniigo hadıi yídaadinıi yitaada'iznii. ⁴⁶ Dajji biigha dała'á daabiini'go da'ch'okąąh goz'aą yune' dała'ánat'ijh, bił daagozhógo, doo itch'ı'ıi yaa daagoch'ı'go da daabigowayú kıl náda'idijh lé'e. ⁴⁷ Bik'ehgo'ihinań yich'ı'ıi ahédaanzigo nnee dawa bił dádaabik'ehgo ádaat'ee lé'e. Áigé' la'ıi Bik'ehgo'ihinań binkááyú hayıi hasdákaihıi dajji biigha ináhihah lé'e.

3

¹ Ha'iz'aągé' hayaazhi'yú Peter la'íi John biłgo da'ch'okąąh goz'aąyú dezh'aah lé'e. ² Nnee dágozlijgé' doo naghaa dahi dajji biigha da'ch'okąąh goz'aanıı ch'íná'itijhıi Dénzhóné holzéhi bahgee nnádaach'ılteéh lé'e, da'ch'okąąh goz'aą yune' ha'áhihahıi yídókeedgo; ³ Peter la'íi John biłgo da'ch'okąąh goz'aą yune' hi'ashgo yiłtsaągo, Dahat'ihıta shaa nohné', niigo yídókeed. ⁴ Peter la'íi John biłgo nnee sitiiniı da'as'ah daayiné'ijıná' Peter gánıi, Nohwııl'ijı. ⁵ Nnee sitiiniı hat'ihıta shaa daayiné' nziggo yinel'ijı. ⁶ Áiná' Peter gánıi, Shihıi béshłgaihıi la'ıi óodo doo la' nashné' da; ndi hat'ıi bigonshlij'ihıi naa nshné': Jesus Christ Názařhgé' gólıni bizhi' binkááyú nádnahgo dah nńáh. ⁷ Bigan dihe'nazhinéé

yiltsoodgo hadag ábúílaa: dagoshch'í' bikee lá'í' bikegod bílgo nldzil daazlíj. ⁸ Hadag yáhlwodgo hizí', áigé' dahnyaagé' da'ch'okáah goz'áa yuné' Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' ahénzigo higaal lá'í' yáhlwo'go Peter lá'í' John bílgo yil okai. ⁹ Higaahná' Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' ahénzigo nnee dawa daabo'íj: ¹⁰ Da'ch'okáah goz'aaní ch'íná'itíh Dénzhóné holzéhi bahgee idókeedgo sitíj n'íí át'íjgo nnee yídaagoksí: áík'ehgo hago'at'éégo bich'í' ágodzaahíí daanzigo bíl díyadaagot'ee lé'e. ¹¹ Nnee doo nagháhi da n'íí Peter lá'í' John bílgo dayúweh yotá'ná' nnee láágo bich'í' nádnkíjgo bíl díyadaagot'eego baa dała'adzaa ch'ínághohin'áágee, Sólonon's holzéhi. ¹² Peter nnee dała'adzaahíí yiltšáaná' yich'í' yałtí' gáníjgo, Israel hat'í' daanołhni, hat'íí bighá nohwíl díyadaagot'ee? Hat'íí bighá dánohwíí nohwinawodíí bee dagohíí dánohwíí njoqohíí bee díí nneehíí naghaago ánáhiidlaa daanołsigo da'os'ah daanohwineł'íj? ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham, Isaac, Jacob lá'í' bich'á'gé' hadaakidelchíjhií daayokáahń, biYe' Jesus ízigo at'éégo áyúílaa; Pílate baa daadeso'áago ch'ínábíłteeh hat'íí, ndi nohwíí, Doo hádaahiit'íj da, daadołhni, Pílate bináál. ¹⁴ Dilzini, Nłt'éégo Ánát'íjhií, Doo hádaahiit'íj da, daabíłdołhniíná', Nnee yizes-híni nohwá ch'ínánołteeh, daabíłdołhni ní'; ¹⁵ Áigé' Ihi'naa yeBik'ehń daazesołhíjina', án Bik'ehgo'ihí'nań daztsáagé' nábihil'na'; áí dawa nohwináál ánágot'íjł ní'. ¹⁶ Da'án bizhi' yodłáago díí nnee daal'íiníí lá'í' bídaagonołsiníí nldzilgo ánábíidlaa: bi'odłá'íí díí nneehíí doo hayú baa dahgoz'áa dago ánábíidlaa, daanohwigha nohwináál. ¹⁷ Shik'íyú, doo bídaagonołs'yú ádaaldzaa dago bígonsí, nohwá nadaant'aahíí aldo'. ¹⁸ Áiná' díí k'ehgo Christ biniigodilné doleel, níihíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí dabi'íłtsená' yaa nadaagolni' n'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'íílaa. ¹⁹ Áík'ehgo nohwincho'íí bich'á'yúgo ádaalne', áigé' Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' dahdołkáh, áík'ehgo nohwincho'íí nohwá k'ená'ildéh, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'gé' nohwíl gozhóóníí begoldoh ndi at'éé; ²⁰ Áigé' Jesus Christ nohwich'í' náidil'aa doleel, án al'k'íná' baa nohwíl na'gosni' ní': ²¹ Án ni'godzáń alzaagé' yushdé' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi daadilzini dabi'íłtsená' yaa nagolni' n'íí begolne'go dawahá ilch'í'nágodle'híí begonyaazhí' yaaká'yú gólíj. ²² Moses daanohwitaa n'íí da'aniigo gáyimniid, Nohwik'íyú bitahgé' Bik'ehgo'ihí'nań nohwe Bik'ehń binkááyú Na'iziidíí nohwá hailteeh, shíí hashiltíiníí k'ehgo; án ádaanohwíłhíí dawa nłt'éégo ídaayesołts'áa doleel. ²³ Díí k'ehgo doleel, dahadń áí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú Na'iziidíí doo íyést'sáa dahń nnee bitahgé' da'ízíj doleel. ²⁴ Samuel golíjgé' yushdé'

godezt'i'go Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidí dawa yádaakti' n'íí díí bijíyúgo ánágot'íhíí dabi'iltse yaa nadaagolni' ni'. ²⁵ Nohwíí Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí bich'á'gé' hadaaksholchíí, la'íí Bik'ehgo'ihinañ Abraham bich'í' hadzii, Nich'á'gé' daakideshchiinihíí la' binkááyú ni'gosdzán biká' il'angé' ledaadilchiinihíí dawa biyaa gozhóq doleel, niigo daanohwitaa n'íí yił lángodest'aq n'íí nohwá begolne'. ²⁶ Bik'ehgo'ihinañ biYe', Jesus, hayiltíígo da'iltse nohwich'í' oyił'a' ni', dała'á nołtíigo ncho'go ágot'eehíí bich'á'yúgo ádaanoł'eego nohwiyaa gozhóq doleelhíí bigha nohwich'í' oyił'a' ni'.

4

¹ Peter la'íí John bilgo nnee t'ah yich'í' yádaakti'ná' okaqah yedaabik'ehi, siláada da'ch'okaqah goz'aaníí yinádaadéz'ini binant'a' la'íí Sáducees daanlíni baa hikai, ² Áí hadaashkee l'é, Peter la'íí John bilgo nanezna'íí Jesus binkááyú naadiikáh doleel, daaniigo, nnee yił ch'ídaago'aahíí bigha. ³ Nnee hadaashkee n'íí Peter la'íí John bilgo daayiltsoodgo ha'ánezhteezh iskaqzhi': alk'iná' o'i'áahíí bigha. ⁴ Da'ágát'ée ndi nnee láago Peter la'íí John bilgo biyati' daidezts'aaníí daayosdlaq; ashdladn doo náhóltag dayú shí da'osdlaq. ⁵ Iskaq hik'e Jews binadaant'a'íí, Jews yánazini la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Jerúsalemyú dała'adzaa, ⁶ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ánnas holzéhi, Cáiaphas, John, Alexánder, la'íí okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bik'íí dawa aldó' dała'adzaa l'é. ⁷ Díí nneehíí Peter la'íí John bilgo da'ahí'gee daayineskeego nayídaadilkid, Hat'íí binawod, hadn bizhi' bee díí ádaaldzaa? ⁸ Peter, Holy Spirit bil niłigo yábiyilti'go gádaabihni, Nnee bánadaanoł'aahíí la'íí Israel hat'i'íí bánasoziiníí, ⁹ Nnee doo nagháhihíí bich'osii'ni'íí, díí nnee hago at'éego nábi'dilziihíí bigha díí jii nanohwídaadołkidyúgo: ¹⁰ Nohwíí la'íí Israel hat'i'íí dawa bídaagonołsi le', Jesus Christ, Názareshgé' gólíni, tsí'ılna'áhi bídaahesołkał n'íí, daztsaqgé' Bik'ehgo'ihinañ nábihil'na' n'íí, án bee díí nnee nł'ée nasdliigo nohwidáhyú sizíi. ¹¹ Díí tséhíí kñh ádaagole'íí daanołini yó'odaasołne' n'íí ihagon'aagee da'iltse si'aaníí silíi. ¹² Án ba'ashhahyú doo hadn hasdakołteehe'íí gólíi da, díí yáa das'aaníí bit'áahyú hizhíihíí bee hasdáhikáh doleehíí dała'á ndi doo ni' biká' nnee baa nádet'aq da. ¹³ Peter la'íí John bilgo nnee doo da'ołtag dahi, débaagoch'oba'íí daanlii ndi doo bil daagoyée dago yádaakti', nnee nadaant'aahíí yídaagołsiidgo bil díyadaagot'ee; áik'ehgo Jesis yił nakai n'íí yinádaagołsiid. ¹⁴ Nnee nábi'dilziihíí bit'ahgé' sizíigo daayo'íhíí bigha doo hat'íí nádaado'niid da. ¹⁵ Áiná' Peter la'íí John bilgo

ch'ino'laash daayikniidná', dasahn ilch'i' yádaakti', ¹⁶ Díi nneehíi hago ádaahiidle'? Godiyihgo ágodzaahíi binkááyú ágodzaago Jerúsalemyú daagolíníi dawa yádaagoksí; nohwíi doo daahohiidlāā da daan'niihíi doo bik'eh da, daaniigo. ¹⁷ Nnee bitahyú doo dayúwehyú dididlaadgo da, halāā gádaabikdo'niih, Án bizhi'íi bee hadn bich'i' yánáhólti' hela'. ¹⁸ Áík'ehgo yushdé' daayikniigo, Jesus bizhi' bee yánáhólti' hela' dagohíi ilch'inánágonol'aah hela', daabikniigo bándagoz'āā. ¹⁹ Áiná' Peter la'íi John bilgo gádaabikni, Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee nohwíi nohwich'i' idilts'āāgo née, dagohíi Bik'ehgo'ihinañgo née, hayíi dábik'ehíi bendaagonol'aah. ²⁰ Nohwíi hayíi hiit'iiníi la'íi dihiits'agíi baa nagohiilni'hi at'éé. ²¹ Nnee nadaant'aahíi, Jesus baa yánáhólti' hela', nádaabikdo'niidná' nádolt'aash daabikniid; nnee dawa ágodzaahíi bighā Bik'ehgo'ihinañ ba'ahédaanzigo doo hago at'éégo ádaile' da. ²² Nnee nábi'dilzihiíi dizdinhíi bitisyú bil legodzaahi. ²³ Peter la'íi John bilgo ch'inát'áázhná' yil nakai n'íi yich'i' onát'aazhgo okāāh yedaabik'ehi yánadaant'aahíi la'íi Jews yánazini ádaabikni n'íi yaa nadaagosni'. ²⁴ Ái daidezts'āāná' Bik'ehgo'ihinañ bich'i' da'okāāhgo gádaani, NohweBik'ehñ, yáá, ni'gosdzán, túnteel la'íi daabiyi' daagolíníi dawa Bik'ehgo'ihinañ níiigo ánlāā; ²⁵ David, nánal'a'á, binkááyú yánkti'go gánni ni', Hat'íi bighā doo Jews daanlii dahíi hadaashkee, la'íi nnee dawahá doo begolne' dahíi yaa natsídaakees? ²⁶ Ni'gosdzán biká' ízigo nant'án daanliiníi ilk'izhi' ádaadzaa, la'íi nnee yánadaant'aahíi da'adzaa, Bik'ehgo'ihinañ la'íi Its'áinktini, Christ holzéhi, bilgo yich'i' náda'nziidgo. ²⁷ Da'aniigo, niYe' Dilzini, Jesus, Its'áinktini, yich'i' náda'nziidgo Hérod la'íi Póntius Pílate, doo Jews daanlii dahíi, la'íi Israel hat'íi bilgo da'adzaa, ²⁸ Nigan binawodíi la'íi niini' be'ágodoniikíi dabi'iktsé bengón'āā n'íi yee ádaane'go da'adzaa. ²⁹ K'adíi nohweBik'ehñ, nowhenadaago'aahíi hóyínits'āā, áík'ehgo nánada'idziidíi niyati' doo daasiite'go bee yádaahiilti' dago bidag ádaant'eego ádaanohwinksi, ³⁰ Dahdnlñihgo na'ilzihi; la'íi niYe' Dilzini, Jesus, bizhi'íi binkááyú godiyihgo be'ídaagoziníi la'íi ízigo ánágot'íiíi ánán'íi le', da'okāāhgo daani. ³¹ Aā da'oskāādná' da'adzaagee godihes'naa; áigé' Holy Spirit bee baa daagodest'āāgo Bik'ehgo'ihinañ biyati' doo daaste'go yee yádaakti' da lé'e. ³² Nnee lāāgo da'osdlāādíi biini' da'á, bijíi da'á nasdlii: daabiyéehíi doo dasahn shíyéé daanzí da; ndi dawahá da'aházhi' daabiyéé lé'e. ³³ Nadaal'a'á dayúweh beBik'ehñ Jesus daztsāāgé' naadiidzaahíi dāzhó nkt'éégo yaa nadaagolni', Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi zhā bitisgo

biká'zhì' at'éé daazliì lé'e. ³⁴ Tédaat'iyéhií bitahyú doo la' da silij: hayí bini' dagohíí bikìh daagolíníí baa nadaagohezniiigo, bich'á'gé' daayist'iidí ³⁵ Nadaal'a'á bádngée ndaayihezniil: áigé' hayí tédaat'iyéhií hat'íí yídaadiníí daantíígee yitah da'iznii. ³⁶ Joses, nadaal'a'á Bárnabas bizhi' bá ádaizlaahi, (Kodag yaht'íí ye'at'éhi golzeego ágolzee,) Cýprusgé' Levi hat'íí níni, ³⁷ Ni' bíyééhií baa nagohezniiigo zhaali baa hi'né'íí nadaal'a'á bádngée nyiné'.

5

¹ Áiná' nnee la', Ananías holzéhi, bi'aad, Sapphíra holzéhi, bilgo ni' baa nadaagoheznii, ² Bi'aad yígótsigo zhaali baa hi'né'íí la' t'aqzhì' yotá'ná' la' zhá nadaal'a'á bádngée nyiné' lé'e. ³ Áík'ehgo Peter gáníí, Ananías, hat'íí bighá ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nanílaago Holy Spirit bich'ì' nashíich'a', ni' bich'á'gé' zhaali naa hi'né'íí lahzhì' t'aqzhì' hótá'go nnné'? ⁴ Doo hwahá nahinìih daná' nýyéé ni' ya? Nahezniihíí bikédé'go zhaali naa hi'né'íí dání benik'eh ni' ya? Hago at'éégo tsidínkeezgo díí bee ándzaa? Doo nnee bich'ì' nashíich'a' da, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'ì' nashíich'a'. ⁵ Díí yati'íí Ananías yidezts'aaná' nágo'go daztsaa: nnee dawa yaat'ídaanzihíí tsídaadesyiz. ⁶ Nnee áníí nakaiyéhií nádikaigo ch'id bil daizdis, áigé' ch'adaabizyijyú lehdaabistij. ⁷ Áigé' taadn ledihikeezyú shì nnee daztsaaníí bi'aad ágodzaahíí doo yígótsì dago ha'ayáá. ⁸ Peter gáyihni, Shil nagolní', gáholáago izliigo ni' nohwaa nagoheznii néé? Áigé' gáníí, Ha'aa, akohgo izliij. ⁹ Peter gánábildo'niid, Hat'íí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit nabínołtaahgo bich'ì' godeso'aa? Isaa, nika' lehdaistiiníí ch'ígót'iyú nadaazi, áí ni áldó' ch'ídaanikteeh. ¹⁰ Áík'ehgo dagoshch'ì' Peter bádnyú nágo'go daztsaa: nnee áníí nakaiyéhií ha'ákaigo isdzán daztsaago yídaagótsiid, áigé' ch'adaabizyijyú bika' le'sitij n'íí bahgee lehdaistij. ¹¹ Nnee da'osdlaadíí dała'ánát'ijhíí tsídaadesyiz lé'e, la'íí hayíí yaat'ídaanzihíí áldó' tsídaadezyiz. ¹² Nnee bitahyú godiyihgo be'ídaagoziníí láago, la'íí ízigo ánádaagot'ijhíí nadaal'a'á binkááyú ánágot'ij; (Sólomon bich'ínágohin'áagee dała'á daabiini'go dała'ánát'ijh. ¹³ Jesus doo daayodlaa dahíí ndaaldzidgo doo yéhikai da ndi nnee nlt'éégo baa natsídaakees. ¹⁴ Nnee dayúweh láago la'íí isdzáné bilgo Jesus daayodlaaníí yénáhikai;) ¹⁵ Áík'ehgo daanezgaihíí da'intinyú ch'ínádai'niłgo biká'da'astiné la'íí ch'id biká' nashjeed, Peter higaalgo bichagosh'oh zhá ndi biká'zhì' áone' daanzigo. ¹⁶ Jerúsalem binaayú kìh nagoznílgé' áldó' nnee láago daanezgaihíí la'íí nnee spirits daanchó'íí biyi' daagolíníí

yil nihikáh, áí dawa nádaadziih lé'e. ¹⁷ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yil nakaihíi dábilgo (Sádducees daanlíni,) dázho hadaashkeego, ¹⁸ Nadaal'a'á daayiltsoodgo ha'áná'ilka'á yune' ha'ádaiskaad lé'e. ¹⁹ T'é'yú Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'gé'hi ha'áná'ilka'á'gee ch'íná'itíhíi yá ch'íntá'ágo ákú yil ch'íkai, áigé' gábilhii, ²⁰ Ti'i, da'ch'okaqah goz'aayú dołkáh, áigee nasozijigo díi nlt'éégo ihi'naahíi baa yati'íi dawa nnee baa bil nadaagoñi'. ²¹ Díi daidezts'aaná' hayilkaayú da'ch'okaqah goz'aq yune' ha'ákaigo bil ch'ídaago'aah. Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yil nakaihíi bilgo hikaigo nnee yánádaaltihíi la'íi Israel hat'i'i yánaziiníi dała'áyíilaaná' ha'áná'ilka'áyú nadaal'a'á yíká o'íl'a'. ²² Áiná' aasitíni ha'áná'ilka'áyú okai, n'íi nadaal'a'á n'íi doo hwaa da lé'e, áigé' nákaigo nadaagosni', ²³ Gádaaniigo, Ha'áná'ilka'áyú nlt'éégo o'ogęęzná' aasitíni dáádítihgee t'ah nazijná' baa nkai ndi ch'ídaasiitqá hik'e doo hadn' ákone' naháztaq da laq. ²⁴ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni la'íi siláada da'ch'okaqah goz'aaníi yinádaadéz'ini binant'a' la'íi okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi díi daidezts'aaná' hagoshá' at'éégo laq dayúweh bá daagowáh daanzí lé'e. ²⁵ La' nyáágo gádaabilhii, Nnee ha'ádaasołkaad n'íi da'ch'okaqah goz'aq yune' nazij, nnee yil ch'ídaago'aahgo. ²⁶ Áik'ehgo siláada da'ch'okaqah goz'aaníi yinádaadéz'ini la'íi binant'a' nadaal'a'á yíká okaigé' dánt'éhego yil nakai: nnee tséé bee daanohwiłné' doleelhi at'éé daanzigo ndaaldzidhíi bighá. ²⁷ Yil nakainá' nnee yánádaaltihíi naháztaqęee yil hikai baa yá'iti'híi bighá: áigee okaqah yebik'ehi dá'tiséyú sitíni nabídaadiłkid, ²⁸ Gáníigo, Díi yízhíihíi bee ilch'ínágonol'aah hela', daanohwiłn'niigo nohwá ndaagosiit'aq ni', n'íi kú lá Jerúsalem dágoz'aq nt'éégo bil ch'ínánágonol'aah, la'íi áí nnee zesdiiníi nohwíi nohwik'izhí' daadoł'ahgo ádaakt'ij. ²⁹ Peter la'íi nadaal'a'á la'ihíi bilgo hadaasdziigo gádaanii, Nohwíi Bik'ehgo'ihina' da'áníiyú ádaant'eego dávik'eh, doo nnee da. ³⁰ Jesus tsj'ılna'áhi bídaahesołkałgo daazesolhij n'íi daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihina' daayokaqahń daztsaqęé' nábihil'na'. ³¹ Án Nant'an la'íi Hasdá'iiníi nliigo Bik'ehgo'ihina' ábíilaago bigan dihe'nazhineégo dahbinesdaa ni', Israel hat'i'i bincho'i bich'á'zhí'go ádaile'go bincho'íi bich'á'gé' baa nádaagodet'aqahíi bighá. ³² Díi ánágot'ijhíi daahit'ijigo baa nadaagohiilni'; Holy Spirit aldo' yaa nagolni', áí Holy Spirit-híi hayíi Bik'ehgo'ihina' biyati' yikisk'eh ádaat'eehíi yaa daidez'aq ni'. ³³ Yánádaaltihíi áí daidezts'aaná' bil daagoshch'iigo, nadaaltseed hádaat'ijigo yendaagoshchij lé'e. ³⁴ Áiná' Phárisee la' nnee yánádaaltihíi itah nliini, Gamáriel holzéhi, begoz'aaníi ilch'ígó'aahi, nnee dawa nlt'éégo baa natsekeesi hizijgo, Díi

nneehíí dé't'íhézhi' nláhyú ch'ínókáh, nniid; ³⁵ Áíná' gáníí, Israel hat'i'íí daanołni, díí nnee hago ádaale'íí baa daagonołsaą. ³⁶ Doo áníná' nnee la' Theúdas holzéhi ízisgo at'éhi ídeshchiigo nnee ląągo díigo nanadinyú shi bėhikai ni': án zesdiigo bikisk'eh ádaat'ee n'íí dawa iltanáhosaągo begoldoh n'íí doo hat'íí da silji ni'. ³⁷ Ái bikédé'go Judas, Gálileegé' gólíni, nnee tax nahi'niil doleehíí bighą daaholtag ni'ná' nyáá, án ałdó' nnee ląągo íts'áinil: án ałdó' daztsaą, áigé' bikisk'eh ádaat'ee n'íí dawa iltanáhosaą ni'. ³⁸ K'adíí gánohwiłdishni, Díí nneehíí doo baa nalkai da, doo nadaanołt'og da: díí begoldohíí nnee bich'ą'gé' bee ánagot'ijil lė'eyúgo, doo hat'íí da hileeh: ³⁹ Áíná' Bik'ehgo'ihinań bich'ą'gé' lė'eyúgo doo bengowáh ádaale' at'éé da; nohwíí dánko Bik'ehgo'ihinań bich'i' nadaagonołkaadgo nohwígózi. ⁴⁰ Nnee yánadaaltihíí Gamáliel aníihíí bił dádaabik'ehgo nadaal'a'á yushdé' daayilniigo ánákai, áigé' Jesus bizhi'íí bee yánánáti' hela', daabihniiná' ndaabinestsaz, áigé' onádaabis'a'. ⁴¹ Áík'ehgo yánadaaltihíí yich'ą' dahnaskai, Jesus bizhi'híí bighą ádaayagosihyú ádaats'izlaa lė'e ndi Bik'ehgo'ihinań binadzahgee nł'éégo ádaat'eego yidaagołshíí bighą bił daagozhóq lė'e. ⁴² Dajji biigha da'ch'okaąah goz'aą yune' la'íí daagowayú Jesus Christ yaa nadaagolni'go yaa ich'ídaago'aah lė'e.

6

¹ Áíná' Jesus daayokaąahíí ląągo siljiná' Jews daanlíni Greek biyati' yee yadaakti'íí doo bił daagozhóqo Hebrews daanlíni gádaayilniiid, Dajji biigha ch'iyán na'niihgee nohwíí nohwitahyú isdzané bika' nanezna'ihíí doo yich'i' zhinéé ádaat'ee da lė'e. ² Áík'ehgo nakits'adáhií nnee Jesus daayokaąahíí dawa yushdé' daayilniiid, áigé' gádaayilni, Ch'iyán nadaahii'niihíí bighą Bik'ehgo'ihinań biyati' baa nadaagolni'íí doo k'ihzhi' ndaagont'aa bik'eh da. ³ Áík'ehgo, nohwik'íiyú, nnee gots'idi, nł'éégo baa yadaakti'íí, Holy Spirit ye'ádaat'eehíí, daagoyááníí nohwitahgé' hadaahniil, ái nnee díí na'idziidíí yedaabik'ehgo ádaahiidle'. ⁴ Áíná' nohwíí dágođest'i'yú da'ohiikaąah la'íí Bik'ehgo'ihinań biyati' baa yadaahiilti' doleel. ⁵ Ádaaniihíí nnee dawa bił dádaabik'eh: áík'ehgo Stephen dązhó nđzilgo odláni, Holy Spirit ye'at'éhi, Philip, Prókorus, Nicánor, Tímon, Pármenas, la'íí Nicolás, Jews bi'okaąahíí yenyáhi, Ántiochgé' gólíni, hadaiheznil. ⁶ Ái hadaisnilíí nadaal'a'á yidáhzhí' yił nnikaigee yiká' ndaadesniigo yá da'oskaąad. ⁷ Bik'ehgo'ihinań biyati' dayúweh begodeyaago Jerúsalemgee Jesus daayokaąahíí ląągo bínáhiikai; okaąah yedaabik'ehi ałdó' ląągo odlaaníí

yikísk'eh ádaat'ee lé'e. ⁸ Stephen, dázhó nkdzilgo odláni, Holy Spirit bee binawod golíni, ízisgo ánágot'íhíí lá'íí godiyihgo be'ídaagoziníí nnee bitahyú ye'áná'ol'íí. ⁹ Nnee lá', Libertines daaholzéhi, lá'íí Cyrénegé' lá'íí Alexándriagé' daagolíni, lá'íí nnee Cilíciagé' lá'íí Asiagé' nakaihi ha'ánátséhíí bitahgé' Stephen yíl ladaadit'ah nkegonyaa. ¹⁰ Áíná' Stephen goyáágo lá'íí Holy Spirit yábiyílti'go nneehíí doo lá' bitisgo hadziih da lé'e. ¹¹ Áík'ehgo nnee lá' yich'í' na'daaheznílgo gáyihíí, Nadaalch'aago Stephen baa yádaalti', áík'ehgo gádaañii, Moses lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go yaa yakti'go daadihiits'ag. ¹² Áíge' nnee Stephen yik'edaanníihíí, Jews yánazíni, lá'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'íchíhi, lá'íí nnee dawa hadaashkee ádaizlaago Stephen yaa hikaigo daayíltsood, áíge' nnee yánádaaltihíí yíl yaa hikai. ¹³ Nnee nadaach'áhi yíl hikai, áík'ehgo gádaañii, Díí nneehíí díí godiyihgo goz'aaníí lá'íí begoz'aaníí dawahn nchq'go yaa yakti'; ¹⁴ Gániigo daadihiits'ag, Jesus Názareshgé' gólíni díí godilzihgo goz'aaníí nagohilkaad, lá'íí Moses nohwá yengon'áá n'íí lahgo ánáyidle'. ¹⁵ Nnee yánádaaltihíí dawa Stephen da'is'ah daine'íígo binii Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi biniihíí k'ehgo at'éégo daayíltsaq.

7

¹ Okqaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábihíí, Ádaaniłch'íniihíí da'anii née? ² Stephen gáníí, Nnee daanołni, shik'íyú, nnee báyań daanołni, shídaayesólts'aq; nohwitaa n'íí Abraham, doo hwahá Chárranyú ngoleeh daná' Mesopotámiayú gólíí ni'ná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláád nlíni bich'í' ch'í'nah ádelzaa, ³ Áígee gábihííid, Nini' lá'íí nik'íí bich'á' dahnnángo ni' níl ch'í'nah áshle'yú nnaál. ⁴ Áík'ehgo Abraham Kaldéans bini'gé' dahnyaago Charran golzeegee golíí lé'e: bitaa daztsaana' díí ni' biyi' daagonołizhí' Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo onágódle' lé'e. ⁵ Áíná' ni' bíyéehíí doo lá' baa gon'áá da, doo ndi dałahndi nch'idel'eezgo da: áíná' bichagháshé doo lá' da ndi bíí lá'íí bich'á'gé' daalideshchiinihíí daabíyéé doleelgo yágon'áá lé'e. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bich'í' hananádziigo gáníid, Nich'á'gé' daalideshchiiníí ni' doo yídaagołsı da n'íí yiyi' daagolíí doleel; áígee nnee ni' daabíyéehíí isná ádaabidle'go díídn gonenadín łegodzaazhí' biniidaagonł'éé doleel. ⁷ Nnee isná ádaabisdlaahíí biniidaagodishle' doleel; aí bikédé'go áíge' ch'ékángo dzaagee daashokaqah doleel, nii lé'e, Bik'ehgo'ihí'nañ. ⁸ Áíge' Bik'ehgo'ihí'nañ circumcisión bee Abraham yíl lángot'aq: áík'ehgo Abraham biye' Isaac gozlıigo tsebíí behiskaaníí bijíi circumcise áyíılaa; áíge' Isaac

biye' Jacob gozlii; Jacobhii biye'ke nakits'adah daagozlii, ai bich'age' nakits'adahyu nnee hat'i' silii. ⁹ Jacob biye'kehii daabidizhe Joseph daayolch'ii'go, yik'edaanniihgo Egyptyu baa nadaaheznii: aina' Bik'ehgo'ihina' biil nliigo, ¹⁰ Bich'i' nadaagont'ogii bigha dawa yich'a' binkii, aige' Pharaoh, Egypt yanant'aahii, yiil nzhoggo la'ii binadzahgee goyago Bik'ehgo'ihina' abisi; Pharaohii Egypt dahot'ehé la'ii bikih biyi' daagoliiii yanant'aago abilaa. ¹¹ Egypt la'ii Caaanyu dahot'ehé shina' goyéego daagodeyaa: aigeé daanohwitaa n'ii bich'iyá' n'ii bich'a' adaasdiigo biniidaagont'ée lé'e. ¹² Egyptyu nadá' golii lago Jacob yaat'inzina' daanohwitaa n'ii da'iltse akú odais'a' lé'e. ¹³ Ike'gee nanakaina' Joseph, Daanohwik'isn nshii n'ii shii ansht'ee, daayihiiigo bidaagolsii; la'ii Joseph bik'ii Pharaoh yigolsii. ¹⁴ Aige' Joseph bitaa la'ii bik'ii dawa bilgo gosts'idin ashla' hilt'eego yika'o'ila', ¹⁵ Aik'ehgo Jacob Egyptyu o'inil, akú Jacob daztsaa, la'ii daanohwitaa n'ii aldó' da'ilké'go nanezna', ¹⁶ Ai dawa Sykemyu onadaihezniiigo ilch'i'ndaahinii goz'aa yune' da'ilké'go ledaahasnil, ai goz'aanii Abraham Sykem biye' Emmor biye'ke bich'age' zhaali bee nagoheznii ni'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina' Abraham bangon'aa n'ii begolne'ii alhané'ge' goldohna' Abraham bich'age' daakideshchiinihii Egyptgee laga silii lé'e. ¹⁸ Aina' Egyptyu la' nant'an nanaslii, an Joseph doo yigolsi da lé'e. ¹⁹ An nohwi hahit'ii yik'edaanniih lé'e, la'ii daanohwitaa n'ii gadaayihiiigo bandaagoz'aa, Mé' daagozliihii da'izliiyu ch'idaahoikaadgo da'aku nanne' le'. ²⁰ Aigeé Moses gozliigo dazho dénzhone' lé'e, an bitaa golii yune' nadaach'iteego taagi daahitaa: ²¹ Aige' da'izliiyu ch'idaach'istiiyu Pharaoh bitsi' nabinkiiigo dabii bizhaazhe k'ehgo yihina'. ²² Egyptyu daagoliiii bigoyai' dawa Moses bil ch'et'ago dazho nte'ego yati' la'ii nte'ego anati' silii. ²³ Moses dizdin bil legodzaana', shik'iiyu Israel hat'ii bich'i' doshah nzi lé'e. ²⁴ Aik'ehgo la' inaghanaghaago yiltsaago, an yik'izhi' onalwodgo yiil nakts'ihgo daztsaa: ²⁵ Shii hat'ii biniidaagont'eehii biyi'ge' Bik'ehgo'ihina' shich'oniiigo bil ch'idishkaahii yidaagolsi shi nzi lé'e; ndi doo bidaagolsi da. ²⁶ Iskaa hik'e dabii hat'i' naki ilch'i' dahnadilwo'go yika' nyaa, nkenagoheltod nziigo gadaayihii, Iik'isyu nolliina' hat'ii bigha ihni'dohih? ²⁷ Aina' ba'ashhahge' golini doo bik'ehyu anayo'ii dahn Moses k'izhi' yenyilna' gani, Hadn nohwinant'a' la'ii nohwaa yati'i anilaago ant'ii? ²⁸ Adana' nnee Egyptian nliini zinihiihi k'ehgo shii aldó' shizinihée née? ²⁹ Dii anihii bigha Moses dabii hat'ii yich'a' halwodgo Madiangee golii

ngohéyáá, áígee biye'ke naki gozljí. ³⁰ Áígé' dizdin legodzaa bikédé'go Dził Sína holzéhi binaayú da'izljíyú ch'il dilt'í biyi'gé' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'í' ch'í'nah ádelzaa. ³¹ Moses yo'jina' bíł díyagot'ee lé'e: ihánégo yinel'jigo nyáá hik'e Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' hadzii, ³² Gánúigo, Shí daanitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahń nshljí, Abraham, Isaac la'íi Jacob Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahń nshljí. Moses tsídolyizgo ditlidgo doo ázhí' nádést'jíd da. ³³ Bik'ehgo'ihí'nań gábilnii, Nikee ádaandlee: ni' biká' sínziiníi ni' godiyini at'éé. ³⁴ Egyptyú shichagháshé biniidaagonkt'éégo hish'jii, ái hish'jigo ik'ídaadi'niihíi dists'ag, áik'ehgo ái bich'á' nshniilyú níyáá. Ti'i, dák'ad Egyptyú nideł'a'. ³⁵ Dadii Moses Israel hat'i'i doo hádaabit'jigo gádaanii n'íi, Hadń nohwinant'a' la'íi nohwaa yałti'íi ániílaa? Da'ái Moses n'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi ch'il biyi'gé' bich'í' ch'í'nah ádelzaa n'íi binkáayú Bik'ehgo'ihí'nań bides'a', nant'an nljigo la'íi Israel hat'íi biniidaagonkt'ééhíi yich'á' yíniíłgo bides'a'. ³⁶ Ái Moses n'íi izisgo ánágot'jii la'íi godiyihgo be'ídaagoziníi Egyptyú la'íi Red Seayú ánát'jii ni'ná' Egyptgé' ch'íinilgo da'izljíyú nanalse'go dizdin legodzaa. ³⁷ Da'ái Moses-híi Israel hat'íi gádaayihni ni', Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú Na'iziidi hileehgo nohwik'íiyú bitahgé' Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń nohwá habiłteeh, shíi hashiłjii k'ehgo; án hódaayesółts'aq. ³⁸ Da'izljíyú ha'ánálséh n'ná', díi Moses-híi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi Dził Sína holzeeyú bich'í' yałti' n'íi la'íi daanohwitaa n'íi bigizhgee yałti'íi nljigo yati' hináhi nohwá baa hi'né' ni': ³⁹ Ái daanohwitaa n'íi doo bídaayést's'aq hádaat'jii da ni', doo hádaabit'jii da, áiná' Egyptyúgo nádiikáhíi zhá bijjígé' hádaat'jii lé'e. ⁴⁰ Aaron gádaayihni, Hat'ihíta daahohiikaqahíi nohwá ánle', ái nohwá go'jii doleek: díi Moses Egyptgé' ch'ínohwinil n'íi hago adzaa shjii doo bídaagonłzi da. ⁴¹ Áiná' magashi bizhaazhé be'ilzaa'i ndi ádaizlaago dahat'ihíta yiyaa odaayihniłgo daayokaqah, dabii ádaizlaahíi yaa bíł daagozhógo. ⁴² Áik'ehgo yáá biyi'gé' dawaháhíi daayokaqahgo Bik'ehgo'ihí'nań dabiini'zhí' ch'ídaabiznil; Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú nada'iziidi n'íi binaltsoos biyi' k'e'eshchjii k'ehgo, Israel hat'i'i daanołni, da'izljíyú dizdin nohwee ledaagosdzaa n'ná' magashi bizhaazhé, dibelji bizhaazhéta nadaaktseedíi la'íi dahat'ihíta shaa daahohnił lá née? ⁴³ Gowagolgai biyi' Mólok holzéhi daayokaqahíi nadaahnil, la'íi daahohkaqahíi Rémphan holzéhi bits'iksoqé k'ehgo be'ilzaahíi alđó' nadaahnil, díi be'ilzaago ádaasolaahíi daahohkaqahgo: áik'ehgo Bábylon bitisyú ch'ínokáhgo ánohwishle'. ⁴⁴ Daanohwitaa n'íi gowagolgai

biyi' da'okaqahi Bik'ehgo'ihinañ yil daanliigo bebígózini da'izliiyú goz'aa, aí hago'at'éégo alnéhíí Bik'ehgo'ihinañ Moses yil ch'í'nah áyílaahíí k'ehgo alzaa. ⁴⁵ Daanohwitaa n'íí Jesus bá nant'aago Bik'ehgo'ihinañ doo Jews daanlii dahíí bá ch'íineheyoodná' gowaqolgai biyi' da'okaqahíí ní' daabíyée gozliiyú daistsoozgo hikai, aí doo Jews daanlii dahíí David dánant'aa silijzhí' Bik'ehgo'ihinañ daanohwitaa n'íí dábidáhgee ch'ídaaniheyood; ⁴⁶ David Bik'ehgo'ihinañ yil nzhoo silij, ák'ehgo Jacob Bik'ehgo'ihinañ yokaqahñ yiyi' golij doleekíí bá ágóshle' nzi lé'e. ⁴⁷ Ndi Sólomon holzéhigo Bik'ehgo'ihinañ kih yiyi' golíinúí bá ágólaa. ⁴⁸ Áiná' Da'tiséyú At'éhi kih dá nnee bigan yee ádaizlaahi doo yiyi' golij da; Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidíí gáníí n'íí k'ehgo, ⁴⁹ Yaaká'yú goz'aaníí biká'dah'asdáhá biká'gé nansht'aahíí át'éé, ní'gosdzáñhíí biká' dahnádes'isíí át'éé: kih hago'at'éhi shá ágóle'? níí lé'e Bik'ehgo'ihinañ: hayúshá' hanasó'go áiná'? ⁵⁰ Aishá' shiganíí doo dawa bee ashlaa da lé'e? ⁵¹ Doo nohwee daagondlii dahi, nohwijíí la'íí nohwijeyi' doo círcumcise ádaano't'e'i dahíí k'ehgo doo daagodinoksíni da, dawahn Holy Spirit bich'á'zhí'go ádaano't'ee, daanohwitaa n'íí ánádaat'ijí n'íí k'ehgo nohwíí aldó' ánádaat'ijí. ⁵² Hagee daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí doo yiniidaagodezlaa da? Nht'éégo Ánat'ijíí yíghahíí dabí'ítsená' yaa nadaagoln'íí nadaistseed; aí Nht'éégo Ánat'ijíí nyee'íí biyi'zhí' ch'ídaasoltijigo daazesohlíj: ⁵³ Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á yaaká'gé'hi begoz'aaníí nohwaa daidez'aa ndi doo bikísk'eh ádaano't'ee da. ⁵⁴ Nnee da'adzaahíí Stephen ánííhíí daidezts'aqaná' dážhó bíl daagoshch'ii'go biwoo nádaagai. ⁵⁵ Áiná' Stephen, Holy Spirit ye'at'éégo, yaaká'yú dezghalgo Bik'ehgo'ihinañ bich'á'idindláadíí la'íí Jesus Bik'ehgo'ihinañ dihe'nazhinéégo sizijigo yiltsaa, ⁵⁶ Áígé' gáníí, Yáá ilch'á' adzaago yaaká'yú nnee k'ehgo Nyááhñ Bik'ehgo'ihinañ dihe'nazhinéégo sizijigo hish'ij. ⁵⁷ Nádaadidilghaazhná' bijeyi' ndaadeshchidgo dawa bich'í' nádnkij. ⁵⁸ Kih goznííí bich'á'yú ch'ídaabist'e'go nyída'isne': tséé yee da'dilñihíí bidiyagé nnee áníí nagháhá, Saul holzéhi, dées'eezgee ndaayiheznil. ⁵⁹ Stephen t'ah nyída'ilne'ná' gáníigo oskaqad, Jesus sheBik'ehñ, shiyi'siziiníí nádnné'. ⁶⁰ Hayaa adzaago nawode gánniid, SheBik'ehñ, díí nchó'ihíí dákoh bik'izhí' ádaaholé hela'. Ánniidná' daztsaa.

8

¹ Stephen daabizilheehíí Saul da'áígee bíl dávik'eh lé'e. Áígé' godeyaago Jesus daayokaqahíí Jerúsalemgee ha'ánátséhíí

biniidaagonłt'éeego inaghanakai begodeyaa; áík'ehgo dawa iltanáhosąągo Judéayú la'íi Samáriayú oheskai, nadaal'a'á zhá da'akú naháztąą lẹ'e. ² Nnee daagodnłsini Stephen dát'eego yaa daachagná' ledaistji. ³ Áíná' Saulhíi Jesus daayokaąhíi dayúweh binaghanakai, gowańhíi dała'a gon'ąągo nantaago, nnee la'íi isdzáné daayiltsoodgo ha'áyilkaad lẹ'e. ⁴ Jesus daayokaąhíi iltanáhosąą n'íi dahot'éhé anákahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'. ⁵ Philip Samáriayú óyáá, ái biyi' kih goznilgee Christ yaa yił nadaagolni'. ⁶ Nnee ląągo Philip yakti'ihíi daidezts'ąągo la'íi godiyihgo ánagot'jłhíi ye'ánát'jłhíi daayiltśąągo, ániihíi dałekt'eego yaa natsídaakeesgo bidaayéstś'ąą lẹ'e. ⁷ Spirits daanchq'i nnee ląągo biyi' daagolji n'íi daadilwoshná' biyi'gé' hanáhesąą, la'íi ląągo daadi'il n'íi la'íi doo nadaakai da n'íi nádaabi'dilziih. ⁸ Áík'ehgo ái kih goznilgee dázhq koł daagozhq lẹ'e. ⁹ Ái kih goznilgee nnee la' Simon holzéhi dabí'iltśená' nnee Samáriayú daagolínii daabo'ni'go k'izéyoniki golji lẹ'e, nnee ízisgo at'éhi ádil'jigo: ¹⁰ Án nnee dawa bidaayéstś'ąą, nnee doo ízisgo ádaat'ee dahíi, nnee ízisgo ádaat'eehíi ndi gádaaniigo, Díi nnee Bik'ehgo'ihinań binawod bił nłji ląą. ¹¹ Daabo'ni'go nzaad ogoyaahíi bighą nnee yédaaldzidgo daayidnłsi lẹ'e. ¹² Áíná' Philip, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aanii nłt'éeego baa na'goni'íi la'íi Jesus Christ bizhi' daayozhúigo yaa nagolni'go nnee la'íi isdzáné daayosdlaądgo baptize ádaaszaa. ¹³ Simon dabii ndi osdlaądgo baptize ábi'delzaa: áige' Philip yił dahizh'aazhgo godiyihgo be'ídaagozinii la'íi ízisgo áná'ol'jłhíi yiltśąągo bił díyagot'ee lẹ'e. ¹⁴ Jerúsalemgee nadaal'a'á nnee Samáriayú daagolínii Bik'ehgo'ihinań biyati' nádaagodn'ąą yaat'ídaanzjina' Peter la'íi John biłgo bich'j' odais'a': ¹⁵ Ákú n'áázhná' Holy Spirit baa daadót'aah daanzigo yá da'oskaąd: ¹⁶ (BeBik'ehń Jesus bizhi' bee baptize ádaaszaa ndi doo hwahá hadń la' Holy Spirit bee baa godet'aah da lẹ'e.) ¹⁷ Peter la'íi John biłgo biká' ndaadelniigo Holy Spirit bee baa daagodest'ąą. ¹⁸ Nadaal'a'á nnee yiká' ndaadezniigo Holy Spirit bee baa daagodest'ąąhíi Simon yiltśąąná' nadaal'a'á zhaali yaa náiné', ¹⁹ Gániiigo, Shíi áldó' díi beshik'ehgo shaa godinot'aah, áík'ehgo dáhayíi biká' ndaadeshniihíi Holy Spirit baa daadit'aah doleeł. ²⁰ Áíná' Peter gábilni, Bik'ehgo'ihinań bich'ą'gé' aahi'né'íi nahashniih nńzjhíi bighą nizhaalihíi dábił da'izłji nleeh. ²¹ Bik'ehgo'ihinań binadzahgee nijii doo bik'ehyú át'éé dahíi bighą díi ánáhiit'jłhíi doo hwaa ná goz'ąą da. ²² Ninchq'íi bich'ą'yúgo ánne'go onkaąh, áík'ehgo nijii biyi'gé' dénchq'égo tsidínkeezíi da'izłiné da'ánadolnił. ²³ Nchq'go ágot'eehíi zhá niyi' begoz'ąągo ninchq'íi kłnest'qo

bígosítsjíd. ²⁴ Áík'ehgo Simon gádaabikñii, Áshikdoñiihí doo shich'í be'ágone' dahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ shá honokqaah. ²⁵ Peter la'íi John bilgo daayo'íi' n'íi yaa nadaagosni', la'íi Jesus biyati'íi yaa yil nadaagosni'ná' Jerúsalemyú onát'aazh; nát'aashyú Samária biyi' gotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go ánágoldoh. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi Philip yich'í' hadziigo gáyikñii, Dahnnángo yagiyú ññáh, Jerúsalemgé' Gázazhí' intínhíi bich'í'go, da'izliyyú. ²⁷ Nádiidzaago dahiyaa: áigé' nnee Ethiópián eunuch nlíni, isdzán Cándace holzéhi, Ethiópiáns yánant'aahíi yiké'gee sitíni, dawahá lán ílíni Cándace bíyééhíi yebik'ehi, Jerúsalemyú okqaahyú naghaagé' ²⁸ T'áazhí' nádaal lé'e, bitsinaghái bijad nakihíi yiyi' dahsdaago Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíi goldoh. ²⁹ Holy Spirit Philip gáyikñii, Tsinagháihíi alhánégo bich'í' ññáh. ³⁰ Áík'ehgo Philip bich'í' nádilwodgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíihíi yidezts'áago gáyikñii, Ya' ái hónzhiihíi bígonksí née? ³¹ Ethiópián gáníi, Hago'at'éégo bígonsíni, dahadn shil ch'ígó'aahyúgo zhá go'íi? Hasiinángo shit'ahgé' dahndaa, ñii. ³² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi díi k'ehgo aníhi yozhíi lé'e, Dibeljí zideeyú ch'olqosí k'ehgo, dagohíi dibeljí bizhaazhé bikshéhií yádngée sitíigo doo hat'íi níi dahíi k'ehgo bizé' doo ilch'á' ágole' da: ³³ Adaayágosiyú ádaizlaagé' dá doo nzhógo baa yá'iti' da: hadnshá' bich'á'gé' daakideshchiinihíi yaa nagolni'? Ni'godszaán bich'á'gé' bi'ihí'na' nádií'né', ñiiigo. ³⁴ Áigé' nneehñ Philip gánábikdo'niid, Nánoshkqaah, díi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi aníihíi hadn áikñiihíi? Dabíi ádaayalti' née, dagohíi nnee la' yaa yahti' née? ³⁵ Áík'ehgo da'ái Bek'e'eshchiiníi biyi'gé' Philip yahti' nkegonyaago Jesus yaa yil nagolni'. ³⁶ Ch'okahyú tú bich'í' dahch'idikaigo nneehñ gáníi, Kú tú la' laq; hat'íi bigha doo baptize áshi'dilne' da doleel? ³⁷ Philip gáníi, Nijíi dawa bee ondlaayúgo ágáni'dilne'. Nneehñ gábikñii, Jesus Christ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nliigo hoshdlaq. ³⁸ Tsinaghái nnólgheed, ñniid: áigé' tú yiyi' o'áazhgo Philip nneehñ baptize áyíílaa. ³⁹ Tú biyi'gé' hanát'aazhgo Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirithíi dagoshch'í' Philip onábííttíi: nnee Ethiópián nlíni doo hwaa nábiltsaq da, ndi bil gozhógo dahiyaa. ⁴⁰ Philip Azótusgee náhiiltsaq: áigé' kñi nagoznilyú yati' baa gozhóni yaa nagolni'go naghaa, áigé' Caesaréa golzeezhí' nnyaa.

9

¹ Saul, Jesus daayokqaahíi nagont'og yá hát'íigo la'íi naotseed yo'niigo okqaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa nyáá,

² Áígee gáyihñii, Damáscusgee Jews ha'ánátséhíí bich'í' naltsoos shá ánlé', áík'ehgo nñee la'íi isdzáné hayíi Jesus yikísk'eh daahikahíi la' baa niyááyúgo kidaasht'óqgo Jerúsalemýú shi-naghadokah. ³ Áígé' Saul Damáscus golzeehíi bit'ahyú higaalgo, dahíko yaaká'gé' bich'í' nke'idindláád lẹ'e: ⁴ Áígee hayaa nágo'ná' yati' yidezts'aa lẹ'e, gáníigo, Saul, Saul, hat'íi laq bigha shiniigonkt'éégo áshiñłsi? ⁵ Saul gáníi, Hadn ánt'ii, shiNant'a'? Áígé' nohweBik'ehñ gábiñii, Shiniigonkt'éégo áshiñłsinihíi shíi ást'íi, Jesus honszéhi: tsidik'iihíi bee níts'i'ishgo'yúgo dayúweh t'aqzhi' hontakyúgo dayúweh dáni idída'nñi'. ⁶ Saul bił díyagot'eego ditłidgo gáníi, SheBik'ehñ, hat'íi áshléhgo hánt'ii? Jesus gábiñii, Nándnáhgo kñh goznilyú nñáh, ákú hat'íi ánléhíi baa nił na'goni' ndi at'éé. ⁷ Nñee yił hikah n'íi doo hadaadzii dago nazjina' yati' daidits'ag ndi doo hadn daayo'ii da lẹ'e. ⁸ Saul ni'gé' nádiidzaago bináá ilch'á'ágolaa ndi doo go'ii da lẹ'e: áík'ehgo bigan daach'otq'go Damáscusyú odaach'izlqoz. ⁹ Doo go'ii dago taagi be'iskaa, dáshina' la'íi dádíba'. ¹⁰ Damáscusgee nñee Jesus yokaqahñ Ananías holzéhi golji lẹ'e; án Jesus bił ch'í'nah ágolaago, Ananías, biñii. Ananías gáníi, Kú sídáá, sheBik'ehñ. ¹¹ Jesus gábiñii, Nándnáhgo kñh bigizhyú itin Ts'ígodezdqñ golzeegee nñáh, áígee nñee Saul holzéhi, Tarsusgé' gólíni, Judas goljigeé biká na'íniłkid: áígee án okaqñ laq. ¹² Áígee nñee Ananías holzéhi ha'ayáágo, go'ii nádleeh doleehíi bigha ndelniigo Saul bił ch'í'nah ágolzaa lẹ'e. ¹³ Ananías gábiñii, SheBik'ehñ, án nñeehn Jerúsalemgee nñee daanokaqahíi nyeego yiniidaagodezlaahíi baat'insj ni': ¹⁴ K'adíi án kú hígháhgo hayíi nizhi'íi yeda'okaqahíi kidaikt'ó'go baa godet'aa lẹ'e, okaqñ yebik'ehi itisyú nadaandeehi ádaaniigo. ¹⁵ Jesus gábiñii, T'i'i: án ich'á'níłtini at'éé, shá na'iziidgo doo Jews daanlii dahíi, ízisgo nadaant'aahíi, la'íi Israel hat'i'íi shizhi'íi yidaagolsj áiléh doleelgo: ¹⁶ Shíi shigha hago'at'éégo biniidaagonkt'éé doleehíi baa bił ch'í'nah ágoshłe'. ¹⁷ Áík'ehgo Ananías dahiyaago kñh yune' ha'ayáá; Saul yiká' ndelniina' gáníi, Shik'isn, Saul, Jesus nohweBik'ehñ, itínyú yushdé' hínááhná' nich'í' ch'í'nah ádelzaahn, gon'ii nádleeh doleelgo, la'íi Holy Spirit bee nagodet'aago nich'í' shides'a'. ¹⁸ Dagoshch'í' bináá biká' siltssooz silji lẹ'e n'íi yó'ózhóódgo go'ii násdlji. Áígé' nádiidzaago baptize ábi'delzaa. ¹⁹ Áígé' iyaaqgo nalwod nasdlji. Damáscusgee Jesus daayokaqahíi yił naháztaqgo da'kwíishj behiskaa. ²⁰ Dagoshch'í' Jews ha'ánátséh nagozñil yune' Saul, Christ Bik'ehgo'ihinañ biYe' nlii, niigo yaa nagolni'. ²¹ Nñee daabidezts'aa'íi dawa bił díyadaagot'eego gádaanii, Dínsq' nñeehn Jerúsalemgee nñee Jesus bizhi' daayozhúgo da'okaqahíi

naistseedn á'tí; áí bigha kú nyáá ni', hídaitl'o'go okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yich'i' yil dikángo? ²² Áiná' Saul dayúweh ndzilgo yahti'go Jesus da'anii Christ nlii láá, niigo Jews Damáscusgee daagolíní doo bich'i' hanádaaszii dago áyílaa. ²³ Láágo hiskaaní bikédé'go Jews daanliiní Saul daizilheego ndaagoshchii; ²⁴ Áiná' ndaagoshchiiní Saul yígolsiid ni': daabizilhee hádaat'iigo dajii biigha, dat'é' biigha kih goznílii binaayú leda'dilt'i'nghee dáada'dit'hií nzhógo yinádaadéz'i; ²⁵ Áiná' Jesus daayokaqahíi t'é'yú leda'dilt'i'hií bitis yuyaa gódah ch'ídaabileeh, táts'aa yiyi' dahsdaago. ²⁶ Saul Jerúsalemyú nyáána' Jesus daayokaqahíi yedigháh hát'íi ndi bédaaldzid lé'e, da'anii Jesus yokaqahíi silii ndi doo daabodlaa dahíi bigha. ²⁷ Áiná' Bárnabas Saul édeidiltiigo nadaal'a'á yaa yil n'áazhgo gáníigo yaa nagolni', Dín nneehí higaalyú Jesus yo'iigo bich'i' yahti' ni', lá'íi Damáscusgee doo biini' hah dago Jesus yá siziiigo yaa yahti' ni'. ²⁸ Áigé' Jerúsalemyú da'adzaayú yil nkedikai. ²⁹ Áigee doo biini' hah dago Jesus yá siziiigo yaa yahti', Jews daanliiní Greek biyati' yee yadaakti'íi yich'i' yahti'go yil lahadaadit'áhná' daabizilhee hádaat'ii lé'e. ³⁰ Áí odla' bee ik'íiyú yidaagolsiidná' Caesaréayú yil hikai, áigé' Társusyú onádaabis'a'. ³¹ Áík'ehgo Jesus daayokaqahgo ha'ánátséhíi Judéayú, Gálileeyú, Samáriayú daagolíníi bil nkenádaagodez'aago hadag bá nádaagodeyaa lé'e, áí Bik'ehgo'ihí'nañ daidnisiigo dayúweh bá daagowáhgo, lá'íi Holy Spirit bidag ádaat'eego, dázho láá silii. ³² Peter gotah anádaalgo Jesus daayokaqahíi Lýdda golzeeyú daagolíníi aldo' yaa nyáá. ³³ Ákú nnee Enéas holzéhi yaa nyáá, di'ilhíi bigha sitiiigo tsebii legodzaahi. ³⁴ Peter gáyihii, Enéas, Jesus Christ nánilzihi: nádndángo nitsesk'eh ilch'i' nandle'. Áigé' dagoshch'i' Enéas nádiidzaa. ³⁵ Áík'ehgo Lýddagee daagolíníi lá'íi Sárongee daagolíníi daayiltsaago Jesus yich'i' dahaskai. ³⁶ Áigé' Jóppa golzeegee isdzán Jesus yokaqahíi gólíi, Tábita holzéhi. Tábita golzeeyú Dórcas golzeego ágolzee: án nt'éégo at'éhi, tédaat'iyéhíi yich'oníi. ³⁷ Áiná' án yóiyahgo ndezgaa'go daztsaa, áigé' bits'í tádaizgizgo ik'éhéyú kih dahnágost'aa yune' ndaistii lé'e. ³⁸ Lýdda golzeehíi Jóppa dábit'ahyú goz'aa, áík'ehgo Jesus daayokaqahíi Peter akú naghaago yaat'idaanziiigo nnee naki yich'i' odais'a' nádaayokaqahyú, Doo nt'áhgo da, dák'ad akú nñáh, daabihniigo. ³⁹ Áigé' Peter dagoshch'i' yil onákaigo ik'éhéyú kih dahnágost'aayú yil okai. Ákone' itsaahíi Peter yit'ahgé' daachago nazii, íicho lá'íi diyagé Dórcas t'ah hinaaná' áyílaa n'íi dahdaayiniigo. ⁴⁰ Áiná' Peter dawa ch'ínokáh yihniidgo, ch'ékainá' Peter hishzhizhgo oskaad;

áígé' its'í siné'zhí' déz'j̄dná' gáníí, Tábita, nádndáh. Áík'ehgo ch'ínghalgo Peter yiltsaana' nádiidzaago nezdaa. ⁴¹ Yich'í' dahdidilniigo náidnloqs; áígé' Jesus daayokaqahíí la'íí itsaa daanliiníí dawa yushdé' daayiln̄niidgo gádaabil̄nii, Kú Tábita náhi'na'. ⁴² Jóppagee dahot'éhé baa godidezdzlaadgo lanihi Jesus daayosdlaad. ⁴³ Jóppa golzeegee Peter, Simon ikagé yildzehí yil sikeego doo alch'idé hiskaq da.

10

¹ Caesaréa golzeegee n̄nee Cornélius holzéhi, siláada dalán gonenadín Italian band holzéhi yinant'a' n̄l̄ni, golíí lé'e. ² Án n̄neeh̄n godn̄sini, la'íí yil naháztaaníí bilgo Bik'ehgo'ihina' daidn̄s̄i lé'e, tédaat'iyéhíí yich'í' odaagohijáhi, la'íí Bik'ehgo'ihina' dá yokaqah nt'éhi. ³ Ha'iz'aqagé' hayaazhí' taagi ledihikeezyúsh̄i Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'gé'hi bil ch'í'nah ádelzaa, áí baa nyaágo, Cornélius, biln̄niid. ⁴ Yineł'j̄dná' tsídolyizgo gáníí, Hat'íí l̄ááhi, shiNant'a'? Bik'ehgo'ihina' binal'a'áhíí bich'í' hadziigo gábil̄nii, Bik'ehgo'ihina' binadzahgee ni'okaqahíí la'íí nilgoch'oba'íí bil nelá'. ⁵ N̄nee Jóppa golzeeyú daadn̄'áá, Simon da'án Peter holzéhi, yil nánókáh: ⁶ Simon ikagé yildzehí yil sikee, bigowa túnteel sikaaníí bit'ahyú goz'aq: hago árne' shihíí yaa nil nagoln̄i'. ⁷ Bik'ehgo'ihina' binal'a'á bich'í' yaht'í' n'íí da'aazhí' ásd̄j̄dná' Cornélius binal'a'á naki yich'í' án̄niid, siláada godn̄sinihi dawahn nai'a'ihí áldó'; ⁸ Áík'ehgo bil ch'í'nah ágolzaahíí dawa yaa yil nadaagoln̄i'ná' Jóppa golzeeyú odais'a'. ⁹ Áígé' hiskaq hik'e odais'a' n'íí kih gozn̄ilíí yich'í' alhánégo hikahná' ha'iz'aqzhí' godeyaayú Peter kih biká'yú okaqah lé'e. ¹⁰ Dázhó shiná' silijigo dahat'ihíta hoshq̄ nzi: áiná' áda'ilne'ná' nt'éégo bil ch'í'nah ágolne'go nágodiidzaa, ¹¹ Yaaká'gé' bich'í' ilch'á' ágodzaago yiltsaq, hat'íísh̄i ligaihi bich'í' bil nkegonyáá, nadik'á' ligaihi k'a'at'éhi, dijigé' daayota'go ni'zhí' yil nkedaistsooz: ¹² Áí biká'gee ba' iltah at'éhi, dzilká'yú daagol̄ni, ch'osh la'íí dló' nadaakaigo yiltsaq. ¹³ Yaaká'gé' yati' yidezts'aq gáníigo, Peter, nádndáh; la' naktseedgo nnáá. ¹⁴ Áiná' Peter gáníí, SheBik'eh̄n, doodah, da'izlíné dagohíí doo daahidaq̄go nohwá goz'aq dahíí doo hwaa hishaq da. ¹⁵ Yati'íí náyidezts'aq gáníigo, Bik'ehgo'ihina' nt'éégo áyílaahíí doo da'izlíné biln̄nii bik'eh da. ¹⁶ Díí k'ehgo taadn da'ilké'go bich'í' ágodzaa: áígé' nadik'á' ligaihíí yaaká'yú bil onágodzaa. ¹⁷ Peter, shil ch'í'nah ágolzaahíí hagoshá' ágot'eego shich'í' ágót'j̄id, nzi'ná' n̄nee Cornélius daades'a' n'íí hikai, Simon hayú golíí? daaniigo na'ódaadiłkidgo ch'í'itinyú naz̄i. ¹⁸ Ya' Simon, Peter áldó' bizhi'n kú sidaa née? daaniigo na'ónádaadiłkid. ¹⁹ Peter

bich'í' ágodzaahíí t'ah yaa natsekeesgo Holy Spirit gábiñii, Nñee taagi níka daantaago kú hikai. ²⁰ Nádndáhgo gódah ch'ínñáh. Bił nádńkáh, doo t'ąązhí' nt'éégo da: shíí kú odaasil'á'í at'éé. ²¹ Áík'ehgo Peter nñee Cornélius odais'a' n'íí yich'í' gódah ch'ínyáágo gádaayilñii, Nñee bíka daanołtaahíí shíí ásht'íí. Hat'íí bighą kú nołkai? ²² Gádaabiñii, Cornélius, silááda dalán gonenadín yinant'a' nłíni, nñee bi'at'e' nzhóni, Bik'ehgo'ihí'nań yidnłsini, Jews dawa nt'éégo baa yádaakti'i, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á dilzini yaaká'gé'hi bich'í' hadziigo níka idol'áá ñiigo, bigowayú ñńáhgo niyati' yidits'ihyú. ²³ Áík'ehgo Peter, Ha'alkáh, yilñiid, áigé' da'akú bedaiskaą. Iskaą hik'e Peter yil onákai, la'íí la' odlą' bee ilk'isyú daanliiníí Jóppagé'hi aldó' itah onákai. ²⁴ Áigé' náiskąągee Caesaréa golzeeyú hikai. Áigee Cornélius bik'ííyú la'íí daabit'ekéhíí dała'áyíılaago biba' naháztaą. ²⁵ Peter t'ah bich'í' higaalńa' Cornélius bidedeswodgo biyahzhí' hayaa na'ádolt'e'go yokąąh nágodiidzaa. ²⁶ Áíná' Peter nábidnłqozgo, Hizji: shíí aldó' dání k'ehgo nñee nshłíni ánsht'ee, biñii. ²⁷ Ilch'í' yakti'go ha'a'áázh, áigee ląągo biba' dała'ách'ít'éégo yiltsaą. ²⁸ Peter gádaayilñii, Nñee Jew nłíni nñee lahgo hadaazt'íí yil na'aashgo, dagohíí yich'í' onadáhgo doo bee bá goz'ąą da nohwíí bídaagonłsji; ndi shíí Bik'ehgo'ihí'nań gáshilñiigo shil ch'í'nah áyíılaa, Nñee da'izlji ádaat'ee, dagohíí dénchọ'go ádaat'ee, doo daabiññii da. ²⁹ Ái bighą shiká odaasoł'a'ná' doo t'ąązhí' ánsht'eego da, dagoshch'í' niyáá: k'adíí nanohwídishkid, hat'íí bighą shiká odaasoł'a' ląą? ³⁰ Cornélius gábiñii, Díí'i hiskaąńa' dákogee in'ąązhí' dáshina' oshkaąh ni'; áigé' ha'iz'ąągé' hayaazhí' taagi ledihikeezyú oshkaąh nt'éégo nñee bidiyágé bich'á'idindládi shich'í' sizji ni', ³¹ Gáshilñiid, Cornélius, Bik'ehgo'ihí'nań ni'okąąhíí yidezts'ąą, la'íí tédaat'iyéhíí baa ch'onba'íí yee nínalñiih. ³² Áík'ehgo nñee Jóppa golzeeyú daadn'áágo Simon, da'án Peter holzéhi, yil nánókáh; Simon, ikagé yildzehń, yil sikee, bigową túnteel sikaaní bit'ahyú goz'ąą: án nyáágo nich'í' yakti' doleeł. ³³ Ái bighą dagoshch'í' níka o'í'aad ni'; nt'éégo ándzaago nyaa. K'adíí daanohwigha dała'ánt'ee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee, Bik'ehgo'ihí'nań hago'at'éégo nángon'ąą shihíí dawa daadnts'ihíí bighą. ³⁴ Peter yakti' nkegonyaago gánñiid, Bik'ehgo'ihí'nań nñee dałekt'eego yaa natsekees bígosilñiid: ³⁵ Nñee iltah at'éégo hadaazt'íí daant'íígee dahadń Bik'ehgo'ihí'nań yidnłsiníí la'íí nt'éégo at'ééhíí Bik'ehgo'ihí'nań bił dábik'ehi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' Israel hat'í'i bich'í' bił o'ol'a'íí bídaagonłsji, Jesus Christ binkááyú nkegohen'ąągo yá'iti': (án dawahá yebik'ehń nlii:) ³⁷ Da'ái yati'íí John, Baptize ádaanohwi'dolne', ñiigo

yaa yałti'íi bikédé'go Gálilee golzeegé' Judéa dahot'éhé biyi' baa na'goni'go bídaagonołsi dishni; ³⁸ Bik'ehgo'ihinań Jesus Názařeth golzeegé' gólíni, Holy Spirit la'íi binawodíi bee baa godin'áago its'áyintíi: áigé' nkt'éego ánát'íiigo ánádaal lé'e, la'íi ch'iidn yisná ádaabiłsini n'íi nádailziih; Bik'ehgo'ihinań yilniłhií bigha. ³⁹ Jews daabini'yú la'íi Jerúsalemyú dawa ye'ánát'íihi nohwíi nohwińáal ánagot'íi; án tsj'ılna'áhi yídaayiheskałgo daizes-hji: ⁴⁰ Áiná' áigé' taagi jji hileehgo Bik'ehgo'ihinań nábihil'na'ná' ch'ı'nah hit'íiigo ábíılaa; ⁴¹ Doo nnee dawa bich'ı' da, áiná' nohwíi daahihıltséh doleełgo Bik'ehgo'ihinań hadaanohwihezniłi nohwich'ı' Jesus daztsaagé' naadiidzaahíi bikédé'go bił da'iidaa n'íi Bik'ehgo'ihinań nohwich'ı' ch'ı'nah hit'íiigo ábíılaa. ⁴² Jesus gánohwiłniigo nohwá ndaagoz'aq, Yati' baa gozhóni nnee baa bił nadaagołni', la'íi bich'ı' gáshıldołniih, Daahinaahíi la'íi nanezna'íi yaa Yałti' doleełgo Bik'ehgo'ihinań haiyit'íi. ⁴³ Bik'ehgo'ihinań binkáayú nada'iziidi n'íi dawa án yaa nadaagołni'go gádaanniid, Án bizhi'íi bee dahadń bodlaago ba'okıhń bincho'íi da'izlıné doleeł. ⁴⁴ Peter t'ah díi yaa yałti'go hayíi daidezts'aanıi dawa Holy Spirit bee baa daagodest'aq. ⁴⁵ Cırcumcise ádaabi'deszaahíi bitahgé' Jesus daayodlaanıi Peter yil hikaihií bił díyadaagodzaa, ái nnee doo Jews daanlıni da ndi Holy Spirit bee baa daagodest'aqhií bigha. ⁴⁶ Holy Spirit-híi yati' la'i yee yádaalti'go ádaabiłsigo la'íi, Bik'ehgo'ihinań bich'ı' ahédaandzi, daanniigo daidezts'aq. Áık'ehgo Peter gáníi, ⁴⁷ Hadń díi nnee dánohwíi k'ehgo Holy Spirit bee baa daagodest'aanıi doo tú bee baptize ádaabi'dılne' bik'eh da nzi? ⁴⁸ Áık'ehgo Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolnił, niigo yee yágon'aq. Áigé' gádaabiłni, Da'kwíi hiskaazhi' kú nohwitahyú síndaa.

11

¹ Nadaal'a'a la'íi Jesus bee ilk'íyú daanlıiníi Judéayú daagolíníi, doo Jews daanlıj dahíi Bik'ehgo'ihinań biyati' aldo' nádaagodn'aqago yaat'ıdaanzı. ² Áık'ehgo Peter Jerúsalem yúdag onanádzaago nnee cırcumcise ádaaszaa zhińéé daanlıiníi doo bił daabik'eh dago ³ Gádaabiłni, Nnee doo cırcumcise ádaaszaa dahi bił da'ináa ląa. ⁴ Áık'ehgo Peter hago'at'éego ánádaagot'íihi ilké' nyinilgo yaa yil nadaagołni' nkegonyaa gáníigo, ⁵ Jópna golzeeyú sídáago oshkaqahgo shil ch'ı'nah ágolnéh nkegonyaa: Hat'ıshı ligaihi shich'ı' bił nkegonyaa, nadik'a' ligaihi dijgé' daayota'go shich'ı' yil nkedaistsoozgo hıltsaq. ⁶ Da'as'ah nel'ıidgo ái biká'gee ba' iltah at'éhi, dziłká'yú daagolíni, ch'osh la'íi dló' nadaakaigo hıltsaq.

7 Yati' desiits'áá gáníigo, Peter, nádndáh, nahtseedgo nnáá.
 8 Áíná' gádéniiid, SheBik'ehń, doodah, da'izlíné dagohíi doo daahiidaągo nohwá goz'ąą dahíi doo hwaa ízaashné'i at'éé da. 9 Yati'íi yaaká'gé' gánáshido'ńiiid, Bik'ehgo'ihí'nań nńt'éégo áyílaahíi doo da'izlíné bińńii bik'eh da, ńii. 10 Díi k'ehgo taadn da'ilké'go shich'í' ágodzaa: áígé' nadik'ą' ģigaihíi yaaká'yú biń onágodzaa. 11 Áígé' dagoshch'í' nńee taagi Caeseréa golzeegé' shich'í' hil'aad lááhi shaa hikai. 12 Holy Spirit gáshíńńiiid, Ákú biń nádńkáh, doo t'ąązhí' nt'éégo da. Odlą' bee ilk'isyú daanliiníi gostán ałdó' bińonáhiikai, áígee nkaigo nńeehíi bigową yuńe' ha'áhiikai: 13 Áík'ehgo nohwíi nagosńi' hago'at'éégo bigową yuńe' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi sizíigo yiltsąągo gábińńiiid, Nńee ła' Jóppa golzeeyú daadn'áá, Simon, da'án Peter holzéhi, yil nánókáh; 14 Áń ni ła'íi biń naháńtaaníi bińgo yati' bee hasdádokahíi yaa niń nagodolńih. 15 Áík'ehgo bich'í' yádaashti' nágodiidzaago Holy Spirit bee baa daagodest'ąą, nńsé godeyaaná' nohwaa daagodest'ąą n'íi k'ehgo. 16 Jesus áńii n'íi, John tú zhą yee baptize ádaayizlaa; ndi nohwíi Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolńii, nohwíńii n'íi bėnashńiih. 17 NohweBik'ehń Jesus Christ daahosiidłąądná' Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit nohwaa daizné'íi bíi ałdó' da'ái k'ehgo baa daizné'yúgo, shíi doo hat'íi bee inshłi dago, doo doodah dishńii da ni'. 18 Ái daidezts'ąąná' doo hat'íi ndaado'ńii da, áíná' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahėdaanzigo gádaanńii, Áík'ehgo nńee doo Jews daanłi dahíi ałdó' binchọ'íi yich'ą'zhí' ádaasdzayúgo ihí'naa doo ngonel'ąą dahíi Bik'ehgo'ihí'nań baidin'ąą. 19 Stephen zesdijhíi bikédé'go Jesus daayokąąhíi biniidaagodeszaahíi bighą ilch'ą'yú oheskaihíi, ła' Pheníce golzeezhí', ła'íi Cýprus golzeezhí', ła'íi Ántioch golzeezhí' oheskai, dá Jews daanliiníi zhą Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee yich'í' yádaakti'go. 20 Ła'íi nńee Cýprus golzeegé' ła'íi Cyréne golzeegé' daagolíníi Ántioch golzeeyú hikainá' nńee Greek biyati' yee yádaakti'íi yich'í' yádaakti', Jesus nohweBik'ehń yaa yil nadaagolńi'go. 21 Bik'ehgo'ihí'nań yil daanłiigo nńee łaągo da'osdłąądgo Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' dahaskai. 22 Jesus daayokąąhíi Jerúsalemgee ha'ánáńsėhíi ái yaat'ídaanzigo Bárnabas Ántiochyú odais'a'. 23 Ákú nýááyú Bik'ehgo'ihí'nań bińgoch'oba'íi ye'ánát'ıińi yiltsąągo biń gozhọ' lė'e, Nohwi'odłą' nńdzilgo bee nasolńiigo nohweBik'ehń doo bich'ą'zhí' ánadaahońe' da, daayilńiigo yidag yádaakti'. 24 Bárnabasń nńee nńt'éhi nłi, Holy Spirit ye'at'éhi, ła'íi bi'odłą' nńdzili: áík'ehgo nńee łaągo Bik'ehgo'ihí'nań daayosdłąąd. 25 Áígé' Bárnabas Társus

golzeeyú Saul yíka ntaayú óyáá: ²⁶ Ákú yaa nyáágo Ántiochyú yil nat'áázh. Áígee Jesus daayokaqahíi yil ha'ánátséhgo dała'á legodzaa, áík'ehgo nnee ląągo yil ch'ídaagoz'ąą. Ántiochgee Jesus daayokaqahíi da'ítsé ínashood daahosze'. ²⁷ Ái benagowaaná' nnee Bik'ehgo'ihinań binkááyú yádaakti'íi Jerúsalemgé' Ántiochzhí' hikai. ²⁸ Ái la' Ágabus holzéhi hizí'go, Holy Spirit yábiyilti'go, Ni'gosdzán dahot'éhé shiná' góyéégo begodigháh, nniid: Cláudius Caesar nant'án nliina' díi begolzaa. ²⁹ Ínashood daantíígee dayídaanel'ąągee Jesus bee bik'íiyú Judéayú daagolíníi bich'odaahi'nii daanzigo biini' ladaizlaa: ³⁰ Gádaadzaago Bárnabas la'íi Saul yaa daizné'gé' Judéayú ínashood yánaziinií yich'í' odaizné'.

12

¹ Ái benagowaaná' Hérod nant'án nliigo ínashood la' yiniidaagonłsi nkegonyaa. ² Án bik'ehgo James, John bik'isn, bésh be'idiltkshé bee zezdji. ³ Ái Jews daanliinií bil dádaabik'ehgo yígokłidná', Peter alđó' ha'alt'e'go yee nagoshchji lẹ'e. (Bán benilzoolé da'adıhgo bán alzaahi daach'iyąąná' díi be'ánágot'jil.) ⁴ Áík'ehgo Peter Hérod bik'ehgo daayiltsoodgo ha'ádaist'e', áigé' siláada díj'go sinili binádaadéz'jigo baa neltji; Bitis-hagowáh bee bíná'godiníhgo bikédé'go nnee bináal ch'ínádishteeł nziigo. ⁵ Peter ha'áná'ilka' yuńe' ásitiina' Bik'ehgo'ihinań bich'í' ínashood ha'ánátséhií dá bá da'okąąh nt'éé lẹ'e. ⁶ Iskaą hik'e Hérod Peter ch'ínádishteeł nzi lągo, ndi da'ái bit'é' bésh hishbizhií naki bee libi'dest'oggo siláada naki bigizhyú alhosh: siláada la'ihíi dáádítjhee yinádaadéz'ji lẹ'e. ⁷ Dahjko Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi ch'ínah ádelzaago ha'ásitií yuńe' ididezdaad: Peter bi'ask'ehyú bedelchidgo, Dahale nádndáh, bilniiid. Bésh hishbizhií bigan bee łest'ogó n'íi nanehesdee. ⁸ Áigé' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á gánábikdo'niiid, Nidiyágé ánágodle'go áde'it'ó, la'íi nikee na'ast'óné bee ná'nl'éés: áík'ehgo ágádzaa. Áigé' gánábikdo'niiid, Iká' ninasti'íi ídinántihgo shiké' řnáh. ⁹ Áigé' ch'inyáágo yiké' dahiyaa; Bik'ehgo'ihinań binal'a'á ánát'jilíi da'anii bich'í' ánát'jilíi doo yígokłsi da; áiná' daazhógo shil ch'ínah ágodzaa nzi lẹ'e. ¹⁰ Siláada yinádeziinií iłtséhií la'íi iké'geehíi yitis ch'ín'áázhná' křh goznilií bich'í'zh'igo bésh dáádítjhi yaa n'áázh; ái dabínik'eh ch'ínkééz: áigé' ch'ín'áázhgo křh bigizhyú itn yuńe' o'áázh; áígee dagoshch'í' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á bich'á' onádzaa. ¹¹ Peter dabii ídinágołziidgo gánniiid, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á shich'í' yil'aadgo, Hérod bíla'łt'áhge' la'íi Jews daanliinií hago áshidilne'go ndaayokłi n'íi yich'á' ch'ishinkřhgo bígosłłsiid.

¹² Díí yígołsijidná' John, da'án Mark holzéhi, bimaa Mary bigowayú óyáá; áígee ląágo dała'adzaago da'okąąh lẹ'e. ¹³ Peter ch'í'itinyú dáádítihíí nýinests'igo it'eedn, Rhoda holzéhi, dáádítihyú nýáá. ¹⁴ Peter bizhiihíí yígołsijidgo dá doo yá ch'í'itinhé bił gozhóogo ha'ánálwodgo, Peter dáádítihgee sizij, niigo nnee ákone' naháztaaní yil nadaagosni'. ¹⁵ Niini' ádiłh née! daabilnniid. Áiná' dayúweh ágánií. Gánádaabildo'niid, Binádidzohíí zhá benagowaa. ¹⁶ Áiná' Peter dayúweh dáádítih nýinlts'í: áíge' bá ch'ída'iztaągo daabiltsaąná' bił díyadaagot'ee lẹ'e. ¹⁷ Dant'éhe naháztaą doleelhií bighą nabída'igizh, áíge' hago'at'éego Bik'ehgo'ihinań ha'áná'ilka'gé' ch'ibinktiiní yaa nagosni'. Áíge' gánniid, Díí ágodzaahíí James la'íí odlá' bee nohwik'íiyú baa bił nadaagołni'. Áíge' dahnyaago lahyúgo onanádzaa. ¹⁸ Hayilkaą hik'e siláada bitahyú ch'inii hadndláád, Peter hago adzaa, daanniigo. ¹⁹ Áíge' Hérod bíka ntaa ndi doo hwaa baa nyaa da, áík'ehgo siláada yinádaadéz'ii n'íí baa yá'iti'go natseedgo yándaagoz'ąą. Áíge' Judéage' Caesaréayú óyáágo da'áígee sidaa lẹ'e. ²⁰ Hérod, Tyre la'íí Sídongee nnee daagolíníí yich'í' hashkee: Blástus, Hérod yánal'a'a, t'eké ádaisdlaago dałaházhi' dała'adzaago Hérod yaa hikai, nkegohen'ąą le', daanniigo yich'í' yádaakti', nant'án bini' bich'ą'gé' zhá da'iyąąhíí bighą. ²¹ Áík'ehgo ch'ídaagoz'aaní bijij Hérod nant'án k'ehgo ik'e'idlaago nant'án dahsdaa n'gee dahnezdaago nnee hikaihií nł'éego yich'í' yakti'. ²² Áík'ehgo nneehíí, Díí bich'í' da'ch'okąąhn bizhiihíí ánií, doo nnee da! daanniigo ndaadidilghaazh. ²³ Hérod, Bik'ehgo'ihinań zhá daach'idnłsini at'éé, doo nii dahíí bighą dagoshch'í' Bik'ehgo'ihinań binal'a'a yaaká'gé'hi kah bik'izhi' áyíłaa: áíge' ch'osh bitsi daiyaągo bizes-híí. ²⁴ Áiná' Bik'ehgo'ihinań biyati'íí dayúweh didezdaadgo nchaa silij. ²⁵ Bárnabas la'íí Saul biłgo, bighą daades'a' n'íí ąął ádaizlaaná' Jerúsalemge' John, da'án Mark holzéhi, yil nakai.

13

¹ Ántiochgee inashood ha'ánálséhíí Bik'ehgo'ihinań binkááyú yádaakti'íí la'íí ilch'ídaago'aahíí, ái Bárnabas la'íí Símeon, Niger holzéhi, Lúcius, Cyrénegé' gólíni, Mánaen, Hérod nant'án yil daahinań, la'íí Saul itah ha'ánákah lẹ'e. ² Dáshinań' Bik'ehgo'ihinań daayokąąhná' Holy Spirit gábilni, Bárnabas la'íí Saul shá nada'iziidgo bich'í' ádeńniid n'íí shá its'ánołe. ³ Áík'ehgo dáshinań' náda'oskaądná' Bárnabas la'íí Saul yiká' ndaadesni, áíge' odais'a'. ⁴ Áíge' Holy Spirit odaabis'a'go Seléuciayú n'áázh; áíge' Cýprusyú bił oda'iz'eel. ⁵ Sálamisgee

n'áázhná' Jews ha'ánátséh nagoz'aa yune' Bik'ehgo'ihina' biyati' yaa yadaakti': John bich'odaani lé'e. ⁶ Páphos golzeegee ni' tayi' dahgoz'áni yiká' ch'in'áázh; áígee nnee Bar-Jesus holzéhi, Jew nlini, bena'ich'aahii iltah at'éégo aná'ol'ihii, Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziid ádil'inihi, Paul la'ii Bárnabas baa n'áázh lé'e. ⁷ An nnee góyáni, nant'an nlini, Sérgius Paulus holzéhi yi' n'áázh; an Bik'ehgo'ihina' biyati'ii yidits'ih hát'ihii bigha Bárnabas la'ii Saul yiká'ii'a'. ⁸ Áiná' Bar-Jesus, da'an Élymas holzéhi, (Élymas golzeehii bena'ich'aahii iltah at'éégo aná'ol'ihii golzeegego ágolzee) nant'an dánko odlaa hileeh nzihii bigha Bárnabas la'ii Saul yidázhii' yakti' lé'e. ⁹ Áiná' Saul, (da'an Paul holzéhi) Holy Spirit yábiyikti'go da'as'ah yine'ii, ¹⁰ Áíge' gáyiinii, Ni, ch'iidn bik'ehgo ant'ini, dawahn nnee bich'i' nach'áhi, dawahn ncho'go ant'éhi, nkt'éégo ágot'eehii dawa doo ni' nzhoo dahi, Bik'ehgo'ihina' bich'i' ts'ígodesdoh itinhii digizgo ánsini, doo dayúweh ágant'ii da le'. ¹¹ K'adii Bik'ehgo'ihina' nich'i' ná'diziidgo det'ihézhii' nináá ágodihgo ch'ígona'ái doo hí'ii da nleeh. Dagoshch'i' biná'oh golbaa gozlii, áíge' godihii bik'egonyáá; áik'ehgo hadn bidiloosn yika nantaa nágodiidzaa. ¹² Áíge' nant'an anágot'ihii yo'iiiná', Bik'ehgo'ihina' biyati' yee bi' ch'ígót'aah n'ii baa yi' diyagot'eego osdlaad. ¹³ Paul yi' nakaihi' bilgo Páphosgé' bi' oda'iz'eel, ni' Pamphýlia golzeehii biyi' Pérga golzeezhii' hikai: áíge' John bich'á' Jerúsalemyú onázzaa. ¹⁴ Áíge' Pérgagé' yúweh ni' Pisidia golzeehii biyi' Antioch golzeeeyú onanákaí, Jews daagodn'sini' bijii ha'ánátséh goz'aa yune' ha'ákaigé' dahdinezbih. ¹⁵ Begoz'aanii la'ii Bik'ehgo'ihina' binkááyú nada'iziidi n'ii biyati' daayozhiihii bikédé'go Jews ha'ánátséhii binadaant'a' bich'i' oda'is'a' gádaaniigo, Nnee daano'ini, shik'iiyú, yati' la' nnee bich'i' bidag yadaakti' lé'eyúgo dák'ad ágádaadohiih. ¹⁶ Áik'ehgo Paul hizii'go na'ígizhná' gánii, Israel hat'i' daano'ini, Bik'ehgo'ihina' daadinó'sini, ídaayesó'ts'aa. ¹⁷ Díi Isreal hat'i' Bik'ehgo'ihina' daayokaahii daanohwitaa n'ii hayiheznilgo ni' Egypt, doo daabíyéhi biyi' daagolii n'ná' nnee ízigo ádaat'eego áyíílaa ni', la'ii binawod bee ni' Egyptgé' ch'iniil ni'. ¹⁸ Déncho'go ádaat'ee ndi yinádéz'iiigo da'izliiyú dizdinhii hagee bi' legodzaa. ¹⁹ Ni' Cánaan golzeegee nnee gots'idýú hat'i' doo hat'ii dago áyíílaaná' bini' n'ii Israel hat'i' da'á daantú'ígee bíyéé doleehii bebigozihii yá áyíílaago ni' yá ilk'idaahosdzog. ²⁰ Ái bikédé'go aayádaaltihii bánadaant'aago bá ágólaa, diidn gonenadínyú ashdladin legodzaayú shi, Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi, Samuel holzéhi, nyáázhi'. ²¹ Áíge' ízigo nant'an daayoaked; áik'ehgo

Saul, Kish biye', Benjamin hat'i'íí nlíni, Bik'ehgo'ihí'nań baa destjigo bánant'aago dizdin legodzaazhí'. ²² Áń k'ihzhí' nnáíńtjíná' David nant'án ánálzaa; án díí k'ehgo áníigo yaa nagolní', David, Jesse biye'híí shíł dábik'ehyú át'ééhíí ła'íí dáhasht'íyyú ánát'íhíí bígosíłsijid. ²³ Díí nnee bich'á'gé' hadaakishchínihíí bitahgé' Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áání k'ehgo Israel hat'i'i bá Hasdá'iiniłíí bá yíłtjí, án Jesus holzee: ²⁴ Doo hwahá Jesus higháh daná' John, Nohwinchó'íí bich'á'zhí' ádaakne'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo Israel hat'i'íí dawa yich'í' yakti' lé'e. ²⁵ John binasdziid k'ad ałł áile'ná' gáníí, Hadń át'íí daashidohniih? Shíí doo án ásht'íí da. Ndi shikédé'go higháhíhíí biket'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítjí da. ²⁶ Nnee daanolni, shik'íyyú, Abraham hat'i'i daanolni, ła'íí nohwitahgé' Bik'ehgo'ihí'nań daadinolníni, hasdách'íkáhíí baa na'goni'íí nohwíí nohwich'í' alzaa. ²⁷ Jerúsalemyú daagolíníí binadaant'a' dábíłgo Jesus doo yínádaagolzi da, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ádaanii n'íí, godilziníí bijjii dawahn náhóji n'íí doo bíł ídaagozi dahíí bighą ádaanii n'íí begolzaa, da'itsaahíí bee bá ndaagoz'aągo. ²⁸ Hat'íí bighą daayizilhééhíí doo yídaagolsj da, ndi Pílate nádaayokaąh, zilhéé daayihniigo. ²⁹ Bek'e'eshchiiníí ałł begolzaaná' tsj'ılna'áhi biká'gé' godah ch'ínádaiztjigo, tsébi'i'án yune' ilch'í'ndaiztjii. ³⁰ Ndi daztsaągé' Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na': ³¹ Áíge' łaągo iskaągo hayíí Gálileegé' Jerúsalemzhí' yil hikaihíí yich'í' ch'í'nah ánádil'jii lé'e, áí k'adyúgo bináát ánágot'jídíí nnee yil nadaagolní'. ³² Yati' baa gozhóni baa nohwil nadaagolní', bich'á'gé' hadaakinelt'aaníí Bik'ehgo'ihí'nań bąngon'áą n'íí k'ehgo, ³³ Jesus nábi'dihil'na'íí, nohwíí bichagháshé daandliiníí nohwá ye'ílaa; psalm nakigee aldó' biyi' gáníigo k'e'eshchjii, ShiYe' nłjii, díí jjiige' nitaa siljii. ³⁴ Doo dilzdiz nanádleeł dago daztsaągé' náyihil'na'íí yaa nagolní'go gáníí, Da'aniigo David bąngoni'áání nohwíí nohwaa nshné'. ³⁵ Psalm ła'íí aldó' biyi' gánádi'nii, Dilzini Nlını níyééhíí dilzdizíí doo bee bąngon'áah da. ³⁶ Davidhíí naghaa n'ná' habinoł'jiiłíí bá Bik'ehgo'ihí'nań yighą binł'a'íí ałł áyíılaahíí bikédé'go, David daztsaągo bik'íí n'íí ła'sinilíí bitahyú nbi'deltjii lé'e, áík'ehgo nłdzid; ³⁷ Ndi Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na'íí doo nłdzid da. ³⁸ Áí bighą nnee daanolni, shik'íyyú, bídaagonolsj le', díí nneehń baa nohwil nagolní', binkááyú dénchó'go ádaanoł't'ee n'íí nzhooníí bee nohwaa nágodit'aahíí bighą: ³⁹ Hayíí án yodłąhń dawahá biyi'gé' nłt'éégo ch'íbilteehi at'éé, áiná' Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí Moses binkááyú ni'né'i doo dawa bee ch'íkólteehi at'éé da. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ágadaanii n'íí doo bee nohwich'í' ágonéh

da doleełhíí bigha baa daagonoksaa; ⁴¹ Saa, aadaadlohií daanołini, nohwil díyadaagot'ee, doo haada daadoleeł: nohwil yokaalı́ biyi' hat'íhita ashle', áí ashle'íí la' nohwil nagolni'yúgo ndi doo daahołdlaa da. ⁴² Jews daanliinií ch'ínákainá' doo Jews daanlii dahíí, Iké'gee godilziníí bijii da'áik'ehgo nohwil nanádaagodołnih, daabilniigo nádaabokaah. ⁴³ Áik'ehgo dała'ách'it'éehíí aal tanách'osaana' Jews daanliini la'íí Jews bi'okaahíí yedikaihií daidnłsini láágo Paul la'íí Bárnabas yiké' dahiskai; áí bich'í' yádaakti' la'íí, Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íí dayúweh nł'éégo baa hołkaah, daabilniigo bidag yádaakti'. ⁴⁴ Áigé' godilzihi hik'e kih goznilgee nneehíí dásdozhá dawa dała'adzaa, Bik'ehgo'ihinań biyati' ídaayéstsaayú. ⁴⁵ Jews daanliini nnee dała'at'éehíí daayiltsaana' dázhó da'olch'iid lé'e, Paul aníihíí doo áigee da, daanii la'íí ncho'go yaa yádaakti'. ⁴⁶ Paul la'íí Bárnabas doo biini' hah dago gádaanii, Bik'ehgo'ihinań biyati'íí nohwil iltsé nohwich'í' bee yá'iti'go dávik'eh: ndi daanohwíí k'ihzhi' bídaasoyilgo dahazhi' ihinaahíí doo bik'eh sitii da daanołsi dago, ádándaagosol'taahíí bigha doo Jews daanlii dahíí bich'í'go dahsiikai. ⁴⁷ Ágáníigo nohweBik'ehń nohwá ngon'áá, Doo Jews daanlii dahíí bá idindláadíí nliigo haniktii, ni'gosdzán náhen'áayú nnee iltah at'éégo hadaazt'i'i ninkáayú hasdákáh doleeł. ⁴⁸ Doo Jews daanlii dahíí díí daideztsaana' bil daagozhógo Bik'ehgo'ihinań biyati' ya'ahédaanzi lé'e: dahazhi' daahinaa doleełgo nábidihesdlaahíí dawa da'osdlaad. ⁴⁹ Bik'ehgo'ihinań biyati' Antioch binaayú dáhot'éhé didesdlaad lé'e. ⁵⁰ Ndi Jews daanliini isdzané daagodnłsini nł'éégo bídaagozini, la'íí nnee nant'an daanliini ákú daagolíinií biini' yá ádaagozlaa, Paul la'íí Bárnabas biniidaagododle', daaniigo, áik'ehgo daabini'gé' ch'ídaayineyood. ⁵¹ Bikee leezh yaa daayiihál, doo hádaabich'it'ii dahíí nnee bee bígózihíí bigha, áigé' Icóniumyú onanát'aazh. ⁵² Hayíí da'osdlaadíí bijii dawa yee bil daagozhó, la'íí Holy Spirit ye'adaat'ee lé'e.

14

¹ Icónium golzeegee Paul la'íí Bárnabas bilgo Jews ha'ánátséh goz'aq yune' ha'a'áazhgo yádaakti', áik'ehgo nnee láágo da'osdlaad, la' Jews daanliini, la' Greeks daanliini. ² Áiná' Jews doo da'odlaa dahíí, doo Jews daanlii dahíí yił daagoshkishgo odla' bee ilk'íyú daanliinií bich'í' ncho'go natsídaakeesgo ádaizlaa. ³ Da'áigee sikeego nzaad ogoyaago, doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihinań yá yádaakti' lé'e, áik'ehgo godiyihgo be'ígózini la'íí izisgo áná'ol'ii Paul la'íí Bárnabas binkáayú Bik'ehgo'ihinań anát'iiigo biyati' yee bilgoch'oba'íí da'anii

at'éégo bigóziigo áyíílaa. ⁴ Áígee nnee daagolíníí ilk'ékai; la' Jews daanliiníí yil daagost'íid; la'íí Paul la'íí Bárnabas yil daagost'íid. ⁵ Doo Jews daanlii dahíí la'íí Jews daanliiníí bindaant'a' bilgo biní'da'dihíh la'íí nbída'ihne'go ndaagoshchii, ⁶ Áí yídaagolsíidná' Lýstra la'íí Dérbe, Lycaónia biyi' kih nagoznilyú la'íí binaayú dahtsidinkii. ⁷ Ákú yati' baa gozhóni yaa nadaagolní'. ⁸ Lýstra golzeegee nnee di'ilihí sidaa lé'e, dágozliiná' dasa'go doo nagháhi da: ⁹ Án Paul yakti'go yidits'ag: Paul da'as'ah bine'íigo bi'odla' golíigo nádziihgo bigósiid, ¹⁰ Áík'ehgo, Nádnáhgo hizii, bilnii. Nnee di'ilín dáhah nádihitahgo dahiyaa. ¹¹ Nnee da'at'ééhíí Paul adzaahíí daayiltsa'áná' Lycaónia biyati'íí yee nádaadidilghaazhgo gádaanii, Daadinlziníí nohwich'í' nken'áash, nnee k'ehgo nohwitahyú anát'ash. ¹² Bárnabasn Júpiter daayihíi; Paulhíí, itisgo yakti'híí bigha Mercúrius daayihíi. ¹³ Kih goznilií bádngée kih biyi' Júpiter bich'í' da'ch'okáahíí goz'aq lé'e; áígee Júpiter bich'í' okáah yebik'ehn magashi la'íí ch'il hishbizhgo alzaahíí ch'é'ítiinzhí' la'ádaizlaa, magashihíí natseedgo Paul la'íí Bárnabas okáahgo baa hi'níí nziigo, nnee da'adzaahíí binadzahgee. ¹⁴ Áiná' nadaal'a'á, Paul la'íí Bárnabas, díí yaat'ídaanzigo doo bil daanzhoo dago ák'e nada'ihidziiz nágodiidzaago, nnee da'at'ééhíí yitah anákeel lé'e, nawode gádaaniiigo, ¹⁵ Nnee daano'íni, hat'íí láq bigha ágádaakt'íi? Nohwíí áldó' nohwíí k'ehgo nnee ndlíni ánt'ee; daazhógo ádaat'éhi bich'á'zhí' ádaahne'ná' Bik'ehgo'ihí'nañ hiñahi daahokáah le', án yáá, ni'godsán, túnteel la'íí dawa biyi' daagolínihíí áyíílaahi at'éé: ¹⁶ Án doo ániná' nnee íltah at'éégo hadaazt'i'í dabiini'yú nadaakeego áyíisí lé'e. ¹⁷ Da'ágát'éé ndi be'ígózi doleehíí dawahn nohwich'í' ch'í'nah áyíisí, nlt'éégo nohwich'í' at'éé, nanágoztihgo la'íí ná'nt'ihgo nohwá ágótsí, ch'iyán la'íí ilgoyilshóóníí bee hwoi daandliigo ánohwíisí áldó'. ¹⁸ Áí gánniidgo magashi nastseedgo bee daahohiikáah daanzi n'íí t'aqzhí' ádaadzaa, ndi dásdozhá begolzaa. ¹⁹ Jews daanlíni Ántiochgé' la'íí Icóniumgé' hikaihíí nnee la' yiini' yá ádaagozlaago Paul leyída'isne'go, daztsaa láq daanzigo kih goznil bitisyú ch'ídaideshood. ²⁰ Áiná' ínashood binaayú naziiigo, nádiidzaago kih goznil yune' onanádzaa: áigé' iskaq hik'e Dərbeyú ó'áázh, Bárnabas bilgo. ²¹ Áí kih goznilyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolní'go láqgo da'osdla'ádná' Lýstra, Icónium la'íí Ántioch golzeeyú t'aqzhí' onákai, ²² Ínashood ndzilgo ádaile'go, yidag yádaakti'go, Dayúweh da'okdlaq le', daayihíiigo, la'íí, Nyé'i daadihiits'ago zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah daahiidleh, daayihíiigo áldó'.

23 Dáshiná' da'okaahgo ínashood ha'ánálséhíí dawago yánazíni yá hadaiheznílná' Bik'ehgo'ihí'nań yada'ohíhíí yaa yidin'áá. 24 Pisidia yiyi' ch'ín'áázhná' Pamphýliagee n'áázh. 25 Pérgagee Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee yádaakti'gé' Attália golzee yuyaa onanát'aazh. 26 Áíge' Ántiochyú t'aazhí' bíł onada'iz'eel, áíge' odaach'is'a' ní, áíge' binasdziidíí aqł ładaizlaahíí Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí yee baa daagodest'aqł ni'. 27 Ákú nakainá' ínashood dała'adzaago hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí dawa yaa yíl nadaagolni', la'íí doo Jews daanlii dahíí odlaqago yá yíl ch'ída'iztaaníí aldó'. 28 Da'áígee ínashood yíl naháztaqago nzaad godeyaa.

15

1 Ła' nnee Judéa golzeegé' hikaigo odla' bee ilk'íyú daanlíni yíl ch'ídaago'aah, Moses yegos'aaníí bik'ehgo circumcise ádaanohwi'deszaayúgo zhá hasdálkáh, daaniiigo. 2 Paul la'íí Bárnabas díí yaa yádaakti'go díyat'eego yíl łahada'dit'áh, áik'ehgo Paul la'íí Bárnabas, la'ihíí aldó' Jerúsalem yúdag nadaal'a'á la'íí ínashood yánazíni díí baa nahódaidíikidyú dołkah, daayilniigo hadaiznil. 3 Ínashood ha'ánálséhíí daabides'a'go dahdiikai; doo Jews daanlii dahíí Jesus yich'í' dahaskaihíí yaa nadaagolni'go Pheníce la'íí Samária golzeeyú ch'íkai: odla' bee ilk'íyú daanliiníí dawa yaa bíł daagozhóó. 4 Jerúsalemyú hikainá' ínashood ha'ánálséhíí, nadaal'a'á la'íí ínashood yánazíni bíłgo yaa hikaihíí ba'ahédaanzigo hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí dawa yaa yíl nadaagolni'. 5 Ła' ínashood Phárisees zhíneégo daagot'iiníí daahizi'go gadaanniid, Da'anii circumcise ádaal'iigo dávik'eh, la'íí Moses yegos'aaníí bikísk'eh ádaanoł'eego daan'niigo bándaaagosit'aqł. 6 Nadaal'a'á la'íí ínashood yánazíni díí yaa yádaakti'híí bigha dała'adzaa. 7 Nzaad godeyaago łahada'dit'áhná' Peter hizí'go hadzii, Nnee daanołini, shik'íyú, dá'alk'iná' yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íí, shíí shinkááyú doo Jews daanlii dahíí daidits'ago Jesus daayodlaq doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwitahgé' hanáshííłtíí ni'. 8 Bik'ehgo'ihí'nań daakojíí dawa yígólsini Holy Spirit nohwíí nohwaa daadest'aaníí k'ehgo bíí aldó' baa daadest'aqago bíł'ijóóníí yee yíl ch'í'nah áyíłsj; 9 Nohwíí la'íí bíí bíłgo dáłekt'eego nohwaa natsekeesgo bi'odla' bee bijíí nł'éégo ánádaisdlaa. 10 Áik'ehgo hat'íí bigha nohwíí la'íí daanohwitaa n'íí ch'éh ádaahiil'íí n'íí, Jesus daayodłani doo Jews daanlii dahíí ładaile'go ádaakt'iigo Bik'ehgo'ihí'nań nabídaanołtaa? 11 Jesus Christ nohweBik'ehń dážhó bíłgoch'oba'íí bee hasdáhíí'niłgo bíí aldó' da'áik'ehgo hasdálkáhgo dahohiidlaq. 12 Nnee dała'adzaahíí dawa doo

hat'íi daahiłts'ag daná' Bárnabas ła'íi Saul yídaayésts'aa, hago'at'éégo doo Jews daanłiı dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihinań binkááyú godiyıhgo ánágot'ııłıı ła'íi ızisgo áná'ol'ııłıı ánáda'ol'ııł n'íi yaa nadaagolni' lé'e. ¹³ Aał hadaasdziiná' James hadziigo gánniid, Nnee daanołini, shik'íiyú, shídaayełts'áá: ¹⁴ Símeon gánıı ni', Da'ıltsená' doo Jews daanłiı dahíi Bik'ehgo'ihinań bizhi' yee da'okaąhgo hayinııł doleełhıı bigha yaa nyáá lé'e. ¹⁵ Dálełt'eego Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íi yaa nadaagosni'; díi k'ehgo k'e'eshchijı ni', ¹⁶ Díi bikédé'go nádishdaalgo David bich'á'gé' hadaalışchíinihıı nadaant'ángo ánádaashdle', kıh ánágoch'idle' lełhıı k'ehgo; nagohezgo' n'íi dawa nágodisht'ııł, nłt'éégo nnágodish'aal: ¹⁷ Nnee ła'ihıı alđó' Bik'ehgo'ihinań hádaabit'ıı doleełhıı bigha, ła'íi doo Jews daanłiı dahıı shizhi' bee daahojııhıı alđó', niı nohweBik'ehı, díi dawa ánat'ııhi. ¹⁸ Bik'ehgo'ihinań ni'gospdzán ágólzaagé' yushdé' godezt'i'go binasdziidıı yígólşı ni'. ¹⁹ Áı bigha shıı díi k'ehgo shıł dábik'eh, doo Jews daanłiı dahıı Bik'ehgo'ihinań bich'ı' dahnáhiháhıı doo hat'íi bigha bich'ı' nadaagont'og bik'eh da: ²⁰ Díi zhá bee bich'ı' k'eda'uılchii, Beda'okaąhıı nastseedgo nadn'ái yaa hi'niıł n'íi doo daakşaa da, doo nant'ı' nach'ikai da, ła'íi dawahá bize'da'ist'oonıı ła'íi dilihıı alđó' doo daakşaa da. ²¹ Doo ániıná'gé' godezt'i'go kıh nagoznıılıı dawagee hadıń Moses yaa nadaagolni'ıı gólıı, Jews daagodnısinıı bijıı Jews ha'ánáłséh nagoz'aa yune' Moses binaltsoos dawahn nádaahojıı. ²² Nadaal'a'á, ínashood yánazıni, ła'íi ínashood ha'ánáłséhıı dawa bıłgo dabıı bitahyú nnee hádaiheznıłgo Ántiochyú Paul ła'íi Bárnabas yił daides'a'go bıł dádaabik'eh; áık'ehgo Judas, Bársabbas holzéhi ła'íi Silas, ínashood bitahyú nnee ádn nazinihıı: ²³ Naltsoos díi k'ehgo k'e'eshchiiniı yił odais'a': Odlá' bee nohwik'íiyú daandlıni, nadaal'a'á, ła'íi ínashood yánazıni bıłgo, nohwıı doo Jews daanołiı dahıı, Ántiochyú, Sýriayú, Ciliciayú odlá' bee nohwik'íiyú daanołini, Gozhóó, daanohwıłniı. ²⁴ Doo hadıń ágádaabiln'niı da ndi, nohwich'á'gé' ła' yati' yee nanohwinkł'ogo, Cırcumcise ádaanohwı'dılne', ła'íi Jews bich'ı' begoz'aanıı yikısk'eh ádaanołt'ee, daanohwıłniigo nohwiini' nadaidezgeedıı baat'ıdaandzı ni': ²⁵ Áık'ehgo dała'áhiidzaaná' nnee ła' hadaahii'niıł, áı Paul ła'íi Bárnabas, nohwıł daanzhóni, ákú bıł nádaadn'aago daanohwigha nohwıł dádaabik'eh. ²⁶ Díi nneehıı dásdozhá daabi'distseed, Jesus Christ nohweBik'ehı bizhi' bee daabich'ozhiihıı bigha. ²⁷ Áık'ehgo Judas ła'íi Silas díi naltsoosıı bıł daadel'a', dá díi bek'e'eshchijıhıı k'ehgo dabıı nohwıł nadaagodolnih. ²⁸ Holy Spirit ła'íi nohwıı nohwıł dádaabik'eh, doo nohwá nyéé dago, dá díi zhá bee nohwá

ndaagosiit'aa; ²⁹ Beda'okaqahíí nastseedgo nadn'ái yaa hi'niil n'íí, la'íí dil, la'íí dawahá bize'da'istl'ooníí doo daalsaa da, doo nant'í' nach'ikai da aldó': díí bich'á'zhí' ádaanolt'eego nzhqo. Da'ái zhá nohwich'í' k'eda'shiilchíí. ³⁰ Dahdes'a'ná' Ántioch golzee yuyaa okai: ákú hikainá' ínashood da'ádaizlaaná' naltsoosíí yaa daistsooz: ³¹ Bek'e'eshchiiníí daayozhi'ná', áí bee hadag ádaat'eehíí bigha bíl daagozhqo. ³² Judas la'íí Silas, dabíí Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú yakt'i daanliigo, odlá' bee bik'íyú láágo yich'í' yadaakti', la'íí ndzilgo bi'odlá' goleehíí bigha yidag yadaakti' lé'e. ³³ Dét'ihézhí' naháztaqá hik'e odlá' bee bik'íyú nadaal'a'á bich'í' onádaís'a', bíl daagozhqo. ³⁴ Áiná' Silas, Dákú sídaá ndizhqo, nniid. ³⁵ Paul la'íí Bárnabas aldó' Ántiochyú sikee, Bik'ehgo'ihina'na' biyati' yee ilch'ídaago'aahgo la'íí yaa nadaagolni'go, la'ihíí aldó' láágo ágádaat'íí ni'. ³⁶ Da'kwíí hiskaaníí ch'ígóyáá hik'e Paul Bárnabas gáyilni, Noo', t'aaqzhí' nádotaash kíh gozníl n'íyú, Bik'ehgo'ihina'na' biyati' baa nagohiilni' n'íyú, odlá' bee nohwik'íyú baa nanádaanotaa hagosha' ádaat'ee. ³⁷ Bárnabasn John, da'án Mark holzéhi, yíl dikáh hát'íí. ³⁸ Ndi Pauln doo yíl dikáh hát'íí da, dabí'iltse'na' Pamphýliagee bich'á' t'aaqzhí' ádeheltíí ni', doo dayúweh bich'odaaniigo yíl okai da ni'. ³⁹ Áí bigha la', Ch'ík'eh, niiná' la'íí, Dah, niigo yigha díyat'eego lahadit'áh, áí bigha ilk'é'áázh: Bárnabasn Mark bílgo bíl oda'iz'eel, Kýprus golzeeyú; ⁴⁰ Pauln Silas hayiltíigo dahn'áázh, odlá' bee bik'íyú, Bik'ehgo'ihina'na' bílgoch'oba'íí nohwíl daanlií, daabiiniigo. ⁴¹ Áík'ehgo Sýria golzeeyú la'íí Cilícia golzeeyú ínashood ha'ánátséhíí bi'odlá' ndzil hileehíí bigha akú ch'ín'áázh.

16

¹ Áígé' Paul Dérbeyú nanadzaa, Lýstrayú aldó': áígee Jesus yodláni sidaa lé'e, Timothy holzéhi, isdzán odláni Jew nlíni bimaa; áiná' bitaahíí Greek nlií: ² Án Lýstragee la'íí Icóniumgee odlá' bee ilk'íyú daanliiníí nt'éégo baa yadaakti'. ³ Paul Timothy yíl di'aash hat'íigo círcumcise ábíílaa, bitaa Greek nliigo Jews ákú daagolíníí dawa yidaagolshíí bigha. ⁴ Kíh nagoznilyú hikahná' Jerúsalemgee nadaal'a'á la'íí ínashood yánazini begoz'aaníí bá ádaizlaahíí bek'e'eshchini baa daistsooz, yikísk'eh ádaat'ee doleehíí. ⁵ Áík'ehgo ínashood ha'ánátséhíí bi'odlá' ndzil daasilíí, la'íí dajíí biigha bináhíkah lé'e. ⁶ Holy Spirit, Asia biyi' doo Bik'ehgo'ihina'na' biyati' bee yadaakti' da, bílniigo Phrygia la'íí Galátaiyúgo ch'ékai. ⁷ Mýsiayú hikainá' Bithýniayú dikáh nt'éégo Holy Spirit doo hádaabist'íí da. ⁸ Áík'ehgo Mýsiahíí

ch'ékaigo Tróasyú hikai. ⁹ Tl'é'yú Paul bil ch'í'nah ágolzaa: nnee Macedóniagee golíni sizij; án gábilniigo nábokqah, Yushdé', kú Macedóniayú ínáhgo nohwich'onni. ¹⁰ Bil ch'í'nah ágodzaaná' dagoshch'í' Macedóniayú nkáh daaniidzi, yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íi, baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwihni ląá daandzigo. ¹¹ Áík'ehgo Tróasgé' ts'igozdqh Samothráciashí' nohwil dahdez'eeł, iskaą hik'e Neápolisýú nohwil naada'iz'eel; ¹² Áíge' Philíppizhí' ohiikai, áí Macedónia biyi' itisgo kih goznili, Rome yebik'ehi: kú naháataągo da'kwíi hiskaą. ¹³ Jews daagodnłsiníi bijji túnlíni bahgee kih goznilgé' ch'ínkai, ákú náda'ch'okaąah goz'ąą; áígee dinebihgo isdzáné nihikáhíi bich'í' yádaahiilti'ni'. ¹⁴ Isdzán Lydia holzéhi, Thyatíragé' gólíni, nak'ą' lichiiigo dot'izhíi baa nahinihn, Bik'ehgo'ihí'nañ yokaąhn, nohwidezts'ąą: án Bik'ehgo'ihí'nañ bijii ilch'ą' áyílaago Paul áníhíi nł'éégo yidezts'ąą. ¹⁵ Án ła'íi yil naháztaaníi bilgo baptize ádaabi'delzaaná' nádaanohwokaąahgo gánohwiłni, NohweBik'ehñ da'anii yodlaągo daashidołniyyúgo, shigowayú nahísółtaą. Dayúweh yushdé' daanohwihniyyú ohiikai. ¹⁶ Náda'ch'okaąah goz'ąayú hiikaahná' it'eedn, ch'iidn biyi' goliigo o'iiñ, biyisnahíi zhaali yá ágole'ń nohwaa nyáá: ¹⁷ Án Paul ła'íi nohwíi nohwiké' naghaa, dilwoshgo gáníigo, Díi nneehíi Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú at'éhi bánada'iziidíi ádaat'ee, hago'at'éégo hasdách'igháhíi yaa nohwil nadaagolni'i. ¹⁸ Da'ágánát'ijlgo ląągo iskaą. Ái Paul yik'etsézdjidgo t'ąązhí' adzaago spirit ncho'íi gáyihni, Jesus Christ bizhi'íi bee gánikdishni, Biyi'gé' hannáh. Áík'ehgo dagoshch'í' hayáá. ¹⁹ Biyisnahíi zhaali yá ádaile' n'íi bich'ą' ásdjidgo yídaagolsjdná' Paul ła'íi Silas yil ndaazdeelgo na'hinih goz'ąayú nadaant'án biyahzhí' ndaideshood, ²⁰ Áíge' nant'ánchañ daanliiníi yaa yil hikaigo gádaayihni, Díi nneehíi, Jews daanlíni, kú nadaagont'ogo nadaago'aa, ²¹ Bi'at'e'íi nohwíi Romans daandlíni nádaagodiit'aago doo nohwá goz'ąą dahíi yee ilch'ídaago'aah, áí bikísk'eh ádaant'eego doo nohwá goz'ąą da. ²² Áíge' nnee ląągo dała'adzaahíi bik'i dahishjeed; áíge' nadaant'aahíi Paul ła'íi Silas bidiyagé' baa nadaihezdzi'zná' habída'ıltsaasgo bá ndaagoz'ąą. ²³ Aasinilíi nádaabinestsazná' ha'áná'ilka' yuñe' ha'ádaabisdeel, bena'igęsé nai'nili gádaayihniigo, Nł'éégo binádaadn'ij: ²⁴ Ágábilniihíi bighą da'ihni'yú ha'áná'ilka' yuñe' da'obiláá, bikee o'i'án yuñe' odaadés'eezgo ádaabizlaago doo nahi'naa da. ²⁵ Áíge' tl'é'is'ahyú Paul ła'íi Silas Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaąahgo ła'íi ya'ahédaanzigo da'do'aalgo ha'áshijeedíi daabidezts'ąą lę'e.

26 Dágosile ni' godihes'naago, ha'áná'ilka'á biká' goz'aanii dihes'naago dagoshch'i' dáádítłh dawa ch'ída'ezkęęz, ła'í besh hishbizhí bełdaahestł'óó n'íi k'eda'os'nah. 27 Bena'igęsę nai'nili' ch'ínádzidná' ha'áná'ilka'á bidáádítłh ch'ída'astąągo yo'łłgo ha'áshijeedí hahizkłł ła' nzięgo besh be'idiltłshé hayiidzięzgo idizildee niizii. 28 Áiná' Paul nádidilghaazhgo gáníi, Iní'dólłh hela': daanohwigha t'ah kú naháatąą. 29 Bena'igęsę nai'nili', Kę' shaa noł'aa, niigo ha'alwod, áiná' tsidolyizgo dithidná' Paul ła'í Silas yiyahzhi' nágo', 30 Áigé' yił ch'ékainá' gádaayilłii, Hago ashłéhgo hasdáshidilteeh? 31 Gádaabiłłii, Jesus Christ nohweBik'ehł hondłąąyúgo hasdáníłteeh, ła'í bił nahántaanihíi áldó'. 32 Áigee án ła'í yił naháztaanihíi dawa Bik'ehgo'ih'i'nań biyati' bee yich'i' yádaakti'. 33 Da'ái bitł'é' bińida'desłłhgee bá tádaizgiz; áigé' dagoshch'i' án ła'í yił naháztaani' dawa baptize ádaabi'deszaa. 34 Bigowąyú yił onákaiyú yá da'dezné', áigé' án ła'í yił naháztaani' dawa Bik'ehgo'ih'i'nań daayosdłąądhíi bighą bił daagozhóę lę'e. 35 Got'łł gozłłina' nant'án iké'gee sińilíi aasińilíi akú odes'a', Nęeehíi ch'ínánót'aash, daaniigo. 36 Bena'igęsę nai'nili' ádaanihíi Paul yił nagosni' gáníigo, Nant'án iké'gee sińilíi inł'a', ch'ínánót'aashgo: áik'ehgo ch'ínól'aashgo nohwił gozhóęgo nádok't'aash. 37 Áiná' Paul gábiłłii, Nohwíi Romans ndłłni dá doo nohwaa yá'iti'é nnee bińáál nohwída'ashtłizh, ha'áná'ilka' yune' ha'ádaanohwisdeel; ya' k'adíi dánant'ł'é' ch'ínánohwiléé née? Dah; dabíi kú nókáhgo ch'ídaanohwinoléé. 38 Aasińilíi díi yati'íi nant'án iké'gee sińilíi yił nadaagosni': ái Paul ła'í Silas Romans daanliini' yídaagokłłidná' ndaaldzid. 39 Áik'ehgo akú hikaigo nł't'éęgo yich'i' hanádaasdziiná' ch'ínádaabizlaago, Kłł gozłłigé' ch'ínól'aash, daabiłłii. 40 Áik'ehgo ha'áná'ilka'gé' ch'ínát'aazh, áigé' Lydia bigowąyú ó'áázł: odlą' bee bik'íyú daanliini' daayo'łłina' yidag yádaakti'ná' onát'aazł.

17

1 Áigé' Amphípolisyú ła'í Apollóniyú ch'ékainá' Thessalonícayú nanákai, akú Jews ha'ánátséh goz'ąą lę'e: 2 Ákone' Paul ha'ayáá, da'át'łłhíi k'ehgo, áigee Jews daagodnłsiníi bijłł Bik'ehgo'ih'i'nań biyati' bek'e'eshchiini' yaa yándaaltihgo taadn godilzłł. 3 Christ biniigodelzaaná' daztsąągé' naadiidzaahíi dábił'ehyú adzaa, daayilłniigo nł't'éęgo ch'í'nah ádaayłsigo yaa yádaakti'; áigé' gádaayilłii, Díi Jesus baa nohwił nagosni'ń Christ nłłi. 4 Áik'ehgo ła' da'osdłąądgo Paul ła'í Silas yłłhikai; Greeks daagodnłsini' łąągo, isdzané itisyú nandeehíi doo alch'idé áldó' ádaadzaa da. 5 Áiná' Jews daanłłni da'olch'łłidgo nnee nchę'go nadaakaihíi

dała'ádaizlaago nnee áígee daagolíníí yíl daagołkizh, Jason bigową ch'ída'isdzjiz, Paul ła'íí Silas nnee dała'adzaahíí bich'í' ch'ídaanendzood daanzigo. ⁶ Doo hwaa da yídaagołsjiđná' Jasongo ła'íí odlą' bee ilk'íyú daanlíni aldó' ła' biłgo nadaant'án bidázhj' ndaineyood, daadilwoshgo gádaaniiná', Díí nneehíí ni'gosdzán biká' dahot'éhé daagołkizhgo na'aash n'íí kú n'áázhgo, ⁷ Jason k'íyó'níí lẹ'e: nant'án ła'ihíí nlii, Jesus holzéhi, daaniigo, áí dawa Caesar yegos'aaníí doo yikisk'eh ádaat'ee da. ⁸ Nnee dała'adzaahíí ła'íí nant'án daanliiníí díí daidezts'aqaná' doo bił dábik'eh da. ⁹ Jason ła'ihíí biłgo idánada'hes'nílná' nańdaabines'jíd. ¹⁰ Odlą' bee ilk'íyú daanliiníí t'é'yú Paul ła'íí Silas Beréayú odais'a': ákú n'áázhná' Jews ha'ánátséh goz'aq yune' ha'a'áázh. ¹¹ Jews áígee daagolíníí Jews Thessalonícagee daagolíníí bitisgo nłt'éégo natsídaakees lẹ'e, Jesus baa na'goni'íí dážhó hádaat'jigo nádaidnne'go Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí dajjii biigha yitah daadéz'jigo daayozhíí lẹ'e, Jesus baa na'goni'íí da'anii shi daanzigo. ¹² Áí bighą ląągo da'osdlaqad; isdzané Greeks daanlíni itisyú nandeehíí doo ałch'idé da, nnee aldó' ląągo da'osdlaqad. ¹³ Áíná' Thessalonícagé' Jews daanlíni Beréagee Paul Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee yałti'íí yídaagołsjiđgo, ákú náńtsąągo, Beréagee daagolíníí yíl daagoshkizh lẹ'e. ¹⁴ Áík'ehgo odlą' bee ilk'íyú daanlíni dagoshch'í' Paul túnteel bich'í'go odais'a': Silas ła'íí Timothy da'áígee sikeená'. ¹⁵ Paul yíl okaihíí Áthenszhí' yíl niikai: t'aqzhí' nádesht'aazhná' Paul gábiłnii, Silas ła'íí Timothy dagoshch'í' shaa no'aash le'gá shá biłdołnii. ¹⁶ Paul Áthensgee biba' sidaaná' beda'aszaahíí bich'í' da'ch'okąąhíí dážhó ląągo yo'jigo biyi'siziiníí doo bił gozhóq da. ¹⁷ Áík'ehgo Jews ha'ánátséh goz'aq yune' Jews daanlíni ła'íí nnee daagodnłsini yíl łahada'dit'áh, ła'íí na'inih nagoz'aqyú dajjii biigha nákaahíí aldó' yíl łahada'dit'áh. ¹⁸ Igoyą' yaa nakaihíí, ła' Epicuréans daaholzéhi, ła'íí Stóics daaholzéhi baa hikai. Ła' gádaanii, Díí bizaagolánihií ląą hat'íí niih? Ła'ihíí, Bich'í' da'ch'okąąhíí doo bigózi dahi yaa nagolni' ngonolnii, daanii, Jesus yaa nagolni' ła'íí nanezna'íí naadiikáhíí yaa nagolni'híí bighą. ¹⁹ Daabiłtsoodgo dahisk'id Areópagus golzeeyú yíl hikai gádaayilniigo, Áníidégo ilch'ígót'aahíí baa nohwil nagolni'. ²⁰ Hat'ííshí doo bigózi dahi baa nagolni'go da'nts'ag: áí bídaagonłzi hádaahiit'jii. ²¹ (Athensgee dasa' daagolíníí ła'íí nzaadgé' daagoljii n'íí dawa daazhógo na'goni' aníidéhíí yaa nadaagolni'go dagohíí yídaayésts'aągo naháztąą.) ²² Paul dahisk'idgé' Mars golzeeyú sizijgo gáníí, Athensgee daagonolni, dážhó nohwil daagodiyih ląągo bigosłsjiđ. ²³ Hishgaalyú dawahá daaholąąhíí

daanesh'íí, la'íí da'olkaqahgee DILZINI DOO BÍGÓZÍNI BICH'I' golzeego k'e'eshchiiníí hish'íí ni'. Áík'ehgo daaholkaqahíí doo bídaagonoŋsi dahíí baa nohwił nagoshni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań ni'gosdzán la'íí dawahá biká' daagolíníí áyílaahn yaaká'yú la'íí ni'gosdzán biłgo yeBik'ehń nliigo da'ch'okaqah nagoz'aaníí nnee áyílaahíí doo yiyi' golíí da. ²⁵ Doo hat'íí yídn nlii dahíí bigha dawahá nnee ádaizlaahíí doo bee daach'okaqah da, dabíí nnee dawa ihí'naahíí, nádidzohíí la'íí dawahá yá ágótsihíí bigha. ²⁶ Nnee dała'á bich'á'gé' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'ni'ni'gosdzán biká' dahot'éhé gólíigo yá áyílaa, la'íí hazhí' daahinaahíí la'íí hayú daagolíníí yá ngon'áá; ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yiká daadéz'íí doleełhíí bigha, baa deshaał daanzigo, dat'éé ndi dała'á ntíigo doo nohwich'á' nzaadyú gólíni at'éé da, ²⁸ Bee daahin'naa, la'íí bee nadaahiikai, la'íí binkááyú daagondlii; nohwitahgé' biyati' nzhónihíí la' gádaaniihíí k'ehgo, Nohwíí da'anii bichagháshé daandlii. ²⁹ Nohwíí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandliigo, nnee dábiini'ihíí yee Bik'ehgo'ihí'nań ádaile', óodo dagohíí béshligaií, tséeta bee nkt'éégo be'ilzaahíí áyílaahíí k'ehgo doo baa natsídaahiikes da le'. ³⁰ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo yídaagoŋsi daná' binchq'íí doo yinel'íí da ni': ndi k'adíí Bik'ehgo'ihí'nań nnee dahot'éhé gádaayihniigo bá ndaagoz'aq, Nohwinchq'íí bich'á'yúgo ádaalne': ³¹ Nnee háyiltíiníí ni'gosdzán biká' nnee dávik'ehgo yaa yaakti' doleełgo la'a jii ngon'ááhíí bigha; áí da'anii ágodoniihíí da'ái nnee daztsaqagé' náyihil'na'íí bee nnee dawa yígótsigo áyílaa. ³² Nanezna'íí naadiikáhíí yaa da'dezts'aqaná' la' baa daadloh lé'e; la'íí, Baa nohwił nanagolní' ndi at'éé, daanii lé'e. ³³ Áík'ehgo áigé' Paul ch'ínyáá. ³⁴ Nnee la' bíhikaigo da'osdlaqad: Dionýsius, Areópagite nliini, la'íí isdzán Dámaris holzéhi, la'ihíí biłgo ałdó'.

18

¹ Díí bikédé'go Paul Áthensgé' dahnyaago Córinthgee nyáá. ² Áígee Áquila, Jew nliini, Póntusgé' gólíni yaa nyáá, áí bi'aad Priscilla biłgo da'ánihí Italygé' n'áázh, (Jews daanlíni Romegee daagolíníí, Daanohwigha ch'ínólkáh, niigo Cláudius ngon'ááhíí bigha,) áík'ehgo Paul yaa nyáá. ³ Paul ałdó' gowaqolgai ágole'íí nliigo yił daagolíigo yił nada'iziid lé'e: (ái gowaqolgai ádaile'íí daandlii.) ⁴ Jews daagodnksiníí bijii dawahn ha'ánálséh goz'aq yuñe' Paul Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni yich'í' yánádaaltihgo biini' yá ádaagozlaa. ⁵ Silas la'íí Timothy Macedóniagé' n'áázhná' Paul dá yaakti' nt'éé, Jesus, Christ nlii, niigo Jews daanlíni yil nadaagolní'. ⁶ Jews daanlíni doo hádaabit'íí dahíí bigha dénchq'égo bidázhí' yádaakti'ná' Paul bidiyagé' yiłháalgo gádaabiłnii, Dáhaago ádaałdzaa lé'eyúgo

dánohwíí nadaanohwinkt'og; shíí doo nashinkt'og da: kodé' godezt'i'go doo Jews daanlii dahíí bich'í' dahdisháh.

⁷ Áíge' dahnyaago nnee Jústus holzéhi, Bik'ehgo'ihinañ yokaqhñ, bigowayú óyáá; áí gowaquíí Jews ha'ánátséh goz'aaní dábit'ahgé' goz'aa lé'e.

⁸ Crípus, Jews ha'ánátséh yinant'a' nlini, yil naháztaaní dawa Jesus daayosdlaaq; la'íí Córinthgee daagolíníí Paul biyati' daidezts'aaná' da'osdlaaqdo baptize ádaasaa.

⁹ Áíge' t'é'yú Jesus Paul bil ch'í'nah ágólaago gábilñii, Doo néndzid da, yáñti', doo t'aazhi' ánt'éé da: ¹⁰ Shíí nil nshliigo nnee doo la' nni'dolñih at'éé da: dzaagee shichagháshé láago daagolíí.

¹¹ Áík'ehgo áígee golíigo daládn legodzaagé' gostán dahitaa, nnee bitahyú Bik'ehgo'ihinañ biyati' yee ich'igo'aah lé'e.

¹² Áíge' Akéyagee Gállio nant'an nliiná' Jews daanlíni ledikaigo Paul yich'í' nanakíí, áík'ehgo yáná'itihéyú yil hikai, ¹³ Gádaaniigo, Díí nneehñ begoz'aaní doo yikísk'eh at'éé dago, Bik'ehgo'ihinañ daayokaqahgo nnee biini' yá ádaagoléh.

¹⁴ Paul k'ad hadziih nt'éégo Gállio Jews gádaayihñii, Nch'ogó ánágot'íí dagohíí nyeyú ádzaahíí baa yádaakti'yúgo nohwíyést's'áago dávik'eh doleel ni', Jews daanoñni: ¹⁵ Áíná' yati', hizhíí la'íí benagosol'aaní zhá baa lahada'dolt'áhíí bighayúgo, dánohwíí nadaanohwinkt'og; shíí díí k'ehgo ágot'eehíí doo baa yashti' at'éé da.

¹⁶ Áík'ehgo yáná'itihégé' ch'iyineñyood.

¹⁷ Greeks daanlíni dawa Sósthenees, Jews ha'ánátséhíí yinant'a', yil ndaazdéelgo yánáltihíí dahnándaahíí bádngée nyída'ashtlzh. Gállio ánágot'íídíí doo yich'í' zhinéé át'éé da ni'.

¹⁸ Díí bikédé'go Paul da'áígee sidaago nzaad ogoyáá, áíge' odlá' bee bik'íiyú daanlíni yich'á' bil o'í'éel Síriayú, Priscilla la'íí Áquila bilgo; Cenchréagee bitsizil yilshéeg: godnksigo ngon'áá n'íí bigha.

¹⁹ Áíge' Éphesusyú hikai, áígee Priscilla la'íí Áquila sikeená' yich'á' óyáá: áíná' bíihíí Jews ha'ánátséh goz'aa yune' oyáago Jews daanlíni yich'í' yádaakti' lé'e.

²⁰ Da'anahzhi' síndaa, daabilñiiná', Dah, niigo, ²¹ Yich'á' dahnánásdzaa, gáyihniigo, Okaaqahgo da'idayú dázhó disháh hást'íí, Jerúsalemyú: Bik'ehgo'ihinañ hát'íiyúgo nohwaa nádishdáát.

Áík'ehgo Éphesusgé' bil oná'í'éel.

²² Caesaréayú bil na'n'éelná' ínashood ha'ánátséh yúdag óyáago dét'ihézhí' yil yádaakti' lé'e, áíge' yagi Antiochyú onanázaa.

²³ Dét'ih ákú sidaa hik'e dahnaadiidzaa, lahyúgo onanázaaago Galátia la'íí Phrygia golzeeyú ch'ínyáá, ínashood dawa bi'odla' nldzil ánádaidle'go.

²⁴ Jew nlini, Apóllós holzéhi, Alexándriayú gólíni, Éphesusyú nyáá; dázhó nt'éégo yahti', Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníí nt'éégo yígótsi.

²⁵ NohweBik'ehñ bikísk'eh ch'ogaahíí nt'éégo baa bil ch'ígot'áni; bijíí yune'

dilt'igo, dawahn nohweBik'ehń yaa yałti'go ilch'ígó'aah l'é'e, John baptize ábi'delzaahíi zhá yígótsi ndi. ²⁶ Áń Jews ha'ánátséh goz'ąą yuńe' doo biini' hah dago yałti' nkegonyaa; Priscilla la'íi Áquila daabidezts'aąńá' dasádneyú yił okaigo Bik'ehgo'ihí'ńań bikísk'eh ch'ogaahíi nł'éeego doo hidziih dago bił ch'ídaago'aah l'é'e. ²⁷ Akéyayú shił ido'eel nzińá' odlá' bee bik'íyú daanlíni, Apółłos akú deyaa, ndaadołteeh le'gá, daayihniigo inashood Akéyagee daagolíníi yich'í' k'eda'ashchij: akú nyáána' inashood ilgoch'oba'íi bee da'osdlaądíi nł'éeego yich'onii l'é'e. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'ńań biyati' bek'e'eshchiiníi bee Jesus, Christ nlii, bił ch'í'nah ádaayiksigo nnee bińáál Jews daanliiníi yił lahada'dit'áhgo biini' yá ádaagozlaa.

19

¹ Apółłos Córinthgee sidaaná' Paul ni' bidazhinéego ch'ínyáago Éphesusyú nyáá; akú inashood la' yaa nyáago, ² Gádaayihni, Ya' Holy Spirit bee nohwaa daagost'ąą lánée da'osodlaądná'? Gádaanii, Dah, Holy Spirit nliiníi doo hwaa baat'ídaandzi da. ³ Paul gáyihni, Hat'íiřa' bikísk'eh baptize ádaanohwi'deszaa láą? John ilch'ígó'aahíi bikísk'eh, daanii. ⁴ Paul gánádo'niid, John, Nohwinch'ó'íi bich'á'zhí' ádaañe'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo nnee baptize ádaile' ni', Shiké'gé' hígháhíi, Jesus holzéhi, daahodlaą, daayihniigo. ⁵ Díi daidezts'aąńá' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee baptize ádaabi'deszaa. ⁶ Áíge' Paul biká' ndaadesniigo Holy Spirit bee baa daagodest'ąągo yati' la'i yee yádaakti', la'íi Bik'ehgo'ihí'ńań binkááyú yádaakti' l'é'e. ⁷ Nnee nakits'adah shi hilt'ee l'é'e. ⁸ Áíge' Paul Jews ha'ánátséh goz'ąą yuńe' onadáhgo doo biini' hah dago yałti'go taagi dahitąą, Bik'ehgo'ihí'ńań bilakt'áhgee begoz'aaníi yaa yałti'go la' biini' yá ádaagozlaa. ⁹ Áiná' la' t'ąązhí' na'ádi'nilgo doo da'odlaą da l'é'e, ái dała'at'ééhíi bińáál Jesus bikísk'eh da'ch'okahíi nch'og'go yaa yádaakti', ái bigha Paul, inashood bilgo, yich'á' dahdikaigo, Tyránnus holzéhi bida'oltag yuńe' dajji biigha ilch'í' yánádaaltih. ¹⁰ Díi k'ehgo ádaat'ijigo naki legodzaa; áik'ehgo Asia biyi' daagolíníi dawa, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni Jesus nohweBik'ehń biyati' daidezts'ąą. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'ńań Paul binkááyú izisgo ána'ol'ijihí doo hwaa hit'ij dahi ye'ánát'ij: ¹² Bąąyo dagohíi itil sitzoozé Paul bich'á'gé' daanezgaihíi bich'í' onádaach'iniil, áik'ehgo kah yaa nakaihíi nádaabi'dilziih, la'íi nnee spirits nch'og'i biyi' daagolji n'íi hahikáh. ¹³ La' Jews daanlíni dá nakai nt'éhi nnee biyi'gé' spirits nch'og'i hadainiyoodíi daanlíni, Jesus nohweBik'ehń bizhi' yee ádaaniigo spirits nch'og'íi hadainiyood daanzigo gádaayihni, Jesus, Paul yaa yałti'ihí,

bee ná ngoni'áá. ¹⁴ Jews bi'okaqah yedaabik'ehi yánant'a'i, Sceva holzéhi, biye'ke gosts'idihíí ádaat'iid lé'e. ¹⁵ Áiná' spirit nchq'i gádaabiñii, Jesus bígonsi, Paul áldó' bígonsi; nohwíí hadn'ádaakt'ii shí? ¹⁶ Nnee spirit nchq'i biyi' golínihií nnee gosts'idi yich'í' yaahilwodgo dawa yich'í' dahnadilwo'go yitis silii, áík'ehgo gowaagé' dádaalichiigo biní'da'deznihgo ch'ínkíí. ¹⁷ Éphesusgee daagolíníí, Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni díí yídaagoksíidná' dawa tsídaadesyiz lé'e; áík'ehgo Jesus nohweBik'ehñ bizhi' nnee dawa daidnksí nkegonyaa. ¹⁸ Nnee láágo da'osdlaadíí neheskaigo nchq'go ánádaat'íí n'íí yaa nadaagolní'. ¹⁹ Bena'ch'aahíí ye'ánádaat'íí n'íí la' binaltsoos dała'ádaizlaago nnee dawa bináál daidnliid: áí da'izliihíí daayohtag hik'e zhaali béshligaihií ashldadin doo náhóltagyú da'izlíni lé'e. ²⁰ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dayúweh bínágodaałgo itisgo at'éé silii. ²¹ Díí ánágot'íidíí bikédé'go Holy Spirit bik'ehgo Paul Jerúsalemyú déyáágo Macedóniayú la'íí Akéyayú ch'idishaal nziigo gáníí, Ákú déyááhíí bikédé'go Romeyú áldó' dishaal. ²² Áígé' bich'odaanihií naki, Timótheus la'íí Erástus Macedóniayú odes'a'; bíí Asiayú dét'ihézhí' sidaa lé'e. ²³ Áiná' Jesus bikisk'eh da'ch'okaqahíí nnee dénchq'go yaa hago'áá nkegonyaa. ²⁴ La' nnee Demétrius holzéhi, béshligaihií yitsidi nlíni, kñ biyi' Diána daach'okaqahíí béshligai bee be'ilzaago áile'i, án béshligai daayitsidíí láágo yich'í' nadaahi'niil lé'e; ²⁵ Án áí nnee la'íí da'ágát'éégo binasdziidíí bílgo dała'áyíllaago gádaayiñii, Shik'isyú, díí nada'idziidíí bich'á'gé' ízisgo da'it'ííhií bídaagonksí. ²⁶ Díí daal'ii la'íí daadohts'ag, Dawahá bich'í' da'ch'okaqahíí nnee ádaile'íí doo bich'í' da'ch'okaqah bik'eh da, niigo Paul, nnee láágo biini' yá ádaagozlaago nohwich'á'yúgo ádaadzaa, doo dá Éphesus zhá da, Asia biyi' dák'azhá dahot'éhé áldó': ²⁷ Díí nohwinasdziidíí nohwich'á' daayilchqo; doo áí zhá da, ndi Diána, isdzán bich'í' daach'okaqahíí ízisgo at'éhi, kñ biyi' daach'okaqahíí doo ílíí da hileeh, áí Asia dahot'éhé la'íí ni'goszán biká' nnee dawa daabokaqah n'íí bich'á'gé' ízisgo gos'ánihií bech'ígowáh doleeł. ²⁸ Díí daidezts'aqaná díyat'eego bádaagozhchíidgo nádaadidilghaazh, Éphesusgee daagolíníí daayokaqahíí, Diána holzéhi, ízisgo at'éhi nlíni at'éé, daaniigo. ²⁹ Áík'ehgo kñ goznilgee godikish gozliigo, dała'ánách'it'ííh goz'áá yune' nádnkíí, Paul yil nakaihi Gáius la'íí Aristárkus, Macedóniagé' daagolíni, ákóne' odaideshoodgo. ³⁰ Paul nnee láágo dała'adzaahíí bitahyú digháh hát'íí ndi yil nakaihií, Dah, daabiñii. ³¹ Asiagee nant'án, Paul bit'eké daanlíni, áldó' bich'í' o'il'a', Dała'ánách'it'ííh goz'áá yune'

donah hela', daabiñiigo nádaabokaqah. ³² Nñee la' kogo ádaañiiná' la'íi lahgo ádaañii: áígee godikish; hat'íi bigha dała'ádaach'idzaahíi la' doo yídaagolsjíd da lé'e. ³³ Nñee la' Alexánder holzéhi, Jews daanlíni, Nohwá hadziih, daabiñiigo ádnyú nadaabizlqos. Án na'ígizh, nñee yich'í, Jews daanlíni bá yashti' nzigo. ³⁴ Ndi Jew nliigo yídaagolsjídna' dála't'ohe, Éphesusgee daagolíni daayokaqahíi, Diána holzéhi, ízisgo at'éhi nliini at'éé, daañiigo daadilwoshgo nakidn ledihikeez. ³⁵ Áíge' kih goznilií begoz'aanú yek'e'eshchini nñee dała'at'éehíi, Doo hago'aa da, yihñiidná' gádaayihñii, Éphesusgee daagonolíni, díi kih goznilgee daagolínií, Diána, ízisgo at'éhi, daayokaqahgo hadn doo yígótsj da? La'íi be'ilzaahíi Júpiter bich'á'gé' naltó'íi daayokaqahgo áldó' hadn doo yígótsj da? ³⁶ Díi doo da'anii da doo hadn ñii le' at'éé dahíi bigha doo daagonolch'aad dago dávik'eh, doo nats'ikees dahíi doo ádaakt'j da. ³⁷ Díi nñee kú daanenoyoodíi dilzihgo nagoz'aanú doo dailchqoh da, la'íi isdzán be'ilzaahi daahohiikaqahíi doo nchq'go yaa yádaakti' da. ³⁸ Áík'ehgo Demétrius la'íi da'itsidi yil nada'iziidií dahadn yaa yádaakti'go hádaat'jyúgo, yáná'itihé ch'í'otq, la'íi aayádaakti'íi gólj, akú laa yádaakti' dávik'eh. ³⁹ Dayúweh la' hádaakt'jyúgo nñee yándaaltihíi ilch'í' hilñéh ndi at'éé. ⁴⁰ Díi jji be'ánágot'jdhíi bigha nohwaa yáda'iti' ngolñii, hat'íi baa daagonch'aadihíi doo la' da. ⁴¹ Díi yee gánñiidná' nñee dała'at'éehíi, Nádaadokáh, yihñiid.

20

¹ Godikish n'íi aqahná', Paul ínashood yushdé' daayihñiidná' yinádaadezhchid, áíge' yich'á' Macedóniyú dah nadiidzaa, ² Macedónia biyi' daagolínií yitaaghaago yidag yádaakti'ná' Greeceyú nyáá. ³ Akú taagi bedahitq. Jews daanlíni benadaago'aaná' Sýriayú bił naadez'eel nt'éégo Macedóniyúgo ch'ínánóshdáh nzj lé'e. ⁴ Sópater Beréagé' gólíni, Aristárus la'íi Secúndus, Thessalonícagé' daagolíni; Gáius, Dérbegé' gólíni, la'íi Timótheus; Tíkakus la'íi Tróphimus, Asiagé' daagolíni, aí dawa yil deskai. ⁵ Ái Tróasyú okaigo áígee nohwiba' naháztaq lé'e. ⁶ Bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daahi'daq ni', áíge' Philíppigé' Tróaszhi' ashla'i nohwee daizkq nohwil dah'o'olgo; áígee naháataqgo gots'idi nohwee daizkq. ⁷ Godilzinií bijji inashood da'okaqahgo da'iyáago dała'adzaaná' Paul iskq dahnádishdáh nzigo dá yil yádaakti'go t'é'is'ah. ⁸ Dá'ík'ehyú dahnágost'qayú dała'adzaa yuné' ik'ah kq'i láqgo daadilth' lé'e. ⁹ Akú nñee áni nagháhi Éútikus holzéhi biká'got'íné daadentáqgee dahsdaago iilhaazh: Paul dá yakti' nt'éégo nñeehíi gódah ch'inenlól, aí taagi

nágost'aagé' lé'e, áigé' daztsaago nádainłtji lé'e. ¹⁰ Áík'ehgo Paul gódaħ ch'ínyáago hayaa adzaago yinazhchidná' gánii, Doo hago nohwil ádaagot'ee da le'; t'ah hínaa. ¹¹ Paul wáyúdag onádzaaná' bán yehesdlaadgo da'iyáá, áigé' yił ilch'i' yánadaalti'go nzaad ogoyáá gost'iłdzhi', áigé' yich'á' dahnadiidzaa. ¹² Nnee ániı nagháhá gódaħ ch'inenłóol n'ii hínaago yił onákai, dázho bil daagozhógo. ¹³ Paul dab'iłtsé tsina'eelii si'ayú nkaigé' Ássosyú nohwil da'des'eel, ákú nkaigo Paul tsina'eelii yiyi' dahndáah doleel, daandzigo: Paul dáni' ákú higháhgo ngonłch'iihii bigha. ¹⁴ Ássosgee nohwaa nyáána' tsina'eelii yeh hiyáago Mityléneyú bil nohwil da'iz'eel. ¹⁵ Áigé' nohwil dahna'iz'eelgo iskaą hik'e Chíos ba'ashhahyú nohwil ch'ida'iz'eel; áigé' iskaą hik'e Sámosyú nohwil nada'iz'eel, áigé' Trogylliumgee déł'ih naháataą; iskaą hik'e Milétusyú nohwil nada'iz'eel. ¹⁶ Paul Asiahii biyi' doo nzaad begodigháh dahii bigha Éphesus bitis bil ch'ida'i'eelgo ngon'áá: dabik'ehyúgo Péntecost-hii bijji Jerúsalemyú dáħah hikáhii bigha. ¹⁷ Paul Milétusyú sidaago Éphesusyú inashood yánazini, Kú nółkáh, daabilniigo o'ila'. ¹⁸ Ákú hikainá' gádaayihii, Da'ıltsé Asiagee níyáágé' godezt'i'go dawahn hago'at'éego nohwitahyú gonshii n'ii bidaagonłsi, ¹⁹ Dá shaa goch'oba'go, lahgee shináá túnalıına' Jews daanłni shenadaago'aahii bee shich'i' nagont'ogo Bik'ehgo'ihinań bá na'isiid ni': ²⁰ Dawahá nohwá nzhoonii doo la' t'aązhi' ánsi dago baa nohwil nadaagoshni'go nohwil ch'i'nah ashłaa ni', dała'ánadaakt'iiyú la'ii daagotahyú, ²¹ Jews la'ii Greeks daanłni, Nohwinch'ii bich'á'zhi'go ádaahne'ná' Bik'ehgo'ihinań bich'i'go ádaahneh, la'ii Jesus Christ nohweBik'ehń daaholdlaągo bada'ohii, dishniigo baa bil nadaagoshni' n'ii aldo' bidaagonłsi. ²² Áík'ehgo k'adiı Holy Spirit nashihılmaa'go Jerúsalemyú nádésdzá, ákú shidáhyú goz'aą doleekii doo bigonsi da: ²³ Ndihiı ha'ánshteeħ la'ii shiniigonł'éé doleekii shiba' goz'aągo Holy Spirit shił nanágonih, kih nagoznilyú nashaayú. ²⁴ Áiná' áı doo shił hago'at'éé da, shi'ihina'ii doo shił ilii da, shił gozhógo shinasdziid łashlé zhá hásht'ii, la'ii yati' Jesus nohweBik'ehń shaa yiné'ii Bik'ehgo'ihinań bil goch'oba'ii nł'éego baa na'goni'ii aął baa nagoshni'go hasht'ii. ²⁵ Nohwiı nohwitahyú Bik'ehgo'ihinań bilałt'áhgee bego'zanii baa nagoshni'go nashaa n'ii doo nádaashołtséh dahii bigonsi. ²⁶ Áík'ehgo diı jii gádaanoħwiłdishniı, Doo da'dołts'ag daná', ch'a'onesołdeeyúgo doo hat'ii nashinołt'og da. ²⁷ Doo la' t'aązhi' ánsi dago Bik'ehgo'ihinań nohwá ngon'áanii dawa

baa nohwil nadaagosisni'hií bigha. ²⁸ Ádaa daagonoɔdzaa, la'ii inashood dawa bá daagonoɔsaa, Bik'ehgo'ihina'na' daayokaahgo ha'ána'séhíí dabíí bidil yee yist'iidíí Bik'ehgo'ihina'na' bá da'domé'; áí bináadael'íggo Holy Spirit ádaanohwizlaa. ²⁹ Díí bígonsi, nohwich'á' dahdiyaahíí bikédé'go nnee ba'cho bégodzidi ga'ádaat'éhi nohwitahyú híkáhgo inashood ndi k'izédaidihiniil doleeł. ³⁰ Nohwíí nohwitahyú ndi nnee la' yati' doo da'anii dahíí yee yádaakti' nkegoniigháh, inashood daanlíni bich'á'zhí' yaa da'niigo, bíigo bikisk'eh dahikáh doleeł. ³¹ Áí bigha ádaa daagonoɔdzaa, t'é' biigha la'ii jii biigha dá godezt'i' nt'éégo taagi legodzaazhí' shinaá túnálijiná' dała'á nołtjigo nohwil ch'igonsh'aah n'ii bináadaałniih. ³² K'adíí, shik'íiyú, Bik'ehgo'ihina'na' la'ii biyati' bilgoch'oba'ii baa nohwinshniil, áí yati'ii daanołdzilgo ádaanohwile', la'ii Bik'ehgo'ihina'na' báhadaadeszaahíí bitahyú nohwíyée doleełíí nohwaa yiné'go yinel'aa. ³³ Béshligaihií, óodo, dagohíí diyágé la' daabiyééhíí doo ádá hást'ii da. ³⁴ Nohwíí bídaagonoɔsi, dashíí ídee hinsh'naa ni', la'ii bil nashkaihií dawahá bá ádaagonsi ni'. ³⁵ Díí k'ehgo nada'oksiidgo doo daanłdzil dahíí bich'odaaniigo dávik'eh nohwil ch'ina'nah ashlaa, la'ii Jesus nohweBik'ehni gáníí n'ii bináadaałniihgo nohwil ch'igonsh'aah ni', Dahadn hat'ii kaa yiné'yúgo áí doo dá baa gozhógo da, áiná' dahadn hat'ii baa ch'iné'yúgo, áí zhá itisgo baa gozhógo. ³⁶ Díí aał yee yałti'na' hilzhiizhgo dawa yił da'oskaad. ³⁷ Dawa daachagná' Paul yinádaazhchidgo daazts'os, ³⁸ Doo nádaashołtséh da, nihií bigha itisgo doo bil daagozhógo da. Áígé' tsina'eełí si'aałyú yił nakai lé'e.

21

¹ Áígé' bich'á' nohwil da'iz'eelna' Cóos golzeezhí' ts'igozdoh nohwil oda'iz'eel, iskaa hik'e Rhodes golzeezhí', áígé' Pátara golzeezhí': ² Phenécia tsina'eełíí dez'ili láá baa nkaigo beh hiikaigo nohwil dahna'iz'eel. ³ Áígé' Cýprus golzeehií nohwe'eshganzhinéégo hit'jii silijiná' nohwil ch'ida'iz'eel Sýriazhí', Tyregee nohwil nda'iz'eel: áígee tsina'eełíí yogheełíí nahi'niilhií bigha. ⁴ Inashood baa nkaigo áígee gots'idi nohwee da'izkaa: áí Holy Spirit yádaabihiłti'go Paul, Jerúsalemyú donáh hela', daabiłniigo. ⁵ Gots'idihií aał nohwee nyínkáána' dahnádihiikai; inashood dawa bi'aad la'ii bichagháshé bilgo kñh goznilií bich'á'zhí' bil ch'inkai: ákú tábaayú daahihiilzhiizhná' da'osiikaad. ⁶ Bik'ehgo'ihina'na' nohwil daanlij doleeł, daałm'niina' tsina'eełíí beh hiikainá' bíhií gowayú onákai. ⁷ Tyregé' Ptolemáiszhí' nohwil da'iz'eel, áígee odla' bee nohwik'íiyú bil ilch'i' yádaahiłti'go dała'á jii bil naháataa.

8 Iskaꝯ hik'e Paul bił nahiikaihíí Caesaréazhí' nohwil onáda'iz'eel; áígee Philip, Jesus yá nagoln'i, gots'idi ha'níí itah nlni; bigowꝯ yune' ohiikaigo bił naháataꝯ. 9 Bitsi'ke doo ndaanee dahíí díí'i, áí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti' l'é'e. 10 Áígee naháataꝯgo dá'anah godeyaago Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałti'i, Ágabus holzéhi, Judéagé' nýyáá. 11 Nohwaa nyáágo Paul biziz náidnlaago dabíí bikee la'íi bigan kystl'qona' gánniid, Holy Spirit gánii, Jerúsalemgee Jews daanlni nnee díi sis bíyéehíí díi k'ehgo hidaabilt'ohgo doo Jews daanlij dahíí yaa daabiltéeh doleel. 12 Díi da'disiits'aꝯna' nohwíi la'íi nnee áígee daagolínii biłgo Paul, Jerúsalem yúdag donáh hela', daabiłn'niigo nádaahohikaꝯ. 13 Paul gánniid, Hat'íi bighꝯ daalchago shijíi nniihgo ádaanołsi? Shíi Jesus nohweBik'ehń bizhi'híi bighꝯ Jerúsalemyú ha'anshteeh, la'íi dastsaahgo ndi shil dabik'eh. 14 Ch'éh ádaaln'ni hik'e gádaade'niid, NohweBik'ehń hát'íiníi bikísk'ehyú ágodonił. 15 Díi bikédé'go ilch'i'da'siidlaago Jerúsalem yúdag ohiikai. 16 Inashood la' Caesaréagé' daagoláni bił ohiikai, áí Mnáson, Cýprusgé' gólíni, doo ániná' inashood silíni, bigowꝯyú bił nkai, án bił naháataꝯ. 17 Áígé' Jerúsalemyú nkainá' odlꝯ'bee nohwik'isyú baa nkaihíi bighꝯ nohwa'ahédaanzii'. 18 Iskaꝯ hik'e Paul bił ha'áhiikai James bich'i'; áígee inashood yánazíni dała'adzaa. 19 Ilch'i' yádaakti'ná' Paul binkááyú doo Jews daanlij dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań hat'íi áyúlaahíi dała'ágo ilké' gon'áágo yaa yił nadaagosni'. 20 Díi daidezts'aꝯna', NohweBik'ehń íziso at'éhi nlij, daanii, áígé' Paul gádaayiln'niid, Isꝯꝯ, nohwik'isn, Jews daanlni bitahgé' láágo doo náhóltagyú da'osdlaꝯ; áí dawa Jews bich'i' begoz'aaníi dázho nht'éégo yikísk'eh ádaat'ee: 21 Áiná' naat'ídaanzii, Jews daanlni doo Jews daanlij dahíi bitahyú daagolínihíi, Moses nohwil ch'ídaagos'aaníi yó'odaadoł'aago nohwichagháshé doo círcumcise ádaal'ii da, la'íi nohwi'at'e' doo bikísk'eh ádaanoł'tee da, biłn'niigo bił ch'ídaagon'áah, nídaagołsiid. 22 Hago'at'éégoshꝯ' ádaahii'ne'? Nnee láágo dała'ane' doleel: kú nýyahíi yaat'ídaaniziih go'íi. 23 Ái bighꝯ ádaaniłn'niihíi k'ehgo áñne': nohwitahyú nnee díi'i godnksinií yich'i' hadaagodile'go ndaagoz'aꝯ l'é'e; 24 Ni aldo' godnksigo bił ilch'i'da'dóldlé'go bił nkáhgo ákú bá nadahínił, bitsits'in lugaigo daiłshéhíi bighꝯ: díi bee nnee dawa bich'i' bigózi doleel, naat'ídaanzii n'íi doo da'anii da, ndi begoz'aaníi bikísk'eh ánt'éé. 25 Áiná' doo Jews daanlij dahíi da'osdlaꝯdíi bich'i' naltsoos ádaasiidlaa gádaan'niigo, Ágádaat'eehíi doo be'ádaanoł'tee da nzhoo, áiná' beda'okaꝯhíi nastseedgo nadn'ái yaa hi'niihíi, la'íi dił, la'íi dawahá bize'da'ist'ooníi doo daalsꝯ da, doo nant'i' nach'ikai da

aldó'. ²⁶ Áík'ehgo Paul nnee díí'ihíi yíl okaigo iskaq hik'e godnłsigo yíl ilch'í'áda'desdlaaná' da'ch'okaqah goz'aa yune' yíl okai, godnłsigo ilch'í'ádaach'idle' aqł bengowáhíi bebígoziíhíi bigha, la'íi dała'á ntúigo dahat'ihíta Bik'ehgo'ihí'nań bá baa hi'né'híi aldó' bebígoziíhíi bigha. ²⁷ Gosts'idiskaaní k'azhá aqł bengowáhná' Jews Asiagé' daagolíníi da'ch'okaqah goz'aa yune' Paul daayiltsaana' nnee dawa yíl daagoshkishgo Paul yíl ndaazdeelgo, ²⁸ Nádaadilghaazhná' gádaanniid, Israel hat'i'i daanołni, nohwich'odaahnii: Dín nneehń nnee dahot'éhé yíl ch'ígó'aah anágoldoh, Israel hat'i'i la'íi begoz'aaní la'íi díi goz'aaní bich'á'yúgo ádaanoł'ee, daayihniigo: dayúwehyú Greeks daanłni aldó' da'ch'okaqah goz'aa yune' yíl okaigo díi godiyihgo goz'aaní daayilchqod. ²⁹ (Dabí'iltená' kłh goznilyú Tróphimus, Éphesusgé' gólíni, yíl na'aashgo daabo'ij ni'go, an Paul da'ch'okaqah goz'aa yune' yíl o'áázh daanzij ni'.) ³⁰ Kłh goznilgee nnee daagolíni dawa godikish nagodiidzaa ni', áigé' ilch'í' nádnkijgo dała'adzaa ni': áigé' Paul yíl ndaazdeelgo da'ch'okaqah goz'aaqé' ch'ídaabist'e'ná' ch'íná'itihíi dagoshch'í' daada'deztaq ni'. ³¹ Daabizilhee nkegonyaaná' siláada binant'a' Jerúsalem dahot'éhé godikish gozłijgo yaat'inzi: ³² Áík'ehgo dagoshch'í' siláada la'íi binadaant'a' bilgo nnee dała'adzaahíi yich'í' gódah ch'ínkij: aí nnee daayiltsaana' Paul nyída'iz-haal n'íi dákehého adaisijid. ³³ Áigé' siláada binant'a'íi Paul yaa nyáago bitsoodgo, Besh hishbizhíi naki bee líbi'dolt'óh, nii; áigé', Hadń át'ij, hat'íi hago áyílaa? niigo yiká na'ódilkid. ³⁴ Nnee dała'at'ééhíi la' kogo ádaaniiná' la'íi lahgo ádaanii: áík'ehgo godńch'aadhíi bigha ch'éh yígolsijihgo at'ijgo, Siláada sinilyú bil dołkáh, nniid. ³⁵ Gódah ch'í'itiinzhí' nyáána' nnee ląągo dała'at'ééhíi hadaashkeehíi bigha siláada dahdaabintij. ³⁶ Nnee dała'at'ééhíi daadilwoshgo bıké' náseeł, Daazołhee, daaniigo. ³⁷ Paul k'ad siláada sinil yune' yíl ha'akáhná' siláada binant'a'íi gáyihni, Nich'í' hasdziih née? Siláada binant'a'íi gánii, Greek biyati' bee yánti' née? ³⁸ Ni Egyptgé' nnee nłni née, da'ilk'ehená' nnee godikishgo díidn doo náhółtagyú nada'iltseedíi da'igozłijyú oyińil n'íi ni née? ³⁹ Paul gánii, Shíi Jew nshłij, Cilícia biyi' ízisgo kłh goznili Tarsus golzeegé' gonshłini: nánoshkaqah, ch'ík'eh nnee bich'í' hasdziih. ⁴⁰ Siláada binant'a', Ch'ík'eh hadziih, yilnniidná' Paul gódah ch'í'itiingé' dahsizijgo nnee dała'at'ééhíi yich'í' na'ígizh. Doo hat'íi náhists'aa daná' Hebrew biyati' bee yich'í' yałti' nkegonyaa.

22

¹ Nnee daanołni, shik'íyú, la'íi nibáyán daanołni, nohwińáál áda hasdziihíi ídaayesołts'aa. ² (Hebrew biyati'íi

yee hadziigo da'dezts'aaná' dayúwehégo doo hat'íí náhists'aá da: Paul gánniid,) ³ Shíí Jew nshlíí, Cilícia biyi' k'ih goznííí Társus golzeegee gosilíí, ndi dzaáagee díí k'ih goznííí shi'dihiilna', begoz'aaníí daanohwitaa yikísk'eh ádaat'ee n'íí Gamáiel holzéhi shíí ch'ígon'áá, nohwíí ádaanok't'eehíí k'ehgo ndzilgo Bik'ehgo'ihí'nań bá sízíí ni'. ⁴ Nnee la'íí isdzané Jesus yikísk'eh daayikahíí lídaasht'ó'go ha'áná'ilka'á yune' odaahiskaad ni', biniigonk't'éégo ádaansí, dak'azhá hishhaágo. ⁵ Díí ánát'íídíí okáah yebik'ehi da'tiséyú sitíni la'íí nnee yándaaltihíí shídaagolsí: áí bik'isyú daanlíni, Damáscusyú daagolínihíí, bá naltsoos shaa daiznil, áík'ehgo ákú níyáá, Jesus yikísk'eh daayikahíí áígee daagolíníí lídaasht'ó'go Jerúsalemyú bíł nshkáh, biniidaagodilne' doleel'híí bighá. ⁶ Damáscusyú dak'azhá nsháhgo ha'iz'aáyú shí, dahíko yaaká'gé' shich'í' nke'idindláád. ⁷ Áígee hayaa nago'ná' yati' gáshikniigo idisiits'aá, Saul, Saul, hat'íí láá bighá shiniigonk't'éégo áshíńsí? ⁸ Áík'ehgo gádéniid, Hadń ánt'íí, shiNant'a'? Gánáshíldo'niid, Shiniigonk't'éégo áshíńsinihíí shíí ásht'íí, Jesus, Názarethgé' gonshíni. ⁹ Bíł hishkaahíí ałdó' nke'dindláádíí daayíłtsaa ndi izhii shich'í' yakt'íí doo daidezts'aá da. ¹⁰ Áík'ehgo gádéniid, Hago láá áshne', sheBik'ehń? Jesus gáshikniid, Nádnáhgo Damáscusyú nńáh; ákú hat'íí ánléhíí aął baa nił na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Dázhó ligaigo nke'idindláád'híí bighá doo gosh'íí da silíigo bíł hishkaahíí Damáscusyú odaashizłoz. ¹² Ła' nnee Ananías holzéhi, begoz'aaníí yikísk'eh nliigo Bik'ehgo'ihí'nań yidńsini, Jews áígee daagolíníí dawa nt'éégo baa yádaakt'i, ¹³ Áń shaa nyáágo shit'ahgee hizí'go gáshikniid, Shik'isn Saul, go'íí nándleeh. Áík'ehgo dagoshch'í' gosh'íí násisdliigo Ananías yíłtsaa. ¹⁴ Gánáshíldo'niid, Bik'ehgo'ihí'nań, nohwitaa n'íí daayokáahń, hat'íínií bígonsí doleelgo hanit'íí, Nt'éégo Anát'ííhíí híłtséhgo, la'íí bizhiihíí dints'íhgo. ¹⁵ Hat'íí hí'ínií la'íí hat'íí dints'agíí nnee dawa án bá baa bíł nagolńi' doleel. ¹⁶ Áík'ehgo hat'íí biba' síndaa? Nádnáhgo nohweBik'ehń bizhi' bee bich'í' ánniigo baptize áni'dolńéh, áík'ehgo nincho'íí yó'o'eeł. ¹⁷ Jerúsalemyú nánsdzaaná' da'ch'okáah goz'aá yune' oshkaah nt'éégo shíł ch'í'nah ágolzaago, ¹⁸ Gáshikniigo híłtsaa, Dahále, Jerúsalemgé' dagoshch'í' ch'ínńáh: shaa bíł nadaagolńi'íí doo hádaat'íí da doleel'híí bighá. ¹⁹ Áík'ehgo gádéniid, SheBik'ehń, Jews ha'ánátséh nagoz'aá dahot'éhé daanodlaaníí ha'áná'ilka'á baa hiníl, la'íí nbída'niłhaal n'íí dabíí yidaagolsí: ²⁰ Ła'íí Stephen, ná nagolńi'íí nliini, bidíł idezjoolná' bit'ahgé' sízíigo shíł dávik'eh ni', hayíí daabizis-hiinihíí iká' daabi'íhíí bá bińádesh'íí ni'. ²¹ Áíge'

gánáshikdo'niid, Dahnnáh: nzaadyú doo Jews daanlii dahíi bich'i' nideł'a'. ²² Nnee dała'adzaahíi bídaayésts'ąą lę'e, ndí díi yee ánniidná' nádaadidilghaazhgo gádaanniid, Yúwehyú, daazołhee: nnee ga'at'éhíhíi ni'gosdzán biká' doo hińaa bik'eh da. ²³ Nádaadidilghaazhgo iká' daabi'íhíi dahnadaí'ah, ła'íi leezh hadag daiki', ²⁴ Áík'ehgo silááda binant'a' da'tiséyú sitíni, Silááda sinilyú bił nołkáh, biłnniid, ła'íi habída'ołhaałgo nahódaadołkid, hat'íi bighą baa daadilwoshíi bígonozłih. ²⁵ Áíná' lídaabist'łońná' Paul silááda dała'á gonenadín binant'a'i bit'ahgee siziinií gáyihnniid, Nnee Roman nlíni doo baa yá'iti'í habí'łhaałgo ná goz'ąą née? ²⁶ Silááda binant'a'i díi yidezts'ąąná' silááda binant'a' da'tiséyú sitíni yich'i' oyáągo gáyihni, Hago áńne'go lán? dín nneehń Roman nlíni ląą. ²⁷ Áík'ehgo silááda binant'a'íi Paul yaa nyáągo gáyihni, Shił nagolńi', ya' Roman nłi'íi née? Paul gáníi, Ha'aa. ²⁸ Silááda binant'a'i gánádo'niid, Roman nshłinií ląągo bighą nahanłłhi at'éé. Paul gáníi, Shíi dá Roman nshłiigo gosilíni ánsht'ee. ²⁹ Áík'ehgo k'ad nabídaadilkid n'íi bich'ą' nádnkji: ła'íi silááda binant'a'i ałdó', Paul kłhist'łooníi, Roman nłiigo yígolsłidhíi bighą tsídolyiz. ³⁰ Iskaą hik'e silááda binant'a'i hat'íi bighą Jews daanlíni baa dahdaagoz'aaníi da'ańii yígolsłih hat'łigo, k'ena'bí'ahná' okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íi yándaaltihí, Dała' ałńéh, daayihnniid, áík'ehgo Paul yił gódah ch'i'áázgho yándaaltihíi biyahzh'i' yił nn'áázh.

23

¹ Paul yándaaltihíi da'as'ah yinel'łidná' gáníi, Nnee daanołni, shik'isyú, díi jłzhi' ngont'igo Bik'ehgo'ihí'ńań shineł'łigo nł'éégo ánasht'łił bígonsłigo hinshńaa. ² Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, bit'ahgee naziinií, Bizadaakts'ł, daayihni. ³ Áík'ehgo Paul gábihni, Dá'iká'gee zhą ligaigo ánálzaahi nłíni, Bik'ehgo'ihí'ńań nił hayaa nałts'ł go'łi: begoz'aaníi bee shaa yáńłti'go dahsńndaa née, áíná' begoz'aaníi doo bikísk'eh áńt'éé dago nik'ehgo shi'dolts'ł? ⁴ Bit'ahgee naziinií gádaabiłni, Bik'ehgo'ihí'ńań bi'okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nchọ'go baa yáńłti' née? ⁵ Paul gánádo'niid, Shik'isyú, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nłi ląáhíi doo bígonsł da ni': nohwíi nohwihat'i'i binant'a' doo nchọ'go baa yádaakti' da le, niigo bek'e'eshchji. ⁶ Nnee ła' Sádducees daanłiigo ła'íi Phárisees daanłiigo Paul yígolsłidná', yándaaltihíi yich'i' gáníi, Nnee daanołni, shik'isyú, shíi Phárisee nshłi, Phárisee nlíni biye' nshłi: nanezna'íi naadiikáh hoshdłąhíi bighą shaa yá'iti'. ⁷ Díi ánniidná' Phárisees daanliinií ła'íi Sádducees daanliinií łahada'dit'áh nkegonyaa: áík'ehgo nnee

dała'at'ééhíí nakiyú ilk'ékai. ⁸ Sádducees, Nanezna'íí doo naadiikáh da, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi dagohíí spirit ta doo ła' golíí da, daanii: áiná' Phárisees daanlínihíí, Áí gólíí, daanii. ⁹ Áík'ehgo nawode hagołdog: begoz'aaníí ye'ik'eda'alchíhi Phárisees yíl daagot'iiníí daahizí'go gádaanii, Díń nneehń doo hat'íí nchq'íí ye'adzaa dago bídaagosiilzjíd: spirit dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'í' yałti' lé'eyúgo, doo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nadaagonlkaad da ndizhqq. ¹⁰ Łahada'dit'áh n'íí hagowáh nkegonyaana' silááda binant'a' Paul dánko ilk'idaach'idzijs he'at'éé nzigo, silááda, Ákú dołkáhgo baa hadaanołteehgo nołjahyú bił nádołkáh, daayihńii. ¹¹ Iskaą t'é' hik'e Jesus Paul bit'ahgee sizijná' gáníí, Paul, bidag ánt'éé: Jerúsalemyú shaa nagosínńi'hí k'ehgo Romeyú ałdó' shá nagolńi' doleeł. ¹² Jjį gozljíná' Jews daanliiníí ła' ndaagoshchijįgo, Paul daayizes-hjįzhi' doo da'iyąągo, doo da'idłąągo ádándaagost'ąą. ¹³ Ndaagoshchiiníí dizdin bitisyú hilt'ee lé'e. ¹⁴ Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí Jews yánazíni yich'í' okaigo gádaayihńii, Nłdzilgo ádándaagosiit'ąą, Paul daazeldjįzhi' doo da'iidąą dago. ¹⁵ Áík'ehgo nohwíí ła'íí yándaaltihíí biłgo silááda binant'a'i bich'í' ch'inii daadoł'aah nohwaa yíl nołkáhgo, dayúweh na'ídaadołkid k'a'at'éégo: nohwíí alk'iná' biba' naháataą, daazildeego dénohwit'ah dahiyaago. ¹⁶ Paul daazilheego yiba' naháztaaní Paul bilah bizhaazhé yaat'ínzjíná' Paul silááda sinilyú yich'í' oyáągo yíl nagosńi'. ¹⁷ Áík'ehgo Paul silááda dała'á gonenadín binant'a' ła' yushdé' yihńiigo gáyihńii, Díń nnee áńi naghahń silááda binant'a' da'tiséyú sitini bich'í' bił n'áash: yíl nagolńi' hat'ijhíí bighą. ¹⁸ Silááda binant'a' yaa yíl n'aazhná' gáníí, Paul, ha'ásitini yushdé' shihńiidgo, Díń nnee áńi naghahń hat'íí shj nłdishńii nihńiigo bich'í' bił n'áash, shihńii. ¹⁹ Áík'ehgo silááda binant'a' dasahn nabíđikid yune' obiilqóz, Hat'íí baa shil nagolńi'go lán? biłńii. ²⁰ Paul bidá'ahn gáníí, Jews daanlíni iskaą nnee yándaaltihíí bich'í' Paul bił n'aash daanihń'ńii, daaniiigo ndaagoshchijį, nł'éégo baa na'ódikidíí k'a'at'éégo. ²¹ Áiná' baa godeno'áah hela': nnee dizdin bitisyú hilt'éégo daazilheego yiba' naháztaą, Paul daizes-hjįzhi' doo da'iyąągo, doo da'idłąągo nłdzilgo ádándaagost'ąą: áík'ehgo, Ha'aa, nńiihíí yiba' naháztaą. ²² Áík'ehgo silááda binant'a' nnee áńi naghahń, Shil nagosínńi'íí hadń bił nagolńi' hela', yihńiidná', Náđńdáh, yihńiid. ²³ Áígé' silááda dała'á gonenadín binant'a' naki yushdé' yihńiidgo gáyihńii, Silááda naki gonenadín, ła'íí hji bee silááda daanliiníí gost'idin, ła'íí silááda bésh yee nadaagonlkaadí naki gonenadín dagoshch'í' Caesaréayú

dahnádiikséhgo áhléh, t'é'go ngost'ái bik'ehenkéézgo; ²⁴ Paul áldó' hji bil hiltéhíi bá ilch'i'hoéh, áik'ehgo Félix, nant'ánchañ, baa bil nołkáh. ²⁵ Díi k'ehgo áníigo Félix yich'i' k'e'eshchji: ²⁶ Shíi Cláudius Lýsias nshlíni Félix nant'ánchañ, ízisgo ánt'éhi, Gozhóó, nildishniigo nich'i' k'e'eshchiih. ²⁷ Díi nneehñ Jews daanlíni la' daabiltsoodgo nabizilhee nt'éégo Roman nnee nlii lááhíi bígosíłsjiidgo silááda kú bil nshkaigo bich'á' ndaadihiiltji. ²⁸ Hat'íi bee baa dahgost'aaníi bígonsi hasht'íigo bá yándaaltihíi baa bil ni'ááz. ²⁹ Dabíi yenahas'aaníi bik'izhi' baa dahgost'aqá láágo bígosíłsjiid, ndi ha'ásitiinií dagohíi da'itsaahíi doo la' bee bángot'aqá da. ³⁰ Díi nneehñ zideego yaa ndaagoshchiinií baa shił nagosni'ná' dagoshch'i' nich'i' o'á', hayíi baa dahdaagoz'aaníi nińáál baa nadaagodolnih bildishniigo bándaaagosii'aqá. Da'ái zhá nich'i' k'e'shiłchji. ³¹ Áik'ehgo silááda ádaabildo'niidhíi k'ehgo t'é'yú Antípatrisyú Paul yił okai. ³² Iskaqá hik'e siláadahíi sinilyú nákıná' hji bee silááda daanliinií Paul yúweh yił okai: ³³ Ái Caesaréayú hikainá' nant'ánchañ naltsoos yaa daistsooz, Paul áldó' yaa yił hikai. ³⁴ Naltsoosíi yozhi'ná', Ni' hat'íi golzéhi biyi' gonlíni, niigo Paul nayídíłkid. Cilíciagé' gólíigo yígołsjiidná', ³⁵ Gáyihni, Naa dahdaagoz'aaníi hikaigo naa yashti' ndi at'éé. Hérod yánáltih goz'aqágee Paul silááda binádaadéz'ijigo ngon'aqá.

24

¹ Áigé' ashdla'iskaaníi bikédé'go okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, la'íi Jews yánazíni bilgo hayaayú hikai, nnee, Tertúllus holzéhi, bá yádaakti'go yił hikai, án Paul bee baa dahgost'aaníi nant'ánchañ yaa yił nagolni' doleełgo. ² Paul yiká ánniidná' Tertúllus baa dahgo'aa nkegonyaa gáníigo, Nighá nohwini' ilch'i'gont'éé, la'íi nohwitahyú nchó' n'íi nt'éégo ánándlaa, ³ Ái dawahn la'íi dahayú ba'ahédaandzi, Félix, ízisgo ánt'éhi. ⁴ Nilgoch'oba'go ayáhágo nich'i' hasdzihiíi idínkts'aqágo nánoshkaqah. ⁵ Díi nneehñ baa nagont'ogíi nliigo bídaagosiilziid, Jews daanlíni ni' dahot'éhé biká' daagolíinií yił daagołkizh, la'íi Nazarénes daanlii zhińéégo yásizini bídaagosiilziid: ⁶ Da'ch'okaqah goz'aqá yune' gołchóqoh nt'éégo bil ndaasiideel: nohwíi benagosiil'aaníi bee baa yádaasiilti' doleeł ni'. ⁷ Ndi Lýsias, siláada binant'a'ń, nohwaa nyáágo hagoshkéhégo nohwilák'e hayidziiz ni'. ⁸ Baa dahdaagoz'aaníi naa hikáhgo, niigo ngon'aqá: dá ni nahídńłkidgo hat'íi bighá baa dahdaagosiit'aaníi dawa bígonłsjiih doleeł. ⁹ Jews daanlíni áldó' díi áníhií da'anii áníi daanniid. ¹⁰ Nant'ánchañ nabí'igizhná' Paul yałti' nkegonyaa gáníigo, Doo alch'idn legodzaa dago díi hat'íi bá yánáltihíi nliigo bígonłhíi bighá shił gozhóógo

ninadzahgee ádá hasdziih: ¹¹ Díí bígónłsijih, nakits'adah iskaąná' Jerúsalem yúdag oshkaąhyú nıyáá ni'. ¹² Áígee da'ch'okaąh goz'aa yune', la'íi Jews ha'ánátséh goz'aa yune', la'íi kįh goznilyú la' bíł laha'disht'áhgo doo hadń sho'įį da ni', la'íi nnee bíł daagodikishgo doo hadń sho'įį da ni': ¹³ Shaa dahgoz'aanú daazhógo ágolzéhi. ¹⁴ Áiná' díi nich'į' ádá nagoshni', Jesus bikísk'eh da'ch'okahíi, okaąh bee sahngo na'ádi'nılı daabilđi'niihíi, ái itah nshłįi, bich'á'gé' nnee silíinií Bik'ehgo'ihinań daayokaąh lé'e n'íi hoshkaąh, begoz'aanú bee nohwá ngot'aa n'íi la'íi Bik'ehgo'ihinań binkaáyú na'iziidi n'íi bek'e'eshchiinií dawa hoshđłaa: ¹⁵ Nht'éégo ádaat'eehíi la'íi doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi nanezna'gé' naadiikáh doleehíi ái nnee yiká daadéz'įihíi shíi áldó' Bik'ehgo'ihinań binkaáyú biká desh'įi. ¹⁶ Áígé' dawahn Bik'ehgo'ihinań la'íi nnee áldó' daashineł'įigo nht'éégo ánásht'įiłgo bígonsı doleehíi bigha nłdzilgo nabik'į'isiid. ¹⁷ Da'kwíi łegodzaahíi bikédé'go tédaat'iyéhíi hat'ihíta baa daanshné'go, la'íi Bik'ehgo'ihinań hoshkaąhgo hat'ihíta baa nshné'go bíł ní't'íi bich'į' násdzaa. ¹⁸ Díi bee ánásht'įihná' da'ch'okaąh goz'aa yune' godnłsigo ilch'į' áde'dinshđłaaago, doo shinaayú nnee łáągo dała'adzaa da, doo godnch'áad dago Jews daanłini la' Asiagé' daagolíinií shaa hikai ni'. ¹⁹ Ái hat'ihíta bee shaa dahdaago'aayúgo nińáál shaa dahdaago'aago kú hikáhgo dávik'eh. ²⁰ Dagohíi yándaaltihíi shaa yádaakti' n'ná' hago'at'éégo ncho'go ánát'įidíi shídaagolsıdii, nnee kú nich'į' hikaihíi yaa nadaagolni'go dávik'eh, ²¹ Díi dała'á zhá doo bíł dávik'eh da ni', bitahyú sízıigo nádidishghaazhgo gádéniid n'ná', Nanezna'íi naadiikáhíi hoshđłaaahíi bigha díi jįi nohwińáál shaa yá'iti'. ²² Ái Félix yidezts'aańá', Jesus bikísk'eh da'ch'okahíi nht'éégo yígolsihíi bigha gánii, Dét'ihégo Lysias, siláada binant'a'íi, kú nyáago bá ngonsh'aa ndi at'éé. ²³ Áígé' siláada gonenadın binant'a'íi gáyilni, Paul binádin'įi, ndi łahgee dabii hat'įiyú naghaa le', la'íi bit'eké baa nákań nnizhọ, hat'ihíta yıdn nłinií baa nádainé'go nnizhọ. ²⁴ Da'kwíi iskaanú bikédé'go Félix bi'aad Drusílla, Jew nłini, yił n'áázhgo Paul yiká o'iił'a', áik'ehgo Christ ch'odłaaahíi yaa yałti'go daidezts'aa. ²⁵ Dávik'ehyú ánách'ot'įihíi, la'íi ádaagoch'idzaanú, la'íi yunáasyú kaa yá'iti'íi yaa yałti'go Félix ditłidgo tsıdolyizgo gánii, Dák'ad yúwehyú dahnnáh, dahagee dávik'ehgee níka ánádeshne' ndi at'éé. ²⁶ Ndi yiká oná'il'aa nt'éégo ilch'į' yałti', Paul ch'ínánshteehíi bigha zhaali shaa yiné' shı nzi lé'e. ²⁷ Naki łegodzaahíi ch'ígoyáána' Félix nant'ánchań n'íige Pórcius Féstus nant'ánchań silįi; áik'ehgo Félix Jews daanłini bíł dádaabik'ehyú ashne' nzıgo Paul dáha'ásitįi nt'ééna' óyáá.

25

¹ Féstus ni' yánant'aa doleehí biyi' nyááná' taagiskaaní bikédé'go Caesaréagé' Jerúsalem yúdag oyáá. ² Okqah yedaabik'ehi da'tiséyú sitíni la'íi Jews daanlíni ádn nazínihí Paul bee dahdaagost'aaní Féstus yaa yił nadaagolní'ná nádaayokqah, ³ Paul Jerúsalemyú dol'áá, daabiñniid, higaalgo daayizilheego ndaagoshchijná'. ⁴ Áiná' Féstus gánniid, Paul, Caesaréayú t'ah bi'dotq' ni', shíi dák'adégo ákú nádésdzá. ⁵ Áík'ehgo nohwitahyú nohwá nadaant'aahíi bił nádóshkáh, áígee nñeehn nchq'go adzaayúgo ch'ík'eh baa nadaagolní'. ⁶ Féstus itah sidaago gonenan bitisyú iskaq, áíge' Caesaréayú onádzaa; ákú iskaq hik'e yánáltihíi dahnándaahgee dahnezdaago, Paul yushdé' bił nołkáh, nñiid. ⁷ Ákú nyááná' Jews Jerúsalemgé' hikaihíi biñayú nadaazji, daazhógo ágolzeego, Doo alch'idn dénchq'go adzaa da, daabiñniigo baa dahdaagoz'qah. ⁸ Paul ádá hadzii gániiigo, Jews yenagos'aaní, dagohíi da'ch'okqah goz'aaní, dagohíi Caesar ndi doo hago ashlaa da. ⁹ Áiná' Féstus, Jews daanlíni bił dádaabik'ehyú áshñéh nzigo Paul gáyihñii, Ya' Jerúsalem yúdag rñahgo ákú shináál naa dahgoz'aaní bighq naa yá'iti' hánt'ji née? ¹⁰ Paul gánii, Caesar bá yánáltihíi bidáhgee sízji, da'áígee shaa yá'iti'go dábik'eh: Jews daanlíni doo dénchq'go ánásht'jil dahíi nł'éeego bígonłs. ¹¹ Nchq'go ánásht'jil lé'eyúgo hat'íi bighq dastsaaigo ásdzaayúgo dastsaahee doo bich'q' ch'a'oshgheed at'éé da; bighq shaa yá'iti'íi doo hat'íi dayúgo, doo hadn Jews daanlíni yaa shaa dino'aa at'éé da. Caesar shaa yałti'go hasht'ji. ¹² Áík'ehgo Féstus, yił nant'an daanliiníi ilch'i' yadaakti'ná' Paul gáyihñii, Caesar naa yałti' hánt'ji, áík'ehgo án bich'i' nñáh doleel. ¹³ Da'kwíi iskaaní ch'ígoyááná' Agríppa, ízisgo nant'an nłini, la'íi Berníce biłgo Féstus, kozhi' nant'an silijhíi bighq, Caesaréayú yaa n'ááz. ¹⁴ Ákú sikeego lqágo bedaizkaqaná' Féstus Agríppa Paul yaa yił nagosni' gániiigo, Nñee la' dá ha'ásitij nt'ééna' Félix onádzaa ni': ¹⁵ Jerúsalemyú sídááná' Jews bi'okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Jews yánazini, ái nñeehn yaa shił nadaagosni', Bá ngono'aah, daaniiigo. ¹⁶ Gádaabikdéniiid, Nñee baa dahgost'aaní hayíi baa dahdaagoz'aaní doo baa yadaakti'égo, la'íi baa dahgost'qahíi bighq dá doo ádá hadziihé yó'olt'e'go Romans daanliiníi doo áík'ehgo daagoz'qah da. ¹⁷ Áík'ehgo baa dahdaagoz'aaní kú hikainá' doo rıt'ah nsigo da, iskaq hik'e yánáltihíi dahnándaahgee dahnídáágo, Yushdé' nñeehn bił nołkáh, déniid. ¹⁸ Baa dahdaagoz'aaní daahizí'ná' nchq'go ánágot'jilíi bee baa dahdaago'aa shi niizji', ndi doo hwaa da: ¹⁹ Dabíi daabi'okqahíi yaa lahada'dit'áh la'íi nñee la'

Jesus holzéhi daztsaa n'íi Paul yaa nagolni'yúgo, T'ah hinaa, niihíi áldó' yaa lahada'dit'áh. ²⁰ Díi k'a'at'ééhíi hago'at'éégo baa yashti' shíhíi doo bígonsi dago, Jerúsalemyú nínáh hánt'íi née, ákú naa yá'iti'yú? bíkénéiid. ²¹ Áiná' Paul gáshihniid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitíni zhá shaa yahti'go hasht'íi, áik'ehgo Caesar bich'í' o'a'zhi' binádaadel'íi, daabikénéiidgo bá ndaagosii'áá. ²² Agríppa Féstus gáyihni, Nneehń dabíi yahti'go dists'ih hásh't'íi. Féstus gáníi, Iskaągo nts'ih ndi at'éé. ²³ Iskaą hik'e Agríppa la'íi Berníce bílgo baa da'olníigo n'áázh, silááda yánadaant'aahíi la'íi kih goznilgee nnee itisyú nadaandeehíi bílgo dała'ánách'it'íih goz'aa yune' yil onalsáá, áigé' Féstus bik'ehgo Paul yil ha'ákai. ²⁴ Féstus gáníi, Agríppa, ízisgo nant'án nłíni, la'íi kú neheskaihíi daanohwigha, díni nneehń daal'íi ako, dzaągee Jews daagolíníi dawa la'íi Jerúsalemyú daagolíníi áldó' daadilwoshgo gádaashihni, Díni nneehń doo hinaa bik'eh da. ²⁵ Áiná' bigha da'itsaahíi doo la' yee adzaa da laągo bígosítsiid, la'íi dabíi gáshihniid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitíni shaa yahti'go hasht'íi, áik'ehgo ákú bich'í' dish'aago ngoni'áá. ²⁶ Áiná' shinant'a' bich'í' doo hat'íi baa bek'e'eshchii da. Ái bigha nohwaa bíl ni'áázh, ni zhá Agríppa, ízisgo nant'án nłíni, naa bíl ni'áázh, áik'ehgo nahídaadelkidíi bikédé'go shinant'a' hat'ihíta baa bich'í' k'e'eshchii doleel. ²⁷ Ha'ásitiiníi hat'íi bee baa dahgost'aaníi doo bígoziné dago del'a'go doo shil bik'eh da, shíi.

26

¹ Agríppa Paul gáyihni, Ádá hadziihgo naa godet'aa. Áik'ehgo Paul na'ígizhná' ádá hadzii, gáníigo: ² Agríppa, ízisgo nant'án nłíni, Jews daanliiníi yee shaa dahdaagoz'aaníi dawa díi jii nináál bee ádá hasdziihíi baa shil gozhóq: ³ Jews daanlíni bi'at'e' la'íi lahada'dit'áhíi nkt'éégo bígonsihíi bigha: nkt'éégo shíyínits'aa, nánoshkaąh. ⁴ Jerúsalemgee bíl nít'i'íi daagolíníi bitahyú ishkiin nshíi ni', áigé' yushdé' godezt'i'go hago'at'éégo hinshnaahíi Jews daanlíni dawa yídaagołsi. ⁵ Doo áni shídaagołsi da ni', shá hadaadziih hádaat'íiyúgo, Phárisee nliigo, Phárisees daandliiníi nohwi'okaąh itisgo daidnłsiníi yikísk'eh hinaa ni', daashihni doleel ni'. ⁶ Daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihinań bándagoz'aa n'íi hoshdlaąhíi bigha shaa yá'iti'go kú sízji: ⁷ Díi Bik'ehgo'ihinań ngon'áaníi begolne'go nohwíi nakits'adáhyú hahiit'i'íi dájji biigha dát'é' biigha nłdzilgo Bik'ehgo'ihinań daahohiikaąh. Díi oshdlaaníi Jews daanlíni shaa dahdaagoz'aa, Agríppa, ízisgo nant'án nłíni. ⁸ Bik'ehgo'ihinań nanezna'íi naadaayihil'nahíi hat'íi bigha doo daaholdlaą hádaakt'íi da? ⁹ Jesus, Názařethg'

gólíni, bizhi' bich'á'zhì'go dashíí ánásht'íìlgo dábik'eh nsì ni'. ¹⁰ Áík'ehgo Jerúsalemyú ágásdzaa: okaqah yedaabik'ehi yánadaant'aahíí bik'ehgo Jesus daayokaqahíí láágo ha'áhálkaad ni'; la'íí natseedgo bándaaagot'a'íí, Ha'aa, dishñiigo bá da'isoh ni'. ¹¹ Jews ha'ánálséh nagoz'aa yune' lahgee biniidaagodinsì ni', Jesus nchò'go yaa yádaakti'go ádaashle' ni'; la'íí dázho bik'edaadinshñiigo doo Jews daanlìì dahíí bikìh nagoznilyú ndi biniidaagodinsì ni'. ¹² Ágánásht'íìlgo okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daagodez'aa, Ti'i ákú ñnáh, daashilñniidgo Damáscusyú óyáá. ¹³ Ízisgo nant'án ñlíni, hishaalyú ha'iz'aaqo shíí la'íí bil hishkaahíí bilgo nohwinayú ch'ígona'ái be'idindláádíí bitisgo yaaká'gé' nohwich'i' nke'dindláád ni'. ¹⁴ Daanohwigha hayaa nandeená' Hebrew biyati' k'ehgo yati' gáshilñiigo idisiits'áá, Saul, Saul, hat'íí láá bigha shiniigonk't'éégo áshiñsì? Tsìdik'ihií bee nít's'ishgo'yúgo dayúweh t'aaqzhì' hóntalyúgo dayúweh dání ídída'nñi'. ¹⁵ Gádéniid, Hadñ ánt'íì, shiNant'a'? Gáshilñniid, Shiniigonk't'éégo áshiñsinihíí shíí ásht'íì, Jesus honszéhi. ¹⁶ Nádnáhgo hizìì: díì bigha nìl ch'í'nah ádeshdlaa, shá na'iziidgo hanik'tíì, hago'at'éégo shinktsaaníí la'íí hat'íí nìl ch'í'nah ádidishdliíí shá baa nagolnì' doleeqgo; ¹⁷ Jews daanliiníí la'íí doo Jews daanlìì dahíí áldó' bich'á' niishteeh, doo Jews daanlìì dahíí bich'í' nidish'aa, ¹⁸ Bináá got'íìgo ánádaadle'go chagotheelgé' idindiinzhì' ánáda'ne'go, la'íí Satan nadaabiíahíí bich'á'yúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánáda'ne'go binchò'íí bich'á'zhì' ádaile', la'íí daashodlaqahíí bee hadaadeszaahíí bitah daanlìì doleeñhíí bigha bich'í' nidish'aa. ¹⁹ Áík'ehgo Agríppa, ízisgo nant'án ñlíni, díì yaaká'gé' shìl ch'í'nah ágolzaahíí da'áshilñiyú ásdzaa: ²⁰ Damáscusyú daagolíníí íltsé, áigé' Jerúsalemyú daagolíníí, la'íí ni' Judéa dahot'éhé biyi'yú daagolíníí, la'íí doo Jews daanlìì dahíí áldó' gádaaldishñi, Nohwinchò'íí bich'á'yúgo ádaa'ne'go Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánádaa'ne', la'íí nohwinchò'íí bich'á'yúgo ádaaldzaahíí dábelt'eego ánádaakt'íìl. ²¹ Díì bigha Jews daanlíni da'ch'okaqah goz'aa yune' shìl ndaazdeelgo daashizilheego ch'éh ádaat'íìd ni'. ²² Díì jììzhì' ngoñt'igo Bik'ehgo'ihí'nañ shich'onñiigo kú sízìí, nñee doo ízisgo ádaat'ee dahíí, ízisgo ádaat'eehíí bilgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí la'íí Moses be'ágone' daanñi n'íí zhá baa nagoshñi'go gádaabik'dishñi: ²³ Christ biniigodilñe' doleeq, la'íí da'íltsé daztsaaqé' naadiidáhíí nliì doleeq, be'idindíiníí Jews daanliiníí la'íí doo Jews daanlìì dahíí yìl ch'í'nah áyítsì doleeq. ²⁴ Ágáníìgo ádá yañt'í'na' Féstus nawode gánñiid, Paul, niini' édìh laq; láágo ígon'aaníí niini' édìhgo áníílaa

laꞗ. ²⁵ Paul gánádo'niid, Féstus, Ízisgo ánt'éhi, doo shiini' édih da: da'anii ágot'eehíi shiini' golíigo baa yashti'. ²⁶ Ízisgo nant'án nílini, díi baa yashti'íi bigonksí, doo hat'íi t'áꞗzhí' be'ánsht'ee dago nich'í' yashti'; díi dahot'éhé bigonksí; doo ła' nagont'i' dayú ba'ánágot'íidhíi bighꞗ. ²⁷ Agríppa, Ízisgo nant'án nílini, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi hondlaꞗ née? Hondlaꞗgo nígonsí. ²⁸ Agríppa Paul gáyihńii, Ínashood hishleehego dásdozhꞗ shiini' shá ágonlaa. ²⁹ Paul gánádo'niid, Doo dásdozhꞗ da, da'anii odlání nílii doleel, doo dání zhꞗ da, áiná' díi jii daasidezts'aaníi dawa da'ánsht'eehíi k'ehgo ágát'éé doleel, dishńiigo Bik'ehgo'ihí'nań hoshkaꞗh, díi híshi'dest'ooníi zhꞗ dahgo. ³⁰ Paul ánniidná' Ízisgo nant'án, ła'íi nant'ánchań, ła'íi Berníce ła'íi yił naháztaaníi bílgo nádiikai. ³¹ K'ihzhí'yú niikaigo gádaahídi'ńii, Díń nneehń bighꞗ datsaahíi dagohíi bighꞗ ha'áistiiníi doo ye'ánát'íid da laꞗ. ³² Agríppa Féstus gáyihńii, Díń nneehń ch'ínádzá doleel ni', Caesar doo yaa ádet'ꞗꞗ dayúgo.

27

¹ Italyú nohwíl dahdez'eelgo nagot'aꞗaná' Paul, ła' ha'áshijeedíi bílgo siláada dańan gonenadín binant'a', Július holzéhi, bináadaadéz'íi doleelgo baa ni'nil, án siláada Augústus yánant'aahíi itah nílii. ² Tsina'eekíi Adramýttiumgé' Asia bitábꞗꞗ zhińéyú k'ad des'éli bih hiikaigo nohwíl dahda'n'eel; Aristárkus, Macedónia biyi' Thessalonícagé' gólíni, bíl dekai. ³ Iskaꞗ hik'e Sídon golzeegee nohwíl nda'iz'eel; áígee Július Paul yaa ch'oba'go, Nit'eké bich'í' nńáhgo nń'éégo ádaaniłsí le', bílnńiid. ⁴ Áígé' nohwíl dahnáda'n'eelná' Kýprus bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwíl ch'ída'iz'eel, nohwich'í'go ńch'iidhíi bighꞗ. ⁵ Cilícia ła'íi Pamphýlia bit'ahyú túnteel biyi' nohwíl ch'ída'iz'eel, áígé' Lýcia biyi' kիh goznílii Mýra golzeezhí' nohwíl nda'iz'eel. ⁶ Áígee siláada gonenadín binant'a' tsina'eeki Alexándriagé'ihí Italyú dez'éli yaa nyáágo, Beh hołkáh, nohwílnńiid. ⁷ Dátꞗꞗdégo nohwíl da'o'olgo doo alch'ídn nohweda'iskaꞗ da, nohwich'í' nagont'ogo, ni' tayi' dahgoz'áni Cnidus golzéhi bit'ahzhí' nohwíl ch'ída'iz'eel, ńch'iidhíi bighꞗ doo dayúweh nohwíl da'o'ol bik'eh dago Salmóne bitis Crete bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwíl ch'ída'iz'eel; ⁸ Nohwich'í' nagont'ogo tábꞗꞗ zhińéé nohwíl da'o'olgo Fair Havens golzeezhí' nohwíl nda'iz'eel, kիh gozníl Laséa golzeehíi bit'ahyú. ⁹ Nohwich'í' nagont'ogíi bighꞗ, ła'íi daagodnksigo dáshiná' da'ch'okꞗꞗhíi al'ká'ina' bitis ch'ígóyááhíi bighꞗ il'o'ohíi bégódzid ni', áik'ehgo Paul gádaabihńii, ¹⁰ Shik'isyú, díi bigonsí, nohwíl da'o'olýú tsina'eekíi ła'íi daayogheekíi bich'í', nohwíi dó' nohwich'í' nadaagont'og

doleel. ¹¹ Áiná' silááda gonenadín binant'a'ń, o'ohí yebik'ehń la'íi tsina'eehí bíyéé gólíin zhá óyésts'aa, áiná' Paulń doo óyésts'aa da. ¹² Tsina'eehí nná'i'olgee doo nohwehai bik'eh dahíi bigha ch'ilaągo gádaanii, Nohwił da'o'ol le', dáhago'at'éégo Pheníceyú niikáh, áígee nohwehai doleel, daanzigo; Pheníce ái Crete biyi' goz'aa, áígee tsina'eehí nna'ol northwestzhigo la'íi southwestzhigo ch'ígót'i'. ¹³ Hayaagé' taądégo ńch'iidná', nohwá íits'iid daanzigo, bésh ndaazíi tsina'eehí bee dahast'ó n'íi ihnadaiz'aańá' Crete bibahyú bił ch'ida'iz'eel. ¹⁴ Dét'ihék'e tsina'eehí hłch'i'cho bił hayaa, Euroclýdon holzéhi. ¹⁵ Nawode deschiidhíi bigha tsina'eehí doo hłch'i'dázhí' dahdi'eel da, dabiini'yú dez'eel lé'e. ¹⁶ Ni' táyi' dahgoz'áni ałch'íséhi, Cláudia golzéhi, bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwił ch'ida'iz'eelgo tsina'eehí ałch'íséhíi da'ónanta tsina'eehí nchaahíi bit'ahyú ndaiz'aa: ¹⁷ Áíge' tsina'eehíi nchaahíi biká'yú dahdaiz'aańá' bésh hishbizhíi nchaahíi tsina'eehíi bik'idesdiz; gosht'ishcho yédaaldzidgo gowaąolgai biká' dastsoozíi nadaayintsoozná' ńch'iidíi zhá bee dez'eel. ¹⁸ Nawode nohwił ilch'á' nách'ihíi bigha iskaą hik'e tsina'eehí yoghélihíi la' yó'odaiskaad; ¹⁹ Nakiskaą hik'e tsina'eehíi benadziidi dabíi yó'odaiskaad. ²⁰ Ch'ígona'ái la'íi ts'iksosé doo hwaa bee got'ii dago doo ałch'ideskaą da, la'íi díyat'éégo nohwił ilch'á' nách'ih, áík'ehgo doo hago'at'éégo hasdáhiikáh da laą daandzi ni'. ²¹ Dá doo da'iyáne ńzaad begodeyaaná' Paul ihń'gé' hizigo gáníi, Shik'isyú, shich'i' ídaayesóts'aaýúgo, Cretegé' doo nohwił dahda'n'eel dayúgo, doo díi k'ehgo nohwich'i' nadaagont'og da doleel ni', la'íi doo hat'íi ch'a'oné' da doleel ni'. ²² Áiná' gádaanohwiłdishńii, Bidag ádaanołt'ee le': doo la' daaholtsaah at'éé da, tsina'eehí zhá da'izlíi hileeh. ²³ T'é'ná' Bik'ehgo'ihinań, bíyéé nshlíń la'íi hoshkaąhń, binal'a'á yaaká'gé'hi shit'ahgé sizigo, ²⁴ Gáshilńńiid, Paul, doo niini' haą da le'; Caesar bidáhgee sínzi doleel: la'íi bił nił da'o'ohíi dawa daahinaahgo Bik'ehgo'ihinań naa godin'áą. ²⁵ Áík'ehgo shik'isyú, bidag ádaanołt'ee le': Bik'ehgo'ihinań hoshdlaąhíi bigha da'ashilńńihíi k'ehgo ágone'go bígonsi. ²⁶ Áiná' ni' táyi' dahgoz'aaníi biká'gee yónohwi'dilkaad doleel. ²⁷ Díi'ts'adah ilkaahíi bit'é' túnteel Ádria holzéhi biyi'gé' tsina'eehíi bił ilch'á' nnáilńiiná' t'é'ís'ahyú shi nada'il'eehíi ni' bich'i'yú nohwił da'n'eel daanzí lé'e; ²⁸ Áík'ehgo hayaa tú yída'nes'aaądo nadin ilk'ich'idesńiih, k'a'áhosah lágo yídaagołs'iid: yunaásyú tú yínada'nes'aaądo k'adíi ashdla'adah ilk'ich'idesńiih k'a'áhosah. ²⁹ Dánko tséé biká' hi'eehíi bigha bił daagoyé'égo bésh ndaazíi tsina'eehíi bedahast'óníi díi' nkedezńil, tsina'eehíi biké'ńnaá

yúyaa, áiná' jii góleeh, daaniigo da'okaqah. ³⁰ Nadaa'eehí tsina'eehí biyi'gé' hahiikeeh daanzigo, tsina'eehí ałch'íséhií téh daayihezníl, bésh ndaazíi tsina'eehí bádngé' nkedaayiníií ádaagodil'íigo, ³¹ Paul silááda la'íi silááda gonenadín binant'a'íi gáyihñii, Díi nñeehíi dá tsina'eehí biyi' naháztaayúgo zhá daahohñaa. ³² Áík'ehgo silááda tsina'eehí ałch'íséhií bedahdaahest'ooníi daayiheshgizhgo bił odaagohez'eel. ³³ K'ad hailkaahyú Paul nádaayokaqahgo gádaayihñii, Da'olsaągo nzhqo, nda'ohíigo dáshiná' dji'ts'adáhyú nohwíyokaal. ³⁴ Áík'ehgo nádaanohwoshkaqah, da'olsaą, aí bee daanołdzilgo; nohwitsizil dała'á ndi doo nohwich'á' ch'a'odeel da. ³⁵ Díi yee ánniidná' bán náidnné'go dawa bináál Bik'ehgo'ihina'na' áshqod yihñiigo oskaądná' ilk'iyıldláadgo yiyąą nágodiidzaa. ³⁶ Áík'ehgo nñee la'ihíi yidag ádaat'eego dabíi ałdó' da'iyąą. ³⁷ Daanohwighago naki gonenadín iká'yú gots'idin gostán hiilt'ee, tsina'eehí biyi'. ³⁸ Náda'isdjiddzhi' da'iyąąná' t'oh naghái téh daayeskaadgo tsina'eehí dá'aldzólé silij. ³⁹ Got'ij gozljina' ni'híi doo yídaagołsı da: ndi tú ónánhıkáągo ténagohij'ąą daayo'ij, áígee nohwil ndaanó'eel daanzı. ⁴⁰ Áík'ehgo bésh ndaazíi tsina'eehí bee dahast'ó n'íi daazhógo yó'odaiskaadgo be'anáhot'aakíi bit'ól k'eda'iz'ahgo, la'íi tsina'eehí bit'a' bádñ zhiñéehíi hadag ádaizlaago nch'iid bich'ı'go tábaązhı' bił nda'iz'eel. ⁴¹ Ndi tú lednlijjee tsina'eehí lehigo'go doo nahi'naa da silij; biké'dinnáágé'íi tú nádidáhíi nbihezti'. ⁴² Ha'áshijeedíi la' nada'dilkqh daanzigo, silááda nadaabiltseedgo ndaagoshchij, ⁴³ Áiná' silááda gonenadín binant'a'ń Paul doo zidee hat'ij dago, Dah, bihñiid; Hayíi nada'olkó'íi tsina'eehí bitisyú'an odaohjago táts'áda'olkqh, daayihñii: ⁴⁴ La'íi gáyihñii, Tsı nteelíi la'íi tsina'eehí baa nahastó'íi bee hanaazhi' nada'olkqh. Áík'ehgo dawa ni'zhı' nádaaheskai.

28

¹ Tásts'áskainá' ni' táyi' dahgoz'aaníi Melíta golzee lago bídaagosilzjid. ² Nñee áígee daagolíníi k'idaanzigo deda'deshjeedná', Yushdé' nádaanołdziił, daanohwihñiid, nagoltih nkegonyaa, la'íi gozk'azíi bighą. ³ Paul chizh la' náyihezlaago dayinnílná' t'iish bik'asda' golíni ndoogo áigé' hayáągo Paul bigan baa dahisdeel. ⁴ Nñee áígee daagolíníi t'iishíi Paul bigangé' nahitjigo daayiltsaąáná' gádaakildi'ñii, Díi nñeehn nñee nailtseedíi nłini láą, túnteel bich'á'gé' hína' ndi, doo hiñaa bik'eh dahíi bighą datsaah. ⁵ Áiná' Paul t'iishíi dá kq' biyizhi' nayíilt'e'ná' Paul doo hago adzaa da. ⁶ K'ad nilzool shı daabo'núigo, dagohíi datsaah shı

daanzigo biba' naháztaq; ndi nzaad godeyaago doo hago adzaa dago daayo'jina' biini' lahgo anadaizdlaago, Diyin nlii laa, daanzi. ⁷ Ni' tayi' dahgoz'ayú daagolíní binant'a', Públus holzéhi áígee la' bini' lé'e; an k'inoho'núgo bigowayú taago nohweskaa. ⁸ Públus bitaa yóiyahgo nezgaigo chan dilé yaa naghaago siti: Paul baa nyaágo biká' ndelniina' bá oskaadgo nábi'dilziih. ⁹ Ágágodzaaná' nnee tayi' dahgoz'ayú daagolíní la'ihí kah yaa nakaihií neheskaigo nádaabi'dilziih: ¹⁰ Daanohwidnisiigo dawahá nohwá daayiheznil; la'í k'ad nohwil da'dez'eelna' dawahá bidaandinihií tsina'eelí yih daiheznil. ¹¹ Taagi nohwedahitaaná' tsina'eelí áígee behaihi, Alexándriagé'ihí, Cástor la'í Póllux beda'aszaahi bádngée naziigo ádaaszaago bil nohwil da'dez'eel. ¹² Síracuse nohwil nda'iz'eelgo áígee taagi nohweskaa. ¹³ Áíge' nohwil léda'n'eelgo Rhégium nohwil nda'iz'eel: áíge' iskaa hik'e hayaagé'go dezch'iidgo iskaa hik'e Putéoliyú nohwil nda'iz'eel: ¹⁴ Ákú odlá' bee nohwik'íyú baa nkaigo, Nohwil nahísótaq le', daanohwiniigo, bil naháataq gosts'idiskaa: áíge' Romeyú ohiikai. ¹⁵ Odlá' bee nohwik'íyú ákú daagolíní hiikahgo nohwaat'idaanzina' Ápiai Forum la'í Three Taverns golzeezhi' nohwiba' hikai; áí Paul yiltsaana' Bik'ehgo'ihina' ya'ahenzigo bil gozhógo hadag adzaa. ¹⁶ Romeyú nkainá' siláada binant'a' ha'ashjeedí binádaadéz'iinií binant'a' yaa nnil: ndi Paulhií dasahn golúgo baa godet'aa, siláada la' binádeziigo. ¹⁷ Taagiskaana' Paul Jews áígee daagolíní yanazini, Da'alahéh, daayihii: da'adzaaná' gadaayihii, Nnee daanohni, shik'íyú, Jews daanliinií dagohí daanohwitaa n'íi bi'at'e' doo hago ashlaa da ndi, Jerúsalemgé' ha'asitiigo niyaágo Romans daanliini baa shi'delti. ¹⁸ Shaa yadaakti'na' bigha dastsahií doo la' dahíi bigha ch'inádaashilteeh hádaat'ii ni'. ¹⁹ Ndi Jews daanliinií áí doo hádaat'ii dago, Caesar shaa yakti' hasht'ii, dishnii lé'e, bil ní'ti'í doo hat'ii bee baa dahdaagosh'aa da ndi. ²⁰ Áik'ehgo Israel hat'íi bángot'aahí bigha díi besh hishbizhí bee hishi'dest'oghí bigha da'ánohwishlaa, nohwines'úgo, nohwich'í yashti'go: ²¹ Gadaabihniid, Judége' naltsoos naa nagolni'go doo la' nohwaa hi'nil da, la'í nohwik'íyú áíge' kú neheskaihií doo la' naa naagolni' da, doo la' nchó'go naa yakti' da. ²² Dahot'éhé díi okaah bee sahngo na'ádi'nilihií baa ya'iti'go bidaagonli: ni hago'at'éégo baa natsínkeesí daadihiits'ih hádaahiit'ii. ²³ Bángot'aanií bijii nnee laa'go Paul dásideayú da'adzaa; t'albigé' o'í'áqzhi' Bik'ehgo'ihina' bilakt'áhgee begoz'aanií nkt'éégo yaa nagosni', Moses yegos'aanií la'í Bik'ehgo'ihina' binkáayú nada'iziidií k'eda'ashchiinií bich'á'gé' Jesus yaa

nagosni'go biini' yá ádaagole'go nzi. ²⁴ Ła' yaa yakti'íi daayosdlaqad, łaihi'í doo daayosdlaqad da. ²⁵ Łahada'dit'ángo Paul dalán yee hananádzii'ná' onákai, Esáias, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi n'íi, Holy Spirit binkááyú daanohwitaa n'íi da'aniiigo gáyihniid, ²⁶ Díi hat'i'íi bich'i' nnańgo gádaabiłniih, Daadołts'ag ndi doo nohwil'idaagozi da doleek; daaneł'íi ndi doo da'anii daal'ii da doleek. ²⁷ Díi nneehii biini' daanyee' daazlii, doo da'diits'ag da daazlii, łai'í daaneshch'il daazlii; doo ágádaat'ee dayúgo bináá yee daago'ii doleel ni', bijeyi' yee da'diits'ag doleel ni', łai'í biini' yee bil'idaagozi doleel ni', áik'ehgo shich'i' ádaane'go nádaasdziih doleel ni'. ²⁸ Díi bídaagonołsile', Bik'ehgo'ihinań bich'á'gé' bee hasdách'igháhi doo Jews daanlii dahii bich'i' ol'a', nohwildishnii, áhi'í ídaadéstsa'ą ndi at'éé. ²⁹ Díi yee hadziiná' Jews daanliini dážhó łahada'dit'ángo onákai. ³⁰ Paul ákú kih yigha na'ihini'ki yiyi' golii'go naki legodzaa, łai'í baa hikáhi'í dawa ya'ahenzi ni', ³¹ Doo nan'i' dago, nnee doo ł' tsibildii dago Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aanii yaa nagolni' ni', łai'í Jesus Christ nohweBik'ehń yaa ilch'ígó'aah ni'.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE ROMANS

¹ Shíí, Paul, Jesus Christ bána'isiidi, án binal'a'á nshlǵigo shich'í' ánniid, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' yati' baa gozhónihíí baa nagoshni'híí bigha its'ashi'doltji, ² (Da'ái Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí binkááyú yakti'go dabíntsé yengon'áá, áí godiyihgo Bek'e'eshchiiníí biyi' bek'eda'ishchijǵ lǵk'e), ³ Áí yati' baa gozhóni Bik'ehgo'ihí'nań biYe' Jesus Christ nohweBik'ehń yaa nagolni', án nnee k'ehgo nyáágo David kınolt'ijǵ nliǵ; ⁴ Jesus Christ daztsaadi' naadiidzaahíí bee Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nliǵgo ch'í'nah alzaa, Holy Spirit bits'á'dí' binawod golǵigo: ⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ilgoch'oba'íí shaa det'áá, binal'a'á nshlǵi doleeǵgo, áík'ehgo Jesus bizhi'íí ba'ihégoǵi doleełhíí bigha baa nagoshni'go, nnee iltah at'éégo hadaazt'i'i daabodlaqahgo bikisk'eh ádaat'eego ashle': ⁶ Nohwíí aldó' Jesus Christ bíyéé daanohliǵi doleeǵgo nohwich'í' ánniid: ⁷ Daanohwigha Romeyú daagonohliiníí nohwich'í' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nań bil daanohshoǵgo báhadaadeszaahíí daanohliǵigo nohwich'í' ánniid: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'áá le'. ⁸ Dantsé Jesus Christ binkááyú daanohwigha Bik'ehgohinshnań nohwich'í' ba'ihénsi, nohwi'odla' ni'godzáń biká' dahot'éhé baa ch'iniihíí bigha. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań, biYe' baa yati' nt'éhi baa nagoshni'go, shijǵi biyi'dí' bána'isiidíí da'ákozhá nohwá oshkaqah nt'éé shá yígóǵi; ¹⁰ Díínko bigha dá oshkaqah nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo ániita dáhago'at'éégo nt'éégo nohwaa desháál. ¹¹ K'azhá daanohwistséh, nt'é Holy Spirit bits'á'dí' shaa hi'né'íí la' nohwaa nshné'híí bigha, áí bee ndzilgo daahodohsijǵ doleeǵgo; ¹² Díí áldishnii, nohwíí hik'e shíí bilgo nohwi'odla' dała'ázhi' ildeńáágo bee hadag ádaaklnzi doleeł. ¹³ Shik'ííyú, doo alch'idndi nohwich'í' disháh hást'ijǵgo ni' bídaagonoǵigo hasht'íí, doo Jews daanliǵi dahíí la'ihíí bitahyú nnee Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' hosilbááhíí k'ehgo nohwitahyú aldó' la' hodishbijǵhíí bigha, (ndi nashi'dintl'ogo t'ahkó goldoh.) ¹⁴ Greeks daanliiníí hik'e nanidí' nnee daanliiníí aldó', daagoyááhíí hik'e doo daagoyáá dahíí aldó' shaa hadais'aahíí k'ehgo t'ah Christ baa bil nagoshni'go shá goz'áá. ¹⁵ Áík'ehgo ilk'idá' yati' baa gozhóni nohwił nagoshni'go dázhó

hásht'íí, Romeyú nadaahisohtaaníí ndi. ¹⁶ Christ baa yati' baa gozhóni doo bik'e ídaayánsdzì da: áí Bik'ehgo'ihinań binawodíí biláhyú behasdách'igháhi at'éé, da'odlaaníí dawa bá, Jews daanliiníí dantsé, la'íí Greeks daanliiníí ałdó'. ¹⁷ Áí yati'íí biyi' Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' nnee bich'ì' dábik'ehyú at'ééhíí ch'í'nah alzi, odlą' begodeyaadì odlą' bengont'izhì: bek'e'eshchiiníí gáníihíí k'ehgo, Hadín dábik'ehyú at'ééhíí odlą' zhą yee hińaa doleeł. ¹⁸ Nnee Bik'ehgo'ihinań doo daidnłsì dahíí la'íí nchọ'íí ye'ánadaat'ííhíí dawa yich'ì' Bik'ehgo'ihinań bihashke' yaaká'dí' ch'í'nah alzi, áí nchọ'íí ye'ánadaat'ííhíí yee da'anii ágot'eehíí t'ąązhì' ádaayıłsì; ¹⁹ Bik'ehgo'ihinań bebígózi doleełí ch'í'nah alzaago yídaagółsì, Bik'ehgo'ihinań dabíí bił ch'í'nah áyılłsìhíí bighą. ²⁰ Ni'gosdzán alzaadì' godezt'igo Bik'ehgo'ihinań ye'at'ehi doo hit'íí dahíí nkt'éégo bígózi, dahazhì' binawod golińíí, la'íí Bik'ehgo'ihinań nliiníí nt'é áyılłahíí bebígózi; áí bighą áí nnee nchọ'go ánadaat'ííhíí doo nt'é bee bich'ì' ch'ídaagonowáh at'éé da: ²¹ Bik'ehgo'ihinań yídaagółsì ndi doo daidnłsì da, doo ya'ihédaanzì dahíí bighą doo nt'é bee bich'ì' ch'ídaagonowáh at'éé da; áídá' da'ílinégo natsídaakees, la'íí biini' doo goyáá dahíí godilłil begoz'ąą daasilíí. ²² Ídił daagodzaągo doo daagoyáá da daasilíí, ²³ Nnee datsaahi, la'íí dló', la'íí dawahá bijad díí'igo nadaakaihíí la'íí nada'nagíí yeda'ile'go daayokąąh lék'e; áí bee Bik'ehgo'ihinań doo datsaah dahi bits'á'dindláádíí hik'e díí kogan be'ádaaszaahíí biłgo ilđenáągo ch'ídaiznil. ²⁴ Áí bighą bijíí yune' nchọ'go zhą natsídaakeesgo dązhó nchọ'íí bich'ì' Bik'ehgo'ihinań yó'odaabidez'ąą, daabits'íhíí ilđenáągo doo daidnłsì da: ²⁵ Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' da'anii ágot'eehíí hik'e lé'ilchoohíí biłgo ilđenáągo ch'ídaiznil, la'íí Bik'ehgo'ihinań áyılłahíí zhą daidnłsìgo daayokąąhdá' bíihíí doo daach'okąąh da; Bik'ehgo'ihinań zhą dahazhì' ba'ihégoł. Doleełgo at'éé. ²⁶ Áí bighą bits'í bee ídaayágosiyú ánadaat'ííł hádaat'ííhíí bich'ì' Bik'ehgo'ihinań yó'odaabidez'ąą: isdzáné nnee bá álzaa n'íí isdzáné dabíí łł ídaayágosiyú ánadaat'ííł: ²⁷ Da'áik'ehgo ałdó' nnee isdzáné bá álzaa n'íí k'ihzhì' ádaizlaago, dabíí ilch'ì' biini' daama'; nnee dabíí łł ídaayágosiyú ánadaat'ííł, áí bighą nda'ıłsiihíí dabíí ich'ì' nadaayi'niil, áí da'áígee dábik'eh. ²⁸ Bik'ehgo'ihinań doo dayúweh yídaagółsì hádaat'íí dahíí bighą dązhó binatsekees daanchọ'íí yich'ì' Bik'ehgo'ihinań yó'odaabidez'ąą, doo ánách'ot'ííł dahíí ye'ánadaat'íí doleełgo; ²⁹ Doo bik'ehyú ágot'ee dahíí behadaak'ıl, la'íí nant'ì' na'idaahíí, nchọ'go ánadaat'ííhíí, dawahá dayúwehégo ídáhadaat'iiníí, da'o'ni'íí; la' bíyééhíí ídáhadaat'iiníí ałdó' behadaak'ıl, la'íí its'izilłheehíí,

lahadaadit'áhíí, nadaach'aahíí, bi'at'e' nchọ'íí, la'íí ch'inii daaniihíí áldó' behadaak'ik; ³⁰ La' yinída'dihíhgo ch'inii daanii, Bik'ehgo'ihí'nań yik'edaanniih, doo hadín daidnłsı da, ídaa da'odlíigo dabíí ídaa yádaakti', dabíí nchọ'i ádaile'go yídaago'aah, daabishchjı n'íí doo daidits'ag da, ³¹ Doo daagoyáá da, doo da'ádaaniiyú ádaat'ee da, doo hadín bił daanzhọ da, doo hadín yaa nádaagode'aah hádaat'jı da, doo bił daagoch'oba' da: ³² Bik'ehgo'ihí'nań nnee ágánádaat'jıhı da'itsaahíí bee yándaagoz'ąago yídaagołsı ndi, doo dabızhá ágánádaat'jıł da ndi nnee ágánádaat'jıhı bił dádaabik'eh.

2

¹ Áí bighą nnee nłini, ni hadín ánt'ee shjıhıí, nnee la' baa yánłti'yúgo doo nt'é bee nt'éégo nich'i' ch'igonowáh át'éé da; nnee la' baa yánłti'yúgo dani ídił ch'igondeehi at'éé, ni dó' da'ágánt'ééhıí bighą. ² Díınko bídaagonłzı, ágánádaat'jıhı Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehgo bándago'aah. ³ Áık'ehgo nnee nłini, dani áldó' ágánt'jıdá' ágánádaat'jıhı baa yánłti'yúgo, ya' Bik'ehgo'ihí'nań doo nángo'aah da doleeł nńzı gá? ⁴ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí la'íí nidag at'ééhıí hik'e nzaadyú nágoho'aahı ch'ıda'izkaadıí doo bił ónłtag da go'jı; Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí ninchọ'íí bits'á'zhı' hınááłgo nelnááhıí doo bígonłsı da gá? ⁵ Áída' nıjıí nt'izıí bighą la'íí ninchọ'íí doo bits'á'zhı' ánnéh hánt'jı dahıí bighą, dani goyéé'ıí bee ích'i'godnt'áah, Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'yıł ch'ı'ıtıjıhı bıjıjızhı'; áı bıjıı dabıí dábik'ehyú át'éégo nángo'aahıí ch'ı'nah áıdoliı; ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań nnee dała'á daantıjıgee da'ánádaat'jıł n'ıí dábik'ehgo biyaa gozhóónıí dagohıí biniidaagodile'ıí yich'i' nahıniı: ⁷ Hadıí nt'éégo ánádaat'jıhı yich'i' dahdaanłdọh nt'éégohıí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dindláádıí la'íí bił dábik'eh doleełı, la'íí dahazhı' ihı'naahıí yıká daadéz'iinıí, ihı'ná doo ngonel'ąą dahıí Bik'ehgo'ihí'nań baa daidi'aah: ⁸ Áída' lahadaadit'áhgo lanakaihıí, la'íí da'anıi ágot'eehıí doo yıkısk'eh ádaat'ee da ndi nchọ'go ágot'eehıí yıkısk'eh ádaat'eehıí Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'ıí bee biniidaagodilne'. ⁹ Nnee dała'á daantıjıgee nchọ'go ánádaat'jıhı bich'i' goyéé'go godigháh, la'íí biniidaagonłt'éé doleeł, Jews daanliinıí ntsé, doo Jews daanłjı dahıí áldó'; ¹⁰ Áída' dała'á daantıjıgee nt'éégo ánádaat'jıhı Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dindláádıí bıyéé doleeł, bił dábik'eh doleeł, la'íí ilch'i'daagont'ééhıí bıyéé doleeł, Jews daanliinıí ntsé, doo Jews daanłjı dahıí áldó': ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee doo la' itisgo yistıjı da. ¹² Hadıí Jews bich'i' begoz'aanıí doo bit'ááhyú ádaat'ee dago nchọ'go ánádaat'jıhı begoz'aanıí doo bee bándago't'aah da ndi da'ılıı daaleeh;

áídá' begoz'aaníí bitl'ááhyú ádaat'eego nchọ'go ánádaat'ííhíí
 begoz'aaníí bee bándagot'aah; ¹³ (Áí begoz'aaníí dédaidits'agíí
 zhá doo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaat'ee
 da, ndi begoz'aaníí yikísk'eh ánádaat'ííhíí zhá dábik'ehyú
 ádaat'ee daabildi'nii doleeł. ¹⁴ Doo Jews daanlìj dahíí Jews
 bich'ì' begoz'aaníí doo yídaagolsì da ndi dabíí ye'ádaat'eehíí
 bik'ehgo áí begoz'aaníí ánííhíí yikísk'eh ádaat'eego Jews bich'ì'
 begoz'aaníí doo yídaagolsì da ndi begoz'aaníí dabíí ídá ádaaislaa:
¹⁵ Begoz'aaníí bijíí yune' dahgoz'aaníí ch'í'nah ádaayìsì, nt'é
 nł'éeéhíí dagohíí nchọ'íí dabíí yídaagolsì, ła'íí binatsekeesíí
 łaigo ánáyodliił, łań nł'éeégo ánsht'ee ni' daanzì, áídá' łańhíí
 nchọ'go ánsht'ee ni' daanzigo;) ¹⁶ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań
 yándaago'aahíí bijíí yati' baa gozhóni baa nagoshni' n'íí
 ánííhíí k'ehgo bi'at'e' nadain'íí' n'íí Jesus Christ biláhyú
 yándaago'aah doleeł. ¹⁷ Jew nildi'niihíí, begoz'aaníí bikísk'eh
 ánsht'eego dábik'ehyú ánsht'ee nńzì, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań
 bee ída'ónđlii, ¹⁸ Áń hát'ííníí bígonsì nńzì, ła'íí begoz'aaníí
 bee nił ch'ígont'ąąhíí bighą hadíí dązhọ nł'éeégo ágot'eehíí
 zhá nił dábik'eh, ¹⁹ Bináá ágodiníí yágo'iiníí nshlìj nńzigo,
 ła'íí godilhiłíí biyi' nakaihíí bá'idindláádíí nshlìj nńzigo
 ída'ónđlii, ²⁰ Jews bich'ì' begoz'aaníí biyi' i'ígóziníí ła'íí
 da'anii ágot'eehíí begoz'ąąhíí bígonksídá' doo daagoyąą
 dahíí bił ch'ídaagon'áah, ła'íí mé' daanlìjhií k'ehgo doo
 hwahá yídaagolsìj dahíí bił ch'ídaagon'áah. ²¹ Ni, ła' bił
 ch'ídaagon'áahíí nłíni, dani ídił ch'ígont'áah née? Doo da'noh'íj
 da nniigo ił ch'ígon'áahdá' in'íj née? ²² Doo nant'ì' nahkai
 da nniigo ił ch'ígon'áahdá' nant'ì' nanńaa née? K'eda'ashchíín
 nił nchọ'dá' áí daach'okąąhgo nagoz'ąąyú nanńaago in'íj
 née? ²³ Ni, begoz'aaníí bee ída'ónđliihíí, begoz'aaníí doo
 bikísk'eh ánt'ée dahíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań doo nił ilíj
 da go'íj. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí ánííhíí
 k'ehgo doo Jews daanlìj dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań bizhi'íí
 nchọ'go baa yá'iti', nohwíí nohwiğą. ²⁵ Begoz'aaníí bikísk'eh
 ánt'éeýúgo circumcise áni'delzaahíí ná ilíj: áídá' begoz'aaníí
 doo bikísk'eh ánt'ee dayúgo doo circumcise áni'delzaa
 dahíí k'ehgo ánt'ée. ²⁶ Da'áík'ehgo nnee ła' doo circumcise
 ábi'delzaa da ndihíí begoz'aaníí ánííhíí k'ehgo at'éeýúgo, doo
 circumcise ábi'delzaa da ndi circumcise ábi'delzaahíí k'ehgo
 bił otag ya'? ²⁷ Nnee bits'í bee doo circumcise ádaabi'delzaa
 da ndi begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eeyúgo, ni, begoz'aaníí
 bek'e'eshchiiníí bígonsì ndi doo bikísk'eh ánt'ée dahíí ya'
 doo ch'í'nah ádaanile' da née? ²⁸ Nnee Jew nliigo gozlii ndi
 doo áí zhá bighą Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'anii Jewhi
 nlii da; ła'íí nnee bits'í zhá circumcise ábi'delzaahíí doo
 Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'anii circumcise ábi'delzaa

da: ²⁹ Áídá' bijíí biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ yidnksiníí, án da'anii Jewhi nlii; la'íí bijíí yune' circumcise ábi'delzaahíí da'anii circumcise ábi'delzaahi at'éé, biyi' siziiníí Bik'ehgo'ihí'nañ bił goyilshóqo go áile'híí bigha, doo begoz'aaníí aníihíí zhá bigha da; hadín ágát'ééhíí doo nnee zhá nkt'éégo baa yadaakti' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nkt'éé.

3

¹ Áík'ehgo Jew nliini nt'é bee itisgo at'éé? Circumcise áko'delzaahíí hant'é ilíí? ² Dawa bee dázhó ilííhi at'éé: dantségee Jews daanliiníí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa daadest'aqahi at'éé. ³ La' doo da'odlaq dayúgohíí? Ya' doo da'odlaq dahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ doo da'álch'iniiyú át'éhi át'éé da née? ⁴ Dah, da'anii doo ágát'éé da: nnee daantúígee léda'ikchoo ndi Bik'ehgo'ihí'nañ da'aniihi nliigo bigózi le'; bek'e'eshchiiníí Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' yakti'go gáníí, Dábik'ehyú ánt'éégo niyati' bee nígózi doleeł, la'íí dahagee dahadín ni'iltahyúgo bitis nnléeł, nii. ⁵ Áídá' doo bik'ehyú ádaant'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ dábik'ehyú át'ééhíí ch'í'nah áyilsiyúgo hant'é daan'nii? Bik'ehgo'ihí'nañ bidenáago nohwiniidaagodile'yúgo, ya' áí bigha doo bik'ehyú nohwich'í' at'éé da daan'nii née? (Ágádishniigo ni'gosdzán biká' nnee k'ehgo yashti'.) ⁶ Dah, da'anii doo ágát'éé da: Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'ehyú át'éé dayúgo, hagot'éégo ni'gosdzán biká' nnee yandaago'áah doleeł? ⁷ Lé'ishchoohíí Bik'ehgo'ihí'nañ da'aniigo at'ééhíí ch'í'nah áyilsigo ízigo at'ééhíí áí bee bigóziyúgo, nt'é bigha shíí nshch'ohíí k'ehgo shaa yakti'go shángo'áah? ⁸ (La' nnee nohwini'daadihniigo nohwaa ch'inii daanii,) Nkt'ééhíí bengowáhíí bigha ncho'go ádaahiit'íi le', daan'niiigo nohwá ádaagozlaa. Nnee ádaanohwiñiihíí bándagont'aahíí dábik'eh. ⁹ Áík'ehgo hago'at'éé? Ya' née Jews daandliiníí itisgo shinjéed née? Dah, doo ágát'éé da: nnee dawa, Jews daanliiníí la'íí doo Jews daanlii dahíí ncho'íí bi'isna' daanliigo ilk'idá' ch'í'nah ádaasiidlaa; ¹⁰ Bek'e'eshchiiníí gáníí, Doo hadín dábik'ehyú át'éé da, dah, dała'á ndi doo la' da: ¹¹ Doo hadín bił ígózi da, doo hadín Bik'ehgo'ihí'nañ yiká déz'íi da. ¹² Dawa k'ihzhí'go ádaasdzaa, dawa doo da'ilíí da daasilii; doo hadín nkt'éégo ánát'íi da, dah, dała'á ndi doo la' da. ¹³ Bidayi'híí nnee le'sitíihi bił ch'í'otaqahíí k'ehgo at'éé; bizaadíí bee k'izéda'dilteehgo yadaakti'; ch'osh bik'asda' yee na'iltseedhi bizé' yune' benagoz'aq: ¹⁴ Yati' be'okáahíí la'íí yati' koni'daadihni'íí bizé' bee hadaalk'ik: ¹⁵ Da'dizoh'éézhí' daadijaadgo daahikéeh: ¹⁶ Hayú nadaakaiyú biké'dinááyú da'ikchoqohíí hik'e iniidaagodile'íi benagoz'aq: ¹⁷ Nkegohen'áaníí begoz'aqahíí doo yidaagołi da:

18 Bik'ehgo'ihinañ doo daidnłsı da, doo yaa natsıdaakes da, nıi, bek'e'eshchiinıı. 19 Jews bich'i' begoz'aanıı áńıhıı nnee da'ái bitł'ááhzhı' ádaat'eehıı yich'i' áńıgo bıdaagonłzı: áık'ehgo nnee daantııgee doo hagot'éégo ídaa yánádaalti' da doleeł, la'ıı nı'gosdzán biká' nnee dawa Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee doo dávik'ehyú ádaat'ee dago bándago'áh doleeł. 20 Nnee doo la' Jews bich'i' begoz'aanıı yikısk'eh ánát'ıhıı zhá bighą Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dávik'ehyú át'éé da: begoz'aanıı áńıhıı bighą nchọ'go ánách'ot'ıhıı bıgoch'ıksı. 21 Nnee Jews bich'i' begoz'aanıı doo yikısk'eh at'éé da ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dávik'ehyú át'éé doleełı k'adıı nohwıł ch'ı'nah alzaa, áı doo ánıdá' begoz'aanıı bek'e'eshchiinıı baa na'gonı', la'ıı Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziid n'ıı yaa nadaagosni'; 22 Díńko yaa nadaagosni', Jesus Christ ch'odłągo Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dávik'ehyú ách'ıt'éé, da'odlaanıı dawa ágádaat'ee; nnee la' doo łhgo at'éé da, dawa dáłekt'ee: 23 Nnee dawa nchọ'go ádaadzaago Bik'ehgo'ihinañ ízısgo ye'at'éhıı dáıych'i' nihıkáh; 24 Áıdá' binchọ'ıı bits'á'zhı' Christ Jesus ch'ınádainıł, áık'ehgo Bik'ehgo'ihinañ baa daach'oba'go dávik'ehyú ádaat'éhi daayıhıı, doo nt'é bighą nahi'nıı da: 25 Bik'ehgo'ihinañ Jesus zıdeego bıdıhıı bee nnee binchọ'ıı yá nahi'nıı doleełgo yıl'áad, áı daayodłągo binchọ'hıı bighą baa nágodet'aa doleełgo; áı bighą Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú át'ééhıı nnee bich'i' ch'ı'nah alzaa, án nzaadyú bádaagoho'aalgo nnee nchọ'go ánádaát'ıdıı doo yıl ołtag da; 26 Bik'ehgo'ihinañ dabıı dávik'ehyú át'ééhıı dıı goldohıı biyi' nnee bich'i' ch'ı'nah alne'go, dishnıı: dabıı dávik'ehyú át'éhi nlııgo ch'ı'nah alne'go, la'ıı dahadıń Jesus yodłąhıı dávik'ehyú át'éé yıhııhi at'éé. 27 Ídaa ch'odłııgo yách'ıltı'ıı hayú begoz'ąą? Doo hayú begoz'ąą da. Hant'é bighą? Ya' dakó nt'éégo ánách'ot'ıhıı bighą Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dávik'ehyú ách'ıt'éé née? Dah, ki'odł'ıı zhá bighą. 28 Áık'ehgo dıı bıdaagosıılzııd, nnee Jews bich'i' begoz'aanıı doo yikısk'eh at'éé da ndi bı'odł'hıı bighą Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú át'éhi bıhıı. 29 Ya' Bik'ehgo'ihinañ Jews daanliinıı zhá daabokąhıı nlıı née? Doo Jews daanlıı dahıı alđó' daabokąhıı nlıı ya'? Ha'oh, doo Jews daanlıı dahıı alđó': 30 Bik'ehgo'ihinañ dała'á nlıı, áık'ehgo nnee circumcise ádaabi'deszaahıı bı'odł'hıı bighą Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú ádaat'éhi daabıhıı doleeł, la'ıı doo circumcise ádaabi'deszaa dahıı alđó' bı'odł'hıı bighą dávik'ehyú ádaat'éhi daabıhıı doleeł. 31 Ágádaan'niigo begoz'aanıı doo ıłıı dago ádaahııdle' née? dah, da'anıı doo ágát'éé da, áıdá' begoz'aanıı nłdzılgo ádaanłzı.

4

¹ Áík'ehgo Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'íí, nt'é daan'niigo baa nadaagohiilni' doleeł? ² Abraham dabíí nlt'éégo ánat'jilhií bigha Bik'ehgo'ihinań dabik'ehyú át'éhi yilnií lək'eyúgo, áí bigha ida'odlií doleeł ni'; ndi doo Bik'ehgo'ihinań binadzahgee ágát'éé da lək'e. ³ Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinií nt'é nii? Abraham Bik'ehgo'ihinań yosdlaad, áík'ehgo bi'odla'híí bigha dabik'ehyú át'éégo bá hótag lək'e, nii. ⁴ Hadín na'iziidi bich'í' na'niniilí doo baa ch'oba'go nahi'niil da, ndi binasdziidhií bigha bich'í' nahi'niil. ⁵ Áídá' Bik'ehgo'ihinań doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí ch'ínáyihiniilhi at'éé, hadín án yodlaqahíí bi'odla' bee dabik'ehyú át'éégo bá hótag, doo nlt'éégo ánat'jilhií bigha da. ⁶ Da'áík'ehgo nnee doo nlt'éégo ánat'jilhií bigha da Bik'ehgo'ihinań dabik'ehyú át'éégo bá yótagíí biyaa gozhóqo David ałdó' yaa k'e'eshchij, ⁷ Gániigo, Hadín doo bik'ehyú ánaadaat'jil dahíí bigha baa nádaagodest'aa, la'íí binchó'íí bá k'e'oldeehíí biyaa daagozhóq le'. ⁸ Nnee binchó'íí nohweBik'ehni doo bá yótag dahíí biyaa gozhóq le', nii, David. ⁹ Ya' nnee circumcise ádaabi'deszaahíí zhá ágát'éégo biyaa gozhóq le' bilđi'nii née? Doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí ałdó' née? Abraham bi'odla'híí bigha dabik'ehyú át'éégo bá hótag lək'e daan'nii. ¹⁰ Dadá' bich'í' ágót'éhi? Doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' née? Née bikédí'go née? Doo bikédí'go da, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá'. ¹¹ Abraham circumcise ábi'deszaahíí biká'skałhií k'ehgo bi'odla'íí bee dabik'ehyú át'éehíí bebígózi, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odla' golíj ni'; da'odlaaní dawa doo circumcise ádaabi'deszaa da ndi bitaa nlij doleełgo; áí ałdó' dabik'ehyú ádaat'eehíí bá daahótag doleełhií bigha: ¹² Nnee circumcise ádaabi'deszaahíí ałdó' bitaa nlij, áí doo dá circumcise ádaabi'deszaahíí zhá bigha da, ndi nohwiTaa Abraham bi'odla'ihíí yikísk'eh hikahíí bigha ałdó', án doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odla' golínií átdishnii. ¹³ Bik'ehgo'ihinań Abraham la'íí bits'á'dí' hadaakinolt'aaní ni'gosdzán daabiyéé doleełgo yee bángon'áa ni', ndi doo begoz'aaní yikísk'eh ádaat'eehíí bigha da, bi'odla'íí biláhyú dabik'ehyú ádaat'eehíí bigha. ¹⁴ Bik'ehgo'ihinań yegos'aaní yikísk'eh ádaat'eehíí zhá Bik'ehgo'ihinań yágon'áaní daabiyéé doleełyúgo, odla'ihíí da'íliné hileeh, la'íí Abraham bángont'áaní doo ilij da hileeh: ¹⁵ Begoz'aaní golíyúgo nnee doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí yiniidaagodile': begoz'aaní da'ádihyúgo begoz'aaní bil nach'ighaahíí ádił. ¹⁶ Áí bigha da'odlaaní zhá, Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íí biláhyú, Abraham bángont'áaní daabiyéé doleeł; Abraham

bits'á'dí' hadaakinolt'aaníi dawa Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yángon'ááníi daabiyéé doleeł; doo hadíi begoz'aaníi daayota'híi zhá da, ndi Abraham k'a'at'éégo da'odlaaníi áldó'; áń daanohwigha da'ohiidlaaníi daanohwitaa nlii. ¹⁷ (Bik'ehgo'ihí'nań Abraham gáyilniigo bek'e'eshchii, Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi bitaa níiigo ánishlaa, yilni.) Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yodlaqahíi bigha áyilniigo yángon'áá lək'e, Bik'ehgo'ihí'nań, nanezna' n'íi nádaayihil'nahíi, la'íi doo daagolji da n'íi daagoljiigo ádaile'íi níni: ¹⁸ Abraham hastiin nliigo doo bá ichii da ndi Bik'ehgo'ihí'nań yodlaago áń bits'á'dí' t'ah nyoholii, Nits'á'dí' láá doleeł, bilđo'niidhii k'ehgo nnee láago iltah at'éégo hadaazt'i'íi bitaa nlii doleełgo. ¹⁹ Abraham dała'á gonenadín hak'e shii bilgedzaago bits'í daztsaqahíi k'ehgo adzaa, la'íi bi'aa, Sarah, doo iltah da, ágát'éé ndi Abraham ái doo yaa natsekees da, áidá' bi'odla' doo t'aazhi' bágodeyaa da lək'e: ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bángon'ááníi doo t'aazhi' natsíná'ikeesgo yodlaa da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzigo bi'odla'íi nłdzil silii; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań hadíi yee bángon'ááníi ye'ile'go yinel'aqahíi Abraham da'anii yígólš lək'e. ²² Áik'ehgo bi'odla' goljihií bigha Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú át'éhi yilni. ²³ Áidá' áyilniihíi doo dabii zhá bee bá k'e'eshchii da; ²⁴ Ndi néé áldó' nohwá bek'e'eshchii, néé Jesus nohweBik'ehń daztsaqád' naadiidzaago ábíilaahii daahohiidlaaníi áldó' nohwá hótag doleeł; ²⁵ Jesus nohwi'at'e' nchq'híi bigha zesdii, ch'ínánohwiniihíi bigha naadiidzaago ábi'delzaa.

5

¹ Áik'ehgo da'osiidlaqadhíi bigha nohwinchq'íi bits'á'zhi' ch'ínánohwinilgo Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań nkegohen'ááníi yee nohwinel'íi: ² Jesus biláhyú nohwi'odla'íi bee Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi goz'aa yune' hah'agóót'igo nohwá alzaa áldó', ái biyi' yune' nasiidzii, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'éehíi lahdi' nohwíyéé doleełi ndaahóndliigo baa nohwił daagozhqó. ³ Doo da'ái zhá da, Christ bigha nohwiniidaagonł'éé ndi baa nohwił daagozhqó; koniigonł'éehíi kóni' k'eh ách'ítsinií ákółšihíi bídaagonłzihíi bigha; ⁴ La'íi kóni' k'eh ách'ítsinií ko'at'e' nł'éégo áyilš, la'íi ko'at'e' nł'éehíi Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'éehíi lahdi' kóyéé doleełi nch'oliiigo ákółš: ⁵ La'íi Holy Spirit nohwaidin'ááníi biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bil daanjoqhíi nohwijii behalk'ihíi bigha ái ndaahóndliihíi begolne', áik'ehgo doo baa yádaandzi da doleeł. ⁶ Doo hagot'éégo ích'odaahi'nii dadá', Bik'ehgo'ihí'nań t'ah doo daadinłzi dadá', da'áigeek biká' ngonyáago Christ nohwá

daztsaa. ⁷ Nnee dávik'ehyú át'ééhíí ndi doo hadín yá datsaah at'éé da; dagohíí la' nnee nlt'éégo at'ééhíí yá datsaah shíí. ⁸ Áídá' t'ah nch'ogo ádaant'eedá' Christ nohwá daztsaa, aí bee Bik'ehgo'ihí'nañ bíł daanjoghíí nohwíł ch'í'nah áyíílaa. ⁹ Áík'ehgo bidíł bee Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú ádaant'ee daasiidliigo, da'aniigo án binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke'íí bee nohwiniidaagodilne' doleeł n'íí bits'á'nohwide'níł. ¹⁰ T'ah Bik'ehgo'ihí'nañ bi'ina' daandliídá' biYe' daztsaahíí bee bíł k'íí nádaasiidlii l'ek'eyúgo, aí bitisgo bíł k'íí daasiidliigo biYe' nohwiyi' hínaahíí bigha hasdánohwiido'níł. ¹¹ Doo aí zhá da, Jesus Christ nohweBik'eh' biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ baa nohwíł daagozhóq, da'án biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bíł k'íí nádaasiidlii. ¹² Díí k'ehgo nko ágót'ííd, nnee dała'á, Adam holzéhi, bee ni'gosdzán biká' nch'ó'íí la'íí nch'ó'íí biláhyú da'itsaahíí bengonyáá; áík'ehgo nnee dawa da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, nnee dawa nch'ogo ánádaat'ííłhíí bigha: ¹³ (Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí doo hwahá alne' dadá' nch'ó'íí ni'gosdzán biká' benagowaa, ndi begoz'aaníí da'adíhyú nnee nch'ogo ádáát'ííd ndi doo bándaaqot'a' da. ¹⁴ Áídá' Adam dehezna'dí' Moses naghaazhí' da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa l'ek'e, nnee Adam íksiihíí k'ehgo doo da'íksiih da ndi; Adam da'itsaah zhinéégo nnee dawa yá sizíí l'ek'e, ndi la' dogaał doleełíí ihí'ná zhinéégo nnee dawa yá hizí'. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ daazhógo kainé'íí doo Adam íksiihíí bíł l'ek't'ee da: nnee dała'á, Adam holzéhi, íksiihíí bigha nnee l'áqgo da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, áídá' aí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nañ bíłgoch'oba'íí la'íí aí biláhyú kainé'íí, nnee dała'á Jesus Christ holzéhi biláhyú, nnee l'áqgo ihí'naahíí yaa daidez'aa. ¹⁶ La'íí daazhógo kaa hi'né'íí doo aí nnee nch'ogo adzaa n'íí áile'íí bíł l'ek't'ee da: aí nnee dała'á íksiihíí bíł ch'ígódeehgo áile', ndihíí l'áqgo nda'hésiídá' daazhógo kaa hi'né'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú ádaach'it'éégo áile'. ¹⁷ Áík'ehgo nnee dała'á, Adam holzéhi, íksiihíí bigha da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa, aí nnee dała'á binkááyú; aí bitisgo nnee dała'á, Jesus Christ holzéhi, binkááyú nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bíłgoch'oba'íí dážhó ch'í'da'izkaadíí daayit'ííł, la'íí dávik'ehyú ágót'eehíí daazhógo kainé'íí al'dó' daayit'ííł, áík'ehgo dawahá yitis daanliigo daahinaa doleeł.) ¹⁸ Áík'ehgo nnee dała'á íksiihíí bigha nnee dawa baa yá'iti'go bíł ch'ígódeeh; la'íí nnee dała'á dávik'ehyú át'ééhíí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nnee dawa dávik'ehyú ádaat'eego daahinaa doleeł, aí Bik'ehgo'ihí'nañ daazhógo nnee yaa daidez'áni at'éé. ¹⁹ Nnee dała'á doo al'di'niiyú át'éé dahíí bee l'áqgo

doo bik'ehyú ádaat'ee da daasilij, da'áik'ehgo nnee dała'á áldi'niiyú át'ééhíí bee láágo dávik'ehyú ádaat'eego ádaadolniił. ²⁰ Jews bich'į' begoz'aanú bengonyáágo nda'iksiihíí láá silij. Áídá' nda'iksiihíí láá silijyú Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi itisgo láágo begoz'aą: ²¹ Nda'iksiihíí bighą da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lęk'e, da'áik'ehgo dávik'ehyú ágot'eehíí bee Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi bik'ehgo nagowaa, la'íi nnee Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú ihinań doo ngonel'aą dahíi yee daahinaa doleel.

6

¹ Nt'é daan'nii doleel áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi láágo begoz'aą doleelhíi bighą nchọ'íi dayúwehyú baa nahiikai doleel née? ² Dah, da'anii doo ágát'éé da. Hagot'éégo nohwinchọ'íi bich'į' dasiitsaądá' dayúwehyú nchọ'íi biyi' nahiikai doleel? ³ Ya' díi doo bídaagonłsį da née? Daanohwigha baptize ádaanohwi'deszaahíi Jesus Christ bił dała'á daasiidliigo, baptism bee án bił dasiitsaąahi at'éé. ⁴ Áik'ehgo lebi'doltįihíi k'ehgo baptism bee bił dasiitsaądí' bíi bił lenohwido'niił: áik'ehgo nohwiTaa binawod dák'a'at'éhi bee Christ daztsaądí' naadiidzaahíi k'ehgo née áldó' nohwe'ina' áníidégo ánálzaahíi bikísk'eh hiidaalgo dávik'eh. ⁵ Áik'ehgo Jesus bił dała'á daasiidliigo bił dasiitsaądá' dabíi daztsaądí' naadiidzaagee áldó' dała'á bił daandlii doleel: ⁶ Díinko bídaagonłzi, nohwinchọ'íi be'adaant'eehíi dawa bił ch'íhideeh doleelgo, la'íi nchọ'íi doo dayúweh bi'isna' daandlii da doleelhíi bighą nchọ'íi be'adaant'ee n'íi tsi'ina'áhi biká' Christ bił binohwi'deskał. ⁷ Hadíi daztsaąhíi nchọ'íi doo dayúweh bi'isna' nlii da. ⁸ Néé Christ bił dasiitsaąyúgo, bił daahinaa doleelgo daahohiidlaą: ⁹ Christ daztsaądí' naadiidzaago doo dananátsaah dago bídaagonłzi; da'itsaahíi doo dayúweh botą' da. ¹⁰ Jesus nchọ'go ágot'eehíi bighą daztsaą, dałandigea aął layiilaago: áídá' hinaahíi Bik'ehgo'ihinań zhinéégo hinaa. ¹¹ Da'áik'ehgo ídaa natsídaahkees, nohwi' áldó' nchọ'go ágot'eehíi bich'į' dasohtsaą, áídá' Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihinań bá daahinohnaa. ¹² Ái bighą nohwits'í datsaahíi doo nchọ'íi bich'į' bił ch'ínótįih hela', ágádaanoht'eeyúgo nchọ'íi nohwebik'eh doleel, nohwits'í nchọ'go hádaat'iinií doo bikísk'eh ádaanoht'ee da le'. ¹³ Nohwits'í doo la' ndi bee nchọ'go ágot'eehíi bich'į' bídaalnaa da le', doo bee nchọ'go ádaanoht'ee da le': áídá' nnee nanezna'dí' naadiikaihíi k'a'at'éégo nohwinchọ'híi bighą nanesona' ndi k'adíi hasdáhkaigo daahinohnaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinań bich'į' idídaal'naa le', la'íi nohwits'í dawa Bik'ehgo'ihinań bich'į' bídaalnaa le', ái bee dávik'ehyú

ádaanoht'ee le'. ¹⁴ Begoz'aanii doo nohwebik'eh da, áídá' Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íi nohwebik'ehi at'éé: áík'ehgo nchq'íi doo dayúweh nohwebik'eh da le'. ¹⁵ Hago'at'éé áídá'? Begoz'aanii doo nohwebik'eh da, áídá' Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íi nohwebik'ehíi bigha ya' dayúweh nchq'go ánádaahiit'íi née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁶ Ya' díinko doo bídaagonoŋsi da née? Hadín bikisk'eh ádaanoht'ee doleełhíi bigha baa ídaadesoht'aayúgo, ái bánada'ohsiidhi at'éé; nchq'íi baa ídaadesoht'aayúgo da'itsaahíi nohwidaahyú begoz'aan, áídá' Bik'ehgo'ihinaan baa ídaadesoht'aayúgo dábiik'ehyú ágot'eehíi nohwidaahyú begoz'aan. ¹⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihinaan ba'ihégoŋsi, lah nchq'go ágot'eehíi bánada'ohsiid ni', ndi yati' bee nohwił ch'ígót'áanii nohwíi'ídí' bikisk'eh ádaanoht'ee daasoljii. ¹⁸ Áík'ehgo nchq'íi doo hagog'éego be'ádaanoht'ee da daasoljiihíi bigha dábiik'ehyú ágot'eehíi bánada'ohsiidíi daasoljii. ¹⁹ Yati' dabígózinéhi bee yashti', doo áík'ehgo yashti' dayúgo doo nohwił ígózi da doleeł ni': nohwits'íi la' bee nchq'go na'idáhi la'íi nchq'go ágot'eehíi dayúweh ilk'edaahit'íi hich'í' ídídaa'naa ni'; k'adíi da'ágát'éego nohwits'íi dawa bee dábiik'ehyú ágot'eehíi hich'í' ídídaa'naa le', áík'ehgo nkt'éego hadaanohwidiléh doleeł. ²⁰ Nchq'go ágot'eehíi bánada'ohsiidá' dábiik'ehyú ágot'eehíi doo hagog'éego be'ádaanoht'ee da ni'. ²¹ Ánádaaht'íidíi k'adíi bik'ee ídaayádaanoht'ee nt'é bee daasoht'íid? Ágádaat'eehíi aalgee da'itsaahíi begoz'aan. ²² Áídá' k'adíi nchq'íi doo hagog'éego be'ádaanoht'ee da, la'íi Bik'ehgo'ihinaan bánada'ohsiidíi daasoljii, áík'ehgo nkt'éego hadaanohwidile', ái aalgee yaaká'yú dahazhí' ihinaahíi begoz'aan. ²³ Konchq'íi da'itsaahíi bidená nahi'niik, áídá' Bik'ehgo'ihinaan dahazhí' ihinaahíi kaidoné', Jesus Christ nohwebik'eh biláhyú.

7

¹ Shik'íiyú, (begoz'aanii bídaagonoŋsini nohwich'í' k'eshchii,) begoz'aanii nnee dánhena'zhí' yebik'ehgo bídaagonoŋsi. ² Isdzán biká' t'ah hínaago yiké'zhí' nliigo begoz'aan; áídá' biká'íi daztsaayúgo dábiini'yú at'éé hileeh. ³ Áík'ehgo biká'íi hínaadá' la' nnee yił naná'náayúgo, nant'í' naghaa daayihii doleeł: áídá' biká' daztsaayúgo dábiini'yú at'éé; áík'ehgo la' nnee yił naná'náayúgo doo nant'í' naghaa da. ⁴ Áík'ehgo shik'íiyú, Christ daztsaahíi bigha nohwíi bil da'á daasoljii go begoz'aanii doo nohwenábik'eh dago hich'í' dasohtsa; la'ihíi bíyee daanoht'ee doleełgo, án daztsaadi' naadiidzáhi nlii, áík'ehgo nkt'éego ágot'eehíi Bik'ehgo'ihinaan bá ádaaahidle'. ⁵ Nchq'go be'ádaant'eehíi nohwebik'ehgo

daahi'naadá' begoz'aaníí nchọ'go hádaahiit'iiníí nohwiyi' hizi'go áyílaahíí nohwits'í yiyi' na'iziid ni', áík'ehgo nchọ'go ánádaahiit'ííhíí bighą da'itsaahíí bee nohwich'í' goz'ąą ni'.
 6 Jews bich'í' begoz'aaníí bi'isna' daandliigo nohwotą' n'íí bits'ą'zhí' nane'na'go, k'adíí begoz'aaníí bits'ą'zhí' ch'ínánkai; doo begoz'aaníí íłk'idá' bek'e'eshchíí n'íí nanohwíłáągo Bik'ehgo'ihí'nań bá nada'idziid da, áídá' Holy Spirit nanohwíłáągo nada'idziid.
 7 Nt'é daan'nii doleeł áídá'? Begoz'aaníí nchọ'íí bíł dáłekt'ee néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Begoz'aaníí da'adíhyúgo nchọ'íí doo bígonsí da doleeł ni': begoz'aaníí, Doo dawahá ídáhánt'íí da le', doo shíłnii dayúgo, dawahá ídáhách'ít'íiníí doo bígonsí da doleeł ni'.
 8 Áí bengot'ááníí, Doo dawahá ídáhánt'íí da le', shíłniiigo dayúwehégo ídáhásht'íígo áshíílaa. Begoz'aaníí ánííhíí doo hwahá bígonsíh dadá' nshchọ'yúgo ndi doo bígonsí dahíí bighą nchọ'íí shich'í' daztsáni k'ehgo at'éé ni'.
 9 Łah begoz'aaníí doo bígonsí dago hinshnaa ni': áídá' bengot'ááníí bígosíłsíđđá' nchọ'íí híina', áík'ehgo nchọ'íí baa nannaayúgo ndizohíí at'éé shíłniiigo shizes-hííhíí k'ehgo at'éé.
 10 Áík'ehgo bengot'ááníí, da'ái ihí'naahíí shainé' doleeł n'íí, da'itsaahíí shá áyílaago bígosíłsíđđ.
 11 Bengot'ááníí nashíłáągo nchọ'íí shich'í' nzhch'a', łá'íí bee shidizesđđí.
 12 Áík'ehgo begoz'aaníí díłzłh, łá'íí bengot'ááníí díłzłh, dáłik'ehyú at'éé, łá'íí nł'ėhi at'éé.
 13 Áík'ehgo ya' áí nł'ėhíhíí da'itsaahíí shá áyílaa néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Áídá' nehíłsídá' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánsht'ee da ni', áík'ehgo begoz'aaníí da'itsaahíí shángot'ąą, nchọ'íí da'anii nchọ'íí at'éégo bígózi doleełhíí bighą begoz'aaníí alzaa; áík'ehgo bengot'ááníí bíłáhyú nchọ'íí dázhọ itisyú nchọ'go hileeh.
 14 Begoz'aaníí yaaká'dí'hi at'éégo bídaagonłzi: áídá' shíí nchọ'go be'ánsht'eehíí bighą nchọ'íí bich'í' nashi'dehezni. 15 Nt'é bighą ánásht'ííhíí doo bígonsí da: doo hasht'ííyú ánásht'ííł da; áídá' shíł nchọ'íí be'ánásht'ííł.
 16 Doo hasht'ííyú ánásht'ííł dago begoz'aaníí bee nshchọ'íí bígosíłsíđđ, áík'ehgo begoz'aaníí ánííhíí nł'ėé łąą, díshni. 17 Áík'ehgo doo dashíí ánásht'ííł da, ndi nchọ'í shiyi' golííníí ánát'ííł.
 18 Doo nł'ėéhíí shiyi' golíí dago bígonsí (dashíí she'at'e'íí áłdíshni:) dáłik'ehyú ánsht'eego hasht'íí ndi be'ánásht'ííhíí doo hagog'éégo be'ánásh'ne' da.
 19 Nł'ėéhíí be'ánásht'ííłgo hasht'ííhíí doo be'ánásht'ííł da: áídá' nchọ'íí doo hasht'íí dahíí zhą be'ánásht'ííł.
 20 Doo hasht'ííyú be'ánásht'ííł dayúgo doo dashíí ánásht'ííł hasht'íígee nchọ'íí shiyi' golííníí ánát'ííł.
 21 Díńko be'ánsht'eego bígosíłsíđđ, nł'ėéhíí be'ánásht'ííł hasht'íígee nchọ'íí shidáhgee begoz'ąą.
 22 Shíjí yune' Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí nł'ėé, ídíkđish'nii:

²³ Áídá' ídidistsaago díinko bígosílsííd, shits'í nchọ'go hádaat'iiníí shinatsékees nít'ééhíí yíl nagonkaad, áík'ehgo shiyi'yú nchọ'íí bi'isna' nshíjigo áshíísi. ²⁴ Nnee débaagoch'oba'ihíí nshíni laa! Díí shijíí biyi' nchọ'íí shizííheehíí hadín yits'á'shííteeh? ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań zhá, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú láá, áí bighá Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi. Áík'ehgo dashíí shinatsékeesíí bee Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí bikísk'eh ánsht'ee; áídá' shits'í be'ánsht'eehíí nchọ'íí zhá bikísk'eh ánsht'ee.

8

¹ Áík'ehgo k'adíí Christ Jesus biyi' daanlíni, bighá bíł ch'ígódeeh doleełí da'ádíh, áí doo bi'at'e' nchọ'íí yikísk'eh ádaat'ee da, áídá' Holy Spirit zhá yikísk'eh ádaat'ee. ² Christ Jesus biyi' nshíjigo, Holy Spirit behinshnaahíí binawodíí nchọ'íí binawodíí bee dastsaah doleeł n'íí yits'á' shinkíí. ³ Jews bich'í' begoz'aaníí nchọ'go be'ádaant'eehíí bighá doo nalwod da silíí, áík'ehgo begoz'aaníí doo áyóléh át'éé da n'íí Bik'ehgo'ihí'nań áyíílaa, án dabíí biYe' nohwits'í nda'íksiihíí k'ehgo at'éégo nohwinchọ'híí bighá yinł'a, áík'ehgo nchọ'íí nohwits'í yiyi' golííníí bíł ch'ígódeeh doleełgo bángot'áá: ⁴ Néé doo nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaant'ee da, áídá' Holy Spirit zhá bikísk'eh ádaant'eehíí bighá begoz'aaníí dáíbik'ehgo anííhíí bikísk'eh ádaant'ee. ⁵ Hadíí dabíí bi'at'e' yikísk'eh ádaant'eehíí bits'í hádaat'iiníí zhá yaa daabiini'; áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaant'eehíí Holy Spirit hádaat'iiníí yaa daabiini'. ⁶ Ko'at'e' nchọ'íí bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí da'itsaahíí bee ká goz'áá; áídá' Holy Spirit bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí ihí'naahíí la'íí ilch'í'gont'ééhíí bee ká goz'áá. ⁷ Hadín bi'at'e' nchọ'íí yikísk'ehyú ágot'eehíí yaa biini'íí Bik'ehgo'ihí'nań yik'enníih: Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo ye'at'éé da, da'aníi doo áonéh át'éé da. ⁸ Áík'ehgo hadín dabíí bi'at'e'íí yikísk'eh ádaant'eehíí doo hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań yíl daagoyíłshóni at'éé da. ⁹ Áídá' nohwíí doo nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaanoht'ee da, áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaanoht'ee, Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit da'aníi nohwiyi' golííyúgo. Nnee la' Christ biSpirit doo da'aníi biyi' golíí dayúgo, án doo Christ bíyéé nlií da. ¹⁰ Christ nohwiyi' golííyúgo, nohwits'í nanne' ndi Holy Spirit biláhyú daahinohnaa, dáíbik'ehyú ádaanoht'eego ánohwilaahíí bighá. ¹¹ Jesus daztsaádí' naadiidzaago áyíílaahíí biSpirit nohwiyi' golííyúgo, Christ daztsaádí' naadiidzaago áyíílaahíí biSpirit nohwiyi' golííníí biláhyú nohwits'í dastsaah doleełíí áldó' hínaago ánáidle'. ¹² Áí bighá, shik'ííyú, doo nt'é bighá nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaant'ee da. ¹³ Dánohwíí

nohwi'at'e' bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo nanohne': áídá' nohwi'at'e' ncho'íi Holy Spirit bee nadaaktseedyúgo da'anii daahinohnaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihinań biSpirit nadaabiilaahíi dawa, ái da'anii Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daanlíni ádaat'ee. ¹⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daasiidlijj, ák'ehgo k'adíi doo isnah binant'a' yédaaldzidhíi k'ehgo Bik'ehgo'ihinań bédaahiildzid da, áídá', Ábba, shiTaa, daabiń'nii. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daandlijgo nohwijíi yune' Holy Spirit dabíi nohwíl nadaagolní': ¹⁷ Bichagháshé daandlijyúgo Bik'ehgo'ihinań bíyééhíi nohwíyéé doleeł, néé hik'e Christ biłgo; Christ bił nohwiniidaagonk't'éé lək'eyúgo, dabíi bił dała' ízigo be'ádaant'eego ádaanoht'edolniił. ¹⁸ Yunáasyú baa gozhóóníi nohwádihyú goz'aanii ch'í'nah ádolniił, ái baa natseskeesgo díi jjiigo nyee'i biyi' nashaahíi doo shił hago'at'éé da. ¹⁹ Dawa Bik'ehgo'ihinań áyílaahíi Bik'ehgo'ihinań bichagháshé da'anii bíyéégo ch'í'nah ádolniihíi dázho yiká daadéz'jigo biba' ádaat'ee. ²⁰ Dawahá alzaahíi doo nt'é da'ílii dago alzaa, doo hádaat'ijhíi bigha da, áídá' ágádaat'eego Bik'ehgo'ihinań bándaaagoz'aa, ágát'éé ndi díinko Bik'ehgo'ihinań nyohíi; ²¹ Dawahá alzaahíi da'ílii hileeh di'nii ndi bits'á'zhí' hasdádokah, Bik'ehgo'ihinań bichagháshé baa gozhóó doleełgo da'itsaahíi yits'á'káhíi k'ehgo dawahá alzaahíi ałdó' da'ílii hileehíi yits'á'dokah. ²² Dawa alzaahíi dała' bił na'dini'go ik'idi'nii, díi jji t'ah ágát'éégo bídaagonlzi. ²³ Áídá' doo ái zhá da, néé dó', Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daandlijgo ch'í'nah ádaanoht'edolniiłgo nohwits'í la'i análnéh doleełíi biba' ádaant'eedá' ik'ida'n'nii, néé Holy Spirit nohwiyi' na'iziid nkegonyaahíi ndi ik'ida'n'nii. ²⁴ Díi nkt'éhi ndaahóndliigo hasdánohwi'do'nil: nkt'éhi ch'o'ijyúgo doo nt'é bigha nnach'ódlíi da: hadín nt'éhéta yiktsayúgo nt'é bigha dayúweh nyihohíi doleeł? ²⁵ Áídá' nt'éhéta doo daahiit'jii dahíi ndaahóndliiyúgo, hada'ólñiigo biba' ádaant'ee. ²⁶ Ágát'éégo doo daanldzil dagee Holy Spirit nohwich'oniih: nt'é bigha da'ohiikaah doleełíi doo bídaagonlzi da ndi Holy Spirit dabíi nohwá okaah, néé ch'éh ádaan'niihíi bigha ik'eda'n'niigo. ²⁷ Holy Spirit nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi yá okaah, Bik'ehgo'ihinań hát'ijhíi k'ehgo okaahíi bigha Bik'ehgo'ihinań, kojíi yune' nantaahíi, Holy Spirit binatsekeesíi yígótsj. ²⁸ Díinko bídaagonlzi, hadíi Bik'ehgo'ihinań bił daanzhooníi, la'íi dabíi ngonkchijigo yiká ádaan'iidíi dawa dała' nkt'éégo bá ádaalne'go áyíłs. ²⁹ Bik'ehgo'ihinań nnee bíyéé doleełíi dabíintségo yidaagołs, ái biYe' yedaakt'éégo ádaabidilne'go dabíintsé yengon'áa,

biYe' bik'isyú láágo bíi dantsé nagmaa doleełhíi bigha.
³⁰ Bik'ehgo'ihinań bíyéé doleełíi dabíntsé yídaagolsiníi
yiká ádaanniid: yiká ádaanniidíi binchq'íi yits'á'zhí'
ch'ínádaayiznil: lá'íi ch'ínádaayiznilíi ilch'í'daabi'dolniiłgo
yángon'áá. ³¹ Áík'ehgo nt'é daan'nii áidá'? Bik'ehgo'ihinań bíi
daagohiit'iiyúgo, hadínshá' nohwich'í' na'iziidgo nohwaa
gonłnee doleeł? ³² Bik'ehgo'ihinań dabíi biYe' ndi doo
t'aazhí' yota' dago daanohwigha nohwá nyinkúiníi, da'án
bíi dała' dawahá daazhógo nohwainé' go'íi. ³³ Nnee
Bik'ehgo'ihinań yita'hazlaahíi hadín nt'é yik'izhí' yidi'aah?
Bik'ehgo'ihinań dávik'ehyú ádaat'éhi yihniidi at'éé. ³⁴ Hadín
nohwil ch'ídaagógheehgo nohwándaago'aah áidá'? Christ Jesus
doo nohwándaago'aah da, án nohwá daztsaa, áidí' daztsaadí'
naadiidzaa, án Bik'ehgo'ihinań bigan dihe'nazhinéégo
dahsdaa, da'án áldó' nohwá ná'okaaahi at'éé. ³⁵ Hadínshá'
Christ bíi daanjoghíi yits'á'zhí' ánohwile'? Doo hadín
da go'íi. Ya' nyee'íi biyi' hiikahíi Christ bíi daanjoghíi
yits'á'zhí' ánohwile' née, ya' nohwich'í' nagont'ogíi née,
ya' nohwiniidaagonk'éehíi née, ya' shiná' góyéé'íi née, ya'
nohwidiyágé ádihíi née, ya' ngodzidíi née, dagohíi ya' besh
be'idiltkishé bee nohwidizideehíi née? ³⁶ Bek'e'eshchiiníi
gáníigo, Niyéé daandliihíi bigha nadaanohwi'ditseedgo
o'í'ááh; dibelíi natseedgo bágoz'aahíi k'ehgo nohwaa
natsídaats'ikees. ³⁷ Dah, díi dawa bee nohwich'í' ánagot'íi ndi,
Christ bíi daanjoghíi biláhyú doo adzaayú itisgo daagonelnaa
da. ³⁸ Da'anii bígonsi, doo nt'é Bik'ehgo'ihinań bíi daanjoghíi
yits'á'zhí' nohwinoníi at'éé da, da'itsaahíi ndi, ihinaahíi
ndi, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi ndi,
spirits nchq'íi binadaant'a'íi ndi, spirits binawodíi ndi,
dák'ad be'ágot'eehíi ndi, yunáásdí' nohwich'í' goldohíi ndi,
³⁹ Yudahyú ágot'eehíi hik'e yuyahyú ágot'eehíi ndi, nt'éhéta
alzaahíi ndi, díi dawa doo Bik'ehgo'ihinań bíi daanjoghíi
yits'á'zhí' nohwinoníi at'éé da, Christ Jesus nohweBik'ehń
biláhyú Bik'ehgo'ihinań bíi daanjog.

9

¹ Christ binadzahgee da'anii ádishnii, doo létishchoo da,
da'anii ádishniigo Holy Spirit shijíi yune' shil nagolni', ² Doo
shil gozhq' da, shijíi dážhó nniih nt'éé. ³ Bígonedzaayúgo
shik'íiyú, bíi hat'í'íi, hasdakáh doleełhíi bigha Christ bits'á'dí'
shil ch'ígódeeh ndi nzhq' doleeł ni': ⁴ Ái Israel hat'í'íi daanlii;
Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daanliigo baa daagodest'aa,
lá'íi Bik'ehgo'ihinań bits'á'idindláádíi yil daanlii, lá'íi
Bik'ehgo'ihinań bíi lándagost'aa, yegos'aaníi áldó' baa
daidez'aa, hagog'éégo da'okaaah doleełíi baa daadest'aa,

4 ła'íi Bik'ehgo'ihinań nńt'éeego ágot'eehíi nohwíyée doleel daayihniigo yaa daagodez'aa; ⁵ Israel hat'i'íi ilk'idá' nnee n'íi, Bik'ehgo'ihinań hadaabideznilíi, bits'á'dí' hadaakinolt'aa, ái bits'á'dí' Christ gozliigo nnee silji, án dawa yitis nlii, Bik'ehgo'ihinań nlii, dahazhi' ba'ihégoşı le. Doleelgo at'ée. ⁶ Bik'ehgo'ihinań Israel hat'i'íi yángoń'áanıi doo edelniigo baa natsekees da. Israel holzéhi bits'á'dí' hadaakinolt'aanıi Bik'ehgo'ihinań binadzahgee doo dawa da'anii Israel hat'ihíi daanlii da: ⁷ ła'íi Bik'ehgo'ihinań Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aanıi doo dawa hadaiheznıl da: áidá' Abraham gáyihniid, Niye' Isaac bits'á'dí' lideshchiiníi zhá nichagháshé bilđi'nii doleel. ⁸ Díinko ádishnii, Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aanıi doo ái zhá bigha Bik'ehgo'ihinań bichagháshé bil otag da: áidá' Bik'ehgo'ihinań Abraham yángoń'áanıi bik'ehgo hadaakinolt'aanıi, ái da'anii bichagháshé bil otag. ⁹ Bik'ehgo'ihinań gániiigo Abraham yángoń'áa, Kodí' lenágodzaago kú nánsdzaago ni'aa, Sarah, bizhaazhé ishkiin golji doleel, nii lék'e. ¹⁰ Doo ái zhá da; áidá' Rebecca áldó' nnee, Isaac holzéhi, bits'á'dí' daadihe'na'i, yá hiltsaa silji, ¹¹ (Bik'ehgo'ihinań dabii bik'ehgo nnee hadaayiniil, doo ánadaat'ijihíi bigha da, áik'ehgo Rebecca bichagháshé doo hwahá daagoleeh dadá', ła'íi doo hwahá nńt'éeego dagohíi nchogo ánadaat'ijil dadá', Bik'ehgo'ihinań Isaac hayitji bighanigoljihií begolne' doleelgo,) ¹² Rebecca bil nagosni', Dantsé nagháhihií iké'yú nagmaahíi binal'a'a nlii doleel. ¹³ Bek'eeshchiiníi gániiigo, Jacob shıl nzhog ni', áidá' Esauhií doo hasht'ij da ni'. ¹⁴ Nńt'é daan'nii áidá'? Ya' Bik'ehgo'ihinań doo dávik'ehyú at'ée da née? Dah, da'anii doo ágát'ée da. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinań Moses gáyihnii, Hadíi hádaasht'iiníi baa daach'oshba' doleel, ła'íi hadíi hádaasht'iiníi baa tídaasht'ii doleel, nii. ¹⁶ Áik'ehgo nnee nńt'é hát'íiníi dagohíi nnee binawodíi doo bigha Bik'ehgo'ihinań habítji da, ndi bilgoch'oba'íi ch'í'nah hileehíi bigha. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinań biyati'íi biyi' Pháraoh gáyihnii, Shinawodíi ninkááyú hit'ij doleelhií bigha, ła'íi ni'gosdzán biká' dágoz'aa nńt'éeego shizhi' bigózi doleelhií bigha nant'aago ániishlaa, nii. ¹⁸ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinań dabii hát'ijigo ła' yaa ch'oba', áidá' ła' bijii nńt'izgo ádaile'. ¹⁹ Gáshihnii áidá', Nńt'é bigha Bik'ehgo'ihinań t'ah nnee nchogo ánát'ijigo yik'izhi' di'aah? Bik'ehgo'ihinań nńt'é hát'íiníi doo hadín hago áyoléh at'ée da. ²⁰ Dah, nnee zhá nílini, hago'at'éeego Bik'ehgo'ihinań t'aazhi' bich'i' yánáńltih? Ábi'deszaahíi ábílaahíi, Nńt'é bigha gát'éeego áshiinlaa, yihni doleel née? ²¹ Nnee gosht'ish tús áile'íi gosht'ish dała'a sitłegi yee tús ílinihíi áile', ła'íi da'ái bee tús doo ílii dahíi yee áile', ya' ái doo áile'go goz'aa da née? ²² Bik'ehgo'ihinań bihashke'íi ła'íi

binawodíí ch'í'nah áile' hat'íigo nnee bil ch'ígódeeh doleeł n'íí yá daagoho'aalgo nzaad godeyaa lək'eyúgohíí, nt'é daan'nii áídá'? ²³ Ła'íí dabíí bits'á'dí' izisgo ágot'eehíí ch'ída'izkaadíí ch'í'nah áile'híí bighą hadín áí izisgo ágot'eehíí dabíntsé yá ilch'įgolaahíí yaa ch'oba', ²⁴ Néé da'ái daandlii, nohwiká ádaanńiidíí, doo Jews daanliiníí yitahdí' zhą da, ndi doo Jews daanlii dahíí yitahdí' áldó'. ²⁵ Osee holzéhi binaltsoos biyi' Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Doo shichągháshé daanlii da n'íí shichągháshé bildishńii doleeł, ła'íí, Doo shił daanzhọọ da n'íí shił daanzhọọ bildishńii doleeł. ²⁶ Ła'íí, Shichągháshé doo daanohłi da, yihńii n'gee, da'áígee, Bik'ehgo'ihí'nań hinaahíí bichągháshé daanlii bildi'ńii doleeł, ńii. ²⁷ Esaias áldó' Israel hat'i'íí yaa yádaakti'go gáníí lək'e, Israel bits'á'dí' hadaałinolt'aaníí túnteel bahyú sáihíí k'ehgo łaą ndi ayáhágo zhą hasdádokah: ²⁸ NohweBik'ehń dabik'ehyú ánát'įigo binasdziidíí ąął áile' doleeł, doo nt'ahgo da, án ni'gosdzán biká' nneehíí bándagot'ááníí dáhahgo bándagot'aahgo áile', ńii ni'. ²⁹ Esaias dabíntsé dá' gánádo'ńiidgo, Bik'ehgo'ihí'nań nnee doo náhóltagyú biNant'a'íí doo bichągháshé ayáhágo nohwá ánáisįid dayúgo, Sódongee daagolíiníí k'ehgo ádaant'ee doleeł ni', ła'íí Gomórrah alzaahíí k'ehgo ádaanohwi'deszaa doleeł ni', ńniid. ³⁰ Nt'é daan'ńii áídá'? Doo Jews daanlii dahíí dabik'ehyú ádaat'ee doleełi doo yiká ádáát'įid da ndi Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dabik'ehyú ádaat'ee daasilii, bi'odłą' daagolįhíí bighą. ³¹ Áídá' Israel hat'i'íí begoz'aaníí biláhyú dabik'ehyú ádaat'ee doleełi yiká ádáát'įid ndi áí begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eego ch'éh ádáát'įid. ³² Nt'éshą' bighą? Doo bi'odłą'íí yee yiká ádáát'įid dahíí bighą, áídá' begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo dabik'ehyú ádaant'ee doleeł daanzigo ch'éh yiká ádáát'įid. Áí Christ doo daayodłąą dahíí bighą tsée bighą nach'igeehíí daineztahíí k'ehgo ye'ádaat'ee lək'e; ³³ Bek'e'eshchiiníí biyi' Bik'ehgo'ihí'nań gáníigo, Isąą, Sion gee tsée bighą nach'igeehíí, tsée ts'iztałgo nach'ikaadíí nńsh'aah: hadín bodłąąhíí doo hant'é yik'ee ídaayándzı doleeł, ńii.

10

¹ Shik'íyú, shijíí yune' dązhọ hasht'íí, Israel hat'i'íí hasdádokahgo, ła'íí áí bighą Bik'ehgo'ihí'nań náhoshkąąh. ² Díí bígonsigo baa nagoshńi', Bik'ehgo'ihí'nań yich'į' dahdaanldọhgo hádaat'įi ndi hagot'éégo bich'į' ách'ít'ééhíí doo yídaagolsı da. ³ Hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nnee dabik'ehyú áile'íí doo yídaagolsı dago, dabíí dabik'ehyú ídaadilne'go yiká ádáát'įidgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nnee dabik'ehyú áile'íí doo yaa ídaadest'ąą da. ⁴ Christ ch'odłąąyúgo doo dayúweh Jews bich'į' begoz'aaníí bikísk'eh ách'ít'ééhíí bighą dabik'ehyú

ách'ít'éé da, áídá' n̄nee dała'á daantíígee Christ daayosdlaádí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú át'éé doleel.

⁵ Begoz'aaní bikísk'eh at'ééhíí bee dávik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'e'eshchijigo gáníí, N̄nee begoz'aaní yikísk'eh ánát'ijíí da'ái yee hińaa doo.

⁶ Odlá'íí bee dávik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'enaashchijigo gáníí, Nijíí biyi' yuné' doo gánńii da, Hadínshá' yaaká'yú digháh? (Christ ádí' bił godah ch'ínánt'ashgo:)

⁷ Ła'íí doo gánńii da, Yuyahgo o'i'án yuyaa hadínshá' digháh? (Christ daztsáadí' t'ąqzhí' yił nat'aashgo.)

⁸ Áídí' bek'e'eshchiiníí nt'é níí? Yati'íí nt'ahdí' nlij, dá nize' yuné', la'íí nijíí yuné' ndi begoz'ąą, nii: áí yati'íí ko'odla' bee hasdách'ighah, áí zhá baa yáhiilti';

⁹ Nize'dí', Jesus sheBik'ehń hoshdlaą, n̄niyúgo, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań Jesus daztsáadí' náyihilna'íí nijíí yuné' hondlaąyúgo hasdánńáh doleel.

¹⁰ N̄nee bijíí yuné' odlaąyúgo dávik'ehyú át'éégo ábi'delzaa; la'íí bize'dí' oshdlaą niigo hasdayááhi at'éé.

¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Hadín bodlaąhíí doo hant'é yik'e ídaayándzı da doleel.

¹² Jews daanliiníí la'íí Greeks daanliiníí dálekt'ee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo la' łahgo ádaat'ee da: nohweBik'ehń dała'á n̄nee dawa yeBik'ehń nlijgo, hadíí bich'ı' ch'oba' ádaan̄ihíí biłgoch'oba'íí ch'ida'izkaadíí yaa yiné'.

¹³ Áík'ehgo hadín nohweBik'ehń bizhi'íí yozhúigo yich'ı' ch'oba' án̄niidíí hasdádogaal.

¹⁴ Áń hagot'éégo yich'ı' ádaan̄ii, doo hwahá daayodlaąh dadá'? Hagot'éégo daayodlaąh, áń doo hwahá ya'ikodaaniizijih dadá'? Hagot'éégo daidits'ih, doo hadín bił nadaagolni' dadá'?

¹⁵ Hagot'éégo bił nadaagolni', la' daabi'dol'aadgo zhá? bek'e'eshchiiníí gáníigo, Dahadín yati' baa gozhóni, bee nkenágoheltođdíí, yaa yałti'go higaałíí ba'ihégoš, áí nt'éégo ágot'eehíí n̄nee yaa bił gozhóó doleelíí yaa nadaagolni'!

¹⁶ Ndi doo dawa yati' baa gozhóni yikísk'eh ádaaszdaa da. Esaias gáníihíí k'ehgo, NohweBik'ehń, hadín bił nagosiilni'íí yodlaą áídá'?

¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dihiits'ago zhá nohwi'odla' goleeh, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa nohwił na'goni'go zhá dihiits'ag.

¹⁸ Áídá' na'ídishkid, Ya' doo daidests'ąą da née? Ha'oh, daidests'ąą, ni'godzán biká' dagoz'ąą nt'éégo baa na'goni'íí begoz'ąą, ni'godzán náhin'ááyú biyati' daats'idests'ąą.

¹⁹ Áídá' naná'idishkid, Ya' Israel hat'i'íí doo bił ídaagozı da lęk'e née? Dantsé Moses gáníí, Łahgo hat'i'íí, n̄nee doo bił da'otag da daabiłch'in̄iihíí bee daanohwiłch'ołch'ijigo ádaanohwishłe', la'íí hat'i'íí doo daagoyáą da daabiłch'in̄iihíí bee hadaashohkeego ádaanohwishłe'.

²⁰ Áídí' Esaias doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihí'nań yá yałti'go gáníí, N̄nee doo shiká hadaantaa da n'íí shídaagosijid; doo shiká nada'ódłkid da

n'íi bił ch'í'nah ádishdlaa. ²¹ Áídá' Israel hat'i'íi gáyihni, Nnee doo daashidits'ag dahíi la'íi shidáhzhí' yádaakti'íi bich'í' ilts'á' dahdideshniigo o'i'aah.

11

¹ Áík'ehgo na'idíshkid, Ya' Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé yó'oyilkaad née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Shíi áldó' Israelite nnee nshli, Abraham bits'á'dí'go hashidolchij, Benjamin hat'i'íi bits'á'dí' gosiljí. ² Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé dabíntsé yídaagołsiníi doo yó'oyilkaad da. Ya' biyati' bek'e'eshchiiníi Elias yaa nagolni'íi doo bídaagonołsi da née? Bik'ehgo'ihinañ yokąąhgo Israel yaa yałti'go gáníi, ³ SheBik'ehn, nnee binkááyú na'izíidíi nadaistseed, la'íi naa hi'né'íi biká' dahi'niiki nagoz'ąą n'íi tadaayoznil; dashízhá isdziih, la'íi shidizideego nadaagołchi', nii. ⁴ Áídá' Bik'ehgo'ihinañ nt'é bilni? Nnee gosts'idi doo náhóltagyú ídá'ásilsiid, doo Baal be'ilzaahíi yich'í' nádaahilzhish dahíi. ⁵ Áík'ehgo díi goldohíi biyi' nnee Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'go da'ayáhágo ídá'áyiidlaago hayiheznil. ⁶ Bilgoch'oba'íi bee hayiheznilyúgo, doo nł'éégo ánádaat'ijłhíi bighą da: doo ágát'éé dayúgo Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi yunáásyú doo iljí da doleeł. Áídá' nnee nł'éégo ánát'ijłhíi bighą hayiniilyúgo doo bilgoch'oba'híi bighą da: doo ágát'éé dayúgo nł'éégo ánát'ijłhíi yunáásyú doo iljí da doleeł. ⁷ Hago'at'éégo áídá'? Israel hat'i'íi yiká hádaat'iiníi ch'éh yighą ádáát'iid; hayiheznilií zhá nádaidné', áídá' la'ihíi bináá ádaagosdiid. ⁸ (Bek'e'eshchiiníi gáníihíi k'ehgo, Bik'ehgo'ihinañ aí da'alhoshgo nakaihíi k'ehgo natsídaakeesgo ádaabizlaa, bináá doo yee daago'ij dago, bijeyi' áldó' doo yee da'dits'ag dago;) díi jji t'ah ágádaat'ee. ⁹ La'íi David gáníi, Bił daagonedliigo da'iyąąhíi bee bánakí'íáago daabiljizh le', nt'éhéta bidáh siné'go yitis hakaadhíi k'ehgo, da'ái binchó'íi bee bich'í' nanáhi'niikle': ¹⁰ Bináá doo nzhógo yee daago'ij dago alnéhgo doo daago'ij da le', biyil ndaazii bighą dahazhi' da'isk'id le'. ¹¹ Na'ónádishkid áídá', Ya' Israel hat'i'íi nanihezdeehíi doo nádaahidzji da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da: ndi nanihezdeehíi biláhyú doo Jews daanli dahíi hasdákai, Israel hat'i'íi hasdách'ikaihíi danéé zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'ij doleełhíi bighą. ¹² Israel hat'i'íi nanihezdee n'íi biláhyú ni'gosdzán biká' nnee da'it'ijyúgo, la'íi ch'éh ádáát'iidíi biláhyú doo Jews daanli dahíi da'it'ijyúgo, aí bitisgo Israel hat'i'íi dawa Bik'ehgo'ihinañ yich'í' ninábide'niiki biláhyú nnee dawa da'it'ij doleeł. ¹³ K'adíi doo Jews daanohli dahíi nohwich'í' yashti', shíi doo Jews daanli dahíi bich'í' shi'dol'aadgo

shinasdziidíí ilíigo ánsj: ¹⁴ Dáhago'at'éégo bił dała' hat'i'íi hasdách'ikaihíi danée zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'íigo ádaashle'go la' hasdádokah. ¹⁵ Israel hat'i'íi yó'olkaadíi biláhyú ni'goszán biká' nnee Bik'ehgo'ihinań bił k'íi nádaasdlíyúgo, ái Bik'ehgo'ihinań bich'í' ninábide'niiłíshą hago'at'éé? Da'itsaahdí' nádaahi'nahíi k'ehgo at'éé. ¹⁶ Ná'ast'oodgee dantsé bido'né'ihíi Bik'ehgo'ihinań baa nané'íi diyíhyúgo, ná'ast'oodíi dawa áldó' diyih: la'íi ch'il bikeghad diyíhyúgo, bits'ádaaz'aahíi áldó' diyih. ¹⁷ Jews daanliiníi ch'il olive holzeehíi k'ehgo ádaat'ee; ch'il olive holzéhi bits'ádaaz'aahíi la' nehestoyúgo, áidí' ni, doo Jew nłíi dahíi, ch'il olive da'ilíyú hadajeehíi k'ehgo ánt'éhi, ái naheshch'iizhgee onáni'dotsiiyúgo, áik'ehgo olive bikeghad yenoseelíi ni áldó' bee nanlwodgo bee nłséétyúgo; ¹⁸ Olive bits'ádaaz'aahíi doo bich'í' ída'ónđlii da. Ída'ónđliiyúgo bínálnih, ni ikeghadíi doo nee hińaa da, áidá' bíi bee hinńáá. ¹⁹ Ya' gánńii née, Shíi áígee onáshidoltsiihíi bighą its'ádaaz'aahíi nahestoy? ²⁰ Da'anii ágát'éé, ndi ái doo da'odłąą dahíi bighą nahestoy, áidá' nihíi ni'odłą' zhá bee sínzj. Áik'ehgo doo bee ída'ónđlii da, áidá' nzhógo godínłs: ²¹ Bik'ehgo'ihinań doo t'aązhi' at'éé dago its'ádaaz'aahíi nayiheztoy, áik'ehgo ídaa gondząą, ni áldó' dánko ágánidolíi at'éé. ²² Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'íi la'íi bihashke'íi baa natsínkees: nanihezdeehíi bihashke' yiká'zhí' áile'; áidá' nihíi naa ch'oba', biłgoch'oba'íi da'áik'ehgo biyi' hińáátyúgo: áidá' doo ágánt'éé dayúgo ni áldó' yó'onidi'aah. ²³ Jews daanliiníi, doo da'odłąą dahíi doo dayúweh ye'adaat'ee dayúgo, ch'il olive biyi' onádaabi'ditsiih: Bik'ehgo'ihinań zhá áik'ehgo ádaabile'go yik'e sitíi. ²⁴ Olive da'ilíyú hadajeehíi bits'á' nanideshgizhdá' ch'il olive nł'ééhíi biyi' onánidotsiiyúgo, ch'il olive nł'ééhíi dabíi bits'ádaaz'aahíi naheztoy' n'íi biyi' onádaitsiihíi itisgo doo bá nyee da. ²⁵ Shik'íiyú, doo ídaa da'ohđlíi da doleełgo díi doo bígózi da n'íi bídaagonokłj hadaanohwisht'íi, Israel hat'i'íi lahzhi' doo daago'íi da daasilíi, doo Jews daanlii dahíi dawa ha'ádokahíi begolzaazhi'. ²⁶ Áik'ehgo Israel hat'i'íi dawa hasdádokah: bek'e'eshchiiníi gáníigo, Siondí' Hasdá'iiníi dogaal, án Jacob hat'i'íi doo Bik'ehgo'ihinań daidnłs da n'íi daidnłsigo ádaabidoliił: ²⁷ Bincho'íi baa nádaagodesii'ááda', da'ái ilk'idá' bndaagosii'ąą ni' yínadaalniih doleeł, nii. ²⁸ Yati' baa gozhóni nádaagonoh'aahíi bighą Bik'ehgo'ihinań Israel hat'i'íi k'ihzhi' ádaizłaa: áidá' daabitaa n'íi hadaiyiehzłilíi bighą Israel hat'i'íi bił daanzhoq. ²⁹ Bik'ehgo'ihinań nt'éhéta kaa yiné'yúgo, dagohíi koká ánniidyúgo doo lahgo áná'ne' da. ³⁰ Lah Bik'ehgo'ihinań doo daahohđłąą da ni', áidá' k'adíi

Israel hat'i'í doo da'odlaꝥ dahí biláhyú Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'í nohwaa daadest'aa: ³¹ K'adí Israel hat'i'í doo da'odlaꝥ da, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'í nohwaa daadest'aaní biláhyú búi akdó' Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'í baa daadidot'aał. ³² Bik'ehgo'ihinań nnee dawa doo da'odlaꝥ dahí yich'i' ndaayinil, dawa yaa ch'oba' doleelgo. ³³ Bik'ehgo'ihinań bigoyá'í hik'e bil ígózinił bilgo ląągo ch'ida'izkaad! Hagot'éego nnee yich'i' godi'aahí doo hagot'éego ba'ch'iikáah da, bi'at'e'í doo hagot'éego bigózi da! ³⁴ Hadínshá' nohweBik'ehń binatsekeesí yígółsi? Hadínshá' nabineztąad? ³⁵ Dagohí hadínshá' nohweBik'ehń dant'éhéta yaa yiné', t'ąazhi' dant'éhéta baa náyiné' doleelhił bigha? Doo hadín da. ³⁶ Dawa bits'á'dí daagolii, la'í dawa biláhyú daahinaa, la'í dawa bá daahinaa, án dahazhi' ba'ihégoši doo. Doleelgo at'éé.

12

¹ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'hí bigha nádaanohwoshkaꝥ, dant'éhéta natseedgo Bik'ehgo'ihinań baa daach'iné'hí k'ehgo nohwí t'ah daahinohnaada' nohwits'ihí hadaadesdzaago baa daadenoh'aah, ái Bik'ehgo'ihinań bil gozhóó, áik'ehgo daadinolįigo daahohkaꝥgo dábik'eh. ² Dí ni'gosdzán biká' doo bik'ehyú ágot'ee dahí doo be'adaanoht'ee da: áidá' dawa bee nohwinatsekeesí aníidégo análnego lahgo ádaanoht'ee le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihinań nohwá hát'ínił nł'éego at'éehí, bil goyilshóóni, la'í dážhó nzhooní bídaagonolįih. ³ Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'í biláhyú báyashti'go shaa godet'aa; áik'ehgo dała'á notįige gádaanohwidishni, Doo itisgo ídaa daagonohdzaago dała'á notįige Bik'ehgo'ihinań odlą' daholąago nohwainé'í dábik'ehgo ídaa natsídaahkees. ⁴ Nohwits'í dała'á ndi ląayú henláá ndi doo dała' dáleł'eego nada'iziid da: ⁵ Da'ágát'éego née hiidlaꝥ ndi its'í dała'á k'ehgo ádaant'ee, Christ bil dała'á daandliįigo, la'í its'í dała'á ndi ląayú henlááhí k'ehgo daandliįigo ilch'odaahii'ni. ⁶ Nt'éhéta Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'í nohwainé'í iltah ádaat'ee; Bik'ehgo'ihinań nohwinkááyú yałti' nohwaa det'ąayúgo haląa nohwi'odlaꝥ daholąago nohwainé'í dábik'ehgo bee yadaahiłti' le'; ⁷ Ła' bich'odaahii'niigo nohwaa det'ąayúgo haląa ágánadaahił'ii le'; hadín ilch'ígót'aahgo baa det'ąayúgo nł'éego ilch'ígó'aah le'; ⁸ Hadín idag yałti'go baa det'ąayúgo áik'ehgo nnee yidag yałti' le'; hadín dawahá nayiniłhił doo yaanchi' dago nayinił le'; hadín dawahá yebik'ehí nł'éego nabi'dinł'og le'; la'í hadín la' yaa ch'oba'í yaa bil gozhóógo anát'ii le'. ⁹ Da'anii nohwił'ijqo le', doo daazhógo

da. Nchọ'go ágot'eehíí bik'edaadinohñiih; nzhooníí zhá nldzilgo daahinohtá'. ¹⁰ Líl daanohjọọ le', ík'íyú líl daanjọọhíí k'ehgo; daahidinolsigo nnee lá'íí ntsé sitijigo ádaanołsı le'; ¹¹ Doo nohwıl daagoyéé'go nada'ohsiid da; Holy Spirit nohwijíí yuné' dilthi'go ádaanohwıłsı le'; nohweBik'ehń bá nada'ohsiid; ¹² Nohwáđihyú nlt'ééhíí ndaahóndliihíí bighá nohwıl daagozhọọ le'; nohwiniidaagonlt'éeyúgo bidag ádaanoht'ee le'; dáda'ohkqaah nt'éé le'; ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań daayokqaahíí hant'é yídih daanliiníí bitaadaahñiih; nohwista' nakáhíí baa nohwıl daagozhọọ le'. ¹⁴ Nohwik'edaannñiihíí biyaa gozhọọ le' daadohñiigo bá da'ohkqaah; doo yati' bee daahohkáal da. ¹⁵ Bíl daagozhóóníí dába'ashhah nohwıl daagozhọọ le', lá'íí daachagíí áldó' dába'ashhah daachag le'. ¹⁶ Dátekt'eego natsídaahkees. Doo itisgo ádaadiso'ñil da, débaagoch'oba'ihíí doo bináál ídaadołkqaah da. Doo ídaa natsídaahkees da le'. ¹⁷ Dahadín doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'déná ágánádaahdle' da. Nnee dawa binadzahgee dawahá nlt'ééhíí zhá baa nahkai le'. ¹⁸ Bígonedzaą lẹk'eyúgo nnee dawa nkegohen'áągo bíl daagonohñii. ¹⁹ Shił daanohshóni, hadín doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo, doo k'enaahné' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań nohwá k'ena'né'íí biba' goz'ąągo ádaagonołsı le': gáníigo bek'e'eshchijí, Goyéégo koch'ı' godish'aahi ánsht'ee, ík'enashné' ndi at'éé, nohweBik'ehń áñíí. ²⁰ Áí bighá, nik'enñiihíí shiná' silijyúgo bá'nné'; dibá' silijyúgo tú bá ná'íłsijh: áík'ehgo ágánt'ijyúgo bitsit'á' tsiid dahnásíikaahíí k'ehgo ánle'. ²¹ Nchọ'íí doo nohwitis hileeh da le', áídá' nlt'ééhíí bee nchọ'íí bitis daahleeh.

13

¹ Nnee dałá'á daantíjgee nadaant'aahíí bikísk'eh ádaat'ee le'. Bik'ehgo'ihí'nań nadaant'aahíí dawa yebik'eh: nadaant'aahíí binawodíí Bik'ehgo'ihí'nań yengon'áą. ² Áí bighá hadín nadaant'aahíí yits'á'zhı' at'ééhíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'ánihíí doo yikísk'eh at'éé da: áí ídándaağot'a'hi at'éé. ³ Nnee nlt'éégo ánádaat'ijhíí nadaant'aahíí doo yédaaldzid da, nchọ'go ánádaat'ijhíí zhá nadaant'aahíí yédaaldzid. Ya' nant'án doo béndzid hánt'ij da née? Nlt'éégo ánánt'ijl, áík'ehgo nzhoqgo naa yałti' doleeł. ⁴ Ninant'a' ná nlt'éé doleełhíí bighá Bik'ehgo'ihí'nań yá na'iziid. Nchọ'go ánánt'ijlyúgo béndzid; doo da'íłjizhı' bésh be'idiltłishé dahyotijl da: án Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidgo nnee doo bik'ehyú ánát'ijl dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' yik'izhı' áile'. ⁵ Áí bighá nadaant'aahíí bikísk'eh ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' doo bits'á'zhı' ánádaht'ijhíí zhá bighá da, áídá' nlt'éégo ánádaht'ijlgo ídídaagonołzihíí bighá áldó'.

6 Da'ái bigha tax nadaahohñiil: tax bich'i' nadaahiñiilíí Bik'ehgo'ihinañ yánada'iziidíí daanliigo áí nayik'ída'iziid. 7 Áí bigha bich'i' nada'ohñiil le'at'éehíí dawa bich'i' nada'ohñiil: tribute bich'i' nadaahohñiil le'at'éehíí tribute bich'i' nadaahohñiil; tax bich'i' nadaahohñiil le'at'éehíí tax bich'i' nadaahohñiil; hadíí bédaaldzid le'at'éehíí bédaaldzid; hadíí daadinisí le'at'éehíí daadinoksí. 8 Nñee doo la' naa hayil'áa da le', il'ijóóníí zhá laa hadaaso'aa le': hadín la' bíł nzhqohíí Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníí yikísk'eh at'éé. 9 Begoz'aaníí gáníí, Doo nant'i' nach'ighaa da, Doo nach'iltsee da, Doo ich'in'ijh da, Doo lé'ch'ilchoo da, Doo dawahá ídáhách'it'ijí da; áí begoz'aaníí la' aldo' dawa línáhi'nilgo díinko begoz'aa, Nit'ahdí' gólíníí nil nzhqo le', dání ídíl njoqhíí k'ehgo. 10 Hadín bit'ahdí' gólíníí bíł nzhooníí doo yin'íidilñííh da; áí bigha koł ijóóníí begoz'aaníí ye'iiláa. 11 La'íí goldohíí bídaagonoksí, k'adíí da'ohshodí' ch'ínádaanohdziidíí biká' ngonyáá, hasdánohwidiñiilíí alhánídí' begoz'aa, dantsé da'osiidlaqadá' n'íí bitisgo. 12 T'é'híí k'ad bech'igonáh, k'ad haikáah: halaa, áí bigha chagotheel zhineégo ágot'eehíí nohwits'á'zhí' ádaahiidle', la'íí besh diyagé idindláád zhineégo híí ík'e daahiidleeh. 13 Nt'éégo hiidaal le', jigo ch'ogaahíí k'ehgo: doo nch'íí bee nohwil daagonedliigo da, doo nohwil nágodeyisgo da, doo nant'i' nahiidaago da, nch'íí doo bich'i' t'aqzhí' ách'it'éé dahíí doo be'adaant'ee da, doo ilk'edaanñiigo da, la' bíyéehíí doo ídáhádaahiit'ijgo da: 14 Nohwits'í nch'ogo hádaat'iiníí doo bee da'ohle' dahíí bigha doo nohwijíí yune' nch'íí bágoz'aa go ádaanoksí da, áidá' besh diyagé benagonlkaadíí biyi' nasozijhíí k'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehñ biyi' nasozij.

14

1 Hadín bi'odla' doo ndzil dahíí bich'i' daanohshqo le', doo bíł káadaoht'áhgo da. 2 Nñee la' bi'odla' golíníí hidán da'adzaahíí yiyaa, áidá' la' bi'odla' doo ndzil dahíí hidán hadaajeel' zhá yiyaa. 3 Nñee hidán dawa yiyaa híí la' nñee doo dawa yiyaa dahíí doo da'ílinégo yaa natsekees da le'; la'íí nñee doo dawa yiyaa dahíí la' nñee dawa yiyaa híí aldo' doo da'ílinégo yaa natsekees da le': bíí aldo' Bik'ehgo'ihinañ nábinltíni at'éé. 4 Nihíí hant'é níliigo la'í yána'iziidíí baa yánti'go? Binant'a'íí nt'éégo yána'iziidyúgo dá na'iziid doleel, doo nt'éégo yána'iziidíí ch'ínált'e'. Binawod bá ágolzi doo, Bik'ehgo'ihinañ zhá binawod golíigo sizijgo ábile'. 5 Nñee la' la'jji la'ihíí yitisgo yidnksí: la'íí dawa dalet'eego yidnksí. Nñee dała'á daantijee doo bíł nagokigo yaa natsekees da le'. 6 Hadín la'jji yidnksíhíí nohweBik'ehñ yidnksígo at'jji; hadín la'jji doo yidnksí dahíí

bíí áldó' nohweBik'ehń yidńsigo at'íí. Hadín hidán dawa yiyąąhíí nohweBik'ehń yidńsigo iyąą, Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzigo; nńee doo dawa yiyąą dahíí áldó' nohweBik'ehń yidńsigo at'íí, bíí dó' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzigo iyąą. ⁷ Nńee hínaayúgo doo dabíí ídebik'ehgo hínaa da, datsaahyúgo doo dabíí bik'ehgo datsaah da. ⁸ Daahin'ńaayúgo nohweBik'ehń daanohwinel'íígo daahin'ńaa; daahiitsaahyúgo nohweBik'ehń daanohwinel'íígo daahiitsaah: áík'ehgo daahin'ńaa ndi dagohíí daahiitsaah ndi nohweBik'ehń bíyéé daandlíí. ⁹ Díí bighą Christ daztsąą, áídí' naadiidzaago naahí'ńa', nanezna'íí hik'e daahin'ńaahíí bílgo yeBik'eh doleelgo. ¹⁰ Nt'é bighą nohwik'isyú baa yádaakti'? Nt'é bighą nohwik'isyú da'ílnégo baa natsídaahkees? Néé Christ ndaago'a'go dahsdaagee daanohwigha bich'í' daahiidzjiih doleel. ¹¹ Bek'e'eshchiiníí gáníígo, NohweBik'ehń gáníí, Da'anii hinshńaago da'anii gádishńii, dakowa kogod bee shich'í' daach'ilzhiish, dakowa kozé' bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihédaach'inzi doleel, nii. ¹² Áík'ehgo daanohwigha dała'á daantíígee Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ídaa nadaagohiilńi' doleel. ¹³ Áí bighą kodí' godezt'i'go doo łaa yádaahiilti' da le': díí k'ehgo nko nohwiini' łaadaahiidle', doo nohwik'ííyú yighą nadokakíí bádihyú begoz'ąągo ádaahiidle' da, dagohíí dant'éhéta yeni'ílsiihíí doo bádihyú begoz'ąągo ádaahiidle' da. ¹⁴ Díí bígonsi, Jesus nohweBik'ehń shíł ígózigo áshíłsi, hidánhíí doo nchọ' da; áídá' hadín hidán nchọ' nzihíí bíí bich'í' nchọ'. ¹⁵ Nt'é nnaahíí bighą nik'isn bini'ńnihyúgo doo koljójóníí be'ánt'éé da. Nt'é nnaahíí nńee ła' bee bíł ch'ígonoghéeh hela', án Christ bá daztsáni at'éé. ¹⁶ Nt'éhéta nńt'éé nńzi ndi, dénchọ'égo baa yá'iti'yúgo, doo be'ánadaaht'íł da le': ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee itah ch'ilííyúgo, doo nt'éhéta ch'iyąąhíí ła'íí ch'idląąhíí zhą bighą da; áídá' Holy Spirit binkááyú dávik'ehyú ách'ít'ééhíí, ła'íí kíł nkegohen'ąąhíí, ła'íí kíł gozhóhíí bighą itah ch'ilííhi at'éé. ¹⁸ Hadín díí ye'at'éégo Christ yána'iziidíí, Bik'ehgo'ihí'nań bíł dávik'eh, nńee áldó' bíł dádaabik'eh. ¹⁹ Áík'ehgo haląą nt'éhéta nkegohen'ąągo áyíłsiníí biká hádaahiit'íí le', ła'íí nt'éhéta daanldzilgo be'ádaahiidle'íí biká hádaahiit'íí le'. ²⁰ Doo nt'éhéta daahsąąhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań binasdziidíí daalchọq da. Hidán dawa nńt'éé; ndi hadín nt'éhéta yiyąąhíí bighą ła' nanakaadyúgo, áí yee ni'ílsiih. ²¹ Itsi' nnaahíí dagohíí wine ndląąhíí dagohíí dahago ánánt'íłhíí bighą nik'isn nanakaadyúgo, dagohíí nt'éhéta nchọ'go ánát'íłgo ábile'yúgo, dagohíí nt'éhéta bighą bí'odlą' doo ndzil dago ábile'yúgo doo be'ánánt'íł dago nzhọq. ²² Ni'odlą' ndzil née? Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nńt'éégo

ánt'ééhíí bígonłsı le'. Hadín áík'ehgo ánát'ııhıı doo ídángot'aa dago biyaa gozhóq doleel. ²³ Hadín biini' nakigo da'adzaahıı yiyaaahıı, áı bigha ídángot'áni at'éé, doo bi'odla' ye'at'ıı dahıı bigha: doo ki'odla' be'ánách'ot'ıı dahıı nch'ogo ánách'ot'ıı at'éé.

15

¹ Néé nohwi'odla' daanldzilıı, hadıı biini' nakigo bi'odla' doo daanldzil dahıı bich'odaahi'nii le', doo danéé ídaa natsídaahiikeesıı bigha da. ² Áıdá' néé dała'á daantııgee nohwit'ahdı' daagolıınıı bá nkt'éé doleelıı baa natsídaahiikees le', bi'odla' ndzil hileehıı bigha. ³ Christ ndi doo dabızhıı ídaa natsekees da ni'; bek'e'eshchiınıı biyi' biTaa gáyılıı, Hadıı bee daanich'o'ni' n'ıı shik'izhi' nasdlıı, nii. ⁴ Doo ánııdá' Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiınıı bee nohwıl ch'ígót'aahıı bigha alzaa, nohwi'odla' ndzilgo áile'go hadah ádaanohwıısgo, nohwádıhyú nkt'éhi goz'aanıı ndaahóndlıı doleelıı bigha alzaahi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihı'nań, kóni' k'eh ách'ıısgo la'ıı ko'odla' ndzilgo áyılınıı, dalet'eego natsídaahkeesgo nohwaa daidino'áh, Christ Jesus be'ádaanoht'eego: ⁶ Áık'ehgo nohwinatsekees dała'ágo, nohwiyati' dała'ágo Bik'ehgo'ihı'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaahıı, ba'ihédaanohsı doleel. ⁷ Christ k'ınoho'nııhıı k'ehgo k'ıdaakoh'nıı, áık'ehgo nııee Bik'ehgo'ihı'nań ya'ihédaanzı doleel. ⁸ Gánohwııdishnıı, Jesus Christ nııee circumcise ádaabi'deszaahıı binal'a'á silıı, Bik'ehgo'ihı'nań bits'á'dı' da'anııhıı baa bıł ch'ı'nah ágoléngo, la'ıı daanohwitaa n'ıı Bik'ehgo'ihı'nań nt'é bee yángoń'áanıı begolne' doleelgo: ⁹ La'ıı doo Jews daanlıı dahıı Bik'ehgo'ihı'nań bıłgoch'oba'ıı ya'ihédaanzı doleelgo; bek'e'eshchiınıı gánııgo, Díı bigha doo Jews daanlıı dahıı naa bıł nadaagoshni', la'ıı nizhi' baa idish'aalgo na'ihénsı doleel. ¹⁰ Gánadı'nıı, Doo Jews daanohlıı dahıı, Bik'ehgo'ihı'nań bichagháshé bıł nohwıl daagozhóq le'. ¹¹ La'ıı gánadı'nıı, Doo Jews daanohlıı dahıı dawa, nohweBik'ehń ba'ihédaanohsı le'; nııee dawa aldo' ba'ihédaanohsı le'. ¹² Esaias aldo' gánıı, Ch'il bikeghad bits'á'dı' hanajéedıı k'ehgo Jesse bits'á'dı' hanádaalochiınıı dała'á doo Jews daanlıı dahıı yá nant'aa doleelıı hígháh; án doo Jews daanlıı dahıı bada'ohıı doleel. ¹³ Holy Spirit binawod biláhyú nkt'éhi nohwádıhyú goz'aanıı ndaahohlııhıı itis odaazlıı doleelıı bigha Bik'ehgo'ihı'nań, nkt'éehıı ndaahokııgo ádaanohwile'ıı, daahohdlaągo koł gozhóónıı la'ıı ikh'ı'gont'ééhıı nohwee halk'ıl le'. ¹⁴ Shik'ııyú, nkt'éehıı be'ádaanoht'eego, dázho daagonohsaągo nohwııgonsı, la'ıı hıł ch'ıdaanoht'aahgo bıdaagono'aa. ¹⁵ Da'ágat'éé ndi doo

shiini' hah dago la' nohwich'i' bek'e'shilchii', binadaadohni' doleelgo, Bik'ehgo'ihina'nan bilgoch'oba'ii shik'izhi' ayiilaahii bigha, ¹⁶ Okaah yedaabik'ehi Bik'ehgo'ihina'nan yanada'iziid n'ii k'ehgo Jesus Christ ba' na'isiidgo Bik'ehgo'ihina'nan bits'adi' yati' baa gozhoni doo Jews daanlii dahii bil nadaagoshni', aik'ehgo doo Jews daanlii dahii Holy Spirit bee hadaadelzaago Bik'ehgo'ihina'nan baa nanshniilgo naidiiniil doleel. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina'nan bana'isiidhii bigha Jesus Christ bilahyu ida'oshlii. ¹⁸ Christ shilahyu anat'ihii zha doo shiini' hah dago baa nagoshni' doleel, shinkaiyu doo Jews daanlii dahii Bik'ehgo'ihina'nan biyati'ii yikisk'eh aadat'eego adaayisi, shinkaiyu yati'go hik'e anat'ihii go, la'ii ¹⁹ Godiyihgo be'igozinii hik'e igozisgo anagot'ihii Christ shinkaiyu anat'ihii go, la'ii Bik'ehgo'ihina'nan biSpirit binawodii shinkaiyu na'iziidgo Jerusalemii' Iirikamzhi' daagotahyu Christ nte'ee go baa na'goni'ii aal baa yashti' ni'. ²⁰ Aik'ehgo Christ doo bigozii dayu yati' baa gozhoni baa yashti'go nabik'isiid ni', Christ ilk'ida' bigoziiyu baa yashti'yugo, la' nnee kih bit'aa'ah si'aanii ayiilaahii bikagee na'isht'ihii k'ehgo ashne' doleel ni': ²¹ Aida' bek'eshchiinii ganiigo, Hadin doo hwaha baa bil nagoni' dahii bil ch'ina' daaleh: hadin doo hwaha ya'ikodaanzi dahii yidaagosi doo, nii. ²² Aik'ehgo yashti'go nashi'dintl'ogii bigha ch'eh nohwich'i' dishahgo asht'ii ni'. ²³ Aida' k'adii dzaagee doo hayu yananashtih dago, la'ii doo alch'ide legodzaa da nohwich'i' dishah hasht'ii go, ²⁴ Spainyu deyaago nohwini'gee ch'inshahgo daanohwidistseehi hasht'ii, aige det'ihzhi' nohwil daagozhogo nahetaa hik'e Spainyu naadeszaago shich'odaadohniil nsi. ²⁵ K'adii Jerusalemiiyu Jesus daayokaahii bich'odaashniihyu deya. ²⁶ Macedoniayuu la'ii Akelayu daagolihii bil daagozhogo Jerusalemgee Jesus daayokaahii tetaat'iyehii zhaali yich'i' daaile'. ²⁷ Da'anii yaa bil daagozhogo daaile'; ai da'anii baa hadais'ahi daanlii. Aige Jesus daayokaahii yaakadi' begoz'ani daabiyeehii lahzi' doo Jews daanlii dahii yaa daizne'hi bigha ni'godsan bikagee nandeehi la' yee yich'odaaniihgo dabik'eh. ²⁸ Dii aal ashlaago zhaali ba lenahesdlaahii baa daadeni'agee nohwaa deshaa, Spainyu deyaago. ²⁹ Nohwaa niyaago Christ nte'ee go baa na'goni'ii bee gozhonii ch'ida'izkaadgo bee nohwaa nshahii bigonsi. ³⁰ Ai bigha shik'iiyu, Jesus Christ nohweBik'ehni, la'ii Holy Spirit bee kil daanjoohii bigha nanohwoshkaah, Bik'ehgo'ihina'nan sha nadaahohkaahgo daa' nohwil dahdaanshdoh le'. ³¹ Aik'ehgo Judeagee doo da'odlaa dahii doo hago adaashile' dago sha da'ohkaah; la'ii zhaali Jerusalemgee Jesus daayokaahii ba ila'ashlaahii yaa

bildaagozhóógo nádaidoné'go áldó' shá da'ohkqaḥ; ³² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo shiḷgozhóógo nohwaa nsháh, ła'íi nohwigotahgee dé't'ih nohwista' nsháhgo nohwił hanasól. ³³ Bik'ehgo'ihí'nań be'ılch'ı'gont'éeḥıi nohwił nliı le'. Doleelgo at'ée.

16

¹ Nohwilah, Phoebe holzéhi, bá nohwich'ı' k'e'eshchii, Cenchréagee ha'ánátséhiı yitahyú na'iziidihi: ² Áń Jesus daayokaḥıı k'ehgo nohweBik'ehń biláhyú k'ıdaahoh'ńii, ła'íi shich'odaahńiih nohwiłńiiyúgo bich'odaahńiih: áń łańihi yich'odaazńi', shıi áldó' shich'ozńi'. ³ Priscılla hik'e Áquila, Christ Jesus biláhyú shich'odaanıhi, Gozhóó, shá daabiłdohńii. ⁴ Áı shigha goyéégo bich'ı' nadaagoyaa, dásdozhá shigha nanezna', áı ba'ihénsı; ła'íi hayú doo Jews daanliı dahıi ha'ánátséhiı nagozńilyú inashood dawa ya'ihédaanzı áldó'. ⁵ Áı bigowayú inashood da'okaḥgo ıla'ánát'ıııı dawa áldó', Gozhóó, shá daabiłdohńii. Epenétus, dázhó shıł nzhónihıı, Gozhóó, shá daabiłdohńii, áń Akéyayú dantsé Christ yich'ı' dahiyáhi. ⁶ Mary, Gozhóó, shá daabiłdohńii, áń nyeego nohwá na'iziid ni'. ⁷ Andronıkas hik'e Junia, bił hat'ı'ihı, bił ha'áshıjéd n'ıı, Gozhóó, shá daabiłdohńii, áı Jesus binadaal'a'á itah daanliı, daach'inısıni ádaat'ee, áı dashıntsé Christ yich'ı' dah hizh'ázhi at'ée. ⁸ Ámplias, nohweBik'ehń biláhyú shıł nzhóni, Gozhóó, shá daabiłdohńii. ⁹ Úrbane, Christ biláhyú nohwich'odaanıhi, ła'íi Stákis shıł nzhóni, Gozhóó, shá daabiłdohńii. ¹⁰ Apélles, Christ bił dávik'ehı, Gozhóó, shá daabiłdohńii. Aristobúlus yił daagolıınıı áldó', Gozhóó, shá daabiłdohńii. ¹¹ Heródion, bił hat'ı'ihı, Gozhóó, shá daabiłdohńii. Narcıssus yił daagolıınıı, nohweBik'ehń daayokaḥıı, Gozhóó, shá daabiłdohńii. ¹² Tryfına hik'e Tryfósa, nohweBik'ehń yánada'iziidi, Gozhóó, shá daabiłdohńii. Pérsis, bił daach'izhóni, nohweBik'ehń ıáágo yána'iziidiı áldó', Gozhóó, shá daabiłdohńii. ¹³ Rufus, nohweBik'ehń habıktıınıı, Gozhóó, shá daabiłdohńii, áń bááhiı, shıi áldó' shımaa biłdishńıhi, Gozhóó, shá daabiłdohńii. ¹⁴ Asýncritus, Phlégon, Hérmes, Pátrobas, ła'íi Hérmes, Gozhóó, shá daabiłdohńii, nohwik'isyú yił nakaihiı áldó'. ¹⁵ Philólogus hik'e Julia, Nérius hik'e bilah, Olýmpas ła'íi Jesus daayokaḥıı yił nakaihiı dawa, Gozhóó, shá daabiłdohńii. ¹⁶ Daagodinolsıgo daalohts'os le'. Christ daayokaḥgo ha'ánátséhiı nagozńilıı, Gozhóó, daanohwiłńii. ¹⁷ Shik'ııyú, nadaanohwoshkaḥ, hadın nohwił ch'ıgon'ááhiı yıdaago'áá n'ıı délahgota nohwił ch'ıdaago'áahgo ıłch'ınohwińıııı ła'íi nohwich'ı' daagodiłkishıı, daat'ehı ádaat'ıı

shihíí bídaagonolsijhgo bits'á'zhì' ádaanoht'ee. ¹⁸ Ágádaat'eehíí Jesus Christ nohweBik'ehñ doo yánada'iziidihi at'éé da, daabibid zhá yaa natsídaakees; áí nht'éégo ádaanii ndihíí, la'íí nzhqoggo hanádaadzih ndihíí doo daagoyáá dahíí k'izédaabidiníí. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh ádaanoht'eehíí nnee dawa yídaagolsihíí bigha nohwaa shil gozhóó; áídá' nht'éégo ágot'eehíí zhá bich'í' daagonohsaágo, la'íí nchq'go ágot'eehíí doo bídaagonolsi dago hasht'íí. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ be'íłch'í'gont'ééhíí dak'adégo Satan nohwá yaa gonłneego bíledaado'ées. Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'áá le'. Doleelgo at'éé. ²¹ Timotheus, bil na'isiidíí, la'íí Lúcius, Jason, la'íí Sosípater, bil hat'í'ihí, Gozhóó, daanohwiłnii. ²² Shíí, Tértius, díí naltsoosíí Paul bá k'e'shíłchínihi, nohweBik'ehñ biláhyú, Gozhóó, nohwíłdishnii. ²³ Gáius golíígee sídáá, dzaágee inashood íla'ánát'ííh, án, Gozhóó, daanohwiłnii. Erástus, dzaá kih goznilgee zhaali yaa sidaahíí, la'íí Quártus, nohwik'isn, aldó', Gozhóó, daanohwiłnii. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'í' goz'áá le'. Doleelgo at'éé. ²⁵ Yati' baa gozhóni baa nagoshni'íí, áí Jesus Christ baa na'goni'íí bikísk'ehyú Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinawod nohwá ánágodléhi at'éé; ni'gosdzán alzaadí' yushdí' godezt'í'go na'goni' doo bígózi da n'íí, áí Jesus Christ baa na'goni'íí, bee ch'í'nah silíí, ²⁶ Áí k'adíí bígózigo alzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí bek'e'eshchiiníí k'ehgo nnee íłtah at'éégo hadaazt'í'íí dawa bil na'goni', daayodłqahgo yikísk'eh ádaat'ee doleelhíí bigha, áí Bik'ehgo'ihí'nañ doo benogowáh dahi yegos'aaníí bik'ehgo at'éé: ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ, án zhá goyánihi, Jesus Christ biláhyú dahazhí' ba'ihégosí le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ binal'a'á nshlǵigo Bik'ehgo'ih'nañ háshít'ǵigo shi'dokéed, ǵa'íí nohwik'isn Sosthenes, ² Ínashood Corinthgee ha'ánálséhíí bich'ǵ' k'e'íilchii, áí Christ Jesus biláhyú godilzǵigo ádaat'eego ádaabi'deszaa, Bik'ehgo'ih'nañ báhadaadeszaahíí daaleehgo daabi'dokéed, ǵa'íí dahot'éhé Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú daayokaqahíí dawa bich'ǵ' k'e'íilchii, án dabíí beBik'ehñ ǵa'íí néé nohweBik'ehñ nliǵi. ³ Bik'ehgo'ih'nañ nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehñ bits'á'dí' ilgoch'oba'íí ǵa'íí ilch'ǵ'gont'ééhíí bee nohwich'ǵ' goz'aq le'. ⁴ Bik'ehgo'ih'nañ bilgoch'oba'íí Jesus Christ biláhyú nohwaa yiné'híí bigħá dábi'ehñ oshkaqahgo nohwá ba'ihénsǵi; ⁵ Án dawahá yee nohwich'onii, yati' yee nohwich'onii, nohwigoyá' ndi nohwá ágólǵi; ⁶ Áík'ehgo Christ baa nadaagohiilni'íí nohwitahyú nǵdzilgo áyíǵi: ⁷ Áík'ehgo yaaká'dí' nohwaa hi'né'íí doo ǵa' binohdǵi da; Jesus Christ nohweBik'ehñ nadáhíí biba' ádaanoht'eedá': ⁸ Bik'ehgo'ih'nañ noǵdzilgo ánohwǵiǵi doleel danágódzáázhi', áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehñ nadáhíí bijǵi doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aq da doleel. ⁹ Bik'ehgo'ih'nañ da'áníyú át'éé, án biYe' Jesus Christ nohweBik'ehñ bil ǵi daanohdlǵigo nohwich'ǵ' ánniid. ¹⁰ K'adíí nánohwoshkaqah, shik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláyú dátekt'eego yádaakti' doleelgo, nohwitahyú doo ilts'á' ádaanoht'ee da doleelgo: áídá' nohwiini' dátekt'eego ǵa'íí dátekt'eego natsídaahkeesgo dáǵaházhi' be'ádaanoht'ee le'. ¹¹ Shik'ííyú, ilch'ǵ' nanádaagonǵkaad ǵaq, Klóe yiǵ naháztaaníí shiǵ nadaagolǵi'. ¹² Gádishniigo ádishni, ǵa', Shíí Paul zhinéé nshlǵi; ǵa'íí, Shíí Apóllós zhinéé nshlǵi; ǵa'íí, Shíí Céphas zhinéé nshlǵi, ǵa'íí, Shíí Christ zhinéé nshlǵi, daadohni ǵaq. ¹³ Ya' Christshá' dákwíihí daahohiikaqah néé? Ya' Paul tsǵ'ílna'áhi nohwá bíheskaǵ néé? Ya' Paul bizhi' bee baptize ádaanohwi'deszaa néé? ¹⁴ Bik'ehgo'ih'nañ ba'ihénsǵi, doo ǵa' baptize ádaanohwishǵaa da, Críspus hik'e Gáius zhá; ¹⁵ Baptize ánohwishǵaayúgo dánko dahadíí gánii, Dabíí bizhi' yee baptize ágol'ǵi. ¹⁶ Áídá' Stéphanas bil daagolíinií baptize ashǵaa áldó': ba'ashhah ǵa' baptize ashǵaa shǵhíí doo bígonsǵi da. ¹⁷ Christ doo baptize ash'ǵigo shinǵa' da, áídá' yati' baa gozhóni baa nagoshni'go shinǵa': doo yati' goyááníí bee yashti' da, áík'ehgo yashti'yúgo dánko tsǵ'ílna'áhi baa na'goni'íí doo nt'é áile' da doleel ni'.

18 Tsji'ikna'áhi baa na'goni'íi ch'á'onehezdeehíi bich'i'yúgo déba'odlohé; áidá' nées hasdáhiikaihíi nohwich'i'yúgo Bik'ehgo'ihina'na' binawod at'éé. 19 Bek'e'eshchiini' gáníigo, Nnee daagoyáni bigoyá' da'adíhgo ádaashle' doleel, nnee bi' ídaagozini' aldó' doo bi' ídaagozi' dago ádaashle' doleel. 20 Nnee goyáni n'íi hayú lán? Begoz'aaníi ye'ik'e'ikchihi n'íi hayú lán? Ni'gosdzán biká' ágot'eehíi ye'agodet'áhi n'íi hayú lán? Díi ni'gosdzán biká' igoyá'íi, Bik'ehgo'ihina'na' doo nt'é dago áyíilaahi at'éé. 21 Bik'ehgo'ihina'na' góyá'ago ngonlchi' l'ek'ehíi k'ehgo ni'gosdzán biká' nnee dabi' bigoyá'íi bee Bik'ehgo'ihina'na' ch'éh yídaago'sijh, áidá' yati' baa gozhóni yaa ya'iti'íi, ni'gosdzán biká' nnee bich'i'yúgo doo nt'é da ndi, biláhyú da'odlaaníi hasdáhi'nii'igo Bik'ehgo'ihina'na' ngon'áá. 22 Jews daanlíni godiyihgo be'ígózinihíi yiká hádaat'íi, la'íi Greeks daanlíni kogoyá' zhá yiká daadéz'íi: 23 Áidá' néesíi Christ tsji'ikna'áhi bíheska'íi baa nadaagohiilni', ái Jews daanlíni bidáh sizíi, Greeks daanlíni bich'i'yúgo déba'odlohé; 24 Áidá' Bik'ehgo'ihina'na' bich'i' ádaanniidíi, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni dawa yich'i'yúgo Christ, Bik'ehgo'ihina'na' binawodíi at'éé, la'íi Bik'ehgo'ihina'na' bigoyá' at'éé. 25 Bik'ehgo'ihina'na' bigoyá'íi, ni'gosdzán biká' nnee bich'i'yúgo déba'odlohé ndi, nnee bigoyá'íi yitiso goyáá; ni'gosdzán biká' nnee bich'i'yúgo Bik'ehgo'ihina'na' doo nalwod da ndi, nnee binawodíi yitiso nalwodhi at'éé. 26 Shik'íiyú, Bik'ehgo'ihina'na' nohwich'i' ádaanniidíi baa natsídaahkees; doo ho'la'ago nnee bigoyá' bee daagonohsa' da, doo ho'la'ago dá'k'a'ádaanoht'ee da, doo ho'la'ago íziso ágot'ee zhinéego gosol'íi da: 27 Ndi Bik'ehgo'ihina'na' ni'gosdzán biká' nt'é doo góyá'á dahíi hayihezn'il, daagoyá'áni' ídaayádaandzigo áile'híi bighá; la'íi Bik'ehgo'ihina'na' doo daanldzil dahíi hayihezn'il, nadaalwodíi ídaayádaandzigo áile'híi bighá; 28 Ni'gosdzán biká' doo íziso ádaat'eego daagozliini'íi, la'íi daach'ich'olaahíi Bik'ehgo'ihina'na' hayihezn'il, doo begonáh dahíi hayihezn'il, dzáagee begoz'aaníi doo nt'é dago ch'i'nah áile'híi bighá: 29 Áik'ehgo nnee doo la' Bik'ehgo'ihina'na' binadzahgee ída'odlíi da doleel. 30 Áidá' Bik'ehgo'ihina'na' ánát'íigo Christ Jesus bi' da'la'á daanoh'íi, án biláhyú Bik'ehgo'ihina'na' daagondzá'ago ádaanohwizlaa, dá'bi'ehyú ádaant'ee, la'íi godilzi'ihgo ádaant'eego ádaanohwizlaa, án biláhyú aldó' hanádaanohwidihez'n'il: 31 Bek'e'eshchiini' gáníihíi k'ehgo, Hadíi'na' ída'odlíihíi nohweBik'ehni' yee ída'odlíi le'.

2

1 Shik'íiyú, nohwaa niyá'áadá' Bik'ehgo'ihina'na' baa na'goni'íi ni'gosdzán biká' yati' dénzhóné la'íi kogoyá'íi doo bee no-

hwich'í' yashti'go niyáá da. ² Áídá' nohwił nashkai n'dá' Jesus Christ zhá, tsj'ılma'áhi bíheskał n'íí, baa yashti'go shiini' łashłaa ni', ła'ihíí doo nt'é da. ³ Doo nłdzil dago, nesdzidgo, ła'íí dážhó deshtlidgo nohwił nashkai ni'. ⁴ Shiyati'íí ła'íí na'goshni'íí nnee goyáni biyati' ích'í' goltsódi doo bee yashti' da ni', ndi Holy Spirit na'iziidgo ła'íí binawod ch'í'nah ánsjıhgo yashti' ni': ⁵ Áík'ehgo nohwi'odłá' nnee bigoyá'íí bich'í'zhinéégo doo bada'ohłíí dago, ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bada'ohłíí. ⁶ Nohwitahyú nnee Holy Spirit bee báyán daasiliiníí bich'í' igoyá' bee yádaahiilti', doo díí goldohíí bits'á'dí' igoyá'íí da, ła'íí ni'gosdzán biká' nadaant'aahíí bigoyá'íí doo bee yádaahiilti' da, áí doo nt'é daaleeh da: ⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bigoyá' doo bigózı da n'íí, nanl'í'íí bee yádaahiilti', áí Bik'ehgo'ihí'nań ni'gosdzán dabıntsédá' ngonłchııgo yengon'áá lək'ehíí, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' anáyet'iiníí biyi' bił daandlıı doleehíí bighá. ⁸ Áí díí ni'gosdzán biká' nadaant'aahíí doo ła' yígółsı da: yıdaagołsiyúgo nohweBik'ehń bits'á'dındláád nlıni tsj'ılma'áhi doo yıdaayołkał at'éé da. ⁹ Bek'e'eshchiiníí gáníihíí k'ehgo at'éé, Końáá doo yo'ıı dahíí, kojaa doo id-its'ag dahíí, ła'íí nnee bijıı yuńe' doo hwahá be'ogowáh dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań hadíı yıł daanzhooníı yá ıayııláa, nıı. ¹⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit bee nohwich'í' ch'í'nah áyíılaa: Holy Spirit dawahá yineł'ıı, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' doo bigózı dahíı ye'at'ééhíı ndi. ¹¹ Hadıń nnee nliiníı nnee ye'at'éhi yígółsı? Nnee biyi'siziiníı zhá; da'áık'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi nnee doo ła' yígółsı da, dabıı biSpirit zhá. ¹² Áík'ehgo ni'gosdzán biká'gee spirit benagowahíı doo nohwaa hi'né' da, ndi Holy Spirit Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi nohwaa hi'né'; dant'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań nohwaa ch'oba'go nohwaa yiné'ıı bıdaagonłzı doleehíı bighá. ¹³ Áí ałdó' bee yádaahiilti', doo yati' nnee bigoyá' ilch'ígó'aahíı bee da, ndi yati' Holy Spirit nohwił ch'ígó'aahíı bee yádaahiilti'; Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go ágot'eehíı yaaká'dí' yati'ıı bee nł'éégo ch'í'nah ágohiidle'. ¹⁴ Áídá' nnee Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit doo ye'at'éé dahíı Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit bits'á'dí' ágot'eehíı doo náidiné' da: bíı bich'í'yúgo déba'odlohé: doo yıgonołsı at'éé da, Holy Spirit binkááyú zhá yígółsıhıı bighá. ¹⁵ Ndi hadıń Holy Spirit ye'at'éhi dawahá yígółsı, áídá' dabıı nnee doo Holy Spirit ye'at'éé dahíı doo yígółsini at'éé da. ¹⁶ Hadıńshá' nohwe-Bik'ehń binatsekeesıı yígółsı, bił ch'ígó'aah doleehgo? Doo hadıń da. Áídá' néé Christ binatsekeesıı bıdaagonłzı.

3

1 Shik'ııyú, Holy Spirit be'ádaanoht'eehíı k'ehgo

doo nohwich'í' yáoshti' at'éé da ni', ndi ni'gosdzán be'ádaanoht'eehí k'ehgo, ánigo ínashood daasoljǰhí bighą mé' daanołjǰhí k'ehgo nohwich'í' yashti' ni'. ² Ibe' nohwá náda'siksǰdhí k'ehgo yati' dabígóziní bee nohwich'í' yashti' ni', itsǰí dah, áí yati' nyee'í at'éé: doo hwahá bídaagonłǰh dahí bighą doo bee nohwich'í' yashti' da ni', dak'ad ndi doo bídaagonłǰ da. ³ T'ah ni'gosdzán biká' ágot'eehí be'ádaanoht'ee, doo Holy Spirit be'ádaanoht'ee da: nohwitahyú ła' bíyéehí idáhádaht'ǰ, ilch'í' daashohkee, ła'í ilts'á'zhí' daahohkah, áí bighą t'ah ni'gosdzán biká' ágot'eehí be'ádaanoht'ee, ła'í ni'gosdzán biká' nneehí k'ehgo t'ah nadaahkai go'ǰ. ⁴ Ła' gánídá', Shí Paul zhinéé nshǰj; ła'í, Shí Apollos zhinéé nshǰj, nii; áík'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehí be'ádaanoht'ee go'ǰ. ⁵ Paulhíshą' hadín? Apollosíshą' hadín? Nada'iziidí biláhyú da'osodłądí zhą ndłj, nohweBik'ehń néé dántǰgee binasdziid nohwaa din'ąǰhí k'ehgo na'idziid. ⁶ Shíhí k'ediiláá, Apollosí yiyaa naná'nłtsh: ndi Bik'ehgo'ihí'nań deshjeedgo áyíłaa. ⁷ Áík'ehgo hadín k'e'dileehí dagohí hadín naná'nłtshí doo nt'é nłj da; ndi Bik'ehgo'ihí'nań deshjeedgo áile'í zhą. ⁸ K'e'dileehí ła'í naná'nłtshí bilgo dátłt'ee: ła'í nnee daantǰgee binasdziidí bidená bich'í' nahi'nił. ⁹ Néé Bik'ehgo'ihí'nań dała' bił nada'idziidí daandłj: nohwí Bik'ehgo'ihí'nań k'e'nłááhí ła'í nayik'í'iziidí daanołj, Bik'ehgo'ihí'nań bikǰh yitł'ǰhí k'ehgo ádaanoht'ee. ¹⁰ Nnee góyáni kǰh ágole'í kǰh bitł'ááh ledn'aahí áile', ágát'éégo shí Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'í shaa yiné'í bik'ehgo nohwi'odłą' bitł'ááh ledn'aahí ashłaa, áidí' nnee ła' yiká' hadag yitł'ǰh. Áidá' nnee daantǰgee hagog'éégo ágole'í yaa goyąá le'. ¹¹ Nohwi'odłą' bitł'ááh ledn'aahí ilk'idá' ágolzaa, áłhí Jesus Christ, nnee doo ła' ánágódle' at'éé da. ¹² Dahadín dí itł'ááh ledn'aahí biká' ágole'í, óodo, béshigai, tséé łąá ilíni, ndilchi', t'oh, dagohí t'oh náhesgani yee hadag ágole'yúgo; ¹³ Nnee daantǰgee binasdziidí ch'í'nah alne' doleel: kaa yá'iti'í bijǰjge kǰ' bee ch'í'nah hileeh; nnee daantǰgee binasdziidí hago'at'ééhí kǰ' bee bígozǰh doleel. ¹⁴ Nnee ła' hadag ágolaahí t'ah goz'ąyúgo, bidená bich'í' nahi'nił doleel. ¹⁵ Áidá' nnee ła' binasdziidí ąǰmlid lęk'eyúgo, nt'é bich'í' nahi'nił le'at'éé n'í baa ch'a'one': ndi bíhí hasdábidilteeh, kǰ' biyi' ch'ínyááhí k'ehgo. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bikǰh biyi' daach'okąǰhí daanołhíni ádaanoht'eehí, ła'í Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit nohwiyi' golǰhí bídaagonłǰ ya'? ¹⁷ Nnee ła' Bik'ehgo'ihí'nań bikǰh biyi' daach'okąǰhí dénchǰ'go áyíłaa lęk'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań da'íłí hileehgo ábile' doleel,

Bik'ehgo'ihinañ bikih biyi' daach'okaqahíí godiyihíí bigha, áí kihíí nohwíí daanoññ. ¹⁸ Nnee doo la' ích'í' nach'aa da le'. Nohwitahyú nnee la' ni'gospdzán bigoyá' ye'at'éé ngolnii lək'eyúgo, áí doo nt'é yígólsinií k'ehgo ádódle', áík'ehgo goyáá hileeh. ¹⁹ Díí ni'gospdzán biká' igoyá'íí Bik'ehgo'ihinañ bich'iyúgo déba'odlohé át'éé: bek'e'eshchiinií gáníí, Nnee daagondzää daanzinií nadaach'aago nadaagołchi'íí bee Bik'ehgo'ihinañ daabiljizh. ²⁰ Ła'íí gánádi'nii, NohweBik'ehñ nnee daagondzää daanzinií binatsekeesíí yígółsı, doo nt'é bee alne' dago. ²¹ Áí bigha nnee doo la' bada'ohíí da le': dawahá nohwíyéhi ádaat'ee; ²² Paul, dagohíí Apollos, Cephas, dagohíí ni'gospdzán, ihinaahíí, dagohíí da'itsaahíí, dawahá k'adií daagolíni, dagohíí dawahá begonáhi, dawa nohwíyéhi ádaat'ee. ²³ Áídá' Christ bíyéé daanoññ; Christ-híí Bik'ehgo'ihinañ bíyéé nlii.

4

¹ Christ yánada'iziidií la'íí Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' doo bigózi da n'íí nł'éégo dainel'íígo yaa nadaagolnii'íí daandliigo nohwaa natsí'ikees le'. ² Áík'ehgo nnee nada'iziidií binant'a' da'ábihniiyú ánát'ijlgo goz'aa. ³ Nohwíí shaa yádaakti'yúgo, la'íí nnee aayanáltihíí shaa yałti' ndi, doo shıl hago'at'éé da; shíí ndi doo ídaayashti' da. ⁴ Dénchq'égo asdzaahíí doo bigonsı da, ndi áí bigha nł'éégo shich'í' ch'ígowáh doo dishnii da: áídá' nohweBik'ehñ zhá shaa yałti'. ⁵ Áí bigha doo hwahá biká' ngowáh dadá' doo aayádaakti' da, nohweBik'ehñ nádzáago zhá, án dawahá godilhihíí biyi' nanl'í' n'íí got'ijzhi' ch'í'nah áidolił, la'íí nnee bijíí yuñe' yaa natsídaakesíí ch'í'nah áidolił: áík'ehgo nnee daantíígee nł'éégo ánádaat'ijl lək'eyúgo, Bik'ehgo'ihinañ, Nł'éégo ánádaaht'ijl ni', daabilnii doleel. ⁶ Shik'íiyú, shíí hik'e Apollos bilgo nohwe'idaagono'aa doleelgo nohwich'í' ádaayásiilti'; bek'e'eshchiinií ániíhíí bitisgo nnee doo baa natsídaahkees da doleelgo, la'íí nohwíí nnee doo dałá'á bee ídaada'ohdlíídá' la'ihíí nohwıl daanchq' da doleelgo. ⁷ Hagot'éégo ląą laho ánt'éégo sínlíi? Nt'é ląą níyéhi doo naa hi'né'hi da lán? Naa hi'né' lək'eyúgo, nt'é bigha ída'ónđlii? Doo naa hi'né'híí k'ehgo ląą ánt'ee. ⁸ İl'ídá' dawahá daanohwíyéé ya', il'ídá' hadaanołdzil ya', nant'án k'ehgo nadaanoht'aa, daanohwídih ndi: nadaanoht'aahí dážhó háshł'íí, néé alđó' nohwıl nadaant'aa doleelhíí bigha. ⁹ Néé, Jesus binal'a'á daandliinií, Bik'ehgo'ihinañ iké'yú ch'ínohwiñil shı nsı, nnee natseedgo bándaağost'aaqahíí k'ehgo: ni'gospdzán biká' daagolínií, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolínií, la'íí nnee dawa daanohwineł'íígo ádaanohwi'deszaa. ¹⁰ Néé Christ bigha nnee déba'odlohé

daandlii, nohwihí Christ binkááyú daagondzã daanohsi; néé doo daanldzil dahí k'ehgo nohwaa nats'íikees, nohwihí nadaanlwod daanohsi; nohwí nnee daanochwidnksi, nééhí daanochwich'ich'olaa. ¹¹ Díi jii t'ah shiná' la'í dibá' daandlii, nohwidiyagé ádaadh, da'adzaayú nanohwida'dindzil, nohwiwowá ádaagodihgo da'ilii nahiikai; ¹² Danéé nohwigan bee nada'idziid: daanochwoch'iid lek'eyúgo bá da'ohiikaah; nohwiniidaagonksi ndi bich'i' dahdaandoh: ¹³ Nchog'o nohwaa yádaakti'ii biyaa gozhóó doleehí bá hádaaahiit'ii: ni'godzán biká' dawahá nchog'i ch'í'ideehí daandliihí k'ehgo nohwaa nats'íikees, díi jii ndi nohwil ch'ídaagosdinihí k'ehgo nohwaa nats'íikees. ¹⁴ Díi doo bik'ee ídaayádaanochwizhí bighá nohwich'i' k'eshchii da, ádá' shichagháshé shil daanzhooní daanochwigo nohwil ch'ídaagonsh'aahí bighá ádaanochwildishii. ¹⁵ Christ bá nohwil ch'ídaago'aahí gonenan doo náhótag dayú gólíishá' ndi nohwitaahí da'a: Christ Jesus baa yati' baa gozhóni baa nohwil nagoshni'go nohwitaa sílí. ¹⁶ Ái bighá nádaanochwoshkaah, shedaat'ii le'. ¹⁷ Ái bighá Timotheus, nohweBik'ehń biláhyú shizhaazhé shil nzhoggo ba'oshíhi, nohwich'i' ol'a', Christ biláhyú shi'at'e'ii binádaagonolziggo ádoliil, dáhot'éhé ha'ánázehyú be'ilch'ígosh'aahí k'ehgo. ¹⁸ Doo nohwaa higháh da daanzhí bighá la' ídaada'odlí. ¹⁹ Ndi dét'ihégo nohwaa nsháh doleel, nohweBik'ehń hát'íyúgo, áik'ehgo ái nnee ídaada'odlíhí doo biyati' zhá bígonsih da, ndi binawod golíyúgo bígonsih. ²⁰ Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaní doo dáyati' zhá yee ch'í'nah hit'ii da, binawodí yee ch'í'nah hit'ii. ²¹ Hadíhí be'ánsht'eego hádaat'ii? Gish be'idilthé hishtiiigo nohwaa nsháh néé, dagohí shil daanochwoggo doo hashishkee dago nohwaa nsháh néé?

5

¹ Nohwitaahyú nant'i' na'ildeehí be'ádaanoht'eego nohwaa ch'inii, agat'éégo nant'i' na'ildeehí nnee Bik'ehgo'ihinań doo daayokaah dahí bitahyú ndi doo hak'e begoz'aã da, kotaa bi'aahí ko'aago. ² Dázhó ídaadokaah laã, baa daachag le'at'éhi, díi ye'ánat'íhí nohwitahdí ch'ilt'é' doleel ni'. ³ Doo nohwitaahyú nashaa da ndi dashiini' zhá bee nohwitaahyú nshii, áik'ehgo shináál ánagot'íhí k'ehgo ilk'idá' díi nnee ánát'íidí baa yásilti', ⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi'ii bee íla'ádaanoht'eeyú, doo shináál da ndi shiini' bee shináálhí k'ehgo, Jesus Christ nohweBik'ehń binawod nohwil nliigo, ⁵ Nnee ágázaahí Satan baa daadinoh'aah, bits'í biní'diníh doleehí bighá, áik'ehgo biyi'siziiní hasdagháh doleel, Jesus nohweBik'ehń nadáhí bijii. ⁶ Ídaada'ohlíhí doo nzhog

da. Ya' bán benilzoolé da'ayâhâgo ik'áán nâst'óódíí dahot'éhé daabíndísohíshâ' doo bídaagonoŋŋi da nêe? ⁷ Nchô'go ánádaah't'íííí nohwitahyú begoz'aaníí bán benilzoolé doo ánídá' n'íí yó'odaahné'híí k'ehgo yó'odaagodoh'aah, áík'ehgo ánídégo ná'ist'oodhíí k'ehgo daakeeh, bán benilzoolé da'ádîhgo bán alzaahíí k'a'ádaanoht'ee doleeł. Bitis-hagowáh n'íí bee bínádaahiilnîihgo dibelîí bizhaazhé zesdîihíí k'ehgo Christ nohwá zesdîí lèk'e: ⁸ Áík'ehgo halââ, lenâgodâhgo náda'idîihíí da'áík'ehgo begoz'ââ le', bán benilzoolé doo ánídá' be'alzaahíí doo daahiidaâ dago, dagohíí bán benilzoolíí k'ehgo natsekees o'ní'híí lâ'íí nchô'go âgot'eehíí bíl alzaahíí doo daahiidaâ dago; áídá' bán benilzoolé dá'ádîhgo bán alzaahíí nádaahiidîih le', áí bánhíí nłt'éégo lâ'íí da'aniigo natsits'ikeesi golzeego âgot'ínihi. ⁹ Nant'î' nakaihíí doo bíl nahkai da, nohwîdishnîigo nohwich'î' k'e'eshilchîí ni': ¹⁰ Áídá' nant'î' nakaihíí, dawahá dayúwehégo ídâhádaat'íiníí, daan'îihíí, dagohíí k'e'eshchín daayokâhíí doo ínashood daanlîí dahíí doo ádáldishnîi da; áí ádáldishnîi lèk'eyúgo, ni'gospzán bits'â' nohkáhyúgo zhâ doo bíl nahkai da doleeł ni'. ¹¹ Áídá' gánohwîdishnîigo nohwich'î' k'e'eshchîi, Nnee lâ' ínashood daayilnîihíí nant'î' naghaa lèk'eyúgo, dagohíí dawahá dayúwehégo ídâhát'íiníí, k'e'eshchín yokâhíí, yati' ye'okâhíí, da'idlââ nt'ééhíí, dagohíí aháda'i'nîihíí nliî lèk'eyúgo, doo bíl nahkai da; ágádaat'eehíí doo bíl daohsââ da. ¹² Hant'é nashinłt'ogo yánáltihíí ádish'îigo doo ínashood daanlîí dahíí baa yashti' doleeł? Ínashood daanliiníí zhâ baa yádaakti'go goz'ââ. ¹³ Doo ínashood daanlîí dahíí Bik'ehgo'ihî'nâń zhâ yánáltihíí nliîgo yaa yádaakti'. Áík'ehgo nnee nchô'go ánát'íííí nohwits'â' nolteeh.

6

¹ Nohwíí lâ' dahagot'éégo ilch'î' gosol'ââ lèk'eyúgo, doo ídaa yâgósî dago doo ínashood daanlîí dahíí binadzahgee lâa yałti' nêe, ínashood daanliiníí binadzahgee zhâ lâa yałti' le'at'éhi? ² Ínashood daanliiníí dahagee ni'gospzán biká' nnee yaa yádaakti' doleełí doo bídaagonoŋŋi da nêe? Ni'gospzán biká' nnee baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'ââdá', da'ayâhâgo goz'ánihíí baa yádaakti'go doo bik'eh shohjeed da ya'? ³ Bik'ehgo'ihî'nâń binal'a'á yaaká'yú daagolîni baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aaníí doo bídaagonoŋŋi da gá? Áí ndi baa yádaahiilti'dá' ni'gospzán biká' zhinëégo âgot'eehíí nłt'éégo baa yádaahiilti' go'îí. ⁴ Díí ni'gospzán biká' zhinëégo dant'éhé bighâ lâa yádaakti' lèk'eyúgo, nnee ínashood daanliini doo daidnŋŋi dahíí yaa yádaakti'go hanádaahnîł nêe? ⁵ Díí bik'ee ídaa yádaanohdzîgo ánohwishłe'go ánohwîdishnîi. Ya'

n̄nee góyáání nohwitahyú doo ła' da née? Doo ła' bik'isyú h̄l dahnagos'ąągee yaa yałti' doleełi yik'eh sit̄i da née? ⁶ Áída' n̄nee ła' bik'isn bilgo łaa yałti'go, aayanáltihí doo ínashood daanlii dahí binadzahgee łaa yałti'. ⁷ Áík'ehgo nohwitahyú dážhó dégoch'go goz'ąą, aayanáltihí binadzahgee łaa yadaakti'hí bighą. Áída' nt'é bighą doo ch'ík'eh ánánohwi'łł da? Nt'é bighą doo ch'ík'eh nohwich'i' nadaach'aa da? ⁸ Áída' nda'oksih, Christ biláhyú nohwik'isyú ndi doo bik'ehyú ádaat'łł da, bich'i' nadaach'aa. ⁹ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaní doo itah bíyéé daaleeh dago doo bídaagonołsi da gá? Nohwich'i' na'doch'aa hela': iké' na'idaahí, k'e'eshchín daayokaąhí, nant'i' nakaihí, n̄nee daanliiní n̄nee yłgo doo bik'ehyú ádaat'łł dahí, ¹⁰ Da'n'łłhí, dawahá dayúwehégo ídáhadaat'iiní, da'idłąą nt'ééhí, yati' yeda'okáahí, ła'í ahada'i'niłł, díi dawa Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaní doo itah bíyéé daaleeh da. ¹¹ Nohwí ła' ágádaanoht'ee ni': áída' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee ła'í Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaąhí biSpirit biláhyú taadaanohwi'desgiz, bá hadaanohwi'deszaa, ła'í dávik'ehyú ádaanoht'ee daanohwıdo'niid. ¹² Dawahá shá bıl ch'ı'otąą ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bıl ch'ı'otąą ndi doo ła' ích'i' shiltsood da áshi'dılne' da. ¹³ Hidán nohwibid bá át'éé, ła'í nohwibid hidán bá át'éé: ndi Bik'ehgo'ihí'nań da'ála doo nt'é dago áléh doleeł. Nohwits'ihí doo nant'i' na'idahí bá át'éé da, ndi nohweBik'ehń bá át'éé, ła'í nohweBik'ehń binawodí nohwits'ı bá át'éé. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń naahi'na'go áyılıa, née ałdó' binawod bee naadaahihí'nańgo ádaanohwıléh. ¹⁵ Ya' nohwits'ı Christ bıl dała'á daanliigo at'ééhí doo bídaagonołsi da gá? Áík'ehgo ya' Christ bıl dała'á nliiní isdzán nant'i' nagháhi bıl dała'á ádıshdléh née? Dah, da'anii doo ágát'éé da doleeł. ¹⁶ Ya' n̄nee ła' isdzán nant'i' nagháhi ya'ádidiltiigo isdzánhí bıl bits'ı dała'á nadleeł doo bídaagonołsi da gá? Gániigo dahgoz'ąą, Nakihi bits'ı dała'á nádodleeł. ¹⁷ Áída' hadín nohweBik'ehń ya'ádidiltiłłhí spirit dała'á át'éé. ¹⁸ Nant'i' na'idahí bits'ą' nadohkeeh. N̄nee ni'łłsih ła'ihí doo bits'ı yee ni'ihłsih da; áída' dahadín nant'i' naghahí bits'ı yee ni'ihłsih. ¹⁹ Ya' nohwits'ihí Holy Spirit nohwiyi' golíní bikih biyi' daach'okaąhí ádaat'eehí doo bídaagonołsi da gá? Nohwits'ihí Bik'ehgo'ihí'nań nohwaa yiné'ihí at'éé, doo daanohwí nohwíyehi ádaanoht'ee da go'ı. ²⁰ Łán izliigo nadaanohwı'deheznihi ádaanoht'ee: ái bighą Bik'ehgo'ihí'nań ízigo at'ééhí ch'ı'nań ádaanołsi, nohwits'ihí ła'í nohwiyi'siziiní bee, ái Bik'ehgo'ihí'nań bíyéé.

7

1 Baa shich'ì' k'eda'shołchijì n'íí bee nohwich'ì' k'e'ná'ishchii: Nnee doo nannee dayúgo bá nłt'ée. 2 Áídá' dánko nant'ì' nakáhíí bighą nnee dała'á daantúíígee dabíí bi'aa golíí le', la'íí isdzáné dała'á daantúíígee dabíí biką' golíí le'. 3 Isdzán biką' yil nteesh hat'ííyúgo nneehíí doo dah nii da le': la'íí nnee ałdó' da'áík'ehgo bi'aa áidoliil. 4 Isdzán doo dabíí bik'ehgo ánát'ííł da le', ndi biką' bik'ehgo: nnee ałdó' da'áík'ehgo doo dabíí bik'ehgo ánát'ííł da le', ndi bi'aa bik'ehgo. 5 Doo iłch'ì' a'nohchì' da, dahagee dáshiná' ohkaąhgeeyúgo zhá daazhógo ngonoh'aah; áí bikédí'go laa naht'aash, doo ágáhoht'ííł dayúgo dánko nohwits'í yiká hát'ííníí doo bidag ánoht'ee da doleełhíí bighą Satan nanohwíntaah doleeł. 6 Díí nohwil ch'ínsh'aahíí bighą nohwich'ì' yashti', doo bee nohwá ngonsh'aahgo da. 7 Shíí ánsht'eehíí k'ehgo nnee dawa ałdó' ádaat'eego hasht'íí. Áídá' nnee dała'á ntúíígee bi'at'e'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' begoz'ąą, la' nadaaneedá' la'ihíí doo nadaanee dago. 8 Áík'ehgo doo nadaanee dahíí la'íí isdzáné itsaa daanliiníí gádaabikdishnii, Shíí k'ehgo doo nadaahnee da ndizhọ. 9 Áídá' na'i'neehíí bich'ì' doo ich'idildih dayúgo, ch'ík'eh nadaach'inéh ndizhọ: nach'ineehíí shich'ì'yúgo doo nłt'ée da ndi na'i'neehíí bidázhì' ch'ilííyúgo dánko nant'ì' ch'idigháhíí itisgo doo nzhọ da. 10 Áídá' nadaaneehíí gádaaldishnii, doo shíí da, nohweBik'ehń gáyihnii, Isdzán biką' yil iłk'ínát'aash hela': 11 Áídá' yil iłk'ínát'aazh lẹk'eyúgo, daazhógo naghaa le', dagohíí biką' yaa nánódáh: la'íí nnee bi'aa yil iłk'ínát'aash hela'. 12 La'ihíí shíí gádaaldishnii, nohweBik'ehń doo gáníí da, La' nnee Christ biláhyú nohwik'isn, bi'aa doo da'odląą da ndi, biką' odláni yil golíígo bił dábik'ehyúgo, yó'ayót'e' hela'. 13 La'íí isdzán odláni biką' doo odląą da ndi yil golíígo bił dábik'ehyúgo yó'ayót'e' hela'. 14 Nnee doo odląą dahíí bi'aa bi'odlą'híí bighą Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'ì' goz'ąą, la'íí isdzán doo odląą dahíí biką' bi'odlą'híí bighą Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'ì' goz'ąą ałdó': áík'ehgo nohwichągháshé da'ch'odląązhì' bił da'otag doleeł, doo ágát'ée da lẹk'eyúgo doo da'ch'odląązhì' bił da'otag da doleeł ni'. 15 La' doo odląą dahíí nádilwod lẹk'eyúgo ch'ík'eh nádilgheed. Christ biláhyú nohwik'isn dagohíí nohwilah, bi'aa dagohíí biką' bits'á' nyááyúgo doo daabihestl'ọ da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań, Nkegohen'áągo nahkai, daanohwilnii. 16 Isdzán, ínashood nílni, díí baa natsínkees, ninkááyú nika' dánko hasdábí'didołteel. Nnee, ínashood nílni, díí baa natsínkees, ninkááyú ni'aa dánko hasdábí'didołteel. 17 Nnee daantúíígee Bik'ehgo'ihí'nań

baa daagodez'ąąhí k'ehgo hikaah le', nohweBik'ehń bich'į' ąńniidí k'ehgo yikísk'eh hikaah le'. Ádishńiigo ínashood ha'ánálséh nagoznílí dawa baa goni'ąą. ¹⁸ Nńee ła' Bik'ehgo'ihí'nań bich'į' ąńniidá' ilk'idá' círcumcise ábi'delzaa lá née? Ái shidíí doo k'ena'óshdéh nzi da le'. Nńee ła' Bik'ehgo'ihí'nań bich'į' ąńniidá' doo círcumcise ábi'delzaa da lá née? Áń círcumcise ábi'dolne' hela'. ¹⁹ Círcumcise áko'delzaahí dagohí doo círcumcise áko'delzaa dahí doo hago'at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań yengon'áání bikísk'eh ách'ít'éeyúgo zhá ılıí. ²⁰ Nńee daantıjgee Bik'ehgo'ihí'nań bich'į' ąńniidá' nt'é binasdziid lán shı n'íi dayúweh nayik'í'iziid le'. ²¹ Ya' nich'į' ąńniidá' isnáh nłini ła née? Ái doo nił hago'at'éé da le': ndi ná ch'ı'otaą lek'eyúgo ch'ínándáh. ²² Dahadín nohweBik'ehń bich'į' ąńniidá' isnáh nłi ndi, nohweBik'ehń binadzahgee doo isnáh nłini at'éé da: áidá' dahadín bich'į' ąńniidá' doo isnáh nłi da ndi, Christ bi'isna' silji. ²³ Lán izłjigo nadaanohwi'dehezńiili ádaanoht'ee; nńee zhá bi'isna' nádaahdleeh hela'. ²⁴ Shik'ıyú, nohwich'į' ąńniidá' daanohtjgee hagot'éégo nohwich'į' goz'ąą lek'eyúgo, da'ágadaanoht'eego Bik'ehgo'ihí'nań bił daanohtj le'. ²⁵ K'adíi ch'ikíi doo hwahá nńéh dahíi baa yashti', doo nohweBik'ehń yegos'aaníi bee da, ndi nohweBik'ehń biłgoch'oba'ıi shaa yinégo shada'okıigo áshıılaahíi bighą bee yashti'. ²⁶ Nagont'ogıi bengonyáahíi bighą dahadín da'at'éehíi k'ehgo naghaago bá nzhog shı nsı. ²⁷ Ya' nanńee née? Hagot'éégoshą' bił k'ínásht'aazh doo nńzi da. Ya' doo nanńee da née? Doo isdzán biká dín'ji da le'. ²⁸ Áidá' nńnaayúgo, doo isıńsıi da; ła'ıi na'ilıhn nńáayúgo doo isıih da. Áidá' hadıi kıl nńadaasaanıi ni'gospdzán biká' nagont'ogıi bee bich'į' nagoz'ąą doleek: ái bits'ą'zhı' daanohwoshtą' hasht'ıi. ²⁹ Shik'ıyú, goldohgo nohwá ngont'aaníi hileehgo ayáhágo godziih, nohwiłdishńiigo ádishńii: áik'ehgo kodı' godezt'ı'go hadıi bi'aa daagolıniı, bi'aa doo daagolji dahıi k'ehgo ádaat'ee le', bi'aa doo nohweBik'ehń bitisgo yaa natsıdaakees dago; ³⁰ Hadıi daachagıi doo daachag dahıi k'ehgo ádaat'ee le', nt'é bighą daachagıi doo itisgo yaa natsıdaakees dago; hadıi bił daagozhóonıi doo bił daagozhog dahıi k'ehgo ádaat'ee le'; hadıi nada'ılńiıhıi doo nt'é daabıyéehıi k'ehgo ádaat'ee le'; ³¹ ła'ıi hadıi ni'gospdzán biká' ágot'eehıi nabik'ı'iziidıi, doo ái zhá nabik'ı'iziidhıi k'ehgo ádaat'ee da le', dıi ni'gospdzán biká' benagowaahıi bech'ıgowáhi at'éehıi bighą. ³² Doo nohwiini' łaą dago nohwá háshı'ıi. Hadın doo nanńee dahıi nohweBik'ehń bich'į' zhınéego ágot'eehıi zhá yaa natsekeesgo, nohweBik'ehń hagot'éégo yił goyılshogog áile'ıi yaa natsekees: ³³ Áidá'

nnee naneehíí ni'goszán bich'í' zhinéégo ágot'eehíí zhá yaa natsekees, hagog'éégo bi'aa yił goyilshóqo áile'go yaa natsekees. ³⁴ Isdzán naneehíí hik'e isdzán doo nanee dahíí biłgo doo lełt'ee da. Isdzán doo nanee dahíí nohweBik'ehń bich'í' zhinéégo ágot'eehíí yaa natsekees, hagog'éégo bits'í hik'e biyi'siziiníí godilzihgo at'éégo áyilsi doleelgo: áídá' isdzán naneehíí ni'goszán bich'í' zhinéégo ágot'eehíí yaa natsekees, hagog'éégo biką' yił goyilshóqo áile'íí yaa natsekees. ³⁵ Díí daanohwíí nohwá nzhqoogo yashti'; doo nohwishjizhgo da, ndi nohwá nłt'ééhíí bighą, doo nakigo nohwiini'go da nohweBik'ehń bá nada'ohsiidhíí bighą. ³⁶ Nnee la' bitsi' doo nniinéh hát'íí dahíí bighą, doo sitsi' bich'í' nłt'éégo ánsht'ee da, nzi lek'eyúgo, la'íí na'ilíhn bayánzhí' dahiyaayúgo, la'íí na'i'neehíí bá nłt'éé nziyúgo, áí doo hago'at'éé da, doo ncho'go ánat'ííł da, ch'ík'eh nniinéh ndi nzhqo. ³⁷ Áídá' nnee la' nłdzilgo tsidezkeezgo, la'íí doo nt'é daabini'aayúgo, dabíí hát'íiníí yitis nliigo, bitsi' doo nniinéh dago biini' layiláa lek'eyúgo nłt'éégo adzaahi at'éé. ³⁸ Áík'ehgo nnee bitsi' la' nnee yaa yinłt'íyúgo nłt'éégo adzaa; áídá' doo la' nnee yaa yinłt'íí dayúgo itisgo nłt'éégo adzaa. ³⁹ Isdzán biką' danihi'náázhí' begoz'aaníí bee líbi'dezt'qo, ndi biką' daztsaayúgo daazhógo naghaa, dabíí hát'íiníí yił niinéh doleel; nohweBik'ehń bił dávik'ehyúgo zhá. ⁴⁰ Ndi itsaa nliiníí doo nnaná'náá dayúgo zhá bił gozhóqo shi nsj: Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit áík'ehgo nashitsiyilkees shi nsj.

8

¹ K'e'eshchín daach'okąqahgo hidán baa hi'niił n'íí baa yashti': daanohwigha hidán doo godiyih dago bídaagonlzi. Ndi shí itisgo gonsąq ch'inziyúgo itisgo da'ích'idolteel, áídá' ilgoch'oba'íí ínashood nłdzilgo ábile'. ² Dahadín shí itisgo gonsąq ch'inziníí, bígoch'ilsi le'at'éhi doo la' bígoch'ilsi da. ³ Áídá' dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bił nzhqoyúgo, án Bik'ehgo'ihí'nań bígółsi. ⁴ Áík'ehgo k'e'eshchín daach'okąqahgo hidán baa hi'niił n'íí daach'iyąqahíí baa yashti', k'e'eshchín doo da'anii hińaa dago bídaagonlzi, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań dała'á zhá gólíiníí aldó' bídaagonlzi. ⁵ Yaakáyú la'íí ni'goszán bikáyú dant'éhéta daach'okąqahíí, gods daaholzéhi, ląqą ndi, (bich'í' daach'okąqahíí ląqągo, la'íí nadaant'án ląqągo daagolji ndi,) ⁶ Néé Bik'ehgo'ihí'nań dała'á nohwá gólji, nohwiTaa, án bits'ą'dí' dawa daagolji, la'íí án bá daahin'naa; la'íí nohweBik'ehń dała'á gólji, Jesus Christ, án binkááyú dawa daagolji, la'íí án binkááyú daahin'naa. ⁷ Da'ágát'éé ndi ínashood doo dawa áí yidaagołsi da: áídá' kú begonyaazhí' la' k'e'eshchín zhá daach'okąqahíí yidaagołsi ni'; áí hidán godiyihgo at'éé daanzigo hidán k'e'eshchín daach'okąqahgo baa hi'niił n'íí

daayiqaayúgo, yunáasyú itisgo doo daanldzil nazij da daaleeh. ⁸ Doo hidán Bik'ehgo'ihinañ bit'ahgo nohwinoníí át'éé da: daahiidaayúgo doo áí bigha Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee itisgo daanjog da, dagohí doo daahiidaayúgo doo áí bigha Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee itisgo daanchog da. ⁹ Áídá' ídaa daagonohdzaa, nohwi'odla' daanldzilhíí bigha hidán k'e'eshchín baa hi'niil n'íí daahohyaayúgo, dánko nnee bi'odla' doo daanldzil dahíí la' nageehgo ádaahle'. ¹⁰ Ni, hidán doo godiyihgo at'éé da bígonksini, k'e'eshchín náda'okaqahé yune' nnaago nnee la', bi'odla' doo ndzil dahíí no'iyúgo, dánko doo hago'at'éé laa nzigó bíí aldó' yiyaa doleek; ¹¹ Áík'ehgo shí itisgo gonsaa nñzihíí bik'izhi' áí nnee bi'odla' doo ndzil dahíí dánko ch'a'otlíz, án Christ biláhyú nik'isnhi, Christ bá daztsáni. ¹² Nohwik'isn bi'odla' doo ndzil dago doo bik'ehyú ágot'eehíí dávik'ehyú át'éé nzigó ádaabinoksigo bich'i' nchogó ánádaah'tíígo Christ bich'i' nchogó ánádaah'tíí hileeh. ¹³ Áík'ehgo hidán hishaahíí bigha shik'isn nanago'yúgo, dánnágódzáazhi' doo itsi' náoshdaa at'éé da, shik'isn doo nanashgée hasht'íí dahíí bigha.

9

¹ Ya' doo Christ binal'a'á itah nshij da gá? Ya' doo dawahá shá bil ch'íotaq da gá? Ya' doo Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú shinasdziid daanohij da gá? ² La' bich'i' doo Christ binal'a'á nshij dayúgo, nohwíí nohwich'i' áí nshij go'íí: nohweBik'ehñ biyati' bee nohwich'i' yashti' n'íí biláhyú hasdánohwido'nilhíí bigha Christ binal'a'á nshijgo shígózi. ³ Díí bee ádayáshti', hadín nashidilkidyúgo: ⁴ Ya' néé Christ binal'a'á daandliiníí da'iidaago doo nohwá goz'aa da gá? ⁵ Ya' isdzán ínashood daanlíni bil ndaan'nehgo bil nahiikaigo doo nohwá goz'aa da gá, la' nadaal'a'ihíí, nohweBik'ehñ bik'isyú, hik'e Céphas ádaadzaahíí k'ehgo? ⁶ La'íí ya' shíí hik'e Barnabas zhá behihi'naahíí bigha doo na'idziid da ndi doo hago'at'éé dago nohwá goz'aa gá? ⁷ Hadín dabíí na'iznilgoshá siláada nlij? Hadín dahts'aa k'eidnláago binest'á'íí doo yiyaa dashá? Hadín dibéjij yinádez'iiníí bibe' doo yidlá dashá? ⁸ Ya' dashíí zhá ádishnii gá? Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníí aldó' aníí go'íí. ⁹ Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníí Moses binkáayú nohwich'i' alzaahíí gáníigo bek'e'eshchij, Ilch'ihgee magashi t'oh naghái nyí'il'eesíí doo bizé' na'ilt'éh da, nii. Ya' díí dá magashi zhá yaa natsekeesgo aníí néé? ¹⁰ Dagohíí néé nohwaa natsekeesgo aníí néé? Da'anii nohwá bek'e'eshchij: nnee nágodzizíí nest'án nyohohígo nágodziz, la'íí ilch'ihíí aldó' t'oh naghái nyohohígo at'íí. ¹¹ Áík'ehgo nohwitahyú Holy Spirit bits'á'dí' nht'éehíí bee nohwil ch'ídaagosiit'aa dá,

ni'gosdzán biká' nandeehíí nohwaa daanoohné'yúgo, ya' nohwil dík'eh ádaagot'ee née? ¹² Ła' nnee dant'éhéta bídaandihíí nohwaa daanoohné' daanochwiniigo bá goz'ąąyúgo, ya' néehíí doo ágádaan'niigo nohwá goz'ąą da gá? Da'ágát'éé ndi doo hak'i ída'ónkeed da ni', Christ baa yati' baa gozhóni bidáhgee doo nadaagonłt'og da doleełhíí bighą dawahá bidag ádaant'ee. ¹³ Kih biyi' da'ch'okąąhíí biyi' dilziłhgo ádaagot'eehíí nayik'ída'iziidíí hidán Bik'ehgo'ihinań baa hi'niłhíí łahzhí' daayiyąąhíí ya' doo bídaagonłsı da née? Ła'íí dawahá beda'okąąhíí biká' dahi'niłgee nada'iziidíí hidán Bik'ehgo'ihinań áígee baa hi'niłhíí łahzhí' daayiyąą alđó'. ¹⁴ Áík'ehgo hadín yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'íí da'ái yits'ą'dí' yedaahinaago nohweBik'ehń bándagoz'ąą. ¹⁵ Shíí alđó' díí bee shá goz'ąą ndi doo hak'i be'asdzaa da: k'adií doo ágádaashohłe' dishniigo nohwich'ı' k'e'eshchii da: doo shich'ı' nahi'niłgo da yati' baa gozhóni baa yashtı'go be'ansht'eehíí shits'ą' náidoné' át'éé da, dahyúgohíí shina' shizes-hıı ndi nzhọq. ¹⁶ Yati' baa gozhóni baa nagoshni' ndi doo áí bighą ída'oshlıi da: áí na'idziidíí shaa det'ąąhíí bighą dąshini'ąąyú ashłéhgo, yati' baa gozhóni doo baa nagoshni' dayúgo goyééhíí bee shich'ı' goz'ąą! ¹⁷ Díí na'idziidíí dashíí hasht'ııgo anasht'ıılyúgo, bighą shich'ı' nahi'nił: áídá' dashíí doo hasht'ıı da ndi ashłe'yúgo, díí na'idziidíí shaa det'ąąhíí bighą ashłe'. ¹⁸ Nt'é shich'ı' nahi'nił áídá'? Díınko, Christ baa yati' baa gozhóni baa nagoshni'dá' doo áí bighą nahi'nił da, áík'ehgo yati' baa gozhóni yaa yałti'íí nshłııgo, áí bighą shich'ı' nahi'niłgo shá begoz'ąą ndi doo be'anásht'ıı da. ¹⁹ Nnee doo łá' binal'a'á nshłıı da ndi, nnee dawa binal'a'á nshłııgo ádeshłaa, nnee łąągo Christ bich'ı'go honshbııhíí bighą. ²⁰ Jews daanliiníí bich'ı' Jew nneehíí k'ehgo ádeshłaa, Jews daanłini Christ bich'ı'go honshbııhíí bighą; Jews bich'ı' begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí k'ehgo ádeshłaa, begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí Christ bich'ı'go honshbııhíí bighą; ²¹ Jews bich'ı' begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí k'ehgo ádeshłaa, begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí Christ bich'ı'go honshbııhíí bighą, (Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníí doo bikísk'eh ansht'ee da doo dishni da, ndi Christ yegos'aaníí be'ansht'ee.) ²² Doo daanłdzil dahíí bich'ı' doo nłdzil dahíí k'ehgo ádeshłaa, doo daanłdzil dahíí Christ bich'ı'go honshbııhíí bighą: nnee dawa bich'ı' dabíí k'ehgo á'densı ni', dahagot'éégo łá' hasdakáh doleełhíí bighą. ²³ Áík'ehgo be'anásht'ıı, yati' baa gozhónihíí bighą, áí bits'ą'dí' shíí alđó' nohwilgo itah shiyaa gozhóq doleełhíí bighą. ²⁴ Iłhanách'idikahgee dawa hadíí iłhandeskaihíí dałá'á aadilwodíí gonłnéé goz'ąąhíí doo bídaagonłsı da née?

Áík'ehgo daagono_meehíí bigha nádohkeeh. ²⁵ Itah nagolzéhíí dawahá bee ídaagodzaa, ch'ah hobííhíí daayo**l**bííhíí bigha. Áí ch'ah hobííhíí da'as'ah hichog_hi ndi ágádaat'ííh; áídá' nééhíí doo hichog_hi daahon**l**bííhíí bigha ádaahiit'ííh. ²⁶ Áík'ehgo hayú na'ídzogíí doo bígonsí dahíí k'ehgo doo hishwo**l** da; na'ín**l**ts'iníí da'adzaayú dí**l**ts'íhíí k'ehgo doo dists'íh da; ²⁷ Áídá' shits'í há**l**'ííníí dawa baa gonsaa, na'ín**l**ts'íhíí k'ehgo shits'í ts'iyaa bí**l** onasts'í beshik'ehíí bigha: doo ágásht'í**l** dayúgo yati' baa gozhóni baa yásí**l**tíhíí bikédí'go dánko shíí ndi ch'ínáshí'dí**l**t'e'.

10

¹ Shik'íyú, díí bídaagono**s**í hasht'íí, daanohwita a n'íí dawa yaak'os yit**l**'ááh násee**l** lék'e, la'íí túnteel yiyi' ch'íná**s**áá lék'e; ² La'íí dawa yaak'os yit**l**'ááh la'íí túnteel yiyi' ch'íná**s**áágee baptize ádaako'deszaahíí k'ehgo binant'a', Moses holzéhi, yilgo da**l**'á daazlíj; ³ La'íí dawa yaaká'dí' hidánéhi daayiyaa lék'e; ⁴ La'íí dawa tsee biyi'dí' tú hálíni daayid**l**aa lék'e; Bik'ehgo'ihí'na**l**n áí túhíí tsee biyi'dí' hálíígo áyí**l**aa, Christ áí tseehíí k'ehgo at'éé: Christ áí n**l**eehíí dá'aanáka**h**yú yil daan**l**íj lék'e. ⁵ Áídá' lani Bik'ehgo'ihí'na**l**n doo yil daagoyí**l**shóq da lék'e: áík'ehgo da'igolíyú neznaago ádaabi'deszaa. ⁶ Díí ánágot'í**l** n'íí yee nohwí**l** ch'ígó'aahíí bigha ánágot'í**l** lék'e: áí n**l**ee n**l**chog'go ágot'e**h**íí hádaat'í**l** lék'ehíí k'ehgo doo hádaahiit'í**l** da dolee**l**híí bigha. ⁷ Áí la' k'e'eshchín daayoka**h** lék'ehíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le'; bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo, N**l**ee dah dinezbí**h**go da'iyaa, la'íí da'id**l**aa, áídí' náádikaahgo gotaa**l** lék'e. ⁸ La' nant'í' nakai lék'ehíí k'ehgo halaa doo ágádaant'ee da le', nadiin taadn doo náhó**l**tagyú hilt'eego da**l**'á jíí neznaa lék'e. ⁹ La' Bik'ehgo'ihí'na**l**n nayídaantaah lék'ehíí k'ehgo halaa néé doo Christ nabídaantaah da le', ágádaas**l**zaahíí bigha ch'osh bik'asda' daagolíni nadaabistseed. ¹⁰ La' Bik'ehgo'ihí'na**l**n yaa daanet'í**l**híí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le', ágádaas**l**zaahíí na'altseedíí nadaabistseed. ¹¹ Áí yee nohwí**l** ch'ídaago'aahíí bigha bich'í' ádaagos**l**zaa; la'íí nohwá bek'e'eshchíj, bits'á'dí' bídaagon**l**'aah dolee**l**go, néé begoldohíí bengont'í'íí bee nohwaa gonyáa. ¹² Áík'ehgo hadín síz**í**í nzíhíí ídaagodzaa le', dánko nadoka**h**híí bigha. ¹³ N**l**ee dawa da**l**ahágo at'éégo nabídaadintaah, nohwíí a**l**dó' da'áík'ehgo nanohwídaadintaah: áídá' Bik'ehgo'ihí'na**l**n da'áníyú at'éé, áík'ehgo nt'é doo dánohwik'eh dahíí bee doo nanohwínotaah at'éé da; ndi nanohwí'dintaahíí biyi'dí' ch'ígó**l**t'í'go nohwá ágoléh, bich'í' dahdaano**l**doh dolee**l**go. ¹⁴ Áí bigha, dázhó shí**l** daanohshóni, k'e'eshchín daach'okaa**h**híí

bits'á'zhì'go ádaahne'. ¹⁵ Nnee daagoyáni bich'ì' yashti'híi k'ehgo nohwich'ì' yashti; daanohwíi díinko baa natsídaahkees. ¹⁶ Idee biyi' siziidíi bee daach'okqáahíi ba'ihédaandzigo da'ohiikaqáhdá' daahiidláqahíi, ya' ái doo Christ bidil bee itah daandlii da gá? Bání nadaahii'né'dá' nádaahidiíhíi, ya' ái doo Christ bits'í bee itah daandlii da gá? ¹⁷ Bání dała'áhíi k'ehgo néé hiidláq ndi dała'á daandlii, bání dała'áhíi nádaahidiíhíi bighá. ¹⁸ Israel hat'i'íi ánadaat'íhíi baa natsídaahkees: Bik'ehgo'ihí'nań daach'okqáahgo baa hi'niiki lahzhì' nádaidiíhíi, ya' do ái bee itah daandlii da gá? ¹⁹ Nt'é dishnii áidá'? K'e'eshchín da'aníihi nlii néé? Hidán k'e'eshchín baa hi'niikíi godiyih néé? ²⁰ Dah, ndi gádishnii, doo Bik'ehgo'ihí'nań daayokqáah dahíi hant'é daayokqáahíi yaa ndaahniikíi ch'iidn yaa daahniil, doo Bik'ehgo'ihí'nań da: doo ch'iidn bitah daanohíi hasht'íi da. ²¹ NohweBik'ehń bi'ide' bee da'ohdlaqadá' lahyúhíi ch'iidn bi'ide' bee doo hagot'éégo da'ohdlaqah da: dilzihgo nohweBik'ehń bil da'ohsaqadá' lahyúhíi ch'iidn doo hagot'éégo bil da'ohsaq da. ²² Ya' nohweBik'ehń nohwich'ì' hashkeego ádaanzì néé? Ya' néé bitisgo nadaanlwod néé? ²³ Dawahá shá bil ch'í'otaq ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bil ch'í'otaq ndi doo dawa shi'odla'íi ndzilgo áile' da. ²⁴ Doo dakózhá nkt'éhi idáhách'ít'íi da le', áidá' nnee la'i nkt'éhi bá hách'ít'íi le'. ²⁵ Dant'éhéta itsì' nanáhi'niihgee nahiniihíi daahsaq, hishaq shì, dagohíi doo hishaq da shì daanohsigo doo biká na'ídaadołkidgo da: ²⁶ Ni'gosdzán la'íi biká' daagolíníi dawa nohweBik'ehń bíyéehíi bighá dawa daahiidaqago dávik'eh. ²⁷ Nnee doo da'odlaq dahíi la' shigowayú íinááyú nńáh nohwińii lək'eyúgo, la'íi akú nohwiini'yúgo, nt'éhéta nohwich'ì' nniikáqahíi daahsaq, hishaq shì, dagohíi doo hishaq da shì daanohsigo doo biká na'ídaadołkidgo da. ²⁸ Áidá' la', Díi hidán k'e'eshchín baa hi'nili at'éé, nohwińiiyúgo, daohsaq hela', nohwił nagolni'híi nbighá, la'íi ch'iyaaqgo doo dávik'eh da nzihíi bighá: ni'gosdzán la'íi biká' daagolíníi dawa nohweBik'ehń bíyéehíi bighá dawa daahiidaqago dávik'eh: ²⁹ Ch'iyaaqgo doo dávik'eh da nńzihíi bighá doo dishniigo ádishnii da, áidá' nnee nil nagolni'íi ch'iyaaqgo doo dávik'eh da nzihíi bighá: gánńii shì, Hidán dawa shá bil ch'í'otaqadá' nt'é bighá la' nnee hidán doo dawa bil ch'í'otaq dahíi shaa néit'íi? ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'oba'go nt'éhéta hishaqadá', nt'é bighá ba'ihénsigo hishaq n'íhíi bighá nchog'go shaa yá'iti'? nńii shì. ³¹ Áidá' gánohwidishnii, Da'ohsaqgee la'íi dant'é ádaahleegee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégošì doleełhíi bighá ádaah'íi. ³² Jews daanliiníi hik'e doo Jews daandlii dahíi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań daayokqáahgo ha'ánálséhíi nohwiqah nanánóhdéh hela': ³³ Shíi dawa ánásht'íiíi bee nnee dawa bil

goyilshóq hásh't'íí, doo dashíí zhá n't'ééhíí ídáhásht'íí da, ndi láni n't'ééhíí bá hásh't'íí, yee hasdádokah doleełgo.

11

¹ Shíí Christ be'esh'ííhíí k'ehgo nohwíí áldó' sheda'ol'íí le'.
² Shik'ííyú, nohwa'ihédaansí, dawa bee shénádaaħniihíí bigha, la'íí n't'é nohwil ch'íní'áá n'íí dánohwil nagosisni'híí k'ehgo t'ah bikísk'eh ádaanoht'eehíí bigha. ³ Áídá' díí bídaagonołsı hasht'íí, Christ nnee daant'ııgee yá sizııgo bitsits'inhíí k'ehgo nliı; la'íí nneehíí isdzáné yá sizııgo bitsits'inhíí k'ehgo nliı; la'íí áldó' Bik'ehgo'ihí'nań Christ yá sizııgo bitsits'inhíí k'ehgo nliı. ⁴ Nnee nlíni bitsits'in doo bina'deńtsóozdá' okaqahyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnłsı dago ánát'ııł. ⁵ Áídá' isdzáné bitsits'in doo bina'deńtsóoz dago okaqahyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnłsı dago ánát'ııł: áí isdzán bitsits'in hilzheedhíí k'ehgo at'éé. ⁶ Áík'ehgo isdzán doo bitsits'in bina'deńtsóoz dayúgo bitsizıl k'ínógéesh: áídá' isdzán bitsizıl k'égizhgo dagohíí hilzheedgo yik'ee ídaayándzıyúgo bitsits'in bina'deńtsóoz le'. ⁷ Nnee nlíni bitsits'in doo bina'deńtsóoz bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nań be'ilzaahíí nliıgo ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah áyılshíí bigha: áídá' isdzánhíí nnee ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah áyılš. ⁸ Nnee doo isdzán bits'á'dí' alzaa da; ndi isdzánhíí nnee bits'á'dí' alzaa. ⁹ La'íí nnee doo isdzán bá ábi'delzaa da; ndi isdzánhíí nnee bá ábi'delzaa. ¹⁰ Áí bigha isdzán bitsits'in bina'deńtsóoz bik'eh, áí bika' yidits'agıı bebígózııhíí bigha, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' daagolínıí daabo'ııhíí áldó' bigha. ¹¹ Ágát'éé ndi, nohweBik'ehń binadzahgee nnee doo hagot'éégo hileeh da, isdzán da'ádııhgo, la'íí isdzán áldó' doo hagot'éégo hileeh da, nnee da'ádııhgo. ¹² Isdzán nnee bits'á'dí' ábi'delzaa, da'ágát'éégo nnee isdzán bits'á'dí' goleełhgo ábi'delzaa; ndi dawahá Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' daaleehi ádaat'ee. ¹³ Dánohwíí díí nzhogo baa natsídaahkees: ya' isdzán bitsits'in doo bina'deńtsóoz dago Bik'ehgo'ihí'nań yokaqahíí dávik'eh née? ¹⁴ Da'ádaant'eehíí bee nohwil ch'ígót'aah, nnee bitsizıl nneezyúgo yik'ee ídaayándzı. ¹⁵ Áídá' isdzán bitsizıl nneezıı bee ba'olnııhi at'éé: bitsizılıı bitsits'in bik'eńłtsóoz doleełgo baa hi'né'. ¹⁶ Áídı' nnee la' díí bigha lahadaadit'áh hádaat'ııyúgo, díıńko bee bıł nadaagołni', ádishnıı n'íí k'ehgo ádaant'ee, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahgo ha'ánálséhíí dawa áldó' yikísk'eh ádaat'ee. ¹⁷ Áídá' díí bee nohwil nagoshni'ıı n't'éégo ánádaah't'ııł doo hagot'éégo nohwildishnıı da, íla'ánáht'ııhíí bits'á'dí' doo n't'éé daahleeh da, da'ıtisgo ncho' daahleeh.

18 Dantsé baa yashti'íí díinko, ínashood da'okaqah yune' íla'ánáht'íhgee ílts'á'yú daahohkahgo nohwa'íkonsi; áshilííhíí lahzhí' hoshdláa. 19 Hadíí da'anii da'odlaaní nohwitahyú bebídaagozi doleelíí bighá ílts'á'yú daahohkahíí nohwitahyú begoz'áa doo. 20 Dalahágee íla'ánáht'íhgee nohweBik'ehń doo da'anii dilzihgo bá da'ohsaa da go'íí. 21 Áídá' da'idaagee dahale dánohwíí nohwi'idánéhi daahsaaago nohwa'íkonsi, nnee la' doo hwahá da'iyaa dadá': áí bighá la' shiná' daanlii, la'ihíí láágo da'idlää. 22 Ya' nohwigowa nagoz'áa yune' doo da'ohsaa da gá? Dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahgo ha'ánáséhíí doo bil da'oltaq da née, la'íí nohwitahyú tédaat'iyéhíí ídaayádaandziqo ádaahle' née? Nt'é nohwildishnii áídá'? Ya' díí bighá nohwa'ihénsigo yashti' doleel gá? Dah, doo áík'ehgo nohwaa yashti' da. 23 Nohwitahyú nashaadá' nohwil ch'ígoní'áa n'íí nohweBik'ehń shil ch'ígon'áni at'éé, áí díinko, Jesus nohweBik'ehń yik'edaannihíí bílák'edaabistíídá', da'ái bitl'égee bán náidn'áa: 24 Áídí' ya'ihénzigo oskaadá' ílk'edaizné'go gánniid, Nkóh, daohsaa; díí shits'í at'éé, nohwá nehestq'i: díí bee shínádaadohíhgo ánádaah'tíí. 25 Da'iyaaníí bikédí'go da'ágát'éégo idee beda'iskaaníí náidnkáago gánniid, Díí idee besikaaníí shidil bee áníidégo Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bilgo lángot'aaníí at'éé: náda'ohdlíhgee bee shínádaadohíhgo ánádaah'tíí. 26 Díí k'ehgo bán nádaahdlíhgee, la'íí díí k'ehgo idee bee náda'ohdlíhgee, nohweBik'ehń daztsaaníí ch'í'nah ádaanołsi, nádzáázhi'. 27 Áí bighá hadín doo godnłsi dago díí bán yiyaa'yúgo, dagohíí díí nohweBik'ehń bi'ide' bee idlää'yúgo, nohweBik'ehń bits'í la'íí bidil yich'í' nihesíí. 28 Áík'ehgo nnee dawa ídinel'íígo zhá bán yiyaa la'íí idee bee idlää le'. 29 Hadín doo dá bik'ehyú at'éé dadá' iyaa'yúgo la'íí idlää'yúgo, áí bee dabíí góyéégo ích'í'godot'áál, da'anii nohweBik'ehń bits'í doo yidnłsi dahíí bighá. 30 Áí bighá nohwitahyú láni doo nadaalwod da la'íí kaa yaa nakai, la'íí láni da'ílhosh. 31 Néé da'anii ídaadinel'íí lęk'eyúgo doo nohwaa yá'iti' da doleel. 32 Áídá' nohwaa yá'iti' lęk'eyúgo nohweBik'ehń nohwil ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsi, ni'godzán biká' nnee doo bil nohwil ch'ígódeeh da doleelíí bighá. 33 Áí bighá, shik'íyú, da'ohsaaqee íla'ánáht'ííhyúgo ílba' nasóohtaa. 34 Nnee la' shiná' silíí lęk'eyúgo gowayú iyaa le'; áík'ehgo íla'ánáht'ííhíí doo nohwil ch'ígódeeh da. La' biká nadaashídołkid n'íí náńsdzáago hasht'egodeshíí.

12

1 Shik'íyú, k'adíí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí hagot'éégo at'éé shíhíí bídaagonłsih hasht'íí. 2 Bik'ehgo'ihí'nań

doo daahohkqaah dadá' k'eshchín doo yádaakti' dahi daahohkqaahgo ch'a'onátsáá ni'íi bídaagonoŋsi. ³ Áí bigha díi bídaagonoŋsih dázho hásh't'íi, nnee la' Bik'ehgo'ihinañ biSpirit binkááyú yahti'yúgo doo Jesus bił ch'igodini at'éé nii da go'íi: la'íi nnee la' Holy Spirit binkááyú yahti'yúgo zhá Jesus nohweBik'ehñ nlii, nii. ⁴ Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íi iltah at'éé ndi Holy Spirit dała'áhi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihinañ bá na'idziidíi iltah ádaat'ee ndi nohweBik'ehñ dała'áhi. ⁶ Iltah at'éégo nnee Bik'ehgo'ihinañ ya nada'iziid, ndi Bik'ehgo'ihinañ dała'áhi nnee bíyééhíi dawa biláhyú iltah at'éégo na'iziid. ⁷ Nnee daant'íi gee Holy Spirit binkááyú na'iziidíi baa daagodet'aa, nnee dawa bá nzhoo doleelgo. ⁸ Áík'ehgo la' Holy Spirit binkááyú yati' góyáni baa daagodet'aa; la'ihíi da'ái Spirit-híi binkááyú yati' bee koł ígózini baa daagodet'aa; ⁹ La'ihíi odla' bee daagodet'aa, da'ái Spirit binkááyú; la'ihíi da'ái Spirit binkááyú ná'hilziihgo baa daagodet'aa; ¹⁰ La'íi godiyihgo ána'ol'íiigo baa daagodet'aa; la'íi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti'go; la'íi spirits hago'at'éhihíi yídaagoŋsiigo; la'íi Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózí dahíi yee yádaakti'go; la'íi yati' doo bígózí dahíi niigo aníhíi yaa nanádaagolni'go baa daagodet'aa. ¹¹ Díi dawa Spirit dała'áhi bits'á'dí' kaa daahi'né', da'ái Spirit-híi dáhat'íi gee nnee daant'íi gee yaa daagode'a'. ¹² Kots'í dała'á ndi laayú henláá, la'íi laayú henláá ndi kots'í dała'áhi at'éé: Christ áldó' da'ágát'éé. ¹³ Áík'ehgo Holy Spirit dała'áhi bee daanohwigha dała'ázhí' baptize ádaanohwi'deszaa, Jews daandliiníi dagohíi doo Jews daandlii dahíi, isnáh daandliiníi dagohíi doo isnáh daandlii dahíi; Holy Spirit dała'áhihi bits'á'dí' daahiidlaga ádaanohwi'deszaa. ¹⁴ Kots'í dała'áhi laayú henláá, doo dała'á zhá da. ¹⁵ Kokeehíi, Shíi doo kogan nshlii dahíi bigha doo kots'í itah nshlii da, nii lèk'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? ¹⁶ La'íi kojaahíi, Shíi doo koŋaa nshlii dahíi bigha doo kots'í itah nshlii da, nii lèk'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? ¹⁷ Kots'íhíi dawa koŋaa nliiyúgo hago't'éégo ch'idits'ag? Kots'íhíi dawa koŋaa nliiyúgo hago't'éégo ich'ilchiih doo? ¹⁸ Áídá' Bik'ehgo'ihinañ dabíi hát'íi híi k'ehgo kots'í laayú henlááhíi daanné'gee kots'í bee hadaadeszaa. ¹⁹ Kots'í bits'ádaadehezlaahíi dała'áyúgo, hago't'éégo its'í hileeh áídá'? ²⁰ Áídá' kots'í laayú henláá ndi kots'íhíi dała'áhi. ²¹ Áík'ehgo koŋaahíi doo hago't'éégo koganhíi, Doo hánesht'íi da, yihniih da; la'íi kotsits'inhíi doo hago't'éégo kokeehíi, Doo hánesht'íi da, yihniih da. ²² Doo ágát'éé da, kots'í laayú henlááhíi doo nalwod da ngolniihíi ákóne' itah nliigo zhá kots'í gólíi. ²³ Nohwits'í laayú henlááhíi

la' dá'ich'i'go baa natsídaahiikes ndi, áí la'ihíí bitisgo nkt'éégo bił da'ónltag; nohwits'í ląayú henlááhíí doo hagot'éégo nel'íí bígonedzaą dahíí dayúwehyú nkt'éégo bił da'ónltag. ²⁴ Áídá' nohwits'í ląayú henlááhíí daadilkqoohyú hit'ijigo alzaahíí doo bił da'ónltag da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań dawa dała' ladaayiznil, doo bił da'ónltag dahíí dabíí nkt'éégo áyíłsı: ²⁵ Áík'ehgo nohwits'í ląayú henlááhíí doo ilk'edaadi'niih da doleel; áídá' nkt'éégo ádaańilzı doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań dała'ázhi' ladaayiznil. ²⁶ Áík'ehgo dała'á biniigonkt'éé lek'eyúgo dawa yil biniidaagonkt'éé; dagohíí dała'á daach'idnłsı lek'eyúgo dawa yaa bił daagozhóq doleel. ²⁷ Áík'ehgo nohwí itah Christ bits'í daanohljı, la'íí dała'á daanohtjıgee ląayú henlááhíí daanohljı. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań díí k'ehgo ínashood daanliiníí bitahyú nyiinıl lek'e, dantségee bindaal'a'á daanljıgo, nakigeehíí binkááyú yádaakti'go, taagigeehíí ilch'ígó'aahgo, iké'geehíí godiyıhgo áná'ol'ijıgo, ná'ilzıihgo, ich'oniigo, nant'an daanljıgo, la'íí Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózı dahíí yee yádaakti'go. ²⁹ Ya' dawa Bik'ehgo'ihí'nań bindaal'a'á daanljı née? Ya' dawa binkááyú yádaakti' née? Ya' dawa ilch'ígó'aahíí daanljı née? Ya' dawa godiyıhgo ánáda'ol'ijı née? ³⁰ Ya' dawa nná'daahilzıihgo baa godet'aą née? Ya' dawa Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózı dahíí yee yádaakti' née? Ya' dawa nt'é niigo aníihíí yaa nanádaagolni'go baa godet'aą née? ³¹ Áídá' Holy Spirit bits'á'dí kaa hi'né'íí itisgo at'ééhíí zhá hádaaht'ijı le': áídı' díńko itisgo ágot'éhi nohwıl ch'í'nah ágóshléh.

13

¹ Nnee daanliiníí nkt'éégo yádaakti'íí la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolínihíí biyati' bee yashti'shą' ndi, shıł'ijóóníí da'ádıhyúgo bésh dilwoshé áhiłts'agıı, dagohíí bésh be'idot'alé hıdiildıgo áhiłts'agıı k'ehgo ánsht'ee. ² Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yakti'íí shaa godet'aąshą' ndi, nt'é doo bígózı da n'íí dawa bígonsıshą' ndi, dawa shıł'ígózıshą' ndi, la'íí shı'odlą'íí bee dził ląshı godihı'niil lek'e ndi, shıł'ijóóníí da'ádıhyúgo shıí doo nt'é nshljı da. ³ Dawa shıyééhıí tédaat'iyéhıí baa hishńılshą' ndi, la'íí shidi'didlidgo baa idinsht'aą lek'e ndi, shıł'ijóóníí da'ádıhyúgo shıí doo nt'é bee hisht'ijı da. ⁴ Koł'ijóóníí nyéé lek'e ndi nzaadzhı' bidag ách'ıt'éé, la'íí koł goch'oba'; la' bíyééhıí doo idáhách'ıt'ijı da; doo ida'ch'odlíı da, doo ich'idilkąąh da, ⁵ Koł'ijóóníí doo nchq'go ách'ıt'ijı da, doo dashızhá ch'inzı da, doo dágóshch'ı' bągoch'ilchııh da, doo dénchq'égo baa nats'itsikes da; ⁶ Doo nchq'go ágot'eehıí baa koł gozhóq da, áídá' da'anıi ágot'eehıí zhá baa koł gozhóq; ⁷ Dawa bidag ách'ıt'éé, dawa ch'odląą,

nkt'ééhíí dawa nch'ohíí, dawa bich'í' dahch'idnldq. ⁸ Koł ijóóníí doo ádííh da: yunáásyú ágone'íí baa nagoln'í' lək'e ndi bech'ígonáh; Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózı dahíí bee yách'ilti' lək'e ndi bengowáh; bee koł ígóziníí bech'ígowáh. ⁹ K'adíí lahzhi' zhá bídaagonlzi, hik'e yunáásyú ágone'íí lahzhi' zhá baa nadaagohiilni'. ¹⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ngonłchííhíí dawa łalzaagee, doo dayúweh lahzhi' zhá bídaagonlzi da doo, áídá' dawa nohwil ídaagozı doleel. ¹¹ Chagháshé nshłjídá' chagháshé k'ehgo yashti' ni', chagháshé k'ehgo doo gonsáá dago natséskees ni': áídá' nnee silíí hik'e chagháshé k'ehgo ánsht'ee n'íí shits'á' bee yó'ogoyáá ni'. ¹² K'adyúgo kát'íné doo nzhqogo biyi' got'jı dahíí biyi' daadet'jıhíí k'a'at'éé, áídá' biká' ngonyáágo daalínél'jıhíí k'ehgo nzhqogo got'jı doleel: k'adyúgo lahzhi' zhá bígonsı, áídá' biká' ngonyáágo dawa bígonsı doleel, dashíí shígózıhíí k'ehgo. ¹³ Áík'ehgo ki'odlq, hik'e nkt'ééhíí nch'oholííhíí, la'íí koł ijóóníí bilgo, díí taagihíí begoz'ąq; ndi koł ijóóníí itisgo at'éé.

14

¹ Ił ijóóníí be'adaanoht'eego biká hádaaht'jı, la'íí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí hádaaht'jı, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yałtı'íí itisgo hádaaht'jı. ² Hadín Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózı dahíí yee yałtı'íí doo nnee yich'í' yałtı' da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań zhá yich'í' yałtı': nnee doo la' yígólşı dago; áídá' doo bígózı dahíí biyi'siziiníí yee yaa yałtı'. ³ Áídá' hadín Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałtı'íí nnee yich'í' yałtı', nnee bi'odlq' nłdzilgo áile' doleelgo, la'íí yidag yałtı'go, la'íí yil goyılshqógo ánadaahidle'go. ⁴ Hadín yati' doo bígózı dahíí yee yałtı'íí dabíí bi'odlq' nłdzilgo áile', áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałtı'íí ínashood ha'ánáséhíí bi'odlq' nłdzilgo ádaile'. ⁵ Daanohwigha Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bígózı dahíí yee yałtı'go hádaanohwisht'jı, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yałtı'íí itisgo nohwá háshł'jı: hadín Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałtı'íí hadín yati' doo bígózı dahíí nt'é niigo anííhíí yaa nanágoln'í'yúgo zhá nkt'éé, ínashood ha'ánáséhíí bi'odlq' nłdzilgo áile' doleelhíí bighq. ⁶ Shik'ííyú, Holy Spirit shinkááyú yati' doo bígózı dahíí yee yałtıgo nohwaa níyááyúgo, doo nt'é bígonolşıh at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań shıl ch'í'nah áyílaahíí nohwil ch'í'nah ádaashłe'yúgo zhá, dagohíí bígonşıhíí nohwil nagoshn'í'yúgo zhá, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yałtı'yúgo zhá, dagohíí nohwil ch'ígonsh'aahyúgo zhá. ⁷ Be'idaadot'ále, aí tsjólta la'íí béshts'qqséta, doo daahinaa da ndi anííhíí dits'ag, áídá' doo áígee aníí dayúgo, hagot'éégo nt'é idot'átéhíí bídaagoch'ıłşı? ⁸ La'íí silááda bibéshdilwoshé doo áígee aníí

dayúgo, hadínshá' nagonkaadhíí bighá ilch'í'ídidle'? ⁹ Nohwihíí ágádaanoht'ee, yati' doo bigózi dahíí bee yádaakti'yúgo, hagog'éeego nt'é daadohñiihíí yádaagolsi doleel? Daazhógo da'ilijzhí' yádaakti'. ¹⁰ Ni'gosdzán biká' yati' itah at'éeego doo álch'ídé da shá' ndi, dawa bigóziigo yádaakti'. ¹¹ Áík'ehgo yati' doo bigonsi dayúgo, nñee aníihíí nñee lahgo hadaazt'i'híí k'ehgo bich'í' ánsht'ee doleel, la'íí da'áík'ehgo shich'í' at'ée doleel. ¹² Áík'ehgo nohwíí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí dázho hádaht'ijigo, ínashood ha'ánátséhíí bi'odla' ndzilgo ádaile'íí itisgo hádaht'ij, áík'ehgo bee nada'ohsiid. ¹³ Áík'ehgo hadín Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yahti' lèk'eyúgo, nt'é niigo aníihíí yaa nanágoñi'híí bighá okaqah le'. ¹⁴ Yati' doo bigózi dahíí bee oshkaqah lèk'eyúgo, shiyi'siziiníí okaqah ndi nt'é dishniigo ádishñiihíí doo bigonsi dago, doo shiini' bee oshkaqah da. ¹⁵ Hagolá ashne' áidá'? Shiyi'siziiníí bee oshkaqah, la'íí bigonsigo oshkaqah aldó'; shiyi'siziiníí bee idish'aal, la'íí bigonsigo aldó' idish'aal. ¹⁶ Dagohíí niyi'siziiníí zhá bee Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénñziyúgo, nñee Christ doo hwahá nht'éeego yigolsiid dahíí onkaqahgo anñiihíí doo yigolsi dadá', hagog'éeego, Da'anii doleelgo at'ée, nii doleel? ¹⁷ Nht'éeego ihénñzigo onkaqah ndi nidits'agíí doo bich'odaasínñi' da. ¹⁸ Daanohwigha nohwitisgo Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yahti'go Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsi: ¹⁹ Ágát'ée ndi ínashood ha'ánátséhgee goneznán doo náhóltag dayú yati' doo bigózi dahíí bee yashti'shá' ndi, yati' ashdla' yádaagolsiníí nñee la' bee bil ch'ígonsh'aahíí bighá bee yashti'íí itisgo shil nht'ée. ²⁰ Shik'íiyú, nohwil ídaagozi zhinéego doo chagháshé k'ehgo zhá be'ádaanoht'ee da le': áidá' nchó'íí zhinéego mé'híí k'ehgo be'ádaanoht'ee, nohwil ídaagozi zhinéego nñee báyan daasilijhíí k'ehgo be'ádaanoht'ee le'. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí biyi' gáníigo bek'e'eshchíí, Nñee biyati' lahgo at'éhi, la'íí nñee nanidí'íí biyati' bee díí nñeehíí bich'í' yashti' doo; ágát'ée ndi doo daashidits'ag da doleel, nii, nohweBik'ehñ. ²² Áík'ehgo Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí godiyihgo be'ígóziníí at'ée, áí da'odlaaníí doo bá alzaa da, áidá' doo da'odlaq dahíí bá alzaa: ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yati'íí doo da'odlaq dahíí doo bá alzaa da, áidá' da'odlaaníí bá alzaa. ²³ Áík'ehgo ínashood dawa íla'adzaadá' dawa yati' doo bigózi dahíí yee yádaakti' lèk'eyúgo, la'íí nñee la' Christ doo hwahá nht'éeego yádaagolsiid dahíí, dagohíí doo da'odlaq dahíí hah'ákaiyúgo, Nohwiini' ádaadih, daanohwihñii doleel go'íí. ²⁴ Áidá' dawa Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti' lèk'eyúgo, la' nñee doo odlaq dahíí, dagohíí Christ doo hwahá nht'éeego yigolsiid dahíí hah'ayááyúgo,

binchq'íi bíl ch'í'nah áile', la'íi yá'iti'íi yidezts'aqahíi bigha idinél'íi doo: ²⁵ Áík'ehgo bijíi biyi' nain'í' n'íi ch'í'nah áyíilaago, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' hishzhiihgo yokaqah doleel, Da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil nlii lá, niigo. ²⁶ Hagolá ádaahne' áidá', shik'íiyú? Íla'ánáht'íihgee daanohtíigee la' ido'aal, la' ilch'ígó'aah, la' Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yakti', la' bíl ch'í'nah ágólzigo yaa nagolni', la' yati' doo bigózi dahíi nt'é niigo aníihíi yaa nanágolni'. Ái dawa ínashood nldzilgo nazii doleelhií bigha ánádaht'íil le'. ²⁷ Nnee la' yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti' lék'eyúgo, naki dagohíi taalt'éégo zhá begoz'aq, ái bitisgo dah, dáliké'go yádaakti' le'; la'íi nt'é niigo aníihíi da'á yaa nanágolni' le'. ²⁸ Áidá' nt'é niigo aníihíi yaa nanágolni'íi doo hak'i dayúgo, doo yádaakti' dago nht'éé, ha'ánázéh yune', ích'í' yádaakti'go zhá, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' yádaakti'go nht'éé. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íi naki dagohíi taalt'éégo yádaakti' le', la'ihíi nt'é daanniigo yádaakti'íi yaa natsídaakees le'. ³⁰ La' itah dahsdaahíi nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' bíl ch'í'nah alzaayúgo, dantsé yakti'íi dant'éheego at'éé le'. ³¹ Áík'ehgo daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yakti'íi nohwá bíl ch'í'otaq, dáliké'go, daanohwigha bídaagono'aah doleelgo, la'íi daanohwigha nohwil daagoyilshóq doleelgo. ³² Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íi ídaa daagodzaago dávik'eh. ³³ Godikishíi doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé da, áidá' nkegohen'áanii zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ bá hadaadeszaahíi, ínashood daanliinii, ha'ánátséhgee ágágot'ee. ³⁴ Ha'ánázéh yune' isdzáné dant'éheego ádaat'ee le': doo ákone' yádaakti' dago bágoz'aq; da'dits'ago bágoz'aq, begoz'aanii áldó' aníihíi k'ehgo. ³⁵ Dant'éhéta yídaago'aah hádaat'íiyúgo yil nadaanneehíi gowayú nayídaadikid le': isdzáné ha'ánázéh yune' yádaakti'yúgo bik'e ídaayágosí. ³⁶ Ya' ádishniihíi doo nohwil dávik'eh da née? Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi nohwíi nohwits'á'dí' begodeyaahi daanohtíi née? Dagohíi dánohwízhá nohwaa hi'né'i daanohtíi née? ³⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nañ shinkááyú yakti', dagohíi Holy Spirit be'ánsht'ee nzjyúgo, nohwich'í' k'e'eshchiihíi nohwe Bik'ehñ yegos'ánihi at'éehíi yígótsi doleel. ³⁸ La' nnee díi doo yígótsi hát'íi dahíi, dayúwehégo doo yígótsi da le'. ³⁹ Áík'ehgo shik'íiyú, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yakti'íi dázhq hádaht'íi, la'íi Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bigózi dahíi bee yakti'íi dah doo daabildohni da. ⁴⁰ Ha'ánázéh yune' doo godikish dago la'íi ilch'í'daagodino'isigo goz'aanii k'ehgo ánádaht'íil le'.

15

1 K'adíí shik'íyú, yati' baa gozhóni nohwich'í' baa nagosisni' n'íí nohwil ch'í'nah ánánáshdle'; áí nágodoh'ąą n'íí, áí bee ndaasozij; 2 Da'áií bee hasdánohwidi'niił, baa nohwil nagosisni' n'íí bínádaałniihgo daahonohta'yúgo; doo ágádaanoht'ee dayúgo doo da'aniigo da'osohdlaąd da. 3 Yati' shaa hi'né'íí itisgo at'éhi nohwaa daasiné' ni', gánohwidéniidgo, Christ nohwinchọ'híí bighą daztsąą, Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo; 4 Áídí' lehiiltij, taagi hileehíí bijij naadiidzaa, Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo. 5 Áídí' Céphas bo'ijj lẹk'e, áídí' binal'a'á nakits'ádahíí alđó' daabo'ijj lẹk'e: 6 Áí bikédí'go nohwik'isyú, ínashood daanlínihíí, ashđla' gonenadín bitisyú dała' daabo'ijj lẹk'e; áí dásdozhá dawa díí jji t'ah daahinaa, áídá' la' da'ilhaazh. 7 Áí bikédí'go James bo'ijj lẹk'e; áídí' nadaal'a'á dawa alđó'. 8 Da'iké'yú shíí alđó' hiłtsąą ni', doo gonshleeh dagee gosilijhíí k'ehgo. 9 Nadaal'a'á dawago shíí doo bił ótag dahíí nshijj, nal'a'híí k'ehgo doo shido'jii bik'eh da, Bik'ehgo'ihinań daayokaąhgo ha'ánátséhíí góyéégo bich'í' nagosh'áá lẹk'ehíí bighą. 10 Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'íí bee ánsht'eehíí k'ehgo ánsht'ee: biłgoch'oba'íí bee shaa godet'aaníí doo daazhógo shainé' da; áídá' da'des'a'íí dawa bitisgo nyeego nasízid: áídá' doo shíí ásh't'ijj da, Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'íí shil nliiníí at'ijj. 11 Ágát'éé ndi shíí dagohíí la' da'des'a'íí nohwich'í' yádaakti' ndi, díí k'ehgo yádaahiilti'go da'osohdlaąd. 12 Christ daztsąądí' naadiidzaago baa na'goni'dá', hagog'éégo nohwitahyú la', nanezna'íí doo naadikáh da, daadohni? 13 Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Christ doo naadiidzaa da: 14 La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwil nadaagohiilni'íí doo ilijj da silij, la'íí nohwi'odla'íí alđó' doo nt'é da silij. 15 Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Bik'ehgo'ihinań doo Christ naadiidzaago áyíłaa da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań baa léda'ilchoogo nohwígózi, Bik'ehgo'ihinań Christ naadiidzaago áyíłaa, daan'niihíí bighą. 16 Nanezna'íí doo naadikáh da lẹk'eyúgo, Christ alđó' doo naadiidzaa da: 17 La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwi'odla' doo ilijj da; áík'ehgo nohwinchọ'íí t'ah biyi' nahkai. 18 Áík'ehgo Christ bił dała'á daanlijjgo da'ilhaazhíí alđó' ch'a'ondéeh. 19 Dadíí ni'godsžán biká'gee daahin'naago zhá Christ bee nt'éégo ágot'eehíí ndaahóndliiyúgo, néé nnee dawa bitisgo dénohwaagoch'oba'é. 20 Áídá' da'anii Christ daztsąądí' naadiidzaa, da'ilhoshíí bitahdí' dantsé naadiidzáhi nlijj. 21 Áík'ehgo nnee dała'á biláhyú da'itsaahi bengonyááhíí k'ehgo nnee dała'á biláhyú nanezna' n'íí naadikáh doo.

22 Adam bits'á'dí n̄nee dawa nanne'híi k'ehgo Christ bił dała'á daanliiníi dawa nadaahi'naa doleeł. 23 Áídá' n̄nee dała'á daant'íígee naahikáh doleeł, Christ dantsé naadiidzaahíi n̄lii; ái bikédí'go Christ daabiyééhíi áldó' naadikáh, dabíi nádzáágo. 24 Nadaant'aahíi dawa, ła'íi yedaabik'ehgo binawod daagolíi n'íi dawa Christ da'ílíi yilchiihíi bikédí'go, án bilakt'áhgee begoz'aą n'íi biTaa, Bik'ehgo'ihí'nań, yainadí'aahdá' goldohíi bengodogaal. 25 Christ be'ina'íi dawa bikekt'ááh nni'n̄ilzhí' yebik'eh doleeł at'éé. 26 Da'iké'yú be'ina' da'ílíi yilchiihíi ái da'itsaahi. 27 Bik'ehgo'ihí'nań dawahá Christ bikekt'ááhzhí' nyinnil. Áídá', Dawahá bikekt'ááhzhí' nni'n̄il, niidá' hadíi bikekt'ááh dawahá nyinnilíi doo itah n̄lii dahíi n̄t'éégo bígózi. 28 Dawahá biyahzhí' alzaadá', Bik'ehgo'ihí'nań dawahá biYe' biyahzhí' áyíílaa n'íi biYe' áldó' dabíi biyahzhí' ádedlaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań dawa yebik'eh doleeł. 29 Doo ágát'éé dayúgo, daztsáni bá baptize ádaabi' — dilne'íi nt'é bighą ádaat'íi? Nanezna'íi doo naadikáh dadá' nt'éshą' bighą bá baptize ádaabi'dilne'? 30 Ła'íi nt'éshą' bighą dawa jii da'o'aalgee négodzidíi bidahzhí' nasiidzii? 31 Shik'íyú, Christ Jesus biláhyú nohwee shil gozhóphií bighą gánohwiłdishnii, Dawa jii da'itsaahíi bee shich'í' goz'aą. 32 N̄nee ni'gosdzán biká' zhineehíi yádaakti'híi k'ehgo yashti'go gádishnii, Dzilká'yú bégódzidi daagolíiníi Ephesusgee bił nadaagonshkaad lék'eyúgo, nt'é bee hisht'íi, nanezna'íi doo naadikáh dadá'? Ła' gádaan̄ii, Haląą da'idąą le', da'idląą le': hiskąą dahiitsaahíi bighą. 33 Nohwich'í' nadoch'aa hela'; n̄nee daanchó'ihíi bił nach'ikaiyúgo n̄t'éégo ách'ít'ééhíi yilchóqh. 34 Ch'ínádaanohdziid, n̄t'éégo ihí'naahíi baa nánohkáh, nchó'go ánadaahne' hela'; nohwitahyú ła' Bik'ehgo'ihí'nań doo yídaagołsi da: bik'ee ídaayádaanohdzi doleełhíi bighą ádaanohwiłdishnii. 35 Áídá' n̄nee ła' na'ídaadiłkid, Hagot'éégo nanezna' n'íi naadikáh? Bits'í hago'at'éhi yee naadikáh doleeł? daan̄iigo. 36 Ni, n̄nee doo gonyáni, nt'éhéta k'edíílaahíi ntsé datsaahíi k'ehgo alne'yúgo zhá hajéeh: 37 Hant'é hajéedíi doo ái ga'at'éhi k'edíílaa da, k'edilzii zhá k'edíílaa, t'oh naghái dagohíi lahgo at'éhihíi shj: 38 Hant'é hajéedíi Bik'ehgo'ihí'nań dabíi hát'íyú áile', áik'ehgo k'edilzii dała'á n'áągo hajéedgo íltah at'éégo ánołigo áile'. 39 Its'í doo dawa łekt'ee da: ła' n̄nee bits'í, ła'íi dawahá nadaakaihíi, ła'íi lóg, ła'íi dló' áldó'. 40 Its'í ła' yaaká'yú daagolíi, ła'ihíi ni'gosdzán biká' daagolíi: yaaká'yúhíi be'ízisgo at'éhi doo ni'gosdzán biká'yúhíi be'ízisgo at'éhi łekt'ee da. 41 Ya'ái dásahngo bits'á'dindláád, t'é'gona'ái dásahngo áldó' bits'á'dindláád, ts'iksóqsé dásahngo bits'á'dindláád; ts'iksóqsé dała'á n'áągo lahgo at'éégo bits'á'dindláád. 42 Nanezna'

n'íí naadikáhíí áldó' ágát'ée. Its'í k'edilzíí k'ehgo lehi'né'íí hichq̄q̄h, its'í lahgo at'éhi yee naadikáh, doo daahichq̄q̄hi da. ⁴³ Its'í doo ilíígo lehi'né' n'íí ízísigo at'éégo nádidáhgo alne': doo nalwodgo lehi'né' n'íí binawod golíígo nádidáhgo alne'. ⁴⁴ Dá ni'godzán biká'gee kots'íhíhíí lehi'né' n'íí yaaká'dí'go kots'íhíhíí bee nách'ididáh. Kots'í ni'godzán biká'gee golíí, la'íí yaaká'dí'go kots'í gólíí. ⁴⁵ Gáníígo bek'e'eshchíí, Dantsé n̄nee alzaahíí Adam holzéhi hiṇaa silíí; Adam iké'yúhíí spirit be'ihí'naahíí silíí. ⁴⁶ Áídá' its'í yaaká'dí' gólííníí doo ntsé begonyáá da, ndi its'í ni'godzán biká' gólííníí ntsé begonyáá, áníita its'í yaaká'dí' gólííníí begonyáá. ⁴⁷ Dantsé n̄nee alzaahi ni'godzán bits'á'dí' n̄l̄íí, leezh bee alzaa: iké'gee n̄neehíí yaaká'dí' nyáá, án nohweBik'eh̄n̄ n̄l̄íí. ⁴⁸ Ni'godzán biká' n̄nee leezh be'ádaaszaahíí, dantsé n̄nee leezh be'alzaahíí k'ehgo ádaat'ee: la'íí yaaká'yú daagolííníí, n̄nee yaaká'dí' nyááhíí k'ehgo ádaat'ee. ⁴⁹ N̄nee leezh be'alzaahíí k'a'ádaandl̄íígo daagosiidl̄ííhíí k'ehgo yaaká'dí' n̄nee áldó' k'a'ádaandl̄íí doleeł. ⁵⁰ Shik'íyú, díí nohwił nagoshni', n̄nee daanliiníí bits'í hik'e dił biłgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakł'áhgee daanliiníí doo itah daaleeh da; its'í nanne' doleełíí ihí'naa doo ngonel'aq̄ dahíí doo bíyéé daaleeh at'éé da. ⁵¹ Isq̄, doo bígóz̄i da n'íí nohwił ch'í'nah ashle'; doo daanohwigha da'iilwosh da doleeł, áídá' lahgo ádaant'eego ánohwi'dilne' doleeł, ⁵² Dagoshch'í', ch'inesk'ohíí k'ehgo, iké'yú béshdilwoshé ánniidgee: béshdilwoshé ánníí doleeł, la'íí nanezna' n'íí its'í doo hichq̄q̄híí bee naadikáhgo ádoln̄iil, la'íí néé lahgo ádaant'eego ánohwi'dilne' doleeł. ⁵³ Díí its'í hichq̄q̄híí its'í áníidéhi doo hichq̄q̄h dahíí ik'eyidleeh doleeł, la'íí díí its'í datsaahíí its'í áníidéhi doo datsaah dahíí ik'eyidleeh doleeł. ⁵⁴ Áík'ehgo díí its'í hichq̄q̄híí doo hichq̄q̄h dahíí ik'eyiidlaago, la'íí díí its'í datsaahíí doo datsaah dahíí ik'eyiidlaago, gáníígo bek'e'eshchiiníí begolne' doleeł, Da'itsaah n'íí baa gonezṇaago doo nt'é da silíí. ⁵⁵ Da'itsaahíí n̄líni, ninawod bee nohwichq̄q̄ n'íí hayú begoz'aq̄? Da'itsaahíí n̄líni, gonh̄néé n'íí hayú goz'aq̄? ⁵⁶ Nohwinchq̄'íí hígḥa da'itsaahíí nalwod; la'íí begoz'aaníí biláhyú nchq̄'íí nalwod. ⁵⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoṣ̄i, án nohweBik'eh̄n̄ Jesus Christ biláhyú da'itsaahíí baa daagonl̄nééhgo ánohwile'. ⁵⁸ Áí bigha, shik'íyú, shił daanohshóni, n̄dzilgo nasoz̄i, doo bits'á' daadiho'náhgo da, da'ákozhá l̄áago nohweBik'eh̄n̄ bá nada'ohsiid, nohweBik'eh̄n̄ biláhyú bá nada'ohsiidíí doo da'ílinéhi at'éé dago bídaagonok̄shíí bigha.

16

1 K'adíí n̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí zhaali bá

ndaahohñiíí bee nohwich'í' yashti': Galatiayú ínashood ha'ánátséhíí gábil'dishñii n'íí k'ehgo nohwíí áldó' ágádaahñe'.
 2 Godilziníí bijjì dábí'k'ehñ dála'á nohtjìgee Bik'ehgo'ihí'nañ danelt'eego bee nohwich'ozñi'híí k'ehgo zhaali la' k'ihzhì' ndaahohñiilgo ilch'í' ndaahohñiil, áík'ehgo níyáágee doo zhaali ndaahohñiil da doleeł.
 3 Áík'ehgo akú níyáágo nñee la' nzhq̄ daadohñiíhíí naaltsoos baa daanoñiil, áí zhaali baa daasoné'íí Jerusalemyú daidiiné'híí bigha akú daadish'aał.
 4 Shíí áldó' akú disháh dábí'k'ehyúgo, akú bił dishkah.
 5 Macedóniayú ch'ínsháh shì: Macedóniayú ch'íníyáágo nohwaa deshaal.
 6 Akú dét'ihézhì' nohwil nahashtá shì, dagohíí da'akú sheehai shì, áík'ehgo dahayú dahnáádishdáhyú bee shich'odaahñii doleeł.
 7 Akú ch'ínsháhgo doo dét'ihézhì' nohwistsééh hást'íí da, áídá' nohweBik'ehñ hát'íyúgo nohwil nahashtá hást'íí.
 8 Pentecost bengonyáázhi' Éphesusgee siidáa doo.
 9 Nt'éeego na'isiidíí dahot'éhé bee shá ch'íntáq̄, la'íí shich'í' nadaagonkaadíí lq̄á.
 10 Timótheus nohwaa nyáágo doo neldzidgo ádaanołsì da le': nohweBik'ehñ binasdzidíí nayik'í'iziid, shíí na'isiidhíí k'ehgo.
 11 Doo hadín da'ílinégo baa natsekees da le': áídá' bich'odaahñiigo bił gozhóq̄go shich'í' dowáh: bíí hik'e shik'isyú la' áldó' shaa hikáhíí nhoshíí.
 12 Nohwik'isn Apollos holzéhi, nohwik'isyú la' biłgo nohwaa hikáh dázhq̄ hást'íí ndi k'adyúgo doo digháh hát'íí da; ndi bá ch'ígót'i' gozljìgo nohwich'í' digháh ndi at'éé.
 13 Daadeh'íí, nohwi'odla'íí bee ndzilgo nasozjì, báyañ k'ehgo ádaanoht'ee, nadaalwodgo nadaasozjì le'.
 14 Dawa ánádaaht'ííhíí hì daanoñjqq̄go ánádaaht'íí le'.
 15 Shik'íyú, Stéphanas bigowá dagoz'aa nt'éeego Akéyágee dantsé da'osdlaq̄dgo bídaagonłsì, la'íí ínashood daanliiníí yinádaadéz'jìgo yaa ádaadest'aa, 16 Nñee ágádaat'eehíí hik'e nohwich'odaanñiíí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bánada'iziidíí dawa daadohts'ago nánohwoshkaq̄h.
 17 Stéphanas hik'e Fortunátas la'íí Akéyas hikaihíí baa shil gozhq̄: nohwíí doo nohkáh dagee áí hikai.
 18 Shiyi'siziiníí hanáyołgo ádaashiilaa, la'íí nohwíí áldó' ágádaanoñwislaa: nñee ágádaat'eehíí daadinolłsigo ba'ihédaanoñsì.
 19 Asiagee ínashood ha'ánátséhíí dawa, Gozhq̄, daanoñwiłñii. Áquila hik'e Priscilla la'íí bigowá yune' ha'ánátséhíí áldó' dawa nohweBik'ehñ binkááyú, Gozhq̄, daanoñwiłñii.
 20 Christ biláhyú nohwik'íyú daanliiníí dawa, Gozhq̄, daanoñwiłñii. Daagodinołsigo daalohs'ts le'.
 21 Shíí, Paul, Gozhq̄, nohwil'dishñiíhíí dashíí shigan bee k'eshilchíí.
 22 Nñee la' doo Jesus Christ nohweBik'ehñ bił nzhq̄ dayúgo, bił ch'ígodíni at'éé. NohweBik'ehñ nánídáh.
 23 Jesus Christ

nohweBik'ehń biłgoch'oba'íi bee nohwił goz'ąą le'. ²⁴ Christ
Jesus binkááyú shił ijóóníi bee nohwich'ı' goz'ąą le'. Doleelgo
at'ée.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ła'íi nohwik'isn Timotheus holzéhi biłgo, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaąhíi Corinthgee ha'ánátséhií bich'í' k'e'iilchii, ínashood daanliinií dawa Akéya biyi' dahot'éhé daagolíinií biłgo: 2 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgo biłgoch'oba'íi ła'íi bits'ą'dí' ilch'í'gont'ééhíi bee nohwich'í' goz'ąą le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégoş le', án bits'ą'dí' aatét'íi begoz'ąą, Bik'ehgo'ihí'nań dawa bee hadag ánágodle'íi; 4 Áń góyéégo nohwich'í' nagowaagee hadag ádaanohwiş, nńee dant'éhéta bee bich'í' nadaagont'ogyúgo hadag ánádaahiidle'híi bighą, danée Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwişihíi bee hadag ánádaahiidle'go. 5 Christ biłgo dánohwiniigonłt'éé nt'ééhíi k'ehgo Christ nłdzilgo hadag da'ánohwiş nt'éé. 6 Néé nohwiniigodilne' lęk'eyúgo, hadag ádaanoht'ee doleehíi ła'íi hasdánohwinił doleehíi bighąhi at'éé, ái nohwiniigonłt'ééhíi k'ehgo nohwíi ądó' nohwiniigonłt'ééhíi bee hadag ádaanoht'eego ádaanohwiş, ła'íi néé hadag ánohwi'dilne' lęk'eyúgo hadag ádaanoht'ee doleehíi ła'íi hasdánohwinił doleehíi bighąhi at'éé. 7 Nłdzilgo nohwaa da'óndlii, díńko bígonłzihíi bighą, néé nohwiniigodilne'híi k'ehgo nohwíi ądó' nohwiniigodilne' ndi Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwişihíi k'ehgo nohwíi ądó' Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwiş doleel. 8 Christ biláhyú nohwik'íiyú daanohlíni, Asiayú góyéégo nohwich'í' nagoyaahíi bídaagonłş háhiit'íi, dážhó góyéégo nohwich'í' nagoyaahíi bighą nohwinawod dásdozhą asdįįdgo daahiitsaah łąą niidzi: 9 Da'itsaahíi bee nohwá ngot'ąą niidzi, áídá' danée doo ída'óndlii da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nanezna'íi nádaayihii'na'íi ba'óndlii doleehíi bighą nohwich'í' ágodzaa. 10 Áń góyéégo da'itsaahíi yits'ą' nohwińil áídí' yits'ą' nánohwinił: ła'íi ágánánohwidle' doleelgo ba'óndlii; 11 Nohwíi ądó' nohwi'okaąhíi bee nohwich'odaahńii, áík'ehgo nńee łąągo nohwa da'oskaądgo hagog'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'ozńi'íi nńee łąągo ba'ihédaanzí doleel. 12 Díi baa nohwiłgozhóó, díńko nohwijíi yune' bígonłz, ni'godzán biká' nńee bitahyú ła'íi itisgo nohwíi nohwitahyú Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'ańiigo, doo daazhógo da ánáhiit'íi, doo ni'godzán biká'dí' igoya'íi bee da, Bik'ehgo'ihí'nań

bilgoch'oba'íi binkááyú ánáhiit'ijl. ¹³ Daahohshííhíi lá'íi dá bee nohwil ídaagoziníi zhá baa nohwich'í' k'e'iilchii; áí dahot'éhé baa nohwil ídaagozi doleelgo hasht'íi; ¹⁴ Ilk'idá' lahzhí' nohwídaagonojsi n'íi k'ehgo, áik'ehgo néé nohwaa nohwil gozhóóhíi k'ehgo nohwíi aldó' nohwaa nohwil gozhóó doleel, Jesus nohweBik'ehñ nádáhíi bijji. ¹⁵ Áí da'aniiigo bigonsíhíi bighá ntsé nohwaa nsháhgo ni', nakidn nohwil daagoyilshóó doleelgo; ¹⁶ Macedóniayú hishaalyú lá'íi t'aqzhí' nashdaalgo nohwaa nsháhgo ni', áidí' Judeayú shich'odaahniigo disháhgo ni'. ¹⁷ Ya' daazhógo ádishniigo ágádishni lă nées? Ya' ni'godszañ biká' nnee k'ehgo nagoshchi' née, ya' shil nagokigo, Ha'oh, lá'íi, Dah, dishni nées? ¹⁸ Dah, áidá' Bik'ehgo'ihinañ da'anii nlijhíi k'ehgo doo nohwil nagokigo, Ha'oh, lá'íi, Dah, nohwiln'nii da. ¹⁹ Silvánus lá'íi Timotheus hik'e shíi bilgo Bik'ehgo'ihinañ biYe', Jesus Christ, nohwitahyú baa nohwil nadaagosilni'íi doo bil nagokigo, Ha'oh, lá'íi, Dah, nii da, áidá' án dá bik'ehn, Ha'oh, nii. ²⁰ Dábik'ehn Bik'ehgo'ihinañ nt'é niigo yengon'áádá' Christ, Ha'oh, da'anii nii ni', lá'íi án binkááyú, Doleelgo at'éé, daan'nii, Bik'ehgo'ihinañ ba'ihégojsi doleelgo. ²¹ Bik'ehgo'ihinañ néé hik'e nohwíi bilgo Christ bil da'á daandliigo ndzilgo ánohwilshíi at'éé, lá'íi da'án hadaanohwidilaahi at'éé; ²² Án nohwiká' da'izkahlíi k'ehgo bíyéé daandliigo nohwígóziigo áyíílaa, lá'íi nohwijíi biyi' Holy Spirit nohwaidin'áá, áí Bik'ehgo'ihinañ nohwilniigo yengon'ááníi begolne'go ch'í'nah hileeh. ²³ Díi da'anii ádishniigo Bik'ehgo'ihinañ shá yígótsigo biká ádishni, doo nohwil daagozhóó dago ánohwishle' doo hasht'íi dahíi bighá doo hwahá Corinthyú nashdáh da. ²⁴ Doo nohwe'odla' bee nant'aahíi k'ehgo nohwaa natsídaahkees da, áidá' nohwil daagozhóó doleelgo nohwil nada'idziid; nohwi'odla'íi ilk'idá' nalwod.

2

¹ Nohwaa nánáshdáhgo doo nohwil daagozhóógo ádaanohwishle'go da shiini' lashaá. ² Doo nohwil daagozhóógo ánohwishlaayúgo hadín lă shil gozhóógo áshile', nohwíi zhá gónko doo nohwil daagozhóógo ánohwiishlaa n'íi? ³ Áí bighá áik'ehgo nohwich'í' k'eshilchíi, nohwaa niyáágo nohwíi shil daagoyilshóó le'at'éhi doo shiini' bídaadohniíhgo da; díi da'anii nohwá bigonsi, nt'é baa shil gozhóóníi nohwíi aldó' baa nohwil daagozhóó doleel. ⁴ Nohwich'í' k'eshilchíidá' doo shil gozhóó da ni', shijíi doo nkehen'áá da ni', lá'íi hishchag ni'; doo nohwiini' daadishniíhíi bighá da, áidá' dážhó shil daanohshógo baa nohwil nagoshni'híi bighá. ⁵ Dahadínta biní'nniihyúgo, doo dashízhá shich'í' at'íi da,

áídá' daanohwigha nohwich'í' at'íí, ndi doo yóiyáhgo da, doo ídaagosh'a'go ádishñii hasht'íí da. ⁶ Nnee ágát'ééhíí lǎágo noht'eego biniidaagodohlaa n'íí da'áígee dábik'eh. ⁷ Áík'ehgo bich'í' ánádaahne'go binchq'híí bigha baa nádaagonoh'aahgo hadag ádaanoñsì, doo ágádaanoht'ee dayúgo, dánko dázho itiségo ts'iyaa ábile'. ⁸ Áík'ehgo nohwil daanzhooníí bil ch'í'nah ádaahle'go nádaanohwoshkaah. ⁹ Nt'é nohwil déñiidíí bikisk'eh ádaanoht'ee shì bigonsijhíí bigha nohwich'í' k'e'eshilchíí. ¹⁰ Dahadíñ nchq'híí bigha baa nádaagonoh'aahíí shíí aldó' baa nágodinsh'aah: dant'éhéta baa nádaagoni'ááyúgo nohwíí nohwigha asht'íí, Christ binadzahgee. ¹¹ Doo ágádaant'ee dayúgo dánko ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nohwitis hileeh: hagog'éégo nohwich'í' na'iziidíí bídaagonlzi. ¹² Troasyú Christ baa yati' baa gozhóni baa yashti'yú níyáádá' nohweBik'ehñ shá ch'íntáá, ¹³ Áídá' shik'isn Titus ákú doo hak'i dahíí bigha shiyi'siziiníí biyi' doo ilch'í'gont'éé da ni'; áík'ehgo áídí' bits'á' dahdiyaago Macedóniayú dahnaadiisdzaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoñ, án dákozhá Christ binkááyú nagonl'nehgo ánohwikñ, la'íí nohwinkááyú bígozigo ádilzi, aí likagolchihíí k'a'at'éégo da'adzaayú benagowaa. ¹⁵ Hadíí hasdákáhíí la'íí doo hasdákáh dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' Christ yee likagolchihíí k'a'at'éégo ndlij: ¹⁶ Hadíí doo hasdákáh dahíí bich'í'yúgo golchiníí da'itsaah áidoliikíí k'a'at'éégo ndlij; áídá' hadíí hasdákáhíí bich'í'yúgo híí golchiníí ihí'naa áidoliikíí k'a'at'éégo ndlij. Hadíñ lǎá díí yinel'aa? ¹⁷ Lǎágo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo da'anii ádaaniigo yaa yadaakti', áídá' néé doo ágánt'ee da; néé Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' da'aniiigo baa yáhiilti', Bik'ehgo'ihí'nañ nohwin'a'go, da'án binadzahgee Christ binkááyú yáhiilti'.

3

¹ Ya' nohwich'í' ídaayánahiilti'go godeyaa néé? Ya' naltsoos néé nht'éégo nohwaa nagolñ'íí hádaht'íí néé, dagohíí nohwits'á'dí' la' naltsoos ágát'ééhíí háhiit'íí néé, la' ágádaat'ííhíí k'ehgo? ² Nohwíí naltsoos nht'éégo nohwaa nagolñ'íí k'a'at'éégo ádaanoht'ee, nohwijíí biká' bek'e'eshchij, nnee dawa daayozhíigo yidaagoñsì: ³ Nohwíí naltsoos Christ yaa nagolñ'íí néé áhiidlaahíí daanohljiigo bígózi, doo ink bek'e'eshchij da, ndihíí Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi biSpirit bek'e'eshchij, doo tséé nteelíí biká' da, ndihíí nnee daabijíí biká' k'e'eshchij. ⁴ Christ binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ ba'óndliihíí bigha án'nii: ⁵ Dant'é bíniil'aa híí doo néé nohwits'á'dí' benagowaa da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ zhá bits'á'dí' benagowáhi at'éé; ⁶ Áñ ánídégo nohwá ngon'ááníí baa nagohiilñi'go bíniil'aa go ánohwilaa; doo

yati' bee nohwá ngon'áání zhá baa yáhiilti' da, áídá' nt'é ñiigo anúhíi yaa yáhiilti', Holy Spirit nohwinkááyú yakti'go: Jews bich'i' begoz'aanú da'itsaahíi bee nñee bángot'aa, áídá' Holy Spirit-híi nñee ihí'naa yaa daidi'aah. ⁷ Begoz'aanú tséé biká' k'e'eshchiiníi da'itsaahíi áile' ndi dážhó bits'á'dindláádgo bengonyáá, áík'ehgo Israel hat'i'i Moses binii' bits'á'dindláádíi bighá ch'éh daayine'íí, bits'á'dindláádíi bech'ígonáh doleel ndi; ⁸ Ái ndi ágádzaago, Holy Spirit binkááyú begoz'aanú dážhó itisgo bits'á'dindláád doleel go'íi. ⁹ Da'itsaah áile'go begoz'aanú bits'á'dindláád lèk'eyúgo, dávik'ehyú áile'go begoz'aanú itisgo bits'á'dindládi at'éé. ¹⁰ Da'anúigo begoz'aanú lah bits'á'dindláád n'íi, k'adíi doo bits'á'dindláád da silíi, la'i bitisgo bits'á'dindláádhíi bighá. ¹¹ Begoz'aanú bech'ígonyáá n'íi bits'á'dindláád lèk'eyúgo, doo bech'ígowáh dahíi bitisgo bits'á'dindláád go'íi. ¹² Ái ndaahóndliigo dabígóziigo yáhiilti': ¹³ Doo Moses k'ehgo yáhiilti' da, án Israel hat'i'i nt'é bits'á'dindláádíi édíihíi doo daayítséh dago binii'zhí' nná'íltsoos: ¹⁴ Daabiini' bee doo daago'íi da silíi; áík'ehgo díi jii ndi doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e bíi bílgo lángon'áni daayozhíigo binatsekeesíi biná'isti' n'íi t'ah da'ágát'éé; áí Christ binkááyú zhá yó'oltsoos. ¹⁵ Díi jii ndi Moses binaltsoos daahojíigo binatsekeesíi t'ah biná'isti' k'a'at'éégo t'ah doo yídaagolsíi da. ¹⁶ Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehñ bich'i' ách'idzaayúgo konatsekees biná'isti' n'íi k'ihzhí' yó'oltsoos. ¹⁷ NohweBik'ehñ Holy Spirit at'éé: hayú nohweBik'ehñ biSpirit nliigee daanohwigha nohwí ch'íotaq. ¹⁸ Daanohwigha, nohwini doo bináda'isti' dago, kát'íné biyi'zhí' daadinéel'íihíi k'a'at'éégo nohweBik'ehñ bits'á'dindláádíi daanéel'íi, áík'ehgo án bits'á'dindláádíi nohwits'á'dindláádgo daahiidleeh, dayúweh nohwá goldohgo, áí nohweBik'ehñ biSpirit bits'á'dí' begonáh.

4

¹ Áík'ehgo díi na'idziidíi Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'híi bighá nohwaa dain'áágo nyee ndi dahnldoh; ² Nadaant'í'go nchó'go ágot'eehíi doo be'ánt'ee da, doo lé'iilchoogo nahiit'aash da, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo bee nahiich'aa da; ndi biyati' da'anúihíi ch'í'nah ánlzi, áík'ehgo nñee da'á daant'íigo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee da'áigee yáhiilti'go yídaagolsí. ³ Yati' baa gozhóni baa nagohiilni'íi hadín bich'i' bená'isti'yúgo, doo hwahá hasdákáh dahíi zhá bich'i' bená'isti'hi at'éé: ⁴ Ni'godzán biká' ágot'eehíi yebik'ehi, ch'iidn nant'án, doo da'odlaq dahíi biini' yíleda'istsooz, Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éhi, baa na'goni'íi bits'á'dindláádíi doo bee bich'i' got'íi hileeh dahíi bighá.

⁵ Doo néé ídaanagohiilni' da, Christ Jesus nohweBik'ehñ nlíni zhá baa nagohiilni'; áídá' néehíí nohwá na'idziidíí ndlji, Jesus bigha. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ, Chagołheeyune' idindláád le', nniidíí nohwijíí yune' odaadezdlaad, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dindláádíí bídaagonlzihií bigha, áí Jesus Christ binii biká'zhi' hit'ji. ⁷ Néé tus gosht'ish be'alzaahíí k'ehgo ánt'ee ndi áí lán ílínihíí nohwiyi' golji, ínawod dázhó k'a'at'éhi doo néé nohwits'á'dí' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi bígózi doleehíí bigha. ⁸ Ítah at'éédí' nohwich'í' nagont'og ndi doo hayaa ánohwile' da; hagog'éégo ánágot'jil shihíí doo bídaagonlzi da ndi biyah daandq; ⁹ Nohwiniigodnłsi ndi doo y'ónohwidi'aah da; nkínohwidest'e' ndi doo nohwizes-hji da; ¹⁰ Jesus bi'ihí'na'íí nohwiká'zhi' hit'ji doleehíí bigha, Jesus adzaahíí k'a'at'éégo néé ndi dávik'ehn da'itsaahíí bee nohwich'í' goz'aa. ¹¹ Nohwits'í dadotsaakíí ndi Jesus bi'ihí'na' bee ch'í'nah doleehíí bigha t'ah hin'naa ndi Jesus bigha nohwidi'zodeelgo baa nohwidi'det'aa. ¹² Áík'ehgo Jesus baa yáhiilti'híí bigha da'itsaahíí bee nohwich'í' goz'aa, áídá' áí bigha nohwihíí ihí'naahíí nohwaa gode'aa. ¹³ Osisdlaadhíí bigha bá yashti', niigo k'e'eshchji; néé áldó' da'ágát'éégo ohiidlaa, áík'ehgo ágádi'niigo bá yáhiilti'; ¹⁴ Díí bígonlzi, hadín Jesus naadiidzaago áyíílaa n'íí, néé áldó' Jesus bílgo nádihiikáh ánohwile' doleel, áídí' dabíí binadzahgee nnohwidonil, nohwíí bílgo. ¹⁵ Ádaagodzaahíí dawa nohwíí nohwicha ádaagodzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí an'odaazlihií nnee bitahyú dayúweh nołseełgo ba'ihégoziníí áldó' dayúweh nołseeł doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ dázhó ba'ihégozi doleelgo. ¹⁶ Áí bigha doo hayaa ánohwile' da; nohwits'í ndihit'ood ndi dajji bígha nohwiyi'siziiníí ániidégo ánálniil. ¹⁷ Dét'ih nohwich'í' nadaagont'ogíí dázhó nohwaa gozhóóníí doo ngonel'aa dahi dawahá bitisgo at'éhi nohwá ilch'í'yile'; ¹⁸ Dawahá hit'iiníí doo néel'ji dadá' doo hit'ji dahíí zhá néel'ji; dawahá hit'iiníí bech'ígowáh; áídá' doo hit'ji dahíí dahazhi' begoz'aa.

5

¹ Díínko bídaagonlzi, ni'goszán biká' nohwits'í bee gowałgai k'ehgo biyi' daagondliiníí nankaadgo, gowa doo kogan be'alzaa dahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ áyíílaahíí, yaaká'yú dahazhi' goz'áni nohwá goz'aa. ² Kogee díí nohwits'í bee nahiikaidá' ík'edaan'nií, yaaká'yú biyi' daagondlii doleehíí bíđih daandliigo ík'edaahihiidléh hádaahiit'jigo: ³ Ík'eda'iidlaayúgo dádaalínchiigo doo daanohwi'diltséh le'at'éé dahíí bigha hádaahiit'ji. ⁴ Díí nohwits'í gowałgai k'a'at'éhi t'ah biyi' daagondliigo, nohwich'í' badaagont'ogíí bigha ík'edaan'nií: nohwits'í diyágé k'a'at'éégo doo

ídaadihi'niiłgo da, ndi dayúweh nohwik'ena'izlaa hádaahiit'iihíí bighą, áík'ehgo ihi'naahíí da'itsaahíí yidag hadogaál. ⁵ Bik'ehgo'ihinań dabíí áí bighą ilch'i'nohwilaa, la'íí Holy Spirit nohwaidin'ąą, áí bee Bik'ehgo'ihinań ilk'idá' ánniidíí da'anii begolne'go nohwil ch'i'nah hileeh. ⁶ Áí bighą dá bik'eh bidag ádaant'ee, nohwits'ihíí nohwigowańhíí k'ehgo t'ah biyi' daagondliigo nohweBik'ehń doo bił daagondliigo bídaagonlzi ndi: ⁷ (Nohwi'odla'íí zhá bee hiikaah, doo daahiit'iinii bee da:) ⁸ Bidag ádaant'ee, nohwildishnii, nohwits'í bits'ą'dí dahdiniikángo nohweBik'ehń bił ndaagondleehgo dážhó hádaahiit'ii. ⁹ Áík'ehgo nohwits'í biyi' daagondliiyúgo, dagohíí bits'ą'yú daagondliiyúgo, Bik'ehgo'ihinań bił daagoyihilzhóo doleehíí bighą nada'idziid. ¹⁰ Daanohwigha Christ bidázhzi' nkángo nohwaa yá'iti' doleeł; nohwits'í biyi' daagondliidá' ánadaahiit'iił n'íí dá bik'ehgo daanohwich'i' nahi'niił, nkt'éehíí dagohíí nchó'íta. ¹¹ Áík'ehgo nohweBik'ehń bégódzidíí bígonlzihíí bighą nnee bich'i' yáhiilti'go biini' bá ádaagoiidleeh; hago ant'eehíí Bik'ehgo'ihinań yígółsi; nohwíí áldó' nohwijíí naz'ąąd' nohwídaagonłsi shi. ¹² Néé doo daazhógo nohwich'i' ídaayánahiilti' da, áídá' nohwee ída'ohíí doleehíí bighą nohwich'i' k'e'iilchii, áík'ehgo nnee koká'yú hago ádaanolinií zhá yee ídaada'odlíí, áídá' kojíí yune' begoz'ánihíí doo yee ídaada'odlíí dahíí bich'i' t'ąązh'i' hanádaahdzii doleehíí bighą nohwich'i' k'e'iilchii. ¹³ Nohwiini' áđiih k'a'ánondliiyúgo Bik'ehgo'ihinań bá áhiit'ii: nohwiini' golíiyúgo nohwíí nohwighą áhiit'ii. ¹⁴ Dała'á, nnee dawa yá daztsąą; áík'ehgo nnee dawa nanezna'hi at'éé bídaagonlzihíí bighą Christ bił ijóóníí nanohwiilaa: ¹⁵ Áń nnee dawa yá daztsąą, hadín hiinaahíí doo dayúweh dabíí ídáhi'naa da doleełgo, áídá' hadín bá daztsąąd' naadiidzaahíí yá hiinaa doleełgo. ¹⁶ Áí bighą kodí' godezt'i'go nnee doo la' nnee at'éé zhinéégo baa natsíhiikees da: Christ nnee zhinéégo at'éégo baa natsíhiikees ni' ndi, doo dayúweh nnee zhinéégo baa natsíhiikees da. ¹⁷ Áík'ehgo hadín Christ yił dała'á nasdlii lək'eyúgo, nnee áníidégo ánábi'delzaa: dabínsédá' ye'at'éé n'íí ąął bech'igoyáá; dawahá áníidégo ánálzaa go'íí. ¹⁸ Díí dawa Bik'ehgo'ihinań bits'ą'dí' begoz'ąą, áń Jesus Christ biláhyú bik'íí ánadaanohwisdlaa, la'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihinań bił ilk'íí nádaasdliihíí baa nagohiilni'go nohwaa godin'ąą. ¹⁹ Díńko áldishnii, Bik'ehgo'ihinań Christ biláhyú nnee ni'gosdzán biká' daagolíníí bik'íí ánáyiidlaa, doo binchó'íí bá yił ołtag dago; la'íí nnee bik'íí ánáyidle'íí baa nagohiilni'go nohwaa godin'ąą. ²⁰ Áík'ehgo Christ binal'a'á ndliigo, Bik'ehgo'ihinań nohwinkááyú nádaanohwokańh: Bik'ehgo'ihinań bik'íí nádaahdleeh, nohwiln'niigo Christ

bá yáhiilti'go nánohwihiikaqah. ²¹ Christ biyi' daahiidleehgo Bik'ehgo'ihinañ dábik'ehyú át'ééhíí be'adaant'ee doleehíí bigha Bik'ehgo'ihinañ Christ, doo nchọ'go at'éé n'íí, néé nohwinchọ'íí biká'zhị' áile'go nchọ'go at'éégo áyíílaa.

6

¹ Néé áldó', Bik'ehgo'ihinañ bił na'idziidíí ndlįigo, bił goch'oba'íí doo da'ílįįzhị' nádaadohné' da le', nohwił'n'niigo nánohwihiikaqah. ² (Bik'ehgo'ihinañ gáníí, Yati' baa gozhóni nágodn'aahíí nił ch'í'otąagee nidesiits'ąą, hasdách'igháhíí bijįi nich'osiin'í' ni', ni: isąą, dák'ad begoz'ąą; díįjįi hasdách'igháhíí nohwá begoz'ąą.) ³ Doo hadín nohwichą nakaadgo da Bik'ehgo'ihinañ bá na'idziid, bá na'idziidíí doo hadín yik'ígodi'áh da doleehíí bigha: ⁴ Áídá' néé Bik'ehgo'ihinañ bá na'idziidíí dáhot'éhé bee nł'éégo ánt'eego nohwígózi, nyéé ndi bidag ánt'ee, nohwich'ị' nadaagont'og ndi, nyéé nts'ag ndi, goyéégo nohwich'ị' nagowaa ndi, ⁵ Hagee hánohwi'dinłtsaas ndi, ha'ánánohwidilka' ndi, nohwił'i dahnádzaa ndi, nyeego na'idziid ndi, doo ilwosh dagee, shiná' góyéé ndi bidag ánt'ee; ⁶ Dilkoqohgo ádinłzihíí bee Bik'ehgo'ihinañ bá na'idziidíí nł'éégo ánt'eego nohwígózi, nohwił'ígóziníí bee, bągohii'aahíí bee, nohwił'goch'oba'íí bee, Holy Spirit bee, doo ádinł'įį dago nohwił'ijóóníí bee nł'éégo ánt'eego nohwígózi, ⁷ Yati' da'aniihíí áh'n'ni, Bik'ehgo'ihinañ binawodíí bee hin'naa, nł'éé zhinéégo benagonłkaadíí nohwigan dihe'na zhinéégo dahiitįkíí la'íí nohwe'eshgan zhinéégo dahiitįkíí bee Bik'ehgo'ihinañ nł'éégo bá na'idziidgo nohwígózi, ⁸ Hagee nnee daanohwidnłsįgee dagohíí doo daanohwidnłsį dagee, nnee nł'éégo nohwaa yadaakti'gee dagohíí dénchọ'go nohwaa yadaakti'gee nłdzilgo nasiidziį; nahich'aahíí k'ehgo nohwaa natsídaakees ndi da'aniihíí be'ánt'ee; ⁹ Doo nohwígózi da ndi la'ihíí nł'éégo nohwídaagolsį; k'azhą dahiitsaah ndi hin'naa ląą; nohwił'ndaadeznih ndi doo nanohwi'distseed da; ¹⁰ Doo nohwił gozhóq da ndi nohwijíí biyi'dí' dábik'ehn nohwił gozhóq; tént'iyé ndi nnee ląągo hádaaldzilgo áidle'; nohwíyéé da'ádįhgo ndi da'anii dawahá nohwíyéé. ¹¹ Corinthgee daagonohłiinií, doo nt'é nohwits'ą' nanł'įį dago nohwich'ị' yáhiilti', nohwijíí dawa bee nohwich'ị' bił ch'í'otąą. ¹² Néé nohwijíí yune' nohwíí nohwá goz'ąą, áídá' nohwíí nohwijíí yune' doo néé nohwá goz'ąą da. ¹³ (Shichągháshé bich'ị' yashti'híí k'ehgo nohwich'ị' yashti,) néé nohwijíí nohwich'ị' iłts'ą' át'éé, áik'ehgo bidenągo nohwíí áldó' nohwijíí nohwich'ị' iłts'ą' ádaahłe'. ¹⁴ Doo da'odłąą dahíí hik'e da'odłąqahíí doo bił hídaanohwi'destł'qo da le': dábik'ehyú át'ééhíí la'íí doo dábik'ehyú át'éé dahíí hagot'éégo hł t'eké

daanliji? 15 Hagot'éégo Christ ła'íi idindláádíi hik'e chagołheehíi hagot'éégo dała'á nliji? Hagot'éégo odląąhíi ła'íi doo odląą dahíi dała' natsídaakees? Hagot'éégo odląąhíi ła'íi doo odląą dahíi dała' natsídaakees? 16 Kįh biyi' Bik'ehgo'ihinań daach'okąąhíi ła'íi k'e'eshchíiń hagot'éégo dátekt'ee? Nohwíi Bik'ehgo'ihinań hináhi bikįhíi k'ehgo daanołłji; Bik'ehgo'ihinań gáníi, Shíi ái biyi'gonshłłji, ła'íi bitahyú anášdaak; shíi Bik'ehgo'ihinań nshłłnihi daashokąąh doleel, ái shichąągháshé daanliji doleel. 17 Ái bighą bitahdí' hahkáh, sahngo nahkai, nii, nohweBik'ehń, dant'éhéta nchọ'íi doo baa nahkai da; áik'ehgo nánohwidishniił, 18 Shíi nohwiTaa nshłłji doo, nohwíi shiye'ke ła'íi shitsi'ke daanołłji doo, nii, nohweBik'ehń, Dák'a'at'éhi.

7

1 Shił daanołshóni, ái nohwá ngot'ąądá, haląą nohwits'íi ła'íi nohwiyi'siziiniń yłchqoqhiń dawa ídaadihiłkqoqhggo bits'ą'yú nihiikáh le', áidí' Bik'ehgo'ihinań bédaahiildzidgo daadinłzigo iłch'į'da'indle'. 2 Nohwijíi biyi' nohwá goz'ąągo ádaahle'; doo hadín bich'į' dénchq'ogo ásiidzaa da, doo hadín dénchq'ogo áhiidlaa da, doo hadín bich'į' nahiich'aa da. 3 Díi doo nohwik'ídish'áhíi bighą ádishnii da; Nohwijíi biyi' daanołłji, dała' da'itsaah doleelgo ła'íi dała' daahin'naa doleelgo, iłk'idá' nohwıłdishnii ni'. 4 Doo shiini' hąh dago nohwich'į' yashti', dązhq nohwaa da'oshłíi: nohwighą bidag ánsht'ee, néé nohwich'į' goyéégo nagowaa ndi dązhq shıł gozhq. 5 Macedóniayú niit'aazhdá' nohwits'íi doo hanáyol da ni', iłch'idí' nagont'og ni'; nohwinaadyú nagonłkaad ni', ła'íi nohwijíi biyi' néhiildzid ni'. 6 Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihinań, doo koł daagozhqó dahíi koł daagozhqógo ánádaakodle'íi, Titus nyááhíi bee nohwıł gozhqógo ánánohwiidlaa; 7 Doo án nýááhíi zhą bee da, áidá' án nohwaa bił gozhqógo ádaasolaahíi bee; shaa ch'íná daasoljigo, chaal nahkaigo, ła'íi shaa daanołwiini'go Titus yaa nohwıł nagolni'dá' dązhq itisgo shıł gozhqó ni'. 8 Naltsoos nohwich'į' ágosłłaa n'íi bighą déť'ihézhį' doo nohwıł daagozhqó dago bigosłłsıid, ái bighą doo shıł gozhqó da ni': da'ágát'éé ndi k'adíi doo shıł hago'at'éé da. 9 K'adyúgo baa shıł gozhqó, doo nohwıł daagozhqó da n'íi doo bighą da, áidá' doo nohwıł daagozhqó dago nchq'ogo ánádaah'įił n'íi bits'ą'zhį'go ánádaasodzaahíi bighą: doo nohwıł daagozhqó da n'íi Bik'ehgo'ihinań bits'ą'dí', áik'ehgo doo nt'é nohwits'ą'né' da, nohwich'į' k'e'shıłchįhíi bee. 10 Doo koł gozhqó dahíi Bik'ehgo'ihinań bits'ą'dí'hi konchq'íi bits'ą'zhį' ách'íné' ákole', áik'ehgo hasdách'ígháh, doo koł gozhqó dago ánákodle' da: áidá' ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhińéégo doo koł gozhqó dahíi iziłhéhi at'éé.

11 Doo nohwil daagozhóq da n'íi, Bik'ehgo'ihinaan bits'á'dí'hi, ídaagonohdzaago ádaanohwizlaahíi baa natsídaahkees, doo hadín hagot'éégo bil daagosol'aa da hádaah'tiigo ádaanohwizlaa, nch'íi bik'ee daasholch'iigo, Bik'ehgo'ihinaan bédaaldzidgo daadinol'sigo, shídih daanohl'iigo, dázho baa daanohwiini'go, la'íi doo bik'ehyú át'éé dahíi biniidaagodoléhgo ádaanohwizlaa! Dawa bee doo nohwaa dahgosiit'aa dago bigózi. 12 Naltsoos nohwich'i' ágoshlaa ndi nnee doo bik'ehyú át'éé dahíi doo án bigha nohwich'i' k'e'shí'chíi da, dagohíi nnee doo bik'ehyú bich'i' at'éé dahíi bigha, áidá' Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dázho nohwaa daanohwiini'go bídaagonol'si doleelhíi bigha nohwich'i' k'e'shí'chíi. 13 Ái bigha nohwíi nohwil daagozhóq'íi bigha néé aldó' nohwil gozhóqo ánohwi'deszaa: la'íi ái bitisgo Titus biyi'siziiníi nohwaa bil nágojodhíi bigha néé aldó' dázho nohwil gozhóqo ánohwi'deszaa. 14 Nohwaa da'oshlíigo Titus bil nagoshni'íi doo bik'ee ádaayánsdzi da; áidá' dawa baa nohwil nagoshni'íi da'aniigo ádishniihíi k'a'at'éégo nohwaa da'oshlíigo Titus bil nagoshni'íi aldó' da'aniigo bigózi. 15 La'íi hagot'éégo da'ániyú ádaahdzaa, la'íi hagot'éégo nohwiini' daahahgo daadohtidgo nohwaa nyáa yénálniihíi bigha bijíi biyi'dí' itisgo bil daanohshoq. 16 Ái bigha dawa bee nohwaa da'oshlíihíi bigha shil gozhóq.

8

1 Shik'íyú, Bik'ehgo'ihinaan bilgoch'oba'íi Macedóniayú ínashood ha'ánátséhíi baa godet'aaníi bídaagonol'sigo háhiit'ii; 2 Doo alch'idéyú bich'i' nadaagont'ogíi bee nabída'dintaahgee dázho bil daagozhóqo, la'íi dázho tédaat'iyé ndi bijíi biyi'dí' ich'odaazni'go ndaizné'. 3 Díinko bá baa nagoshni', dáyídaanel'aqzhi' la'íi itisgo ndi ich'odaaniigo ndaizné', dabíi hádaat'iigo; 4 Nádaanohwokaa'ahgo gádaanohwihíi, Díi ndaasiiné'íi nádohné'go ínashood la'ihíi bee bich'ohniih. 5 Ndaayiné' shi ndzi níi bitisgo ndaizné', dantsé Bik'ehgo'ihinaan bik'ehgo nohweBik'ehíi yaa ídaadest'aa, áigeehíi néé aldó' nohwaa ídaadest'aa. 6 Áik'ehgo tédaat'iyéhíi bá zhaali lená'idlaago na'idziidíi nohwitahyú Titus yegodez'áni, da'áik'ehgo nohwitahyú lanle', biln'ni. 7 Dawa bee itisgo nanohdee, da'ohdlaaníi bee, nt'éégo yadaakt'íi, nohwigoyá' golíiníi, nyee ndi hohkaahíi, la'íi nohwil daanjooníi bee, áik'ehgo díi ich'odaahniihgo ndaanohné'íi bee aldó' itisgo nanohdee le'. 8 Doo bídaanohwinkso'go nohwich'i' k'e'eshchii da, ndi la' nyee go nayik'ída'iziidíi baa nohwil nagoshni'go, nohwíi aldó' be'ágádaah'teeyúgo, ái bee da'ani nohwil da'ijóq shihíi bigozíih. 9 Jesus Christ nohweBik'ehíi

dázhó bilgoch'oba'íi bídaagonoksi, án dázhó háldzil ndi nohwigha tét'iyé silji, tét'iyéhíi biláhyú nohwíi hádaakdzil daahleeh doleelgo. ¹⁰ Díi baa natséskeesíi nohwil ch'inish'aah: díinko nohwá nlt'éé, da'a'á legodzaad' begodeyaa n'íi aal'ádaahle', begodeyaad' dázhó hádaah't'ijgo ádaah't'ij. ¹¹ K'adíi aal'ádaahléh; baa nohwil daagozhó'ogo begodigháhíi k'ehgo baa nohwil daagozhó'ogo aldó' aal'ádaahléh: nt'é daanohwiyéé shíhíi k'ehgo ndaanohné'. ¹² Nnee dabíi hát'ijhíi bigha nyiné'yúgo, bíyéé shíhíi k'ehgo nyiné'íi Bik'ehgo'ihí'nań bíl dávik'eh; nnee bíyéé da'adíhyúgo Bik'ehgo'ihí'nań doo nt'é yokeed da. ¹³ La'ihíi biyíl da'alzolé doleelgo, áidá' nohwíi nohwiyíl daandaaz doleelgo doo dishniigo ádishnii da: ¹⁴ Áidá' la'ihíi biyíl nohwiyíl dálet'ee doleelgo dishniigo ádishnii, k'adíi nohwiyéé lá'ágo, la'ihíi yidih daanliiníi ái bee bich'odaahniih, áidá' dahagee nt'é bídih daanohijyúgo, bíyééhíi bee nohwich'onáda'niih aldó'; áik'ehgo dawahá dálet'ee: ¹⁵ Díinko bek'e'eshchji, Hadín lá'ágo lenáyehezlaa ndi doo la' ch'ekáad da; hadín da'ayáhágo lenáyehezlaa ndi doo yidih nlii da, nii. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoxi, dánohwaa shiini'híi k'ehgo Titus nohwaa biini'go ábílaahíi bigha. ¹⁷ Titus doo náhohiikaahíi zhá bigha nohwich'í' deyaa da; áidá' dabíi dázhó hát'ijgo nohwich'í' deyaa. ¹⁸ La' nohwik'isn Titus bíl nohwich'í' del'a', án ínashood ha'ánátséhíi dahot'éhé bitahyú yati' baa gozhóni yaa ya'ti'go dázhó nlt'éégo bigózinihi; ¹⁹ Doo da'ái zhá bigha nohwich'í' del'a' da, áidá' ínashood ha'ánátséh nagoznílii bíl anáhiikaahgo hádaabistji, díi ilch'onniigo na'idziidíi nohweBik'ehń ba'ihégoxihíi bigha nabik'ída'idziid, la'íi ilch'odaahniigo hádaah't'ijhíi nnee bíl ch'í'nah ádaagodle'go ádaahiit'ij: ²⁰ Díi zhaali lá'ágo lenádaahiidláhíi hagot'éégo nadaahii'niihíi bigha doo hadín nohwaa dahgo'aa hádaahiit'ij da: ²¹ Doo nohweBik'ehń binadzahgee zhá da, áidá' nnee dawa binadzahgee aldó' dávik'ehyú ádaahii'ne'go hádaahiit'ij. ²² Nohwik'isn la'ihíi aldó' bíl nádaadel'a', án doo alch'idndi nabínántaahgo lá'ágo nlt'éégo ánát'ijhgo bigosiilziid, án k'adíi díi na'idziidíi nayik'í'iziidgo dázhó hát'ij, bestso ndaahohníilgo nohwígonsihíi bigha. ²³ Hadín Titus yiká na'idikidyúgo, án shich'onniihíi át'éé, nohwá na'idziidíi ánt'ee: la'íi hadín nohwik'isyúhíi yiká na'ídaadiikidyúgo, iltah at'ééyú ínashood ha'ánátséh nagoznílii bá nal'a'á daanlii, ái bee Christ ba'ihégoxi. ²⁴ Áik'ehgo dabíi bináát la'íi ínashood ha'ánátséh nagoznílii daabináát nohwil'ijóóníi bíl ch'í'nah ádaahle', la'íi nt'é bigha nohwaa óndliihíi da'aniihi at'éé aldó' bíl ch'í'nah ádaahle'.

9

¹ Ínashood bich'odaahii'ñiihíí doo bee nohwich'í' k'e'eshchii da ndi nzhq̄: ² Ik'idá' hádaah'tiiníí bígonsj, áí bigh̄a nohwaa da'oshíigo Macedóniayú daagolíníí gádaaldishñii, Dała'á łegodzaadá' Akéyagee daagolíníí ik'idá' bestso lenádaañíigo begodeyaa ni', daaldishñii; áík'ehgo ich'odaahñiih dážh̄o hádaah'tíhíí bigh̄a ágádaane' hádaah'tí nkegonyaa. ³ Ágát'éé ndi shik'isyú nohwich'í' dáál'aad, nohwaa da'óndlii n'íí doo da'íłızh̄i' da doleelhíí bigh̄a; da'ádaaldishñii n'íí k'ehgo ik'idá' bestso ndaahezonił sh̄i: ⁴ Doo ágádaanoht'ee dayúgo, Macedóniadí' bił nishkaigo doo ilch'í'daasolaa dayúgo, nohwee ida'óndlii n'íí néé (hik'e nohwíi biłgo) bik'ee idaayádaandzi doleel. ⁵ Áí bigh̄a dábił'ehyú ádishñiiigo shik'isyú shádih nohwich'í' daash'aa, t'ah bidáhdá' ndaanohné'íí, dabíntsé ndaadeso'ąą n'íí, ndaahohñił doleelgo, áík'ehgo nohwijíídí' dážh̄o hádaah'tíigo ndaahohñił, doo baa daanohch̄i'go ndaanohné'go da. ⁶ Gánohwiłdishñii, Hadín ayáhágo k'e'dileehíí ayáhágo inł'ąąhi at'éé; áídá' hadín łąągo k'e'dileehíí łąągo inł'ááhi at'éé. ⁷ Nñee daantúige biini' łayiilaago ntsínkéézíi k'ehgo nyinoné'; doo nohwil goshch'iigo da, dagohíi doo bídaanohwich'inyo'go da: hadín bił gozh̄oógo nyiné'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bił nzhq̄. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá nł'éehíi łąągo nohwá áile'go yinel'ąą; bíđih daanohñiiníi łąągo dábił'ehn nohwá áyılıs̄i doleel, nł'éégo na'idziidyú dawa łąągo bich'odaahñiih doleelgo: ⁹ Gáníigo bek'e'eshchij, Dahot'éhé nayiniih; tédaat'iyéhíi yich'onii; nł'éégo at'ééhíi dahazh̄i' begoz'ąą, ñii. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ, k'ediléhíi k'edilyíi yaa yiné'íi, da'án bán nohwainé'go daahsąą, áídí' k'eda'olaláhíi łąągo hadaajeehgo áile', da'án nł'éégo ádaah'teehíi łąągo nohwá inł'ąą doleelgo áile': ¹¹ Dawahá bee hádaaldzilgo Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwidolił, áík'ehgo łąągo ich'odaahñiih doleel, áí Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégosinił áidolił, néé nohwiláhyú. ¹² Díi zhaali ndaahohñiłihíi ínashood hant'é yídaadił sh̄ihíi baa daado'né', áídá' doo áí zh̄a da, ndi bitisyú an'odaazliłhíi k'ehgo alđó' nñee łąągo áí bigh̄a Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanz̄i doleel. ¹³ Zhaali ndaahohñiłiłi bee Christ baa yati' baa gozhóni nohwil da'aniigo bikísk'eh ádaanoht'eehíi nohwígóz̄i doleel, áí bigh̄a łá'ii dabíi hik'e nñee dawa biłgo doo alch'ídn bich'odaasoni' dahíi bigh̄a nñee bich'odaasoni'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanz̄i doleel; ¹⁴ Áí nñeehíi Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íi dážh̄o nohwijíi biyi' golíłhíi bigh̄a nohwá da'okąąhgo nohwaa daabiini' doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwainé'íi doo hagot'éégo baa nagoch'olñi' at'éé dahíi dážh̄o ba'ihégosj.

10

1 Shí Paul, Christ isht'egodnt'éégo la'íi dawa yich'í' nzhqogo at'ééhíi k'ehgo ánsht'eego nánohwoshkaqah; la' shaa yádaakti'go gádaanii, Nohwiñáályúgo dázho histe', áidá' doo nohwiñááit dayúgo zhá doo histe' da, daashiñii: 2 Áidá' nohwaa nánisdzaago nohwiñáályúgo doo nohwich'í' siste'go ádaashole' dago nádaanohwoshkaqah, nnee la' ni'gosdzán biká' zhinéégo be'ádaant'eego nohwaa natsídaakeesíi doo bich'í' siste' da doleelhíi k'ehgo. 3 Ni'gosdzán biká' nahiikai ndi doo nnee nadaagonkaadhíi k'ehgo nagonlkaad da: 4 (Benagonlkaadíi doo nnee zhinéégo da, áidá' Bik'ehgo'ihinañ binawodíi biláhyú nadaalwodgo nchq'íi binawodíi bil goz'aagee da'ílíi yilchii;) 5 Dénchq'égo natsíts'ikeesgo k'izé'ich'idilteehíi da'ílíi hilchii, nnee idaada'odlíigo Bik'ehgo'ihinañ bígonsi daanihíi, daazhógo ádaaniigo bits'á'zhí' ádaabiñsiníi áldó' da'ílíi hilchii, la'íi natsígokeesíi dawa Christ daidits'ag doleelgo áhiidle'; 6 Daanohwidohts'ag daasoliidá', doo daanohwidits'ag dahíi dawa biniidaagondléhgo ndaagoshiilchii. 7 Dant'éhéta biká'dígo hit'iiníi zhá daane'íi née? Dahadíi Christ bíyééhíi nliigo idaanatsekeesyúgo, díi yaa tsínádókees, Christ bíyééhíi nlihií k'ehgo née áldó' Christ bíyéé ndlii. 8 Ndzilgo nadaasozíigo ádaanohwidilne', doo hayaa ádaanohwiñsigo dahíi bigha nohweBik'ehn benohwik'ehgo ánohwilaa: ái dázho baa ida'oshlíigo díyat'éégo baa yashti' ndi doo idaayánisdzihi da doleel. 9 Naltsoos nohwich'í' k'e'eshchiiníi bee doo tsínahwidishees hasht'íi da. 10 Díi k'ehgo nko ádaashilch'inii, Naltsoos yee nant'aago la'íi nalwodgo áile'; áidá' nohwitahyú naghaayúgo ye'at'ééhíi doo nalwod da, biyati'íi doo nt'é da, daashilch'inii. 11 Nnee díi k'ehgo ánihií díi yidaagoksíih, doo akú nahit'aash dadá' nohwich'í' k'e'iilchiihíi k'ehgo áhii'ne' doleel, akú nt'aashgo. 12 Hadíi nkt'éégo ídehshjeedgo idaayádaakti'íi doo itah daandliigo háhiit'íi da, dagohíi doo bil kshhah áhii'ne' ndi háhiit'íi da: dabíi binatsekeesíi yee idenáágo idída'nel'aqahgo, la'íi idenáágo kshhah ádaane'go doo daagoyáá da. 13 Nohwá nagoz'aaníi bitisgee doo bee ida'ondliigo idaayáhiilti' da doleel, áidá' nagoz'aaníi Bik'ehgo'ihinañ nohwaidin'áaníi zhá biyi' na'idziid doleel, ái itah daanohlii. 14 Nohwíi daagonohliiyú dantsé nohwaa nt'aazh, Christ baa yati' baa gozhóni baa nohwil nagohiilni' ni'; áik'ehgo nohwá nagoz'aaníi itah daanohliigo, nohwich'í' det'aazhyúgo nohwá nagoz'aaníi doo bitisyú det'aazh da: 15 Nohwá nagoz'aaníi bitisyúhíi, nnee la' binasdziidíi, doo bee ida'ondliigo idaayáhiilti' da; áidá' nohwi'odla' nchaa hileehgo nohwitahyú na'idziidíi ndiiséhgo nihóndlii, 16 Ágát'éeyúgo nohwitisyú ni' nagoz'aaníi áldó' biyi'

yati' baa gozhóni baa yáhiilti' doleeł, n̄nee la' binasdziidíí danohwíntsé alzaa lá shíhíí doo bee ída'óndliigo da. ¹⁷ Hadíí ída'odlíigo yakti'íí nohweBik'ehń zhá ye'ída'odlíí le'. ¹⁸ N̄nee n̄t'éégo ídaanagol̄ni'íí doo daach'idn̄łs̄hi at'éé da, áídá' n̄nee nohweBik'ehń bíł dábik'ehíí zhá.

11

¹ Ayáhágo lóshgogo yashti' k'a'at'éé ndi nohwich'í' yashti'íí nyee ndi bidag ádaanoht'eego hasht'íí: nánohwoshk̄aah, bidag ádaanoht'ee. ² Nohwá'íhóshn̄íí, Bik'ehgo'ihí'nań nohwineł'íhíí k'ehgo: na'ílíhn bi'at'e' nzhooníí doo hwahá niinéhi bik̄a' dała'á doleełhíí k'a'at'éégo Christ bíyéé daadohleełhíí bigh̄a ílk'idá' baa nohwidini'áá. ³ Áídá' Eve t'íish bich'í' nazhch'a'go k'izé'bidest'íí n'íí k'ehgo, Christ da'aníigo nohwíł nzhq̄o n'íí yits'á'zhí' ádaanohwile' nol̄i ns̄igo shiini' h̄ah. ⁴ Dahadínta Jesus la'ihí yaa yánánálti'go nohwaa nyááyúgo, dagohíí spirit nohwaa det'aa n'íí lahgo at'éhi la' nohwaa det'aaáyúgo, dagohíí yati' baa gozhóni nagodo'aa n'íí lahgo at'éhi náágodo'aaáyúgo, nohwíł dádaabik'eh nol̄i ns̄i. ⁵ Christ binal'a'á dážh̄o itisgo ádaat'eego baa natsídaahkees ndi, doo dábich'í'égee nsh̄l̄iigo natseskees da. ⁶ Doo bígonedzaago yashti' da ndi, nt'é baa yashti'íí bígonsi; díí dawahá bee nohwíł ch'í'nah ásiidlaa. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni doo bigh̄a nahi'n̄iil dago baa nohwíł nagosisn̄i'híí bigh̄a, nohwíí itisgo ádaanohwíłs̄i doleełgo shíí ídaagoch'iyoshba'íí bee isiih née? ⁸ Nohwá na'isiid doleełhíí bigh̄a ínashood ha'ánátséhíí nagoznili la'ihíí zhaali bits'á' nádaadiné' ni'. ⁹ Nohwitahyú sídáádá' nt'éhéta bíđih nsh̄l̄i ndi doo hadín bee naníłt'og da ni': ndi Macedóniadí' shik'isyú shich'odaanii ni': áík'ehgo doo nt'é bee nanohwiníłt'og da ni', áídí' doo dayúweh nanohwiníłt'og hasht'íí da. ¹⁰ Christ bits'á'dí' da'aníi ágot'eehíí shiyi' gol'íhíí bigh̄a gádishn̄ii, Akéya golzeehíí biyi'yú díí ídaanagoshn̄i'íí doo hadín yida'dinoł'ih at'éé da. ¹¹ Nt'é bigh̄a? Ya' doo shíł daanoahshq̄ohíí bigh̄a da gá? Bik'ehgo'ihí'nań shá yígótsi, shíł daanoahshq̄ogo. ¹² Áídá' aí n̄neehíí, danéé nada'idziidhíí k'ehgo nada'idziid daaníihíí, doo da'aníi dago ádaanii da ch'í'nah ashle'híí bigh̄a hāgot'éégo ánásht'íhíí dayúweh ágánásht'íł doleeł. ¹³ N̄nee ágádaat'íhíí doo da'aníigo Bik'ehgo'ihí'nań bá daades'a'ihíí daanl̄i da, n̄nee k'izédaidniilgo nada'iziid, Christ binal'a'á gol'íigo ádaadilzi. ¹⁴ Doo bigh̄a nohwíł díyagot'ee da le'; ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, ndi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú gólííníí bits'á'dindláádhíí k'ehgo ánádil'íi. ¹⁵ Díí doo nt'é bigh̄a kol̄ díyaagot'ee le'at'éé da, ch'iidn bánada'iziidíí ndi n̄t'éé zhinéégo nada'iziidíí gol'íigo ádaadilzi; aí nchq̄'go ánádaat'íhíí

bigha dánchọ'go bee nnádaagodáh. ¹⁶ Gánádaanohwiłdish'nii, Doo hadín lógohi sho'núí da le'; áí k'ehgo natsídaahkees ndi hódashołts'ąą, shíí áldó' dé't'ih ídeshkąąhgo yashti' le'. ¹⁷ Díí baa hasdziihíí doo nohweBik'ehnyegos'ąągo hasdzii da, lógohíí k'ehgo dážhó ídeshkąąhgo yashti'. ¹⁸ Nnee ląągo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí yee ídaadilkąąhgo yádaakti', shíí áldó' ídeshkąąhgo yashti' doleel. ¹⁹ Nohwíí, dážhó daagondząą daanohsigo, lódaagohíí nohwił daagozhóógo hódaayesółts'ąą. ²⁰ Hadíí nnee isnáh ádaanohwinłzi ndi, bestso nohwits'á' ndaayihinił ndi, nohwits'á' nda'iláh ndi, itiséyú ídehéstií ndi, dagohíí nohwitł'á yizka' ndi bidag ádaanoht'ee. ²¹ Néé ágáhiit'íiyúgo doo bínldzil da ni' dishniigo ídaa yánsdzí. Áídá' dahadín doo daaste' dago nt'éhéta yee ídaadilkąąhgo yee yádaakti'yúgo, (lógohíí k'ehgo yashti',) shíí áldó' doo siste' dago ídeshkąąhgo bee yashti'. ²² Ya' Hebrews daanłji néé? Shíí áldó' áí nshłji. Ya' Israel hat'i'i daanłji néé? Shíí áldó' áí nshłji. Ya' Abraham bits'á'dí' hanádaanolt'íłhíí daanłji néé? Shíí áldó' áí nshłji. ²³ Ya' Christ yánada'iziidíí daanłji néé? Shíí dágóts'iidgo bá na'isiid (koni' áđihíí k'ehgo yashti'); daabinasdziidíí bitisgo nyeego na'isiid ni', doo holtag dago hashídołtsaz, daabitisgo da'ákozhá ha'ánáshí'dilt'eeh, doo ałch'ídndi dásdozhá daashizes-hłji da ni'. ²⁴ Ashdladn Jews daanłini dízdin doleelzhi' dała'á áđihgo hashída'astsaz ni'. ²⁵ Taadn tsj bee hashída'is-haal ni', ładntsée yee daashołmé' ni', taadn tsina'eehíí shił nango' ni', dała'á tł'é' dała'á jji da'ilíné biká' shił dahna'eeł ni'; ²⁶ Dábik'ehn daadisha'yú, túdaanłjiyú négodzidíí begoz'ąą, da'in'íłhíí bigha négodzid, dashíí hat'i'íí bits'á'dí' négodzid, doo Jews daanłji dahíí bits'á'dí' négodzid, kłh goznłl yune' négodzidíí begoz'ąą, da'igoljiyú négodzidíí begoz'ąą, túnteel sikaayú négodzidíí begoz'ąą, shik'isyú daanłji ádaagodil'ini bits'á'dí' négodzid; ²⁷ Nyeego na'isiidhíí bigha dážhó hiyaago łá'íí shiłna'diinii'go, dadésh'íigo iłkáhgo, shiná' náshdleehgo łá'íí dibá' náshdleehgo, da'ákozhá doo ishąą dago, łá'íí gozk'azíí biyi' diyagé da'áđihgo nashaa ni'. ²⁸ Áí łá'ihíí shich'í' ánágot'íid biłgo dábiká'zhi' dawa jji ínashood ha'ánátséhíí il'aniyú nagoznłlíí baa shiini'go nashaa. ²⁹ Nnee łá' doo nłdzil da néé? Shíí áldó' ba'ashhah doo nłdzil da. Nnee łá' nchọ'go at'íigo ábiile' néé? Áí bigha shá góchjídgo bich'í' niidoo. ³⁰ Ída'oshdlíigo yashti'yúgo, doo nłdzil dahíí bił ch'í'nah daaleehíí ída'oshdlíigo baa yashti' doleel. ³¹ Jesus Christ nohweBik'ehn biTaa, Bik'ehgo'ihí'nań, án dahazhi' ba'ihégosini, doo łeshchoo dahíí shá yígółsł. ³² Damáscusyú nant'ánchaań, ízigo nant'án Áretas holzéhi yiké'gee sitini, bik'ehgo kłh goznłli Damascus holzéhi binaadyú asinłlíí

yi ná daadez'ii, shíi daashitsood doleełgo: ³³ Áídá' táts'aa biyi' dahsidáágo kih gozñilíi binaadyú ledit'ihíi biyi' ch'í'ányú ba'ashhah yúyaa gódaah ch'íshíleego bits'á' hasht'ag.

12

¹ Ída'oshdlíigo yashti'íi dábik'eh, doo bits'á'dí' nt'é isht'íid da ndi. NohweBik'ehñ shíi ch'í'nah ágótsiníi, la'íi shíi ígózigo áshílaahíi baa nagoshñi' doleeł. ² Nnee la' Christ biyéehíi bígonsi, án dít's'adah legodzaadá' yaaká'yú taago nágost'ayú hadag bił ogoyáá; (bits'í beego shi, dagohíi bits'í áđihgo shi, doo bígonsi da: Bik'ehgo'ih'nañ yígótsi.) ³ Ái nneehíi (bits'í beego shi, dagohíi bits'í áđihgo shi, doo bígonsi da; Bik'ehgo'ih'nañ zhá yígótsi;) ⁴ Ni' gozhóyú, paradise golzeeyú, hadag bił ogoyáadá' yati' doo hagot'éégo baa nagoch'olñi' at'éé dahi, yati' nnee doo yee yahti' goz'aa dahi yidezts'aa. ⁵ Ái nneehíi ba'oshlíigo yashti' doleeł: áídá' shíi doo ída'oshdlíigo yashti' da doleeł, doo bíníldzil dahíi zhá bee ída'oshdlíigo baa yashti' doleeł. ⁶ Ída'oshdlíigo yashti' niizíi ndi doo shiini' áđihgo ádishñiih da; da'anii ádishñiihíi bigha: áídá' doo ágádishñiih da, shi'at'e' yo'iinii dagohíi shid-its'agíi bitisyú nnee doo la' yee shaa natsekees da doleełhíi bigha. ⁷ Bik'ehgo'ih'nañ doo alch'ídn shíi ígózigo áshílaa da, áik'ehgo doo bee itisgo ídeshkaah dahíi bigha nt'éhéta diwozhi shighañ'áahíi k'ehgo shits'í baa dahgoz'aaago alzaa, Satan bits'á'dí' shich'í' yil'aadi dáshich'í' nagont'og nt'éégo, doo itisgo ídeshkaah da doleełhíi bigha. ⁸ Díi bigha nohweBik'ehñ taadn ch'éh ch'oba' áldéniid ni', Shits'á' begonowáh, dishñiigo. ⁹ Áídá' gáshíñii, Shíłgoch'oba'íi ná bínél'aa: doo bíníldzil dagee shinawodíi ninkáayú itisgo ch'í'nah alzi. Ái bigha doo bíníldzil dahíi bee ída'oshdlíigo shíi gozhógo yashti' doleeł, Christ binawodíi shiká'zhí' doleełhíi bigha. ¹⁰ Doo bíníldzil da lək'e ndi, golányú ánádaashích'ido'niil ndi, nt'é hásh't'íinii bínshđih ndi, shiniidaagonłsi ndi, shich'í' goyéégo nagowaa ndi, Christ bigha díi bee shich'í' nagowaayúgo baa shíi gozhó: doo bíníldzil dagee Christ binawodíi bee nanshwod. ¹¹ Biini' áđihíi yahti'híi k'ehgo yashti' ni' nohwíi bídaashinohso'go ánsht'ee ni': nohwíi nt'éégo shá yádaakti' le'at'éhi: doo nt'é inshíi da ndi nadaal'a'á la'ihíi ízisgo ádaat'eego baa natsídaahkeesíi ndi doo dábich'í'égee ánsht'ee da. ¹² Nohwitahyú nashaadá' dawa bidag ánsht'ee ni', godiyihgo be'ígóziníi, doo ágondziyyú, la'íi ízisgo ánágot'íihíi bee ánát'íidíi bee da'anii Bik'ehgo'ih'nañ shides'a'go bídaagonłsi. ¹³ Ínashood ha'ánátséh la'ihíi nt'é bee iké'zhí' daasolii? Shíi doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', ái zhá bee iké'zhí' daasolii. Díi bigha shaa nágodenoh'aa. ¹⁴ Díi taadngee

ilk'idá' nohwich'í' naadishdáh; doo nt'é bee nohwíhóshkeed da doleeł: doo nt'é nohwíyééhíí bighą asht'íí da, nohwíí zhá nohwighą asht'íí: chągháshé báą hik'e bitaa doo yá na'noníí bik'eh da, ndi bii bichągháshé yá na'noníigo dávik'eh. ¹⁵ Shił gozhóogo nohwighą shiyééhíí nohwá nnishné', dashíí ndi nohwá na'idihishnił: itisgo shił daanohshoohíí bighą nohwíí da'ich'í'go nohwíł daanshoq ndi. ¹⁶ Da'aniigo doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áidá', Nohwich'í' lé'ishchoogo ndaanohwiłsood ni', daashiłdohniı láą. ¹⁷ Ya' dahadíí nohwich'í' onádaash'aahíí bee nohwahani'isdzood née? ¹⁸ Titus akú nńáh biłdishniı ni', nohwik'isn dała'á bił oł'a'. Ya' Titus nohwahani'isdzood née? Ya' shíí ánsht'eehíí k'ehgo doo Titus at'éé da lán gá? Ya' shíí ást'íí n'íí k'ehgo doo Titus át'íí da lán née? ¹⁹ Díí án'niihíí bee ídáyáhiilti'go áhiit'íí daanohsı née? Christ bíyéé ndliigo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee án'niı: nohwíł daanohshóni, daanołdzilgo ádaanohwidle' doleełgo áhiit'íí. ²⁰ Hagoshą' ádaanoht'ee le' nsihíí doo bee ágádaanoht'eego nohwaa nsháh hást'íí da, nohwíí áldó' doo ndaashokíhíí k'ehgo nohwaa nsháh hádaashoht'íí da shı: łahadaadoht'áh, dawahá ídáhádaht'íí, ilch'í' hadaashohkee, itis hishleeł daanohsı, łıda'olłah, ch'inii daadohniı, ídaadołkaąh, łá'íí nohwíł daagokish doleeł nolı nsigo shiini' hah: ²¹ Nohwaa nánsdzaago Bik'ehgohinshnań nohwighą ídaayánsdzigo áshíłsı doleeł nolı nsı, nohwitahyú łáni ncho'go na'idaago, nant'í' nakaigo, łá'íí ncho'íí doo yich'í' t'ąązhi' at'éé dahíí yee nda'ıksiihíí doo hwahá yits'ą'zhi' ánádaa'ne' dahíí bighą doo shıłgozhóq da doleeł nolı nsigo shiini' hah.

13

¹ Díí nohwich'í' nanáshdaahíí biłgo taadn hileeh. Kaa dah-gost'ąayúgo naki dagohíí taagi bináál ánágot'íidíí da'ádaaniihíí bee bígózi. ² Nakidngee nohwaa niyáadá', nńee nda'ıksiih n'íí, łá'ihíí áldó', gádaabildéniid, Nohwaa nánsdzaa lęk'eyúgo doo t'ąązhi' siití dago nohwiniidaagonł'éégo ánohwishke'; k'adíí doo hanshk'i da ndi da'ágát'éégo ánádaabildish'niı: ³ Christ shinkááyú yakti'go bee bídaagonoksihíí hádaht'íihíí bighą ágádishniı, Christ nanohwik'í'iziidgee nłdzil, nohwiyi' binawod golíí. ⁴ Áń doo nłdzil dago tsı'ılma'áhi yiká' daztsąą ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí yee hińaa. Néé áldó' bił dała'á daandliigo doo daanldzil da ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee nanohwik'ída'idziidgo Christ bił daahii'naa doleeł. ⁵ Ídaadinił'íí, nohwi'odłą' daahohtą' shı; ídaadinohtáh. Jesus Christ nohwiyi' golíigo doo bídaagonoksi da née? Nanohwidintaahíí bah nandeeyúgo Christ doo nohwiyi' golíí da bídaagonoksih. ⁶ Néé nanohwidintaahíí doo bah

nandéh dahíí bídaagonoŋsijh ndi at'éé. ⁷ Doo nda'ol̄siih da doleeŋgo Bik'ehgo'ihinañ nohwá hoshkaq̄h; néé doo n̄t'éégo nohwígózihií bigha ádishnii da, áidá' nohwíi n̄t'ééhíi be'ádaanoht'ee doleeŋgo, néé nanohwídintaahíi bah nandéh ngolnii ndi. ⁸ Da'anii ágot'eehíi doo hagot'éégo bich'i' na'idziid da, áidá' bá na'idziidyúgo zhá. ⁹ Néé doo daanldzil dadá' nohwíi nohwinawod daagolii l̄ék'eyúgo nohwil daagozhó: ła'íi dázhó n̄t'éégo ádaanoht'eego nohwá háhiit'ijigo ohiikaq̄h. ¹⁰ Doo hanshk'i da ndi díi bek'e'eshchii, nohwaa nánsdzaago doo inniihgo bee nohwich'i' yashti' da doleełhíi bigha: nohwi'odla' dayúweh nohwá biniłseeŋgo hasht'ii, doo hayaa ádaanohwis̄i dago nohweBik'ehñ beshik'ehgo áshíiıaa. ¹¹ Shik'íiyú, díi bee aq̄ł nohwich'i' k'e'shiłchii. Christ biláhyú n̄ldzilgo daanołseeł le', hadag ádaanoht'ee le', nohwiini' dała'á le', ła'íi nkegohen'áq̄go daagonoh̄ii le'; áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ, il'ijóónii ła'íi ilch'i'gont'ééhíi bits'á'dí'hi, nohwil n̄lii le'. ¹² Daagodinołsiggo daalohts'os le'. ¹³ Inashood dawa, Gozhó, daanohwilnii. ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi, Bik'ehgo'ihinañ bil'ijóónii, ła'íi Holy Spirit bil dała'á ánohwil̄sijhíi bee nohwich'i' goz'aq̄ le'. Doleeŋgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE GALATIANS

1 Shíí Paul, des'a'íí nshlǐj, (doo nnee shides'a'go da, doo nnee bik'ehgo da, áídá' Jesus Christ la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa zhá bik'ehgo, án Jesus daztsaádi' naadiidzaago áyíílaahi;) 2 Shíí hik'e odlá' bee shik'isyú bil nashkaihíí dawa, Galátiagee ínashood ha'ánálséh nagozñilíí bich'í' k'eda'iilchii: 3 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le', 4 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bik'ehgo nohwinchọ'híí bighá Jesus n'ídeltǐj, díí nchọ'go nagowaahíí yits'á' nohwinííí doleełgo: 5 Kodí' hik'e dahazhí' Bik'ehgo'ihí'nań dázhọ ba'ihégosǐ le'. Doleełgo at'éé. 6 Nohwiká ánniido Christ bilgoch'oba'íí biyi' onohwinil n'íí dagoshch'í' bits'á'zhí' ádaasohdzaahíí, la'íí yati' baa gozhóni lahgo at'éhi bich'í'go daahosohkaihíí baa shil díyagot'éé: 7 Díí ba'ashhahyú yati' baa gozhóni doo la' nanást'áá da; áídá' nnee la' nohwił nadaagokigo ádaanohwile'hi la'íí Christ nkt'éégo baa na'goni'íí lahgo ádaile'go hádaat'ǐj. 8 Áídá' néé dagohíí yaaká'dí' nal'a'á ndi yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosilñi'íí lahgo at'éégo nohwił nagolñi'yúgo, án góyéégo bángodot'aał. 9 Da'ádaade'niid n'íí k'ehgo gánádish'ñiíh, Nnee la' yati' baa gozhóni nádaagodo'aał n'íí lahgo at'éégo yaa nohwił nagolñi'yúgo, án góyéégo bángodot'aał. 10 Ágádishñiigo ya' nnee bil daanshọọ hileeh néé, néé Bik'ehgo'ihí'nań zhá bil nshọọ hishleeł néé? Ya' nnee bil daagoyilshọ́go hasht'ǐj gá? Dah, t'ah nnee bil daagoyilshọ́go hasht'ǐjyúgo doo Christ bá na'isiidgo at'éé da. 11 Áídá' shik'íyú, yati' baa gozhóni baa nagoshñi'íí doo nnee bik'ehgo alzáhi at'éé dahíí bídaagonołñihgo hasht'ǐj. 12 Doo nnee bits'á'dí' nádiiné'i at'éé da, doo shil ch'et'áá da, áídá' Jesus Christ shil ch'í'nah áyíílaahihi bee bígosíłñid. 13 Jews daanlíni bi'okaañhíí bikísk'eh ánsht'ee n'íí ba'ikodaanołñi, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaañhíí ha'ánálséhíí nyeego biniidaagonkt'éégo shinagha nakai ni', da'ílíí hishchiigo ch'éh át'ǐj: 14 Jews daanlíni bi'okaañ bikísk'eh ánsht'eedá' dashíí bil hat'i'ihíí bil dáłedaahonsdzaahi bitisgo gonsáá ni', bits'á'dí' hadaałinelt'áni bi'at'e' bikísk'eh ánsht'eego dázhọ hásh't'ǐj ni'. 15 Áídá' doo hwahá goshtee dadá' Bik'ehgo'ihí'nań hashíłt'ǐj, la'íí shaa ch'oba'íí bee shiká ánniida', 16 BiYe' shil ch'í'nah áyíílaa, nnee doo Jews daanlǐj dahíí bitahyú baa nagoshñi' doleełhíí bighá shiká

ánniid; áidí' doo hadín dagoshch'í' baa bił nagoshñi' da ni':
 17 Ła'íi Jerúsalemyú dashíntségo Jesus binadaal'a'áhíi doo
 bich'í' oyáá da; áidá' Arabiayú óyáá ni', áidí' Damáscusyú
 nánsdzaa. 18 Áidí' taadn łegodzaago Jerúsalemyú Peter bich'í'
 oyáá, ákú ashdla'adah bił sheiskaą. 19 Jesus binadaal'a'á
 ła'ihíi dała'á zhá hish'íi ni', nohweBik'ehń bik'isn, James
 holzéhi. 20 Bik'ehgo'ihí'nań shá yígółsı, doo lé'ishchoo dago
 díi bee nohwich'í' k'e'eshchiihíi. 21 Ái bikédí'go ni' Sýria ła'íi
 Cilícia daagolzeeyú niyáá; 22 Judéagee ha'ánázéh nagozñili
 Christ daayokąąhíi doo hwahá daashiłtséh dadá': 23 Díi zhá
 shaa ch'iniiigo daidezts'aą, Án nohwiniidaagodeláa n'íi, odlá'
 da'ílii yilchiigo ch'éh át'íi n'íi, da'án k'adii da'ái odlá' n'íi yaa
 yánáltih łaą, ch'inii. 24 Áik'ehgo shíi shighą Bik'ehgo'ihí'nań
 ya'ihédaanzı lęk'e.

2

1 Áidí' díi'ts'adah łegodzaago Jerúsalemyú Bárnabas ła'íi Titus
 bił onanáshkai. 2 Jerúsalemyú nádishdáh doleelíi shıł ch'í'nah
 alzaago onásdzaa, doo Jews daanlii dahíi bitahyú yati' baa
 gozhóni baa yánáshtihíi ákú baa nadaagosisni', nnee nł'éégo
 daach'idnłsiníi zhá dasahńdi baa bił nadaagosisni', doo
 ágásdzaa dayúgo dánko da'ílii'zhí' na'isiidhi at'éé, dánko
 da'ílii'zhí' na'síziiid doleelhi at'éé. 3 Ákú Titus holzéhi bił
 nash'aashi, Circumcise ánidolne', doo hak'i daabiłniiid
 da, Greek nlii ndi: 4 Nnee ła' nohwik'isyú ádaadil'íiníi
 hah ádaabidines'íid, ái Jews bich'í' begoz'aaníi bee isnáh
 daandlii n'íi Christ bits'á' nohwinilhií yidaagółsıihgo, isnáh
 ánádaanohwidle'go hah ádaanest'íid: 5 Ái doo hodaayéelts'aą
 da ni', det'ihézhí' ndi; yati' baa gozhóni da'añiihíi dayúweh
 nohwitahyú begoldoh doleelhií bighą. 6 Nnee daach'idnłsiníi,
 (ágádaat'eeshą' ndi doo shıł hago'at'éé da: Bik'ehgo'ihí'nań
 nnee dawa dáleł'eego yaa natsekees;) ái nnee nł'éégo baa
 ch'iniihíi díi baa yashti'íi doo hak'i ła' baa dahnágóst'aą
 golzeego shıł nagolni' da: 7 Ndihií Peter, nnee circumcise
 ádaabi'deszaahíi bich'í' yati' baa gozhóni yaa yánáltihgo baa
 det'aąhíi k'ehgo shíi, nnee doo circumcise ádaabi'deszaa
 dahíi bich'í' yati' baa gozhóni baa yánáshtihgo shaa det'aągo
 yidaagosíid; 8 (Bik'ehgo'ihí'nań, Peter nnee circumcise
 ádaabi'deszaahíi bich'í' yides'a'dá' binkááyú na'iziidíi,
 da'án shíi áldó' shinkááyú na'iziid, doo Jews daanlii dahíi
 bich'í' yánáshtihgo;) 9 Áik'ehgo James, Céphas, ła'íi John,
 nłdzilgo bi'okąąh yee ínashood yit'ááh naziiníi k'ehgo baa
 nats'gokeesíi, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi shaa det'aąhíi
 yidaagosíidá', bił dała' daasiidliigo Barnabas hik'e shíi ıł

lák'edaadelniigo gádaanohwiñii, Nohwíi doo Jews daanlii dahíi bich'i' noh'aash, néé circumcise ádaabi'deszaahíi bich'i' dekai. ¹⁰ Díi zhá gánádaanohwiñdo'niid, Tédaat'iyéhií bínádaaħniih; ái shijíi dawa bee biká hásht'íi ni'. ¹¹ Áidí' Peter Ántiochyú nyaadá' doo bik'ehyú adzaa dahíi bighá dábiniizhí' áldéniid ni'. ¹² James odais'a'íi t'ah doo hikáh dadá', Peter doo Jews daanlii dahíi yił da'iyaa: áidá' ái nneehíi hikaidá' t'aažhí' áinzigo its'á'ídelti, circumcise zhiñéégo daanliiniú yénáldzidhií bighá. ¹³ Áidí' Jews daanlíni la'ihíi Peter adzaahíi bighá bíi áldó' t'aažhí' ádaaszaa lək'e, Barnabas ndi itah ágát'éé sili. ¹⁴ Ái nneehíi yati' baa gozhóni biyi'dí' da'añiihií doo bikísk'eh ádaat'ee dahíi bígosíłsıjıdá' dawa bináał Peter gáldéniid, Ni, Jew nlii ndi doo Jews daanlii dahíi ádaat'eehií k'ehgo ánt'ééyúgo, doo Jews k'ehgo da, hant'é bighá doo Jews daanlii dahíi dabíni'aaýú Jews ádaat'eehií k'ehgo ádaanoht'eego nł'éé, daabiñni ląá? ¹⁵ Doo Jews daanlii dahíi doo bik'ehyú ádaat'ee da, áidá' néé, Jews daandliigo daagosiidliinií, doo ái k'ehgo ádaant'ee da. ¹⁶ Díi bídaagonlzi, doo Jews bich'i' begoz'aaníi bikísk'eh ánách'ot'ijłhií bighá Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éé da, áidá' Jesus Christ ch'odłaaħíi zhá bighá: áik'ehgo danéé ndi Jesus Christ daahosiidłaađ, Christ daahohiıdłaaħíi bighá Bik'ehgo'ihinañ dábik'ehyú ádaat'éhi daanohwiñni doleełgo, doo begoz'aaníi bikísk'eh ánadaahiit'ijłhií bighá da: nnee doo la' begoz'aaníi yikísk'eh ánát'ijłhií bighá Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dábik'ehyú át'éé da. ¹⁷ Áidá' Christ biláhyú nł'éégo ádaat'ee daanohwi'idi'ni hadaahiit'ijıdá', néé Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníi doo bikísk'eh ádaant'ee dago nohwigozıjıdyúgo, ya' ái bighá Christ nchọ'íi bich'i' nohwelnáá néé? Dah, da'añii doo ágát'éé da. ¹⁸ Dant'éhéta yó'odii'aađgo baa yashti' n'íi nł'éégo baa yánashtih lək'eyúgo, shíi nnee iksiihi nshijigo shígózi. ¹⁹ Jews bich'i' begoz'aaníi doo bikísk'eh ánansht'ee dahíi bighá begoz'aaníi bich'i' dasitsáá, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ zhá bich'i' hinshnaa. ²⁰ Tsi'ılna'áhi biká' Christ bił dasitsáá, ndi hinshnaa; áidá' doo shíi hinshnaa da, Christ shiyi' gołigo án bee hinshnaa: k'adíi shits'í bee nashaahíi Bik'ehgo'ihinañ biYe' hoshđłaađgo bee nashaa, án bił nshođgo bi'ihina' shá nyiné'go shá daztsaa. ²¹ Bik'ehgo'ihinañ biłgoch'oba'íi bee Christ nohwainłtíinií doo da'ılı hosh'núi da: Jews bich'i' begoz'aaníi bee nnee dábik'ehyú ádaat'ee daasilijyúgo, Christ daztsaaħiíshá' doo ilii da hileeh.

3

¹ Galatiagee daagonohłini, doo daagonohsaa dahíi, hadíi ląá k'izénohwidezñilgo da'añiiigo ágót'eehií doo bikísk'eh

ádaanoht'ee da daasoliŋ? Nohwíí nohwinadzahgee Jesus Christ tsj'ılna'áhi bíheskał n'íí, ya' yati' bee doo nohwił ch'í'nah alzaa da lán gá? ² Díí zhá nanohwídaadishkid, Ya' Jews bich'ı' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą Holy Spirit nohwaa daadest'aą née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaąhíí bighą née? ³ Nt'é bighą áík'ehgo doo daagonohsaą da? Ya' Holy Spirit bee ínashood daasoliŋ, n'íí k'adíí dánohwíí ánádaaht'ıjlı́í bee hadaanohwi'deszaa née? ⁴ Ya' da'ılıjızhı' ląągo goyéégo nohwich'ı' nagoyaa lán gá? Da lán shı go'ıı. ⁵ Bik'ehgo'ıhi'nań Holy Spirit nohwaa daizné'ıı, la'ıı nohwithayú godiyıhgo ánát'ıjlı́í, ya' Jews bich'ı' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą ánát'ıjı́ née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaąhíí bighą ánát'ıjı́ née? ⁶ Da'anıi nohwi'odla'ıhı́ bighą. Ágát'éégo Abraham Bik'ehgo'ıhi'nań yosdlaąd, áík'ehgo bi'odla'ıhı́ bighą dávik'ehyú át'éégo bá hótag lək'e. ⁷ Áı bighą díí bídaagonoıjı le', nnee bi'odla' daagolı́nıı áı da'anıi Abraham bichągháshé daanliı. ⁸ Doo Jews daanliı dahı́ı Christ daayodlaąhı́ı bighą binchı'ıı yits'á'zhı' Bik'ehgo'ıhi'nań ch'ınádaabidoıhı́ı dabı́ntsédá' Bik'ehgo'ıhi'nań biyati' bek'e'eshchiinıı ch'ı'nah alzaa, áı dabı́ntsédá' yati' baa gozhóni Abraham bich'ı' yá'ıti' gánııgo, Nnee ıltah át'éégo hadaazt'ı'ıı dawa ni ninkááyú biyaa gozhóq doleeł, nıi. ⁹ Áık'ehgo nnee Christ daayodlaąhı́ı hik'e Abraham, Bik'ehgo'ıhi'nań yodlaąhı́ı, bıłgo biyaa daagozhóni at'éé. ¹⁰ Áıdá' Jews bich'ı' begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeýúgo zhá dávik'eh daanzini dawa bıł ch'ıdaagosdıni ádaat'ee: gánııgo bek'e'eshchıı, Nnee daantııgeeg begoz'aanıı naltsoos besi'aanıı doo yikísk'eh ádaat'ee dahıı, la'ıı doo ye'ánát'ıjı́ dahıı bıł ch'ıgodıni at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ıhi'nań binadzahgee nnee doo la' Jews bich'ı' begoz'aanıı yikísk'eh at'ééhıı zhá bighą dávik'ehyú át'ééhıı nkt'éégo bıgózı, bek'e'eshchiinıı gánııhıı bighą, Hadın dávik'ehyú át'ééhıı odla' zhá yee hınaa doleeł. ¹² Jews bich'ı' begoz'aanıı, da'ohdlaąyúgo zhá hasdahkáh, doo nohwiłnıi da, áıdá' gánohwiłnıi, Begoz'aanıı ánııhıı bikísk'eh ádaanoht'eeýúgo dahazhı' daahohnaa doleeł. ¹³ Jews bich'ı' begoz'aanıı bee bıł ch'ıgodıni bits'á'zhı' Christ bidikıı yee nadaanoht'eehıı, dabıı nohwá bıł ch'ıgodııhıı silıı, gánııgo bek'e'eshchııhıı bighą, Hadın tsj'ılna'áhi biká'dı' nahıııhıı bıł ch'ıgodıni at'éé, nıi: ¹⁴ Bik'ehgo'ıhi'nań Abraham yá hadzii n'ıı Jesus Christ biláhyú doo Jews daanliı dahıı aldó' daabıyéé doleełhıı bighą adzaa; la'ıı née Jews daandliinıı, doo Jews daanliı dahıı bıłgo nohwi'odla' bınkááyú Holy Spirit, nohwa'det'aą n'ıı, daanoht'eeé doleeł. ¹⁵ Shik'ııyú, nnee ánádaat'ıjlı́ı baa nohwił nagoshııgo nohwił ch'ı'nah ashle'; nnee la' bıyééhıı

la' yaa yidin'áágo naltsoos bee niktsoozíi doo hadín yiká' nnánótíj at'éé da, dagohíi yínágo doo' aah at'éé da. ¹⁶ Abraham la'íi bits'á'dí' hadaakishchiíi ba'det'aaníi bee bich'í' ha'odzii. Hadaakishchiíi láágo doo níi da, áidá' da'á zhá ba'det'áá, níi, áí Christ. ¹⁷ Díinko átdishníi, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Abraham bílgo la'det'aaníi Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ ndzilgo áyíílaa, áidí' díj'i gonenadiníi biká'yú tadin legodzaa bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bits'á'dí' hadaakishchiiníi yángon'áá lèk'e; ndi áí yángon'ááníi Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Abraham bílgo la'det'áá n'íi doo yiká' nnánótíj at'ee da, áí Abraham ba'det'aaníi bee bich'í' ha'odzii n'íi doo da'ílii yólchíi at'éé da. ¹⁸ Abraham bits'á'dí' hadaakishchiiníi yángon'ááníi bikísk'eh ách'ít'éégo hasdách'igháhyúgo, Abraham ba'det'aaníi doo bits'á'dí' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham ya'den'áá n'íi zhá bee hasdách'igháh, áí Christ bee hasdách'igháh golzeego ágolzee. ¹⁹ Áík'ehgo begoz'aaníi nt'é bighá alzaa? Nñee doo bik'ehyú ánádaat'íj dahíi áí yee yídaagotíj doleehíi bighá, Abraham bits'á'dí' hadaakishchiiníi da'á zháhíi ba'det'aaníi hígháh doleelzhí', Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi Abraham hat'íi dé't'ihézhí' yit'ááh nakai doleelgo yángon'áá; Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'dí'hi begoz'aaníi yee nohwaa ndaagoz'áá, la'íi nñee hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ bigizhgee sizíni binkááyú nohwaa daizné'. ²⁰ Igizhgee siziiníi doo da'á yigizhgee sizíj da, nakiyúgo zhá yigizhgee sizíj, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham dasahndi yich'í' hadzii. ²¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi ya' Abraham bits'á'dí' hadaakishchiiníi ba'det'áá n'íi yókáal néé? Dah, da'aníi doo ágát'éé da: begoz'aaníi be'ihí'naago nohwainé' lèk'eyúgo, áí begoz'aaníi bikísk'eh ádaant'eyúgo dá bik'ehyú ádaant'ee doleel ní'. ²² Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi gáníi, Nñee dawa nchọ'go ágot'eehíi ha'ábisnil, níi, áík'ehgo Jesus Christ daayodlaahyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ídaabidoñilgo ba'det'áá n'íi begolne'. ²³ Áidá' Christ daahohiidlaago hasdáhiikáhíi t'ah doo nohwá ch'íótáá hileeh dadá', begoz'aaníi nohwébik'ehgo ádaant'ee ní', odlá'íi nohwá ch'íótáá silíjzhí'. ²⁴ Begoz'aaníi lah nohwíl ch'ígó'aahíi nlij ní', Christ bich'í' nnohwiníi doleelgo, án daahohiidlaahíi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ínádaanohwiníi doleelgo. ²⁵ K'adíi odlá' nohwá ch'íótáá silíjgo ilch'ígó'aahíi doo dayúweh nohwébik'eh da. ²⁶ Christ Jesus daahohidlaahíi bighá daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanohjíi. ²⁷ Nohwíi baptize ánohwi'deszaahíi bee Christ bíl da'á daasolijyúgo, diyagé ádaagoch'idle'híi k'ehgo Christ ádaagosohdlaa. ²⁸ Jew nlij dagohíi Greek nlij doo

daadohñii da, isnáh nlii dagohíi doo isnáh nlii da, nñee nlii dagohíi isdzán nlii doo daadohñii da; daanohwigha Christ Jesus bił dała'á daanohlii. ²⁹ Christ bíyéé daanohliiyúgo, Abraham bits'á'dí' hakinolt'aaní daanohlii, Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham ya'den'áá n'íi nohwich'í' begolzaa.

4

¹ Díinko áldishñii, chagháshé la' bitaa bíyééhíi bíyéé doleel ndi t'ah doo nnyééhdá' isnáh nliihíi k'ehgo at'éé, bitaa bíyééhíi dawa yebik'eh doleel ndi; ² Áídá' biłch'ígó'aahíi la'íi bíyéé doleelíi yebik'ehíi binádéz'ii, hagee bitaa yee bángon'áázhí'. ³ Da'ágát'éégo nées chagháshé k'ehgo daandliidá', díi ni'godzán biká' ágot'eehíi zhinéégo dantsé ilch'ígót'aahíi isnáh ádaanohwiłsi ni': ⁴ Áídá' dábił'eh ngonyáágo, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yides'a' lək'e, án isdzán bishchíi, Jews bich'í' begoz'aaníi bit'áázhí' gozlii, ⁵ Nñee ái begoz'aaníi isnáh ádaabiłsiníi bidihíi bee nanáyihilniigo ch'ínáyiniíi doleelgo gozlii, nées Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daandlii doleelgo. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanohliihíi bigħa, biYe' biSpirit nohwíi yune' yides'a', Abba, shiTaa, niigo. ⁷ Ái bigħa doo dayúweh isnáh níi da, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé níi; bizhaazhé níiyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bíyééhíi Christ biláhyú niyéé doleel. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ doo hwahá bídaagonłsih dadá', bich'í' da'ch'okáqhíi daazhógo ádaat'éhi daahohkáqħgo bi'isna' daanohlii ni'. ⁹ Áídá' k'adíi Bik'ehgo'ihí'nañ bídaagosłsiidá', án nohwídaagosłsiidá' áldishñii, hant'é bigħa dá ni'godzán biká' ágot'eehíi zhinéégo dantsé ilch'ígót'aahíi t'áázhí' bich'í' ánádaahne'? Ái doo nłdzil da, la'íi da'ilínéhi ádaat'ee, ái bi'isna' daanohliigo hánadaah't'ii nées? ¹⁰ Łahgee godilziigo yołkaahíi, łahgee dahnáyit'ihíi, łahgee goldohíi, łahgee lenágodáhíi daadinłsi ląá. ¹¹ Da'ilíizhí' nohwitahyú na'isiid ni' nsigo ląágo nateskees. ¹² Shik'íiyú, ánsht'eehíi k'ehgo ádaanoht'ee doleelgo nádaanohwoshkáqħ; shíhíi da'ádaanoht'eehíi k'ehgo ánsht'ee: Doo hagee shich'í' nch'go ádaahdzaa da ni'. ¹³ Dantsé yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yashti'dá shits'í baa dahgoz'aago nohwaa niyáágo bídaagonłsi. ¹⁴ Shits'í baa dahgoz'aaníi bee nanohwi'dintaah ndi, doo da'ilínégo ádaasho'níi da, doo shits'á'zhí' ádaasohdzaa da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'híi k'ehgo ndaashidołti, Christ Jesus ndaadołtihií k'ehgo ndaashidołti. ¹⁵ Akú sídáádá' nohwíi daagozhóq n'íi ya' doo binádaahniih da nées? Dzáq nohwaa nagoshni', bígonedzáayúgo dánohwíi nohwińáá hadaasohniłgo shaa daasohnił doo ni'. ¹⁶ Da'anii ádishniigo nohwich'í' yashti'híi bigħa ya' nohwik'edaadinshñiihgo

ádishñii daanoḥsḯ nées? ¹⁷ Áí nñeehíí, nohwil ch'ídaago'aahgo ádaadil'iiníí, nł'téego nohwich'í' yádaakti' ndi, doo da'anii nohwá nł'téé da; áí bee shits'á' nohkáhgo ánohwile'go, bíí zhinéégo ádaanoht'ee daahleehíí bighą ádaanoḥwiñii. ¹⁸ Áída' da'anii nł'téégo ágot'eehíí bighą nñee nł'téégo nohwich'í' yádaakti'ihíí nzhọọ, dávik'ehn, doo dashíí nohwil nashkaigee zhá da. ¹⁹ Shichągháshé daanoḥkíni, isdzán ilchíigo bíł nádi'nñiihíí k'ehgo nohwá shiniinágonł'téé, Christ bi'at'e'íí beádaanoht'ee daasolijzhí', ²⁰ Nohwíí nohwaa shil nagokihíí bighą dák'ad hadó' akú nohwil daanshlii le' nsḯ, áik'ehgo iltah at'éégo bee nohwich'í' hadaasdzi' doleel ni'. ²¹ Shił nadaagoñi', nohwíí, Jews bich'í' begoz'aaníí be'ádaanoht'ee hádaaht'iiníí, begoz'aaníí ánííhíí doo bídaagonłsḯ da gá? ²² Díík'ehgo nko bek'e'eshchii, Abraham biye'ke naki lək'e, dała'á isdzán isnáh nłínihíí bizhaazhé, la'ihíí isdzán doo isnáh nłíni dahíí bizhaazhé bíłgo. ²³ Isdzán isnáh nłínihíí bizhaazhéhíí chągháshé dándagohileehíí k'ehgo gozlii, áída' doo isnáh nłíni dahíí bizhaazhéhíí Bik'ehgo'ihí'nań da'ánííhíí k'ehgo begolnéhgo gozlii. ²⁴ Díí da'anii ánágot'íiñihi bee nohwil ch'ígót'aahi ádaat'ee: díí isdzáné nakihíí Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nñee ląngot'aą lək'ehíí nakiyú ágot'éhi yá nazii; dała'á Agar holzéhi, chągháshé isnáh daaleehíí nyilchíhi, án dził Sinai golzeegee ngot'aaníí yá sizíni. ²⁵ Agar holzéhi Arabia biyi' dził Sinai yá sizii, án dakú ni' biká' Jerúsalemhíí yaa nagolni', án bichągháshé bíłgo isnáh daanlínihi. ²⁶ Áída' Jerúsalem yaaká'yúhíí doo isnáh nlii da, áí nées daanoḥwimaa nlii. ²⁷ Gáníigo bek'e'eshchii, Nił gozhóọ le', doo ilchíí dahíí nłíni, nichągháshé da'ádiníhi; nił gozhóọgo nnlwosh, doo nił nádi'diñiihíí dahíí: isdzán biká' da'ádiní n'íí isdzán biká' golíni n'íí bitisgo bichągháshé ląą. ²⁸ Shik'íiyú, Abraham ba'det'aą n'íí k'ehgo Isaac gozlii, nées alđó' da'ái k'ehgo Abraham bichągháshé daandlii. ²⁹ Áída'go ágot'eehíí k'ehgo, chągháshé ndaagoleehíí k'ehgo bi'dizhchiiníí, Holy Spirit binawodíí bee bi'dizhchiiníí yiniigodnłsḯ, dák'ad ndi da'ágágot'ee. ³⁰ Áída' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' hant'é níí gá? Gáníigo bek'e'eshchii, Isdzán isnáh nłíni bizhaazhé bíłgo ch'ínenyóód; isnáh nłíni yishchínihíí bitaa bíyéehíí doo bíyéé hileeh da, isdzán doo isnáh nłíni dahíí bizhaazhéhíí zhá bíyéé hileeh. ³¹ Áik'ehgo shik'íiyú, nées isdzán isnáh nłíni doo bichągháshé daandlii da, isdzán doo isnáh nłíni dahíí bichągháshé daandlii.

5

¹ Christ ch'ínánoḥwiñilhíí bighą nłdzilgo nasozii, Jews bich'í' begoz'aaníí doo bee isnáh náhdleehgo da, doo t'aązhi' bee ik'ínádaadohgisgo da. ² Shił Paul gánohwiłdishñii,

Circumcise ádaanohwi'deszaa lèk'eyúgo, nohwíí Christ doo nohwíl daant'é da. ³ Nñee dała'á daanohtjigeecircumcise ádaanohwi'deszaahíí gádaanohwíldishñii, Jews bich'ì' begoz'aaníí dázho dawa bikísk'eh ádaanoht'eego goz'aa, doo lahzhi' zhá da. ⁴ Nohwíí dahadínta begoz'aaníí bikísk'eh ánsht'eehíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgeedábik'ehyú ánsht'ee daanohsiníí, Christ nohwich'ì'yúgo doo nt'é dago ádaanohsì; Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí doo hádaaht'ìí dago bits'á'zhì' ádaahdzaa. ⁵ Néé Holy Spirit biláhyú daanohwi'odla' bee dábik'ehyú ádaant'ee doleehíí nohwá laalnéhíí ndaahóndliigo biba' ádaant'ee. ⁶ Jesus Christ bil dała'á ch'ilijyúgo, circumcise áko'deszaa dagohíí doo circumcise áko'deszaa da ndi doo hago'at'éé da; áídá' ko'odla'íí ko'ijóóníí bee ch'í'nah hileehíí zhá ílìí. ⁷ Ihách'ideskaihíí k'ehgo nht'éégo hohkeel ni'; hadín láá nohwíl godishkish láń, da'anii ágot'eehíí doo dayúweh bikísk'eh ádaanoht'ee da k'adíí? ⁸ Hant'é k'ihzhì' ádaanohwizlaahíí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'ì' ánniidíí doo bits'á'dí'gohi at'éé da. ⁹ Bán benilzoolé da'ayáhágo ik'áán nást'ódíí dahot'éhé daabíndiksohíí k'ehgo doo nzhqo dahíí da'ayáhágo bitah dench'aadgo dawa daayilchqoh. ¹⁰ NohweBik'ehń biláhyú nohwaa da'oshíí, lahgo ilch'ígót'aahíí dá baa natseskeesíí k'ehgo nohwíí áldó' baa natsídaahkeesgo doo nádaagodoh'aah da doleek: hadín nohwíl daagodikishíí, án baa yádutih. ¹¹ Shik'íyú, circumcise ádaanohwi'dolne' dishñiigo nashaa lèk'eyúgo, doo shiniidaagoch'inlsì le'at'éé da. Ágádishñiigo nashaa lèk'eyúgohíí, tsj'ikna'áhi doo baa yashti' le'at'éé da, áik'ehgo Jews daanliiníí doo dayúweh shich'ì' hadaashkee le'at'éé da. ¹² Hadín nohwíl daagodikishíí nohwits'á'zhì' nó'nííí dadó'. ¹³ Shik'íyú, dawa bil ch'í'ótáqahíí bich'ì' nohwí'dokeed ni'; áídá' doo áí bigha nchq'go ánádaahiit'ijlgo nohwá bil ch'í'ótáq daanohsì da, ndi hì daanohjóógo hì ch'odaahñii. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí dawa díinko yati' dała'áhi bee lazaa; Nit'ahdí' gólíiníí nì nzhqo le', dání ídìl njoqohíí k'ehgo. ¹⁵ Áídá' dat'ógo ilch'ì' daadołghashyúgo, ilch'ì' nadaagonołkaadyúgo, ídaa daagonohdzaa, dánko aqł daaolghał ako. ¹⁶ Díí gánohwíldishñii, Holy Spirit bee hohkaah le', áik'ehgo nohwits'í nchq'go hádaat'iiníí doo beda'of'ij da. ¹⁷ Ko'at'e' nchq'íí Holy Spirit yich'ì' nagonłkaad, lá'íí Holy Spirit ko'at'e' nchq'íí yich'ì' nagonłkaad: díí doo ilch'ì' leht'ee da; áí bigha doo dahádaaht'ijyú ánádaaht'ijl da. ¹⁸ Holy Spirit nadaanohwiyílaayúgo, Jews bich'ì' begoz'aaníí doo bitl'ááhyú ádaanoht'ee da. ¹⁹ Ko'at'e' nchq'íí díinko bebígozìh, nant'ì' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, nchq'go natsíts'ikeesíí, nchq'íí doo bich'ì' t'aaqzhì' ách'ít'éé dahíí, ²⁰ K'eshchín

daach'okaaqááhí, ígonlgaashíí, ik'ech'inníihíí, la'ch'ídit'áhíí, dawahá ídáhách'it'iiníí, ha'ishkeehíí, ích'í' nagoch'inlkaadíí, ílts'á'zhí' ádaach'it'eehíí, la'íí da'aníí ágot'eehíí yíts'á'zhí'go ích'ídaago'aahíí, ²¹ La' bíyééhíí ídáhách'it'iiníí, its'izilheehíí, koł nágodeyisíí, nchọ'íí baa goch'iníihíí, la'íí díí ba'ashhah áldó' nchọ'go ánádaat'ííhíí: da'ádá' baa nohwíl nadaagosisnì' n'íí baa nohwíl nanádaagoshnì', díí ye'ánádaat'ííhíí Bik'ehgo'ihì'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo bíyéé daaleeh da. ²² Áídá' nest'á' ch'il yiká' nánt'íhíí k'ehgo díinko Holy Spirit bits'á'dí'go begoz'áni at'éé, koł ijóóníí, koł gozhóóníí, koł nkegohen'ááníí, bágoch'oho'aahíí, dawa bich'í' ch'izhóóníí, ko'at'e' nkt'ééhíí, kegondlìidíí, ²³ Kojíí yune' isht'egodnt'ééhíí, ídaa goch'idzaaníí: ágádaat'eehíí begoz'aaníí bits'á'dí' doo bándagot'aa da. ²⁴ Christ bíyéé daanliiníí bí'at'e' nchọ'ihíí bíl daanzhọqo yiká hádaat'íí n'íí ts'íma'áhi yídaayeskahíí k'ehgo yó'odaizné'. ²⁵ Holy Spirit bee daahin'naayúgo, da'án bee híikaah le'. ²⁶ Doo itisyú ídaadéltíí da le', doo nchọ'íí bich'í' daahil'aa da le', doo la' bíyééhíí ídáhádaahiit'íígo nchọ'go laa natsídaahiikes da le'.

6

¹ Shik'íyú, nnee la' doo bik'ehyú adzaa dayúgo, nohwíí, Holy Spirit bee nasozíiníí, án baa daach'ohba'go bich'í' yádaakti'go t'aqzhí' nkt'éégo nkenánoholteeh; ni áldó' dánko áík'ehgo nanídì'notaahi at'ééhíí baa natsínkees. ² Nyeego nohwich'í' nadaagowaagee híl ch'odaahníí le', áí bee Christ yegos'aaníí beda'ol'íí doleeł. ³ Nnee doo nt'éhi k'a'at'éé da ndi, doo síhgo ánsht'ee da, nzíyúgo, ích'í' nach'áhi at'éé. ⁴ Áídá' nnee dała'á daantíígee ye'ánat'ííhíí hago'at'ééhíí ídineł'íí le', áík'ehgo dabíí bí'at'e' nzhọqyúgo, áí yaa bíl gozhọq doleeł, doo la'i nnee ye'ánat'ííhíí bigha da. ⁵ Nnee dabíí biyíl dahyoweethíí k'ehgo nnee daantíígee bí'at'e' doo nzhọq dayúgo dabíí nabíkt'og. ⁶ Hadín Bik'ehgo'ihì'nań biyati' baa bíl ch'ígót'aahíí, bíyééhíí nkt'éhihíí dawa lazhí' hadín bíl ch'ígót'aahíí yaa yihínił le'. ⁷ Doo ích'í' nadaahch'aa da le'; Bik'ehgo'ihì'nań doo hagot'éégo bich'í' na'ich'áhi at'éé da: nnee nt'é k'edileehíí da'ái náyhigéshi at'éé. ⁸ Hadín bí'at'e' nchọ'íí yee k'edileeyúgo ídíl ch'ígódeehi at'éé; áídá' Holy Spirit yee k'edileeyúgo Holy Spirit bits'á'dí' yaaká'yú dahazhí' ihì'naahíí yínl'táni at'éé. ⁹ Nzhọqo ánádaahiit'ííhíí doo bik'e hííkáh da le': dayúweh ágádaahiit'ííyúgo nkt'éégo da'inlt'aa. ¹⁰ Áík'ehgo nohwá ch'ígót'aqadá' halaa nnee dawa bich'í' nkt'éégo ánádaahiit'íí le', ndi nnee Bik'ehgo'ihì'nań daayodlaago bichagháshé daanliiníí itisgo ádaanzí le'. ¹¹ Díí nchaago k'eshchiiníí dashíí nohwich'í' k'eshíłhíni daah'íí. ¹² Nnee dabíí zhá nkt'éégo

daabineł'ígo hádaat'iiníi circumcise ádaanohwi'dolnéh daanohwiłnii; Christ bits'iłna'áhi yaa yádaakti'yúgo dánko biniidaagonł't'éé doleehíi bighą ádaanohwiłnii. ¹³ Dabíi circumcise ádaabi'deszaa ndi begoz'aaníi doo dawa yikísk'eh ádaat'ee da; áidá' nohwíi da'ádaanohwiłniigo circumcise ádaanohwi'deszaahíi yee ídaa da'odlíigo yádaakti'híi bighą circumcise ádaanohwi'dolniłgo hádaat'íi. ¹⁴ Doo nt'é bee ída'oshdlíigo yashti' da, Jesus Christ nohweBik'ehń ts'iłna'áhi yiká' daztsąąhíi zhą bee ída'oshdlíigo yashti'go Bik'ehgo'ih'i'nań áshłs'i le', ái bee ni'gosdzán biká' ágot'eehíi daztsąąhíi k'ehgo shich'i' at'éé, ła'íi shíi ałdó' ni'gosdzán biká' ágot'eehíi dasiitsąąhíi k'ehgo bich'i' ánsht'ee. ¹⁵ Christ Jesus bıl dała'á daanohłiyyúgo, circumcise ádaanohwi'deszaayúgo, dagohíi doo circumcise ádaanohwi'deszaa dayúgo, doo íłi da, ndi ánídégo ánádaanohwi'deszaahíi zhą íłi. ¹⁶ Díi ádishniihíi yikísk'eh daahikáhíi Bik'ehgo'ih'i'nań bits'ą'dí' iłch'i'gont'ééhíi ła'íi bılgoch'oba'íi bee yich'i' goz'ąą le', ái da'anii Israel hat'i'íi daanłiigo Bik'ehgo'ih'i'nań bichągháshé daanłi. ¹⁷ Kodí' godezt'i'go díi bighą doo hadín nashinłt'óg da le': iłk'idá' Jesus nohweBik'ehń bighą shid shiká'zh'i' hit'íi. ¹⁸ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bılgoch'oba'íi daanohwiyi' yune' begoz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

¹ Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ínashood Ephesus golzeegee daagolíníí, áí Christ Jesus daayodlaągo biyéé daanliiníí, bich'í' k'e'eshchii: ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. ³ Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, Bik'ehgo'ihí'nań, ba'ihégoş, án yaaká'yú nagoz'ąagee nohwiyi'siziiníí bá gozhóogo dawa nohwainé', Christ biláhyú: ⁴ Áń biláhyú ni'gosdzán doo hwahá nnit'aa dadá' Bik'ehgo'ihí'nań hanánohweznil, bińáál godilzigo ádaant'eego doo nt'é bee nohwaa dahgoz'ąą da doleelgo: ⁵ Bichągháshé daandlii doleelgo hanánohwidí'ńíígo nohwá ngonłchíí, Jesus Christ biláhyú, áí nohwá hát'íígo yaa bił gozhóo, ⁶ Ízigo biłgoch'oba'íí ba'ihédaandzi doleelgo, áí nohwiká'zhi' áyílaago, biYe' bił nzhóni biláhyú: ⁷ Áń bidikíí bee nch'íí bits'á'zhi' nanánohwi'diheznii, nohwinch' n'íí bighą nohwaa nágotet'ąą, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí bik'ehgo; ⁸ Áí ch'ída'izkaadgo nohwiká'zhi' áyíłs, daagondzaągo la'íí dawahá bídaagonlzigo ánohwiks; ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań hát'ííni doo bigózi da n'íí nohwił ch'í'nah áyílla, da'án bił gozhóogo hat'ííhí k'ehgo án ngonłchíí: ¹⁰ Goldohíí biká' ngonyáago yaaká'yú ágot'eehíí la'íí ni'gosdzán biká' ágot'eehíí dawa Christ yebik'ehgo dała' áile': ¹¹ Áń biláhyú aldó' nt'é nohwíyéé doleelíí nohwaa det'ąą, dabíí hát'íígo dawa łayil'ííhí k'ehgo nohwádihyú nohwá ngonłchíí: ¹² Néé dantsé Christ daahosiidlaądíí, nł'éégo daahii'naahíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'éhi nńee daayidnłs doleelgo. ¹³ Nohwíí aldó' yati' da'aníhi, yati' baa gozhóni bee hasdánohweznil daasidohts'ąadá' daahohdlaą ni': daahosohtlaądá' Holy Spirit bee nohwángon'ąą n'íí bee nohwiká' izkałhíí k'ehgo bee nohwígózi, ¹⁴ Áí bee Christ bidikíí bee nohwá nayihesnii n'íí nohwíyéé silłizhi', nt'é yengon'ąą n'íí da'aníigo nohwíyéé doleelgo bídaagonlzi, án ízigo ye'at'éhi ba'ihégoş doleelgo. ¹⁵ Áí bighą Jesus nohweBik'ehń daahohdlaągo, la'íí ínashood dawa nohwił daanzhóogo ba'ikonizíídá', ¹⁶ Da'ákozhá Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nohwa'ihénsi, nohwá da'oshkaąhgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń yokaąhíí, Jesus biTaa ízigo ye'at'ééhíí, daagonohsąago ádaanohwile'go

nohwá oshkqaah, la'íi Bik'ehgo'ihinañ dabúí nohwíl ch'í'nah ádidle'go bídaagonoŋsi doleełgo aldó' oshkqaah: ¹⁸ Nlt'éégo ágot'eehíi daahohlíi doleełhíi bigha nohwíká ánniidíi bídaagonoŋsi doleełgo, la'íi ínashood daanliiníi bíłgo ízigo ágot'eehíi behaldzili nohwíyée doleełíi aldó' bídaagonoŋsi doleełgo nohwíjii yune' nohwíl ch'í'nah ágóŋsi doleełhíi bigha nohwá oshkqaah, ¹⁹ La'íi Bik'ehgo'ihinañ binawod ch'ída'izkaadgo, binawod ízigo at'éhi bee na'iziidhíi k'ehgo, nées daahohiidlaaníi nohwá siné'go bídaagonoŋsi doleełhíi bigha nohwá oshkqaah; ²⁰ Bik'ehgo'ihinañ binawodíi bee Christ daztsaadi' naadiidzaago áyílaadá' yaaká'yú bigan dihe'nazhinée dahyinesdaa, ²¹ Spirits binadaant'a'íi, spirits binawodíi, dak'a'at'ééhíi, la'íi yedaabik'ehíi dawa bitisgo, doo díi goldohíi zhá biyi' da, ndi yunaásyú goldoh doleełíi aldó' biyi', íltah at'éégo daabizhi' daawójíihíi dawa bitisgo sitíigo áyílaa: ²² Dawahá yebik'ehgo bilakt'ááh nyiné', la'íi ínashood dawa yá sizíigo bitsits'inhíi k'ehgo at'éégo aldó' ábílaa, ²³ Ínashood dawa, Christ bee dała'á daanliiníi, bits'í nliigo bełalzaa, án bee dawa íltah at'éégo layil'íjh.

2

¹ Begoz'aaníi doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíi bee, la'íi nohwinch'íi bee nanesona' n'dá' Bik'ehgo'ihinañ nádaahoh'na'go ánohwilaa; ² Nohwinch'íi biyi' ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhá bech'ígót'i'yú bikísk'eh hohkaah ni', spirits daanch'íi binant'a', án Bik'ehgo'ihinañ doo daidits'ag dahíi bitahyú na'iziidíi bikísk'eh hohkaah ni': ³ Néé aldó' lahn' bitahyú nahiikai ni', nohwi'at'e' nch'ogo hat'íiníi bikísk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatsekees bíłgo hat'íiyú ádaant'ee ni'; da'áik'ehgo gosiidliidá' nch'ogo ádaant'ee n'íi bigha Bik'ehgo'ihinañ nohwiniigodilé'íi nohwich'í' begoz'aq ni', nnee la'íi ádaat'eehíi k'ehgo. ⁴ Áída' Bik'ehgo'ihinañ, bíłgoch'oba' ch'ída'izkaadhi, dážhó bíł daanjqo lək'ehíi bigha, ⁵ Nohwinch'íi bee nane'na' n'dá' Christ bíł dała'á daasiidliigo daahii'naago ánánohwidlaa, (bíłgoch'oba'íi bee hasdákai;) ⁶ Bíł dała' naadihiikaigo ánohwilaa, la'íi Christ biláhyú yaaká'yú nagoz'aqgee bíł naháataqago ánohwilaa: ⁷ Áik'ehgo yunaásyú goldohíi biyi' Bik'ehgo'ihinañ Christ Jesus biláhyú nohwaa ch'oba'go, bíłgoch'oba'íi ch'ída'izkaadíi ch'í'nah áidoliil. ⁸ Bik'ehgo'ihinañ bíłgoch'oba'íi bee hasdákai, nohwi'odla'íi biláhyú; doo dánohwíi ádaant'íi da: Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí nohwaa hi'né'hi at'éé: ⁹ Doo nohwinasdziidíi bee da, áik'ehyúgohíi dánko nnee la' ída'odlíi hileeh. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinañ nanohwik'ída'iziidíi daandlii, Christ Jesus biláhyú nlt'éégo ánadaahiit'íi doleełgo ánohwilaa,

áik'ehgo bikísk'eh hiidaal doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngonłchíí lėk'e. ¹¹ Ái bighą díi bėnadaańhiih, doo Jews daanołhíi dago daagosolíi, circumcise ádaabi'deszaahíi, doo circumcise ádaanołwi'deszaa dahi daanołwiłńii, ái circumcisionhíi nńee bigan zhá bee kots'í nabik'ısdziidi; ¹² Áídá' Christ doo bídaagonołsı da ni', nanidí' daanołhíigo doo Israel hat'ıí daanołhíi da, Bik'ehgo'ihí'nań nt'é yee yágon'áá n'ıi doo nohwıi nohwá da ni', doo hayú nohwá ch'ígót'ı' da ni', ni'godzán biká' nahkai ndi Bik'ehgo'ihí'nań doo bił daanołhíi da ni': ¹³ Łahn'ńzaadyú daanołhíi ni', ndi k'adıi Christ Jesus bíyée daasolíigo, Bik'ehgo'ihí'nań bit'ahgo ánadaanołwizdlaa, Christ bidihíi bee. ¹⁴ Áń nohwá ilłh'ı'gont'ééhíi nłii, da'án Jews daandliiniı lá'ıi doo Jews daanołhíi dahíi dała'á ádaanołwizdlaa, lá'ıi nołwigizhgee bighą ilłts'á'zhı' ádaant'ee n'ıi k'ihzhı' áyíılaa, nołwigizhgee tsée bee ilłt'ıniı k'ihzhı' áyíılaahíi k'ehgo; ¹⁵ Begoz'aanıi biyi' ilłtah at'éego bikísk'eh ádaant'ee n'ıi bighą ilłk'edaadin'ńii n'ıi Christ bits'ı bee k'ihzhı' áyíılaa; áidí' nńee naki n'ıi dała'á ánáyiidlaahíi k'ehgo née Christ bee dała'á ánánołwidlaa, áik'ehgo nkegohen'áá nágosdlii. ¹⁶ Néee naki hat'ı'ıi daandlii n'ıi tsı'ılna'áhi biláhyú dała'á daasiidliigo, Bik'ehgo'ihí'nań biłk'ıi nádaasiidlii, áik'ehgo ilłk'edaadin'ńii n'ıi aął bengonyáa: ¹⁷ Nzaadyú daanołhíi n'ıi, ilłhánego daandliihíi biłgo Jesus nkegohen'áanıi yaa nołwił nagolńi'go nyáa. ¹⁸ Áń bighą daanołwigha Holy Spirit dała'áhi biláhyú nołwiTaa bich'ı' ha'áhiikángo ha'ágót'ı'go nohwá alzaa. ¹⁹ Ái bighą k'adıi doo lahdí' nńee daanołhíi da, doo nńee lahgo hat'ı'ıi daanołhíi da, áidá' nńee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíi bił dała'á hat'ı'ıi daasolíi, Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé daasolíi; ²⁰ Jesus binadaal'a'á lá'ıi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'ıi kıh bitł'ááh łedn'aahíi k'ehgo daandliigo, biká' nołwi'destł'ihíi k'ehgo ádaanołt'ee, Jesus Christ dabíi hágon'áágee tsée dantsé sı'áni nłiiigo; ²¹ Áń biláhyú dágoz'aą nt'éego ładaasńilgo alńe', nołweBik'ehń biláhyú godiyıngo kıh biyi' da'ch'okaąhíi goleeh: ²² Áń biláhyú nołwiı ałdó' itah nołwi'destł'ı, Bik'ehgo'ihí'nań yiyi' ngoléehíi bighą ágolńe', Holy Spirit biláhyú.

3

¹ Ái bighą shíi Paul, Jesus Christ bighą, lá'ıi nohwıi ałdó' doo Jews daanołhíi dahíi nołwighą ha'ásıtíi, ² Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'ıi nołwił ch'ı'ńah ashłe'go shaidin'áanıi ba'ıkodaanołsı lán shı: ³ Doo bígózı da n'ıi shıł ch'ı'ńah áyíılaago shıł ıgozııd; (ilł'idá' ayáhágo nołwich'ı' bek'eshiilłchıigo nołwił nagosisńi' ni'; ⁴ Ái daahohshúıgee

Christ ye'at'ééhíí doo bígózì da n'íí bígosítsjìdìí nohwíí bídaagonòsì doleeł,) ⁵ Áí doo áníidá' goldohíí biyi' ni'gosdzán biká' nnee doo hwahá bíł ch'í'nah ádaalne' da ni', áídá' k'adíí Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á la'íí binkááyú yádaakti'íí daadilzi'ihíí Holy Spirit bee bíł ch'í'nah ádaagoszaa; ⁶ Doo Jews daanli' dahíí, Jews daanliiníí bíłgo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ágot'eehíí dała' daabiyéé doleeł, dała' Christ bíł dała'á daanli'igo bits'í dała'á daanli' doleeł, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań Jews daanliiníí yángon'ááníí Christ bíláhyú yati' baa gozhóni bee doo Jews daanli' dahíí aldó' daabiyéé doleełgo bíł ch'í'nah ádaagoszaa: ⁷ Áí yati' baa gozhóni baa yashti'go áshi'delzaa, Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí shaa yiné'íí bee, binawodíí shinkááyú na'iziidgo. ⁸ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí doo ízigo at'éé dahíí dawa shíí dábich'i'gee siit'íí ndi doo Jews daanli' dahíí bitahyú Christ bee nohwiya daagozhóóníí doo bígonòs'jìh at'éé dahíí baa yashti'go Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí shaa det'ąą; ⁹ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań Christ bíláhyú dawa áyílaahíí, ni'gosdzán alzaadí' yushdí' godezt'i'go ngonłchííníí doo bígózìgo áyíłsì da n'íí, hagot'éégo at'ééhíí shíí nnee dawa bíł ch'í'nah ashłe'go shaa det'ąą; ¹⁰ Áík'ehgo ínashood dawa Christ bee dała'á nłni bíláhyú spirits binadaant'a'íí la'íí binawodíí yaaká'yú nagoz'ąągee Bik'ehgo'ihí'nań bigoyą' iltah at'éhi yídaagołsì doleeł, ¹¹ Áí dahazh'ì goz'áni Bik'ehgo'ihí'nań yengon'ááníí bik'ehgo łayiilaa, Christ Jesus nohweBik'ehń bíláhyú: ¹² Áń daahohiidłąągo doo daasiite'go da, doo nídaahiildzidgo da Bik'ehgo'ihí'nań bich'i' ha'áhiikángo nohwá ha'ágót'í'. ¹³ Áík'ehgo nohwi'ghą goyéégo shich'i' nagoyaahíí bighą doo hayaa ádaanoht'ee da le', áí bee lán da'nohł'j. ¹⁴ Díńko bighą Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa bich'i' hishzhíízh, ¹⁵ Áń bichągháshé yaaká'yú daagolíníí hik'e ni' biká'yú daagolíníí dawa bee daaholzéhi, ¹⁶ Da'án ízigo ye'at'éhi ch'í'nda'izkaadhíí bik'ehgo biSpirit bee nohwiyi'siziiníí nalwodgo nohwá áile' doleełgo nohwá daahoshkąąh; ¹⁷ Nohwi'odłą' bee Christ nohwijíí biyi' yune' gol'íí le'; áík'ehgo i'ijóóníí bee nohwikeghad gol'íígo nłdzilgo sozi'igo, ¹⁸ Nohwíí ínashood dawa bíłgo Christ bí'ijóóníí nanigodí', ts'í'ngodí', ts'ídagodí', ts'íyaago ádaahosahíí bee nohwił bígózì doleełgo; ¹⁹ La'íí Christ bí'ijóóníí, be'ígózì yitis nel'ąą ndi, bídaagonòsì doleełgo, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi dawa bee ádaanoht'ee doleełgo nohwá da'oshkąąh. ²⁰ Daahókeedíí la'íí natsídaahiikeesíí dawa bíí zhą yitis nel'ąągo áile', binawodíí nohwiyi' na'iziidhíí k'ehgo, ²¹ Dabíí zhą Christ Jesus bíláhyú, goldohíí dawa biyi', ínashood daanliiníí dawa ya'ihédaanzigo

daayidnłsı doleel, doo nnágot'i'go da. Doleelgo at'éé.

4

1 Áík'ehgo shíí, nohweBik'ehń bighą ha'ásítííní nánohwoshkaąh, nohwíká ánniidíí bikísk'eh nłdzilgo hohkaah le', 2 Ídaa daagoch'iyolba'go, nohwijíí yune' isht'egodnt'éégo, ńzaad bádaagohoh'aal le', lıl daanohjooogo ilch'ı' hadag ádaanoht'ee le'; 3 Holy Spirit bee dała'á ádaanolsıgo ilch'ı'gont'ééhíí be'ádaanoht'ee doleelgo nyeego nabik'ída'ohsiid. 4 Christ biláhyú dała'á daanohlji, Holy Spirit aldó' dała'á, da'áík'ehgo aldó' daanohwigha ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí ndaahołíí doleelgo nohwíká ánniid; 5 NohweBik'ehń dała'á, nohwi'odlą' dała'á, nohwibaptism dała'á, 6 Bik'ehgo'ihí'nań dała'á, daanohwigha nohwiTaa, án dawa yitigo nłni, dawa yıl nłni, daanohwigha nohwiyi' golini. 7 Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí iltah at'éhi dała'á daantjıgee nohwaa daizné', Christ nohwainé'íí k'a'áholąągo. 8 Áík'ehgo gádi'nii, Wą'yú bil onágodzaad' isnáh daanljı n'íí ląągo yádıh onázzaago, nnee yaaká'd'igo yaa daagodez'ąą lek'e. 9 (Wą'yú bil onágodzaa ch'iniiyúgo, lahn' áidí' ni'gosdzán yuyaa bil nkegonyáhi lán shı. 10 Bil nkegonyááhíí da'án yaaká'yúhíí ńzaadyú dábitiséyú bil onágodzaahi at'éé, ąął laile' doleelhíí bighą.) 11 Bik'ehgo'ihí'nań nnee yaa daizné'íí iltah ádaat'ee: la' binal'a'á daanljıgo yaa daagodez'ąą; la' binkááyú nada'iziidgo; la' yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go; la'íí la' ínashood yinádaadéz'jıgo bil ch'ídaago'aahgo; 12 Ínashood hadaadeszaago nł'éégo Bik'ehgo'ihí'nań yá nada'iziid doleelgo, yati' baa gozhóni baa na'goni' doleelgo, la'íí ínashood dawa Christ bits'ı nliiní nłdzilgo ádaile'go baa daagodest'ąą; 13 Áík'ehgo daanohwigha nohwi'odlą' bee dała'á daahidleeh, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nł'éégo bídaagonljıh, nnee báyán hileehíí k'ehgo néé Christ bits'ı daanljıgo án bee báyán daahidleehgo Christ ye'at'ééhíí dawa be'ádaant'eego daahidleeh: 14 Doo dayúweh chągháshé daanljıhíí k'ehgo ádaant'ee da le', iltah at'éégo ilch'ígót'aahíí bee doo ilts'ą' nohwıl ánagoyol da le', nnee nadaach'áhi léda'ilchoogo ilch'ídaago'aahíí yee nohwíká daadihésbjıh, k'izé'daanohwidilteeh hádaat'iiníí, áí doo idaayılts'ąą da le'; 15 Áídá' lıl daanjooogo da'anii ágot'eehíí bee yádaahiilti' le', kotsits'in kots'ı yebik'ehíí k'ehgo Christ nohwebik'ehgo bil dała'á daandleehgo án biláhyú daanldzéel le': 16 Nohwits'ı ląągo ilghadaadit'ąąhíí la'íí its'id bee daalotą'íí góljı, dawa nł'éégo nadaakidziidyúgo nł'éégo daandzeel, ágát'éégo néé Christ bits'ıhíí daanljıgo dabíí

bee daalónta', la'íi hìl daanjooníi bee néé Christ bits'íhíi daandliiníi nchaa daahiidleeh. ¹⁷ NohweBik'ehíi biláhyú hasdziihgo gánohwíkdishnii, Kodi' godezt'i'go doo Jews daanlii dahíi da'ílinégo natsídaakesgo hikaahíi k'ehgo doo hohkaah da le', ¹⁸ Binatsekeesíi yee doo daago'íi da, doo bił ıdaagozi dahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ihí'naahíi yits'á'zhi' ádaat'ee, bijíi biyi' chagołheel benagoz'aqahíi bigha: ¹⁹ Bijíi nt'iz siliiigo nchq'íi doo yich'i' t'aqzhi' ádaat'ee dago yaa ádaadest'aq, nchq'go ánadaat'íi hii zhá bił daank'ee daasilii. ²⁰ Áidá' nohwihíi ágagot'eehíi doo Christ bits'á'dí' bídaago'aq da; ²¹ Da'anii ba'ikodaanołsi lek'eyúgo, Jesus biláhyú da'anii ágot'eehíi nohwil ch'ídaagoz'aq lek'eyúgo: ²² Doo ánidá' nchq'íi be'ádaanoht'ee n'íi yó'odaagodoh'aah, ái k'izé'idilteehgo nchq'íi zhá hát'íiigo da'ílii hileeh; ²³ Nohwinatsekeesíi, nohwiyi'siziiníi biłgo ánidégo nohwá ánáolne'; ²⁴ Ánidégo be'ádaanoht'eehíi ádaagohdle', ái Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo dávik'ehyú át'éégo la'íi da'anii dilzihgo alzaa. ²⁵ Áik'ehgo léda'olchoohíi yó'odaagodoh'aah, dała'á nohtiiige nohwit'ahdí' daagoliiiníi da'anii ágot'eehíi yee hìl nadaagołni': nnee bits'í dała'á ndi laayú henláahíi k'ehgo néé iltah át'éégo ádaant'ee ndi dała'á hahiit'i'. ²⁶ Dahagee hadaashohkeegee dénochq'égo ágot'eehíi yeh nohoł'é' hela': hadaashohkeehíi bił ya'ái owáh hela': ²⁷ Ch'iidn nant'an doo bá goz'aago ádaagonołsi da le'. ²⁸ Hadín in'íihíi doo dayúweh in'íih da le': áidá' dabii bigan yee nht'éégo na'iziid le', hadín nt'é yidih nliiníi la' yaa yiné' doleehíi bigha. ²⁹ Yati' nchq'íi doo la' nohwizé'dí' behagohigháh da le', áidá' yati' nht'éhi zhá, hadag ádaakole' doleelgo, hadíi daidits'agii bee biyaa gozhqó doleehíi bigha. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań biHoly Spirit doo bił gozhqó dago doo ádaanołsi da le', án bee nohwiká'iskał, ch'ínánohwi'niihíi bijiiizhi'. ³¹ Nohwil daagoshch'iihíi, nohwínágochiihíi, hadaashohkeehíi, hagołdohíi, nchq'go yadaakt'íi, la'íi da'oh'ni'go natsídaahkeesíi dawa bee nohwits'á' gonogháh: ³² Laadaach'ohba' le', laatédaht'ii le', Bik'ehgo'ihí'nań Christ bigha nohwinchq'híi bigha nohwaa nágozez'aqahíi k'ehgo nohwii aldo' laa nádaagodenoh'taah le'.

5

¹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé bił daanzhónihíi daanołiiigo Bik'ehgo'ihí'nań beda'ol'ii; ² Christ bił daanjoqohíi k'ehgo hìl daanołjoqgo hohkaah, án likagolchiníi Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaqahgo baa hi'né'híi k'ehgo zesdiigo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ya'ádet'aq. ³ Áidá' nant'í' na'idaahíi, nchq'go natsits'ikeesíi, dawahá dayúwehgo ídáhách'it'iiníi,

dała'á ndi doo bída'ołtah da, ínashood Bik'ehgo'ihí'nań bá hadaadeszaago doo ágádaat'j̄i bik'eh da; ⁴ Ílkóhgo yati'íi, yati' da'ílinéhíi, dawahák'e ách'in̄ihíi doo ádaadoh̄nii bik'eh da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nań ahíyi'e daabik̄doh̄niigo n̄t'ée. ⁵ Díi bídaagonōs̄i, hadín nant'j̄i nagmaahíi, nch̄'go at'éeéhíi, dawahá dayúwehégo idáhát'íiníi, ái da'íliné daayokaq̄ahíi, áń Christ bilakt'áhgee begoz'aaníi, da'ái Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi doo itah biyéé da doleeł. ⁶ Dahadíń biyati' da'ílinéhíi izanołt'é' hela': ái biḡh̄ dabíi zh̄á daabik'ehíi Bik'ehgo'ihí'nań biniigodilé'íi yiká'zh̄i' áile'. ⁷ Áík'ehgo ágádaat'eehíi doo itah daanołh̄j̄i da le'. ⁸ Łah chagołheel zhińéé daanołh̄j̄i ni': k'adyúgo nohweBik'ehń binkááyú idindláád zhińéé daasolj̄i: áík'ehgo got'ini biyi' hikahíi k'ehgo hohkah; ⁹ (Holy Spirit n̄nee nayik'íziidyúgo, n̄t'éeego ágot'eehíi, dávik'ehyú ágot'eehíi, ła'íi da'aniigo ágot'eehíi biyi' begoz'aągo áile'); ¹⁰ NohweBik'ehń hant'é bił goyilsh̄oq̄ doleełi bídaagonōs̄ij̄i. ¹¹ Doo chagołheel zhińéégo da'ílinégo ánádaat'j̄iłhíi k'ehgo ánádaat'j̄ił da, áidá' ágánágot'j̄iłhíi n̄nee bił ch'í'nah ádaanołs̄igo bigózi le'. ¹² Nagont'j̄yú ánádaat'j̄iłhíi bích'iltahyúgo ndi bik'ee idaayágosi. ¹³ Dawahá ch'í'nah alzaahíi idindláádíi bee bigózi: dawahá hit'iiníi idindláádíi bee hit'j̄i. ¹⁴ Áík'ehgo gánúigo dahgoz'aą, łhoshíi, ch'ínándzíd, dasín̄ts̄aądí' nádndáh, Christ níká'zh̄i' idindláádgo áile'. ¹⁵ Hagot'éeego hohkahíi baa daagonohs̄aą, n̄nee doo daagoyáá dahíi doo k'ehgo da, áidá' daagoyáni hikahíi k'ehgo hohkah, ¹⁶ Díi yołkaahíi biyi' doo nzh̄oq̄ dahíi zh̄á begoz'aąhíi biḡh̄ goldohíi ilj̄igo ádaanołs̄i. ¹⁷ Ídaa daagonohdzaą le', nohweBik'ehń nohwá hát'íiníi bídaagonōs̄ij̄i. ¹⁸ Wine nohwil nádaagodołhis hela', ái dénch̄'go kodilteehi at'ée; áidá' Holy Spirit nohwee hadaalk'ilgo n̄dzilgo bee nasozj̄i le'; ¹⁹ Siníi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosiníi, ła'íi ínashood biyinií bee łch'j̄i da'doh'aal le', nohwil daagozh̄oq̄go nohwij̄i biyi'dí' nohweBik'ehń bích'j̄i da'doh'aal le'; ²⁰ Dávik'ehń Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa bích'j̄i dawahá ba'ihédaanołs̄i le', Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań daadinołs̄igo daakidohts'ag le'. ²² Isdzáné daanołh̄iiníi, daanołh̄wik̄' daadohts'ag le', nohweBik'ehń daadohts'agú k'ehgo. ²³ N̄nee bi'aa yá sizij̄igo bi'aahíi bitsits'ini at'ée, Christ ínashood dawa yá sizij̄igo bitsits'ini at'éeéhíi k'ehgo: ínashood daanliiníi dawa Christ bits'í nlij̄igo ái hasdá'iin̄i at'ée. ²⁴ Áík'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agú k'ehgo isdzáné daanliiníi aldó' dawahá bee bik̄' daidits'ag le'. ²⁵ Da'anii ínashood daanliiníi l̄áą ndihíi Christ biláhyú dała'á at'ée, Christ ái bił nzh̄oq̄go ya'ídet'aąhíi

k'ehgo n̄nee daanoh̄iinií, daanohwi'aa nohwil̄ daanzh̄oq le'; ²⁶ Tú bee taats'idígisií k'ehgo áí ínashood dała'á át'ééhíí Christ biyati' yee taayigisgo ídáhaididle'húí bigh̄a ya'ídet'aa, ²⁷ Doo hayú dinojizhgo da, doo hayú baa dahts'idil̄h̄ilgo da, dant'éhéta dénch̄o'éhíí da'ádih; áídá' dilzihgo, dánkt'éé nt'éégo, bits'á'dindláád sil̄iigo ídaayi'né' doleelhíí bigh̄a ya'ídet'aa. ²⁸ Da'ágát'éégo n̄nee bi'aa bil̄ daanzh̄oq le', dabíí bits'íhí k'ehgo. Hadín bi'aa bil̄ nzhooníí dabíí ídil̄ njóni at'éé. ²⁹ N̄nee doo la' dabíí bits'í bil̄ nch̄o' da; áídá' n̄t'éégo áyíls̄igo bil̄ nzhoqgo yinádéz'j̄i, nohweBik'eh̄n ínashood dawa dabíí bee dała'á n̄liigo bits'í k'ehgo at'éhi ágát'éégo áyíls̄i, ³⁰ Néé dała'á daant̄iige Christ la' bits'í daand̄liihíí bigh̄a, bits̄i' hik'e bits'in k'ehgo. ³¹ Áí bigh̄a n̄nee bitaa hik'e báá bil̄go yits'á' dahdigháhgo bi'aa yíhiigháh doleel̄, áík'ehgo naki dilt'ee n'íí dała'á nádleeh doleel̄. ³² Díí dázh̄o doo bígózini at'éé da: Christ hik'e ínashood l̄áá ndihíí Christ biláhyú dała'á at'éhi ádish̄nii. ³³ Áídá' dała'á daanoht̄iige gádaanohw̄ildish̄nii, Nohwi'aa nohwil̄ daanzh̄oq le', dabíí ídil̄ nj̄oqhíí k'ehgo; la'íí isdzáné bik̄a' daayidn̄s̄i le'.

6

¹ Chagháshé daanoh̄l̄ni, nohwitaa nohwimaa bil̄go daadohts'ag le', nohweBik'eh̄n bil̄ dała'á daanoh̄liihíí bigh̄a: ágádaanoht'eego n̄t'éé. ² Bik'ehgo'ih̄i'nañ yegos'aaníí dawa bitahyú dantsé nt'éhéta nohwá ádish̄liil̄ nohwih̄n̄iidíí díinko dahgoz'aa, Nitaa nimaa bil̄go dink̄s̄i le'; ³ Áík'ehgo niyaa gozh̄oq doleel̄, ni'goszán biká' n̄zaadyú hin̄náá doleel̄. ⁴ N̄nee daanoh̄iinií, nohwichagháshé doo bil̄ daadohtehgo bídaagoyol̄ch̄j̄i da: áídá' nohweBik'eh̄n bik'ehgo nohwichagháshé doo dávik'ehyú ádaat'ee dagee bich'í' yádaakt̄igo bil̄ ch'ídaagonoh'aahgo bihōnaa. ⁵ Nada'ohsiidíí, ni'goszán biká' bánada'ohsiidíí da'án̄íyú ádaanoht'ee, daadoht̄idá' nohwiini' dah̄ahgo, nohwijíí da'at'éhé bee, Christ bá nada'ohsiidhíí k'ehgo; ⁶ Doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zh̄á ágádaanoht'ee da, doo n̄nee bil̄ daagonol̄sh̄oq̄híí zh̄á bigh̄a da; áídá' Christ bánada'ohsiidíí daanoh̄liigo nohwijíídí' Bik'ehgo'ih̄i'nañ dahát'íyú ádaanoht'ee; ⁷ Nt'éhéta ádaal̄'iinií Bik'ehgo'ih̄i'nañ bá ádaal̄'ij̄híí k'ehgo nohwil̄ daagozh̄oq̄go ádaal̄'j̄i, doo n̄nee bá ádaal̄'ij̄híí k'ehgo da: ⁸ Díí bídaagonol̄s̄i, n̄nee n̄t'éégo adzaayúgo, Bik'ehgo'ih̄i'nañ da'áík'ehgo n̄t'éégo bich'í' nah̄in̄il̄, isnáh n̄liinií dagohíí doo isnáh n̄lii dahíí. ⁹ Nohwíí nant'án daanoh̄iinií, nohwá na'iziidíí da'áík'ehgo bich'í' ádaanoht'ee le', doo dayúweh goyéégo bee nadaagoh'aa da: nohwíí aldó' nohwiNant'a' yaaká'yú gól̄j̄i bídaagonol̄s̄i; án

doo n̄nee ił'anigo yaa natsekees da. ¹⁰ Iké'yúhíí, shik'íyú, nohweBik'ehń dák'a'at'éhi binawodíí bee n̄dzilgo nasozij. ¹¹ Besh diyágé Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', ch'iidn nant'án nohwich'í' nach'aagee n̄dzilgo nasozij doleelhíí bighą. ¹² Doo n̄nee daanliiníí bich'í' nadaagonlkaad da, áídá' spirits binadaant'a'íí, binawodíí, díí ni'gosdzán biká' chagołheekíí binadaant'a'íí, ła'íí spirits daanchq'íí yúdahyú gólíni bich'í' nadaagonlkaad. ¹³ Áí bighą besh diyágé Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', nagont'ogíí bijij nasozij doleelhíí bighą, ák'ehgo ąął ádaasołago t'ah nasozij doleel. ¹⁴ Da'anii ágot'eehíí bee nohwizis ádaagohdle'go nasozij, ła'íí dábik'ehyú ágot'eehíí bee besh nohwitil naztaągo ádaagohdle'; ¹⁵ Yati' baa gozhóni bee nkegohen'ąąhíí nohwiikee bee hadaadeszaa le'; ¹⁶ Da'itiséyú nohwi'odłą' bee nohwinadłh dahdaadohtijh, áí bee k'aa' diktł'i ch'iidn nant'án yidik'ohíí daanołtsees doleel. ¹⁷ Áídí' besh ch'ah bee hasdá'ildéhi ádaagohdle', ła'íí besh be'idiltłishé Holy Spirit nohwainé'íí dahdaadohtijh, áí Bik'ehgo'ihí'nań biyati'hi at'éé: ¹⁸ Holy Spirit biláhyú dáda'ohkąąh nt'éé, nohwijíídí' dahot'éhé bee da'ohkąąhgo Bik'ehgo'ihí'nań bída'dohkeed, daadeh'ijigo ínashood dawa doo hagee ngont'igo da bá da'ohkąąh; ¹⁹ Shíí ałdó' shá da'ohkąąh, Bik'ehgo'ihí'nań yati' shizayinił le', doo siste' dago yati' baa gozhóni biyi'dí' doo bígózł da n'íí ch'í'nah ádaashle' doleelgo, ²⁰ Shíí, yati' baa gozhóni bee nagoshni'go shi'dol'aadhíí bighą dahshi'dest'qogo ha'ásitij; doo siste' dago dáyashti' le'at'éehíí k'ehgo yashti' doleel shá da'ohkąąh. ²¹ Hago ánasht'ijłíí ła'íí hago ánsht'eehíí bídaagonołł doleelgo Tíkikas, nohwik'isn nohwil daanzhóni, begondlijigo nohweBik'ehń yána'iziidi, dawa yaa nohwil nagolni' doleel: ²² Áń nohwich'í' hił'áad, hago ádaant'eehíí bídaagonołł doleelhíí bighą, ák'ehgo nohwijíí yil daagoyilshqó doleel. ²³ Ik'íyú daanlíni ilch'í'gont'éehíí bee bich'í' goz'ąą le', ła'íí ił'ijóóníí odłą' bilgo ałdó' bee bich'í' goz'ąą le', áí dawa Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgo bits'ą'dí'hi at'éé. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń da'anii bil daanzhooníí dawa Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee bich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE PHILIPPIANS

¹ Shíí Paul ła'íí Timótheus bílgo Jesus Christ bánaidziidíí, ínashood dawa Philippi golzeegee daagolínihíí bich'í' k'e'íilchii, ínashood yínáadaadéz'iiníí ła'íí tédaat'iyehíí nkt'éégo áyílsiníí áldó' bich'í' k'e'íilchii: ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bílgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. ³ Dahagee nohwínáshńiihgee nohwich'ą Bik'ehgo'ihí'nań hoshkąąhń ba'ihénsj, ⁴ Dábik'ehn daanohwigha nohwá oshkąąhgee shíl gozhóogo nohwá oshkąąh, ⁵ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'ąadı' díí jįįzhj' bee shich'odaahńigo ngohenyááhíí ba'ihénsj; ⁶ Díí nkt'éégo bígonsj, nohwijj' biyi' nkt'éégo nanohwik'í'iziid nkegonyaahíí Jesus Christ nádáhíí bijj' ąą łaile' doleeł: ⁷ Shijj'íd' shíl daanohshoohíí bighą daanohwigha díí k'ehgo nohwaa natseskees dábik'eh; ha'ásítj'ídá' ła'íí yati' baa gozhóni yashti'go bá sízj'ídá' shíí hik'e nohwíí áldó' łahdí' Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí bee nohwiká'zhj' at'éé. ⁸ Jesus Christ bits'á'dí'go í'ijóóníí bee shíl daanoh shoogo daanohwigha nohwaa ch'íná nshkímíí Bik'ehgo'ihí'nań shá yígótsj. ⁹ Díí bighą nohwá oshkąąh, nohwil' ídaagozjgo ła'íí daagonohsąągo nohwil'ijóóníí dážhó ch'ída'izkaadyú nohwá bínághidáh; ¹⁰ Áík'ehgo nkt'éégo ágot'eehíí zhą nohwil' dábik'eh doleeł; ła'íí nohwijj' bíl da'anjigo doo nohwaa dahdaagoz'ąą dago daahinohńaa doleeł, Christ nádáhíí bijj'izhj'; ¹¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ízigo at'ééhíí ch'í'nah hileehgo, ła'íí án ba'ihégozj doleełhíí bighą dábik'ehyú ádaanoht'eego Jesus Christ binawodíí bee nkt'éégo áná'ol'j'íhíí an'odaazljigo ánádaah'tj'j'go nohwá oshkąąh. ¹² Shik'íiyú, shich'í' ágódzaahíí yati' baa gozhóni yunáasyú be'ánágon'ąą doleełhíí bighą shich'í' ágódzaahíí bídaagonósj hasht'j; ¹³ Áík'ehgo Christ bighą ha'ásítj'j'íhíí siláada ízigo nant'án yánada'iziidíí ła'íí nńee dahot'éhé dádaagolj'j' nkt'éégo shídaagósjj; ¹⁴ Ha'ásítj'j'íhíí bighą nohweBik'ehń bíláhyú shik'isyú daanliiníí ląągo bi'odlą' daanłzil daasilj, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' da'itisgo doo nédaaldzid dago, ła'íí doo biini' daaháh dago yee yádaakti'. ¹⁵ Ląągo shídaayést'sąąhíí bighą shik'edaannjigo, dagohíí ílch'í' nadaagonłkaadgo nńee ła' Christ yaa nadaagolńi'; ła'ihíí nkt'éégo shaa natsídaakesgo Christ yaa nadaagolńi': ¹⁶ Ílch'í' nadaagonłkaadgo Christ yaa nadaagolńi'íí daazhógo ádaanńi, ha'ásítj'j' ndi dayúweh shich'í'

nagont'og le' daasho'núigo: ¹⁷ Áídá' la'ihíi bíl daanshoq'ohíi bigha Christ yaa nadaagol'ni', yati' baa gozhóni bá síz'íigo nshí'delt'j'ihíi yídaagol'shíi bigha. ¹⁸ Hago'at'éégo áídá'? Doo hago'at'éé da, da'ádzaayú ndi, daazhógo ádaaniigo ndi, dagohíi da'aniigo ádaaniigo Christ baa na'goni'; áík'ehgo shíi shí gozhóq, la'íi dayúweh shí gozhóq doleel. ¹⁹ Nohwi'okaq'ahíi la'íi Jesus Christ biSpirit shich'oníihíi bee shiyaa gozhóq doleelgo bígonsi, ²⁰ Doo ídaayánsdzí da doleel, áídá' doo shiini' háh dago shits'í binkááyú Christ ba'ihégo'si n'íi k'ehgo dák'ad ndi ba'ihégo'si doleelíi shijíi dawa bee hasht'úigo bikádesh'j'i, t'ah hinsh'naadá' dagohíi dasiitsaq' ndi. ²¹ Shíi hinsh'naayúgo Christ bá hinsh'naa, dasiitsaq'ayúgo'híi íhi'naa doo ngonel'aq' dahíi hisht'j'ih. ²² Dayúweh hinsh'naayúgo Bik'ehgo'íhi'naa bá na'isiidíi binest'a' gol'j'ihíi k'ehgo dayúweh ídaagowa': áídá' hadíi nágodish'aahíi doo bígonsi da. ²³ Díi nakigo goz'aaníi dázhó baa natséskees, dahdishángo Christ bíl hish'leehíi dázhó hásh't'j'i; ái itisgo shí nzhq: ²⁴ Áídá' dayúweh hinsh'naahíi itisgo nohwá nzhq. ²⁵ Áík'ehgo díi bígos'íts'j'id, dayúweh hinsh'naago daanohwigha nohwíl daagonsh'j'i doleelgo, nohwi'odla' n'ndzilgo la'íi bee nohwíl daagozhóqo dayúweh nohwá daagowahíi bee nohwich'odaash'ni doleel; ²⁶ Áík'ehgo nohwaa násdzaahíi bigha Jesus Christ binkááyú shaa nohwíl daagozhóq doleel. ²⁷ Dáhagot'éégo shich'j'i godeyaayúgo, Christ nt'éégo baa na'goni'íi bik'isk'eh ádaanoht'eego ádaano'si: áík'ehgo nohwaa niyáágo nohwish'j'i, dagohíi doo nohwaa niyáá da ndi, dálekt'eego natsídaahkeesgo la'íi. da'la'a daanohwiini'go yati' baa gozhóni ch'odlaaníi bá n'ndzilgo nasoz'j'igo, la'íi n'ndzilgo bá nada'ohsiidgo nohwa'ikonsi doleel; ²⁸ Nohwik'edaanníihíi doo bédaaldzid da: ái bee díinko yídaagol'si, ái da'ílii daadoleelíi ádaat'ee, nohwihíi hasdák'aihíi ádaanoht'ee, ái Bik'ehgo'íhi'naa bits'a'dí'hi. ²⁹ Christ daahohdlaq'ago nohwaa godet'aq', áídá' doo daái zhá da, bá nohwiniidaagonkt'éégo áldó' nohwaa godet'aq'; ³⁰ Shíi la'íi nohwíi dálekt'eego nohwi'odla' bee nadaagonlkaad, ágát'éégo nagonshkaadíi daashoh'j'i ni', la'íi t'ah nagonshkaadíi sha'ikodaano'si.

2

¹ Áík'ehgo Christ bíl da'la'a daandlj'ihíi bee bidag ádaant'eego, la'íi líl daanj'ohíi bee líl goyík'shóqo, la'íi Holy Spirit bíl daandlj'igo, laadaach'oba'go, ² Nohwinatsekees da'la'a ádaano'si, dálekt'eego líl daanohj'óq le', da'la'ago natsídaahkees, nohwiini' da'la'a le', ái bee shí gozhóqo ádaashino'si. ³ Laanahkaihíi dagohíi itisgo ádesoh'nílii doo nohwitahyú begoz'aq' da le'; áídá' daanoht'j'igee ídaa daagoch'iyolba'go

nnee la' nohwitiso nht'éégo baa natsídaahkees le'. ⁴ Dała'á daanohtijee doo daanohwizhą ídaa natsídaahkees da, nnee la'ihíí aldó' baa natsídaahkees le'. ⁵ Christ Jesus binatsekeesíí be'ádaanoht'ee le': ⁶ Án Bik'ehgo'ihinań nlij ndi Bik'ehgo'ihinań yil dała'á nlijgo doo yota' da ni': ⁷ Áidá' áí íts'á'zhí' áyíidlaago kána'iziidhíí át'ééhíí k'ehgo ya'idet'aągo nnee bits'í yee gozlij. ⁸ Áidí' nnee k'ehgo nyáągo ídaagoch'iyolba'go Bik'ehgo'ihinań yikísk'eh at'éégo da'itsaah yune' ch'ínyáá lək'e, tsj'ikna'áhi biká'. ⁹ Áí bighą Bik'ehgo'ihinań dážhó da'itiséyú binesdaa, la'íí hizhihíí dawa bitisgo at'éhi bizhi' bá áyíílaa: ¹⁰ Áík'ehgo yaaká'yú la'íí ni'gosdzán biká'yú, ni'gosdzán bit'ááhyú gólííníí aldó', dawa bich'j' daahilzhiish doleeł, Jesus bizhi' hójíígee; ¹¹ La'íí hadíí yádaakt'íí daantijee Jesus Christ dawa yeBik'ehń nlij daanii doleeł, Bik'ehgo'ihinań nohwitaa ba'ihégoşj doleełhíí bighą. ¹² Áík'ehgo şil daanoşhóni, doo dáşhińáál zhągo da, ndi k'adíí doo şhińáál dadá' ndi, dávik'ehn da'dohts'ag n'íí k'ehgo, Bik'ehgo'ihinań daadinokşgo daadohtlidgo daanoşwíí hasdánohwidí'niikíí ladaahle'go nabik'ída'ohsiid le': ¹³ Bik'ehgo'ihinań bil goyikşhóóníí hádaakt'ijgo la'íí be'ádaanoht'eego ánohwikşhíí bighą nohwiyi' na'iziid. ¹⁴ Doo nt'é bee nadaadoht'ij dago, la'íí doo lahadaadoht'áh dago baa nahkai le': ¹⁵ Áík'ehgo doo nohwaa dahgosit'aa dahíí la'íí doo nchó'go natsídaahkees dahíí, Bik'ehgo'ihinań bichagháshé doo nt'é bighą nohwil daach'iteh dahíí bee ch'í'nah ídaadinokşj, nnee daanchó'go ádaat'eehíí la'íí dabíí zhą daabik'ehgo ádaat'eehíí bitahyú ni'gosdzán biká' nohwits'á' dindláád; ¹⁶ Yati' be'ihinaahíí nnee dawa bich'j' bil dahdaadohni; áík'ehgo doo ch'éh itah nniyáá dahíí bighą, la'íí doo da'ílijzhí' na'siziid dahíí bighą şil gozhóq doleeł, Christ nádahíí bijij. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinań nt'éhéta baa hi'né'híí k'ehgo nohwí'odla' baa hiné'dá' şhíí baa ídensht'aągo shidil aldó' baa hiné'yúgo, baa şil gozhóq doleeł, la'íí daanoşwigha nohwa'ashhahdí' şil gozhóq doleeł. ¹⁸ Da'áihíí bighą nohwíí aldó' nohwil daagozhóq le', sha'ashhahdí' nohwil daagozhóq le'. ¹⁹ Jesus nohweBik'ehń ba'oshkíigo dák'adégo Timótheus nohwich'j' dish'aa, nohwa'ikodaaniisijhíí şil goyikşhóq doleełhíí bighą. ²⁰ Dzaągee án zhą dała' bil natséskees, án zhą nohwá nht'ééhíí hát'íí. ²¹ La'ihíí dabíí nadaabi'dintl'ogíí zhą yaa natsídaakees, Jesus Christ binasdziidíí doo yaa natsídaakees da. ²² Ndihií Timótheus nht'éégo ánát'ijlgo bídaagonokşj, nnee biye'híí k'ehgo yati' baa gozhóni itah bee yáhiilti'go shich'ozni'. ²³ Hagoshą' shich'j' ágot'ee doleełíí bígosíłşjiggo, dagoshch'j' nohwich'j' dish'aa doleeł. ²⁴ La'íí şhíí aldó' dé't'ihégo nohwich'j' disháhgo

nohwe Bik'ehń ba'oshlíí. ²⁵ Epaphrodítus, shik'isn, bił na'isiidi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bá silááda bił nshłini, nohwich'í' nádish'aago dábik'eh shí nsi, án shich'í' daadisoł'a' n'íi, áik'ehgo hadíi bíđih nshłiiníi shaa yihiniłgo shich'ozni'. ²⁶ Áń nohwaa ch'íná silíi, la'íi nńiihgo ba'ikodaanohsihíi bighą biini' ląá. ²⁷ Yóiyahgo nńiih ni', dasdozhą daztsąą, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'ozbaad; doo dabií zhą da, shíi alđó' shaa ch'ozbaad, doo ágát'éé dayúgo doo shíł gozhóq dahíi da'itiségo doo shíł naagojoo da doleeł ni'. ²⁸ Áik'ehgo dážhó háshłiigo nohwich'í' deł'a', nádaaholtsąągee nohwił daagozhóq doleeł, áik'ehgo shíi dá shíł dégots'íid doleeł. ²⁹ Ái bighą nohweBik'ehń biláhyú dážhó nohwił daagozhóqogo nádaadolteeh; nńee ágádaat'eehíi daadinołsi; ³⁰ Áń Christ yána'iziidhíi bighą dasdozhą daztsąą, bi'ihí'na' doo yaa bił goyéé dago, hagot'éégo shich'odaahńii doleeł n'íi ąął shá áyíłaa.

3

¹ Iké'zhí'go shik'íiyú, nohweBik'ehń biláhyú nohwił daagozhóq le'. Da'ái baa nohwich'í' k'ena'ishchihíi doo shá nyee da, nohwíi nohwá nzhoo. ² Góse k'ehgo daanliiníi baa daagonohsąą, nchog'go ánádaat'íiłi baa daagonohsąą, hadíi bikágé naiłgésíi, la'íi nohwikágé nadaaholgeés daanohwiłniłhíi alđó' baa daagonohsąą. ³ Néé da'anii circumcise ádaabi'deszaahíi daandlii, Holy Spirit binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaąąh, Christ Jesus zhą baa da'óndlii, danée nohwi'at'e'íi doo bee ídaa da'ohiidlii da. ⁴ Áidá' shíi bighane golíigo ída'oshdlíi. Nńee la' nt'é yee ída'odliiyúgo, shíi itisgo at'éehíi bighą ída'oshdlíi: ⁵ Gosilíidí' tsebiískąągo circumcise áshi'delzaa ni', Israelite nshłini, Benjamin hat'íi bits'á'dí', Hebrew nshłiigo shimaa hik'e shitaa biłgo Hebrew daanlii ni'; Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi baa yách'ilti'yúgo bikísk'eh ánsht'eego Pharisee nshłi ni'; ⁶ Jews da'okąąhíi dahot'éhé bee oshkąąhíi baa yách'ilti'yúgo, ínashood daanliiníi biniidaagonł'éégo ádaansí ni'; Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi bik'ehgo dábik'ehyú ánsht'eehíi baa yách'ilti'yúgo, doo shaa dahgoz'ąą da ni'. ⁷ Ndiłhíi ái dawa bee sist'iid n'íi Christ bighą shich'í' doo nt'é da nasdlíhíi k'ehgo baa natseskees. ⁸ Christ Jesus sheBik'ehń bígonsihíi dážhó íłiłhíi bighą dawahéhíi shich'í' doo nt'é da nasdlíi: án bighą dawahéhíi k'ihzhí' nyiiné'híi bighą bił ch'ígódéehíi k'ehgo bił oshtag, bidená Christ hisht'ii doleełhíi bighą, ⁹ Ła'íi Christ bił dał'a' nshłiigo shígózí doleełhíi bighą, doo Jews bich'í' begoz'aaníi bikísk'eh ánsht'eehíi bighą dashíi dábik'ehyú ánsht'ee da, áidá' Christ hoshdląąhíi binkááyú zhą dábik'ehyú ánsht'ee,

ái dábik'ehyú ách'ít'ééhíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé, ko'odlǎ'íí bee: ¹⁰ Christ bígonsíih hasht'íí, la'íí binawodíí daztsaǎdí' naadiidzaahíí bee ch'í'nah alne'íí bígonsh'aah áldó', ba'ashhahdí' shiniigonlt'éé doleelgo, la'íí án datsaahdá' át'éé n'íí k'ehgo ánsht'eego hasht'íí; ¹¹ Hagot'éégo bígonedzaayúgo zhá nanezna' n'íí naadiikáhgee shíí áldó' itah deshleeelgo hasht'íí. ¹² Shíí doo hwahá bee shaa gonáh da, doo hwahá dážhó nzhqǎ hishlee da, ndi ágánsht'ee doleelhíí bighǎ dayúweh baa hishaal, Christ yighǎ hashíktííníí laashle' doleelgo. ¹³ Shik'íyú, shíí áí doo hwahá laashle' dago bígonsí: áídá' shiké' nńááyú ágot'eehíí baa yishnahdá' dała'ágo goz'áni zhá baa hishaal, shádihyú ágot'eehíí zhá bich'í' dahnshdqhgo, ¹⁴ Ngont'i'gee na'desdzogíí bich'í' hishwoł, áí Bik'ehgo'ihí'nań Christ Jesus biláhyú yaaká'dí'go bighǎ nohwich'í' aníhíí honshbíih doleelhíí bighǎ. ¹⁵ Áík'ehgo halaa, Holy Spirit bee bayán daasiidliíníí shíí ánsht'ee dishníihíí k'ehgo baa natsídaahiikes le': áídá' dant'éhéta lahgo baa natsídaahkeesyúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwil ch'í'nah áile' ndi at'éé. ¹⁶ Ágát'éé ndi ilk'idá' bídaagosiilzúdíí nłdzilgo daahóntǎ'go bikísk'eh ádaant'ee le'. ¹⁷ Shik'íyú, dała' daanohłúgo shedaal'íí, nohwíí bikísk'eh ihí'naahíí nohwá ádaasiidlaa, áiyikísk'ehyú ádaat'eehíí daanel'íígo bídaagonłsı le'. ¹⁸ (Nnee láni Christ bits'í'lna'áhi yik'edaanníihgo nadaakaihíí baa nohwilmanágosh'nih, k'adíí shináátú nálúídá' nagoshni': ¹⁹ Áí bendaagoyaago da'ílíí daadoleel, bibidíí binant'a' ádaayılsı, bik'ee ídaayágosı doleel n'íí yee ídaada'odlíí, ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhá yaa daabiini'.) ²⁰ Áídá' néé nohwini'íí yaaká'yú goz'aa, áíd' Hasdánohwińiłíí Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí bikádaadét'íí: ²¹ Dawa dabíí yebik'ehgo áyılsgo binawodíí yee yinel'aahíí k'ehgo, nohwits'í baagoch'oba' n'íí dabíí bits'í bits'á'dindíhíí k'ehgo lahgo ánáidle' doleel.

4

¹ Áík'ehgo shik'íyú, dážhó shıl daanohshóni, nohwaa ch'íná nshłí, baa shıl gozhóni daanohłí, nohwíí ch'ah hobíihí k'ehgo hosılbaahíí shá daanohłí, dážhó shıl daanohshóni, nohweBik'ehń biláhyú nłdzilgo nasozı. ² Euódias nánoshkaah, Síntiki áldó' nánoshkaah, nohweBik'ehń biláhyú nohwíini' lekt'ee le', dishníigo. ³ Dani nıl naki disht'éhi, ni áldó' nánoshkaah, díí isdzáné bich'odaanníih, áí yati' baa gozhóni baa na'goni'gee bíł nada'isiid ni'; Clément holzéhi hik'e la'ihíí bíł nada'isiid n'íí áldó' bíłgo, dawa naltsoos be'ihí'náhi biyi' bizhi' dahnagoz'aa. ⁴ Dábik'ehn nohweBik'ehń biláhyú nohwil daagozhóle': ágánánohwıłdish'nii, Nohwıl daagozhóle' le'. ⁵ Dawa bich'í' daanohshooníí nnee nohwá

yídaagołsı le'. NohweBik'ehń ałhánedı' nádaał. ⁶ Doo nt'é bighą nohwiini' ląą da le'; áídá' ihédaanołsigo dawa bighą Bik'ehgo'ihı'nań nádaahohkąąh, nt'é hádaaht'iini' bıł nadaagołni'go bídaahohkeed. ⁷ Aık'ehgo iłch'ı'gont'ééhıı Bik'ehgo'ihı'nań kaa yiné'ıı bígoch'ıłsini' bitisgo at'éhi nohwııı hik'e nohwinatsekeesıı biyi' gołııgo nt'éeego áyıłsı, Christ Jesus biláhyú. ⁸ Iké'yúhıı, shik'ııyú, nt'éhéta da'anııhıı, nt'éhéta dilzini'ı, nt'éhéta dáıık'ehyú át'ééhıı, nt'éhéta doo nchq' zhıneé dahıı, nt'éhéta dázhq' nzhoonıı, nt'éhéta nt'éeego baa ch'ıniıhıı; dázhq' nt'éeýugo, ba'ihégołı bik'ehyúgo, díı baa natsıdaahkees. ⁹ Shits'ą'dı' bídaagosolıııdgo nádoné'ıı dawa, shits'ą'dı' da'desots'ąą n'ıı alđó', la'ıı be'ánsht'eehıı daah'ıı n'ıı, díı k'ehgo ádaanoht'ee le': áık'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań iłch'ı'gont'ééhıı kaa yiné'ıı nohwıł nlıı doleeł. ¹⁰ NohweBik'ehń binkááyú dázhq' shıł gozhq'q, k'adıı anııta zhą shaa nohwıł nádaagoyée; da'anıı shaa nohwıł daagoyée ni', ndi doo hagot'éeego bídaanel'ąą da ni'. ¹¹ Doo nt'é bídıh nshlıı dishniı da; hagot'éeego hinshnaahıı shıł da'ákołgo bígoł'ąą. ¹² Débaagoch'oba'ágo hinshnaahıı bígosıłıııd, dawahá shıch'ı' ch'ıda'izkaadgo hinshnaahıı alđó' bígosıłıııd: da'ádzaayú la'ıı dawa bee, ná'ch'ıłdııhıı la'ıı shıná', dawahá ch'ıda'izkaadıı la'ıı dawahá bídıh nshlııhıı baa shıł ch'ıgót'ąą. ¹³ Christ shinawod shá ágółsini'ı biláhyú dawa ashłehgo bınensh'ąą. ¹⁴ Ágát'ée ndi shıch'ı' nagont'ogee shıch'odaasonı'ıı nt'éeýú ádaahdzaa. ¹⁵ Áídá' Phıłıppıgee daagonohııni, yati' baa gozhónı dantsé begodeyaago Macedónıadı' dahdıyaadá', ınashood ha'ánáłséh nagoznıııı doo la' shıch'ozni' da, nohwıı zhą shıch'odaasonı', iłdenágo ládaadihi'né'ıı zhıneégo. ¹⁶ Thessalonıca golzeegee sidáadá' ndi bídıh nshlııhıı bighą zhaali bee shıch'onádaahniıh ni', doo dałandı zhą da, nakıdn ni'. ¹⁷ Doo nt'é shaa hi'né' háshł'ııhıı bighą dishniı da: ląągo nohwá ınágodáhgo nohwıch'ı' goldohıı zhą nohwá háshł'ıı. ¹⁸ Bídıh nshlıı n'ıı shaa hi'né' dázhq' bitisgo ląągo: da'áıgee dáshık'eh, shıch'ı' ádaasolaa n'ıı Epaphrodıtus shainıııł, áı Bik'ehgo'ihı'nań baa bi'niıhıı kıkągolchini at'éeego dá bıł bik'eh, bıł gozhq'qgo náıdnmé'hi at'ée. ¹⁹ Bik'ehgohınshnań nt'é bídıh daanołhııni'ı Christ Jesus dawa ch'ıda'izkaadgo hágoldzilıı bee nohwá ágoléh. ²⁰ Bik'ehgo'ihı'nań da'ái nohwıTaa ba'ihégołı le', dahazhı' doo ngonel'ąą dayú. Doleełgo at'ée. ²¹ ınashood daantıııgee Christ Jesus biláhyú, Gozhq'q, shá daabıłdohniı. Nohwik'ısyú bıł naháshtaanıı, Gozhq'q, daanołhwııniı. ²² ınashood dawa, Gozhq'q, daanołhwııniı, Caesar yıł daagolııni áı zhą bitisgo. ²³ NohweBik'ehń Jesus Christ bıłgoch'oba'ıı daanołhwıgha bee nohwıch'ı' goz'ąą le'. Doleełgo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE COLOSSIANS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, la'íi nohwik'isn Timótheus bilgo, ² Colósse golzeegee ínashood daanliiníi la'íi Christ biláhyú nohwik'íyú bada'óndliihíi bich'íi k'e'íilchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgo bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ílch'íi'gont'ééhíi bee nohwich'íi goz'aq̄ le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, nohwichq̄ ba'ihéndzigo dávik'ehn nohwá ohiikq̄ah, ⁴ Christ Jesus daahohdlaq̄go la'íi ínashood dawa nohwil daanzhóq̄go ba'ikondzihíi bigq̄, ⁵ Yaaká'yú nohwiba' goz'aaníi ndaahokíhíi bigq̄ ágádaanoht'ee; aí ndaahokíhíi yati' baa gozhóni, yati' da'aníhi bee ílk'idá' daadesots'aq̄ ni'; ⁶ Aí yati'íi nohwitahyú didezdláádhíi k'ehgo ni'gosdzán dágoz'aq̄ nt'éégo didezdláád; nohwíi daadesots'aq̄go Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi da'aníigo bídaagonokshíhíi bijjidi' godezt'igo nt'éégo ádaanohwoliíhíi k'ehgo bíi aldó' nt'éégo ádaabolií: ⁷ Aí yati'íi Épaphras holzéhi, nohwil nzhóni, bil na'idziidi, bits'á'dí' bídaagoł'aq̄, án nohwá Christ yána'iziidi ba'óndliihíi nlii; ⁸ An Holy Spirit biláhyú nohwil'ijóóníi aldó' baa nohwil nagolni' n'. ⁹ Aí bigq̄ aí ba'ikonihidziíníi bijjidi' godezt'igo aldó' dá nohwá ohiikq̄ah nt'éégo godeyaa, Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hát'íiníi bídaagonokshíhíi bigq̄ daagonohsaa, la'íi yaaká'dí'go í'ígóziníi dawa bee nohwil ídaagozigo ánohwiléhgo nohwá ohiikq̄ah; ¹⁰ NohweBik'ehń dá bil bik'ehyú hohkaahgo, la'íi ánádaaht'íi dawa bee bil daagonokshóq̄go, nt'éégo bá nada'ohsiidgo nest'a' ch'il yiká' nant'íhíi k'ehgo nt'éégo da'nokt'íi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwil'ígóziníi nokseelgo aldó' nohwá ohiikq̄ah; ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo binawodíi dawa bee daanołdzilgo, aí bee nohwil daagozhóq̄go nyee ndi bidag ádaanoht'eego bádaagohoh'aalgo; ¹² La'íi Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ba'ihédaanohsigo nohwá háhiit'íigo ohiikq̄ah, án bits'á'dindláádíi biyi' ínashood bíyéé doleelíi néé aldó' nohwíyéé doleelgo ladaanohweslaa: ¹³ An chagołheel binawodíi bits'á'zhí' nohwinildí' biYe' bil nzhónihi bilakt'áhgee daanliiníi yitah nohwinil: ¹⁴ An bidikíi bee nohwinchó'íi bits'á'zhí' nanánohwi'dihesni, nohwinchó'híi bigq̄ nohwaa nágodet'aahgo: ¹⁵ An Bik'ehgo'ihí'nań doo hit'íi dahń ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éé, dawahá álzaahíi dabíntségo gozlíni: ¹⁶ An

dawahá áyíílaa, yaaká'yú ágot'eehíí lá'íí ni'gosdzán biká'yú ágot'eehíí, hit'iiníí lá'íí doo hit'íí dahíí, nant'án dahnazdaahíí, dawa yedaabik'ehíí, spirits binadaant'a'íí, lá'íí inawodíí ndi; dawahá án biláhyú alzaa, lá'íí bá alzaa: ¹⁷ Án dawahá dabíntsé nlií, dawahá án bee daalotá'. ¹⁸ Lá'íí ínashood dawa bits'íhíí k'ehgo nliígo, án bitsits'inhíí k'ehgo yebik'ehi nlií: án dantsé godeyaahíí nlií nanezna'íí bitahdí' dantsé náhi'na'i nlií; dabíí zhá dawa bee da'tiséyú nlií doleełgo. ¹⁹ BiTaa dabíí ye'at'éhi dawa Christ biyi' golíígo bíł dábik'eh; ²⁰ Lá'íí tsj'ílna'áhi biká'gee bíłí idezjoolíí bee nkegohen'áání nohwá goz'ąągo áyíílaago, ni'gosdzán biká' ágot'eehíí dawa lá'íí yaaká'yú ágot'eehíí dawa Christ bee Bik'ehgo'ihí'nań dabíí ách'í' nł'éeego ánáyidle'go aldo' bíł dábik'eh. ²¹ Ádí' nohwíí lah nchọ'go ánádaah'tííhí bighá Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'zhí' ádaanoht'ee ni', lá'íí nohwinatsekeesíí bee bik'edaadinohńiíh ni', ndi k'adíí bik'íí ánádaanohtwidlaa ²² Christ bits'í daztsaaníí bee; áík'ehgo nohwíí hadaanohtwidlaa, doo nt'é bee nohwaa dahgoz'ąągo da, doo hagog'éeego nohwíł iditehgo da, Christ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee daanohtwidłií: ²³ Dayúweh da'ohdłłahíí bee nalwodgo nłdzilgo nasozííyúgo, hasdách'igháhíí yati' baa gozhóni nohwíł nadaagolńi'íí ndaahokííhíí doo bits'á'zhí' ádaahne' dayúgo, Christ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ágát'éeego daanohtwidłií; áí yati' baa gozhóni daadesots'aaníí yáá bit'ááhgee nnee dawa bee bich'í' yá'iti'íí; áí yati' baa gozhóni baa nagoshńi'go shíí, Paul, hashi'doltíí; ²⁴ K'adíí nohwá shiniigonk'éeéhíí baa shíł gozhóq, ínashood dawa, Christ bits'íhíí k'ehgo nłni, yá biniigodilńe'íí t'ah lá' éđihíí shíí shits'í biniigonk'éeéhíí bee laashłe': ²⁵ Ínashood dawa, Christ bits'íhíí k'ehgo nłni, bá na'isiidgo hashi'doltíí, áí na'idziidíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiłhą shaidin'ąą, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dawa baa nagoshńi'go; ²⁶ Áí doo bígózi da n'íí doo ánídá' goldohíí lá'íí daalnoł'tííhíí bits'á'zhí' nanł'í' ni', ndi k'adíí nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí bíł ch'í'nah ádelzaa: ²⁷ Áí bich'í' Bik'ehgo'ihí'nań doo Jews daanlií dahíí bitahyú doo bígózi da n'íí dážhó lán íłni bígózi go áile'go ngon'ąą, áí Christ nohwiyi' golíí, án nohwiyi' golíígo Bik'ehgo'ihí'nań baa gozhóqyú itah daahleełgo ndaahokííhí at'éé: ²⁸ Christ Jesus biláhyú nnee dał'a daantíígee Holy Spirit bee bayán daazliígo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' bíł nkáh doleełhíí bighá Christ baa nagohiilńi', nnee dał'a daantíígee baa daahii'niigo, lá'íí dawa bee daagondząągo bíł ch'ígont'aahgo: ²⁹ Áí bighá dážhó na'isiid, Christ Jesus binasziidíí nalwodgo shinkááyú na'iziidíí bee dahnshđh.

2

¹ Dázhò nohwaa shiini'híi bídaagonòsìgo hasht'íí, Laodicéa golzeeyú daagolíníi áldó', la'íi nnee dawa doo hwahá daashiltséh dahíi ndi baa shiini'; ² Bijíi hadag ádaanzìgo lìl daanjooníi bee daalotà'go bá háshht'íí, la'íi doo bìl nagoki dago bìl'ígózíníi ch'ída'izkaad doleel'go, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa, lahn' doo bee bigózi da n'íi, áí Christ at'éhi, yídaagòsìjìhgo bá háshht'íí; ³ Igoyà' la'íi il'ígózi lán ilíni án bilakt'ázhzhì' begoz'aa. ⁴ Doo hadín yati' k'izé'idilteehíi bee nohwich'ì' nach'aa da doleelhíi bighà ádishnii. ⁵ Doo shits'íhíi bee nohwił nshlìi da ndi shispirit bee nohwił nshlìi, áik'ehgo dawa daagodinoòsìgo goz'aa'íi k'ehgo ádaa'íi'go, la'íi Christ nłdzilgo daahohdłaa'go bígonsiníi baa shìl gozhòó. ⁶ Christ Jesus nohweBik'ehñ nádaagodo'aa'dá' daahosohdłaa'dhíi k'ehgo bikísk'eh hohkaah le': ⁷ Áñ bee nohwikeyhad golíi'go bee daanołseel le', la'íi nohwił ch'ígót'aa'íi k'ehgo nohwi'odłà' nalwod holeehgo dázhò ba'ihédaano'hsì le'. ⁸ Ídaa daagonohdzaa, dá ni'gosdzán biká'gee kogoyà'ihí, la'íi yati' da'ílinéhi k'izé'idilteehíi yee isnáh ádaanihodléh hela', áí dá nnee bi'at'e' n'íi ye'adaat'éhi, dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhà bee ilch'ígót'aah n'íi, doo Christ ye'adaat'éhi da, nnee ágát'éégo ilch'ídaago'aahíi baa daagonohsaa. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi dawa Christ biyi' golíi. ¹⁰ Áñ, spirits binadaant'a'íi hik'e binawodíi dawa yánant'aahn, bìl dała' daano'hlìi'go hadaano'hwí'deszaa: ¹¹ Áñ biyi' daano'hlìi'go áldó' nohwíi' circumcison doo nnee bigan bee alzaa dahíi bee circumcise ádaano'hwí'deszaa, Christ biláhyú circumcise ádaano'hwí'deszaahíi bee nohwíi' nchò'go be'ádaanoht'ee n'íi dawa nohwaidn'íi' at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ, Christ daztsaa'dí' naadiidzaago áyílaahíi, binawod bada'olíhíi bighà baptism bee Christ bìl lenohwido'nil, da'ái bee áldó' bìl naadohkai. ¹³ Nohwíi' nchò'go be'ádaanoht'eego la'íi doo circumcise ádaano'hwí'deszaa dago nanesona' lèk'e, ndi nda'hołsìhíi dawa yee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaa nágodin'aa'go Christ bìl daahino'naago ánáno'hwidlaa; ¹⁴ Christ tsì'ılna'áhi bíheska'dá' Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi doo bikísk'ehyú ádaanoht'ee dahíi bighà naltsoos nohwee nniltsooz n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ tsì'ılna'áhi yíheskałgo k'ihzhì' áyílaa; ¹⁵ Áí bee spirits binadaant'a'íi la'íi binawodíi yitis silíi'go ch'í'nah hit'íi'go áyílaago yaa nágonésnaa. ¹⁶ Áí bighà da'áko'hayú dahadín hadíi daahsaaníi bee nohwída'iltah hela', dagohíi godiyiníi bijíi dagohíi dahnáyit'íi'íi dagohíi Jews daagodn'ísíníi bijíi, daadinòsìgo nohwiłnii hela': ¹⁷ Áí yunáasyú ágodon'íi bichagosh'oh zhà ádaat'ee; áídá' da'aníi'íi Christ be'ágodon'íi. ¹⁸ Da'áko'hayú hadín, ídaago'ch'iyolba'go

noligo, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi daahohkaqah le', daanohwiñiyúgo daadohts'ag hela', án daahobjih le' at'éé n'íi nohwich'i' nawoch'aa hela', nnee ágát'éehíi shil ch'í'nah ágolzaa ñiihíi, dabíi bi'at'e' nchq'híi k'ehgo binatsekeesíi bee doo nt'é bigha doo sihgo at'éé dahi at'éé. ¹⁹ Nnee ágát'éehíi Christ, ínashood dawa yebik'ehgo Bitsits'in nliiníi, doo yota' da; ínashood dawa Christ bits'í nlii, áik'ehgo Christ bits'í nldzilgo áyílsj, ái dásizj nt'éégo ilghadaadit'aaníi hik'e its'id bee lídaadest'oggo Bik'ehgo'ihinañ nołseełgo áyílsj. ²⁰ Dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíi dantsé baa ilch'ígót'aah n'íi bits'á'zhj' Christ bilgo nanesona' lək'eyúgo, nt'é bigha t'ah ni'gosdzán biká' ágot'eehíi nohwebik'ehgo daahinohñaahíi k'ehgo díinko begoz'aaníi bikísk'eh ádaanoht'ee? ²¹ (Bínlchi'ela'; nli'hela'; dahnné'ela'; ²² Ái dawa da'ílíi daaleeh;) ái begoz'aaníi dá nnee yegos'áni, nnee bits'á'dí'go ilch'ígót'aahíi ádaat'ee. ²³ Ái ánádaach'it'ijhíi goch'iyáágo noligo dá hádaach'it'ijigo da'ch'okaqah, ídaagoch'iyolba'go noligo, la'íi kots'í bin'ch'idilñihgo da'ch'okaqah; ái dážhó doo ilíi dadá' dá kots'ihíi zhá bil ilíi.

3

¹ Christ bil naadohkai lək'eyúgo, Christ yaaká'yú Bik'ehgo'ihinañ dihe'nazhinéégo dahsdaahíi bits'á'dí'go ágot'eehíi zhá hádaacht'ijigo bikádaadeh'íi le'. ² Yaaká'dí'go ágot'eehíi zhá baa nohwiini' le', doo ni'gosdzán biká' ágot'eehíi da. ³ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíi bits'á'zhj' nanesona', Bik'ehgo'ihinañ biyi' nohwi'ina'íi nádes'íi, Christ bilgo. ⁴ Christ, nohwi'ina' nliiníi, ch'í'nah nasdlijigo nohwíi aldó' bil nohwits'á'dindláádgo daanohwidoltseel. ⁵ Ái bigha ni'gosdzán biká' nchq'go ágot'eehíi hádaacht'iiníi nohwijíi biyi' daagolíníi daazołhee; nant'í' nahkaihíi, nchq'zhinéégo be'ádaanoht'eehíi, nohwits'í nchq'go hat'íiníi, nchq'go natsídaahkeesíi, la'íi dawahá dayúwehégo ídáhádaacht'iiníi, ái da'íliné daayokaqahíi at'éé, ái dawa daazołhee: ⁶ Ái nchq'go ágot'eehíi bigha nnee dabíi zhá daabik'ehíi Bik'ehgo'ihinañ bihashke'íi bee bich'í' goldohi at'éé: ⁷ Łahn' ái k'ehgo nohwíi aldó' nahkai ni', ái k'ehgo daagonohlij n'dá'. ⁸ Áidá' k'adii díinko dawa yó'odaagodoh'aah; hadaashohkeehíi, nohwágochijhíi, da'oh'ni'íi, nchq'go aayádaakti'íi, yati' dénchq'éhi yee yádaakti'íi, dawa yó'odaagodoh'aah. ⁹ Doo ánídá' nchq'íi be'ádaanoht'ee n'íi, la'íi nchq'go ánádaacht'ijj n'íi bilgo yó'odaasohné'dá' doo ilch'í' léda'olchoo da; ¹⁰ Áníidégo be'ádaanoht'eehíi ánádaagohdlaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ

ánohwilaahíí dayúwehégo bídaagonoŋsih, la'íí bedaanoh'eego ánádaanohwide': ¹¹ Ágádaach'it'eehíí nnee Greek nlíni dagohíí Jew nlíni, circumcise ábi'delzaahíí dagohíí doo circumcise ábi'delzaa dahíí, lahdí' nnee dagohíí Síthian holzéhi, isnáh nlíni dagohíí doo isnáh nlii dahíí doo il'ánigo baa natsíts'ikees da, áidá' Christ zhá dawa yebik'eh, la'íí án biyi' dawa daŋa'á daanlii. ¹² Áík'ehgo nohwíí, Bik'ehgo'ihinañ hadaanohweznilgo báhadaadeszaahíí daanohlíni la'íí bíl daanohshóni, íánádaagol'ihií k'ehgo díinko ádaagohdle': dawa bich'i' ch'izhóóníí, koŋ goch'oba'íí, ídaagoch'iyolba'íí, kojíí yune' isht'egodnt'éehíí, la'íí bágoch'oho'aakíí ádaagohdle'; ¹³ Iŋch'i' bidag ádaanoht'ee, nnee la' nnee yiŋ k'iltahyúgo laa nádaagodenoh't'aah: Christ nohwinch'o'híí bigha nohwaa nágodin'aahíí k'ehgo nohwíí aldó' laa nádaagodenoh't'aah. ¹⁴ Díí dawa bitisgo il'ijóóníí ádaagohdle', áí dawahá daahotá'go dawa laile'. ¹⁵ Áidí' Christ bits'á'dí' ilch'i'gont'éehíí nohwijíí biyi' yebik'eh le', daŋa'á nádaasohdliigo áí bich'i' nohwiká ánniid ni'; la'íí ihédaanohsi le'. ¹⁶ Christ biyati' ch'ída'izkaadgo nohwiyi' golíigo baa kíl nadaagoŋi'go bigoyá'íí dawa bee kíl ch'ídaagonoh't'aah; la'íí nohwijíí biyi'dí' nohweBik'ehñ bich'i' ihédaanohsigo da'doh'aal, siníí Bik'ehgo'ihinañ biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihinañ ba'ihégosiníí, la'íí ínashood biyinií bee da'doh'aal. ¹⁷ Dá yádaakti' shi ndi, dant'éhéta baa nahkai shi ndi, dawahá Jesus nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú ánádaaht'ijl le', dabíí biláhyú Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa bich'i' ihédaanohsigo. ¹⁸ Isdzané daanohlíni, daanohwiká daadohts'ag le', ágádaanoht'eego nohweBik'ehñ bíl dávik'eh. ¹⁹ Nnee daanohlíni, daanohwi'aa nohwil daanzhó le', doo bich'i' nohwil daagoshch'ii da le'. ²⁰ Chagháshé daanohlíni, nohwitaa, nohwimaa bílgo da'ánohwikniiyú daadohts'ag le': áí nohweBik'ehñ bíl goyilshóó. ²¹ Nnee daanohlíni, nohwichagháshé doo bíl daadohtehgo bídaagoyochijí da, ágádaanoht'eeyúgo dánko hayaa ádaat'ee daaleeh. ²² Nada'ohsiidíí, ni'gosdzán biká' bánada'ohsiidíí da'ánohwikniiyú ádaanoht'ee le'; doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhá ádaanoht'ee da, doo nnee bíl daagonoŋshóóhíí zhá bigha da; áidá' nohwijíí da'at'éhé bee, Bik'ehgo'ihinañ daadinohsihíí bigha ádaanoht'ee: ²³ Dant'éhé baa nahkai shihíí dahot'éhé bee baa nahkai le', nohweBik'ehñ bá ashle' daanohsigo, doo nnee zhá bá ashle' daanohsigo da; ²⁴ Nada'ohsiidhíí bigha nohwíyéé doleekíí nohweBik'ehñ nohwaidoné' doleelgo bídaagonoŋsi: Christ nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidhíí bigha. ²⁵ Áidá' hadín doo bik'ehyú át'éé dahíí binch'o'íí zhá bich'i' nanáhi'niil: Bik'ehgo'ihinañ nnee doo

if'anigo yaa natsekees da.

4

¹ Nant'án daanohlíni, nohwánada'iziidí bich'í' dábik'ehyú ánádaah'tíí, la'íi doo if'anigo baa natsídaahkees da le'; nohwíi áldó' yaaká'yú nohwiNant'a' golíigo bídaagonolsí. ² Dá da'ohkaah nt'éé, ihédaanohsígo daadeh'íi; ³ Néé áldó' nohwá da'ohkaah, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ch'ígót'i'go nohwá be'ágodoliíhíi bigha, Christ baa na'goni'i doo bigózi da n'íi, bigha ha'ásitíiníi, baa yáhiilti' doleełgo: ⁴ Ái nnee bich'í' ch'í'nah ashle'go baa yashti' le'at'ééhíi k'ehgo baa yashti' doleełgo shá da'ohkaah. ⁵ Doo da'odlaa dahíi bitahyú ídaa daagonohdzaago nadaahkai, goldohíi ílíggo ádaanołsigo. ⁶ Dábik'ehn nohwíł goch'oba'go yádaakti', íshíih k'ehgo bee nohwiya'ti' daadilk'oshgo nnee daantíigeegé hagot'éégo bich'í' hahdziíhíi bídaagonolsí doleełgo. ⁷ Hago ánsht'eehíi dawa Tíkikas yaa nohwíł nadaagolni' doleeł, án nohweBik'ehñ biláhyú nohwik'isn nohwíł daanzhóni, Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi begondlíihi, bíł dała' na'isiidi nlii: ⁸ Án nohwich'í' deł'áad, hago ádaanoht'ee shíhíi yígolsíihíi bigha, la'íi nohwíi yíł daagoyíłshóq doleełgo; ⁹ Onésimus, shik'isn shíł nzhóni, begondlíihi, áldó' nohwich'í' deł'áad, án nohwitahdí' nlii. Dzaagee ánágot'íihíi dawa yaa nohwíł nadaagolni' doleeł. ¹⁰ Aristárkas, bíł ha'áshítézhi, Gozhóq, daanohwíłnii, Marcus áldó', Bárnabas bilah bizhaazhé nlii, (án ilk'idá' la' nohwíł nadaagosni' n': nohwaa nyaayúgo bich'í' k'íi daanohdzi' le'gá. ¹¹ La'íi Jesus, Justus holzéhi, áldó', Gozhóq, daanohwíłnii. Ái zhá nnee circumcise ádaabi'deszaahíi bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgeegé begoz'ánihíi bá bíł nada'isiid, ái shíł daagoyíłshóq. ¹² Épaphras, nohwitahdí' nlii, Christ yána'iziidi, Gozhóq, daanohwíłnii; án dábik'ehn bíií dawa bee nohwá okaah, nłdzilgo nasozíigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá hát'íiníi be'ádaanoht'eego, íłch'í'daanohwidilne' doleełgo nohwá okaah. ¹³ Díi bá bigonsí baa nagoshni', dážhó nohwaa daabiini'go, la'íi Laodicéayú daagolíníi, Hierápolis'yú daagolíníi áldó' yaa daabiini'. ¹⁴ Luke, izee nlii, nohwíł daanzhóni, Demas bíłgo, Gozhóq, daanohwíłnii. ¹⁵ Christ biláhyú ilk'isyú Laodicéayú daagolíníi, Gozhóq, shá daabíłdohnii, la'íi Nímphas áldó', ínashood bikíh yune'íla'ánádaat'íihíi bíłgo, Gozhóq, shá daabíłdohnii. ¹⁶ Díi naltsoos nohwitahyú hojíidá' Laodicéayú ha'ánázéh yune' áldó' hojíi le'; nohwíi áldó' Laodicéadí' naltsoosíi áldó' daahohshíi. ¹⁷ Arkípas shá gádaaldohnii, Hant'é nohweBik'ehñ nasdziidi naa yiné'íi áñle' le'gá, doo dahgo da. ¹⁸ Shíi Paul, dashíi shigan bee, Gozhóq, nohwich'í' k'e'eshchii. Ha'ásitíiníi

bínádaa_miih. Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'í bee nohwich'í
goz'ąą le'. Doleelgo at'ée.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

¹ Shíí Paul, Silvánus, la'íí Timótheus biłgo, Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehn biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánátséhií bich'i' k'eda'iilchii: Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehn biłgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'i'gont'éehíí bee nohwich'i' goz'ąą le'. ² Dábik'ehn Bik'ehgo'ihinań bich'i' nohwa'ihédaandzigo nohwá da'ohiikaąh. ³ Nohwi'odla'hií bighą nt'éégo ánádaaht'iiłíí, nohwił ijqohíí bighą nyeego nada'ohsiidíí, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehn nádáhií ndaahohíhií bighą dayúweh dahdaanołdohíí Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa daahohiikaąhgee dábik'ehn bínádaahiilnił; ⁴ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihinań bił daanołshóni, Bik'ehgo'ihinań hanánohwehesniłgo bídaagonłzi. ⁵ Yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni'dá' doo yati' zhá bee nohwich'i' yádaahiilti' da ni', ndi yati' binawod golíigo Holy Spirit nohwinkááyú yakti', ádí' da'aníihi bídaagosolıj; nohwitahyú nahiikaidá' nohwíí nohwich'ą hago ánádaahiit'iił lán shi n'íí bídaagonolıj. ⁶ NohweBik'ehn hik'e néé biłgo nohwedaanoł'ee daasolıj; doo alch'idéyú nohwich'i' nagont'og da ndi, Holy Spirit binkááyú nohwił daagozhógo yati' nádaagodo'ąą: ⁷ Áik'ehgo Macedóniagee la'íí Akéyagee Jesus daayodlaanıí dawa nohwíí nohwi'at'e' dainel'ıjgo nohwikísk'eh ádaat'ee daasilıj. ⁸ Macedóniagee la'íí Akéyagee nnee nohwits'á'dí' Bik'ehgo'ihinań biyati' yídaagosıj; doo da'áige zha da, ndi ilts'á'yú aldo' Bik'ehgo'ihinań daahohdlaąhií bígozıj; áí bighą doo hagot'éégo nt'é daan'niı bik'eh da. ⁹ Hagot'éégo nohwaa nkaihií dabiı nohwaa nadaagolni', la'íí nohwíí k'e'eshchín bits'á'zhi' ádaasohdzaago Bik'ehgo'ihinań hińáhi hik'e da'aníihi bá nada'ohsiid; ¹⁰ La'íí án biYe'yaaká'dí' nádáhií biba' ádaanoht'eego nohwaa nadaagolni', án daztsąadı' naadiidzaago áyíılaa, Jesus holzéhi, Bik'ehgo'ihinań hashkeego nohwiniidaagodiléhíí yits'á' nohwińili at'éé.

2

¹ Shik'íyú, doo daazhógo nohwaa nkai dahíí nohwíí bídaagonolıj: ² Philippi golzeegee ilk'idá' ncho'go nohwich'i' na'isdziidgo nohwiniidaagodeszaa bídaagonolıj, ndi áí bikédigo nnee nohwich'i' nada'iziid ndi Bik'ehgo'ihinań binkááyú doo bédaahiildzid dago Bik'ehgo'ihinań biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosilni'. ³ Ilch'igont'aahíí doo

lé'ichoohíí bits'á'dí'go da, la'íí doo nchọ'go natsí'ikeesíí bits'á'dí'go da, doo nnee bich'í' nahich'aago da: ⁴ Áídá' yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nań bıldábik'ehgo nohwá ngon'áá, áík'ehgo nnee doo bıl daagoyilzhó'go da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań nohwijíí nayintaahíí zhá bıl goyilzhó'ohíí bighá yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'. ⁵ Nohwíí nohwá bídaagonoııı, doo daazhógo ádaan'niigo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yádaahiilti' da, doo dawahá ídáhádaahiit'ııgo bıl yaa na'siiltsooz da: áı Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yígóııı: ⁶ Doo nnee daanohwidnıııhíı biká daadéet'ııgo da, doo daanohwidinıııgo da, la'íí áldó' doo daanohwidnıııgo da, Christ binal'a'á daandlııhíı bighá nohwída'dokeed le'at'éhi, áídá' doo ágádaan'niı da, áík'ehgo doo nadaanohwinıı'og da. ⁷ Áídá' nohwitahyú nahiikaidá' nı'ée'go ádaanohwinıı ni', isdzán bichagháshé nı'ée'go áyılııhíı k'ehgo: ⁸ Dázhó nohwił daanohsho'ohíı bighá Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni', ndi doo áı zhá da, danée nohwaa ádaadint'aah, nohwi'ıı daandzııhíı bighá. ⁹ Shik'ııyú, nada'iidziid n'ıı, góyé'ego nohwich'í' nadaagowaa n'ıı bınádaa'niııh: Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni'dá' doo nadaanohwinıı'og da dolee'hiı bighá tı'é'gee hik'e jııgee nada'iidziid ni'. ¹⁰ Akú, Jesus daahohdla'ahıı, nohwitahyú nahiikai n'dá' daagodinl'zıgo ádaant'eego, dá'ıık'ehyú ádaant'eego, la'íı doo hadın nı'é nohwi'ı'zhı' yidi'aah dago ádaant'ee ni' nohwá bídaagonoııı, Bik'ehgo'ihí'nań áldó' nohwá yígóııı: ¹¹ Díı áldó' nohwá bídaagonoııı, nnee bichagháshé yich'ı' yádaaııı'hıı k'ehgo, néé áldó' da'á'á notııgo nohwił daagozhó'go ádaanohwidle' ni', la'ıı nohwił ch'ııdaagosiit'a'á ni', ¹² Bik'ehgo'ihí'nań bik'eh sohtııgo daahino'naa le', daanohwi'n'niid, án bıl'ıı'áh'gee la'ıı bits'á'dindlá'adıı goz'a'á yune' daanohwokéed. ¹³ Díı áldó' bighá Bik'ehgo'ihí'nań dá'ıı'hédaandzı nı'éé, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa nohwił nadaagohiilni' n'ıı nádaago'a'áda', doo nnee biyati'hıı k'ehgo da ndi da'a'niı Bik'ehgo'ihí'nań biyati'hıı bighá nádaagodo'a'á, áı yati' daahohdla'ahıı nohwiyi' nı'ée'go na'iziid. ¹⁴ Nohwıı, shik'ııyú, Judéayú Christ Jesus binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań daayoka'ahgo ha'án'á'séhıı bedaanok'ee daasolıı, áı Jews daanliinıı biniidaagodnııhıı k'ehgo nohwıı áldó' nohwitahyú daagolınıı nohwiniidaagodnıı: ¹⁵ Jews daanliinıı bik'ehgo Jesus nohweBik'eh'ń zesdıı, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'ıı áldó' nadaııtseed, la'ıı néé nohwiniidaagodnıı; áı Bik'ehgo'ihí'nań doo yılgoyılshó' da, la'ıı nnee dawa yich'ı' nada'iziid: ¹⁶ Doo Jews daanlıı dahıı bich'ı' yádaahiilti'go hasdákáh dolee'hiı doo hádaanohwit'ıı dahıı bighá dabıı binchó'ıı l'á'ago ádaayoliıı;

áík'ehgo áníita Bik'ehgo'ihí'nań hashkeego biniidaagodiléhíí bikáz'zhí' ádaile'. ¹⁷ Shik'íyú, dé't'ih nohwits'á' ohiikai, k'adíí doo daahit'íí da ndi nohwííí bee dała'á daandlíí, la'íí k'azhá nádaanohwiłtséh. ¹⁸ Áík'ehgo ch'éh nohwich'í' nádńkáhgo ádaahit'íí, shíí Paul, doo ałch'ídndi nohwich'í' nádishdáh hást'íí, ndi ch'iidn nant'án t'ąazhí' daanohwotą'. ¹⁹ Jesus Christ nohweBik'ehń nádzáágo bińááł nt'éhishą' ndaahóndlíí? Nt'éshą' bighą nohwíł daagozhóó doleeł? Nt'éshą' bighą dant'é hobííhíí nohwaa hit'áah doo? Nohwíí nohwichą go'íí. ²⁰ Nohwíí nohwichą ídaada'óndlíí, la'íí nohwíí nohwichą nohwíł daagozhóó.

3

¹ Dázhó nohwa'ikodaanihiidzjí hádaahit'ííhíí bighą dasahndi Athensgee siikeehíí nohwíł dábik'eh; ² Áík'ehgo Timótheus, nohwik'isn, akú odaasiil'a', án Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi, Christ baa yati' baa gozhóni baa yádaahiilti'go bił nada'idziidi, án nohwi'odlą' nđzilgo ádaanohwile'go la'íí nohwidag yałti'go nohwich'í' odaasiil'a': ³ Goyéégo nohwich'í' nagowaahíí bighą nńee doo la' bi'odlą' yits'ą'zhí' anńe' da doleełhíí bighą nohwich'í' odaasiil'a': dánohwíí bídaagonołsí goyéégo nohwich'í' nagowaago nohwá goz'ąą. ⁴ Da'anii akú nohwíł naháataąądá' nohwíł nadaagohiilńi' n', goyéégo nohwich'í' nagowaa doleełgo; áí begolzaago bídaagonołsí. ⁵ Na'íntaahíí dánko nanohwíneztaąđ nolí dant'éhéta bee, áík'ehgo nohwitahyú nohwinasdziidíí da'íłíízhí' hileeh nolí nsigo dázhó nohwa'ikoniisjíí hasht'íígo nohwi'odlą'íí bígonsjííhíí bighą la' nohwich'í' oł'a'. ⁶ K'adíí Timótheus nohwits'ą'dí' nohwaa nadzáágo nohwi'odlą'íí, nohwíł'ijóóníí bíłgo dázhó nłt'éégo yaa nohwíł nagolńi', nłt'éégo dábik'ehn nohwínadaańhíí ląą, la'íí née k'azhá nádaanohwiłtséhíí k'ehgo nohwíí k'azhá nádaanohwiłtséhgo nohwíł nagolńi': ⁷ Áík'ehgo shik'íyú, née nohwich'í' nadaant'ogee la'íí góyéégo nohwich'í' nagowaagee nohwíí nohwichą nohwíł nádaagojọq, nohwíí nohwi'odlą'híí bighą: ⁸ K'adíí da'anii daahin'ńaa, nohweBik'ehń binkááyú nđzilgo nasozííhíí bighą. ⁹ Bik'ehgohin'ńaahíí binadzahgee dázhó nohwichą nohwíł daagozhóó, áík'ehgo hagot'éégoshą' Bik'ehgo'ihí'nań nohwichą ba'ihédaandzı doleeł? ¹⁰ Tł'é'gee hik'e jíígee dáda'ohiikaąąh nt'éé, nádaanohwiłtséh hádaahit'ííhíí bighą, nohwi'odlą'íí la' t'ah doo be'ádaanoht'ee da shííhíí nłt'éégo nohwá ánáln'e'go hádaahit'íí. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań dabíí, án nohwiTaa nłńi, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwich'í' nkáhíí nohwá íłch'í'gole' ndi at'éé. ¹² Łłł daanohjoońíí la'íí nńee dawa nohwíł daanzhooníí nohweBik'ehń dayúweh

nohwá ígohiigháhgo áyíłsi le', néé nohwich'í' ádaant'eehíí k'ehgo: ¹³ Jesus Christ nohweBik'ehń nńee báhadaadeszaahíí yíl nakáhgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa binadzahgee nohwijíí doo baa dahgoz'ąą dago, ła'íí nchq'íí da'ádíhgo godilzihgo ánohwile' doleelhíí bighą ágádaanoht'ee.

4

¹ Díí áldó', nohwik'ííyú, nádaanoahwohiikaąąh, ła'íí Jesus nohweBik'ehń biláhyú nohwidag yádaahiilti', nohwił ch'ídaasiit'ąąhíí bikísk'ehyú ádaanoht'ee le', ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bił daagonołshqógo dayúwehyú ágádaanoht'ee le'. ² Jesus nohweBik'ehń nohwinkááyú yati' bikísk'eh ádaanoht'eego nohwił ch'ídaasiit'ąąhíí bídaagonołsi. ³ Bik'ehgo'ihí'nań hadaanoahwidile'go hádaanoahwit'íí, doo nant'í' nahkaigo da: ⁴ Dala'á notjigeeg nohwits'íhíí daadinołsigo, ła'íí nchq'íí doo bee ánádaaht'ííł dago ídaa daagonohdzaą; ⁵ Doo Jews daanlił dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań doo yídaagołsi dahíí, ádaat'ííhíí k'ehgo nchq'go hádaat'íiníí doo baa ádaadinoht'aah da: ⁶ Nńee doo nt'é bee ła'ihí yich'í' na'iziid da le': díí k'ehgo doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dawa nohweBik'ehń yiniidaagodile'go ilk'idá' nohwił nadaagosilni'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań doo nchq'go ádaant'ee doleelgo daanoahwokéed da, áídá' daagodinlzí doleelgo daanoahwokéed. ⁸ Hadín díí yati'íí doo íłł dago yaa natsekeesíí, doo nńee yich'í' at'éé da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań, Holy Spirit nohwaa daidez'aaníí, án doo íłł dago yaa natsekees. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań dabíí ilk'idá' hł daanoahjqoogo nohwił ch'ídaagoz'ąą: áík'ehgo nohwik'isyú nohwił daanzhqoogo doo hagot'éégo ágánánohwiłdish'niigo nohwich'í' k'e'eshchii bik'eh da: ¹⁰ Macedóniageeg nohwik'isyúhíí da'anii dawa nohwił daanzhqo; dayúweh ágádaanoht'eego nádaanoahwohiikaąąh; ¹¹ Ła'íí nkegohen'ąągo daagonohłjigo bídaagonoł'aah, nohwinasdziidíí dánohwíí nádaanoahwíntł'og le', dánohwíí nohwigan bee nohwinasdziidíí ádaat'íí le', ádaanoahwił'nii n'íí k'ehgo; ¹² Ágádaanoht'eeyúgo doo nohwitahyú daanlił dahíí daanoahwidnłsi doleel, ła'íí doo nt'é bíđih ádaanoht'ee da doleel. ¹³ Shik'ííyú, da'íłhoshíí hago'ádaat'ee shíhíí bídaagonołsijhgo hasht'íí, doo daachag da doleelhíí bighą, dahazhí' ihí'naa doo ndaayołíí dahíí daachagíí k'ehgo. ¹⁴ Jesus daztsaąd' naadiidzáhi daahohiidłayúgo, da'ái k'ehgo áldó' hadíí Jesus daayodłąago da'íłhoshíí Bik'ehgo'ihí'nań Jesus biłgo yíl nakáhi at'éé. ¹⁵ Díí nohweBik'ehń ádaanoahwiłniigo ágádaanoahwił'nii, nohweBik'ehń nádzáago néé t'ah daahin'naago kú naháataaníí nanezna'íí doo dabíntsé nkáh da. ¹⁶ NohweBik'ehń áđjíd hadodzihgo dabíí yaaká'dí' bił

nkegowáh, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaak'áyú da'tiséyú sitínihií hadziigo, Bik'ehgo'ihinañ béshdilwoshé yee ánniido: áígee Christ daayodlaago nanezna'ihí da'itsé naadikáh: 17 Áídí' nées t'ah daahin'naago kú naháataaní, áí bił dała' yaak'os biyi'zhí' nánohwidi'do'nił, áígee nohweBik'ehñ baa nkáh, áídí' godezt'i'go dahazhí' nohweBik'ehñ bił daandlii doleel. 18 Áí bigha díi yati'íi bee ildag yádaakti' le'.

5

1 Shik'íyú, hagee goldohí, hagee yolkaakí Jesus nádaakí doo bigha nohwich'i' bek'e'eshchii da. 2 Dánohwí ilk'idá' nlt'éego bídaagonojsi, nohweBik'ehñ nádaakí bijji in'ijhií t'é'go nagmaahí k'ehgo nadáh. 3 Nkegohen'áá, daaniidá' isdzán bizhaazhé goleehgo bił nádi'dinihií k'ehgo dágosike goyéego goldohí bee baa godogaak; doo bee bits'á' gónáhgo da. 4 Áídá' nohwí shik'íyú, doo chagołheelyú nahkai da, áik'ehgo áí bijjiihií doo in'ijhií k'ehgo bee nohwaa godogaak da. 5 Nohwí dawa idindláad zhińéego, jji zhińéego ádaanoht'ee: doo t'é' zhińéego da, doo chagołheel zhińéego ádaant'ee da. 6 Áí bigha halaa, doo da'iilwosh da le', la' ádaat'eehií k'ehgo, áídá' daadéet'ijgo ídaa daagondzaa le'. 7 Hadíi da'ilhoshí t'é'go da'ilhosh, hadíi bił nádaagodeyisí t'é'go bił nádaagodeyis. 8 Áídá' nées, jji zhińéego daandliinií, halaa, ídaa daagondzaa le', nohwi'odla' la'íi nohwi'ijóóní bésh nohwitil naztaahí k'ehgo ádaagohiidle' le'; hasdáhiikáhíi ndaahóndliihíi bésh ch'ahí k'ehgo ádaagohiidle' le'. 9 Nohwiniidaagodile'íi Bik'ehgo'ihinañ doo nohwá hát'íi da, áídá' nohweBik'ehñ Jesus Christ biláhyú hasdánkaahgo nohwá ngon'áá, 10 Án nohwá daztsaahí bigha daahin'naa dagohí nane'na' ndi dabíi bił daagondlii doleel. 11 Áí bigha dayúweh nohwil daagozhógo ádaalinołzigo hadag ádaalinołzi le', ilk'idá' ágádaanoht'eehií k'ehgo. 12 Nohwik'íyú, díinko nádaanoht'eehiikaa, nohwitahyú nada'iziidíi nohweBik'ehñ biláhyú nohwá nazijgo nohwil ch'ídaago'aahí daadinołzi le'; 13 Nada'iziidhií bigha daadinołzigo nohwil daanzhógo le'. Nkegohen'áání nohwitahyú begoz'aa le'. 14 Shik'íyú, bił daagoyehí, nada'ohsiid daabil'dohni, bijji doo ndzil dahíi bidag yádaakti', doo ndzilgo nazii dahíi bich'odaahni, la'íi nnee dawa bich'i' nlt'éego ádaanoht'ee, daanoht'ee. 15 Dahadíi doo bik'ehyú ádaanoht'ee dayúgo doo iké'dená ágánadaahdle' da, áídá' ilch'i' nlt'éego ádaanoht'ee, la'íi nnee dawa bich'i' nlt'éego ádaanoht'ee. 16 Dá nohwil daagozhógo nt'éé le'. 17 Dá da'ohkaah nt'éé le'. 18 Dawahá bigha ihédaanołzi: díi k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ nohwá

hát'íí, Jesus Christ biláhyú. ¹⁹ Holy Spirit doo t'ąązhì' daahonohtą' da. ²⁰ Bik'ehgo'ihì'nań binkááyú yakti'íí, yaa yádaakti'íí doo da'ílínégo baa natsídaahkees da. ²¹ Dawa ntsé bídaanohtáh; nkt'éégo ágot'eehíí ndzilgo daahonohtą'. ²² Áídá' doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dawa bits'á'zhì' ádaanoht'ee le'. ²³ Bik'ehgo'ihì'nań, bits'á'dí' ilch'ì'gont'ééhíí, dabíí hadaanohwidóle'; nohwispirit-híí, nohwiyi'siziiníí, nohwits'í bilgo dahot'éhé doo hagog'éégo nohwaa dahnagoz'ąą dago nohweBik'ehń Jesus Christ nádaalzhi' Bik'ehgo'ihì'nań ádaanohwisì doleelgo nohwá oshkąąh. ²⁴ Nohwíká ánniidń da'áníyú át'éhi nlií, án dawa łayile'. ²⁵ Shik'íyú, nohwá da'ohkąąh. ²⁶ Nohwik'íyú dawa daagodinolsigo daahohts'os le'. ²⁷ NohweBik'ehń shinkááyú gádaanohwimii, Díí naltsoosíí nohwik'íyú, ínashood daanlíni, dawa bich'ì' daahohshíí. ²⁸ NohweBik'ehń Jesus Christ bilgoch'oba'íí bee nohwich'ì' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, ła'íí Timótheus biłgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánálséhíí bich'í' k'eda'iilchii: 2 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. 3 Shik'ííyú, dávik'ehn Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nohwa'ihédaandzi doleełgo at'éé, áí dávik'eh, nohwi'odłá' nchaa holeeł, ła'íí dała'á notijgee dayúweh ła' daanohjoołhí bighą; 4 Áík'ehgo ínashood Bik'ehgo'ihí'nań daayokąąhgo ha'ánálséhíí nagoz'ąą yune' nohwaa da'óndliigo nohwaa nadaagohiilni', iltah at'éégo bee nohwich'í' nada'idziidgee ła'íí nohwich'í' nadaagont'ogee bidag ádaanoht'eehí ła'íí nohwi'odłá' nłdzilgo bee nasozijhíí bighą: 5 Díí bee Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú nohwaa yałt'igo bígózi, bíí bilakt'áhgee goz'ąą yune' ohkáhíí bik'ehgo sohtijgo nohwił ołtag, áí bá nasozijhíí bighą nohwiniidaagont'éé: 6 Díínko Bik'ehgo'ihí'nań bił dávik'eh, hadíí nohwich'í' nada'iziidíí, da'ágát'éégo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go bich'í' naná'hi'nííhí at'éé; 7 Áídá' nohwíí nohwich'í' nadaagont'ogíí ła'íí néé biłgo dała' hadá'hiidzoł doleeł, Jesus nohweBik'ehń binal'a'á yaaká'yú daagolini, dák'a'ádaat'éhi biłgo yaaká'dí' yil ch'í'nah ádelzaahíí bijji, 8 Hadíí Bik'ehgo'ihí'nań doo yidaagolsi da lán shihíí, hadíí Jesus Christ nohweBik'ehń nłt'éégo baa na'goni'íí doo yikisk'eh ádaat'ee da lán shihíí, Bik'ehgo'ihí'nań kọ' dahdinahíí biyi' yiniidaagodoliik: 9 Doo nnágot'i' dago biniidaagodilne'go bił ch'ígódeeh, nohwe Bik'ehń ła'íí binawod bits'á'dindláádíí bits'á' bida'dentąągo biniidaagodilne'; 10 Nádáhíí bijji hadíí báhadaadeszaahíí binkááyú Christ ízigo ye'at'ééhíí ch'í'nah alne', ła'íí daabosdłąądíí dawa bił díyadaagot'ee doleeł, (baa nohwił nadaagosilni' n'íí daayosdłąądhíí bighą). 11 Díínko bighą dávik'ehn nohwá da'ohiikąąh, Bik'ehgodaahii'naahíí nohwíká ánniidíí bik'eh sohtijgo nohwił ołtag doleeł, ła'íí nłt'éégo ágot'ee zhinéégo hádaah'tiiníí ła'íí nohwi'odłá' bee nada'ohsiidíí dabíí binawodíí bee nohwá łaidoliik: 12 Áík'ehgo nohwiłáhyú Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' ba'ihégosł doleeł, ła'íí nohwíí alđó' Jesus biláhyú nohwa'ihégosł doleeł, Bik'ehgodaahii'naahíí ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí bik'ehgo.

2

¹ Nohwik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí ła'íí bich'í' ıla'ádaahi'ne' doleehí baa yádaahiilti'go nánohwohiikaqah,
² Spirit at'éé daach'iniihíí bee, yati' bee, dagohíí naltsoos nohwits'á'dí' daach'iniihíí bee, Christ nádáhíí bijjii ik'idá' bee nohwaa gonyáá ba'ikodaanohsiyúgo, doo nohwil nagoki da le', doo ła'ágo natsídaahkees da le'. ³ Doo hagot'éégo nnee ła' nohwich'í' nach'aa da le': áí bijjii doo hwaa baa gowáh da, ntsé nnee ła'ni nanánihidéh doleelgo zhá, ła'íí nnee dážhó nchq'i ye'at'éhi ch'í'nah hileeh, án da'ílií hileeh doleelgo gozlíni; ⁴ Áń Bik'ehgo'ihinań daabidi'niihíí ła'íí dawahá daach'okaqahíí dawa yich'í' na'iziidgo yitisgo ídéstjii doleel, Bik'ehgo'ihinań daach'okaqah goz'aa yune' Bik'ehgo'ihinań idildi'niigo dahsdaa doleel. ⁵ Ya' doo bínadaahniih da, t'ah nohwil nashkaidá' díí baa nohwil nagoshni' ni'? ⁶ Dážhó nchq'i ye'at'éhi t'ah nt'é t'aqzhí' botá'íí bídaagonłsi, ch'í'nah alne'íí t'ah doo hwahá biká' ngonáh da. ⁷ Nchq'go ágot'eehíí doo bígózi da n'íí ik'idá' na'iziid: t'aqzhí' botá'íí k'ihzhí' alzaazhí' t'aqzhí' botá' doleel. ⁸ Áníita dážhó nchq'i ye'at'éhi ch'í'nah hileeh, án nohweBik'ehń biyol bee bidizołheel, nádaalgee bits'á'dindláadíí bee bidizołheel: ⁹ Áí nchq'i ye'at'éhi, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, higháhgo ábile', án binawod goljigo godiyihgo be'ígóziníí ła'íí ízigo áná'ol'ijihíí k'ehgo áná'ol'ijii ágodil'ijii doleel, ¹⁰ Áí nchq'i ye'at'éhihíí na'ich'aahíí yil higháh, áí bee nnee nadaach'aa doleelgo; áí nneehíí da'anii ágot'eehíí bil daanzhooqyúgo hasdakáh le'at'éhi, doo hádaat'ijii dahíí bighá da'ílií hileeh. ¹¹ Doo hádaat'ijii dahíí bighá Bik'ehgo'ihinań natsekees k'izé'idilteehíí biká'zhí' ádaile', áík'ehgo lé'ichoohíí daayodlaq doleel. ¹² Áík'ehgo nnee da'anii ágot'eehíí doo daayodlaq dago nchq'go ágot'eehíí bil daanzhooníí dawa ch'iidn bikq' diltli' yuyaa bándagodot'aał. ¹³ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihinań bil daanoahshóni, Holy Spirit hadaanoahwiheznilgo ła'íí da'anii ágot'eehíí daahodlaqgo dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihinań hasdánohwiñilgo nohwá ngon'áá, áí bighá dábik'ehn nohwich'í' Bik'ehgo'ihinań ba'ihédaandzi doleelgo at'éé: ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bits'á'dindláadíí bil daanoahwiyéé doleelgo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yádaahiilti'íí bee nohwiká ánniid. ¹⁵ Áík'ehgo shik'íyú, nłdzilgo nasozjii, nohwiyati' bee dagohíí nohwinaltsoos bee nohwil ch'et'ááníí daahohohtá'. ¹⁶ Jesus Christ nohweBik'ehń dabíí, Bik'ehgo'ihinań nohwitaa bilgo, bil daanjoołhíí, ła'íí bilgoch'oba'íí biláhyú dábik'ehn hadag ádaanoahwiłsiníí ła'íí nzhooqgo ágot'eehíí nihóndliigo ádaanoahwiłsiníí, ¹⁷ Áń nohwijii yune' nkegohen'áqgo

ádaanohwiłsj, ła'íi nłt'éégo ánádaaht'ijł hik'e nłt'éégo yádaakti' doleełgo nadaanołwodgo ádaanohwile'.

3

¹ Iké'yúhíi, shik'íyú, nohwá da'ohkqaah, nohweBik'ehń biyati'íi dagoshch'í' dahot'éhé nnee bitah dididlaadgo ya'ihédaanzı doleełgo, akú nohwitahyú ágot'eehíi k'ehgo bá da'ohkqaah; ² Ła'íi nnee dabíi zhá bik'ehgo ádaat'eehíi, ła'íi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bits'á' nohwide'nił doleełgo bá da'ohkqaah ałdó': nnee doo dawa bi'odłá' daagoljí da. ³ NohweBik'ehń da'ániyú át'éhi nlii, án nłdzilgo nasozijgo ánohwıłsj, ła'íi nchọ'íi bits'á'zhi' ánohwıłsj. ⁴ Hadíi bee nohwá ndaagosiit'qaahíi bikísk'eh ádaanoht'ee, ła'íi dayúweh begoldohgo ágádaanoht'ee doleełgo nohweBik'ehń biláhyú nohwaa da'óndlii. ⁵ NohweBik'ehń nohwíi dawa bee Bik'ehgo'ihinań nohwıł daanzhọọ ánohwıłsj le', ła'íi bidag ádaanoht'eego Christ biba' ádaanoht'eego ánohwıłsj le'. ⁶ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú nłdzilgo nohwich'í' hahiidziigo gádaanohwıł'nii, Nohwik'isn, ínashood nłni, doo na'iziid dahíi, nohwıł ch'ídaagosiit'aaní doo yikísk'eh at'éé dahíi bits'á'zhi'go ádaanoht'ee. ⁷ Dánohwíi bídaagonłsj, nohwedaanołt'eego nzhọọ: nohwitahyú nahiikaidá' néé nada'idziid ni'; ⁸ Dá doo bich'í' nadaahi'níłé doo hadín bił da'iidąą da ni'; áidá' t'ł'é'gee hik'e jii'gee nyeego nada'idziid ni', doo ła' nadaanohwıłt'og da doleełhíi bighą: ⁹ Doo nohwá goz'ąą dahíi doo ái bighą ágádaahiit'jı da, ndi nohwedaanołt'ee doleełhíi bighą nohwińááłádaahiit'jı ni'. ¹⁰ Nohwitahyú nahiikaidá' gádaanohwıł'nii ni', Hadín doo na'iziid dahíi doo iyąą da le'. ¹¹ Nohwíi ła' doo nłt'éégo ádaanoht'ee dago nohwa'ikodaandzi, doo nada'ohsiid dago, doo nohwidildoo dahíi nadaanohwıłt'og łaą. ¹² Nnee ágádaat'eehíi Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú nłdzilgo bich'í' hahiidziigo gádaan'niigo bidag yádaahiilti', Nłt'éégo nada'ohsiidgo dánohwíi nohwihidán daahsąą. ¹³ Nohwíi shik'íyú, nłt'éégo ádaanoht'eehíi bik'e hohkáh hela'. ¹⁴ Díi naltsoosíi biyi' nohwiyati'íi nnee ła' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, ái nneehíi dabídaagonohsįgo bits'á'zhi' ádaanoht'ee, ái bighą ídaayándzi doleeł. ¹⁵ Ágát'éé ndi doo bik'edaadinohniigo baa natsídaahkees da, ndi nohwik'isnhíi k'ehgo bich'í' yádaakti'go bił ch'ídaagonoh'aah. ¹⁶ NohweBik'ehń, bits'á'di' ilch'í'gont'ééhíi, dabíi dávik'ehn dawa bee ilch'í' gont'ééhíi nohwiká' áyıłsj le'. Daanohwigha nohweBik'ehn nohwıł daanlii le'. ¹⁷ Shíi Paul, Gozhóó, daanohwıłdishniigo dashíi shigan bee k'eeshchii, díi k'ehgo shinaltsoos dawa biká' daasdzoł: ái k'ehgo k'eeshchii. ¹⁸ Jesus Christ nohweBik'ehń

bilgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'í' goz'ąą le'.
Doleelgo at'ée.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwińilíí, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń shendaagoz'ąąhíí bighą binal'a'á nshłj; Jesus Christ biláhyú ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí ndaahóndlii; 2 Timothy, odlą' bee da'anii shiye' nłni, bich'j' k'e'eshchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' aatét'íi ła'íí ilch'j'gont'ééhíí bee nich'j' goz'ąą le'. 3 Macedóniayú déyáádá' ániłdéniiid n'íi k'ehgo nanánoshkąąhgo gánániłdish'nii, Éphesus golzeeyú síndaadá' ła' nńeehíí łałhgo at'éégo ilch'ígó'aahíí doo bee ilch'ídaagonoh'aah da le', nłdzilgo daabilnńii, 4 Yati' daazhógo alzaahíí ła'íí hadín hadaakłnest'aaníí doo ąąłzhj' baa na'gozńi' dahíí doo ídaayelts'ąą da le', daabilnńii alđó', áí łaągo łałhadaagoch'ídit'áhgo áile', áí Bik'ehgo'ihí'nań kángon'áání doo łayłé' at'éé da, áí ko'odłą' zhą bee łaile'. 5 Áídá' kojíí biyi' nzhqogo, nłt'éégo ánách'it'jil' bígoch'ıłsigo, ła'íí da'anii ch'odłąąhíí bighą koł ijqo doleełgo koł ch'ídaagont'aah: 6 Áí ła' nńee k'ihzhj' ádaasdzaago łałhadaadit'áhíí doo nt'é be'alńéhi yaa yádaakti'íi daasilj; 7 Bik'ehgo'ihí'nań yegos'áni yaa ilch'ídaago'aahíí daanljigo hádaat'j; ndihíí nt'é daaniihíí ła'íí nt'é nłdzilgo yaa yádaakti'íi doo yídaagolsj da. 8 Áídá' begoz'aaníí nłt'éhi áile' bídaagonłzi, dávik'ehyú ilch'ígót'aahyúgo, ła'íí bikísk'eh ánádaach'it'jilyúgo; 9 Díí alđó' bídaagonłzi, begoz'aaníí nńee dávik'ehyú ádaat'eehíí doo bá álzaa da, ndi hadíí doo begoz'aaníí yikísk'ehyú ádaat'ee dahíí bá álzaa, doo da'dits'ag dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań doo daidnłsđ dahíí, nchq'go ádaat'iiníí, doo bíłdaagodiyjł dahíí, ni' biká' nandeehíí zhą bíłdaanzhqqhíí, bitaa hik'e bąą nadaiłtseedíí, ła'íí nńee nadaiłtseedíí bá álzaa, 10 ła'íí nant'j' nakaihíí, nńee dabíí ilch'j' biini' daamba'íi yee ídaadilchqqhíí, nńee ch'a'odaayihiyeehíí, léda'ılchchohíí, yáná'iti' yuńe' nadaach'aahíí, ła'íí dahadíńta da'anii ilch'ígót'aahíí yits'ą'zhj' ádaat'eehíí, áí dawa begoz'aaníí bá álzaa; 11 Áí da'anii ilch'ígót'aahíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' baa gozhóni, biyati' nłt'éhi ba'ihégosini at'éé, áí baa nagoshńi'íi shaa godet'ąą. 12 Christ Jesus nohweBik'ehń bich'j' ihénsj, án díí bighą bínensh'ąągo áshíłlaa, sha'okłhíí ła'íí bána'isiidgo áshíłlaahíí shıł ołtago ba'ihénsj; 13 Shíí dabıńtségo Jesus nchq'go baa yashti' ni', biniigodeshłaa ni', ła'íí hoshch'iid ni': áídá' Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'ozbaad, doo bígonsđ dayú, ła'íí doo oshđłąą dayú ásh'j' lęk'ehíí bighą. 14 NohweBik'ehń

biłgoch'oba'íí shich'í' an'odaazlii, odlą' ła'íí ił'ijóóníí Christ Jesus biláhyú nohwíyééhíí aldó' shich'í' an'odaazlii. ¹⁵ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daayodlaągo dábik'eh, Christ Jesus nnee nchọ'go ánadaat'ííhíí hasdáyihiniíłhíí bighą ni'godzáń biká'zhí' nyáá; shíí ái itah dážhó itisgo nchọ'ihíí nshłji ni'. ¹⁶ Shíí dantsé shiláhyú Jesus Christ dážhó shágoho'aakíí ch'í'nah áile'húí bighą Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'ozbaad, áík'ehgo bikédí'go hadíí da'odlaąhgo ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yee daahinaa doleehíí aldó' yágoho'aal doleehíí shágoho'aal n'íí bee bigózi doleehíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań shaa chozbaad. ¹⁷ Áík'ehgo ízisgo Nant'án, dahazhí' golínihi, doo datsaah dahi, doo hit'íi dahi, Bik'ehgo'ihí'nań dabízhą goyánihi, doo ngonel'ąą dayú dahazhí' daabich'idnłsi ła'íí dážhó ba'ihédaach'inzi le'. Doleelgo at'éé. ¹⁸ Timothy shiye', dabínségo Holy Spirit binkááyú naa yałti' n'íí k'ehgo naa godensh'aahgo gánikdishnii, Áí naa nagolni' n'íí k'ehgo nłt'éégo nagonkkaad le'; ¹⁹ Ni'odla' nłdzilgo hónłta', ła'íí nłt'éégo ánánt'íiłhíí ádígonłzi le'; ła' bi'odla' doo daayotą' dago daabi'odla' doo nt'é da silji, tsina'eehíí nihiltóđhíí k'ehgo: ²⁰ Áí Hyméneus ła'íí Alexánder daaholzéhi itah; ái Bik'ehgo'ihí'nań doo nchọ'go yaa yádaałti' dago yídaago'aah doleehíí bighą ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, bich'í' bidéhid, yiniidaagodilne' doleelgo.

2

¹ Áík'ehgo dantségee, nnee dawa yá da'dohkéedgo, yá náda'ohkąąhgo, Bik'ehgo'ihí'nań yił daanłjigo yá da'ohkąąhgo, ła'íí ba'ihédaanołsigo yá da'ohkąąh le', daanołwiłdishnii; ² Ízisgo nadaant'aahíí hik'e nnee yedaabik'ehíí dawa bá da'ohkąąh le'; nkegohen'ąągo k'ídaalón'niigo daahii'naa doleehíí bighą, Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaant'eego ła'íí dawa daadinłzigo. ³ Ágát'éégo da'ohiikąąhíí Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwińiłhíí bił nłt'éé ła'íí bił dábik'eh; ⁴ Áń nnee dawa hasdáyihiniíł hik'e da'anii ágot'eehíí yídaagołsi hat'íi. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań dała'á nłji, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bigizhgee siziinií dała'á, án Jesus Christ, nnee siljigo nyáhi; ⁶ Áń nnee dawa ádaidet'ąągo yá nada'iznil, nnee binchọ'íi yits'áyiniłgo, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'ąą n'íí biká' ngonyáągo ch'í'nah silji. ⁷ Áí baa yánáshti'go hik'e bá shides'a'go, ła'íí doo Jews daanłji dahi odlą' hik'e da'anii ágot'eehíí bił ch'ígonsh'aahgo háshi'doltji; (Christ biláhyú da'anii ádishnii, doo lé'ishchoogo da.) ⁸ Áí bighą dahayú nnee da'okąąhgo hasht'íi, bił daagodiyiłhgo bigan ts'idag yee dahdaadolnih, doo hadaashkeego da, ła'íí doo biini' nakigo da. ⁹ Isdzáné

daanlíni áldó' da'ákoḡo ík'eda'asdlaa le', doo ídaada'odlígo da, la'íi biini' daagoljígo ídaa daagodzaḡo; doo dábitsizil zhá binasdziidgo da, doo óodo hik'e dilkoḡhé la'íi diyagé lán ílínií yee ík'ena'asdlaago da; ¹⁰ Áídá' nḡ'éego ánádaat'ííhí yee ík'eda'asdlaa le', (ágádaat'ííhí isdzáné Bik'ehgo'ihinañ bikísk'ehyú ádaant'ee daaníihíi dábik'eh.) ¹¹ Isdzán nlíni dant'éheego ígo'aah le', idits'ago. ¹² Isdzán doo la' nḡee yił ch'ígó'aahgo baa godensh'aah da, nḡee doo yá nant'aa da doleel áldó', ndi dant'éhee at'éé le'. ¹³ Adam dantsé ábi'delzaa, Evehíi ikédí'go ábi'delzaa. ¹⁴ Bich'í' na'dishch'a'íi doo Adamhíi da, áídá' isdzánhíi bich'í' na'dishch'a'go Bik'ehgo'ihinañ, Dah, biñiihíi dáyitisyú ádzaa. ¹⁵ Ágát'éé ndi isdzáné daanlíni ilchiigo biniigodilne' ndi dá yił ch'íhikáh, dayúweh da'odlaḡo, dawa bił daanzhoḡo, bił daagodiyiḡo, la'íi biini' daagoljígo daahinaayúgo.

3

¹ Díi da'anii ágolzéhi, Nḡee la' ínashood yinádéz'iinií binasdziidíi háat'íyúgo aí na'idziid nḡ'éhi hat'íi. ² Ínashood yinádéz'iinií, bishop holzéhi, doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíi nlii le', bi'aa dała'áhi, ádaagodzaḡ, biini' golíni, bi'at'e' nḡ'éhi, bista' nakáhíi bił nzhóni, la'íi nḡ'éego ilch'ígó'aahíi nlii le'; ³ Doo idlaḡ dahíi, doo dagoshch'í' bágochíi dahíi, bestso doo yidáhzhí' nlii dahíi; áídá' kóni' k'ehgo at'éehíi, nzhḡoḡo at'éehíi, doo dawahá idáhát'íi dahíi nlii le'; ⁴ Án bigowaḡee bichagháshé nḡ'éego yá nant'aa le', bichagháshéhií daabidits'ago, la'íi daabidnḡsigo; ⁵ (Nḡee bichagháshé doo nḡ'éego yá nant'aa dayúgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihinañ daayokaḡhgo ha'ánátséhií nḡ'éego áyíłsı doleel?) ⁶ Doo ánií ínashood silíihíi da, ágát'éhi nliiyúgo, itisdo da'idolteelgo ída'odlíi lək'eyúgo, dánko ch'iidn nant'án bángot'aḡhíi k'ehgo bángodot'aał. ⁷ Dayúwehyú áldó' doo ínashood daanlii dahíi nḡ'éego yaa nadaagolni'íi nlii le', doo ágát'éhi nlii da lək'eyúgo, dánko baa dahgot'aah doleel, ch'iidn nant'án biljizh yuḡe' odołish. ⁸ Tédaat'iyéhi nḡ'éego ádaayısiníi, deacons daaholzéhi, áldó' biini' daagoljí le', doo nakiyú yadaati' dahíi, bestso doo yidáhzhí' nlii dahíi daanlii le'; ⁹ Nḡ'éego ánádaat'íił yídaagolsigo ilch'ígót'aahíi da'ohiidlaaníi doo bígozi da n'íi daayota' le'. ¹⁰ Ái áldó' dantsé nabída'dintaah le'; áídí' doo baa dah daagost'áni da lək'eyúgo, deacons daanlii doleel. ¹¹ Da'ágát'éégo daabi'aahíi biini' daagoljí le', doo ch'inii daanii dahíi daalíi le', ídaa daagodzaḡo dawa bee daagondlii le'. ¹² Deacons daanlíni bi'aa dała'á le', bichagháshé la'íi bigowaḡee dawa nḡ'éego yá nant'aa le'. ¹³ Deacons daanliigo nḡ'éego nada'iziidyúgo, nḡee

nlt'éégo baa natsídaakeesihíí la'íí Christ Jesus bits'á'dí' odlá'íí doo biini' daaháh dago yá sizíjhíí daayosbaa. ¹⁴ Dét'ihégo nich'í' hisháát doleelíí bikádesh'íígo díí nich'í' k'e'eshchii: ¹⁵ Ndi doo hwahá da lèk'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé bitahyú hago'at'éégo nlt'éégo ách'ít'ééhíí bígonksíjhíí bigha nich'í' k'e'eshchii; áí Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi daayokaahgo ha'ánáséhé at'éé, áí da'anii ágot'eehíí bee bíyah tsj n'áhi k'ehgo la'íí bee nldzilgo begoz'áni at'éé. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bee da'ohiidlaahi dázho doo bígózi da n'íí da'anii daan'ni, doo hadín yigha na'idílkidgo da: Bik'ehgo'ihí'nañ nnee k'ehgo nyáá, Holy Spirit biláhyú dábik'ehyú át'ééhíí ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí daabo'ij, doo Jews daanlij dahíí bich'í' yádaach'ikti', ni'godzán biká'zhí' bi'dodlaa, ízisgo idindláadíí biyi' yúdag obi'doltij lèk'e.

4

¹ Holy Spirit dábígózi go gáníí, Iké'yú goldohyú la' odlá' yits'á'zhí' ádaane' doleel, spirits k'izéda'dilteehíí la'íí ch'iidn bits'á'dí' ilch'ígót'aahíí hódáayést'saa; ² Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíí ínashood ídaadil'ijgo léda'ilchoo; binatsekeesíí bésh sidogíí bee bída'dinlidhíí k'ehgo ádaat'ee, áík'ehgo nlt'éégo ádaat'eehíí dagohíí doo nlt'éégo ádaat'ee dahíí doo yídaagolsj da silij; ³ Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíí nnonéhela' daayihni, la' hidán doo daahsaa da, daayihni aldó', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ áí hidánhíí áyílaago nnee da'anii ágot'eehíí yídaagolsigo daayodlaaníí ya'ihédaanzigo daayiyaayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bíl dábik'eh. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ áyílaahíí dawa daanlt'éé, áík'ehgo doo k'ihzhí' ádaile'go da, áídá' ya'ihédaanzigo daayiyaago dábik'eh: ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí hik'e okaahíí bee nzhoogo alzaahíí bigha. ⁶ Jesus bee nohwik'íyú daanlíni díí ilch'ígót'aahíí bee bich'í' yánánkthiyúgo, Jesus Christ nlt'éégo yána'iziidíí nlij doleel, yati' daahohiidlaahíí la'íí nlt'éégo ilch'ígót'aahíí bikísk'eh hinááhtíí bee nldzilgo ánílsj doo. ⁷ Yati' Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'eh dahíí, la'íí sáan yati' daazhógo ádaagole'íí doo óyínkts'aa da: Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ánt'éé doleelíí bigha idínántaahgo bígon'áah. ⁸ Kots'í nldzil doleelíí bigha idínách'intaahíí ayáhago ílij, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ách'ít'éé doleelgo idínách'intaahgo bígoch'il'aahíí, áí dázho dawa bee ílij, díí ihí'naahíí biyi' nlt'éégo nohwá ngon'áá, la'íí iké'gee ihí'naahíí biyi' aldó'. ⁹ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daabodlaago dábik'eh. ¹⁰ Áí bigha nada'iidziid, la'íí ncho'go nohwaa yádaakti'híí bigha nohwiniidaagonlt'éé, da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi bada'óndliigo, án nnee dawa hasdáyihiníí nlij, dahadíí da'aniiigo daabodlaaníí zhá itisgo.

¹¹ Díí ádishñiihíí nłdzilgo ádaaħnii, ła'íí bee ilch'ígon'áah. ¹² Ání nanñaaħíí bighą doo sínťe' da le'; niyati'íí, ni'at'e'íí, nił'ijóóníí, ninatsekeesíí, ni'odla'íí, nijíí biyi' nzhooníí bee nłťéégo ánt'ée le', da'odlaaníí nedaal'jį doleełgo. ¹³ Akú nıyáázhi' Bik'ehgo'ihinań biyati' nnee bich'į' dayúweh daahónzhii, baa yánłti', ła'íí bee ilch'ígon'áah. ¹⁴ Dabıntségo ínashood yánadaaziinií niká' daadesñiidá' niyi' goljį doleełgo naa hi'né'íí dayúweh bee na'izıid le'. ¹⁵ Ánıldishñiihíí dá baa natsínkees nt'ée; áí dá sínzjį nt'ée go ánant'jįł le'; áık'ehgo dayúwehégo ná goldohíí nnee dawa daano'jį doleeł. ¹⁶ Ídaagondzáá, ilch'ígon'áahíí baa gonyáá: áí k'ehgo dayúwehégo ánant'jįlyúgo hasdánñáh, hadín nidits'agıí ałdó' hasdádogaal.

5

¹ Báyan nłíni doo bił ntéh da, áídá' nitaa nłíni k'ehgo baa natsínkeesgo bidag yánłti'; nnee áníí nakaiyeehíí nik'isyú k'ehgo bidag yánłti'; ² Sáan daanłíni nimaa k'ehgo ádaahón'ñiih, dilkoqohgo ádinłzigo isdzáné áníí nakaiyeehíí nilahkúí k'ehgo ádaahón'ñiih. ³ Sáan itsaa daanłíni, doo hagot'ée go bich'ogo'ñii dahíí daadınłsigo bich'onñii le'. ⁴ Sáan itsaa nłíni bichągháshé, dagohíí biwóyéta, bich'ínéta daagoljįyúgo, áí bigowaęee Bik'ehgo'ihinań k'ehgo ihinaahíí yıdaago'aah le', áık'ehgo bishchiinií bidená nanáda'ahi'nił le'; áí Bik'ehgo'ihinań bił nłťéé ła'íí bił dáıik'eh. ⁵ Itsaa nłínihií, dasahndi nagháhi, Bik'ehgo'ihinań ya'okıigo dayúweh na'okeedgo na'okąąh, ł'é'gee ła'íí jįjįee. ⁶ Áídá' gonedljįhíí zhá hádéz'jįhíí, hińaa ndi daztsáni k'ehgo at'ée. ⁷ Díí nłdzilgo bee bił ch'ígon'áah le', áık'ehgo doo baa dahdaagot'aah da doleeł. ⁸ Dahadín bik'íí, dabıí bichągháshé zhá itisgo, doo nłťéégo áyłsį da lęk'eyúgo, doo oshdłąą da ñiihíí k'ehgo at'ée, doo odłąą dahíí bitisgo nchų'go adzaa. ⁹ Isdzáné ła' doo hwahá gostádin bił łegodzaa dahíí, itsaa daanłíni, doo itah bizhi' bá ágóle' da, ła'íí biką' dałá'á n'ıyúgo zhá itah bizhi' bá ágóle', ¹⁰ Nłťéégo binasdziidíí bee baa na'goni' le', chągháshé daayinesąayúgo, baa hasta' nách'ikah hat'jįyúgo, ínashood bikee yá tádáıgisýúgo, bich'į' goyéégo nadaagowahíí yich'odaanıyúgo, ła'íí na'idziid daanzhooníí dawa nayik'ı'iziid lęk'eyúgo itah bizhi' bá ágóle'. ¹¹ Áídá' itsaa áníí nakaiyeehíí doo itah bizhi' bá ágóle' da: áí dánko nniinéh hádaat'jįgo Christ yits'ą'zhį' ádaane'; ¹² Áık'ehgo dantsédá' Bik'ehgo'ihinań bá na'isiid doleeł daanii n'ıí k'ihzhį' ndaizné'híí bighą biniidaagodılñéhíí bee bándaağodot'aal. ¹³ Gotahkaigo daazhógo anákeehíí yıdaago'aah ałdó'; doo áí zhá da, ch'inii daanii ła'íí dawahá yaa yádaakti', doo bidildoo dahíí ndi, doo yaa yádaakti'

da le'at'éé n'íí ndi yaa yádaakti'. ¹⁴ Áík'ehgo díí hásh't'íí, itsaa ánii nakaiyehíí nnádaakse' le', bichagháshé ádaagole', bigową nł't'éégo ádaayılsı, áík'ehgo nohwits'á'zhı' ádaat'eehıı doo nohwaa ch'ınii ádaile' da doleeł. ¹⁵ İlk'idá' la' Satan yich'ı'go ádaasdzaa. ¹⁶ Nnee la' dagohıı isdzán ínashood nlıni bik'ıı itah itsaa nııyúgo yich'onıı le', ínashood daanliinıı doo nadaabinł't'og da doleełhıı bighą; áík'ehgo itsaa daanlıni doo hagot'éégo bich'ogo'nıı dahıı yich'odaanıı doleeł. ¹⁷ Ínashood yánadaaziinıı nł't'éégo yik'isk'eh nadaaziinıı nakidn da'ágánelt'eego daidınłsıgo bich'ı' na'ihıniıł, hadın yánadaaltihıı la'ıı ilch'ıgó'aahıı nayik'ıda'iziidıı da'ái zhá itisgo. ¹⁸ Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiinıı gánıı, Magashıı t'oh naghái hayı'ıl'eesdá' bizé' doo bik'en'áah da. La'ıı aldo' gánıı, Hadın na'iziidıı bich'ı' na'ıniıłgo goz'ąą. ¹⁹ Ínashood yásizini baa dahgosıt'aahıı doo óyénłts'ąą da le', naki dagohıı taagi hilt'eego daayo'ıı lək'eyúgo zhá. ²⁰ Nchọ'go ánádaat'ııhıı dawa bináát bıł ntéh, la'ihıı biini' daahąh doleełhıı bighą. ²¹ Bik'ehgo'ihı'nań la'ıı Jesus Christ nohweBik'ehń, la'ıı Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'yú daagolınıı bitahasdlaahıı binadzahgee nawode bee gánıłdishıı, Díı baa nich'ı' yashti' n'ıı bėnánłniıhgo baa nanııaa, nnee doo dała'á itisgo nił nzhọọ da, doo il'anigo baa natsınkeesgo da. ²² Bik'ehgo'ihı'nań biyati'ıı yee yánáltih doleełgo nnee da'adza'ıı doo dagoshch'ı' biká' ndenłııh da; nnee nchọ'go adzaahıı doo bıł dała' ánt'éé da; dılkoqohgo ádinłzı. ²³ Kodı' godezt'ı'go doo tú zhá nidłąą da, áıdá' ayáhágo dahts'aa bitoo nidłąą, nibid bich'ı' nzhọọhıı bighą, la'ıı da'ákozhá dinnııhıı bighą. ²⁴ Nnee la' ch'ı'nah nda'ıksııh, áík'ehgo dagoshch'ı' baa yá'iti' doleeł; áıdá' la'ihıı binchọ'ıı doo dagoshch'ı' daahiıłtséh da. ²⁵ Da'ágát'éégo nnee la' nł't'éégo ánát'ııhıı bik'izhı' hit'ıı; doo hit'ıı da ndi, doo hagot'éégo nádil'ıı da.

6

¹ Isnáh daanliinıı binant'a' daanliinıı daidınłsı le'; doo ágádaat'ıı dayúgo Bik'ehgo'ihı'nań bizhi' la'ıı bee ilch'ıgot'aahıı doo dilzı dago ádaile'. ² La' binant'a' ínashood daanlııyúgo, odlą' yee bik'ısyú daanlııhıı bighą doo yıtısyú ádestıı da le', áıdá' na'ıdziidıı bee bich'odaanııhıı ínashood Bik'ehgo'ihı'nań bıł daanzhoonıı daanlııhıı bighą dayúweh nł't'éégo yá nada'iziid le'. Díı dawa ilch'ıgon'áah, la'ıı bee bidag yádaanłti'. ³ La' nnee lahgo ilch'ıgó'aah lək'eyúgo, la'ıı Jesus Christ nohweBik'ehń biyati' da'aıııhıı la'ıı Bik'ehgo'ihı'nań k'ehgo be'ách'ıt'éégo ilch'ıgót'aahıı doo bıł dábik'eh da lək'eyúgo; ⁴ Án doo nt'é yıgółsı da ndi idılkaąh, la'ıı na'ıdıłkid la'ıı agodıt'áhıı zhá bıł nł't'éé, áı la' bıyééhıı idáhách'ıt'iinıı áile', la'ıı ilch'ı' nagonłkaadıı,

dénchɔ'ého aayá'iti'íí, ła'íí nchɔ'go łaadaagoch'odlíhíí ąldó' áile', ⁵ Nnee ágádaat'eehíí biini' daachɔɔdgo da'anii ágot'eehíí bits'ą'zhɔ'go ádaasdzaahíí dayúweh łahadaadit'áh, daazhógo Bik'ehgo'ihinań k'ehgo ách'ít'éeéhíí bee ich'it'ii daanzi: ágádaat'eehíí doo bił nahkai da. ⁶ Ndihií Bik'ehgo'ihinań k'ehgo ách'ít'éeéhíí ła'íí koł dábik'ehyú ch'ihinaahíí da'anii bee łaągo ich'it'ii. ⁷ Doo nt'é ni'gosdzán biká' bił daagosiidlii da, áidí' da'aniiigo daan'niigo doo nt'é ch'ídaan'né' da doleeł. ⁸ Nohwihidán ła'íí nohwi'íí daagoliihíí bighą nohwił daagozhó le'. ⁹ Áidá' hádaaldzil hádaat'iinií nabídaadintaahíí ła'íí bánakí'íí'ááhíí yee nihidéh, ła'íí doo daagoyąą dago ła'íí iní'da'dilni'go nchɔ'go hádaat'iinií yee nihidéh, áí daabilchɔɔh, ła'íí da'itsaahíí begoz'ąą yune' odaabilkaad. ¹⁰ Bestso bidázhɔ' ch'iliihíí nchɔ'go ágot'eehíí dawa bikeghad at'éé: áí ła' idáhádaat'iiigo odlą' yits'ą'zhɔ' ádaane', ła'íí łaągo doo bił daagozhóó dahíí yee iní'da'dilni'. ¹¹ Ndihií ni, Bik'ehgo'ihinań bána'iziidií nliini, ágádaat'eehíí dawa bits'ánlyeed; dábik'ehyú ánt'éé le', Bik'ehgo'ihinań be'ánt'éé le', ni'odlą' golii le', ni'ijóó le', níni' k'eh áńsɔ, ła'íí nijii yune' isht'egodnt'éé le'. ¹² Nohwi'odlą' bá nagonłkád le', dahazhɔ' ihinaahíí ndzilgo hóną', áí bich'ɔ' ni'dokéed ni', áidí' ch'iláni bińáál ni'odlą' bee hándzii ni'. ¹³ Díí nawode bee ágániłdishnii, Bik'ehgo'ihinań dawahá daahi'naago áyılısinii binadzahgee, ła'íí Christ Jesus, Pontius Pilate holzéhi bińáál bi'odlą' nt'éégo yee hadzii n'íí ąldó' binadzahgee; ¹⁴ Díí begoz'aaníí bikísk'eh ánt'éé, doo hayú naa daats'idilhił dago, doo naa dahgosit'aah dago, Jesus Christ nohweBik'ehn nądzáázhɔ': ¹⁵ Áí bijii biká' ngonyáágee Bik'ehgo'ihinań ch'í'nah áile' ndi at'éé, án zhą Nant'an baa gozhóónii, ízigo nant'ánhíí bitisgo Nant'an, yedaabik'ehíí bitisgo yeBik'ehn; ¹⁶ Ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí da'án zhą bits'ą'dí'hi at'éé, án idindłáádii yiyi' golii, doo hadín ákone' nowáhi at'éé da; án doo hak'e nnee bo'ii da, doo daabołséh at'éé da: án dahazhɔ' dilzɔ le', ła'íí dahazhɔ' dawa yebik'eh le'. Doleełgo at'éé. ¹⁷ Nnee ni'gosdzán biká' hádaaldzilii gadaabilnii, Doo itisgo ídaadisohil da le', ła'íí yee hádaaldzilii dá doo ba'olniihɔ' doo ba'okii da le', áidá' Bik'ehgo'ihinań hináhi bada'okii le', án biłgoch'oba'go dawahá nohwił dábik'ehyú doleeł ch'ída'izkaadgo nohwaa yihiniił. ¹⁸ Nłt'éeéhíí baa nahkai le', daabilnii, łaągo nłt'éégo ánadaaht'iił, ła'íí nohwíyééhíí ła'dí' nadaahniih, ła'íí ich'odaahnii le'; ¹⁹ Kih bit'ááh ledn'aahíí nłdzilyúgo kihíí nłdzilgo goz'ąą, da'áik'ehgo nłt'éégo ánadaaht'iiłyúgo yunáásyú goldohyú nłdzilgo nasozii doleeł, áik'ehgo ihinaa doo ngonel'ąą dahíí bee daahinońnaa doo, daabilnii. ²⁰ Timothy, bee na'osdli'íí baa gonyáą, yati' Bik'ehgo'ihinań doo bik'eh dahíí, ła'íí yati' da'ilniigo

nadaagoch'ijaahíí bits'á'zhì' ánt'ée, ła'íí ígoł'ąągo bil'ígóziníí
ga'ánolini, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bits'á'zhì' ilch'ígót'aahíí,
aldó' bits'á'zhì' ánt'ée. ²¹ Ła' áí il'ígóziníí daayodłąągo da'anii
odłá'íí yits'á'zhì' ádaaņe'go nda'ahıksiih. Bik'ehgo'ihí'nań
bilgoch'oba'íí bee nich'ı' goz'ąą le'. Dolełgo at'ée.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

¹ Bik'ehgo'ihinaan bik'ehgo shii Paul, Christ Jesus binal'a'a nshlni, Christ Jesus biyi' ihinaahii nohwá ngon'aanii bik'ehgo, ² Timothy, shiye' dazhó shil nzhóni, bich'i' k'eshchii: Bik'ehgo'ihinaan nohwiTaa, Christ Jesus nohweBik'ehñ bilgo bilgoch'oba'ii, la'ii bits'a'di' aatét'ii la'ii ilch'i'gont'éehii bee nich'i' goz'aq le'. ³ Nt'éégo anasht'ijlgo bigonsigo, daashitaa n'ii adaadzaa n'ii k'ehgo Bik'ehgo'ihinaan bá na'isiid; an ba'ihénsigo shi'okaqahii bee ninádishnihgo, t'é'gee hik'e jii'gee dá'oshkaqah nt'éé; ⁴ Nináa tú n'ii bináshnihgee k'azhá naniistséh, dazhó naa shil gozhóq doleehii bigha; ⁵ Dantsé niwóyé, Lois, ádí' nimaa, Eunice, da'anii bi'odla'ii binádishnih, hik'e ni aldó' odla' da'agát'éhi niyi' begoz'aqgo bigonsi go'ii. ⁶ Ái bigha díi binánlnih hasht'ii, níká' ndinshniidá' niyi' golii doleelgo Bik'ehgo'ihinaan naa yiné' n'ii kq' nádnktaadgo diltki'hii k'ehgo dáhinaa nt'éégo ántsi. ⁷ Bik'ehgo'ihinaan nohwiini' háhgo natsekees doo nohwaidin'aq da; ádá' natsekees nalwodii, kol'ijóonii, la'ii idaagondzáanii nohwaidin'aq. ⁸ Áik'ehgo nohweBik'ehñ baa nagolnigo doo bik'e idaayándzi da, shii an bigha ha'ásitíinii aldó' shaa nagolnigo doo bik'e idaayándzi da: ádá' ni aldó', Bik'ehgo'ihinaan binawodii bee, yati' baa gozhónihii bigha nyee'i niniigonk'éé le'; ⁹ An hasdánohwiheznil, la'ii godiyihgo bá na'idziidgo hanohwiheznil, nt'éégo anadaahiit'ijhi doo bigha da, ádá' dabii bighanigolijhi la'ii bilgoch'oba'hii bigha, ái Christ Jesus bee nohwaidin'aq lək'e, ni'godszaan doo hwahá begodigháh dadá'; ¹⁰ Ái k'adíi ch'i'nah silii, Jesus Christ Hasdánohwiheznilii hit'ii silijhi bee; an da'itsaahii nohwá yó'oyiné', la'ii ihinaahii la'ii doo da'itsaah dahii yati' baa gozhóni bee got'ijzhí' nyiné': ¹¹ Ái yati' baa gozhónihii baa yánashtihgo, la'ii doo Jews daanlii dahii bich'i' yides'a'ii la'ii bil ch'igó'aahii nshijigo háshi'doltii. ¹² Ái bigha goyéé'go shich'i' nagowaa, ndi doo idaayánsdzi da, hadín hosisdlaqadi bigonsihii bigha, la'ii nt'éé bee ba'oshkiihii Jesus nadahii bijijzhí' shá yinádéz'ijgo yinel'aqgo bigonsi. ¹³ Yati' baa gozhóni shits'a'di' idesinits'aq'ii ágádishnii n'ii k'ehgo hontá', Christ Jesus bil da'á'á nliigo odla' hik'e il'ijóonii bee hináálgo. ¹⁴ Nt'éégo ágot'eehii naa hi'né' n'ii, Holy Spirit nohwiyi' golíinii bee nt'éégo binádiin'ii. ¹⁵ Asia golzeedi' daagolíinii dawa shits'a'zhí' adaaszaa bigonksi, Phygéllus la'ii Hermógenes

aldó' itah. ¹⁶ NohweBik'ehń Onesíphorus bichagháshé bilgo yaa ch'oba' le'; án da'ílháné shil gozhógo anáshí'í, besh hishbizhíí bee daashidest'óo ndi doo yik'e idaayándzì da: ¹⁷ Áídá' Romeyú nagmaadá' dázho shikáhantaago shaa nyáá. ¹⁸ Áík'ehgo nohweBik'ehń nadáhíí bijíí baa ch'oba' doleel; án Éphesus golzeeyú doo áłch'ídé shá áyíílaa n'íí nłt'éego bígonksí.

2

¹ Áík'ehgo shiye' nłniihíí, niyi'siziiníí nanlwod le', Christ Jesus bilgoch'oba'íí nainé'íí bee. ² Nnee ląągo bináál ilch'ígoni'ááníí, ni aldó' nnee bada'ónłiihíí bil ch'ígon'áahgo, bíí aldó' nnee la'ihíí yil ch'ídaago'aah le'. ³ Jesus Christ bisiláada nłt'éehíí nłjigo lahdi' nyé'i niniigonk't'éé le'. ⁴ Hadín nagonłkaadíí, siláada ábíílaahíí yil goyilshóo doleelgo hat'íhíí bighą doo siláada zhinéego ágot'ee dahíí doo nanábinkł'ogi at'éé da. ⁵ Hadín nadaagolzéégee itah nłjigo, begoz'aaníí bikísk'ehyú át'éeyúgo zhą gonłneego ch'ah hobjiihíí baa dot'aał. ⁶ K'e'dileehíí nyeego na'iziidíí, dantsé inot'jiihíí bíyéé doleelgo goz'aą. ⁷ Adishniihíí baa natsínkees; áík'ehgo nohweBik'ehń dawa nıl ígózigo ánilé'. ⁸ Jesus Christ bínánłniih, án David bits'ą'dí'go nłni daztsąd' naadiidzaa, yati' baa gozhóni baa nagoshni'híí k'ehgo: ⁹ Áí yati' baa gozhóni bighą shiniigonk't'éégo besh hishbizhi bee da'shidehest'óo ndi, nch'ogo at'ínihi k'ehgo; ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí doo lest'óo da. ¹⁰ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań yitahaslaahíí aldó' Christ Jesus binkááyú hasdáyidoniiłgo bits'ą'idindláádíí bíyéé doleelhíí bighą dawa bee shich'j' ágot'ee ndi bich'j' dahnshdoh. ¹¹ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi: Jesus bil nane'na' lək'eyúgo bil nádaahii'naa doo aldó': ¹² Nohwiniigonk't'éé lək'eyúgo bil nadaant'á doleel: áídá' doo bídaagonłzì da daabiłn'niiyúgo, bíí aldó' doo nohwígonsj da nohwiihii doleel. ¹³ Néé doo da'ohiidłą da lək'e ndi, bihíí t'ah da'ágát'éégo da'ánííyú át'éé: ánííhíí doo lahgo at'éégo nádleeh da. ¹⁴ Ánłdishniihíí nnee bil nanádaagoln'í, áíd' nohweBik'ehń binadzahgee nłdzilgo gádaabiłnii, Yati' da'íliné doo bighą lahada'doht'áh da le', áí doo nłt'ée holeeh at'éé da, ndihíí ódaayést'saaníí daabiłchqohíí zhą hileeh. ¹⁵ Nłt'éégo baa nannáh, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nłt'éégo ánt'ée doleelhíí bighą, na'iziidíí doo idaayándzì bik'eh dahíí nłj le', yati' da'aniihíí dábił'ehyú bee ilch'ígon'áah le'. ¹⁶ Yati' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'eh dahíí la'íí da'ílinégo nagoch'ijaahíí doo óyénłts'aą da: áí dayúweh doo daach'idnłsì dago ádaakolił. ¹⁷ Áí biyati'íí lóod kots'í yiyąąhíí k'ehgo at'éé: Hymenéus la'íí Philétus daaholzéhi, áí ágádaat'ee itah; ¹⁸ Áí

da'anii ágot'eehíi yil ndaahiksiih, naneznadí' naach'idiikáhíi ilk'idá' bech'ígonyáá daaniigo; áik'ehgo lani bi'odla' yil nadaagodesgeed. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinaan baa ilch'ígót'aahíi nldzilgo begoz'aa, kih bitl'ááh iz'aaníi nldzilgo si'aaahíi k'ehgo, díi k'ehgo nkó biká' dahgoz'aa, NohweBik'ehñ hadíi bíyéehíi yígótsi, la'íi, Hadín Christ bizhi' yozhíihíi doo bik'ehyú ágot'ee dahíi yits'á'zhí' at'éé le'. ²⁰ Nnee haldzilíi bigowa yune' doo ts'aa óodo la'íi bésh ligai bee ádaaszaahíi zhá sinil da, tsí la'íi leezh bee ádaaszaahíi aldó' sinil; la' nlt'éégo bighanigolíigo ádaaszaa, la'ihíi da'adzaahíi bigha ádaaszaa. ²¹ Dahadín ái nchog'o ágot'eehíi yits'á'zhí' at'éégo dilkoqohgo ádilziyúgo, ts'aa nlt'éégo bighanigolinihíi k'ehgo ábi'dolnii, Bik'ehgo'ihinaan bá hadelzaago, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinaan bil nlt'éégo yil na'iziid doleeł, nlt'éégo na'idziidíi dawa bigha ilch'i'hilzaa. ²² Nchog'o ágot'eehíi áníi nakaiyehíi hádaat'ini bits'á'zhí'go ánnéh: áidá' dávik'ehyú ágot'eehíi, odla', ko'ijóoníi, la'íi ilch'i'gont'éehíi be'ánt'éé, bijíi biyi' daagozhóoníi nohweBik'ehñ yich'i' ádaaniihíi bil hikáh. ²³ Doo goyáá dago, doo nt'é yígótsi dago na'idíikidíi doo bil laha'dnt'áh da, ágádaat'eehíi ilch'i' hadaashkeego ádaabiléhgo bígonłsı. ²⁴ NohweBik'ehñ yána'iziidíi doo hashkeego goz'aa da; áidá' nnee dawa yich'i' nzhooníi, la'íi nlt'éégo ilch'ígó'aahíi, la'íi bini' k'eh nlii le'. ²⁵ Bits'á'zhí' ádaat'eehíi yich'i' nzhoggo yil ch'ígó'aah le'; Bik'ehgo'ihinaan, nchog'o ágot'ee n'íi yits'á'zhí' ádaabile' ndi at'éé shı, áik'ehgo da'anii ágot'eehíi yidaagołsı ndi at'éé; ²⁶ Áik'ehgo yidaagodołsıı, ch'iidn nant'an ániyyú ánádaat'ııhíi bigha isnáh ádaabisdlaadá' daabishjizh n'íi yiyi'dí' hadokah doleeł shı aldó'.

3

¹ Díi aldó' bígonłsı le', nnágodáhyú négodzidíi begodigháh doleeł. ² Nnee dabízhá idil daanjóo doleeł, bestso idáhádaat'ıı doo, ida'odliigo idaayádaakti' doo, idaadilkaañ doo, nchog'o aayádaakti' doo, bizhchiiníi doo daidits'ag da doo, doo ihédaanzı da doo, doo bil daagodiyih da doo, ³ Doo k'idaanzı da doo, ádaaniihíi doo ádaane' da doo, daazhógo aadahdaago'aa doo, nchog'ıi yisna' daanlii doo, bédaagodzid doo, nnee nzhoggo ádaat'eehíi bil daanchog' doo, ⁴ Nada'ich'aahíi daanlii doo, dabízhá daabik'eh doo, itisgo na'ídi'nıl doo, Bik'ehgo'ihinaan bil daanzhog le'at'éhi gonedliiníi zhá itisgo bil daanzhog doo; ⁵ Dábiká'yú zhá ínashood daanliigo Bik'ehgo'ihinaan binawod doo biká'zhí' daahit'ıı da: nnee ágádaat'eehíi bits'á'zhí' ánt'ee. ⁶ Ái bitahyú nnee la' nadaach'áhi daanliigo gotahyú nadaakaigo isdzané doo daagoyáá dahíi, nchog'ıi lággo ye'ádaat'éhi, isnáhgo ádaile'go ádaaniihíi da'anii

daanzigo ádaile', áí dabíí iltah at'éégo nchọ'go natsekeesí ch'a'odaabihiniil, ⁷ Dábik'ehn ídaago'aah, ndihíí da'anii ágot'eehíí ch'éh yídaago'aah. ⁸ Jánnes la'íí Jámbrés daaholzéhi Moses yich'ì' nadaagonkaad ádaat'ee n'íí k'ehgo, áí nneehíí da'anii ágot'eehíí yich'ì' nadaagonkaad, áí biini' daanchọ'go odla' yits'á'zhì' ádaat'ee. ⁹ Áídá' doo lą́ągo ladaayile' da: Jánnes la'íí Jámbrés doo goyáą dahíí nnee dawa bich'ì' ch'í'nah ádaaszaa n'íí k'ehgo, áí nnee doo daagoyáą dahíí alđó' dawa bich'ì' ch'í'nah ádaadolniil. ¹⁰ Áídá' shíí shigosínłtsjđ, ilch'ígonsh'aahíí, she'at'e', bigħą hinshnaahíí, she'odla', nzaadyú bągohish'aahíí, shil ijóóníí, shíni' k'eh anłsiníí, bígonłsł, ¹¹ Shini'goch'idile' n'íí, la'íí góyéé'go shich'ì' nagowaa n'íí, Antioch la'íí Icónium la'íí Lýstra daagolzeeyú shich'ì' ágodzaa n'íí; shini'daagoch'idile' n'íí bitis síłłhíí dawa bígonłsł: áí dawa biyi'dí' nohweBik'ehń ch'íshinłł. ¹² Da'aniiigo gádishnií, nnee dawa Bik'ehgo'ihí'nań bikisk'ehyú, Christ Jesus binkááyú daahinaa hádaat'iiníí bini'daagoch'idile' doleeł. ¹³ Áídá' nnee daanchọ'íí la'íí k'izéda'dilteehíí dayúwehégo ádaaniil, nadaach'aago la'íí dabíí alđó' bich'ì' nadaadi'ch'aa. ¹⁴ Áídá' nihíí, bígonłąą n'íí la'íí ndzilgo osíndlaąđdíí dayúweh be'ánt'éé, hadín bits'á'dí' bígonłaaníí bínálniihgo; ¹⁵ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí godilzini hosíndlaąđgo hagot'éégo Christ Jesus binkááyú hasdánnańhíí nił ch'ígó'aahíí t'ah anłłs'ísedá' bígosínłtsjđ alđó' bínálniih. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí dawa nnee Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú k'eda'ashchj, áí ilch'ígót'aahíí bee ilłł, konchọ'íí koł ch'í'nah alne'íí bee, ilch'ì'kole'íí, la'íí dábik'ehyú ágot'eehíí koł ch'ígó'aahíí bee ilłł: ¹⁷ Áí bee nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíyééhíí ilch'ì'ilne', la'íí nłt'éégo ánádaat'jłłhíí dawa yitis nel'ąą doleeł.

4

¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, hit'jłgo nadzáągo nant'aa doleełíí, daahinaahíí hik'e nanezna'íí yádołtihi, án binadzahgee gánikłdishnií; ² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee yánłti'; doo ngonąhgo da, da'adzaayú bił ch'ída'itj'yú la'íí doo bił ch'ída'itj' dayú; nchọ'go ágot'eehíí ch'í'nah anłłsł, bił daadntéhgo bidag yánłti', nyee ndi dayúweh bągó'áąłgo bił ch'ígon'áah. ³ Nnee da'anii ilch'ígót'aahíí dązhó doo hádaat'jł dago bengodogaal; áídá' yati' da'ilínéhíí dabíí bi'at'e' nchọ'íí bik'ehgo yíká na'ódaayilłs'j'go, áí bił ch'ídaago'aahíí yíká daadéz'jł doleeł; ⁴ Da'anii ilch'ígót'aahíí yits'á'zhì'go ndaalyis doleeł, yati' daazhógo ágolnehi zhą hádaat'jł doleeł. ⁵ Áídá' nihíí dawahá bich'ì' ídaagondzáą, nyéé'go nich'ì' nagowaa lẹk'e ndi bich'ì'

dahnłdqh, yati' baa gozhóni baa yánłti'go na'iziid, na'idziid nainé' n'íi łanłéh. ⁶ Shi'ik'idá' da'itsaahí k'ad baa shi'dilteeh, k'ad dah disháhíi kodí' begoz'ąą. ⁷ Shi'odł'ł'íi bighą nł'éeđo nagonelkAAD, ihach'idikáhgee hishwolłíi k'ehgo nasdziid shaa hi'né'hi dawa łashłaa, da'anii odł'ł'íi ilch'ígoni'ąą: ⁸ K'adí dábik'ehyú ách'ít'éełíi bighą ch'ah hobijłíi shá k'ihzhí' nniť'a, ái nohweBik'ehł dábik'ehyú át'éeđo kaa yánłtíhíi shaa yí'aah, nadáhíi bijłł: doo dashízhą shaa hit'aah da, nohweBik'ehł ch'í'nah ádilne'íi bił daanzhđđo yiká daadéz'iiniť dawa yaa daayiniłł ałdó'. ⁹ Dáhadnłłhgo shaa nłáh: ¹⁰ Démas holzéhi yó'oshił'e, díi ni'godszań biká' ágot'eełíi bił nzhđđo Thessalonica golzeeyú óyáá; Créscens holzéhi Galátaiyú óyáá, Titus holzéhi Dalmátaiyú óyáá. ¹¹ Luke zhą kú sidaa. Dahagee nłáhgee Mark bił n'ásh: án shinasdziidíi bee dážhđ shich'onłhi at'ée. ¹² Tíkikas holzéhi Éphesusyú oł'a'. ¹³ Ádí' dinyaago shi'íicho Tróas golzeeyú Cárpus bigowađee niłtsooz n'íi shá nłtsóos, naltsoos ałdó', ikágé biká' k'eda'ashchijło ádaaszaa n'íi, ái dážhđ háshť'łł. ¹⁴ Alexándor holzéhi, béshłtsogi nayiziidi, dážhđ nchđ'go áshíłłaa: nohweBik'ehł án ánát'łłłhíi bich'ł' na'iniłł ndi at'ée: ¹⁵ Ni ałdó' án baa gonyąą; nohwiťati' yich'ł' nagonłkaad ni'. ¹⁶ Dantsé shaa yá'iti'dá' doo hadíł sha'ashhah sizłł da ni', nłee dawa yó'odaasidez'ąą ndi, Díi nchđ'ihíi doo biká'zhł' daaleeh da, dishłłigo Bik'ehgo'ihí'nan bA náhoshkąąh. ¹⁷ Da'ágát'ée ndi nohweBik'ehł sha'ashhah sizłł ni', shinawod shá ágółsigo; yati' dawa yídaagodolsłłł, ł'ł'íi doo Jews daanłł dahíi dawa daididots'łłł doleelłíi bighą: áik'ehgo ndóicho bizé'dí' háshi'dolťłł ni'. ¹⁸ NohweBik'ehł nchđ'go ádaat'łłłhíi dawa bits'ą'dí' hashłłteeh ndi at'ée, ádí' yaaká'yú yebik'ehíi bengonyáázł' shińádéz'łł doleel: án dážhđ ba'ihégoł le' doo ngonel'ąą dayú dahazł'. Doleelgo at'ée. ¹⁹ Prisca hik'e Áquila daaholzéhi, Gozhđđ, shá biłnłii, Onesíphorus bichągháshé biłgo ałdó'. ²⁰ Erástus holzéhi t'ah Corinthgee sidaa: Tróphimus holzeelł Milétum golzeegee nłłihgo sitłłđá' dahdiyáá ni'. ²¹ Dáhadnłłhgo doo hwahá hai nágodleeh dadá' shaa nłáh. Eubulus, Púdens, Línus, ł'ł'íi Claudia daaholzéhi, Gozhđđ, daanłłłii, odł' bee nohwik'íyú dawa ałdó'. ²² Jesus Christ nohweBik'ehł niyi'siziiniť yłł nłłi le'. Biłgoch'oba'íi bee nohwich'ł' goz'ąą le'. Doleelgo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TITUS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bána'isiidíí ła'íí Jesus Christ binal'a'á nshłńi k'e'eshchü; díńko bighą shides'a', nńee Bik'ehgo'ihí'nań yitahaslaahíí bi'odłą' nđzil doleelgo ła'íí dayúwehégo da'anii ágot'eehíí yídaagołsijh doleelgo, áí bee nńee Bik'ehgo'ihí'nań yikisk'eh ádaat'eego alńe'; 2 Áí bee dahazhí' ihí'naahíí yiká daadéz'ij, áí Bik'ehgo'ihí'nań, doo lé'ılchóhi da, yee nohwá ngon'áą lék'e, ni'godzán doo hwahá nnit'aa dadá'; 3 Áík'ehgo baa gonyáágee biyati' yaa yánáltihíí yee ch'í'nah ágólaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwińiikíí yengon'áągo biyati' baa yashti'go shaa det'ąą; 4 Titus bich'í' k'e'eshchii, nohwi'odłą' dała'áhíí bee shiye' nłńi: Bik'ehgo'ihí'nań nohwi'Taa ła'íí nohweBik'ehń Jesus Christ Hasdánohwińiikíí biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí aatét'í ła'íí ilch'í'gont'ééhíí bee nich'í' goz'ąą le'. 5 Díí bighą Crete golzeegee nninilt'ij ni', dawahá doo ilch'í'hilzaa dahíí ilch'í'nle'go, kįh nagozńilíí dawago ínashood yá nazij doleelíí hahinííł, áńłdshńi n'íí k'ehgo: 6 Áí nńee doo hagot'éégo baa dahdaagosit'aa dahi daanlij doo, bi'aa dała'áhi, bichągháshé da'odłąągo, nchq'íí dagohíí doo daadits'ag dahíí doo daabiłd'ńi dahi zhą hahinííł. 7 Ínashood yinádéz'iiníí, bishop holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidíí nlijgo doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíí, doo dabízhą bik'eh dahíí, doo hashkee dahíí, doo idłąą dahíí, doo dagoshch'í' bągochijh dahíí, bestso doo yidáhzhí' at'éé dahíí nlij le'; 8 Bahasta' nakahíí bił nzhooníí, nńee daank'ééhíí bił nzhooníí, biini' golińíí, dávik'ehyú át'ééhíí, godńsńińi, dabíí ádaagodzaaníí nlij le'; 9 Bił ch'ígót'ąą n'íí k'ehgo yati' ba'olńiíhíí nđzilgo yotą' le', áík'ehgo da'anii ilch'ígót'aahíí bee nńee yidag yałti' doleel, ła'íí yits'ą'zhí' ádaat'eehíí da'anii ilch'ígót'aahíí yil ch'í'nah ágole' doleel. 10 Nńee lání yati' yil nakaihi, yati' da'íliné ła'íí k'izé'idilteehíí yee yádaakti', circumcise ádaanohwi'dolńe', daanohwińiíhíí itisgo: 11 Nńee ágádaat'eehíí doo dayúweh yádaakti' dago ádaabi'dilńe'go dávik'eh; áí nńeehíí doo bee ilch'ígót'aah bigonedząą dahíí bestso hádaat'ijhíí bighą yee ilch'ídaago'aahgo nńee bichągháshé biłgo yil nadaagodesgeed. 12 Ła' itah nłńi, yunáasyú ágone'íí báyo'iiníí gáníí, Cretedí' daagolíni dávik'ehn léda'ılchóhi, dzilká'yú daagolíni bégódzidíí k'ehgo ádaat'éhi, bił daagoyéé'go daadichiníí daanlij, ńi. 13 Díí yaa nagolńi'íí da'anii. Áík'ehgo bił daadntéh, da'anii ilch'ígót'aahíí zhą daayodłąą doleelíí bighą; 14 Jews

daanlíni yati' daazhógo ádaagole'íí, ła'íí nnee da'anii ágot'eehíi yits'á'yúgo ádaat'eehíi yendaagos'aanii doo daidits'ag da doleehíi bigha bil daadntéh. ¹⁵ Nnee biini' daanzhooníi nkt'éégo ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees: áídá' daanch'ó'íí ła'íi doo da'odlaa dahíi nch'og'go ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees; biini' daach'og'og'go nt'é nkt'éégo at'éé dagohíi nch'og'go at'éé doo yídaagoksí da daasilíi. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bídaagonlzi daanii ndi ánádaat'ííhíi bee doo hádaat'íi dago bíg'ózi, bik'edaach'in'niih, ła'íi doo da'dits'ag da, ła'íi nkt'éégo ánádaat'ííhíi dawa doo yik'eh shijeed da.

2

¹ Áídá' nihíi, dawahá da'aniiigo ílch'ígót'aahíi bikísk'eh ílch'ígon'áah: ² Nnee bádaayánhíi gádaabiłnii, Nohwiini' daagolíi le', daanohwich'idnłsi le', ídaa daagonohdzaa le', nohwi'odla', ła'íi nohwił'ijóóníi, ła'íi nohwíni' k'eh ádaanołsiníi bee nkdzilgo nasozi le'. ³ Isdzáné bádaayánhíi gádaabiłnii, Nohwíi ałd'ó' nt'é ánádaat'ííhíi bee Bik'ehgo'ihí'nañ daadinołsi le', doo ch'inii daaniihíi daanohłi da le', idlaahíi doo bik'e isnáh daanohłi da le', nzhooníi zhá bee ílch'ídaagonoh'aah le'; ⁴ Isdzáné áni nakaiyehíi biini' daagolíigo biká' ła'íi bichagháshé bil daanzh'og'og'go yił ch'ídaagonoh'aah le', ⁵ Daagoyáágo, biini' ła'íi ánádaat'ííhíi daanzh'og'og'go, gowa zhá yaa daabiini'go, biká'íi daidits'ago, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo nch'og'go baa yati' da doleehíi bigha, ái dawa yił ch'ídaagonoh'aah, daabiłnii. ⁶ Nnee áni nakaiyehíi ałd'ó', Nohwiini' daagolíi le', daabiłnii. ⁷ Dawahá bee nkt'éégo ánách'ot'ííhíi bikísk'eh ch'ogaahíi bee ch'í'nah ádinlzi le': da'áígee ílch'ígon'áah, gonyáágo ła'íi da'anii ánniiigo, ⁸ Yati' dávik'ehíi doo bee naa dahgosit'aa dahíi bee yánti'; hadín yits'á'zhí' at'ééhíi yik'e ídaayándzi doo, doo hagog'éégo nch'og'íi yee naa yałti' dahíi bigha. ⁹ Na'iziidíi daanohłini, nohwinant'a' daadohts'ag le', ła'íi dawahá ádaahle'gee nohwinant'a' bil dávik'ehyú ánádaat'íi le', daabiłnii; doo nohwinant'a' t'aazhi' bich'i' yánádaakti'go da; ¹⁰ Doo da'noh'íi da, dawahá bee nohwaa daach'okíhíi ch'í'nah ádaanołsi; dawahá bee Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiłniłi baa ílch'ígót'aahíi nzh'og'og'go nohwik'izhi' hit'íi doleehíi bigha, daabiłnii. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi bee nnee dawa hasdákáh doleelgo bich'i' ch'í'nah alzaa. ¹² Ái Bik'ehgo'ihí'nañ doo bikísk'eh ihí'naa dahíi ła'íi ni'gosdzán biká' dawahá nch'og'íi hádaahiit'iiníi y'ó'odaant'aahgo bee nohwił ch'ígót'aah, ła'íi díi ni'gosdzán biká'gee daagondzaago, dávik'ehyú ádaant'eego, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh daahii'naa doleelgo nohwił ch'ígót'aah; ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ ízisgo at'éhi ła'íi

Jesus Christ Hasdánohwiníí bits'á'idindláádgo ch'í'nah hileehíí bikáadaéet'íí, áí ndaahóndliigo nohwiya gozhóq; 14 Áí bidihíí bee nanánohwesniigo nchó'íí dawa bits'á'dí' hanánohwihes'nilhíí bighá Jesus nohwá n'ádel'tíí, la'íí biyéé daahiidleehgo nasdziid n't'ééhíí bich'í' dahdaandóh doleelgo nohwinchó'íí da'ádihgo ádaanohwiléhíí bighá áldó' nohwá n'ádel'tíí. 15 Díí bee bíl nadaagolní', bidag yán'tí', dawahá bee ník'ehgo bíl daadntéh. Nnee doo la' hayaa ánóle' hela'.

3

1 Binant'a' la'íí daabik'ehíí da'ádaaniiyú ádaat'eego yínadaalniigo ádaansí, binadaant'a' daadits'ago, la'íí n't'éégo ánadaat'ííhíí dawa dagoshch'í' ádaile'go, 2 Doo hadín nchó'go yaa yadaakti'go da, doo ílch'í' hadaashkeego da, áídá' nzhóqgo ádaat'eego, la'íí nnee dawa bich'í' n't'éégo ádaat'eego yínadaalniigo ádaansí. 3 Néé áldó' doo daagondzää da ní', doo daadihiits'ag da ní', nohwich'í' na'deshch'a' ní', nchó'íí biká hágot'iiníí la'íí gonedliiníí íltah at'ééhíí bik'eh isnáh daandlií ní', iyodaandzigo daahii'naa ní', la' biyééhíí ídáhadaat'íí ní', nnee bik'edaan'niih ní' la'íí ílk'edaadin'niih ní'. 4 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiníí nnee yaa ch'oba'íí la'íí bíl daanzhooníí ch'í'nah silíídá', 5 Nohwaa ch'oba'go hasdánohwiníí, doo n't'éégo ánadaahiit'ííhíí bighá da, áídá' nohwinchó'íí nohwá nal'eeldá' nadaagosiidlií, la'íí Holy Spirit ánídégo ánadaanohwisdlaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ hasdánohwiníí; 6 Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ Hasdánohwiníí biláhyú Holy Spirit ch'í'da'izkaadgo nohwaa daidez'ää; 7 Áík'ehgo bílgoch'oba'íí bee dávik'ehyú ádaanoht'ee nohwihniidgo, dahazh'í' ihí'naahíí bee daahin'naa doleelíí ndaahóndlii. 8 Díí ágolzeehíí da'aníí ágolzéhi, díí ádishniihíí dayúweh baa yánánltihgo hasht'íí, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ daayosdlaädíí n't'éégo ánadaat'ííhíí dayúweh ye'ánadaat'íí doleel. Áí n't'éé la'íí nnee bá nzhóq. 9 Doo daagoyää dago laha'dit'áhíí, hadaashchiiníí baa na'goni'íí, íl nadaagonkaadíí, la'íí begoz'áahíí bighá hadaashkeego laha'dit'áhíí doo baa nannáá da; áí doo ílíí da, doo nt'é bee alnéh da. 10 Nnee dabíí hát'ííyú odlaaníí nakidn bich'í' yásín'tí'dá', doo nidits'ag dayúgo yó'odn'áah; 11 Nnee ágát'ééhíí da'aníí ágot'eehíí yits'á'zhí' dahiyaago, doo bik'ehyú át'éé dago, dabíí ídángot'áni at'éé bígonksí. 12 Ártemas dagohíí Tíkikas nich'í' del'a'dá' dáhadnliigo Nicópolisyú shaa nnáh: akú shehaigo ngoni'áá. 13 Zénas, begoz'áni n't'éégo yígólsini, la'íí Apóllós bílgo dahdi'aashyú bich'onííhgo doo nt'é yídih daanlií da le'. 14 Bíl ínashood daandliiníí n't'éégo nada'iziidgo yídaago'aah

le', áík'ehgo dabíí ídeedaahi'ṅaa, ła'íí dawahá yídìh daanliiníí yich'odaan̄ii doleeł. ¹⁵ Nṅee bił nahashtááníí dawa, Gozhóó, daanil̄nii. Bił dała' da'ohiidlaągo bił daanjooníí, Gozhóó, shá biłn̄ii. Daanohwigha Bik'ehgo'ihí'ṅań biłgoch'oba'íí bee nohwich'ı' goz'ąą le'. Doleełgo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO PHILEMON

1 Shíí Paul, Jesus Christ bigha ha'ásítini, la'íí Timothy nohwik'isn, Philémon, dázhó nohwil nzhóni, bil nada'idziidi, bich'í' k'e'iilchii, 2 La'íí Ápphia nohwil nzhóni, Arkípas, Christ bigha bil silááda daandlíni, la'íí ínashood nigowagee íla'ánát'íhíí áldó' bich'í' k'e'iilchii: 3 Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'ígont'éehíí bee nohwich'í' goz'aa le'. 4 Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi, dávik'ehn nénashniih oshkaahgee, 5 Jesus nohweBik'ehń la'íí ínashood dawa nil daanzhooogo bada'ónkiigo na'ikonsihíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi; 6 Ni'odla'íí baa nagolní'go Christ bíyéé daandlíhíí bigha nlt'éégo ágot'eehíí daanohwíyéehíí dawa nnee dayúweh yídaagolsi doleel, dishniigo ná'oshkaah. 7 Nil'ijóóhíí bigha dázhó nohwil gozhóó, bidag ant'ee áldó', shik'isn, ínashood bijíí yune' bil daagozhóógo ánadaasíndlaahíí bigha. 8 Áík'ehgo Christ biláhyú doo siste' dago, Dávik'ehyú ánléh, nildishniigo nich'í' hasdzii doleel ni', 9 Ndihií shil nzhóóhíí bigha nánoshkaah, shíí Paul, nnee báyán sílíni, k'adíí Jesus Christ bigha ha'ásítini. 10 Shizhaazhé, Onésimus, bá nánoshkaah, án ha'ásítíígo odla' bee shizhaazhé k'ehgo baa natséskees sílíí: 11 Doo ánídá' nich'í'go doo ílíí da ni', ndihíí k'adíí nich'í'go la'íí shíí áldó' shich'í'go lán ílíni sílíí: 12 Dázhó shijíí sí'áadí' shil nzhóni nich'í' nádé'a'; áík'ehgo naadńlteeh: 13 Dashíí bil sikeego shil gozhóó doleel ni', yati' baa gozhónihíí bigha ha'ásítíígee ni dahdá' shich'onii doleel ni': 14 Ndihií hago ánasht'íhíí doo nil nlt'éé dayúgo, doo ágáshne' da, shaa ch'onba'íí doo bíniso'go da, áídá' dání hánt'ííyúgo zhá. 15 Dasa' naa nadáhíí bigha dét'ih nits'á' dahnyaa lán shi; 16 Doo dayúweh ni'isna'híí k'ehgo baa natsínkees da, áídá' aí bitisgo nik'isn nil nzhóóhíí k'ehgo baa natsínkees; shíí ndi áík'ehgo baa natséskees, nihíí shitisgo áík'ehgo baa natsínkees, nohweBik'ehń biláhyú nik'isn nli. 17 Nit'ekéhií k'ehgo shil óntagayúgo, naashídnlteehíí k'ehgo án naadńlteeh. 18 Doo bik'ehyú nich'í' at'éé da lék'eyúgo, dagohíí naa hayil'ááyúgo, aí shíí shiká'zhí' áne'; 19 Shíí Paul, dashíí naltsoos ash'íí, dashíí na'hishniik: nihíí niyi'siziiníí da'anii bee shaa hán'aa ndi, aí doo bí'ishtah da. 20 Da'anii, shik'isn, nohweBik'ehń biláhyú shil gozhóógo áshííle', Christ biláhyú shijíí yune' ágoniidégo ánáshíídle'. 21 Díí nich'í' k'e'eshchiihíí bikísk'eh ánnéhgo nígonsi, la'íí bitisgo

ndi ánnéhgo nígonsi. ²² Shíí áldó' akú hayú nshdaayú shá ilch'í'gole': shá da'ohkaqahíí biláhyú ch'ínánshdáhgo nohwaa nánshdáh nsí. ²³ Épaphros holzéhi, Christ Jesus bigha bíl ha'áshítézhí, Gozhóó, nohwilñii; ²⁴ Marcus, Aristárkas, Demas, ła'íí Lucas daaholzéhi, bíl nada'isiidi, áldó' ágádaanohwilñii. ²⁵ Jesus Christ nohweBik'ehń bílgoch'oba'íí bee niyi'siziiní bich'í' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE TO THE HEBREWS

¹ Doo áníídá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí biláhyú daanohwitaa n'íí doo alch'idn iltah at'éégo yich'í' yakti' da lèk'e, ² Áídá' díí iké'yú yołkaahíí biYe' binkááyú nohwich'í' yakti', án dawahá bíyéé doleełgo nyinntíni, án binkááyú aldo' ni'gospdzán áyíılaahi; ³ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíí bee án aldo' bits'á' idindláád, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éé, biyati' nalwodíí bee dágoz'aq n't'éégo n't'éégo áyíłsigo hadag áyíłs; dabízhá nohwinchq' íí nohwá yidnłkqodá', da'itisé goz'aqayú Ízigo At'éhi bigan dihe'nazhińéego dahnesdaa; ⁴ Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłjhií bighá bizhi' baa yin'áá, bizhi'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí daabizhi'íí ndi bitisigo at'éé; da'ágát'éégo dabíí yaaká'yú nadaal'a'á bitisigo at'éégo ábi'delzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo hak'i la' gáyilnńiid da go'íí, Shiye' nłj, díí jįđí' nitaa síłj. La'íí doo hak'i gánńiid da aldo', Bitaa nshłj doleeł, bíhíí shiye' nłj doleeł. ⁶ La'íí dantsé gozłinihíí ni'gospdzán biká'zhi' nanáides'a'go Bik'ehgo'ihí'nań yaa yakti'go gáníí, Shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí dawa daabokaqah le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí yaa yakti'go gánádo'ńiid, Binadaal'a'á spirits daanłjigo ánáyiidlaa, bá nada'iziidíí kq' dahdinahíí daanłjigo ánáyiidlaa. ⁸ Áídá' biYe'híí gáyilnńii, Bik'ehgo'ihí'nań nłlíníí, doo ngonel'aq dayú dahazhi' nant'áá doleeł; dážhó n't'éégo nant'áá. ⁹ Nzhqogo ágot'eehíí nł nzhqo, nchq'go ágot'eehíí nł nchq'; áí bighá Bik'ehgo'ihí'nań, Bik'ehgohinńaahíí hadín nł nakaihíí bitisigo nł goyilshóqhíí bee hanidilaa. ¹⁰ La'íí gánábildo'ńiid, NohweBik'ehń, ni dantsé godeyaadá' ni'gospdzán nín'aq; yááhíí nigan bee ánlaa. ¹¹ Áí bech'igowáh; nizhá da'áík'ehgo ánt'éé; áí dénchq' daaleeh, diyagé dénchq' hileehíí k'ehgo; ¹² Áí ch'id ilhanéilzaahíí k'ehgo ilhaníńleeł doleeł, la'íí lahgo ádaat'ee daaleeh: áídá' nihíí da'ágánt'éé, la'íí doo ngonel'aq dahíí bee hińnáá doleeł, yilńii. ¹³ Áídá' binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo hak'i la' gáyilnńiid da go'íí, Shigan dihe'nazhińéego sínadaa, ni'ina'íí nikel't'ááhyú ninínilzhi'. ¹⁴ Áí dawa yaaká'dí' nadaal'a'áhíí daanłjishá', nńee hasdádokahíí yinádaadéz'j doleełgo odaas'a'ihí?

2

¹ Áí bighá n't'é daadisiits'aaní dawa baa daagondzaqgo dávik'eh, dahyúgohíí danko baa daadihi'nah.

2 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí binkááyú hasdzihií da'anii dázhq nǎdzilgo, la'íí nchq'go ádaach'it'eehií la'íí doo da'ch'idits'ag dahíí da'áií bee koch'í' nanáhi'núíígo; 3 Hagot'éégo bits'á' hahiikeeh, hasdách'igháhíí itisgo nǎt'ééhíí doo hádaat'íí dayúgo; áí hasdách'igháhíí nohweBik'ehñ dantsé ánniid ni', áidí' hadín daabi'dists'aaníí áldó' da'anii daanigo yaa nohwil nanádaagolní'; 4 Bik'ehgo'ihinañ áldó' da'anii niigo godiyihgo be'ígóziníí ch'í'nah ágólaa, ízisgo áná'ol'ííhíí, íltah at'éégo godiyihgo áná'ol'ííhíí áldó', la'íí dabíí bik'ehgo Holy Spirit kainé'íí bee hasdách'igháhíí yaa nanágolní'. 5 Ni'goszán begonáhíí baa nagohiilní'íí Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo yedaabik'eh doleelgo yaa godin'aq da. 6 Lah dahgoz'aqgee la' gáníigo yaa nagolní', Nnee daat'éégo nt'é bigha baa natsínkees nt'éé, nnee nliiníí daat'éégo nt'é bigha binádín'íí? 7 Ninal'a'á yaaká'yú daagolíníí dét'ihézhí' dábich'í'yú át'éégo ánlaa; ízisgo at'éégo la'íí daach'idnksigo bá ágonlaa, nant'áneh'ah bik'edín'aqhií k'ehgo, la'íí dawahá ánlaahíí yebik'ehgo nǎktíí. 8 Dawahá yebik'ehgo bit'ááhyú nǎné' ni'. Dawahá yebik'ehgo nyintíídá', da'á ndi doo ágodihgo da yebik'ehgo nyintíí ni'. Áidá' k'adíí dawahá yebik'ehíí doo hwahá daahiiltséh da. 9 Áidá' Jesus daanéel'íí, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí dét'ihézhí' dábich'í'yú át'éégo alzaa, Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íí bee nnee da'á daantíígee bá da'itsaahíí yilíh doleelgo biniigonǎt'éégo daztsaq; áí bigha nant'áneh'ah bik'edot'aqhií k'ehgo ízisgo at'éégo la'íí daach'idnksigo bá ágólzaa. 10 Bik'ehgo'ihinañ bigha dawahá daagolíníí, dawahá áyíílaahíí bichagháshé láqgo bits'á'idindláad goz'aq yune' ha'áyihiñíígo, hasdách'igháhíí begodeyaago yebik'ehíí biniigodilnehíí bee dázhq nǎt'éégo ábidoliilgo dábik'eh. 11 Hadile'íí la'íí hadaadeszaahíí da'á yits'á'dí' daanlií. áí bigha doo yik'e ídaayándzigo shik'íyú daayihii, 12 Gáníigo, Shik'íyú naa bil nadaagoshni' doo, daanokaqhií íla'at'ééyú na'ihénsigo ha'dish'aah. 13 Áidí' gánádo'niid, Dabízhá ba'oshíí. Áidí' hananádzii, Kúnko, shíí hik'e chagháshé Bik'ehgo'ihinañ shaa yinilíí bil daanshíí. 14 Áík'ehgo áí chagháshéhíí bidil hik'e bits'í daagolííhíí k'ehgo bíí áldó' ágádelzaa; bíí datsaahíí bee, da'itsaah yebik'ehñ, ch'iidn nant'án, da'íííí dolchiil doleelhíí bigha; 15 La'íí hadín da'itsaah yeneldzidhíí bigha bi'ihina' danes'aqdzhi' isnah daanliiníí hasdáyidoníígo. 16 Da'anigo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ye'adaat'éhi doo ye'at'éégo ádelzaa da; áidá' Abraham bits'á'dí hadaalishchiiníí ye'at'éégo ádelzaa. 17 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bá na'idziidgee okaqah

yebik'ehi da'tiséyú sitíni bílgoch'oba'go la'íi begondlǐidgo hileehíi bigha bik'isyú ye'at'éhi dawa bee ábidilne'go dábik'eh, nnee binchọ'íi bá bidil yee nahiniil doleelgo. ¹⁸ Dabíi biniigodelzaagee nabídinestaǎadhíi bigha, hadíi nabída'dintaahíi yich'odaanihi at'éé.

3

¹ Ái bigha shik'íiyú, Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi daanohtíni, yaaká'dí' itah nohwiká ánniidíi, Christ Jesus, da'ohiidlaǎ daahiidleehíi bigha des'a'íi nłini, la'íi nohwi'okaaǎh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nzhọǎgo baa natsídaahkees; ² Áń habítíiníi begondlǐidgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihinań bichagháshé nkt'éégo yinádéz'iiníi k'a'at'éégo. ³ Kǐh ágole'íi kǐh ágolzaahíi bitisgo daach'idnksǐhíi k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnksǐhíi yik'eh sitíi. ⁴ Kǐh dała'á gon'áǎgo nnee la' ádaagozlaahi at'éé; áídá' Bik'ehgo'ihinańhíi dawahá áyíilaahi at'éé. ⁵ Moses Bik'ehgo'ihinań yána'iziidi nłigo, Bik'ehgo'ihinań bigowa biyi' nkt'éégo na'iziidgo yunáásyú ch'í'nah doleelíi dabínsédá' yaa nagolni' lék'e; ⁶ Áídá' Christ-híi Bik'ehgo'ihinań biYe' nłigo Bik'ehgo'ihinań bigowa dágoz'aa nkt'éégo nkt'éégo yinádéz'ij; dąngont'i'zhí' doo nohwiini' hah dago la'íi nohwił daagozhóǎgo yaaká'yú dahazhí' ihinaahíi ndaahóndliihíi daahónta'yúgo, née Bik'ehgo'ihinań bichagháshé itah daandlii. ⁷ Ái bigha Holy Spirit gáníhíi k'ehgo ádaanoht'ee, Díi jji biyati'íi daadohts'ago, ⁸ Da'igolǐiyú Israel hat'i'íi nabídinestaǎad n'dá' Bik'ehgo'ihinań doo bikisk'eh ádaadzaa da n'íi k'ehgo doo nohwijíi ntǐizgo ádaanohtsǐ da le': ⁹ Áígee daanohtwita n'íi nashídaanestaǎadgo shídaagołsǐid, dizdin łegodzaahíi biyi' iltah at'éégo ánasht'ijíi daayiltsaa. ¹⁰ Ái bigha ái daahinolt'ijíi doo baa shil gozhóǎ dago gádéniid, Dábik'ehn bijíi biyi'dí' ndaahilsih, shikisk'eh ch'ogaahíi doo yídaagołsǐ da. ¹¹ Ái bigha shágóchǐidgo shit'a dahdidishniidá' gádéniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh at'éé da. ¹² Áik'ehgo ídaa daagonohdzaǎ, shik'íiyú, dah lék'eyúgo nchọ'íi hik'e doo odlaǎ dahíi nohwijíi yune' bengonyáá lék'eyúgo, Bik'ehgo'ihinań hináhi dánko bits'á' dahdidohkahi at'éé. ¹³ Dawa jji ildag yádaakti', díi jji t'ah nohwich'í' bíl ch'í'otaǎadá'; dah lék'eyúgo nchọ'íi k'izé'idilteehíi bee dánko nohwijíi ntǐiz hileeh. ¹⁴ Dantsé Christ bada'osiidli'íi danes'aaǎdhí' daahónta'yúgo Christ ye'at'éhi bee itah daahiidleeh; ¹⁵ Gánohwíłd'niidá', Díi jji biyati'íi daadohts'ago doo nohwijíi ntǐizgo ádaanohtsǐ da le', Israel hat'i'íi Bik'ehgo'ihinań doo yikisk'eh ádaadzaa da n'íi k'ehgo. ¹⁶ Ła' daidezts'aaǎdá' doo yikisk'eh ádaat'ee da ni', áídá'

Moses Egyptdí' ch'innilí doo dawa ágádaadzaa da lèk'e. ¹⁷ Daa daat'éhi Bik'ehgo'ihinaán doo bił gozhóq dago ádaayilsigo dizdin legodzaa lán? Nnee nchog'o ánadaat'ijigo da'igolijyú nanezna' n'íi shi ya'? ¹⁸ Daa daat'éhi bich'i' Bik'ehgo'ihinaán bit'a dahdidilniidá' gánniid, Shihá'idzoł yuñe' doo ohkáh át'éé da? Doo da'odlaq dahíi zhá áyiłni. ¹⁹ Áík'ehgo bídaagonlzi, doo da'odlaq dahíi bigha doo ákóne' okáhgo da.

4

¹ Ái bigha halaq baa daagondzaq le', dah lèk'eyúgo Bik'ehgo'ihinaán bihá'idzoł yuñe' nkáh doleelgo nohwaa det'aq n'íi t'ah bił ch'í'otaqadá', nohwíi la' dánko dábich'i' ndohkahi at'éé. ² Yati' baa gozhóni bee nohwich'i' yá'iti'; daanohwitaa n'íi aldó' bich'i' yá'iti' ndi daidezts'aaníi doo daayosdlaq dahíi bigha doo bich'odaazni' da. ³ Hadíi da'osiidlaqdíi zhá ái há'idzołi yuñe' ohiikáh, ái há'idzołi Bik'ehgo'ihinaán ániigo gánniid, Shágóchiidgo shit'a dahdidishniidá' gádéniid, Shihá'idzoł yuñe' doo okáh át'éé da: ni'gosdzán nni't'aqadá Bik'ehgo'ihinaán ánát'ijíi qal lalzaa ndi ánni. ⁴ Lahgee gots'idiskaaníi bijji yaa yałt'igo dahgoz'aq gáníigo, Gots'idiskaaníi bijji Bik'ehgo'ihinaán binasdziid n'íi ni'inziidgo hanayoł lèk'e. ⁵ Áidí' kú dahnágost'aq gáníigo, Shihá'idzoł yuñe' doo okáh át'éé da. ⁶ Áík'ehgo la' t'ah ákóne' okáhíi bá goz'aq; áidá' nnee dantsé bich'i' yá'iti' n'íi doo daayosdlaq dahíi bigha doo hak'e ha'ákai da: ⁷ Áík'ehgo nzaad ogoyááhíi bikédí'go lah jji Bik'ehgo'ihinaán nnágon'aq, David binkááyú gánniidgo, Díi jji biyati'íi daadohts'ago doo nohwijíi nt'izgo ádaanohtsi da le'. ⁸ Há'idzołi Jesus bee baa daagodez'aqayúgo, bikédí'go Bik'ehgo'ihinaán lah jji doo gánadí'ni da doleel ni'. ⁹ Ái bigha Bik'ehgo'ihinaán bichagháshé daanliiníi há'idzołi t'ah bá goz'aq. ¹⁰ Dahadín há'idzołi yuñe' ha'ayááhíi dabíi binasdziid n'íi ni'inziid, Bik'ehgo'ihinaán binasdziid n'íi ni'inziidhíi k'ehgo. ¹¹ Ái bigha halaq, ái há'idzołi yuñe' ha'áhiikáhíi bich'i' dahdaandq le', doo ágáhiit'ijíi dayúgo, doo da'odlaq da n'íi k'ehgo dánko nanádnkaaki at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihinaán biyati'íi hináhi la'íi dážq nalwodi at'éé, bésh be'idiltkishé dá'ilt'sa' deniíi bitisgo deníni at'éé, dagózhq yuyahyú na'gizh, koyi'siziiníi, kospirit lenehenlááyú, la'íi ilhadaadit'aaníi iwoł lenehenláágee, akú aná'ogish, konatsekeesíi la'íi kojíi biyi' ágot'eehíi koł ch'í'nah áyiłsi. ¹³ Ni'gosdzán biká' daahinaahíi dała'á ntúígee Bik'ehgo'ihinaán doo bits'aq nant'i'hi at'éé da, áidá' bił ilk'ídaandqohíi doo nt'é binadzahgee bił le'eskaad dago, dawahá bił ch'í'nah daanlii. ¹⁴ Áík'ehgo

Jesus, Bik'ehgo'ihinañ biYe', yaaká'yú bil onágodzaahíí, nohwi'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni ízisgo at'éhi nohwá sizijgo, halaq da'ohiidlaq daan'niihíí ndzilgo daahónta' le'.¹⁵ Nohwi'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo nadaanlwod dagee nohwaa tét'ii; nanohwínáda'dintaahíí k'ehgo bíí áldó' dawa bee nabi'dinestaqad ndi doo hak'e ni'isii da. ¹⁶ Áí bigha halaq doo t'aqzhi' daashijeed dago Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íí dahsdaagee nnáhiikah le', nohwaa nách'obah doleelgo, la'íí dawahá doo bídaanel'aq dagee bilgoch'oba'íí bee nohwich'onii doleelgo.

5

¹ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sinilíí dala'á ntíígee nnee bitahdí' haltínihií, Bik'ehgo'ihinañ zhinéego ágot'eegee nnee yá sizijgo, Bik'ehgo'ihinañ ye'okaqahgo dant'éhéta yaa yihiniilgo, la'íí ncho'go ánách'ot'íihíí bigha ye'okaqahíí nayiltseedgo yaa yihiniilgo nniltíí: ² Án hadín doo goyáá dahíí la'íí doo ndzilgo daahikáh dahíí yaa ch'oba'go nayik'íiziidgo yígótsj; dabíí ndi doo ndzil dago bich'í' nágodidáhíí bigha. ³ Áik'ehgo nnee nda'iksiihíí bigha ye'okaqahíí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihinañ yaa hiniilhíí k'ehgo bíí ndi ni'iksiihíí bigha ágánát'íihgo goz'aq. ⁴ Nnee doo la' dabíí ízisgo at'éego okqah yebik'eh nlijgo ha'idilteeh da, áidá' Bik'ehgo'ihinañ habiltííyúgo zhá, Aaron hayiltíihíí k'ehgo. ⁵ Áik'ehgo Christ áldó' dabíí ízisgo at'éego okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni hileehgee doo ha'idoltíí da, áidá' hadín, ShiYe' nííí, díí jiidí' nitaa sííí, bilniiidíí án habiltíí. ⁶ Lahgee dahnágost'aqagee gábilniiid, Melkizedek okqah yebik'eh níí k'ehgo doo ngonel'aqzhi' okqah yebik'ehi nííí. ⁷ Christ ni'godzán yiká' naghaadá' dážhó chaal okqahgo bináá tú nadaazlij lék'e, da'itsaahíí bits'á'zhi' hasdábilteeh yinel'aqahíí náyokaqahgo yich'í' okqah, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ yidnshíí bigha bidiits'ag; ⁸ Bik'ehgo'ihinañ biYe' nlij ndi goyéego bich'í' nagoyááhíí bee biTaa aníihíí yikisk'eh at'éego yígótsíid; ⁹ Áik'ehgo dážhó nt'éego ábi'delzaago hadíí daabi'dits'agíí hasdách'igháhi doo ngonel'aq dahíí begodeyáhi silij; ¹⁰ Án, Melkizedek níí k'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nííí doo, bilniigo Bik'ehgo'ihinañ habiltíí. ¹¹ Án láágo baa nadaagohiilni' ndi nohwil nagoch'ilni'híí nyee, doo nt'éego daadohts'ag da daasolíihíí bigha. ¹² K'adyúgo ilch'ígó'aaahíí daanohlij le'at'éhi, da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihinañ biyati' dabígózinéhíí dahadín nohwil ch'inágonot'áah; mé' k'ehgo ibe' zhá daidlaaníí nádaasohdlij, daanesoyáá ndi hidán nt'izíí doo daahsaq da laq. ¹³ Dala'á daantíigo hadín ibe' zhá yidlaaníí

dábik'ehyú ágot'ee zhiñéégo ilch'ígót'aahíi doo nlt'éégo yígólsj da, mé' k'ehgo at'éehíi bigha. ¹⁴ Ádá' hidán ntl'izíi bádaayáñhíi bá álzaa, áí nlt'éégo ánádaát'ijdhíi bigha hadíi nzhooníi hik'e hadíi nchq'íi yídaagólsjíd.

6

¹ Áí bigha halaq, Christ baa ilch'ígót'aahíi dantséhíi godezt'i'dí' yunáasyú dahnádihiikáhgo bádaayán bíl ch'ígót'aahzhj'go dahdihikáhgo nohwi'odlq' nldzil hileeh; ánádaahiit'ijhíi da'ílinéhíi bits'á'zhj' ádaahii'ne'dá' nohwi'odlq' bee Bik'ehgo'ihí'nañ bich'j' dahsiikáhíi kjh bitl'ááh ni'it'aahíi k'ehgo at'éé, áík'ehgo itl'ááh nda'sit'aanií k'ehgo doo dayúweh áí zhá bee ilch'ídaagont'aah da le'. ² Okqah k'ehgo tach'idígisíi, okqah k'ehgo koká' ndaach'idilñihíi, nanezna'íi nádikáhíi la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dahazhí' yándaago'a'íi, áí zhá bee doo dákozhá ilch'ídaagont'aah da le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ yee nohwaa godin'ááyúgo, bádaayán bíl ch'ígót'aahíi k'ehgo ilch'ídaagont'aah. ⁴ Nnee yati' baa gozhóni lahn yídaagólsjíd n'íi, yaaká'dí' kaa hi'ne'íi daizlñ n'íi, Holy Spirit baa godet'aa n'íi, ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' nlt'éhi, la'íi binawodíi bee ízisgo ánágot'ijhíi yunáasyú begoz'aanií daizlñ n'íi, ⁶ Bits'á'zhj' ádaadzaa lèk'eyúgo doo hagot'éégo binchq'íi yits'á'zhj' ánádaa'ne'zhj' bíl nnách'ikáhi at'éé da; bijíi yuné' Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' tsj'ilna'áhi biká'zhj' yínáadaayiheskał la'íi baa yágosigo ánádesdlaahíi bigha. ⁷ Ni' biká' nanágotlñgee ledihich'aadí' hadín nlt'éégo ádaayíksiníi bá hajéedyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' baa gozhóoníi hileeh: ⁸ Ádá' hosh hajéedyúgo ni'ihíi yó'odit'aah, dénchq'go bá ha'idziizhí' zhá bá goz'aa; didlidzhí' zhá bá onágot'i'. ⁹ Nohwił daanohshóni, áík'ehgo yádaahiilti' lèk'e ndi, nohwihíi doo áík'ehgo ádaanoht'ee dago nohwídaagosiilzjíd, hasdách'igháhíi bíl goz'áni be'ádaanoht'ee. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ dábik'ehyú át'éégo, bá nada'ohsiidíi doo yaa dñah da, la'íi bizhi'íi nohwil nzhoqhíi bigha bichagháshé bich'odaasoni'íi áí alód' doo yaa dñah da; áí t'ah ágádaaht'ij. ¹¹ Díinko nohwá hádaahiit'ij, dała'á notijgee da'áík'ehgo ágádaaht'ijgo doo nohwil nagoki dago yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíi ndaahołíi le', nohwi'ihí'na' bengonyaázhí': ¹² Ádí' doo nohwil daagoyéé da le', áídá hadíi bi'odlq' daagoljigo la'íi nyee ndi yil dahildqhgo Bik'ehgo'ihí'nañ bángon'áanií bíyéé doleehíi beda'ol'ij le'. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yich'j' hadziigo yágon'áádá', dabíi bitisgo at'éehíi doo la' dahíi bigha dabíi bee bitl'a dahdidilñigo, ¹⁴ Gábikñiid, Da'anii dayúweh niyaa gozhqó doleelgo ánihosh'ñii, la'íi nits'á'dí' láqgo hanálinolt'ijgo ádishhił. ¹⁵ Áík'ehgo Abraham nzaad godezt'i'go yidag

at'éédá' nt'é bee bángot'aanii begolzaa lèk'e. ¹⁶ Nnee da'anii dabíi bitisgo at'ééhíi biláhyú bitl'a dahnádaadidilñih: hagee lahada'dit'áhgee da'anii ch'iniigo kotl'a dahch'idilñiiyúgo lahada'dit'áh n'íi bengoñáh. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ, nnee yee yágon'áanii bá begolne'íi yenagoshchiiníi doo lahgo ánáidle' dago dábigóziigo bitl' ch'í'nah áyíłsı hat'ııgo, áı da'anii ániigo bitl'a dahdidilñii ni': ¹⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ nnee nt'é yee yágon'áago, la'íi da'anii ániigo bitl'a dahdidilñiiigo, áı naki goz'ánihi doo lahgo ánáidle' da; áı bee hadag ánohwi'dilzi, néé Bik'ehgo'ihinañ bitl'ááhzhı' daatsídihiikııhıi hasdáhiikáhıi nohwádıhyú begoz'aanii ndaahóndliihıi nt'izgo daahónta' doleelgo: ¹⁹ Áı ndaahóndliihıi bigha yaaká'yú godiyihgo goz'aa yune' bigizhgee da'denbáalıi bine'yú beha'ágót'i'i: ²⁰ Jesus ádıh ákóne' nohwá ha'ayáá, án Melkízedek okqah yebik'eh n'ii k'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitini silii.

7

¹ Melkízedek holzéhi, Salem golzeegée ízisgo nant'an nlíni, Bik'ehgo'ihinañ da'tiséyú át'éhi bi'okqah yebik'ehi nlii lèk'e; án Abraham ízisgo nant'an daanlíni yich'i' nagonkaadgo yaa gonesnaadi' nádaaldá' yidedeyaago, Niyaa gozhóq le', yihñiid; ² Áígee ayihe'nilií goneznányú ilk'í'nilií dała'ágo siñilihıi Abraham Melkízedek yaa yinil ni'; dantségee bizhi'ıi, Bıi nant'aahıi bits'á'dı' nt'éégo ágot'éhi, golzeego ágolzee, iké'geehıi, Salemgee ízisgo Nant'an, áı, Bıi nant'aahıi bits'á'dı' ilch'i'gont'éhi, golzeego ágolzee; ³ Bitaa, báqdoó bigózi da, yits'á'dı' dihezna'ıi la'ıi hadı' dihezna'dı', hazhi' neheña'zhi' áldó' doo bigózi da; áıdá' Bik'ehgo'ihinañ biYe' k'ehgo dahazhi' okqah yebik'ehıi nlii. ⁴ Dıi baa natsıdaahkees, áı nneehıi dázhó dáka'at'éhi lèk'e, Abraham, bits'á'dı' daadihe'na'i, ayihe'nilií goneznányú ilk'í'nilií dała'ágo siñilii yaa yinil lèk'e. ⁵ Levi bits'á'dı' hadaakishchiinıi bitahdı' okqah yedaabik'ehi ádaabi'deszaahıi, bik'ıi daanlíni bıyéehıi goneznányú ilk'í'nilií dała'ágo siñilii, tithes holzéhi, bich'i' nadaayinılgo begoz'aanii bikisk'eh banagóz'aa lèk'e, bik'ıi daanlíni áldó' Abraham bits'á'dı' hadaakishchıi ndi: ⁶ Áıdá' Melkízedek, Levi bits'á'dı' hadaakishchiinıi doo bitahdı' nlii da ndi Abraham tithes yaa yihñiil lèk'e, la'ıi Abraham Bik'ehgo'ihinañ ba'den'ááhıi Melkízedek, Niyaa gozhóq le', bilñiid. ⁷ Dıınko doo baa lahach'it'áhi at'éé da, dahadıi itisgo at'ééhıi, da'ich'i'go at'ééhıi, Niyaa gozhóq le', yihñihi at'éé. ⁸ Dıi jııyúgo nnee nanne'go bágoz'aanii tithes bich'i' nadaahi'nıiı, áıdá, Melkízedek t'ah hınaadá', dahazhi' hınaago baa na'gonı'ıi, tithes bich'i' nadaahi'nıiı. ⁹ Gádishñii le'at'éhi, Levi, tithes bich'i' nahi'nıiııı, Abraham Melkízedek

tithes yich'í' nayiheznííí bee tithes nayiheznííí ga'at'éé. ¹⁰ Melkízedek Abraham yidedeyaadá', Levi itah nliiníí ga'at'éé, doo hwahá goleeh da ndi Abraham bits'á'dí'go hīnaahíí bighā. ¹¹ Áík'ehgo Levi hat'i'íí bitahdí' okaḡah yedaabik'ehíí bee dawa nŧ'éé silíí lĕk'eyúgo, (áígee Jews daanliiníí begoz'aaníí bee bángot'aḡ ni',) hant'é bighā okaḡah yebik'ehíí la' nanádleeh, Melkízedek bik'ehgo at'éhi, doo Aaron at'éehíí k'ehgo da? ¹² Okaḡah yebik'ehi dabíntségo goliíníí k'ihzhí' nánálteeh lĕk'eyúgo hagot'éégo goz'aaníí áldó' lahgo anánálnĕ'hi at'éé. ¹³ Hadín díí bee baa na'goni'íí lahgo hat'i'íí nlií, áí hat'i'íí bitahdí' dant'éhéta be'okaḡahíí Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'iniil goz'aḡee doo la' na'iziid da. ¹⁴ NohweBik'ehń Juda hat'i'íí nliigo bígózí; áí hat'i'íí Moses doo hak'i yaa hadzii da ni', okaḡah yedaabik'ehi yaa nagosni'dá'. ¹⁵ Díinko dayúwehyú nŧ'éégo bígózí, okaḡah yebik'ehi Melkízedek k'ehgo at'éhi nánásdlíí, ¹⁶ Áń doo ni'gosdzán biká' begoz'aaníí bik'ehgo okaḡah yebik'ehi silíí da, áídá' ihí'naa doo ngonel'aḡ dahíí binawodíí bik'ehgo okaḡah yebik'ehi silíí. ¹⁷ Áń baa na'goni'go gáníí, Doo ngonel'aḡ dazhí' okaḡah yebik'ehi nííí, Melkízedek okaḡah yebik'eh n'íí k'ehgo. ¹⁸ Begoz'aḡ n'íí doo nłdzil dago, doo nt'é bee ánálnĕh dago k'ihzhí' bengot'aḡ. ¹⁹ Begoz'aḡ n'íí doo nt'é nŧ'éégo layiilaa da ni', áídá' itisgo nŧ'éhi begodeyaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań ałhánégo bit'ahgo daahiidleeh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bitł'a dahdidilniihíí zhá bee Jesus okaḡah yebik'ehhi silíí: ²¹ (Ła'i okaḡah yedaabik'ehihíí Bik'ehgo'ihí'nań doo bitł'a dahdidilniigo okaḡah yedaabik'ehi daasilíí da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bitł'a dahdidilniigo Jesus okaḡah yebik'ehi silíí; Bik'ehgo'ihí'nań gábilnniid, Shūni' doo lahgo ánáshdle' da doleełgo shitł'a dahdidishniigo gádishnií, Doo ngonel'aḡ dazhí' okaḡah yebik'ehi nííí, Melkízedek okaḡah yebik'eh n'íí k'ehgo:.) ²² Áík'ehgo ánídégo nohwángot'ááníí, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Jews daanliiníí bílgo lángot'aḡ n'íí bitisgo nŧ'éhi, Jesus bee nohwá hizi'. ²³ Okaḡah yedaabik'eh n'íí nanne'go doo dayúweh okaḡah yebik'ehi daanlií dahíí bighā lāágo daanlií ni': ²⁴ Áídá' Jesus dahazhí' hīnaago dahazhí' okaḡah yebik'ehi nlií. ²⁵ Áí bighā bíí binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań yaa hikáhíí dāngonel'aḡzhí' hasdáyihińíí, dábik'ehn yá ná'okaḡahgo dahazhí' hīnaa. ²⁶ Okaḡah yebik'ehi da'ágát'éhi nohwá nŧ'éé, dilzini, doo k'izé'át'éhi da, dāzhó nŧ'éhi, nchó'go ádaat'eehíí yits'á'zhí' nłni, yaaká'yú ágot'eehíí bitisyú ízisgo at'éégo ábi'delzaahi; ²⁷ Áí okaa yebik'eyi da'tiséyú daanlíni dawa jii, ntsé dabíí nchó'go ánádaat'ííhíí áídí' nŧee nchó'go ánádaat'ííhíí bighā dant'éhéta nadaitseedgo yeda'okaḡahgo Bik'ehgo'ihí'nań baa nanádaahi'niil, áídá' Jesus

doo ágánát'íí bik'eh da, dabíí Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltíídá dalańdígée dawa łayiilaahíí bighą. ²⁸ Nńee doo daanłdzil dago nda'ík'siih ndihíí okąąh yebik'ehi da'tiséyú daanłni daaleehgo begoz'aaní bik'ehgo hahi'ńii; áídá' begoz'aaní bikédí'go bengonyáágo Bik'ehgo'ihí'nań bit'á dahdidilńhgee áńńiidí k'ehgo biYe' haltíí, áń hadelzaa dahazhí'.

8

¹ Baa yádaahiilti'íí dńńko ádaaldí'ńii: Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini ágát'éhi nohwá nłii, áń yaaká'yú Ízisgo At'éhihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhíńéego dahnezdaa; ² Yaaká'yú godiyíhgo goz'aaní, gowałgai biyi' da'ch'okąąhíí da'ańiihíí áń yiyi' na'iziid; áí biyi' da'ch'okąąhíí Bik'ehgo'ihí'nań ngonáni, doo nńee ngon'áni da. ³ Okąąh yebik'ehi da'tiséyú daanliiníí dala'á ntíígee Bik'ehgo'ihí'nań dant'éhéta baa hiné'go ła'íí dant'éhéta nadaiktseedgo ye'okąąhgo baa hiniłgo hahi'ńii: áí bighą díí okąąh yebik'ehihíí aldó' nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań yaa yiné'hi at'éé. ⁴ Díí ni'gosdzán biká' naghaayúgo doo okąąh yebik'ehi nłii da doleel ni', begoz'aaní bik'ehgo okąąh yedaabik'ehi ilk'idá' Bik'ehgo'ihí'nań yeda'okąąhíí yaa daayihiniłhíí bighą: ⁵ Áí yaaká'yú da'ch'okąąhgo goz'aaní bił dáłekt'eego yiyi' nada'iziid, yaaká'yú ágot'eehíí bichagosh'ohíí k'a'at'éé: Moses k'ad gowałgai biyi' da'ch'okąąhíí ngo'áahdá' Bik'ehgo'ihí'nań bił ch'ígó'aahgo gábiińńiid, Dzil biká'yú be'elzaago nił ch'í'nah ashłaa n'íí da'áík'ehgo ádnłíí. ⁶ Okąąh yedaabik'eh n'íí binadaasdziid n'íí bitisgo at'éégo Jesus baa det'ąą, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Jews daanliiníí bił łąngot'ąą n'íí k'adíí ła'ihíí itisgo at'éhi Jesus bee nohwá hizí', áí łąngot'ąą n'íí yee nohwąngon'ąą n'íí k'adíí itisgo at'éhi bengot'ąą. ⁷ Dantsé łąngot'ąą n'íí ilch'í'zaa lęk'eyúgo, iké'geehíí doo bąnnagóst'aah da doleel ni'. ⁸ Israel hat'i'i doo dawahá nł'éé áiléh dago Bik'ehgo'ihí'nań yígolsíídá' gánńiid, Israel hat'í'í Judah hat'í'í biłgo áńidégo bąndaagons'h'aaahíí begonáh ndi at'éé: ⁹ Bits'ádí' daadihezna' n'íí bádih hishaałgo Egypt golzeedí' bił ch'ínánkséhíí bijii bąngone'ąą n'íí doo ga'at'éhi da; áídá' bąngone'ąą n'íí doo dayúweh ye'adaat'ee dahíí bighą doo dayúweh binádaadesh'íí da ni', ńii, Bik'ehgo'ihí'nań. ¹⁰ Áí bech'ígóyááhíí bikédí'go Israel hat'í'í bił łánađagonsht'aah doleel gádishńiiigo, Begosił'áání biini' biyi' odaahishńii doleel, ła'íí bijii biká' ádaagoshłe' doleel, Bik'ehgo'ihí'nań bá nshłii doleel, ła'íí bíi shichągháshé doleel: ¹¹ Nńee dala'á ntíígee bit'ahdí' gólíńii ła'íí bik'isn doo yił ch'ídaago'aah da doleel, Bik'ehgo'ihí'nań bígonsł, daanńigo: nńee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíí ła'íí ízisgo ádaat'eehíí shídaagolsł doleelhíí

bigha. ¹² Doo bik'ehyú ánádaat'ijil da ndi baa ch'oshba' doleel, nda'iksihií la'íi nchọ'go ánádaat'ijilíi doo dayúweh bínádaashniih da doleel, nii, Bik'ehgo'ihinañ. ¹³ Áníidégo lángont'aanii begodeyaa, nniidá' dantséhíi k'ihzhí' nniiné'. Nt'é k'ihzhí' nniiné'híi la'íi sá'a hileehíi bech'igowáhi at'éé.

9

¹ Dantségee lángot'aanii ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihinañ ch'okaqahíi dahgoz'aa, la'íi ni'gosdzán biká'gee da'ch'okaqah goz'aanii gólíi lẹk'e. ² Gowalgai biyi' da'ch'okaqahíi alzaa; dantsé goz'aa yune' ik'ah kọ'íi biká' dahnásilt'áhíi, la'íi biká'idané, la'íi bán Bik'ehgo'ihinañ bidáhgee nna'né'ihíi biká' dah sinil, ái godiyihgo goz'ani holzee. ³ Nakigee dáádíltosíi bine'zhinéégo biyi' da'ch'okaqahíi nágost'aa, ái da'tiséyú godiyihgo goz'ani holzee; ⁴ Ái biyi' its'aa óodo be'alzaahi biyi' hikagolchini didlidíi sí'aa, la'íi tsihón dahot'éhé óodo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihinañ bengon'áanii besi'ani aldó' sí'aa, ái biyi' tús óodo be'alzaahi bán manna holzéhi biyi' siné'hi, la'íi Aaron bigish bihitsoo gozlíni, la'íi tséé nteelíi Bik'ehgo'ihinañ yegos'aanii biká' dahgoz'ani sinil ni'; ⁵ La'íi bit'a' golíníi óodo be'alzaahi bits'á'idindláadíi tsihón nel'aadí' nadaazi, ái Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba' begoz'aanii biká'zhí' bit'a' bitisgo odaaheznilgo; ái k'adíi doo dawa nlt'éégo baa nadaagohiilni' bik'eh da. ⁶ Ái dawa ilch'í'hilzaadá' okaqah yedaabik'ehi gowalgai dantsé goz'aa yune' onakáh, Bik'ehgo'ihinañ da'ch'okaqah zhinéégo nada'iziidgo. ⁷ Áidá' ike'gee nágost'aa yune' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni zhá dala'á lenágodáhgee ákóne' onadáh, díi da'adíh lẹk'eyúgo doo hagot'éégo ákóne' owáh da; ái dííi Bik'ehgo'ihinañ yich'í' nnáyikáhgo ye'okaqah, dabíi ídá'okaqah la'íi nnee nda'iksihií yá ná'okaqah. ⁸ Ái bee díinko Holy Spirit bíl ch'í'nah áyúlaa, gowalgai biyi' da'ch'okaqahíi dantséhíi t'ah goz'aadá', yaaká'yú godiyihgo goz'aanii da'aníihíi ha'ágót'ííi doo hwahá ch'í'tíih da. ⁹ Ái benagowaadá' ái gowalgai biyi' da'ch'okaqah níi yaaká'yú da'anii da'ch'okaqah goz'aanii be'elzaa lẹk'e; áigee nt'éhéta yeda'okaqahíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihinañ yaa nádaayihí'niil lẹk'e ndi hadín ák'ehgo okaqahíi doo hagot'éégo nlt'éégo ábile' da, doo hagot'éégo nlt'éé ch'ileehíi yígoksih da; ¹⁰ Díi dahgoz'anihíi da'ch'iyaanii, da'ch'idlaanii, da'okaqahgo tá'dígis yee iltah ánáda'ol'ijilíi ni'gosdzán biká' ágot'éhi ye'ánáda'ol'ijilíi dahgos'aa lẹk'e, dawahá nlt'éé hileeh bengonyáazhí'. ¹¹ Áidá' Christ, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nliigo, nzhoqogo ágot'éhi begonáhíi yil nyáá, yaaká'yú da'ch'okaqah goz'aa itisgo at'éhi, itisgo

nkt'éhi, doo nnee áyíílaa dahi, ni'goszán biká'gee doo nt'é
 bee alzaa dahi yiyi' okáahíi yee bik'eh; ¹² Ái godiyihgo
 goz'aqá yune' Christ dalañdi ha'ayáá gee dawa layiílaa, doo
 gant'íze bidíí, magashi zhaazhé bidíí ha'áyííkáá da,
 dabíí bidíí bee hasdách'igháhi doo ngonel'aqá dahíi nohwá
 ágólaa. ¹³ Dóoli bidíí, gant'íze bidíí, la'íi magashi zhaazhé
 bi'aadihíi bi'ilch'iíh nnee dancho'íi biká' nas'nílii hadakodile'
 lək'eyúgo; ¹⁴ Dázho itisgo Christ, doo hayú baa daats'idííhíi
 dago Holy Spirit dahazhí' nliinií biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ
 yaa ídedet'aqáhií, án nohwinatsekeesíi nohwá náidiilkqoh,
 áik'ehgo doo nt'é bee alneh dahíi doo dayúweh beda'o'íi da,
 áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ hiñáhihíi bá náda'dohsiid. ¹⁵ Díi bighá
 Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e nnee bíl lángot'aaníi aníidéhi Christ
 nohwá siziinií nlii, án daztsaaníi bee lángot'aaníi dantséhi
 begoz'aaníi doo yikísk'eh ádaat'ee dahíi hasdáyihiñií, hadíi
 yich'í' aníihíi bíyéé nyidin'áaníi doo ngonel'aqá dahíi yaide'aah
 doleethíi bighá. ¹⁶ Hadín bíyéé gólíinií hadín nt'é yaidi'aahíi
 naltsoos yá áyíílaa lək'eyúgo, hadín áyíílaahíi daztsaqayúgo zhá
 bíyéé doleel. ¹⁷ Ái naltsoos áyíílaahíi daztsaqadá' begodolñiik;
 áidá' hadín áyíílaahíi t'ah hiñayúgohíi naltsoos doo nt'é da.
¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dantsé yángon'áaníi díi begodeyaa
 lək'e. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi dágon'aqágee Moses nnee
 dawa yaa yil nagosni'dá' magashi zhaazhé la'íi gant'íze bidíí,
 tú bíl nadesziidgo, ighaa lichí'i dasdisgo ádaaszaahíi, ch'il
 hísop holzéhi beda'ist'qoqo díi bee naltsoos la'íi nnee dawa
 yiká' yííta', ²⁰ Gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngon'áaníi
 ik'idá' begodeyaahíi díi dííi be'ígózi. ²¹ Da'ágát'éégo
 Moses gowalgai biyi' da'ch'okáahíi la'íi its'aa beda'okáahíi
 dawa dííi biká' yííta'. ²² Begoz'aaníi bik'ehgo dásdozhá
 dawahá díi bee hadaadelzaa; doo nt'é ye'okáahíi zesdii
 da lək'eyúgo koncho'híi bighá doo kaa nágodet'aahi at'éé
 da. ²³ Yaaká'yú goz'aaníi k'ehgo yeda'il'iinií ágát'éégo
 hadaadelzaago dávik'eh; áidá' yaaká'yú ágot'eehihíi nt'é
 yedaokáahíi ái bitisgo nkt'éhihíi behadaadelzaago dávik'eh.
²⁴ Godiyihgo goz'aaníi nnee ádaagozlaahi yaaká'yú da'anii
 godiyihgo goz'aaníi be'elzaahíi yune' Christ doo ha'ayáá
 da; áidá' yaaká'yú goz'aqá yune' zhá ha'ayáá, k'adíi áígee
 Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nohwá sizii; ²⁵ Okáah yebik'ehi
 da'tiséyú sitini doo dabíí bidíí dahíi yozilgo godiyihgo goz'aqá
 yune' dala'á lenágodáhgo onadáh, áidá' Christ doo ágát'íi da,
 doo Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ánádidit'áh da; ²⁶ Ágánát'íih lək'eyúgo
 ni'goszán alzaadí' yushdí' godezt'igo biniinágodil'íih doleel
 ni': áidá' goldohíi ngonyáágee dalañdigege datsaahíi bee
 ncho'íi yaa gonhnee doleelgo nyáá. ²⁷ Nnee dalañdi datsaahgo

bágoz'aq̄, áí bikédí'go baa yá'iti'go: ²⁸ Áík'ehgo Christ dałahńdi Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltj̄j, nnee ląągo binchq̄'íi yá daidigheehgo; ik'égee nadáh doleeł, doo nchq̄'híi bighą da, áídá' bikádaadéz'iinii hasdáyiniłgo.

10

¹ Áđihyú nlt'éégo goz'aanii Jews bich'j' begoz'aanii doo da'anii begoz'aq̄ da, bichagosh'oh k'a'at'éégo zhą, áí bichą hadíi dálenágodáhgee yeda'okaq̄híi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa nádaayihí'niikíi begoz'aanii doo hadaadeszaago ádaabole' at'éé da. ² Ágádzaayúgo doo dayúweh baa hi'né' da doleeł ni'; da'okaq̄híi dałahńdigee hadaadeszaayúgo binchq̄'íi áđihgo yídaagotsj̄ doleeł ni'. ³ Áídá' áí yeda'okaq̄híi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań baa nádaahi'niikíi dálenágodáhgee nnee binchq̄'íi yénadaalniihgo ádaabıtsj̄. ⁴ Dóoli la'íi gant'ízé bidıl konchq̄'íi doo yó'iiné' át'éé da. ⁵ Áí bighą Christ ni'gosdzán biká' nyáádá' gánniid, Ye'okaq̄híi natseedgo naa hi'niikíi la'íi dant'éhéta ye'okaq̄hgo naa hi'niikíi doo hánt'j̄j da, áídá' shıts'ı shá ánlaa: ⁶ Didlidgo nich'j' nihi'niikíi, la'íi konchq̄'híi bighą na'itseedgo naa hi'niikíi doo baa nił gozhq̄ da, nniid. ⁷ Áík'ehgo gádéniid, Bik'ehgo'ihí'nań, hadíi hánt'iinii lashléhgo niyáá (naltsoos yisdisíi biyi' shaa k'e'eshchj̄híi k'ehgo.) ⁸ Gánniid, Begoz'aanii bik'ehgo na'itseedgo naa hi'niikíi, dant'éhéta ye'okaq̄hgo naa hi'niikíi, didlidgo nich'j' nihi'niikíi, la'íi konchq̄'híi bighą naa hi'niikíi doo hánt'j̄j da, doo baa nił gozhq̄ da, nniid bikédí'go ⁹ Gánádo'niid, Bik'ehgo'ihí'nań, hadíi hánt'iinii lashléhgo niyáá. Ik'éyú nohwá ngot'áanii begodigháhíi bighą Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Jews daanliinii bıłgo dantsé lángot'aq̄ n'íi kihzhj̄' ngoden'aq̄. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ dałahńdigee dawa layiilaago bits'ihíi Bik'ehgo'ihí'nań yaa ídeltj̄híi bee hadaanohwidezlaa. ¹¹ Okąq̄h yedaabik'ehi dała'á ntj̄jgee dawa jji Bik'ehgo'ihí'nań bich'j' zhinéégo na'ídziidi nada'iziidgo nadaazi, dáhant'é nadaitseedgo bidíi yeda'okaq̄h; da'ágádaat'j̄j ndi konchq̄'íi doo yó'iiné' át'éé da: ¹² Áídá' Christ dałahńdigee Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltj̄j: nohwinchq̄'íi yá daztsaq̄híi bikédí'go dahazh'j' Bik'ehgo'ihí'nań dihe'nazhinéégo dahnezdaa; ¹³ Kodí' godezt'i'go bik'edaannihíi bikekt'áázhj̄' nni'nilzhj̄' yiba' sidaa. ¹⁴ Dałahńdi Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltj̄híi bee nnee hadaadeszaahíi dąngonyáázhj̄' dązhq̄ nlt'éégo áyíılaa. ¹⁵ Holy Spirit áí nohwıl ch'í'nah ágótsj̄, gánniidgo, ¹⁶ Áí yołkaakíi bikédí'go díi ngot'aanii nnee bıł ádaashłe' doleeł, nii, Bik'ehgo'ihí'nań; begosił'áanii bijíi biyi' odaahishniil,

17 ƙa'íí biini' biká' ádaagoshle' doleeł; 17 Binchọ' n'íí ƙa'íí doo bik'ehyú ádaat'ee da n'íí doo dayúweh bínáshñiih da doleeł. 18 Konchọ'húí bighą kaa nágodet'ąąyúgo doo dayúweh konchọ'húí bighą be'okąąhíí Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'iné' da. 19 Áí bighą shik'ííyú, itisgo godiyłhgo goz'ąą yune' doo daasiite' dago Jesus bidihí biláhyú ha'áhiikáh le', 20 Da'denbáálíí ilk'indlaadgo binkááyú Jesus nohwá ch'ígót'i'i ágólaa, ániidégo ƙa'íí hińáhi, da'denbáálíí dishñiigo Jesus bits'í dishñiigo ádishñii; 21 Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé bi'okąąh yebi k'ehi da'tiséyú sitini nohwá silji; 22 Áík'ehgo nohwijíí dił biká' hista'go nchọ'go ánáhiit'jłł n'íí nohwá nádiłkọqđgo, ƙa'íí tú nzhóni nohwits'í bee tánásgizgo, haląą nohwijíí dawa bee doo nohwił nagoki dago da'ohiıdłąągo Bik'ehgo'ihí'nań alhánégo bit'ah daahọdleeł. 23 Haląą doo nohwiini' nakigo da yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíí ndaahóndliihíí ndzilgo daahóntą'go dayúweh baa nadaagohiılñi' le'; hadín nohwá ngon'áání da'aniigo aníí; 24 Łaa daanohwiini' le', hł daanjọq doleełgo ƙa'íí nł'téégo ánadaahitt'jłł doleełgo ildag yadaahiilti' le': 25 Ha'ánázéhyú ıła'ánáhiit'jłłhíí doo t'ąązhí' bits'ą' shiijéed da le', nnee ƙa' ágadaat'jłłhíí k'ehgo; áídá' ildag yadaahiilti' le': alhánedí' goldohgo bidaagonłsıdá' dayúweh ildag yadaakti'. 26 Da'anii ágot'eehíí bídaagosıılzjıdá' nchọ'go bídaagonlzı ndi be'áhiidzaayúgo nohwinchọ'húí bighą doo dayúweh nohwaa nágodit'áhgo goz'ąą da, 27 Áídá' bee kaa yá'iti'íí dązhọ bégódzidi, ƙa'íí Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' kọ' k'ehgo diłtł'i bik'edaanniihíí daabidilidíí zhą nohwá goz'ąą. 28 Hadín Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní Moses binkááyú ni'né'i doo yikísk'eh at'éé da n'íí, nnee naki dagohíí taagita binadzahgee ánágót'jıđ yaa nadaagolñi' lẹk'eyúgo, doo hadín yaa ch'oba' dago zesdji lẹk'e: 29 Áík'ehgo hadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' doo nt'é dago áyıłsigo yıká' nayaahíí, ƙa'íí dił bee Bik'ehgo'ihí'nań nnee yágon'áání ndzilgo alzaahíí, dił bee hadelzaahíí, doo yidnłsı dahíí, ƙa'íí Holy Spirit bits'ą'dí' ilgoch'oba'íı begoz'aaní nchọ'go áıñiihíí, nnee Moses binkááyú begoz'aaní doo yikísk'eh at'éé dahíí bighą zesdjłhíí bitisgo goyéégo bich'j' godigháhgo bágoz'ąą shj daanołsı née? 30 Gánñiidíí bídaagonlzı, Goyéégo koch'j' godish'aahi ánsht'ee, shíı ik'enash'né' ndi at'éé, nii, Bik'ehgo'ihí'nań. Gánádo'niid, Nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíyééhíí yaa yałt'go yándaago'a' doleeł. 31 Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi bilák'e ch'intłizhyúgo négódzid. 32 Bínadaaħñiih, doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí'go nohwijíí yune' odaadezdlaadá' góyéégo nohwich'j' nagowaago nohwiniigodelzaa ndi bich'j' dahdaanołdọh ni'; 33 Łahgee nnee daanohwineł'jıgee

daanihóch'iid ła'íi góyéego nohwich'í' nagowaa ni'; lahgee biniidaagont'éeéhíi bich'odaahniihgo nohwíi aldo' nohwiniigonkt'ée ni'. ³⁴ Ha'ásítíídá' shaa tídaaht'ii ni', ła'íi nohwíyée n'íi nohwaa hayi'níi ndi nohwíł daagozhóq ni', yaaká'yú nohwíyéeéhíi itisgo nkt'éhíi, ła'íi doo ngonel'aa dahíi gólíigo bídaagonołshíi bigha. ³⁵ Ái bigha Bik'ehgo'ihinań bada'ohíhíi doo bits'á'zhí'go ánáhne' da, daahonohta'yúgo nzhooníi nohwich'í' nanáhi'níi. ³⁶ Nohwíni'k'eh ádaanołsi le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihinań áníihíi ádaahdzaadá' nohwa'det'aaníi nohwíyée doleel. ³⁷ Dét'ihégo hadín hígháhíi dogaał, dáhah dogaał. ³⁸ Hadín dábi'ehyú át'éeéhíi odlá zhá yee hinaa doo, áidá' nnee t'aazhí' at'éeéhíi shiyi'siziiníi doo baa bił gozhóq da doleel. ³⁹ Ndi néé t'aazhí' ádaat'eego ch'a'ondéh zhinéeéhíi doo itah daandlii da, áidá' hadíi da'odlaągo biyi'siziiníi hasdákáh zhinéeéhíi itah daandlii.

11

¹ Bench'ohohíhíi da'anii begolne'go bigóziigo, ła'íi hadíi doo hit'ii dahíi da'anii át'éeego bigózi, ái odlá' golzeego ágolzee. ² Doo ánídá' bádaayán n'íi daabi'odla' golíihíi bigha nkt'éeego baa ch'inii lək'e. ³ Ni'godzán Bik'ehgo'ihinań biyati' bik'ehgo ádaalzaago nohwi'odla' golíihíi bigha bádaagonłzi, áik'ehgo dant'éhéta hit'iiníi doo hit'ii dahíi bee ádaasaa. ⁴ Bi'odla' golíihíi bigha Abel, Cain bitisgo nkt'éhi Bik'ehgo'ihinań yaa nainé', Abel baa nainé'íi Bik'ehgo'ihinań yaa nagolni'go, Da'áigee ándzaa, nii lək'e; ái bee Abel daztsaa ndi t'ah nohwich'í' yałti'. ⁵ Bi'odla' golíihíi bigha Énoch da'itsaahíi doo yígodołsijł dahíi bigha yaaká'yú onábi'doltii; doo hak'i nádaach'ot'ii da, Bik'ehgo'ihinań onábiktíihíi bigha; doo hwahá nábididilteeh dadá' Bik'ehgo'ihinań yił goyiłshóqo baa ch'inii lək'e. ⁶ Ko'odla' da'ádihyúgo Bik'ehgo'ihinań doo hagot'éeego bił goch'inłshóq da: hadín Bik'ehgo'ihinań bich'í' nsháh nziyúgo da'anii Bik'ehgo'ihinań gólíigo yosdlaądgo zhá yich'í' nigháh, ła'íi hadín nzhóqgo haintaahíi nkt'éeego ágot'eehíi bíyée áidoliłgo yosdlaądgo zhá yich'í' nigháh. ⁷ Bi'odla' golíihíi bigha Noah hagot'éeego godegháhíi doo hwahá yígołsijł dahíi Bik'ehgo'ihinań bił ch'í'nah ágolaago tsídolyiz, áik'ehgo bichagháshé hasdáyiniłhat'íihíi bigha tsina'eehíi áyíłlaa; ái bee ni'godzán biká' nnee nchó'go ádaat'eehíi ch'í'nah áyíłlaa, ła'íi ko'odla'híi bigha nkt'éeego ách'it'éeéhíi bíyée silii. ⁸ Bi'odla' golíihíi bigha Abraham ła' ni' nágost'aayú bíyée doleelyú obi'dol'a'dá' bikísk'eh adzaago oyáá, hayú deyaa shíhíi doo yígółsi da ndi. ⁹ Bi'odla' golíihíi bigha ni' baa got'aa n'yú dét'ihézhí' Isaac ła'íi Jacob biłgo gowałgai yee daagolii, ni' doo yídaagołsini n'íi yiká'

daagolj̄ihí k'ehgo; Abraham baa det'aa n'íí da'ái Isaac la'íí Jacob baa daadest'aa: ¹⁰ Abraham báđihyú yaaká'yú k̄ih nagozn̄ilíí bit'ááhgo izt'ini golííníí yiká déz'j̄i, áí k̄ih nagozn̄ilíí bik'ehgo'ihí'nań nagoshchj̄igo ágólaa. ¹¹ Bi'odla' golj̄ihí bigha Sarah ndi binawod gozlj̄igo hiltsaq silij̄, áídí' bil' legodzaahí bitisyú ch'ígoyáá ndi bi'ime' gozlj̄i, hadín baa yidin'áahí ya'okíhí bigha. ¹² Áík'ehgo nnee dała'á hastiin silij̄igo k'azhā datsaahi ga'anolj̄ ndi bits'á'dí' hadaakishchiiníí yáá biyí' ts'ílsqqsé la'íí tábāhyú sái dahdijahíí ga'áholāqgo daagozlj̄i, doo nách'oltag at'éé dayú. ¹³ Áí dawa t'ah da'odlaqgo nanezna', baa daadest'aaníí doo hwahá begolne' da ndi bi'odla' bee nzaadzhi' daayo'j̄igo yaa bil' daagozhóqgo begolne'go yidaagoksí lēk'e, áík'ehgo gádaanniid, Ni'gosdzán biká' nahiikai ndi nnee doo bigózini daandlj̄i, dá nakai nt'éhi. ¹⁴ Ágádaanihíí bee nht'éégo ndaagoléehíí yiká hadaantaago bigózi. ¹⁵ Ni' yits'á' dahdikai n'íí dá yaa natsídaakes nt'éyúgo t'aaqzhi' nakáhgo bá ch'í'otaa doleeł ni'. ¹⁶ Áídá' k'adíí yaaká'zhí'go ndaagoléehíí hádaat'j̄i: áí bigha Bik'ehgodaahi'nań bil'di'niigo Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'e ádaayándzi da, akú k̄ih gozn̄ilíí bá ilch'j̄'golaahí bigha. ¹⁷ Bi'odla' golj̄ihí bigha Abraham, da'aníí bi'odla' bigha nabídineztaqáá', Isaac Bik'ehgo'ihí'nań yaa yinkj̄i, Abraham bee det'aa n'íí biye' dała'áhi Bik'ehgo'ihí'nańyá yizilhee nkegonyaa, ¹⁸ Áń yaa yałt'igo Bik'ehgo'ihí'nań Abraham gáyilnniid, Isaac binkááyú nits'á'dí' handóot'j̄i: ¹⁹ Abraham Bik'ehgo'ihí'nań nnee daztsaa ndi náhi'naago ánáidlēh yígotsi, áík'ehgo biye' daztsaadi' nábi'dihil'na' ngonolj̄igo baa naltj̄i. ²⁰ Bi'odla' golj̄ihí bigha Isaac, Jacob la'íí Esau bich'j̄' ágoñe'íí yee yá oskaqadgo, Nohwiya gozhóq le', yilnniid. ²¹ Bi'odla' golj̄ihí bigha Jacob datsaahdá' Joseph biye'ke naki da'al'ango yá da'oskaqad; la'íí bigish bik'izhi' hayaa at'éédá' Bik'ehgo'ihí'nań yoskaqad. ²² Bi'odla' golj̄ihí bigha Joseph datsaahdá' Israel hat'í'íí dahdekáh doleeł t'ah bidáhdá' yígotsigo yaa nagolni' lēk'e; la'íí bits'in hago ádolniíí yee yágon'áá lēk'e. ²³ Daabi'odla' golj̄ihí bigha, Moses gozlj̄idá' bitaa hik'e báá bilgo mé' dénzhonehi nlij̄ihí bigha nadaayin'j̄'go taagi daahitaa; nant'án yengon'áaníí doo yédaaldzid da lēk'e. ²⁴ Bi'odla' golj̄ihí bigha Moses báyan silij̄igo, Pharaoh bitsi'híí bizhaazhé bil' idi'niigo doo hat'j̄i da lēk'e; ²⁵ Nchq'go ágot'eehíí begonedlj̄ihíí déť'ih itah at'éhi k'ihzhí' nayiné' lēk'e, nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehíí biniidaagonk'éézhí'go itah nágodin'áá lēk'e; ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' bich'j̄' nahi'niíí yiká déz'j̄igo, Christ bigha bik'edaach'inííhíí Egypt biyí'gee hágodzil goz'aaníí yitiggo ilj̄igo yaa natsekes. ²⁷ Bi'odla' golj̄ihí

bigha Egyptdi' halwod, nant'an hashkee ndi doo yénaldzid da: doo ch'o'ji dahii yo'jhi k'ehgo nyeehii yich'i' dahnldoh. ²⁸ Bi'odla' goljhi bigha Moses bik'ehgo daadit'hi yika' di yilta', la'ii bitis-hagowah golzehi agolzaa, chaghahshe dantsé nakaihi naitseedi nliini Israel hat'i'ihii bichaghahshe dantsé nakaihi doo naitseed da doleehii bigha. ²⁹ Daabi'odla' goljhi bigha Israel hat'i'ii túsikaanii Red Sea holzehi hanaayú nanádnksáá, ni'gosgaahii k'ehgo ndi ch'inánksáá, nnee Egyptdi' daagolínií áldó' hanaadnkáh daanzi ndi aal odaaz'eel. ³⁰ Daabi'odla' goljhi bigha Israel hat'i'i kih goznilií Jériko golzeege binaad tséé hist'inii ledn'aahii da'á jjiigo dalahn lenadishé gots'idiskaaqzhi', áik'ehgo gots'idiskaaqzhií bijji aal nandéeh lek'e. ³¹ Ráhab, isdzán nant'i' nagháhi n'ii, bi'odla' goljhi bigha anadaal'izi baa n'áazhgo nzhónigo yich'i' ádzaago, doo da'odlaa dahii natseedee doo itah zedji da lek'e. ³² Nt'é baa nanagoshni' doleel? Gídeon, Bárak, Sámson, Jéphthah, David, Samuel áldó', la'ii Bik'ehgo'ihinaan binkáayú nada'iziidi n'ii bilgo dawa baa nagoshni' hasht'ji ndihii doo bínel'aa da: ³³ Ái daabi'odla' goljhi bigha lahgo nnee hat'i'i daayisnaa, dávik'ehyú ádaaszaa, bángot'aa n'ii bich'i' begolzaa, ndóicho bizé' bá ikh'i' agolzaa, ³⁴ Kq' doo sidog dago bá álzaa, besh be'idiltshé doo bee naztseed da, doo nadaalwod da ndi nadaalwod daasilji, nagonlkaadgee k'a'adaat'ee daasilji, la'ii yi nadaagonlkaadií bik'e dahtsidnkji. ³⁵ Isdzané bits'á' nanezna' n'ii bá nádaabi'dihilna'go baa na'nil; la'ihii dahazhi' ihinaahii yenaadiikáhií itisgo nkt'éego yidaagoshii bigha doo daazhógo benádaadichiid hádaat'ji dago goyéego bich'i' godes'taago naztseed: ³⁶ La'ihii baa daach'odloh, la'ii dá habída'ch'iltsaas nt'éé, la'ii lídaach'ist'oo, la'ii ha'adaach'ist'e': ³⁷ La'ihii daach'ohné', la'ihii ilk'daabidich'iish, la'ihii nabídaadi'nestaad, la'ihii besh be'idiltshé bee naztseed; la'ihii dibelji hik'e gant'ize bikagé bidiyagé yee nakai lek'e; tédaat'iyégo, nyéé'i daidits'ago, la'ii biniidaagodeszaago; ³⁸ Ái nneehii ni'godzán biká' nneehii bitisgo da'ilji: da'igoljiiyú la'ii dzilyú, dzií bini'i'ányú la'ii leyi' da'o'ányú nakai lek'e. ³⁹ Ái dawa daabi'odla' goljhi bigha nkt'éego baa na'goni' ndi baa det'aa n'ii doo hwahá begolne' da lek'e: ⁴⁰ Néé Bik'ehgo'ihinaan nohwádhiiyú itisgo nkt'éhi yaa nohwá nagoshchji, da'adaandihiiyúgo ái doo hadaabi'dilne' da.

12

1 Nnee láni doo náhóltagyú nohwinaadyú nzhooqo daanohwine'jjiigo, nt'é ndaazgo daahiideekií halaa nlázhzi' ndaano'né', la'ii nchó'ii dayúweh be'ánahiit'jhií nlázhzi' ndaano'né' áldó', áidi' bidag ádaant'eego Bik'ehgo'ihinaan

nohwá ngon'ááníí bikísk'eh hiikeer le', ² Jesus, nohwi'odla' begodeyáhi la'íí aqal laile'i halaqa án zhá bich'i' daadéet'íí le'; án gozhóóníí bádihyú goz'áahíí bigha ts'i'lna'áhi biká' biniigodelzaa ndi yidag at'éégo yitis silji, bik'e ídaayágosigo dahstji ndi doo bil hago'at'éé da, áidí' Bik'ehgo'ihí'naán nant'aago dahsdaagee dihe'nazhinéégo dahnezdaa. ³ Nnee nch'ogo ádaat'eehíí bich'i' nada'idziid ndi yitis siliiníí, án baa natsídaahkees le', dah lək'eyúgo dánko hohkáh hileeh, la'íí nohwinatsekees doo ndzil da hileeh. ⁴ Nch'ó'íí bich'i' nadaagonoŋkaad ndi doo hak'i díł nohwiká' ndaashchii da. ⁵ La'íí chagháshé baa de'níihíí k'ehgo nohwaa de'núí n'íí baa daadisonah, gánigo, Shiye', Bik'ehgo'ihí'naán doo alch'ídéyú ánánoŋ'ííł dayúgo, nt'éégo baa natsínkees, la'íí Bik'ehgo'ihí'naán nił destehyúgo nanákaad hela': ⁶ Bik'ehgo'ihí'naán hadíí bil daanzhooníí ni'íksiihgee yiniidaagodnłsji, yil ch'ígó'aahíí bigha, bizhaazhé náidntjiihíí dała'á ntjigeé ni'íksiihíí bigha nádainłtsas. ⁷ Bik'ehgo'ihí'naán nda'oksiihgee nohwiniidaagodnłsiyúgo, bichagháshé daanołhjiíhíí bigha ágádaanołwłsji; hadín biye' golíiníí, biye' yiniigodnłsji, yil ch'ígó'aahíí bigha. ⁸ Áidá' nda'oksiihgee Bik'ehgo'ihí'naán nohwil ch'ígó'aahíí bigha doo nohwiniinágodil'jiih dayúgo yútashchín nliiníí k'ehgo ádaanoht'ee, doo da'anii bichagháshé daanołhji da, nnee dawa doo da'dits'ag dayúgo bil ch'ídaago'aahgo yiniidaagodnłsji. ⁹ Áidí' ni'goszán biká'gee daanołwitaahíí nt'éégo nohwil ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsigo daadinłzi; yaaká'dí'go nohwiTaahíí itisgo daadinłziigo bikísk'eh ádaant'eego nt'éé go'jii, áik'ehgo zhá nt'éégo daahin'naa. ¹⁰ Ni'goszán biká' nohwitaahíí dabíí hádaat'jiiyú dét'ihézhí' hagee nda'iilziihgee zhá ádaanołwil'jiih, áidá' yaaká'dí'go nohwiTaahíí nohwá nt'ééhíí bigha ágádaanołwidnłsji, án godiyini ye'at'ééhíí k'ehgo néé aldo' godiyini be'ádaant'ee hileehíí bigha. ¹¹ Kol ch'ígó'aahgo akoŋiiníí doo kol gozhóógo akółsji dago kol na'diŋi' ndi bikédí'go hadín baa bil ch'ígót'ááníí nt'ééhíí biyi' nołseełgo binest'a' goljiihíí k'ehgo ilch'i'gonł'ééhíí be'at'éégo nt'éé hileeh. ¹² Áik'ehgo nohwigan nadaahezdaahíí hadag ánádaahdle', nohwigod daaditłidíí nt'iz ánádaahdle'; ¹³ Áidí' ilk'ídézdoh intínhíí biká' ch'ínohkáh, hadín na'níłhodíí doo ch'a'odokał da doleełhíí bigha; áidá' nalwod nasdljigo dahnadidáh. ¹⁴ Nnee dawa bil t'eké daanołhjiigo, la'íí dážhó nt'éégo ádaanoht'eego dahdaanołdoh, doo ágádaach'it'ee dayúgo Bik'ehgo'ihí'naán doo hagot'éégo ch'íłtséh da: ¹⁵ Ídaa daagonohdzaa, dánko Bik'ehgo'ihí'naán bilgoch'oba'íí dábich'i' ndohkahi at'éé; dánko kol goshch'iihíí bikeghad nohwiyi'

bengonyááyúgo ndéesaągo nagontl'og hajéedgo, aí bee láni daabilchq; ¹⁶ Ídaa daagonohdzaą, dánko nant'í' nagmaahíi nohwitahyú hileeh, dagohíi Esau holzéhi, dantsé nagmaahíi bighą Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' bíyéé doleel n'íi dalańđi iyąąhíi bighą baa na'hazńiihíi k'ehgo dánko Bik'ehgo'ihí'nań doo yidńsı dahíi nohwitah hileeh. ¹⁷ Bídaagonońsı, Esau ágádzaahíi bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' nń'éhi bíyéé silıi doleel n'íige, Dah, bińdo'ńiid; hichago yókeedgo ná'okaąh ndi doo hagot'éégo lahgo ánáyidléń da lék'e. ¹⁸ Doo díńko bich'í' nehesokai da, dziń da'anıi si'ánihií, kq' bee dilńh'íi, dagohíi godilńhíi, chagońheehíi, yat'ógo nyolhíi, ¹⁹ Bésh dilwoshé áńíhíi, bizhii áńíhíi, aí bizhii daidezts'aaníi, Doo dayúweh nohwich'í' yáńti' da, daayilńiigo nádaayokaąh lék'e, doo bich'í' nehesokai da: ²⁰ (Tsétahgo nakaihíi ndi dzińi yídahi'naayúgo biń nda'tsilńe'go dagohíi k'aa bee nabidi'tseedgo goz'ąą, ńiigo yee hadzii n'íi doo hagot'éégo yidag ádaat'ee da lék'e: ²¹ Daayo'ıi n'íi dázhq bégódzidhíi bighą Moses gánıi lék'e, Dázhq nésdzidgo disńhıd:) ²² Áídá' díńko bich'í' nehesokai, dziń Sion golzéhi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi bikıń gozńilıi yaaká'yú goz'áni Jerúsalem holzéhi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıni lenáhińséhi, ²³ Dantsé daagozliınıi yaaká'yú bizhi' ádaagoszaahíi biń daagozhóqo ha'ánáńséhi, Bik'ehgo'ihí'nań nńee dawa yaa yańti'go yándaago'a'ihı, la'íi yaaká'yú nńee nń'éégo ádaat'eehıi hadaadeszaahıi bispirits bich'í' nehesokai, ²⁴ La'íi Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nńee bińgo ląngot'aaníi áńiidéhi nohwá sizıni, la'íi diń kok'e hılta'ıi, Abel bidıńi yitısigo nń'éégo ágot'eehıi yaa nagolńi'ı áldó' bich'í' nehesokai. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań, nohwich'í' yańti'ıi, doo dah daadohńii dago baa daagonohsąą: ni'gosdzán biká'gee bich'í' yańti'ihıi, dah yilńniidıi doo hagot'éégo bits'ą' hakee da lék'e, áik'ehgo yaaká'dı' nohwich'í' yańti'ihıi hodaayéel'sąą doo hádaat'ıi dayúgo, itısigo doo bits'ą' haokee at'éé da: ²⁶ Da'áídá' bizhiihıi bee ni'gosdzán nagohi'naa, k'adyúgohıi gánıigo ngon'ąą, Yunáasyú goldohgo dalańđi doo ni'gosdzán zhą nagohish'naa da, yáá áldó' nagohish'naa doleel. ²⁷ Áń ágáńniidıi, Yunáasyú goldohgo dalańđi, hadıi alzaahıi nadaaha'naahıi k'ihzhı' nii'né', golzeego ágolzee, áik'ehgo hadıi doo hagot'éégo dihi'náh dahıi zhą godziih doleel. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee nohwiıńilgo doo hagot'éégo k'ihzhı' nohwiıńıi dahıi bighą haląą ba'ihédaandzı le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daadńlzıgo la'íi bédaahildzidgo biń daagohılzhóqo bá nada'ıidziid le': ²⁹ Bik'ehgodaahin'nań kq' ndi'ık'áhi nlıni at'éé.

13

1 Ik'ísó hł daanjooḥíí k'ehgo dayúweh hł daanohjoo le'. 2 Nḥee doo bídaagonolsinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayonah hela': nḥee la' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'dí'hi doo yídaagolsı dago yá da'dezné' lək'e. 3 Ha'ánshijeedíí bínadaaḥḥiih, bí ha'ánshojeedhíí k'ehgo; hadín bits'í biniidaagonłt'ééhíí bínadaaḥḥiih, nohwíí alđó' nohwits'í gólııgo bedaahinohḥaa. 4 Na'i'neehíí nḥee dawa daayidnłsı le', doo ilt'sá' nant'ı' na'aashgo da: ch'a'o'i'nehíí la'ıı nant'ı' nakaihíí Bik'ehgo'ihí'nań yaa yádaaktı'go yándaago'áah. 5 Bestso doo bidázhı' ádaanoht'ee da le'; nt'éhéta ayáháhi nohwıyée lək'e ndi baa nohwıł daagozhóq le': Bik'ehgo'ihí'nań gánohwiḥḥniid, Doo nits'á' dahdosháh át'éé da. 6 Áık'ehgo doo t'aazhı' daasiitıı dago gádaan'ni, NohweBik'ehń shich'onıhi nlıı, nḥee hago ádaashidolııhı doo bee nésdzid da. 7 Nohwá naziinıí bínadaaḥḥiih, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee nohwich'ı' yádaaktı' n'ıı: da'odlaḥıı k'ehgo da'ohdlaq le', nt'é ádaizlaahıı baa natsídaahkees. 8 Jesus Christ, adaqadá' át'ééhıı k'ehgo díı jıı t'ah ágát'éé dahazhı' ágát'éé. 9 Yati' iltah at'éégo, yati' doo bígózini da k'izédaanohwidonıı helá': Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'ıı bee kojıdı' ko'odla' nalwodgo ayıłsıgo nłt'éé, doo hagot'éégo ch'ıyaḥıı bee da, áı bikısk'eh ánada'ch'ol'ıı ndi doo nt'é bee ádaach'izlaa da. 10 Jews bich'ı' begoz'aanıı bit'ááhyú daanliinıı da'ch'okaḥ goz'aqgee Bik'ehgo'ihí'nań baa naltéehıı la' áıgee nada'iziıdıı daayıyaqgo dávik'eh; áı na'idziıdıı bee Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ch'ígót'i' daanzı; áıdá' Christ tsj'ılna'áhi biká' nohwá daztsaḥıı bigha néé Bik'ehgo'ihí'nań bich'ı' nohwá ch'ígót'i'. Nḥee Jews bich'ı' begoz'aanıı zhá yikısk'eh ádaat'eehıı doo áık'ehgo bágoz'aq da. 11 Magashi, dibelıı, gant'ızéta nḥee nda'ıksıihıı bigha nadaistseedá' bidıı okḥ yebik'ehi da'tıseyú sitıni da'ch'okaḥ goz'aq yune' áyikaah, áıdá' bits'ıhıı kıh goznılıı anahyú daayidıı lək'e. 12 Áık'ehgo Jesus alđó', dabıı bidıı bee nḥee hadaadılne' doleehıı bigha kıh goznılıı binaadyú ledn'aahıı dáadıthıı anahyú biniigodelzaa. 13 Áık'ehgo néé alđó' nḥee Jesus daayo'ni' n'ıı k'ehgo daanohwich'o'ni'go bidag ádaant'eego halaa da'anahyú bich'ı' dokáh. 14 Dzaqgee doo nohwá dahazhı' daagondlıı goz'aq da, áıdá' dahazhı' daagondleehıı biká daadéet'ıı. 15 Áık'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań dákozhá baa náda'né'ihıı k'ehgo Jesus binkááyú dayúweh daahohııkaḥgo ba'ihédaandzı le', bizhi' ba'ihégosıgo behagohııgháh le'. 16 Nłt'éégo ádaanoht'eego la'ıı nohwıyéeéhıı iltahoh'niigo baa daayohḥah hela': áı k'ehgo baa náda'né'ihıı

Bik'ehgo'ihinañ yaa bił gozhóó. ¹⁷ Hadín nohwá naziiní bikísk'eh ádaanoht'eego hayú ádaaniiyú ádaanoht'ee le', nohwiyi'siziiní yinádaadéz'íhíí bigha; áí Bik'ehgo'ihinañ nohwá yił nanágodohñihi at'éé bił daagozhóógo ádaat'íyyúgo nkt'éé, áídá' doo bił daagozhóó dayúgo doo nohwá nzhóó da. ¹⁸ Nohwá da'ohkaah: nkt'éégo ádaahiit'íigo bídaagonlzi, dawa ánádaahiit'íhíí bee da'aniigo ánádaahiit'íigo hádaahiit'íi. ¹⁹ Shá da'ohkaah doleelgo itisgo nánohwoshkaah, dák'adégo nohwaa nádishdaakhíí bigha. ²⁰ Bik'ehgo'ihinañ, bits'á'dí' nkegohen'ááníí, Jesus nohweBik'ehñ daztsaádí' naadiidzaago áyíílaa, bidííí nohwá ngon'ááníí dahazhí' nłdzilgo bee áile'íí biláhyú: nanyoodíí bidibelíí nkt'éégo yinádez'íhíí k'ehgo Jesus, Nanyoodíí ízisgo at'éhi, bichagháshé nkt'éégo yinádez'íi. ²¹ Bik'ehgo'ihinañ hadaanohwidile', áík'ehgo nt'é bił dábik'ehíí dawa nkt'éégo baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bił dábik'ehíí nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; án dázhó ba'ihégoş le', doo ngonel'aa dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. ²² Nánohwoshkaah shik'íyyú, Díí ádaanohwidéniidíí doo bik'edaashołch'iigo da ndaagohoh'aah: ayáhágo bee nohwich'í' k'eshiłchíí. ²³ Nohwik'isn Timothy ch'ínádzáá láá; dét'ihégo nyáá lek'eyúgo, akú bił nánsht'aashgo nádaanohwistséh ndi at'éé. ²⁴ Nohwá naziiní dawa, ła'íí Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé dawa, Gozhóó, shá daabiłdohñii. Ítalyú daagolíiní, Gozhóó, daanohwiłnii. ²⁵ Bik'ehgo'ihinañ biłgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE GENERAL EPISTLE OF JAMES

1 Shíí James, Bik'ehgo'ihí'naán la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń binal'a'á nshlíni, nnee nakits'adáhyú hat'íi íkch'á'yú odaagohele'ihíí nohwich'í' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'naán nohwił nlii le', nohwiłdishnii. 2 Shik'íyú, íltah at'éégo nohwich'í' nagont'ogyúgo, baa nohwił daagozhóq le'; 3 Díí bídaagonołsigo, nohwi'odla'íí nayídntaahgo nyee ndi dahdaanołdoh daaleeh. 4 Áí dayúweh nohwiyi' na'iziid le', áík'ehgo nohwi'at'e' nzhooníi zhá be'ádaanoł'tee doleel, doo hat'íi bee dáibich'í'go da. 5 Nohwitaahyú dahadń doo goyáá dayúgohíí Bik'ehgo'ihí'naán yíyókeed le', áík'ehgo baa hi'né' doleel; Bik'ehgo'ihí'naán dánzhóq at'éégo nnee dawa daazhógo yaa yiné'hi at'éé. 6 Áń nneehń odlaago áńíi le', doo biini' nakigo da: dahadń biini' nakihń, nch'iigo túnteel nádidáhíi k'ehgo at'éé. 7 Nnee ágát'éhń nohweBik'ehń bich'á'gé' doo hat'íi ích'í' nyohodlíi da le'. 8 Nnee biini' nakihíi doo bígózigo nagháhi at'éé da. 9 Nnee ádaagoch'iyolba'ń Bik'ehgo'ihí'naán binadzahgee ízisgo at'éégo ábi'delzaahíi bighá bił gozhóq le': 10 Áíná' nnee ízis it'íjń ádaagoch'iyolba'go ábi'delzaahíi bighá bił gozhóq le': t'oh dénzhonéhíi ánadaasdiidhíi k'ehgo bee ch'ígowáh doleelhíi bighá. 11 Ch'ígona'ái sidogo haghángo, t'oh yinilnéehgo dénzhonéhíi nandéh, áík'ehgo dénzhone' n'íi ádił: áí k'a'at'éégo nnee ízis it'íjń t'ah dá'it'íjgo bech'ígonáh doleel. 12 Nnee nabídi'nestaąd lé'e ndi aął yitis ch'ínyááhń biyaa gozhóni at'éé: nabídi'nestaądíi aął yitis ch'ínyáágo dahazhí' ihí'náhi, nnee Bik'ehgo'ihí'naán bił daanzhóni yaa yiden'ááníi, baa didot'aal, gonneegee ch'ah hobíjhi k'ehgo. 13 Nnee la' nabídi'nestaąd lé'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'naán nashínestaąd, doo nii da le': Bik'ehgo'ihí'naán doo nchó'íi bee nahóntaah goz'aą da, la'íi án doo hadń nayíntaah da: 14 Nnee daant'íjgee dénchó'go ágot'eehíi yiká hát'íiníi, ídibiiltso'go nabídintaah. 15 Dénchó'go ágot'eehíi hágot'íiníi íłtsaą hileehíi k'ehgo nchó'íi yilchii: áígé' nchó'íi nchaa siljigo da'itsaahíi yilchii. 16 Shik'íyú, shił daanołshóni, nda'ol'sii hela'. 17 Dawahá nł't'éehíi la'íi dawahá nzhooníi yaaká'gé' nohwaa hi'né'hi at'éé, Bik'ehgo'ihí'naán idindláadíi Áyílaahń bich'á'gé' nke'né', án doo lahgo áná'dol'íjhi da, hat'íhíta léhídángo chagosh'oh nágodleehíi doo áí k'a'at'éé da. 18 Bik'ehgo'ihí'naán dabíi hát'íjgo dawahá daahinaago áyílaahíi bitahgé' da'íłtsé nest'án begodeyaahíi k'ehgo biyati' da'aníhi bee nádaagosiidliigo ánohwilaa. 19 Áík'ehgo

shik'íyú, shíł daanołshóni, nnee daantúígee nł'éeego íyést's'aa le', yati' t'aazhí' goz'aago, la'íi ha'ashkeehíi t'aazhí' goz'aago: 20 Nnee bihashke'híi Bik'ehgo'ihí'nań binzhó'íi doo áile' da. 21 Ái bigha nchó'zhinéego ágot'eehíi la'íi doo bik'ehyú ágot'eehíi dawa k'ihzhí' ndaanołné'ná', yati' nohwíjii biyi' k'ená dilzéhíi nohwíjii yune' isht'egodnt'éeego nádaagodoł'aah, ái nohwiyi'siziiníi hasdáyiníiigo yinel'aa. 22 Bik'ehgo'ihí'nań biyati' da'aníyú ádaanoł't'ee le', doo daazhógo dédaadołts'ago da, doo ách'í' nadaałch'aago da. 23 Dahadń yati' daazhógo yidits'agn doo yikísk'eh at'éé dahń, nnee la' biká'got'íné biyi' binii' da'at'ééhíi yinel'íiíhíi k'ehgo at'éé: 24 Áń nneehń ádinel'íid hik'e dahiyaa, áigé' dagoshch'í' ánołih n'íi yaa yisnah. 25 Dahadń Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi dážhó nł'éhi, begoz'aaníi nnee ch'ínáyihí'ńi, biyi' déz'iiníi dayúweh yaa higaahń, doo daazhógo íyést's'aaago dagoshch'í' yaa yinah daná', yati' yikísk'eh at'ééhń, áń nneehń dawahá áile'íi bee biyaa gozhóq doleel. 26 Dahadń nł'éeego oshkaqh nzińá' biyati' doo yaa goyáago yałti'ń ách'í' nach'aa, áń nneehń bi'okaqhíi doo bá begolne' da. 27 Chagháshé bitaa la'íi bimaa ádaadiníi, la'íi isdzáné itsaa daanliiníi bich'í' nadaagont'ogíi bich'och'iniigo bitaach'ighaago, la'íi ni'godzán biká'gee nchó'go ágot'eehíi doo hayíi be'ách'ít'éeego da, ái Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaań bináál okqaq da'aníihi, la'íi dánzhóq at'éhi at'éé.

2

1 Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń, bich'á'idindíni, daahołdlaago nnee doo il'anigo baa natsídaałkees. 2 Nnee la' óodo bee bigan bik'en'áné gólíni, la'íi bidiyagé nł'éhi bik'isilaago dał'aadzaagee ha'ayááyúgo, la'íi nnee tét'iyéhi bidiyagé dénchó'éhi yee ha'ayááyúgo: 3 Nnee bidiyagé nł'éhíhíi zhá bich'í' ádaanoł'eego ágádaabídołńii, Dzaągé' nł'éegee dahńdaa; áiná' nnee tét'iyéhíi ágádaabídołńii, Da'áigee sínzi, dagohíi, Shikeeyú ndaa: 4 Ágádaanoł'eeyúgosha' la' dá'ich'í'go, la'íi itisgo łanatsídaałkees, nchó'go natsídaałkeesgosha' aayádaakti'ihíi daaleh? 5 Shik'íyú, shíł daanołshóni, ídaayesołts'aa, Bik'ehgo'ihí'nań ni'godzán biká' ágot'ee zhinéego tédaat'iyéhíi da'odlaqhíi yee ízisgo da'it'íi doleelgo haiyińil, la'íi bilakt'áhgee begoz'aaníi daabiyéé doleelgo haiyińil, ái Bik'ehgo'ihí'nań yił daanzhooníi yaa goden'áa. 6 Áiná' nohwíi tédaat'iyéhíi doo bił da'otlag da laq. Nnee ízis it'iiníishá' isná daanohwidil'íi? Da'ái yáná'iti'hé yune'sha' odaanohwinihiyood? 7 Da'ái nł'éeego bee nohwi'dojíhíishá' dénchó'go yaa yádaakti'? 8 Nant'an yegos'aaníi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi gáníigee, Na'ashhahgé' gólíiníi nił nzhóq le', dání ídił njoqhíi k'ehgo,

niihíí da'anii bikísk'eh ádaanoł'eeyúgo nłt'éé: ⁹ Áiná' nnee il'anigo baa natsídaalkesyyúgo nch'oggo alt'íí, begoz'aanii yitis hadaadiltaakí k'ehgo ádaalt'íí bídaagonoısi. ¹⁰ Dahadn begoz'aanii dawa yikísk'eh at'éé ndi dała'ágo ıksiihyúgo, begoz'aanii dawa yiksiih hileeh. ¹¹ Ch'a'o'néhíí bee ałneh hela', niihíí, Dahadn zołhée hela', nii ałdó'. Ch'a'o'néhíí doo bee ałdzaa daná' dahadn zeezołhíí l'eyúgo, begoz'aanii yitis hadiltaakí nleeh. ¹² Begoz'aanii nnee ch'ínáyihí'niihíí nnee bee baa yáda'iti' doleehíí k'ehgo yádaakti', la'íí aí k'ehgo ádaanoł'ee. ¹³ Doo bıł goch'oba' dahn doo baa goch'oba' dago baa yá'iti' doleel; áiná' ilgoch'oba'íí aayá'iti'íí yee itisgo at'éé. ¹⁴ Shik'íiyú, nnee la', Oshdlaa, niiná' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, hat'íí yit'íí áiná'? Ya' aí odlaahíí hasdábılteeh née? ¹⁵ Kok'ısn dagohíí kolah bidiyagé éđihná' dajjı biigha dáshiná'naghaaná', ¹⁶ Nohwíí la' bich'ı' gádołniyyúgo, Ilch'ı'gont'ééhíí bee nanıaa, sínzilgo, la'íí násınlđjıdgo nanıaa; áiná' dawahá yıdn nlıjıhíí doo baa nné' dayúgo; hat'íí bee nzhoo? ¹⁷ Áık'ehgo ko'odla' zhá góljıyúgo, doo bikísk'eh ách'ıt'éé dayúgo, doo hat'íí ká áile' da, daztsáni k'a'at'éé. ¹⁸ Dahadn gánıı doleel, Ni ondlaa, áiná' shihíí shi'odla' yikísk'eh ánásht'ıjıh: ondlaahíí shıł ch'ı'nah ánle' yikísk'eh ánt'ıjıhíí da'adıhgo, áık'ehgo shıı oshdlaahíí yikísk'eh ánásht'ıjıhíí bee nıł ch'ı'nah áshle'. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań dała'á nlıjıgo hondlaa; aí nłt'éé: ch'iidn daanlıni ałdó' da'odlaaná' ndaaldzıdgo daadıthıd. ²⁰ Áiná' nnee doo goyáá dahi nlıni, ko'odla' góljı ndi doo bikísk'eh ách'ıt'éé dayúgo doo begolne' da, daztsáni k'a'at'éé, ya' aí doo bıgonıı da née? ²¹ Hat'ıhıta be'okaahíí biká' dahi'niılgee Abraham, nohwıta n'ıı, biye' Isaac Bik'ehgo'ihí'nań yaa yınkıjına'sha', ánát'ıjıdıí bee Bik'ehgo'ihí'nań, dáıık'ehyú át'éhi bıłnıid? ²² Bígosınsıjıd née, bı'odla'ıí la'ıí yikísk'eh at'ééhíí dała' na'ızıid, bı'odla'ıí yikísk'eh at'ééhíí bee lałzaa. ²³ Áık'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinıı, Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yosdlaad, áık'ehgo bı'odla'hıı bigha dáıık'ehyú át'éégo bá hótag, nii l'ehıı begolzaa: áıgee Bik'ehgo'ihí'nań bı'teké daabılch'ıniigo daach'ozhıı l'e. ²⁴ Áık'ehgo bídaagosıjıd, doo bı'odla' zhá bee Bik'ehgo'ihí'nań bınadzahgee nnee dáıık'ehyú át'éé da, áiná' yikísk'eh ádaat'eehıı ałdó' bee Bik'ehgo'ihí'nań bınadzahgee dáıık'ehyú át'éé. ²⁵ Da'ágát'éégo Ráhab, isdzán nant'ı' nagháhi n'ıı, ch'ıniı nai'aahıı ha'áyııılaa, áıgé' lahyúgo ch'ınádais'a'ná', ánát'ıjıdıısha' bee dáıık'ehyú át'éé bıłdo'niid? ²⁶ Kots'ı koy'ısiıniı ádıhyúgo daats'ıztsaa, aí k'a'at'éégo ko'odla', bikísk'eh ách'ıt'ééhıı ádıhyúgo, doo hat'ıı ká áile' da.

3

1 Shik'íyú, hołąągo ilch'ígó'aahíí daaleeh hela', ilch'ídaagont'eehíí itisgo nyeego nohwaa yá'iti' doleel bídaagonołshíí bighą. 2 Daanohwigha ląągo ndaahiilziih. Dahadń yakti'gee doo ilsiih dahń nńee dązhó nń'ėhi nłji, nń'ėego ąyılısi, bits'í dawa da'ánıyú ąnát'ıjł. 3 Lıj bizaa'áh bá ądaagohidle' nohwik'ehgo nagmaahíí bighą; ąk'ehgo bits'í dawa bee daahiidlo'. 4 Tsina'eełıí ąldó' baa natsıdaalkees, dązhó nchaa ndi, lą'ıí nawode nńh'iidıí ąnáoł ndi, benal'eełıí dązhó ąłch'ısėhi bee na'il'eełıí dahát'ıyú yidił'eeł. 5 Da'ągát'ėego kozaadıí ąłch'ısė ndi ızisgo ągot'eehıí yee ąda'odlıigo yakti'. Gochaago godnlch'il goz'áni kq' ąłch'ısėhi bee bikq' do'nıl ląą! 6 Kozaadıí kq' do'nılı k'a'at'ėe, ni'godzán biká' nchq'ıí dawa bik'ehyú ąt'ėhi k'a'at'ėego nohwits'ı biyi' itah nłji; kots'ihıí dawa yılchqoh; ch'iidn bikq' dilth'ıí bich'ą'gė' kq' bee bikq' do'nılgo ch'ıdehezna'gė' nch'ihenna'zhı' yıq' da'dinıl. 7 Tsėtahgo daagolıńıí iltah at'ėhihıí, dlq', t'ıish, túnteel biyi' daagolıńıí daabi'dilzhq, ni'godzán biká' nńee daabiłshq: 8 Ąnń' doo hadń kozaad yolshqoh at'ėe da: nchq'go doo nehe'nńhi at'ėe da, lą'ıí dązhó bik'asda' nchq'. 9 Kozaad bee Bik'ehgo'ihı'nań nohwiTaa'ń ąshqod daabiłn'ńii; da'ái bee nńee, Bik'ehgo'ihı'nań k'ehgo ądaaszaahi, yati' bee daahónkaal. 10 Da'ái kozé'ıí bich'ą'gė' yati' nń'ėhi lą'ıí yati' nchq'i bee hagohiigháh. Shik'ıyú, dıí doo ągát'ėe da le'at'ėhi. 11 Ya' ni'gė' túhálıjgee tú nzhoqhi lą'ıí tú nk'qozhıí dał' halıj nėe? 12 Shik'ıyú, ya' tsi, figs holzėhi, olives náyınl'ı, dagohıí dasts'aa figs náyınl'ı nėe? Ąı k'a'at'ėego tú nk'qozhıí hálıjgee tú nzhoonıí doo hálıj da. 13 Nohwıtahyú hadń goyąągo bıł ızózi? Bi'at'e nń'ėehıí be'ąnát'ıjłı ch'ı'nah ąyılısi le', igoyą' doo t'ąqzhı' yána'iti' dahıı ye'at'ėe. 14 Nohwıjıı yunė' nohwıl daagoshch'ııgo dánohwızhą nń'ėehıí ądá hádaalt'ıyúgo, lą'ıí dashızhą itisgo ąnsht'eego daanołsiyúgo, doo ądaa da'olđlıı da le', doo ąch'ıniyú ąch'ıne' dayúgo lé'ilchoohi at'ėe. 15 ıdıłgo ch'idzaanıı doo yaaká'gė' nke'nė' da, dá ni'godzán biká' benagowaahi, dakó ko'at'e'ıı bik'ehgo, ch'iidn binant'a' bich'ą'gė'hi at'ėe. 16 Dabızhą nń'ėehıí ądá hát'ıjłı, lą'ıí dashızhą itisgo ąnsht'eego nzıhıı golıjgee doo nkegohen'ąą da doleel, lą'ıí nchq'go ągot'ıjłı dawa begoz'ąą. 17 Ąnń' yaaká'gė' igoyą'ıı dıı k'ehgo at'ėe, dązhó nń'ėe, bıł nkegohen'ąą, dawa bich'ı' ch'ızhóq, doo ądıł k'a'ách'ıt'ėe da, dązhó kol goch'oba', lą'ıí nń'ėego ąnáda'ch'ol'ıjłgo, doo ił'anigo baa nach'ıtsikeesgo da, doo koká' zhą gózhóqgo da. 18 Nńee nkegohen'ąągo ądaagołsinıı k'eda'dile'go dábik'ehyú ąch'ıt'ėehıí binest'ą' goleeh.

4

¹ Hat'íi bigha ilch'i' nadaagonoŋkaad, la'íi nohwitahyú ilch'i' hadaashkeed? Nohwiyi' dawahá nchq'íi biká hádaakt'iiníi nohwiyi' ilch'i' na'iziidhíi bigha go'íi. ² Hat'íhíta nchq'íi ch'éh hádaakt'íihíi bigha nada'oktseed: hat'íhíta naaniyú daabíyééhíi ádá hádaakt'íiná' doo nádaadoŋné' dahíi bigha ilch'i' hadaashoŋkeed, la'íi ilch'i' nadaagonoŋkaad: doo daahoŋkéedgo da'okqaah dahíi bigha doo nádaadoŋné' da. ³ Dánohwízhá ádá hádaakt'íihíi biká da'okqaahíi bigha doo nohwaa hi'né' da. Ágát'éégo da'okqaahíi doo bik'eh da. ⁴ Nant'i' nakaiyíi k'a'at'éégo ádaanoŋ'éhi, ni'godzáń biká' ágot'eehíi nohwíł daanzhóqoyúgo Bik'ehgo'ihí'nań yik'edaanníihíi ádaanoŋ'tee, ya' doo bídaagonoŋsi da née? Áik'ehgo dahadrń ni'godzáń biká' ágot'eehíi zhá bíł nzhooníi Bik'ehgo'ihí'nań yik'enníihíi ádilne'. ⁵ Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi áníihíi doo bighani golíi dago gáníi daanoŋsi née, Ya' Holy Spirit nohwiyi' golíiníi nchq'íi hát'íi née, dawahá ádá hát'íi née? Dah, da'aníi doo ágát'éé da. ⁶ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íi itisgo nohwaa daihiné'. Ái bigha gáníi, Ádaa da'odlíihíi Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'zhí' at'éé, áiná' ádaa goch'iyolba'íi Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íi bee daayich'oníi. ⁷ Ái bigha Bik'ehgo'ihí'nań baa ádaa deinok'aah. Ch'iidn nant'an bidah ádaanoŋ'tee, áik'ehgo nohwich'á' nádilyeed. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań alhánégo bit'ahgo daanoŋjí, áik'ehgo bíi aldó' alhánégo nohwit'ahzhí' nłini at'éé. Nchq'go ádaanoŋ'teehíi, nohwigan tádaalgis: nnee biini' nakihíi daanoŋni, nohwíi daanzhóqgo ádaale'. ⁹ Doo nohwíł daagozhóq dago daalchag, chaal nahisóltą le': nohwidloh n'íi daalchago ánádaaldle', nohwíł gozhóóníi doo nohwíł aníi dago ánádaaldle'. ¹⁰ NohweBik'ehń binadzahgee ádaa daagoch'olba', áik'ehgo hadag ádaanohwile'. ¹¹ Shik'íiyú, doo aayanáltihíi ádaadoŋ'íigo dénchq'égo laa yadaakti' da. Hadń bik'isn y'íltahyúgo, dagohíi bik'isn dénchq'égo yaa yaŋti'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi y'íltah la'íi dénchq'égo yaa yaŋti': Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi baa yánłti' lé'eyúgo, begoz'aaníi doo yikísk'eh ánt'ee da, áiná' aayaŋti' ihíi nłíi. ¹² Begoz'aaníi áyílaahíi daŋa'á nłíi, da'án aldó' hasdáhiiníi yinel'ąą, la'íi da'ílii yłchiigo yinel'ąą: áiná' hat'íi nłíi nńzigo aayanáltihíi ádnł'íigo nnee la'ihíi baa yánłti'go? ¹³ Sáą'a, nohwíi gádaadoŋniihíi, Díi jii dagohíi iskaą akú kłh goznilyú nkáh, akú daŋa'á nohwelegodáh, nada'ilnii la'íi nohwaa nada'iiníigo, áik'ehgo bestso nohwá ígowáh, daadoŋni: ¹⁴ Ndi iskaą ágonéhíi doo bídaagonoŋsi daná' ádaadoŋni. Nohwi'ihí'na' hat'íi at'éé? Áad nahinago déł'łh hıltséhgé' da'ádihíi k'ehgo ádaanoŋ'tee. ¹⁵ Áiná' gádaadoŋniigo

ánábidodlíí; ła'íí nchọ'go adzaa lé'eyúgo, binchọ'íí bá da'izlíné ánádolñií. ¹⁶ Nda'oksihíí baa ɬɩ nadaagohi', ła'íí ɩldenáágo ɩáda'okqah, áík'ehgo nádaanohwi'dilziih. Nnee dávik'ehyú at'ééhíí bijíí dawa bee okqahgo dázho bedelníí. ¹⁷ Elías nnee dá nohwíí k'a'at'éhi nñi lé'e, án, Doo nagoktji da le', ñiigo bijíí dawa bee oskaad: áík'ehgo ni'gostzán biká' dá doo nagoktjihé taadn legodzaagé' gostán dahiitaq. ¹⁸ Áígé' ná'oskaadgo yaaká'gé' nkegonktáá, áík'ehgo ni'gostzán biká' nest'á' nádaagozdíí. ¹⁹ Shik'ííyú, nohwitahyú ła' da'anii ágot'eehíí yich'á' nyááyúgo, ła' t'aqzhí' yił nnat'áázhyúgo; ²⁰ Díínko yígołsih le', nchọ'go at'ííhn bi'at'e' nyihesiuhgé' dahadn t'aqzhí' yił nnat'áázhn, án da'itsaah bich'á'gé' biyi' siziinií hasdábidołteel, áík'ehgo nchọ'íí ɩáágo yiłegodihozil.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Peter, Jesus Christ binal'a'á nshlíni, nnee nanidí daanliigo its'á'yú Póntus, Galátia, Cappadócia, Asia, la'íí Bithýnia daagolzeeyú odaagohele'ihíí bich'í' k'e'eshchii, 2 Nohwíí, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa dabíntsé nohwídaagołsigo hanohwiheznil, la'íí Holy Spirit hadaanohwidezlaago, Jesus Christ bikísk'eh ádaanoht'eego, la'íí bidil bee nohwik'í daidilka' doleelgo hanohwiheznil: Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí dayúwehégo bee nohwá ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa, ba'ihégoł le', án bilgoch'oba'íí an'odaazliiníí bee Jesus Christ daztsaądí' naadiidzaahíí biláhyú ánídégo nádaagosiidlíí, áík'ehgo yaaká'yú gózhóóníí ndaahóndliihíí doo nohwits'á' bech'ígowáh dago biká daadéet'íih. 4 Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' daanohwiyéé doleelí, doo da'íííí hileeh dahi, doo hichqoh dahi, doo bech'ígonáh dahi, yaaká'yú nohwá nano'níí, 5 Nohwi'odla' golíihíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ binawod bee nt'éégo nohwinádéz'íí, hasdáhiikáhíí ąął łalzaazhí', áí nohwá ilch'í'ılzaago nnágodzaago ch'í'nah ádolniił. 6 Áí bigha, k'adíí det'ihézhí' iltah at'éégo nanohwi'dintaahgo nohwiniidaagonł'éé lek'e ndi dážhó nohwil daagozhóq: 7 Nanohwi'dintaahíí bee nohwi'odla' nłdzil shíhíí nabi'dintaah; óodo kq' bee bitádil'eeł, óodo da'íííí hileeh, áídá' nohwi'odla'íí óodo bitisgo ilíí; áík'ehgo nohwi'odla' nłdzil bigóziyúgo, Jesus Christ nádzáago nohwa'ihéndzigo, daanohwidnłsigo, la'íí nohwits'á'idindláád doleel: 8 Christ doo hwahá daahołtséh da ndi nohwil daanzhóq; k'adíí án doo daah'íí da ndi daahohdlaągo nohwil daagozhóq, nohwil gozhóóníí doo hagot'éégo baa na'goni' dago yaaká'yú idindláádíí k'a'at'éé: 9 Dayúweh nohwi'odla' bee nasozíiyúgo nohwiyi'siziiníí hasdakáh. 10 Áí hasdách'igháhíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaa ch'oba' doleelíí, dabíí binkááyú nada'iziidi n'íí yaa nadaagosni'; áí hasdách'igháhíí yiká na'ódaadilkid, la'íí dážhó yídaagołsíih hádaat'íigo nadaayilkaah lek'e: 11 Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí Christ biSpirit daayigoyilíni dabíntsedá' Christ biniigodilne'íí yaa nagosni', la'íí bikédí'go bits'á'idindláádíí aldo' yaa nagosni', áík'ehgo hagot'éégo ágodoniiłíí, la'íí da'os'ah ágodoniiłíí yiká na'ódaadilkid lek'e. 12 Holy Spirit yaa nagosni' n'íí, doo áí goldohíí biyi' ánágot'íil da doleelgo, áídá' díí goldohíí biyi' ágone' doleelgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú

nada'iziidi n'íi bich'í' ch'í'nah ágolzaa, áik'ehgo k'adií da'ái bee nohwil na'goni', nnee Holy Spirit yaaká'dí' nken'a'íi biláhyú yati' baa gozhóni yee nohwich'í' yádaakti'íi, da'ái yee nohwil nanádaagolní', ái Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'yú daagolíníi yidaagolsíihgo hádaat'íi. ¹³ Ái bigha nohwiini' ladaahle', ídaa daagonohdzaa le', Jesus Christ nádzáago Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi nohwíyéé doleeíi dántangont'i'zhí' ndaaholíi; ¹⁴ Chagháshé da'dits'agú k'ehgo ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nañ doo hwahá bídaagonolsíih dadá' ncho'íi zhá hádaaht'íi n'íi doo dayúweh be'ádaanoht'ee da le': ¹⁵ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwich'í' ánniidíi, godilzihgo at'éehíi k'ehgo nohwíi áldó' nohwí'at'e'íi dawa bee daagodinolsí le'; ¹⁶ Gáníigo bek'e'eshchíihíi bigha, Shíi dilzinihíi nshíi; áik'ehgo nohwíi áldó' daagodinolsí le'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ doo hadín yik'izhí' at'éégo da, nnee daantíiígee hagot'éégo ádáat'íidíi yee yándaago'a, án nohwíTaa daabíldohniigo nádaahohkaghúyú bédaakdzidgo daadinolsí le', ni'gospdzán biká' daagonohíidá': ¹⁸ Díi bídaagonolsí le', doo ánidá' daanohwitaa n'íi bi'at'e' nohwil ch'ídaiz'aa n'íi doo nt'é da, áidá' ái biyi'dí nanánohwi'dihezníi, Béshligai la'íi óodo da'ílii hileehi doo bee nanánohwi'dihezníi da; ¹⁹ Áidá' Christ bidil lán ílini bee, án dibehíi bizhaazhé doo baa dahgoz'áni da, doo hayú baa daats'idihíi dahíi k'a'at'éégo nlii; ²⁰ Án ni'gospdzán doo hwahá nnit'aa dadá' habi'doltíi, áik'ehgo da'ík'é'yú ngonyáágee nohwá ch'í'nah alzaa, ²¹ Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ daahohdlaa; Christ daztsaadí' Bik'ehgo'ihí'nañ naadiidzaago ábíílaa, la'íi bee bits'á'idindláadíi baidin'áá, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ daahohdlaago bits'á'dí' nht'éehíi ndaaholíi dolee. ²² Doo daazhógo da, áidá' da'aníigo nohwik'isyú nohwil daanzhógo doleeigo Holy Spirit biláhyú da'aníi ágot'eehíi bikisk'eh ádaanoht'eehíi bee nohwiyi'siziiníi nzhoogo ádaahlaa, áik'ehgo nohwííidí' dážhó líi daanohjoo le': ²³ Da'ílii hileehi doo bee ánidégo nádaagosohdlíi da, áidá' doo da'ílii hileeh dahi bee nádaagosohdlíi, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' hináhi la'íi dahazhí' begoldohi bee nádaagosohdlíi. ²⁴ Nnee dawa t'oh k'ehgo ádaat'ee, la'íi nnee zhinéégo ízigo ágot'eehíi ch'il dénzhonéhíi k'ehgo ádaat'ee. T'ohíi daanikné, la'íi ch'il dánzhonéhíi n'íi nanihidéh: ²⁵ Áidá' nohweBik'ehíi biyati' dahazhí' begoldohi at'éé. Díi yati'íi bee nohwich'í' yáná'itihíi, yati' baa gozhóni at'éé.

2

¹ Da'oh'ni'íi, nadaahch'aahíi, nzhóni ádaado'íiníi, la' bíyéehíi ídáhadaaht'íiníi, la'íi ncho'go yádaakti'íi dawa k'ihzhí' ndaagodinoh'aahgo, ² Mé' áníi gozlíni ibe' yídhíi daanlíihíi

k'ehgo, Bik'ehgo'ihinañ biyati', ibe' nkt'éhi, bídih daanohtij, bee daanohtseel doleehíi bigha: ³ NohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi ilk'idá' daasolijgo. ⁴ Áñ bich'í' nnohkáh, án tsée hinaahíi k'ehgo nlij, nnee doo hádaabit'ij da ndi lán ilijgo Bik'ehgo'ihinañ habilitij. ⁵ Nohwíi aldó' tsée hinahi daanohtijhíi k'ehgo kih godiyini doo hit'ij dahíi nohwee ágólne', okaah yedaabik'ehíi daadilzini daahleehgo, Bik'ehgo'ihinañ baa hi'niíhíi k'ehba'ihédaanhsigo daahohkaah, ái Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihinañ bil dábik'eh. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníi biyi' gáníi, Isaa, Siongee hágon'áagee tsée dantsé si'aaníi nnish'aah, lán ilijgo haktini, ái tséehíi Christ nlij: áik'ehgo dahadíi bosdlaadíi doo hant'é yik'e ídaayándzi da doleel, nii. ⁷ Ái bigha án daahohdlaaníi nohwich'í' lán ilij: áidá' doo da'odlaa dahíi bich'igo tsée kih ádaagole'íi yó'odaisne'i níi hágon'áagee dantsé si'aaníi silij, ⁸ Doo da'odlaa dahíi ysée bigha nach'igeehíi, tsée ts'iztaigo nach'ikaadíi silij, Bik'ehgo'ihinañ biyati' doo daach'idits'ag dahíi bigha nach'iniidéh; díi yee bángon'aahi ádaach'it'ee. ⁹ Áidá' Bik'ehgo'ihinañ, godilhiidí' dabíi bits'á'dí' díyat'éégo idindláádzhí' nohwiká anniidíi, ízigo ye'at'éehíi ch'í'nah ádaanohtí doleehíi bigha nohwíi daahinolt'ijhíi hanohwi'dihesnilhi ádaanoht'ee; nadaant'án okaah yedaabik'ehíi daanohtij, nohwinant'a' dala'ahíi daanohtijgo daagodinohtini, Bik'ehgo'ihinañ bíyéé daanohtij: ¹⁰ Lahn doo Bik'ehgo'ihinañ bíyéehíi daanohtij da, níi k'adíi bíyéé daanohtij: lahn Bik'ehgo'ihinañ doo nohwaa ch'oba' da, níi k'adíi nohwaa ch'oba'. ¹¹ Shił daanohtshóni, díi ni'godsán bikázhi' nanidí' nakaihíi la'íi dé't'ihézhí' kú nakaihíi k'ehgo daanohtijgo, nádaanohtshokaah, nohwits'í bich'í' zhinéego ncho'i zhá hádaaht'iiníi bits'á'zhí' ádaanoht'ee, nohwijíi yune' nkt'éhihíi ncho'íi bich'í' nagonlkaad; ¹² Doo Jews daanlij dahíi binadzahgee nohwi'at'e' nkt'éégo ádaanohtí: áik'ehgo doo bik'ehyú ánadaaht'ijl da, daaniigo nohwída'iltah ndi nkt'éégo ánadaaht'ijhíi daayo'ijgo Bik'ehgo'ihinañ ya'ihédaanzí doleel, án baa nyáahíi bijij. ¹³ NohweBik'ehñ biyéé daanohtijhíi bigha nnee yenagos'aaníi dawa bikísk'eh ádaanoht'ee: ízigo nant'án, án ízigo at'éhi nlijgo daadohts'ag; ¹⁴ Nant'ánchañ daanliiníi aldó' daadohts'ag, ái doo bik'ehyú ánadaaht'ijl dahíi biniidaagodilne'go, la'íi dábik'ehyú ánadaaht'ijhíi nkt'éégo ánadaaht'ijl daayilniigo ízigo nant'án nohwich'í' yil'aa. ¹⁵ Díi Bik'ehgo'ihinañ nohwá hát'ij, dábik'ehyú ádaaht'iiníi bee nnee doo daagoyá'á dahíi, nt'é yaa yadaakti'íi doo yidaagohtí dahíi, doo nt'é daanii dago ádaahle': ¹⁶ Jews bich'í' begoz'aaníi doo dayúweh bi'isna' daanohtij da; da'ágát'éé ndi dawa nohwá bil ch'í'otaahíi doo nohwincho'íi bil yaa nadaasohtsooz da, áidá'

Bik'ehgo'ihinañ bñada'ohsiidii daanohliigo daahinohnaa. ¹⁷ Nnee dawa daadinolsi le'. Odlq' bee nohwik'isyu daanliinii nohwil daanzhoq le'. Bik'ehgo'ihinañ daadinolsigo bedaaldzid le'. Ízigo nant'anhii daadinolsi le'. ¹⁸ Nada'ohsiidii, nohwinant'a' daanliinii dawa bee daadinolsigo daadohts'ag; daanzhoonii la'ii doo hago ádaat'ii dahii doo áí zhá da, áidá' hadaashkeehii aldó' daadohts'ag. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee nt'éégo ách'idzaago idégoch'ilziyúgo, áidá' doo ncho'go ách'idzaa da ndi koniigodilne'go nye'i ch'idits'ago bidag ách'it'éeyúgo, Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dávik'ehyú ách'it'éé. ²⁰ Ncho'go ádaahdzaahii bigha nohwiniigodelzaahii bidag ádaanoht'eeyúgo, ya' áí Bik'ehgo'ihinañ bil nzhqo nee? Dah. Áidá' dávik'ehyú ádaaht'ii ndi nohwiniigodelzaago bidag ádaanoht'eeyúgohii, áí Bik'ehgo'ihinañ bil nzhqo. ²¹ Ágát'éégo nohwiniidaagonkt'éehii bigha Bik'ehgo'ihinañ nohwich'i' ánniid: Christ nohwá biniigodelzaa, áik'ehgo shedaanoht'ee le', nohwilnii: ²² Án doo ncho'go adzaa da, nach'aago yá'itii doo bizé'dí diits'ag da: ²³ Án nnee yati' bee daabokáal ndi bí doo t'áazhi' yati' yee okáal da: án biniigodelzaa ndi goyéégo nohwich'i' godish'aah doo nii da; ndihii Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehgo aayahti'ihii yaa ídet'aq lèk'e: ²⁴ Án nohwincho'ii dabii bits'i ída'áyiidlaago ts'ina'áhi yiká' dazsaa, née nohwincho'ii bich'i' dasiitsaaqadá' dávik'ehyú ágot'eehii bich'i' daahin'naa doleehii bigha: nohwá habi'doltsazii bigha nohwincho'ii bits'á'zhi' nádaahdzii. ²⁵ Dibehii ch'a'onalsáahii k'ehgo ádaanoht'ee ni'; k'adii t'áazhi' dibehii Nanyoodihii baa nánohkai, án Christ nliigo nohwiyi'siziinii Yinádéz'iinii nlii.

3

¹ Da'ágát'éégo isdzané daanohliini, nohwika' daadohts'ag; áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ biyati' doo yikisk'eh ádaat'ee dayúgo, doo nt'é daabilдохnii da ndi, nt'éégo ádaanoht'eehii bee da'odlaq daaleehgo daahonobiih doleek; ² Nt'éégo ánadaaht'iiigo la'ii Bik'ehgo'ihinañ daadinolsigo daayo'iihii bigha da'odlaq daaleeh. ³ Doo nohwiká'yú zhá ídaadolzhqo da, daazhógo nel'iihii bigha doo nohwitsizil íltah at'éégo daashbizh da le', la'ii dawahá óodo ádaaszaahii doo nohwaa dahnaznilgo da, la'ii diyáge lán íliinii doo nohwik'isilaago da: ⁴ Áidá' nohwijii yune' nt'éégo ágot'eehii bee dénzhonego ádaahle', nohwijii yune' isht'edaagodnt'éégo, la'ii dant'éheego be'ádaanoht'eego, áí be'ídaadolzhoonii doo da'ílii daaleeh dahi, la'ii Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee lán íliini. ⁵ Da'ágát'éégo doo ánidá' isdzané daagodnksinii Bik'ehgo'ihinañ yaa da'okíhii ídaadilzhqo lèk'e, biká' daidits'ago: ⁶ Sarah ágát'éégo Abraham

yidits'ag lèk'e, shinant'a' yihniigo: da'osodlaadhíi bigha án bich'eke'yú k'ehgo daasolji, nht'éégo ádaanoht'eeyúgo, la'íi doo nt'é bik'e nadaalyiz dayúgo. ⁷ Da'ágát'éégo nnee daanohtíni, nohwi'aa baa natsídaahkeesgo bil daagonohji, bits'í doo nldzil dahíi bigha daadinolsi, Bik'ehgo'ihina'na' bilgoch'oba'íi nohwi'ihina' nohwá ágohtíni da'ánohla nohwíyéhíi bigha; áik'ehgo da'ohkaqahgee doo nohwich'i' nagont'og da. ⁸ Da'iké'yú goz'aaní, daanohtíni nohwinatsekees da'á ádaanohtíni, laa daach'ohba' le', odlá' bee ilk'isyú daanohtíni go bil daanohtíni le', nohwijíidí' nohwil daagoch'oba' le', k'édaanohtíni le': ⁹ La' doo bik'ehyú ádaanohtíni dayúgo doo iké'dená ágánaadaahdle' da, daanohtíni lèk'eyúgo doo t'azhí' daahóhch'iid da: áidá' gozhóoníi bá hádaah'tí; díi bigha Bik'ehgo'ihina'na' nohwich'i' ánniid bídaanohtíni, la'íi ái bee gozhóoníi nohwíyée dolee. ¹⁰ Hadíni ihina'na' bil nzhoníi, la'íi nht'éégo bíyolkaal hat'íni, án doo nch'ogoyakti' da le', doo lé'ilchoo da le': ¹¹ Án nch'ogoyakti' anne'go nht'ééhíi ye'at'íi le'; ilch'i'gont'ééhíi yiká hat'íi go nldzilgo yikádéz'íi le'. ¹² NohweBik'ehni nnee dávik'ehyú ádaat'eéhíi yik'idéz'íi, ái bi'okaqahíi yíyéstsaq: áidá' nnee doo bik'ehyú ánaadaat'íi dahíi yits'azhí'go dahnot'aa. ¹³ Nht'éégo ádaanoht'eedá, hadíni'na' nohwiní'dilni? ¹⁴ Dánzh'ogoyakti' zhá ágot'eéhíi bigha nohwiníidaagont'éé ndi, nohwá gózh'ogoyakti' doo: nnee nohwik'edaanníi doo bédaaldzid da, doo nohwil nadaagont'og da le'; ¹⁵ Áidá' nohweBik'ehni, Bik'ehgo'ihina'na' niigo, nohwijíi yune' daadinolsi le': nht'ééhíi nohwádihyú goz'aaní nohwijíi biyi' yune' nda'ohíi nnee la' yigha nanohwídilkiyúgo, hagot'éégo bich'i' hahdzihíi t'ah bíntsé bídaanohtíni le', taz'égo la'íi daadinolsi go baa nadaagohtíni le': ¹⁶ Nht'éégo ánaadaat'íi go ídáagososíidgo, Christ biláhyú nohwi'at'e' nht'éé ndi léda'ilchoogo nch'ogoyakti' ánaadaat'íi daanohtíni ídaa yádaandzi dolee. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina'na' bik'ehgoyúgo nht'éégo ánaadaat'íi ndi nohwiníidaagont'ééhíi dávik'eh, áidá' nch'ogoyakti' ánaadaat'íi zhínehíi bigha nohwiníidaagont'ééyúghíi doo nzh'ogoyakti' da. ¹⁸ Christ dalahíni nohwinch'íi bigha biniigodelzaa, án dávik'ehyú át'ééhíi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi yá biniigodelzaa, Bik'ehgo'ihina'na' yaa nohwiníi'na' bigha, bits'í zhá zedji, áidá' biyi'sizini doo zedji da, ái bee naadiidzaa: ¹⁹ Ái bee spirits ha'áshijeedyú nyáágo yich'i' yakti'; ²⁰ Ái spirits-híi doo ánidá' dabízhá daabik'eh ndi Bik'ehgo'ihina'na' bágoho'aa lèk'e; Noah hínaadá' tsina'eelíi áile'dá' tsina'eelíi biyi' tsebíi hilt'eego zhá hasdakai, tú biláhyú. ²¹ Ái túhíi tú bee baptize ánohwi'delzaago Jesus Christ daztsaqdí' naadiidzaahíi biláhyú hasdáhiikahíi

bee nohwil ch'i'nah ágolzaa, (baptism doo koká' chinii nail'eelgo ágolzee da, áidá' Bik'ehgo'ihina'na' binadzahgee dávik'ehyú ách'it'éégo idégoch'isigo ágolzee.) ²² Christ yaaká'yú onádaago Bik'ehgo'ihina'na' bigan dihe'nazhinéégo dahsdaa; Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaaká'yú daagolínii, la'ii yedaabik'ehii, la'ii spirits binawodii dawa daabidits'ago ádaabi'deszaa.

4

¹ Christ bits'i bee nohwá biniigodelzaahii k'ehgo nohwii aldó' binatsekeesii k'a'at'éégo nohwinatsekeesii ádaahle'go nohwii aldó' bá nohwiniigodilne'go dávik'eh: hadiin bits'i bee biniigodelzaahii ncho'ii yits'á' nyáá; ² Áik'ehgo nehena'zhi' kots'i zhinéégo ncho'i ánadaat'iihii doo yaa biini' da, áidá' Bik'ehgo'ihina'na' hát'íinii zhá ánát'iiigo yaa biini' doleel. ³ Bik'ehgo'ihina'na' doo daayokaah dahii bil daanzhoogo ánadaat'iihii k'ehgo ánadaahit'ii n'ii aal bech'igóyáá; diinko be'ánadaahit'ii ni': ncho'ii doo bich'i' t'aazhi' ádaant'ee da ni', nohwits'i zhinéégo ncho'ii zhá hádaahit'ii ni', nohwil nádaagodeyis ni', da'iidlaago daagodnlch'aad ni', da'iidlaago nohwil daagonedlii ni', la'ii da'ilínéhii daahohiikaah ni': ⁴ Bil ncho'go ánadaat'ii n'ii, k'adii ncho'go ánadaat'iiyú doo bil aanáhkeel dahii bigha nohwida'iltah: ⁵ Bik'ehgo'ihina'na', nnee daahinaahii hik'e nanezna'ii bilgo ilk'idá' yaa yakti'go siziinii, bináál ái nneehii ánadaat'ii n'ii dabii ídaa nadaagolni' doleel. ⁶ Nnee nanezna' n'ii t'ah daahinaadá' nt'é bigha yati' baa gozhóni bee bich'i' ya'íiti'? Yati' baa gozhóni daayodlaago biyi'siziinii Bik'ehgo'ihina'na' yi' daadoleehii bigha, dabintsédá' góyéégo bándagost'aq ndi. ⁷ Ágot'eehii dawa k'ad bengonáh: ái bigha nohwii' daagoliiigo, ídaa daagonohdzaago da'ohkaah le'. ⁸ Diinko itisgo begoz'áni, dázhó li' daanohjoo le': i'ijóonii nohwitah begoz'aayúgo, la' ni'iksiih ndi nohwil'ijóonii ái bee bil ya'istsooz. ⁹ Idenáago hasta' nahkáh, doo bik'e daasholchiigo da. ¹⁰ Nnee bána'iziidii nt'é bíyééhii yá yinádéz'iiigo yita'iniihii k'ehgo Bik'ehgo'ihina'na' bilgoch'oba'ii da'á daanotiiige nohwaa daizné'ii íltah ádaat'eehii bee li' ch'odaahniih. ¹¹ Nnee la' yakti'yúgo, Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'dí'ii zhá yee yakti' le'; nnee la' ich'oniiyúgo, Bik'ehgo'ihina'na' ndzilgo ábilsigo ich'onii le': Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihina'na' ba'ihégoş doleelgo, án dázhó ba'ihégoş le', la'ii dawa yebik'eh le', doo ngonel'aq dayú dahazhi'. Doleelgo at'éé. ¹² Shi' daanohshóni, nohwi'odla' bee bígodziigo nanohwíntaahi nyé'i bee nohwich'i' godeyaayúgo, dilidgo nniihii k'ehgo, doo nohwil diyadaagot'ee da le', doo ágodziiyú bee shich'i' ágodzaa doo daanohsi da le': ¹³ Ndi

Christ biniigodelzaagee nohwíí áldó' itah daanohłihíí bighą nohwil daagozhóó le'; áík'ehgo án bits'á'idindláádíí ch'í'nah alzaago dązhó nohwil daagozhóó doleel. ¹⁴ Christ bizhi'híí bighą nchọ'go nohwaa yádaach'ilti'yúgo, nohwá gózhóni at'éé; Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit, bee bits'á'idindláádíí, nohwikázhi' nłihíí bighą: nchọ'go nohwaa yádaakti'íí Bik'ehgo'ihí'nań nchọ'go yaa yádaakti', áídá' nohwich'í' zhinéégo Bik'ehgo'ihí'nań dązhó ba'ihégoš. ¹⁵ Áídá' nohwiniidaagonł't'ééyúgohíí, nnee naitseedíí doo daanohłigo da le', in'ihíí dagohíí nchọ'go at'íníí, dagohíí doo bidildoo dahíí nabinkł'ogíí áldó' doo daanohłigo da le'. ¹⁶ Áídá' nnee ła' Christ yodłąhíí bighą biniigonł't'ééyúgo doo yik'e idaayándzi da le'; áídá' áí bighą Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzi le'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aah doleelíí biká' ngonyáá, bichągháshéhíí dantsé begodigháh: dantsé nohwegodeyaa lẹk'eyúgo, nnee Bik'ehgo'ihí'nań baa nł't'éégo na'goni'íí doo yikisk'eh ádaat'ee dahíí hagot'éégošą' bendaagonáh doleel? ¹⁸ Nnee dávik'ehyú ádaat'éhi nyeego hasdákai lẹk'eyúgo, áídá' nnee doo daagodnłsı dahíí ła'íí nchọ'go ádaat'iiníí hagošą' ádaane'? ¹⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań hát'igo biniidaagonł't'ééhíí nzhọogo ánadaat'ıłgo biyi'siziiníí Bik'ehgo'ihí'nań yaa daide'aahgo binádaadéz'ıı le', án dawa áyíłlaahíí ła'íí da'ánıyú at'éhi nłi.

5

¹ Nohwitahyú ínashood yánaziiníí daanohłini, nohwich'í' yashti', shíí áldó' áí itah nshłi, Christ biniigodelzaahíí hish'igo baa nagoshni', ła'íí ízisgo at'ééhíí ch'í'nah alne' doleelíí shíí itah nshłi doleel; díńko nádaanohwoshkąąh: ² Ínashood daanliiníí, Bik'ehgo'ihí'nań bidibełi daanłigo bá da'dohné'go binádaadeh'ıı, doo bídaanohwi'dindzo'go da, ndi hádaaht'igo; doo bestso bighą da, ndi nohwil daanzhóphíí bighą ánadaaht'ıł; ³ Ínashood Bik'ehgo'ihí'nań daanliiníí bedaanohwik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwaa daidez'aaníí doo nant'án ádaadol'igo binádaadeh'ıı da, ndi nł't'éégo ádaanoht'eego nohwedaat'ee doleelíí bighą. ⁴ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bidibełi Nanyoodíí itisgo at'éhi ch'í'nah siligo, yaaká'yú ch'ah hobıhíí bits'á'idindláádíí, doo da'ılıí hileeh dahi, nohwaa dot'aal doleel. ⁵ Da'ágát'éégo áni nahkaiyehíí, ínashood yánazini daadinolšigo daadohts'ag le'. Daanohwigha ídaa daagoch'iyolba'go daalidohts'ago ılanada'ohsiid le': Bik'ehgo'ihí'nań nnee ídaa da'odlıhíí yits'á'zhi' áyıłsı, áídá' bilgoch'oba'ıı bee ídaa daagoch'iyolba'ıı yich'odaanii. ⁶ Áík'ehgo ídaa daagoch'iyolba'go ádaadinolšigo

Bik'ehgo'ihinañ binawodíí bit'ááhzhì' ádaanoht'ee le', áídí' dabíí há't'íígee hadag daanohwidolteek: ⁷ Nohwich'ì' nadaagont'ogíí dawa Bik'ehgo'ihinañ baa daidenoh'aah; án zhà nohwaa bíł goyéé. ⁸ Nch'og'oh nohwich'ì' na'iziidíí, ch'iidn nant'án, ndóicho á'íígo k'azhà iyáágo anál'isíí k'ehgo nohwitahyú leehidáhíí bighà nohwiini' daagoljí le', ídaa daagonohdzaq: ⁹ Nohwi'odlq' nłdzilgo án bidag ádaanoht'ee, odlq' bee nohwik'ííyú ni'gospzán biká' da'áik'ehgo goyéégo bich'ì' nadaagowaa bídaagonołsigo. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinañ, dawa bee nohwaa daach'oba'íí, dahazhì' ízisgo ágot'éhi goz'ayú Christ Jesus biláhyú nohwich'ì' ánniid, áik'ehgo dét'ihézhì' nohwiniidaagodilne'íí bikédí'go nł'éégo hadaanohwidile', daanoldzilgo la'íí nohwinawod golíígo doo t'aaqzhì' nnádotłish dago ádaanohwile'. ¹¹ Án doo ngonel'aa dayú dahazhì' ízisgo at'éé le', dahot'éhé yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. ¹² Silvánus, nohwik'isn begondljiidíí bígonsini shich'oniiigo shíí da'ayáhágo nohwich'ì' k'e'shılchíí ni', Bik'ehgo'ihinañ bíłgoch'oba'íí da'at'éégee baa nohwıl nagoshni', nłdzilgo bee nasozijigo nohwidag yashti'. ¹³ Bábylongee ínashood ha'ánátséhíí, Gozhóó, daanohwılñii, danohwíí Bik'ehgo'ihinañ hanánohwihesñilhíí k'ehgo bíí aldo' hanádaabides'nil; la'íí shiye' Márcus holzéhi aldo', Gozhóó nohwılñii. ¹⁴ Łil daanohjooqgo daagodinołsigo daalohs'os le'. Christ Jesus bíyéé daanohliinií ilch'ì' gont'ééhíí bee nohwich'ì' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Simon Peter, Jesus Christ yána'iziidíí lá'íí binal'a'á nshlíni, Bik'ehgo'ihí'naán dávik'ehyú át'ééhíí biláhyú hik'e Jesus Christ Hasdánohwikteehíí biláhyú bi'odla' daa golííní bich'í' k'e'eshchii, áí bi'odla' hik'e néé nohwi'odla' ílíni bíl dálet'ee: 2 Bik'ehgo'ihí'naán lá'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bídaagonońsiníí biláhyú Bik'ehgo'ihí'naán bílgoch'oba'íí lá'íí bits'á'dí' ilch'í'gontééhíí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'naán bits'á'idindláádíí hik'e binzhó'íí yich'í' nohwiká ánniidíí bídaagosiilzjíd, áí biláhyú dabíí binawodíí bee dabíí bik'ehgo dávik'ehyú daahin'naago bídaanel'aągo ádaanohwizlaa: 4 Áń biláhyú ízigo hik'e ílłigo nohwaa hi'né'íí nohwaa det'aą; áí bee ni'gosdzán biká' nnee nchó'i zhá hádaat'íhíí bighą daagołchóqíí bits'á'zhí' hasdádohkah, lá'íí Bik'ehgo'ihí'naán ye'at'ééhíí k'ehgo be'ádaanoht'ee doleel. 5 Áík'ehgo dážhó dahdaanołdohgo dawa bee nohwi'odla', nłt'éégo ihí'naahíí bílgo da'ílké' ndaahnłl; nłt'éégo ihí'naadí' nohwł'igoziníí ałdó'; 6 Ła'íí nohwł'igozídí' ídaa gonohdzaaníí ałdó'; ídaagonohdzaądí' nohwíni' k'eh ádaanońsiníí ałdó'; lá'íí nohwíni' k'eh ádaanołsídí' Bik'ehgo'ihí'naán bikísk'eh ádaanoht'eehíí ałdó'; 7 Ła'íí Bik'ehgo'ihí'naán bikísk'eh ádaanoht'eedí' k'eh k'ehgo ładaach'ohba'íí ałdó'; lá'íí k'eh k'ehgo ładaach'ohba'dí' nohwł'íjoońíí bílgo. 8 Áí dawa nohwiyi' begoz'aągo dayúweh nohwiyi' nołseelyúgo, nohweBik'ehń bídaagonońsiníí bee doo da'ílíné daahinońnaa dago nest'a' ch'il yiká' nant'íhíí k'ehgo nłt'éégo ánádaaht'íhíí daanoł'íł doleel. 9 Áídá' hadín díí ye'adíhíí bíńáá ágodíhíí k'ehgo at'éé, doo anahyú go'íi da, łah binchó'íí bá k'é'ol'eel n'íí yaa yiznah. 10 Áí bighą nko, shik'íyú, nohwiká ánniidgo hanohwezńilíí nłt'éégo ádaanoht'eehíí bee ch'í'nah ádaanołsigo dahdaanołdoh; díí dawa be'ádaanoht'eyúgo doo nahkaad at'éé da: 11 Áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwińińíí bilakt'áhgee goz'aaníí dahazhí'i nohwich'í' bíl ch'í'dotjłł. 12 Áík'ehgo díí dawa ílk'idá' bídaagonołsı ndi, lá'íí da'ańiigo nohwł ch'ídaagost'áaníí bee nadaasoziń ndi dayúweh bínádaadońhń hasht'íí. 13 T'ah hinshnaad' díí bínádaańiigho ádaanohwinsíhíí shıl dávik'eh; 14 K'adégo dastsahgo bígonsíhíí bighą, Jesus Christ nohweBik'ehń shıl ch'í'nah ágolaahíí k'ehgo. 15 Ła'íí nohwits'á' dasiitsááhíí bikédí'go díí dawa dávik'ehn bínádaańiigh doleelhii bighą ádaanohwłdishńii. 16 Jesus Christ nohweBik'ehń binawodíí

la'íí nádaakíí baa nohwił nadaagosiilni'dá', doo nach'áhágo na'goni'íí baa nadaagohiilni' da, áídá' Jesus bits'á'idindláádíí danée nohwiñáá bee daahiit'ííhi baa nadaagohiilni'.
 17 Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa bits'á'dí' dilziníí la'íí anáyet'iiníí bee Jesus haidiinlaa, yaaká'dí' idindláádíí bits'á'dí' la' hadzii'go gánniid, Díínko shiYe' shił nzhóni, án baa shił gozhóq.
 18 Díí yaaká'dí' ánniidíí daadihiits'ag, dził dilzini biká' án bił nahiikaidá'.
 19 Áí bee Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti'íí ádaanii n'íí da'aniiigo nohwich'í' alzaa; áí yati'íí kq' godiłhił yuñe' dilthi'híik'ehgo at'éehíí nzhógo baa natsídaahkeesgo nkt'éé, ya'ái k'azhá hagháhzhí', la'íí ts'íksqósécho hagháhzhí', áik'ehgo daanohwiíí yuñe' be'idindláád doleeł.
 20 Ntsé díí nohwił ídaagozı le', Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' yunáásyú ádaagone'íí baa na'gozni' n'íí doo la' nñee dabízhá binatsekeesíí bee ch'í'nah áile' at'éé da.
 21 Doo ánídá' Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti' n'íí doo dabíí hádaat'ííyú yádaakti' da: áídá' nñee hadaabi'deszaahíí Bik'ehgo'ihinañ yánada'iziidi, Holy Spirit yá daabiyiktı'go yádaakti' ni'.

2

1 Áídá' nñee bitahyú Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidíí ádaadil'íígo nakai ni', da'ágát'éégo nñee Bik'ehgo'ihinañ biyati' yaa ilch'ídaago'aah ádaadil'íígo nohwitahyú nakai doleeł, ilch'ígót'aahíí nñee da'íííí daidesniłíí léda'ilchoogo nohwił ch'ídaago'aahgo nakai doleeł, áí nohweBik'ehñ bidíííí bee nadaabiheşni ndi án doo bídaagonłzı da daayihni doleeł, áik'ehgo biká' ngonyaágee dabíí dagoshchı' da'íííí daaleehíí yee ách'ı' daagodit'aah doleeł.
 2 Áik'ehgo nchq'go ánádaat'ííhí nñee lággo yikisk'eh daahikáh doleeł; dénchq'go ágádaat'eehíí bigħa da'anii ágot'ee zhiñéehíí nchq'go yaa yádaakti' doleeł.
 3 Dawahá dayúwehégo ídáhádaat'íígo nach'aago yati'íí bee nohwee hádaakdzil daaleeh doleeł: áí doo ánídá' góyéégo bá ndaagost'aq n'íí t'ah íł, la'íí bił ch'ígodeehíí biba' t'ah bágoz'aq.
 4 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí nchq'go ádaadzaa n'íí biniidaagodilne'íí doo t'aqzhı' yota' da, áídá' ch'iidn bikq' dilthi' yuyaa obi'dolkaad lək'e, chagołheł dážhó dilhiłgo oda'i'án yuyaa bésh hishbizhíí bee bídaast'qoqgo ígozisgo baa yá'iti'zhı' ákúyaa biba' isht'eni'nil;
 5 Doo ánídá' ni'godzán biká'gee nñee biniidaagodilne'íí Bik'ehgo'ihinañ doo t'aqzhı' yota' da, ndi ni'godzán biká'gee doo daagodnłsı dahíí bił tú idesjoolgo áyíılaadá' Noah, dabik'ehyú ágot'eehíí yaa yałti'ihı biłgo tsebıí hilt'eego hasdáyíınil lək'e;
 6 La'íí Bik'ehgo'ihinañ kış goznil, Sódóm la'íí Gomórrah daaholzéhi, da'íííí daaleehgo yilch'ígonyıı, ilch'ii zhá silıızhı', áik'ehgo yunáásyú nñee Bik'ehgo'ihinañ doo daagodnłsı da doleełíí

áí k̄ih gozn̄ilíí hagot'éégo bich'í' daagodigháhíí bee bił
 ídaagoz̄i; ⁷ Áídá' Lot, n̄nee dábik'ehyú át'éhi, hasdáyílt̄íí, án
 n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dázh̄o nch̄o'go bi'at'e'íí
 yaa nant'og l̄ék'e: ⁸ (Lot, dábik'ehyú át'éhi, áí n̄nee yitahyú
 gólíídá, begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí yo'j̄igo la'íí
 yidits'ago, bits'á'dí' bijíí dázh̄o bił na'diní' dawa j̄j̄i;) ⁹ Áík'ehgo
 nohweBik'eh̄n n̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ yikísk'eh ádaat'eehíí
 nabídintaahyúgo, hagot'éégo binkááyú ch'éyíníííí yígóts̄i,
 áídá' n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ
 n̄nee yándaago'aahíí bij̄j̄izh̄i' biba' ádaayíks̄igo yígóts̄i,
 biniidaagodil̄ne' doleełgo: ¹⁰ N̄nee bits'í nch̄o'go hádaat'iiníí
 yikísk'eh daahinaahíí, la'íí binadaant'a'íí doo daidits'ag dahíí,
 Bik'ehgo'ihí'nañ hagot'éégo itisgo yiniidaagodile'go yígóts̄i.
 Áí ídaa da'odlíigo ádaat'j̄i, la'íí dabízh̄a daabik'eh, yaaká'yú
 daagolííníí daach'idn̄ks̄ini doo biini' daah̄ah̄ dago ncho'go
 yaa yádaakti'. ¹¹ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú
 daagolíni, binawodíí hik'e binldzilíí itisgo ádaat'éhi, doo la'
 da'okáałgo nohweBik'eh̄n binadzahgee baa dahdaago'aah
 da. ¹² Ndi áí n̄neehíí dzilká'yú gólííníí k'a'ádaat'ee; áí dzilká'yú
 gólííníí doo natsídaakees da, dabínik'eh ánádaat'j̄j̄íí zh̄a
 ye'ádaat'ee, bił nda'dideełgo natseedhíí bigh̄a daagoz̄l̄j̄i:
 áí n̄neehíí doo yídaagołs̄i dahíí d̄ench̄o'go yaa yádaakti'; áí
 dabíí nch̄o'go ánádaat'j̄j̄h̄íí bigh̄a da'ílíí daaleeh doleeł;
¹³ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bigh̄a biniidaagonk̄'ééhíí
 bich'í' nadaahi'nił, got'j̄j̄igo daagodn̄ch'aadíí gonedl̄j̄i daanz̄i.
 Da'ılch̄o'phíí la'íí bik'e ídaa yágosiníí daanl̄j̄i, bił da'ohsaagee
 nohwich'í' nadaach'aahíí yee ídaa da'odlíí; ¹⁴ Nant'í' na'idahíí
 zh̄a hadaadéz'j̄i, nch̄o'go ánádaat'j̄j̄h̄íí doo ádaı̄ks̄ij̄h̄ da; biini'
 doo daanldzil dahíí k'ize'daidihiníí: dawahá hádaat'iiníí
 ladaile'go dázh̄o yídaagołs̄i; bił ch'ídaagodeehgo bá ha'odz̄ihi
 ádaat'ee: ¹⁵ Nk̄'éégo ágot'eehíí bits'á'zh̄i' dahdikaigo ch'a'okai;
 Bálaam, Bósor biye', ánát'j̄j̄h̄íí k'ehgo yikísk'eh ánádaat'j̄j̄i, án
 doo bik'ehyú adzaa dahíí bigh̄a bich'í' nahi'niłíí bił nzh̄o'q
 l̄éké; ¹⁶ Áídá' nch̄o'go ánát'j̄j̄h̄íí bigh̄a n̄dzilgo bich'í' ha'odz̄ii:
 túlgayé doo yałti' da n'íí n̄nee bizhiihíí bee bich'í' hadziigo
 Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidin'íí doo goyáá dayú ane'
 n'íí áis̄j̄id. ¹⁷ Áí n̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' ılch'ídaago'aahgo
 ádaadil'ini, leyí'dí' tú hadaazl̄j̄i n'íígee tú áđihíí k'ehgo ádaat'ee,
 yaak'os bił nadaagoyolhíí k'ehgo ádaat'ee; áí aad nahinagíí
 k'ehgo godiłhiłíí báđihyú dahazh̄i' bágoz'aa. ¹⁸ Ídaa da'odlíigo
 yati' nchaahíí yee yádaakti'go n̄nee nda'ı̄ks̄ihgo daahinaahíí
 bitahdí' dánane yits'á'heskaihíí k'izébidihiníí, bits'í nch̄o'íí
 zh̄a hádaat'j̄j̄igo, la'íí nch̄o'íí doo yich'í' t'aažh̄i' ádaat'ee
 dago k'izébidihiníí. ¹⁹ Dawa bee nohwich'í' bił ch'ída'nt̄ij̄h̄

daabiḡii ndi dabíi nchọ́'íí bi'sna' daanliídá' ádaanii: hant'é nḡee bidag hagháhií, da'ái bi'sna' hileeh. ²⁰ Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwiḡiihií, yídaagolsiníí bee ni'godszáń biká'gee nchọ́'go ágot'eehií bits'á'dí' haheskaihií bikédí'go, da'ái nchọ́'íí bee ák'inanáda'istl'óqo, áí bitis nádaasdlíyúgo, ntsédá' ádaat'ee n'íí bitisgo nchọ́'go ádaat'eego nádaadleeh. ²¹ Dábik'ehyú ágot'eehií doo yídaagolsi dago zhineehíí doo bá nlt'éé da, ndi yídaagolsiídíí bikédí'go dilzihgo bengot'aanii baa daadest'aa n'íí yits'á'zhí' ádaasdaa zhinéehíí itisgo doo bá nlt'éé da. ²² Da'aniigo goyáágo yati'íí gáníhií k'ehgo ádaat'ee, Góse dabíi bikwih n'íí yaa nadáhgo néidaq; la'íí góchi tánásgizih gosht'ish yiyi' nanáhasghal, ḡii.

3

¹ Díí nakidn nohwich'í' k'ená'ishchii, shil daanohshóni; díí naltsoos da'ála biyí'dí' ilk'idá' bídaagonolsi n'íí nohwil ch'í'nah ánashdle' ' bínádaaḡiihgo nlt'éégo baa natsídaahkees doleelgo: ² Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi daagodnlsini yunáasyú ádaagone'ihí yaa nadaagolni' n'íí bínádaaḡiih doleelgo, la'íí nohweBik'ehń Hasdánohwiḡiihií binal'a'á daandliiníí nohwinkááyú yegos'aanii áldó' bínádaaḡiih do leelgo nohwich'í' k'ená'ishchii: ³ Díí ntsé bídaagonolsi le', iké'yú yołkaalyú okqaḡ yaa daadlohií dabíi nchọ́'go hádaat'iiníí ye'at'éégo nadaakai doo, ⁴ Áí gádaanii doo, Da'os'ah laq Jesus nadáhií begoz'aa? Doo ánídá' daanohwitaa n'íí nanezna'dí' godezt'igo dawahá alzaadá' ágot'ee n'íí k'ehgo t'ahágot'ee, daanii doleel. ⁵ Díínko doo yínádaaḡiih hádaat'ii da, doo ánídá' yáa Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee alzaago golji ni', ni'godszáń áldó', áí tú bits'á'dí' gólji, la'íí tú bee alzaa: ⁶ La'íí áí túhií bee ni'godszáń n'íí tú bil idezjoolgo, ni'godszáń biká' dawahá ásdjíd: ⁷ Da'ái Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí bee yáa la'íí ni'godszáń bilgo díí jji t'ah goljihí didlid doleelgo biba' goz'aa, Bik'ehgo'ihí'nań nḡee yándaago'aahíí bijjizhi', la'íí nḡee Bik'ehgo'ihí'nań doo yikisk'eh ádaat'ee dahíí da'ilíí daaleehzhi' biba' goz'aa. ⁸ Díí dała'á baa yonah hela', shil daanohshóni, nohweBik'ehń dała'á jji, doo náhóltag dayú legodzaahíí k'ehgo yaa natsekees, la'íí doo náhóltag dayú legodzaahíí, dała'á jji k'ehgo yaa natsekees. ⁹ Nḡee la' nohweBik'ehń yengon'áanii doo laile' da daanzí ndi da'aniigo laile'; nzaadyú nohwá goho'aa, doo hadín da'ilíí hileeh hat'ii da, áidá' nḡee dawa binchọ́'íí yits'á'zhí' ádaane'go hat'ii. ¹⁰ In'jhií tl'é'yú nadáhií k'ehgo nohweBik'ehń ngon'áá'hií bijji biká' ngonyáágo, yáa yat'éégo áhiits'ago bech'igonáh, la'íí dawa be'alzaahíí kq' dázhq sidogi bits'á'nddoogo hiyh, ni'godszáń la'íí biká'gee nḡee ádaizlaahíí dawa áldó'

nnádik'áh. ¹¹ Díí dawa da'áizhí' ádihií bighą, nnee hago'at'éhi daanohjí doleelgo baa natsídaahkees, daagodinolsigo, la'íí Bik'ehgo'ihinań bikísk'eh ádaanoht'eego, ¹² Bik'ehgo'ihinań ngon'ąą'íí bijíí ndaahohlíigo la'íí bikádaadeh'íigo, aí bijíí biká' ngonyáągo yáá ditláádgo, hiyíhgo edíih, la'íí yáá hik'e ni'gosdzán be'alzaahíí kọ' dązhọ sidoogo bits'ą'nldoogo hiyíh. ¹³ Áídá' nééhíí, nohwá ngon'ááníí bik'ehgo yáá áníidéhi la'íí ni'gosdzán áníidéhi bikádaadeet'íí, aí biyi' dábik'ehyú ágot'eehíí zhą begoz'ąą doleel. ¹⁴ Áí bighą, shíł daanohshóni, ágát'ééhíí bikádaadeh'íigo, dahdaanołdohgo nkegohen'ááníí be'ádaanoht'eego, doo hayú nohwaa daats'idilhił dago, la'íí doo nohwaa dahgoz'ąą dago nohweBik'ehń daanohwidołtséel. ¹⁵ La'íí nohweBik'ehń dayúweh kágoho'aahíí bighą hasdách'igháhíí ká ch'íotaą daanohsigo nł'ée; Paul, nohwik'isn nohwił daanzhóni, ałdó' bigoyą' baa det'ąąhíí bik'ehgo, da'áik'ehgo nohwich'í' k'eda'ashchíí; ¹⁶ Binaltsoosíí dawa biyi' díí yaa nagolni'; aí biyi' la' nyeehi ye'aníihíí doo bígózi da; aí yati'íí nnee doo bił ídaagozi dahíí, bi'odlą' doo nłdzil dahíí, nádaayogisgo; la' Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'eda'ashchiiníí ałdó' ágádaayił'íí, ágádaat'íihíí bee dabíí ídił ch'ídaagodéeh. ¹⁷ Áí bighą nohwíí, shíł daanohshóni, dabíntsé díí bídaagosolsíidhíí bighą ídaa daagonohdzaą, doo ídaa daagonohdzaą dayúgo, dánko nnee daanchọ'íí nda'íksiihíí bee da'anii ágot'eehíí yits'ą'zhí' ádaanohwile', áídí' nłdzilgo nasozíí n'íídi' nadohkahi at'ée. ¹⁸ Áídá' Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwińiilíí, dayúweh bídaagonolsigo biłgoch'oba'íí binkááyú daanołseeł le'. K'adíí la'íí dahazhí' án ba'ihégosí le'. Doleelgo at'ée.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Dantsé godeyaadá' nłını, án daadesiits'aaníı, nohwińáá bee daahiit'iiníı, daahihiiltsaaníı, nohwiġan bee nabik'ídaadenłııhíı, án Yati' be'ihı'náhi, Christ nłıı; ² (Ihi'ńaahıı ch'ı'ńah alzaa, án daahihiiltsaa, baa nadaagohiilni', ihi'ńaa doo ngonel'aq dahıı, nohwiTaa yił nłını, nohwich'ı' ch'ı'ńah alzaahıı nohwił baa nadaagohiilni'); ³ Daahihiiltsaanıı ła'ıı daadesiits'aanıı nohwił baa nadaagohiilni', nohwıı aldó' nohwił ıı daanjoo doleehıı bigha: nohwiTaa ła'ıı biYe', Jesus Christ, bıł da'anıı ıı daandlıı. ⁴ Dázho nohwił daagozhoo doleehıı bigha dıı nohwich'ı' baa k'eda'iilchii. ⁵ Dııńko Christ bits'á'dı' daadesiits'aq, áık'ehgo nohwił nadaagohiilni', gadaanohwiłn'niigo, Bik'ehgo'ihı'ńań idindláádıı nłıı, godıłhiı dázho doo ła' biyi' golıı da. ⁶ Godıłhiı biyi' nahiikaidá', bıł ıı daandlıı daan'niıyugo ıeda'ilchoo, da'anıı ágot'eehıı doo bikısk'eh ádaant'ee da: ⁷ Áıdá' Bik'ehgo'ihı'ńań idindláádıı yiıı' nlııhıı k'ehgo nee aldó' idindláádıı biyi' nahiikaiıyugo, ıı daanjoo, áık'ehgo biYe' Jesus Christ bidııı nohwincho'ıı dawa nohwá yidıłkoo. ⁸ Nohwincho'ıı da'ádıh daan'niıyugo, ıch'ı' nadaahiich'aa, áık'ehgo da'anıı ágot'eehıı nohwiıı' da'ádıh. ⁹ Nohwincho'ıı baa nanádaagohiilni'yugo, Bik'ehgo'ihı'ńań nohwincho'hıı bigha nohwaa nágode'aah, án da'ánııyú át'ée, dáıik'ehıı át'ée, áık'ehgo doo bik'ehıı ádaasıidzaa dahıı dawa nohwá nai'eel. ¹⁰ Doo hak'ı ncho'go ádaahiidzaa da daan'niıyugo, Bik'ehgo'ihı'ńań ıe'ılchóhi nlııgo ádaahiidle', áık'ehgo biyati'ıı doo nohwiıı' golıı da.

2

¹ Shıchagháshé, dıı nohwich'ı' k'e'eshchii, doo hak'ı ncho'go ádaahıı da doleehıı bigha. Ndi dahadıń ncho'go adzaayugo, nohwiTaa yich'ı' nohwá yałtı'ıı gólıı, Jesus Christ, dáıik'ehıı át'ehı: ² Áń nohwincho'hıı bigha bidıı idezjoolıı yee na'azııhi nlıı: doo danée zhá da, ni'godszań dągoz'aq nt'éeego bıká' nnee bincho'ıı aldó' bá. ³ Christ yengon'áanıı bikısk'eh ádaant'eeyugo zhá án bıdaagonlııhıı bee nohwił ıdaagozi. ⁴ Dahadıń, Shıı án bıgonsı, niıdá' án yengon'áanıı doo bikısk'eh at'ée dahıı, ıe'ılchóhi nlıı, da'anıı ágot'eehıı doo biyi' golıı da. ⁵ Áıdá' dahadıń Bik'ehgo'ihı'ńań biyati' yikısk'eh at'éehıı bıł nzhonıı dayúweh nıdzil hıleehıı bigha ıalzaa: dıı bee da'anıı biyi' daandlııgo nohwił ıdaagozi. ⁶ Dahadıń, Christ biyi' nshıı, niıhıı, hıgaal n'ıı k'ehgo

higaalgo dávik'eh. ⁷ Shik'íyú, begoz'aaní doo ánídéhi bee nohwich'í' k'e'eshchii da, áidá' begoz'aaní doo ánídá'hi, doo ánídá' bídaagonoksini. Doo ánídá'hi begoz'aaní, yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aádi' godezt'i'go daadohts'agi at'éé. ⁸ Áidá' godilhií bech'ígonyáádá' da'anii idindláádí k'adíi be'idindláádíi bigha begoz'aaní ánídéhi at'éé, Christ biláhyú da'anii, nohwí aldó' nohwich'í' da'anii: ái begoz'aaní bee nohwich'í' k'ená'ishchii. ⁹ Dahadín, Idindláádíi biyi' nashaa, niidá' bik'isn yik'ennihiyúgo, án t'ah godilhií yiyi' nagháhi at'éé. ¹⁰ Dahadín bik'isn bil nzhoní, idindláádíi yiyi' golí, áik'ehgo bigha nach'igeehí da'ádih. ¹¹ Áidá' bik'isn yik'ennihií godilhií yiyi' golí, godilhií yiyi' nagháhi at'éé, hayú deyaa shíhí doo yígótsi da, godilhií bináá áyisdíidhí bigha. ¹² Shichagháshé, Christ bizhi'í biláhyú nohwincho'hí bigha nohwaa nádaagost'aahí bigha nohwich'í' k'e'eshchii. ¹³ Nnee báyan daanohtni, Bik'ehgo'ihina, dantsé godezt'i'go golíni, bídaagonohtshí bigha nohwich'í' k'e'eshchii. Nnee áni nahkaihi, ncho'i nlihn bitis daasolihí bigha nohwich'í' k'e'eshchii. Chagháshé daanohtni, nohwitaa bídaagonohtshí bigha nohwich'í' k'e'eshchii. ¹⁴ Nnee báyan daanohtni, dantsé godeyaadi' godezt'i'go golíni bídaagonohtshí bigha nohwich'í' k'eshichí ni'. Nnee áni nahkaihi, nadaanohtwodí, Bik'ehgo'ihina biyati' nohwiyi' golíhi, la'í ncho'i nlihn bitis daasolihí bigha nohwich'í' k'eshichí ni'. ¹⁵ Ni'godsán biká' ágot'eehí, dagohí ni'godsán biká' nandeehí doo nohwí daanzho da le'. Dahadín ni'godsán biká' ágot'eehí bil nzhoyúgo, nohwitaa bil'ijóni doo biyi' golí da. ¹⁶ Ni'godsán biká' be'ágot'eehí dawa, kots'í ncho'i hat'íni, konáa bee nts'í'ksihí, koi'na be'ída'ch'odlíhi, díi dawa doo nohwitaa bits'á'dí da, ni'godsán bits'á'díhi ádaat'ee. ¹⁷ Ni'godsán la'í ncho'go hách'it'ini bech'ígowá: áidá' hadín Bik'ehgo'ihina dahat'íyú ánát'ihí dahazhi' golí. ¹⁸ Shichagháshé, nnágodzaahí biká' ngonyáa: Christ yich'í' nagonkaadi hináh doleeí ba'ikodaanohts; ik'idá' Christ yich'í' nadaagonkaadi lággo neheskai; ái bee nnágodzaahí biká' ngonyáa bídaagonzi. ¹⁹ Ái nohwits'á' dahiskai ni', ái doo bil daandli dahí bigha nohwits'á' dahiskai; bil daandli lek'eyúgo, t'ah bil nahiikai doo ni': áidá' nohwits'á' oheskai, ái bee bigózi, doo bil daandli dago. ²⁰ Áidá' nohwí Holy Spirit nohwiyi' golí, áik'ehgo dawa nohwí ídaagozi. ²¹ Da'anii ágot'eehí doo bídaagonohtshí dahí bigha nohwich'í' k'e'eshchí da, áidá' bídaagonohtshí bigha, la'í lé'ichoohí doo la' da'anii ágot'eehí bits'á'dí dago bídaagonohts. ²² Hadín lé'ichóhi nli? Jesus doo Christ nli da, nihi, án lé'ichóhi

nlj̄. Bik'ehgo'ihinañ doo nohwitaa at'éé da, nihií la'í, Christ doo Bik'ehgo'ihinañ biYe' at'éé da, nihií Christ bich'i' nagonkaadíí nlini at'éé. ²³ Hadín, Christ doo Bik'ehgo'ihinañ biYe' at'éé da, nihií Bik'ehgo'ihinañ nohwitaa doo yígótsj̄ da: áidá' hadín, Christ Bik'ehgo'ihinañ biYe' at'éé, nihií Bik'ehgo'ihinañ nohwitaa áldó' yígótsj̄. ²⁴ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aadí' godezt'i'go daadesots'aaní dayúweh nohwiyi' golj̄ le'. Ágádaah'tj̄yúgo Bik'ehgo'ihinañ nohwitaa la'í biYe' da'á' bil daanohtj̄ doleel. ²⁵ Ihi'naa doo ngonel'aq̄ dahíi yaaká'yú bee daahinohnaa doleel, nohwihniidgo nohwá ngon'aq̄. ²⁶ Dahadín k'izénohwidit'eeh hádaat'iiní díi baa nohwich'i' k'eshilchj̄ ni'. ²⁷ Bik'ehgo'ihinañ Holy Spirit nohwiká'zhí' áyílaa, t'ah nohwiyi' golj̄, doo hadín nohwil ch'idaago'aah da ndi nzhq̄: da'án dawa nohwil ch'ígó'aah, án da'anii, doo lé'gochoo da, dánohwil ch'ígon'aq̄ahíi k'ehgo Christ biyi' daanohtj̄ le'. ²⁸ Shichagháshé, án biyi' daanohtj̄; áik'ehgo án hiltsehíi bijj̄ doo bédaahiildzid dago nasiidzj̄ doleel, nyáágee doo bináál ídaa yádaandzj̄ dago. ²⁹ Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú át'éégo bídaagonósj̄yúgo, nnee daantj̄gee da'áígee ánadaat'ij̄híi Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé ádaat'eego bídaagonósj̄.

3

¹ Bik'ehgo'ihinañ nohwitaa ntsolaq̄ bil daanjq̄, bichagháshé daanohwildi'niigo: ni'godzán biká' nnee doo bídaagótsj̄ dahíi bigha néé áldó' doo nohwidaagótsj̄ da. ² Shil daanohshóni, k'adíi Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daandlj̄, hago ádaant'ee doleehíi doo hwahá bigozij̄h da: ndi díi bídaagonlj̄, án hiltsehíi bijj̄ án ga'adaant'ee doleel; da'át'éehíi k'ehgo daadidiiltséh doleehíi bigha. ³ Nnee daantj̄gee áik'ehgo Jesus yich'i' biini' tédaat'iyyúgo, Jesus dázhq̄ nzhq̄híi k'ehgo nzhq̄go ádilzj̄. ⁴ Dahadín doo bik'ehyú át'éé dahíi, Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaní áldó' doo yee ilsj̄ da: doo bik'ehyú ágot'ee dahíi Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaní doo be'ch'ílsj̄ dahíi át'éé. ⁵ Díinko bídaagonósj̄, Jesus nohwinchq̄'íi yó'oyidi'aahgo nyáá; la'í nchq̄'íi doo la' ye'at'éé da. ⁶ Dahadín án biyi' nliníi doo nchq̄'go at'j̄ da: la'í dahadín nchq̄'go at'íiníi doo hak'i biltsaq̄ da, doo bigótsj̄ da. ⁷ Shichagháshé, hadín nohwich'i' naoch'aa hela': dahadín da'áígee ánát'ij̄híi dávik'ehyú át'éé, Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú át'éehíi k'ehgo. ⁸ Dahadín nchq̄'go ánát'ij̄híi ch'iidn nant'án bits'a'dí'hi at'éé; ch'iidn nant'án godeyaadí' godezt'i'go nchq̄'go at'j̄. Ch'iidn nant'án ánát'ij̄híi ídoldij̄híi bigha Bik'ehgo'ihinañ biYe' nyáá. ⁹ Dahadín Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nliníi doo nchq̄'go at'j̄ da; Bik'ehgo'ihinañ ye'at'éhi biyi' nlij̄híi bigha: doo

hago'at'éégo ncho'go at'íí da, Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nliihíí bigha. ¹⁰ Díí Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé dagohíí ch'iidn nant'án bichagháshé bee bígózı doleel: dahadín doo dávik'ehyú át'éé dahíí, la'íí doo bik'isn bíl nzhqo dahíí doo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi at'éé da. ¹¹ Díí na'goni'íí yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aqadı' godezt'i'go daadesots'aqahíí át'éé, daanohwigha hı́l daanjoo'go dávik'eh. ¹² Doo Cain k'ehgo ádaant'ee da, ncho'i nliihín yits'á'dí' nliigo bik'isn náizesdji. Nt'é bigha yizes-híí? Dabíí bi'at'e' ncho'dá' bik'isn dávik'ehyú át'éehíí bigha. ¹³ Shik'íyú, ni'godzán biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, doo nohwıl díyadaagot'ee da le'. ¹⁴ Nohwik'isyú nohwıl daanzhóqohíí bigha da'itsaah bits'á'dí' ihinaazhı́' daasiikaihíí bídaagonlzi. Dahadín doo bik'isn bíl nzhqo dahíí, da'itsaahíí yi' golı́ı. ¹⁵ Dahadín bik'isn yik'enniihın ilk'idá' nnee yizes-hijihíí k'ehgo at'éhi at'éé: dahadín nnee yizes-hijihíí 'ihinaa doo ngonel'aq dahíí doo yee hinaa dago bídaagonoksı. ¹⁶ Jesus bi'ihina' nohwá nyinné'íí bee Bik'ehgo'ihinañ bil'ijóónı́ bídaagonlzi: áik'ehgo néé áldó' nohwi'ihina' nohwik'isyú bá ndaan'né' dávik'eh. ¹⁷ Dahadín ni'godzán biká' be'ihinaahíí dawa yígoyihı́dá', bik'isn tét'iyéégo yígótsı ndi doo yaa ch'oba' dayúgo, hagog'éégo Bik'ehgo'ihinañ bil'ijóónı́ bijı́ı biyi' golı́ı? ¹⁸ Áıdá' shichagháshé, da'aniigo hı́l daanjoo'go ilch'odaahi'nii le', doo daazhógo ádaan'niigo da, doo daazhógo baa nadaagohiilni' da. ¹⁹ Díí bee da'anii ágot'eehı́ı bits'á'dí' daandliigo bídaagonlzi doleel, la'íí Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee nohwijı́ı biyi' nkegohen'áanı́ı begoz'aq doleel. ²⁰ Nohwijı́ı yune' doo bik'ehyú ádaant'ee da daandzıyúgo, Bik'ehgo'ihinañ nohwijı́ı bitisgo at'éehı́ı dawa yígótsı. ²¹ Shił daanohshóni, nohwijı́ı yune' dávik'ehyú ádaant'eehı́ı bídaagonlziyúgo, Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee doo ndaahiildzid da. ²² Áik'ehgo nt'éhéta bídaahónkeedı́ı nohwaa yiné', ngon'áanı́ı bikı́sk'eh ádaant'ee, la'íí dávik'ehyú ádaant'eehı́ı bigha. ²³ Díınko ngon'áni at'éé, BiYe', Jesus Christ, daahohdlaq le', la'íí hı́l daanohjoo le', Bik'ehgo'ihinañ nohwá ngon'aqahı́ı k'ehgo. ²⁴ Hadın Bik'ehgo'ihinañ ngon'áni yikı́sk'eh at'éehın, Bik'ehgo'ihinañ biyi' golı́ı, la'íí Bik'ehgo'ihinañ yi' golı́ı. Holy Spirit nohwaa daizné'ı́ı bee Bik'ehgo'ihinañ nohwi'ı' golı́ıgo bídaagonlzi.

4

¹ Shił daanohshóni, spirits doo dawa daahohdlaq da, áıdá' spirits bídaanohtahgo bídaagonoksıh, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' daanliı shı́hı́ı, dagohı́ı doo bits'á'dí' daanliı da shı́hı́ı: Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi ádaadil'ini láqago

ni'godzán biká' niheskaihií bigha. ² Díí bee Bik'ehgo'ihinañ biSpirit bídaagonłsı: Spirit daantııgee, Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, nıihıı Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dı' nlıni at'éé: ³ Áıdá' spirit daantııgee, Jesus nnee k'ehgo nyáá, doo nii dahıı doo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dı' nlıni at'éé da: díı Christ bich'ı' nagonłkaadıı bıspirit at'éé, hıgháhgo ba'ıkodanohsı n'ıı; da'ái ilk'idá' ni'godzán yıká' nlıı. ⁴ Shıchagháshé, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dı'hi daanohtıı, áık'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi ádaadıl'ını bitis daasolıı: nohwıyı' golııhn ni'godzán bıyı' golııhn bitisgo at'ééhıı bigha. ⁵ Ni'godzán bits'á'dı' daanlıı: áı bigha ni'godzán biká' ágot'eehıı yaa yádaaltı', áık'ehgo ni'godzán biká' nnee daabıdıt'sag. ⁶ Néé Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dı'hi daandlıı: dahadıń Bik'ehgo'ihinañ yıgól'sınıı nohwıdıt'sag; áıdá' dahadıń doo Bik'ehgo'ihinañ yıt'sá'dı'hi nlıı dahıı doo nohwıdıt'sag da. Díı bee spirit da'anııhıı nlıı shıhıı, dagohıı spirit lé'ılchoohıı nlıı shıhıı bídaagonłzı. ⁷ Shıł daanoht'shónı, hıł daanjoo le': ıf'ıjoońıı Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dı'hi at'éé; dahadıń bıf'ıjoońıı Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nlıni at'éé, ła'ıı Bik'ehgo'ihinañ yıgól'sı. ⁸ Dahadıń doo bıf'ıjoo dahıı, doo Bik'ehgo'ihinañ yıgól'sı da; Bik'ehgo'ihinañ ıf'ıjónı nlııhıı bigha. ⁹ Díı k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bıf'ıjoońıı nohwıł ch'ı'nah alzaa, Bik'ehgo'ihinañ bıYe' dała'áhi ni'godzán biká'zhı' nkeyın'la', án bee daahın'naa doleełgo. ¹⁰ Díıńko ıf'ıjoońıı at'éé, doo néé Bik'ehgo'ihinañ nohwıł daanzhoqhıı bigha da, ndı bıı bıł daanjooqhıı bigha bıYe' nohwá yın'la', bıdıhıı bee nohwinch'o'hıı bigha nohwá nahıniıł doleełgo. ¹¹ Shıł daanoht'shónı, Bik'ehgo'ihinañ dázhó bıł daanjooqhıı bigha, néé áldó' hıł daanjoo le'. ¹² Doo hak'ı hadıń Bik'ehgo'ihinañ yo'ıı da. Néé hıł daanjooyúgo Bik'ehgo'ihinañ nohwıyı' golıı, nohwıł nzhoonıı dayúweh nıdzıl hıleeheıı bigha ıalzaa. ¹³ Díı bee Bik'ehgo'ihinañ bıyı' daagondlııgo, ła'ıı bıı nohwıyı' golııgo bídaagonłzı, dabıı bıSpirit nohwaa yıné'hıı bigha. ¹⁴ NohwiTaa bıYe' ni'godzán biká' nnee hasdáyınııłgo yın'la'ıı daahıııltsaago baa daagohııl'ı'. ¹⁵ Dahadıń, Jesus Bik'ehgo'ihinañ bıYe' at'éé, nıihıı Bik'ehgo'ihinañ bıyı' golıı, bıı áldó' yıyı' golıı. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinañ bıł daanjoonıı bídaagonłzı ła'ıı daahohııdłaa. Bik'ehgo'ihinañ ıf'ıjónı nlıı; áık'ehgo hadıń ıf'ıjónı yıyı' golııńıı, Bik'ehgo'ihinañ yıyı' golıı, ła'ıı bıı áldó' Bik'ehgo'ihinañ bıyı' golıı. ¹⁷ Áı bigha nohwıł'ıjoońıı nıdzılgo nohwá ıalzaa, Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahıı bıjıı doo daasııte' dago nasiıdzıı doleełgo ni'godzán biká' daagondlıı ndı án ye'at'ééhıı néé áldó' be'ádaant'eehıı bigha. ¹⁸ Hadıń bıf'ıjoońıı doo neıldzıd da; ıf'ıjoońıı ıalzaahıı bee négodzıdıı nain'ı: hadıń neıldzıdıı

biniigodilne'. Hadín neildzidíí bił'ijóóníí doo łalzaa da. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań dantsé bił daanjõõhíí bighą nohwil daanzhõõ. ²⁰ Dahadín, Bik'ehgo'ihí'nań shil nzhõõ, ñiidá' bik'isn yik'enniihyúgo, áí lé'łchóhi nlii: dahadín bik'isn yo'ini ndi doo bił nzhõõ dadá', hagog'éeego Bik'ehgo'ihí'nań, doo yo'ii dahíí, bił nzhõõ doleel? ²¹ Díí Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngon'áni at'ée, Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bił nzhooníí bik'isn aldó' bił nzhõõ le'.

5

¹ Nnee daantúígee Jesus, Christ nliigo yodlaaníí, Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nlii: áík'ehgo dahadín nohwitaa bił nzhooníí, bizhaazhé aldó' bił nzhõõ. ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwil daanzhõõgo, ngon'áání bikísk'eh ádaant'eeyúgo, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé nohwil daanzhõõgo bídaagonlzi. ³ Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áání bikísk'eh ách'ít'éeéhíí, án koł nzhóni at'ée: án ngon'áání bikísk'eh ách'ít'éeéhíí doo nyee da. ⁴ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliiníí ni'gospdzán biká' ágot'eehíí yitis nlii: nohwi'odla'íí bee ni'gospdzán biká' ágot'eehíí bitis daandlii. ⁵ Hadín ni'gospdzán biká' ágot'eehíí yitis nlii? Dahadín Jesus Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nliigo yodlaaníí zhá. ⁶ Jesus Christ tú hik'e dił biłgo bee nyáá, doo dá tú zhá bee da; tú hik'e dił biłgo bee nyáá. Holy Spirit da'anii nliihíí bighą da'aniiigo baa nagolni'. ⁷ Taagi yaaká'yú da'aniiigo baa nadaagolni', nohwitaa, hik'e Yati' nliini, ła'íí Holy Spirit: áí taagihíí dała'áhi at'ée. ⁸ Taagi ni'gospdzán biká' da'aniiigo baa nadaagolni', Holy Spirit, hik'e tú, ła'íí dił: díí taagihíí dáleł'eego ádaanii. ⁹ Nnee nadaagolni'íí hodaayéłts'aą, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań nagolni'íí itisgo ádaanzigo hodaayéłts'aago nł'ée: áí nagolni'íí dabíí biYe' yaa nagolni'híí at'ée. ¹⁰ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' yodlaaníí, dabíí da'anii na'goni'go yígótsi: dahadín Bik'ehgo'ihí'nań doo yodlaą dahíí, lé'łchoogo áyılısi; biYe' yaa nagolni'íí doo yodlaą dahíí bighą. ¹¹ Díínko yaa nagolni'íí at'ée, Bik'ehgo'ihí'nań ihí'naa doo ngonel'aą dahíí nohwaa daidez'aą, díí ihí'naahíí biYe' yiyi' golji. ¹² Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' yigoyihíí ihí'naa doo ngonel'aą dahíí yee hińaa; dahadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' doo yigoyihíí dahíí doo áík'ehgo hińaa da. ¹³ Díí k'eshchiiníí nohwíí, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' daahohdlaaníí nohwich'í' k'eshchij; ihí'naa doo ngonel'aą dahíí bee daahinońnaa bídaagonłsi doleelhíí bighą, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' bizhi' dayúweh daahohdlaą doleelgo. ¹⁴ Díínko bee bada'óndlii, nt'éhéta biká da'ohiikaąh, bíí hát'íiníí bik'ehgoyúgo, nohwidits'ag: ¹⁵ Nt'éhéta biká da'ohiikaąhgee nohwidits'ago bídaagonlziyúgo, biká da'ohiikaąhíí daasiit'iidgo bídaagonlzi. ¹⁶ Dahadín

bik'isn nchọ'íí doo bigha da'itsaah dahíí ye'at'íígo yo'ííyúgo, yigha okaah le', áík'ehgo nchọ'íí doo bigha da'itsaah dahíí ye'ádaat'iiníí Bik'ehgo'ihí'nań ihí'naahíí bá baa daide'aah doleel. Nchọ'híí bigha da'itsaahíí gólíí: áí bigha hadín okaah le' doo dishńii da. ¹⁷ Doo bik'ehyú ánách'ot'íí dahíí dawa nchọ'ihíí át'ée: áídá' nchọ'íí doo bigha da'itsaah dahíí gólíí. ¹⁸ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliiníí doo nchọ'go at'íí dago bídaagonlzi; Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nńt'éeego bistíí, áík'ehgo nchọ'i nliihń doo bíhi'náh dago ábítsi. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' daandliigo bídaagonlzi, áídá' ni'gosdzán dágoz'aa nt'éeego nchọ'i nliihń yebik'eh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nyáágo nohwil ídaagozigo ádaanohwizlaahíí bídaagonlzi, Bik'ehgo'ihí'nań da'anii nlíni bídaagonlzi doleelgo; dabíí da'anii nlíni biyi' daagondlii, biYe', Jesus Christ biyi' daagondlii. Díí Bik'ehgo'ihí'nań da'aníhi, ła'íí ihí'naa doo ngonel'aa dahíí át'ée. ²¹ Shichagháshé, nadn'ái bee daach'okaaahíí bits'á'zhí' ádaanoht'ee. Doleelgo at'ée.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Shíí, ínashood básízíni, isdzán Bik'ehgo'ihí'nañ bita'hazlaahíí, bichagháshé bílgo bich'í' k'e'eshchii, áí da'aníigo shíl daanzhóq, doo shí zhá da, nnee da'aníi ágot'eehíí yídaagóksiníí dawa áldó'; 2 Da'aníi ágot'eehíí nohwíjii biyi' golííhíí bighá k'e'eshchii, áí da'aníi ágot'eehíí dahazhí' nohwíl nlii doleeł. 3 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa lá'íí Jesus Christ nohweBik'ehíí, nohwíTaa biYe' nlíni, bits'á'dí' aatét'íi lá'íí ilch'ígont'éehíí bee nohwich'í' goz'ąą le', da'aníi ágot'eehíí lá'íí il'ijóóníí bílgo. 4 Nichagháshé lá', nohwíTaa nohwá ngon'ááhíí k'ehgo da'aníi ágot'eehíí yikísk'eh hikahgo baa niyááhíí bighá shíl gozhóq. 5 Shilah, begoz'aaníí doo áníidéhi bee nich'í' k'e'eshchii da, áídá' yati' baa gozhóni dantsé daadesiits'ąądá' bee nohwá ngot'ąą n'íí, baa nánoshkąąh, díínko, Líl daanjóq le'. 6 Díí bee nohwí'ijóóníí bígózi, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí bikísk'eh hiikahyúgo. Díínko begoz'áni, Bi'ijóóníí biy'zhí'go hohkah le', dantsé daadesots'ąą n'íí k'ehgo. 7 K'izé'idilteehíí ląągo ni'gosdzán biká'yú daadeskai, áí Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, doo nii da. Hadín doo áníí dahíí k'izé'idilteehíí lá'íí Christ bich'í' ngonkaadíí át'éé. 8 Ídaa daagonohdzą, nohwitahyú nada'siidziidíí doo da'ilíí daanoł'ii da doleełgo, áídá' áí bighá nohwich'í' nahi'nííł doleeł. 9 Dahadíí, Ilch'igonsh'aah, niidá', Christ ánííyú doo áníí dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ doo bíł nlii da. Áídá' dahadíí Christ ánííyú ánííhíí nohwíTaa hik'e biYe' bílgo yíl nlíni at'éé. 10 Hadín nohwaa nyáágo díí ilch'ígot'aahíí doo yee nohwich'í' yałti' dayúgo, nohwigową yune' nohwíl ha'áowáh hela', doo k'ébıldohnii da: 11 Hadín k'eyilniihíí nchó'go na'iziidíí yich'oníhi at'éé. 12 Ląągo nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí ndihíí doo naltsoos biká' lá'íí bek'e'echihé bee nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí da, ndi nohwaa nsháhgo daahit'iiigo ilch'í' yádaahiilti'íí zhá hásh't'íí, áík'ehgo zhá dawa bee nohwíl daagozhóq doleeł. 13 Nídee Bik'ehgo'ihí'nañ bita'hazlaahíí bichagháshé, Gozhóq, daaniłnii. Doleełgo at'éé.

THE THIRD GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shíí, ínashood básízíni, Gaius shił nzhóni bich'í' k'e'eshchii, án da'aníigo shił nzhq̄. ² Shił nzhóni, niyi'siziiníí dá nkt'éé nt'éégo át'ééhíí k'ehgo dawa ná nzhq̄go ła'íí doo nígol'ih dago ná hást'íí. ³ Nohwik'isyú ła' kú hikaigo, da'anii ágot'éhi bikísk'eh hínáálgo yaa nadaagolñi'híí bighą dązhq̄ shił gozhq̄. ⁴ Odlą' bee shichagháshé daanlíni da'anii ágot'eehíí yikísk'eh hikaahíí ba'ikonsigo dązhq̄ shił gozhq̄, bitisgo baa shił gozhóóníí she'ádih. ⁵ Ni, shił nzhóni, nohwik'isyú ła'íí anahdí' nadaakaihíí bich'odaanníihíí da'anii nkt'éégo ánt'íni at'éé; ⁶ Hagot'éégo bich'odaanníihíí ha'ánázéh yune' yaa nadaagolñi': Bik'ehgo'ihí'nań yá nada'iziidgo nadaakaihíí dahnádiikáhgee bich'odaanníigo dawa bá łaadalé'go nkt'éégo ánt'íni at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí aí k'ehgo bá ách'ít'íígo nzhq̄. ⁷ Christ yaa nadaagolñi'híí bighą dahiskai, nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo daayokąąh dahíí doo nt'é yídaayokéedgo da. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí nkt'éégo ádaanzí le', ágádaahiit'íiyúgo néé áldó' da'anii ágot'eehíí yánada'iziidíí bich'odaahi'ñii. ⁹ Ínashood ha'ánálséhíí bich'í' k'eshelchíí: ndi Diótrephes, itah nlíni, ínashood binant'a' hishleeń nziigo ádest'íni, doo nohwídaayésts'aą da ni'. ¹⁰ Áí bighą shíí níyáágo bi'at'e'i bínashñiih doleeł, yati' nchq̄'i yee nohwich'í' yakti', daanohwoch'íidgo: aí doo bił hwoi dago, dabíí nohwik'isyú doo yich'onii hát'íí da, ła'íí hadíí hádaat'iiníí, Dah, yihñii, áidí' doo itah hileeńi yá hát'íí da. ¹¹ Shił nzhóni, nchq̄'íí doo be'í'íí da, nkt'ééhíí zhą be'í'íí. Hadíń nkt'éégo ánát'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí'hi at'éé: áidá' doo bik'ehyú ánát'ííł dahíí Bik'ehgo'ihí'nań doo yígótsí da. ¹² Demétrius nnee dawa nkt'éégo baa yakti', da'anii ágot'eehíí ye'at'éhi ch'í'nah áyíłs, néé áldó' nkt'éégo baa nagohiilñi', baa nagohiilñi'íí da'anii, bídaagonółs. ¹³ Łąągo k'e'eshchii doleeł ni', ndi bek'e'echíhé doo bee nich'í' k'e'eshchii da: ¹⁴ Áidá' dét'ihégo nándestséel ndi at'éé, lihít'íigo íłch'í' yáhiilti' doleeł. Íłch'í'gont'ééhíí bee nich'í' goz'aą le'. Nohwit'ekéhíí, Gozhq̄, daaníñii. Akú nohwit'ekéhíí dała'á daantíígee bizhi' daahónzhiigo, Gozhq̄, shá daabiłñii.

THE GENERAL EPISTLE OF JUDE

¹ Shú Jude, Jesus Christ bána'isiidíí, James bik'isn nshlíni, nnee Bik'ehgo'ihinañ nohwitaa hadaidezlaahíí bich'í' k'eshchii, áí Jesus Christ ídádaabolta'í la'íí Bik'ehgo'ihinañ bich'í' ádaanniidi: ² Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íí, la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'éehíí la'íí bil'ijóóníí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. ³ Shił daanohshóni, odla' bil dała'á da'ohiidlaahíí bee hasdá'iildéhi dázho hasht'íígo baa nohwich'í' k'eshchíígo ni', áídá' odla' nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahíí baa daadest'ąą n'íí bá nadaagonolkaad doleelgo nohwidag yashti' doleehíí bighą nohwich'í' k'eshchii. ⁴ Nohwitahyú nnee la' ha'ádaanihest'íí, áí doo ánídá' díí bighą ch'ídaagodeehgo bá nagoz'ąą lək'e, nnee doo daagodnłsı dahíí, Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íí k'ihzhí' ádaizlaadá' nchọ'íí zhą dahot'éhé yaa ídaadest'ąą lək'e, la'íí Bik'ehgo'ihinañ dała'áhi hik'e Jesus Christ nohweBik'ehñ gádaabihni, Doo án zhą da'ch'okąąh at'éé da, daanii. ⁵ Díí ilk'idá' bídaagonolłsı ndi bínadaaahniih nohwildishni, nohweBik'ehñ nnee Egypt golzeedí' hayínil n'íí bikédí'go, áí bitahyú doo da'odlaą dahíí da'ííí ádaizlaa lək'e. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á la' yaakáyú daagolłı n'íí dantsédá' yedaabik'eh n'íí yits'á'zhí' daaheskai, áík'ehgo godilhił yuyaa bésh hishbizhíí bee dahazhí' dahdaahest'óógo ígozisgo baa yá'iti'íí bijjizhí' Bik'ehgo'ihinañ bishnil. ⁷ Sódóm la'íí Gomórrah la'íí binaayú kįh nagoznłlí biyi' nnee daagolíni n'íí da'ágát'éégo nant'í' na'ídaahíí yaa ídaadest'ąą, la'íí ilch'í' biini' daama', áí bich'í' nahi'niłłgo dahazhí' ch'iidn bikọ' diltki' yee biniidaagodeszaa; díinko bee nnee bil ch'ídaagot'aahi at'éé. ⁸ Da'ágát'éégo díí nnee nchọ'go nadaayeehíí bee bits'í dailchọq, yedaabik'ehíí doo daidnłsı da, la'íí yaakáyú daagolíni daach'idnłsini nchọ'go yaa yádaakti'. ⁹ Míkael, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaakáyú daagolínií da'tiséyú sitínihi ndi, ch'iidn nant'án yilnagonlkaadgo Moses bits'í n'íí bighą lahadi'táhdá' biini' hąhgo doo yati' ye'okáągo yaa dahgoz'ąą da, áídá' gáyihni, NohweBik'ehñ nił ditech ndi at'éé. ¹⁰ Áídá' díí nneehíí, nt'é doo yádaagolłsı dahíí nchọ'go yaa yádaakti': ndi dziłká'yú gólínií doo natsídaakees dahíí k'a'at'éégo dabínik'eh yádaagolłsiníí ánádaat'íłłí zhą ye'ádaat'ee, áí bee ídaadilchọq. ¹¹ Áí nnee bá góyéé dolee! Cain holzéhi adzaa n'íí k'ehgo ádaadzaa, Bálaam holzéhi bich'í' nahi'niłłhíí bighą nihesíí n'íí k'a'at'éégo zhaali yidáhzhí' ádaane'go ndaahłsiih, la'íí Córe holzéhi,

Bik'ehgo'ihinañ yich'i' nagonkaadgo da'ilíi silíihí k'ehgo áí da'ilíi daadoleel. ¹² Díi nneehíi Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee lił daanohjooogo náda'ohdijíhí daiłchooogho ádaat'ijh, doo daaste' dago itisgo náda'idijíh bił náda'ohdijíhgee: yaak'os tú da'ádijhgo bił nagoyolhíi k'ehgo ádaat'ee; ch'il náhásgani binest'a' ádini, nakidn da'iké' náhásgani, bikeghad dá bił hádodzjizíi k'ehgo ádaat'ee; ¹³ Túnteel bighán hashkeego nadiidáhíi k'ehgo ádaat'ee, tú bizhol hayil'eelhíi k'ehgo bi'at'e' bik'e idaayágosinií hit'ijí hileeh; ts'iksosé da'adzaayú nadaahi'nahgo dahnazñilhíi k'ehgo ádaat'ee, chagołheel dážhó diłhilihíi dahazhí' bá begoz'aq. ¹⁴ Adamd' godezt'i'go gots'id iké' hanátolchijígee Enoch naghaa lək'e, án díi nneehíi yunáasyú ágone'íi yaa nagolñi' lək'e, gánñiidgo, Isaq, nohweBik'ehñ nnee báhadaadeszaahíi goneznan doo náhóltag dayú hilt'eego yil dokah, ¹⁵ Nnee dawa yándaago'aahíi bigha hígáh, áí nneehíi bitahyú hadíi doo daagodnłsi dahíi doo daagodnłsi dago ánadaát'ijid n'íi bił ch'í'nah ádaagole'go, la'íi Bik'ehgo'ihinañ daayokáalgo yaa yádaakti' n'íi aldó' nda'iksiihíi bił ch'í'nah ádaagole'go hígáh. ¹⁶ Díi nneehíi aadaanét'ijí, la'íi dawahá yída'iltah, nchq'i hádaat'iinií yikisk'eh daahinaa; ídaa da'odlíigo yati' dážhó nchaahíi yee yádaakti', daazhógo ádaaniigo yati' baa gozhóni bee nnee yich'i' yádaakti', da'it'ijíhíi bigha. ¹⁷ Ndi shil daanohshóni, Jesus Christ nohweBik'ehñ binadaal'a'á yunáasyú ágone'íi dabínsédá' yaa nadaagolñi' n'íi bínadaañiih; ¹⁸ Gádaanohwiñii n'íi, Iké'yú goldohíi biyi' aadaadlohií doo daagodnłsi dago nchq'íi hádaat'iinií yikisk'eh ádaat'eehíi daahikáh doleel. ¹⁹ Díi nneehíi da'anii ágot'eehíi yits'a'zhí' ádaane'íi daanlij, ni'godzán biká' ágot'eehíi yikisk'eh ádaat'ee, Holy Spirit doo biyi' daagolijí da. ²⁰ Áidá' nohwihíi, shil daanohshóni, nohwi'odla' dilzini bee nłdzilgo ádaadohdle', Holy Spirit biláhyú da'ohkaqogho, ²¹ Bik'ehgo'ihinañ bił'ijóónii biyi' daagonohlijigo ádaadinolzi, Jesus Christ nohweBik'ehñ nohwaa ch'oba'go dahazhí' ihinaahíi nohwaide'aahíi biká daadeh'ijí. ²² Áí nnee nchq'go ánadaat'ijíhíi la' baa daach'ohba'go lahgo bich'i' ádaanoht'ee: ²³ La'ihíi binchq'íi baa daagonohsaqgo, kq' biyi'dí' hadaahohdzijísgo hasdádaahníi; nchq'go ánadaat'ijíhíi bigha bidiyagé bits'a' hikizhgo alzaahíi ndi nohwil daancho' le'. ²⁴ Dánkota nanánohdéh doleehíi yits'a'zhí' Bik'ehgo'ihinañ ánohwisigo yinel'aq, la'íi doo nohwaa dahgoz'aq dago dabíi bits'a'idindláadgee, bidáhzhí' dážhó nohwil gozhóogo nasozijigo ádaanohwidolijigo yinel'aq, ²⁵ Án Bik'ehgo'ihinañ dała'á góyáni, Hasdánohwiñiihíi, ihégosinií, ízisgo at'éehíi, dahot'éhé yebik'ehíi, la'íi nawodíi bíyéé le', dák'ad, la'íi

dahazhı'. Doleelgo at'ée.

THE REVELATION OF SAINT JOHN THE DIVINE

¹ Bik'ehgo'ihinaan yunaasyu hago agoneh shihii Jesus yil ch'inah agolaa, Jesus banada'iziidii bich'i' ch'inah ailehii bigha; bana'iziidi, John holzehi, yich'i' na'agole'go yaaka'di' binal'a'a John yich'i' oyii'a': ² John, Bik'ehgo'ihinaan biyati'ii, la'ii Jesus Christ hant'e nii lan shihii, la'ii hadii dahot'ehé yo'ii lan shihii yaa nagosni'. ³ Hadin yunaasyu hago agonehi baa na'goni'ii yozhihii, la'ii hadin daidezts'aanii biyaa daagozhoo doleel, la'ii dii k'eshchiinii daayot'ii aldo' biyaa daagozhoo doleel: ilk'ida' biká' nagowaahii bigha. ⁴ Shii, John nshlini, Asiayú inashood ha'ana'sehii gots'idiyu nagoznili bich'i' k'eshchii: Nliinii, nlii n'ii, dogali, an bits'a'di' ilgoch'oba'ii la'ii ilch'i'gont'ehii bee nohwich'i' goz'aa le'; la'ii Spirits gots'idi Bik'ehgo'ihinaan nant'aago dahsdaagee badih nadaaziinii bits'a'di'; ⁵ La'ii Jesus Christ da'aniigo aanagolni'ii, nanezna'ii bitahdi' dantsé nagosdlini, ni'gosdzan biká' nnee nadaant'aahii ya nant'ahi aldo' bits'a'di', ilgoch'oba'ii hik'e ilch'i'gont'ehii bee nohwich'i' goz'aa le'. an bil daanioogo nohwincho'ii aal nohwa tayizgiz bidikii bee, ⁶ An nant'an adaanohwizlaa, la'ii bitaa, Bik'ehgo'ihinaan, bi'okaa yebik'ehgo adaanohwizlaa; an dazho ba'ahégo'i le', dawa yebik'eh le', doo ngonel'aa dayu dahazhi'. Doleelgo at'ee. ⁷ Isaa, yaak'os biyi'di' nadah; dakowa daach'iltséh, hadin bighadaach'isgeedii aldo': ni'gosdzan biká' nnee dahot'ehé iltah at'ee'go hadaazt'i'ii an yik'e natidaadindlii doleel. Da'anii. Doleelgo at'ee. ⁸ NohweBik'ehn, nliinii, nlii n'ii, dogali, Dak'a'at'ehi, ganii, Shii Alpha hik'e Oméga, begodeyahi hik'e bengont'i'i nshlii. ⁹ Shii John, nohwik'isn, Jesus binkaayu nohwil daa' nohwich'i' nadaagont'ogi, hik'e Jesus Christ bilakt'ahgee nohwil daanshlini, la'ii nyee ndi dayuweh bil dahikahi, ni' tayi' dahgoz'aa Patmos holzeegee sidaa, Bik'ehgo'ihinaan biyati'ii hik'e Jesus baa nagoshni'ii bigha. ¹⁰ Godilzinií bijii Holy Spirit shika'zhi' adzaago, shine'di' kozhii dazho adiid dilwoshgo disiits'aa, besh dilwoshé aniihii k'ehgo, ¹¹ Ganiigo, Shii Alpha hik'e Oméga nshlii, dantséyúhi hik'e iké'yúhi: aidi' ganadi'niigo, Hant'e h'iniini naltsoos biyi' bak'e'ilchiigo Asiayú ha'ana'azéhé gots'idiyu nagoznili bich'i' anléh; Ephesus, Smýrna, Pérgamos, Thyatíra, Sárdis, Philadélphia, Laodicéa, dii dawa bich'i' adaanle'. ¹² Hadinsha' ashikni nsigo t'azhzi' nanishne'. Akú ik'ah ko'ii biká'dahnasi't'ahi odo be'alzaahi gots'idiyu odaaz'aago hilt'aa; ¹³ Ik'ah ko'ii biká'

dahnásilt'áhi gots'idiyú odaaz'aahíi ihni'dí' la' nnee ga'ánolini sizij, bidiyágéhií bikets'inyú nel'aq, bízis óodo be'alzaahi dázho nteeli bitilyú nel'aqgo bínást'í. ¹⁴ Bitsits'in hik'e bitsizil ligai, dibehíi bighaa dázho ligai lehíi k'ehgo, zas k'ehgo ligai; bináahíi kq' yaadiinahíi k'ehgo at'éé. ¹⁵ Bikeehíi bésh brass holzéhi, kq' biyi' hibeezhgo dázho bik'ena'didlaadhíi k'ehgo at'éé; bizihíi tú dázho láqgo dits'ag lehíi k'ehgo ailt's'ag. ¹⁶ Bigan dihe'nazhinéego ts'iksqsé gots'idi dahyonik: bésh be'idiltshé dá'ílk'izhinéé denini bizé'dí' há'áa; la'íi binii'íi ya'ái dázho bits'á'idindláad lehíi k'ehgo at'éé. ¹⁷ Hilt'saqdá' biyahzhí' nágo' dasiitsaqhíi k'ehgo. Ádí' bigan dihe'nazhinéé bee shiká' ndelñih, gáníigo, Doo néndzid da; shíi dantseyúhi hik'e iké'yúhi nshíi. ¹⁸ Shíi dasiitsaq n'íi naahi'naahíi nshíi; saq, dahazhí' hinshnaa, Doleelgo at'éé; ch'iidntahíi la'íi da'itsaahíi bá be'igeesé nashñil. ¹⁹ Hant'é hí'ínií hik'e hago ágót'íi shíhíi, la'íi kodí' godezt'i'go hago ágone' shíhíi bak'e'ílkhíi; ²⁰ Ts'iksqsé gots'idi shigan dihe'nazhinéego dahishñilgo hinłtsaaníi, hik'e ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gots'idyú odaaz'aahíi, doo baa nił ígózí dahíi bígosínłsñih. Ts'iksqsé gots'idihíi Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á ha'ánázéh gots'idi yánazini ádaat'ee: ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi gots'idihíi ha'ánázéh gots'idihíi ádaat'ee.

2

¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Éphesusgee ha'ánázéhíi yásizini bich'í' k'e'ílkhíi gánñihgo: Ts'iksqsé gots'idi bigan dihe'nazhinéego dahyoníi, ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gots'idi yitah naghaahi gáníi, ² Anánt'íi, nyeeego na'izíidíi, nyee ndi bidag ánt'éehíi bígonsi, nnee nchq'go ádaat'eehíi nił daanchq': la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á daandlii, daanñi ndi doo ái daandlii dahíi, léda'ílkhoogo ádaanñigo bídaagosínłsñidgo bígonsi aldo': ³ Nyee ndi bínenl'áq, la'íi bidag ánt'ee, la'íi shizhi'hú bigha nyeeego na'izíid ni', t'ah doo hwahá baa nakaad dago bígonsi. ⁴ Da'ágát'éé ndi díi dał'a'á be'ánt'éehíi doo shił nzhqo da, dantsédá' nił'ijóq n'íi bits'á' nnyaahíi bigha. ⁵ Hadí' gódah ch'ínkaad lán shi bínánłñihgo t'aqzhí' nádndáhgo, dantsédá' ánt'ee n'íi k'ehgo ánánłléh; dahyúgohíi dagoshch'í' naa nsháhgo, ni'ik'ah kq'íi biká'dahnásilt'áhi naadíshtñih, doo t'aqzhí' nádndzaa dayúgo. ⁶ Ádá' díi zhá nt'éhi be'ánt'ee, Nicoláitans daanłini bi'at'e' nił daanchq', shíi aldo' shił nchq'. ⁷ Hadín bijeyi' golínií, Spirit ha'ánázéh nagozníli hant'é yikñihíi yíyést'saq le'; Hadín dawa yitis siliinií Bik'ehgo'ihí'nañ bidázho gózhqo goz'aq yune' ch'il be'ihí'náhi sikaadíi baa dahnazñilíi yiyáqgo baa godidish'aal. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Smýrnagee

ha'ánázehíí yásizíni bich'í' k'e'íłchíí gánñiihgo; Dantséyúhi hik'e iké'yúhi nłíni, daztsaa ndi naahi'na'i nłíni gáníí; ⁹ Ánánt'íłhíí, nich'í' nadaagont'og, ła'íí tént'yégo bígonsí, (ndi hánłdzil); ła', Jews daandlıí, daanii ndi doo áí daanlıí da, daazhógo ádaadil'íigo bígonsí, áí Satan yá ála'ánát'íłhi daanlıí. ¹⁰ K'ad bee niniigodilne'íí doo béńłdzid da: nohwíí ła' ch'íidn nant'án ha'ánohwiłkaad, nanohwídaantaago; goneznan iskaazhí' goyéé'go nohwich'í' nagowaa doleeł: ni'odłá'íí bee sínzıí dasíntsaaazhí', áík'ehgo dahazhí' ihi'ná naa dish'aal, gonneegee ch'ah hobııhíí k'ehgo. ¹¹ Hadín bijeyi' golińíí, Spirit ha'ánázéh nagoznıłıí hant'é yıłñiihíí yíyésts'aa le'; Hadín dawa yitis silińıí nakidngee danáá'itsaahíí doo bee baa gowáh da. ¹² Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Pérgamosgee ha'ánázehíí yásizíni bich'í' k'e'íłchíí gánñiihgo; Bibéshbe'idilłishé dá íłch'izhińéé deníni golińihíí gáníí; ¹³ Ánánt'ıłhíí, hayú gonlıńıí bígonsí, Satan nant'áago dahsdaayú: shizhi'íí nł'éeego hótą'go bee nanńaa ni', Ántipas, nł'éeego shá át'éhihi, nohwitahyú, Satan golııyú, zesdııdá' ndi shondlaanıí doo yó'ogodıń'aa da ni'. ¹⁴ Da'ágát'ée ndi díı zhá be'ánt'éeéhíí doo shıł nzhọọ da, aigee ła' Balaam íłch'ıgon'áni bıł daanzhọọgo daayotą', án Bálak Israel hat'i'i nchọ'go ádaane'go doleełı yıł ch'ıgó'aahgo da'okaaąhgo hidán nadn'ái yaa hasńıl n'íí daayiyaa doleełgo, ła'íí nant'í' nadaakaigo yıł ch'ıgon'aa. ¹⁵ Aigee ałdó' ła' Nicoláitans bıł ch'ıdaagos'áni bıł daanzhọọgo daayotą', áí dázhọ shıł nchọ'ı. ¹⁶ Ninchọ'ıí bits'á'zhí' ádıłne'; dahyúgohíí dagoshch'í' naa nsháhgo sizé'dí' béshbe'idilłishé bee bıł nadaagonskaad. ¹⁷ Hadín bijeyi' golińıí, Spirit ha'ánázéh nagoznıłıí hant'é yıłñiihíí yíyésts'aa le'; Hadín dawa yitis silińıí bán, máńna holzéhi, nanlı' n'íí ła' bá daadi'dishné', tsée ıgai bizhi' áńıdéhı biká' dahgoz'áni baa dish'aal, áí dahgoz'aanıí baa hit'áanıí zhá yıgótı. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Thyatıragee ha'ánázehíí yásizíni bich'í' k'e'íłchíí gánñiihgo; Bik'ehgo'ihí'nań bıYe', bıńáá kọ' yaadiınahıí k'ehgo at'éhi, bikeehıí bésh, brass holzéhi, dázhọ bik'ena'didlaadhıí k'ehgo at'éhi gánıí; ¹⁹ Ánánt'ıłhíí bígonsí, ni'ıjóónıí, shána'iziıdıí, ni'odłá'ıí, nyee ndi bidag ánt'éeéhıí; ntsedá' ánánt'ııdıí bitisgo ánánt'ııgo nígonsı. ²⁰ Da'ágát'ée ndi díı zhá be'ánt'éeéhıí doo shıł nzhọọ da, isdzán, Jézebel holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań bıńkááyú na'iziıdıí ádıłdı'ńıhi, shánada'iziıdi nant'í' nadaakaigo yıł ch'ıgó'aah ndi doo nt'é bıłñıı da, ła'íí shánada'iziıdıí da'okaaąhgo hidán nadn'ái yaa hasńılıí daayiyaa doleełgo yıł ch'ıgó'aah ndi doo nt'é bıłñıı da. ²¹ Nant'í' naghaahıí yits'ágháhgo baa godini'aa; ndi doo yits'ányáa da. ²² Áı bıghá án dıńııhgo ashle', ła'íí hadıı yıł nant'í' naskaihıí dázhọ góyéé'go bich'í'

nagowaago ashle', nant'i' nakaihií doo yits'ákáh da lék'eyúgo. ²³ Bichagháshé nadaanne'go ashle'; la'íí ha'ánáshíí dawa shídaagołsı doleeł, shíí konatsekees yígółsiníí hik'e kojíí yune' go'iinií nshłjı: dała'á notjıgo hant'é ádaasolaahíí dávik'ehyú nohwich'i' nada'ishnııl doleeł. ²⁴ Áídá' nohwihíí hik'e Thyatíragee daagonohiinií la'ihíí, áı ilch'ígót'aahíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí, Satan bi'at'e' k'ehgo áná'ol'ıjıhı dázho nchọ'go daalch'inıihıí, nohwıí la' t'ah doo hwaa bídaagono'aaah dahíí, doo nt'é be'ánadaahne' nohwıłdışnıı da. ²⁵ Díı zhá, hant'é bee nohwıł ch'ígót'aanıí ndzilgo daahohta', nánsdzaazhı'. ²⁶ Hadín dawahá yitis siliinií, la'íí nnágódzáazhı' hago ánásh't'ıjıhı bikísk'eh at'éehıí, nnee binant'a' dała'áhıí il'aniyú naznılıí yebik'ehgo baa godidish'aał. ²⁷ ShiTaa shaa godin'ááhıí k'ehgo yá nant'aa doo, bésh ihıí bee; gosht'ish idee daasits'ılgo ts'ıltaqahıí k'ehgo ts'idokıjıł. ²⁸ Ts'ıłsqqsécho baa dish'aał. ²⁹ Hadín bijeyi' golıınıí, Spirit ha'ánázéh nagoznılıí hant'é yıłnıihıí yıyésts'ąq le'.

3

¹ Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á Sárdisgee ha'ánázéhıí yásızını bich'i' k'e'ılchıí gánııihgo; Bik'ehgo'ihı'nań Spirits gots'ıdı la'íí ts'ıłsqqsé gots'ıdı yegoyılıınıí gánıı; Ánánt'ıjıhı bígonsı, hınnáágo daanılch'inıı ndı dasıńtsáni áńt'ee. ² Ch'ınándzııdgo, hadıı nádaagodziıhıí dák'azhı nanne'ıı nalwodgo ánándle': hago ánánt'ıjıhı Bik'ehgo'ihı'nań binadzahgee doo nzhọq da ląq bígosıłsııd. ³ Áık'ehgo hant'é naa hi'né' la'íí dasıńts'ąq ląq shıhıí bınánlnıh, áı bikísk'eh áńt'ee, ninchọ'ıı bits'á'zhı' ánán'ne'. Doo ch'ınándzııd dayúgohıı, in'ıjıhi higháh kehı k'ehgo nsháh, hagee hokosıı biyi' nsháhıí doo bígonłsı da doo. ⁴ Sárdisgee nnee da'akwıyé godziıh, doo hwahá bidıyágé chıh ádaile' da: áı dá lıgai nt'éégo bik'enada'izlaago bıł hishkah doo: áı yik'e shıjeedhıí bıghı. ⁵ Hadın dawahá yitis siliinií dá lıgai nt'éégo bik'e'izlaa doo; ihı'ná naltsoosıı biká' bizhi' doo k'ená'ishdéh da doo, shıTaa hik'e binal'a'á yaaká'yú daagolıınıí binadzahgee bizhi'ıı hodışııł. ⁶ Hadın bijeyi' golıınıí, Spirit ha'ánázéh nagoznılıí hant'é yıłnıihıí yıyésts'ąq le'. ⁷ Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á Philadélphiagee ha'ánázéhıí yásızını bich'i' k'e'ılchıí gánııihgo; Godıyıhgo at'éhi, da'anıigo at'éhi, be'ohıgeęsé David bıyéé n'ıı naitıjıhi, ch'ıntááyúgo doo hadın dená'dıtıjıhi da; dagohıı de'dıntááyúgo doo hadın ch'ıná'ıtıjıhi da, án gánıı, ⁸ Ánánt'ıjıhı bígonsı: isąq, dáádıtıh ch'ı'otąqago ná áshłaa, doo hadın da'dınótıjıhi at'éé da: doo nńdzıl da ndı shıyati'ıı hónıtı', la'ıı, Áń doo bígonsı da, doo hak'i shıłdınııd da. ⁹ Satan yá ıła'ánadaat'ıjıhıí, Jews daandlıjı,

daanii ndi doo áí daanlii dago léda'ilchoogo ádaaniihií; niyahzhi' hayaa ádaane'go, shil nzhonúí yídaagosiijhgo ádaashle' doo. ¹⁰ Nyee ndi bidag ánt'ee, niddéniidí bikísk'eh ánt'éehíí bigha ni'gosdzán dahot'éhé biká' nakída'dintaahíí begowáhíí bits'á'zhi' áninsi doo, ni'gosdzán biká' nnee nabída'dintaahíí. ¹¹ Isaa, dák'adégo nánshdaak: nt'éégo ánt'éehíí ndzilgo hónatá', yaakáyú ch'ah hobijhií niba' si'aaní doo hadín nits'á' náidi'aah da doleehíí bigha. ¹² Hadín dawahá yitis siliiníí Bik'ehgohinshnaahíí bikijh biyi' da'ch'okaahíí yune' bíyahdahn'aahíí k'ehgo ashleh, dahazhi' doo ch'ínádáhgo da: án Bik'ehgohinshnaahíí bizhi'íí biká' ágoshle', Bik'ehgohinshnaahíí kih nagoznili bíyéhi nt'é holzee shihíí aldó' biká' ágoshle', áí Jerúsalem áníidéhi holzee, yaaká'dí'go bee kegonáhi, Bik'ehgohinshnaahíí bits'á'dí'; dashíí shizhi' áníidéhi ndi biká' ágoshle' aldó'. ¹³ Hadín bijeyi' golíiníí, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yijhií yiyésts'aa le'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Laodicéagee ha'ánázehíí yásizini bich'i' k'e'ilchíí ganniihgo: Doleelgo at'éé nliiníí, nt'éégo da'aniigo nagolni'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá áyíílaahíí begodeyáhi gáníí; ¹⁵ Anánt'ijhií bígonsi, doo sínk'az da, doo síndog da: dázho sínk'az le'at'éhi, dagohíí dázho síndog le'at'éhi. ¹⁶ Da'ákugo síndog, doo sínk'az da, doo síndog dahíí bigha hanídidishkoh. ¹⁷ Shíí hásdzil, shíyéehíí láá, doo nt'é bínshdijh da, ádikn'níí; ndi díyaant'éé, naa goch'oba'á, tént'iyé, nináá ágodijh, dá kinchíí doo ádígonzi dahíí bigha: ¹⁸ Óodo ko' be'alzaahi shaa nahijhií, hánldzil doleehíí bigha; diyagé ligaihií ák'ihidleeh doleelgo shaa nahijhií, dákinchí'íí bik'e ídaa yágondziníí doo hit'ijh da doleehíí bigha; ik'ah nináá bínzhih, nt'éégo go'ijh doleehíí bigha, nildishnii. ¹⁹ Shil daanzhonúí bíl daadishteh, lá'íí biniidaagodishle', bíl ch'ígonsh'aahgo: áik'ehgo dahnídohgo nincho'íí bits'á'zhi' ánne'. ²⁰ Isaa, dáádítihd' sézíggo nínsts'i: hadín shizhii yidezts'aaago shá ch'íntááyúgo, ha'ádishaalgo bíl idishijh, bíí aldó' shil idoyijh. ²¹ Shíí dawa bitis sílíggo shiTaa bíl nansht'aahíí k'ehgo hadín dawa yitis siliiníí bíl nansht'aa doleelgo baa godinsh'aah. ²² Hadín bijeyi' golíiníí, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yijhií yiyésts'aa le'.

4

¹ Díí bikédí'go dé'iid, yaakáyú dáádítih ch'íotaá láágo hiltsaa: dantsé kozhii bésh dilwoshíí k'ehgo aniigo disiits'aa n'íí shich'i' hananadzii gáshijhiigo, Yushdé' shich'i' hasiná, kodí' godezt'i'go hago ágonéh shihíí nich'i' ch'í'nah ashleh. ² Dagoshch'i' Holy Spirit shiká'zhi' adzaago nant'án biká'dahsdáhi yaakáyú dahs'aaago hiltsaa,

la' yiká' dahsdaago. ³ Án dahsdaahn tséé ílíni, jasper hik'e sardine holzéhi, ga'anolih: nant'an biká'dahsdáhi iltsáát'ól tséé ílíni, émerald holzéhi, ga'anolihgo binazt'i'. ⁴ Ái nant'an biká'dahsdáhi si'aaníi binaayú nadindí'i biká'dahsdáhi lédnt'i': áígee bádaayányú nadindí'i līgaigo bik'e nadaahezlaago dahnaháztáq; ch'ah óodo be'alzaahi bik'e daadez'aago. ⁵ Nant'an biká'dahsdáhi bits'á'dí' hada'didla' hik'e idi'nii la'íi kozhii daadits'ag: la'íi bidáhgee gosts'idgo daadilth', ái Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirits gosts'idihi ádaat'ee. ⁶ Nant'an biká'dahsdáhi bidáhgee dolyíni, crystal ga'at'éhi, sikaq: la'íi binaayú dí'yú nt'éshí hínáhi nadaazí, bitíldí' hik'e bighánt'aadí' dá binaá zháhi. ⁷ Ái daahináhi ntséhihí ndóicho ga'anolih, nakigeehíi magashi bizhaazhé ga'anolih, taagigeehíi nnee binii'híi binii'hi, dí'ígeehíi itsaa na'niihíi ga'anolih. ⁸ Ái dí'i daahináhihíi dawa bit'a' gostán daagolíi: dá binaá zhá naz'áni: jíígee, t'é'gee, Dilzini, dilzini, dilzini, daanii nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ Dák'a'at'éhi, nlii n'íi, nliinií, dogáli. ⁹ Dahagee daahináhihíi nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn, doo ngonel'aq dayú, dahazhí' hínáhi, Ízigo ánt'ee, yilniigo, daidnlsigo, yich'i' ihédaanzigo, ¹⁰ Bádaayányú nadindí'i nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn yiyahzhí' hayaa ánadaat'íi, án doo ngonel'aq dayú dahazhí' hínaahí daayokaqahgo, yaaká'yú daabich'ah daayosbaqahíi yiyahzhí' hayaa ánadail'íh gadaaniigo, ¹¹ NohweBik'ehñ, Ízigo ánt'ee, daanilch'iniiigo bik'e síntíi, daanilch'ínlsigo, la'íi dawa nebik'eh daanilch'iniiigo bik'e síntíi: dawa ánlaa, hánt'íhíi bigha dawa daagolíi, hánt'íhíi bigha dawa alzaa.

5

¹ Nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhínehi naltsoos yisdisi dahyo'algo hiltsaq, biyi' hik'e biká'dí'go k'e'eshchini, gosts'idiyú bidá'doljeég. ² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dázho nalwodihi hiltsaq, án ádíid dilwoshgo gáníi, Hadín láq naltsoos bidá'doljeegíi ch'í'ízóqsgo ilts'á' áile'go yik'e sitíi? ³ Áidá' yaaká'yú, ni' biká'yú, dagohíi ni' bit'áahyú ndi doo hadín naltsoosíi ilts'á' áile'íi dagohíi yinef'íi ndi yik'e sitíi da. ⁴ Doo hadín naltsoos ilts'á' áile'go yozhíhíi, dagohíi yinef'íi ndi yik'e sitíi dahíi bigha yat'éégo hishchag ni'. ⁵ Bádaayányúhíi da'la'á gáshíni, Doo nchag da: dín'íi, Juda hat'i'íi bits'á'dí' Ndóicho, án David Bikeghadi, dawa yitis silíhíi bigha, án zhá naltsoos bidá'doljeegíi gosts'idi ch'í'ízóqsgo ilts'á' áile'íi yik'e sitíi. ⁶ Akú dé'íidgo nant'an biká'dahsdáhi hik'e nt'éshí daahináhi ihní'gee, bádaayányú bitahdí' dibelíi

biZhaazhé nlíni zesdij n'íi ga'anolini sizijgo hiltsaá, án biyeshdee gosts'idihi, biḡáá gosts'idihi, ái Bik'ehgo'ihinañ biSpirits gosts'idihi ni'godzán dágoz'aa nt'éégo biká'zhí' odaas'a'i. ⁷ Án nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhiné'dí'go naltsoosíi náidnné'. ⁸ Naltsoos náidnné'dá' díi'i daahinahi la'íi bádaayányú nadindíi'i dibelíi biZhaazhé nlíni biyahzhí' hayaa ádaasdzaa; daantíígee tsibe'idot'áté dahdaayotíi, la'íi its'aa óodo be'alzaahi, dilti'go hikagolchinihi bee halk'ilgo dah daayokaal, ái nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahi bi'okaaḡíi ádaat'ee. ⁹ Si áníidéhi daido'aaḡ gádaaniigo, Naltsoosíi nádnné'go bidá'doljeegíi ch'í'ínzóósíi bik'e síníi: nnee il'aniyú hadaazti'íi, iltah at'éégo yadaakti'íi, nnee daanliinií, la'íi nnee binant'a' daḡ'áḡíi il'aniyú naznilií biyi'dí' nidi'zesdijgo nidikíi bee Bik'ehgo'ihinañ bá hanánohwihén'nil. ¹⁰ Nant'án daandliigo, la'íi okaah yebik'ehi daandliigo Bik'ehgo'ihinañ daahohikaah bich'i' ádaanohwíílaa: áik'ehgo ni'godzán biká' nadaant'aa doo. ¹¹ Dé'iidgo nant'án biká'dahsdáhi hik'e nt'éshí daahinahi la'íi bádaayányú binaayú Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á láágo: goneznadn doo náhóltagyú dá'ágánáhoḡáago goneznadn, doo náhóltagyú áidí' doo náhóltagyú yúweh doo náhóltagyú daabizhii daasiits'áá; ¹² Dibelíi biZhaazhé nlíni bidi'zesdij n'íi dawa yebik'ehi, há'ildzili, góyáni, nalwodi, dilzini, ba'ihégosini, la'íi biyaa gozhóóníi baa hi'né'hú yik'e sitíni at'éé. ¹³ Áidí' yaaká'yú, ni'godzán biká'yú, ni'godzán biyi'yú, túnteel biyi'yú dahot'éhé daahinaahíi, da'adzaayú dawa daagolíinií gádaaniigo disiits'áá, Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn la'íi dibelíi biZhaazhé nlíni doo ngonel'aa dayú dahazhí' biyaa gozhó' le', dilz' le', ba'ihégos' le', la'íi dawa yebik'eh le'. ¹⁴ Díi'i nt'éshí daahinaahíi, Doleelgo at'éé, daanii. Bádaayányú nadindíi'i hadín doo ngonel'aa dayú dahazhí' hinaahíi yiyahzhí' ádaaszaago daayokaah.

6

¹ Dibelíi biZhaazhé nlíni naltsoos bidá'doljeegíi gosts'idihi daḡ'a' ch'í'ínzóózgo hiltsaá, áidá' díi'i nt'éshí daahinaahíi daḡ'a' bizhihií idi'nihií ga'áihilt'sago, Yushdé' dín'íi, shilniigo disiits'áá. ² Áidí' dé'iidgo hiiḡai hiltsaá: ái yiká' dahsdaahn iltíih dahyotíi; la'íi nant'án bich'ah baa hit'aa: án gonohneelgo gonhneehgo hii bil dahiswod. ³ Nakigee idá'doljeegíi ch'íná'ínzóózdá' nakigee nt'éshí hináhihií, Yushdé' dín'íi, shilniigo disiits'áá. ⁴ Áidí' hii lichíi'i ch'ínánalwod: ái yiká' dahsdaahn ni'godzán biká' ilch'i'gont'éé n'íi náidiiné'go baa godet'aa, nnee nanáihitseed doleelgo: la'íi bésh be'idiltish dázhó nchaahi baa hitaa. ⁵ Taagigee

idá'doljeegí ch'íná'ńzọ́zda' taagígee nt'eshi hináhihí, Yushdé' dín'íi, shilniigo didiits'áá. Dé'iidgo híi dihihi hiłtsaa; ái yiká' dahsdaahn bedahnádidlohé dahyo'áá. ⁶ Dí'í nt'eshi daahinaahíi ihní'dí' kozhii disiits'áá gánígo, T'oh naghái daláhn ha'okaągo penny íłi, t'oh naghái diwozhé taadn ha'okaągo penny íłi; áidá' ik'ah hik'e wine nadaanoñi. ⁷ Díidngee idá'doljeegí ch'íná'ńzọ́zda' díidngee nt'eshi hináhihí, Yushdé' dín'íi, shilniigo disiits'áá. ⁸ Dé'iidgo híi délibáhé hiłtsaa: ái yiká' dahsdaahn Da'itsaahíi holzee, áidí' Ch'iidntahíi biké' begogáá. Ni'gosdzán dí'yú ilk'énilgo dała'á biyi' besh be'idiltishé, shiná' góyéego nagowaahíi, yóiyahgo ch'inñihíi, hik'e ni'gosdzán biká' tsétahgo daagolíni bédaagodzidíi bee nnee nadaayiltseed doleełgo binawod baa daagodest'aa. ⁹ Ashdladngee idá'doljeegí ch'íná'ńzọ́zda', be'okaąhi biká' dahnási'nihíi bit'ááhgee nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'híi hik'e yaa nadaagolñi'híi bigha nadaabi'distseedíi biyi'sizini hiłtsaa: ¹⁰ Adjid daadilwoshgo gádaañi, NohweBik'ehñ, nidilzini, da'añihi nílni, da'os'ah láą nnee ni'gosdzán biká' daagolíni nohwidiłhíi bigha baa yáñti'go nohwá ik'enán'ni'? ¹¹ Áidí' daantíígee íłgai bitaadaas'niigo gádaabil'ido'niid, Dé't'ihézhí' hanádaaksoł, bil nadaal'a'íi hik'e nohwik'isyú nohwíi nanohwi'distseedhíi k'ehgo nabi'ditseed doleełi nabi'distseedgo zhá. ¹² Gostángee idá'doljeegí ch'íná'ńzọ́zda', dé'iidgo ízisgo ni'godes'naa; ya'áihíi tsiigha dihihi nanest'oolhíi k'ehgo dihił silji, t'é'gona'áihíi dił ga'anolih silji; ¹³ Ch'il, fig holzéhi, bich'í' deyolgo doo hwahá nt'áá dahíi nanihezdeehíi k'ehgo ts'iksọ́sése yaadí' ni'gosdzán biká'zhí' náłtáá. ¹⁴ Yáá naltsoos hisdisíi k'ehgo hisdis siljiigo esdjid; la'íi dził hik'e ni' táyi' dahnagoznílii dawa lahyúgo naznil daasilji. ¹⁵ La'íi ni'gosdzán biká' nadaant'aahi, nnee itisyú nadaandeehi, hádaaldzili, siláada itisgo nadaant'aahi, nnee nadaalwodi, la'íi daakówa, daako'desnaahíi hik'e doo daako'desnaa dahíi ndi, dził binída'i'án yuñe', tséyaa nadaach'int'í'go; ¹⁶ Dził hik'e tséé bich'í' gádaach'ñi, Nohwiká'zhí' ts'íyaa ánnéhgo nádaanoñwíñh, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn hik'e dibehíi biZhaazhé nílni bihashkeehíi bits'á' nádaanoñwíñh, ¹⁷ Bihashke'híi begodeyaahíi bigha; áik'ehgo hadín zhá shá' sizij doleeł?

7

¹ Ái bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ni'gosdzánzhí' dí'yú nadaazjigo hiłtsaa, ni'gosdzán biká' dí'yú nyolíi t'aažhí' daayota'go, ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'il doo bich'í' nyol da doleełhíi bigha. ² Áidí' ya'ái hanadáhdí'go Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á, Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi bibe'idinidlíde yoné'go

naahiltsaa: án dǵi'í Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ni'gosdzán hik'e túnteel daayilchqohgo baa daagodest'aanii ádiid yich'i' nádidilghaazhgo, ³ Gáníí, Ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'ilhíí daolchqoh hela', Bik'ehgo'ihinañ yánada'iziidíí bitá'gee bídaadinihidlidgo zhá. ⁴ Da'kwíí bídaadiniidlid shihíí disiits'áá: Israel biye'ke bits'á'dí' nnee hadaazt'i'íí bitahdí' da'áá gonenadín iká'yú dǵi'í doo náhóltagyú hilt'éégo bídaadiniidlid. ⁵ Juda hat'i'íí bitahdí' nakits'áadah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Reuben hat'i'íí bitahdí' nakits'áadah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Gad hat'i'íí bitahdí' nakits'áadah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁶ Áser hat'i'íí bitahdí' nakits'áadah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Néphthalim hat'i'íí bitahdí' nakits'áadah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Manáses hat'i'íí bitahdí' nakits'áadah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁷ Símeon hat'i'íí bitahdí' nakits'áadah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Levi hat'i'íí bitahdí' nakits'áadah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Íssakar hat'i'íí bitahdí' nakits'áadah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁸ Zábulon hat'i'íí bitahdí' nakits'áadah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Joseph hat'i'íí bitahdí' nakits'áadah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Benjamin hat'i'íí bitahdí' nakits'áadah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁹ Díí bikédí'go dé'iidgo nnee doo la' díí nnee láni yóltagyúhi daahiltsaa, binant'a' da'á'ahíí il'aníyú naznilíí, nnee il'aníyú hadaazt'i'íí, nnee daanliiníí, hik'e iltah at'éégo yádaakt'i'íí dawa bitahdí', nant'an biká'dahsdáhi hik'e dibelǵi'íí biZhaazhé nlíni yidáhgee nadaazǵi, dá ligai nt'éégo bik'eda'izlaa, ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí dahdaayiníilgo; ¹⁰ Adíid daadilwosh gádaaniigo, Hasdách'igháhíí Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqahh, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahh, hik'e dibelǵi'íí biZhaazhé nlíni bilgo bits'á'dí' begoz'aa. ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á nant'an biká'dahsdáhi, bádaayányú, hik'e dǵi'í nt'éshǵi daahinaahíí binaayú lédn't'igo nant'an biká'dahsdáhi biyahzhǵi' hayaa ánadaat'íigo Bik'ehgo'ihinañ daayokaqah, ¹² Gádaaniigo, Doleelgo at'éé: Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqahh doo ngonel'aa dayú dahazhǵi' biyaa gozhóq le', ba'ihégošǵi le', góyáá le', bich'i' ihégošǵi le', dilzǵi le', dawa yebik'eh le', la'íí dák'a'at'éé le'. Doleelgo at'éé. ¹³ Bádaayányú da'áá shich'i' gánniid, Díí bidiyagé daaligaihíí, hadín ádaat'íí? Hadí' hikaihi? ¹⁴ Gábildéniid, Ni la' bígonksǵi. Gánáshikdo'niid, Góyéégo nagoyaahíí yitis ch'ékaihi ádaat'íí: dibelǵi'íí biZhaazhé nlíni bidihíí bee bidiyagé tadaizgizgo ligaiigo ádaizlaa. ¹⁵ Áí bigha Bik'ehgo'ihinañ biká'dahsdáhi yidáhgee nán'áá, áí daabich'okaqah goz'aa yune' dawa jǵi, dawa t'é' daabokaqah nt'éé: nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahh bitahyú nǵi doleel. ¹⁶ Doo shiná' naadaadleh at'éé da, doo dibá'

naadaadleeh at'éé da; ya'ái doo daabidiid da doleel, la'íi doo dant'éhéta bich'i' sidog da doleel. ¹⁷ Dibekíi biZhaazhé nlini nant'an biká'dahsdáhi ihní'dí dahsdaahn bá da'diné' doleel, tú hináhi halíyú yádih higaalgo yil onakáh doleel: la'íi bináá túhíi dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bá k'eda'yikdéh doleel.

8

¹ Dibekíi biZhaazhé nlini gots'idngee idá'doljeegíi ch'íná'ńzqósdá' yaaká'yú doo nt'é hiiłts'ag dago bin'yú hak'e nehenkééz. ² Áidí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi gots'idi Bik'ehgo'ihí'nañ yidáhgee nadaazjigo besh dilwoshé bitaas'niigo hiiłtsaa. ³ Áígee binal'a'á la'ihíi naanádzaa, án be'okaahi biká' dahnási'nihí goz'aagee hizí', its'aa óodo be'alzaahi biyi' dilidgo likagolchiníi dahyo'aalgo; likagolchiníi láago baa hi'né', nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi dawa daabi'okaahíi bil dała' álnehgo, nant'an biká'dahsdáhi bádihgee, be'okaahi biká' dahnási'nihí yiká' dilthi' doleelgo. ⁴ Áík'ehgo likagolchiníi bits'á'dí' hidíi, hik'e nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi daabi'okaahíi bil dała' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' hadag adzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bilakt'áhdí'. ⁵ Áidí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á kq' be'okaahi biká' dahnási'nihí yiká' dilidíi la' its'aa biyi' ha'dishihgo ni'gospdzán yiká'zhí' yaa yinil; áí dábilgo yáhiłts'ag, idi'nii, hada'didla', la'íi ni' nagohi'naa. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á gots'idihíi besh dilwoshé dahdaayoniíi k'ad ádaayihniigo nadaazji. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dantséhihíi bibeshdilwoshé áyihniidíi dábilgo hilóí hik'e kq', dil bil nadesgeedgo ni'yú náttáq: ni'gospdzán biká' ch'il nadaan'aahíi dawa tááyú ik'é'nilgo dała'ághíi qal daanlíd, t'oh daadot'izhíi aldó' qal nlid. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á nakigeehíi bibeshdilwoshé áyihniidíi dábilgo nt'éhéta dził nchaahíi ga'anolini dilthi'go túnteel biyi' olgo': áík'ehgo túnteel tááyú ik'é'nilgo dała'ághíi dá dil zhá silji. ⁹ Túnteel biyi' daagolíníi dawago tááyú ik'é'nilgo dała'ághíi qal nanezna'; tsina'eehíi dawago tááyú ik'é'nilgo dała'ághíi doo nt'é da silji. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taagigeehíi bibeshdilwoshé áyihniidíi dábilgo ts'iksqsé nchaahi yaaká'dí' naltq', kq' k'ehgo dilthi'go, áí tú daanlíníi dawago tááyú ik'é'nilgo dała'ághíi níká' naltq', la'íi tú hadaazliiníi aldó' biká' naltq'. ¹¹ Ts'iksqséhíi Ikóhi holzee: tú dawago tááyú ik'é'daaszidgo dała'ághíi dé'ilkó silji; áík'ehgo tú dé'ilkó siljihíi bigha nnee láago nanezna'. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á díi'igeehíi bibeshdilwoshé áyihniidíi dábilgo ya'ái, t'égoná'ái, la'íi ts'iksqsé tááyú ik'é'nilgo dała'ághíi haghoshíi ádaaszaago, bits'á'daadesdiiníi tááyú ik'é'nilgo

dała'ágohíí dilhił silji, áík'ehgo jjiigo idindláádíí tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíí doo got'ji da silji, t'é'gohíí aldo' ágát'ée lək'e. ¹³ Áídí' dé'jiddgo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yáa ihí'yú na'dezniigo ádiid dilwoshgo gáníigo hiłtsaa, Ni'gosdzán biká' daagolíníí bá góyéé doleeł, bá góyéé doleeł, bá góyéé doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á taagihíí bibéshdilwoshé k'ad ánádaayilđi'niihíí bigha!

9

¹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ashdlá'igeehíí bibéshdilwoshé áyihniidíí dábilgo yaaká'dí' ni'gosdzán biká'zhí' ts'iksqqsé naltq'go hiłtsaa: o'i'án doo ni'i'ánihi dá bich'ígót'igee bá be'igeęsé baa hitaa. ² O'i'án doo ni'i'án dahíí ch'i'íntáá, áídí' lid yat'éégo hago', kq' yat'éégo dilth'íí bits'á'dí' k'ehgo; áík'ehgo ha'i'ándí' lidíí bee ya'ái doo hit'ji da silji, dahot'éhégo godilhił silji. ³ Lidíí biyi'dí' na'ishchagi ni'gosdzán biká' hanalsaa: ni'gosdzán biká' tsédag histasií binawodhíí k'ehgo binawod daagolíigo baa daagodest'aa. ⁴ Ni'gosdzán biká' t'ohíí hik'e dant'éhéta daadot'izhíí la'íí ch'ilta daolchqoh hela', bil'ido'niid; nnee Bik'ehgo'ihí'nań bi'idinilíde doo bitá'gee dahgoz'aa dahíí zhá. ⁵ Da'ágát'ée ndi doo nadaitseedgo baa godet'aa da, daazhógo bil nada'dinii'go ádaile'go ashdladn dahitaazhí': tsédag histas dilshish lehíí k'ehgo nniihgo. ⁶ Ái benagowaadá' nnee da'itsaahíí yiká daadéz'ji doo, ndi doo datsaah da doo; daostsa hadó' daanzidá' dats'itsaahíí doo hak'i da doo. ⁷ Na'ishchagi hji nagonlkaadyú nádesaahíí k'ehgo ilch'i'daasdlaa ga'adaanolih; nant'án bich'ah óodo be'alzaahi ga'anolini bik'edaadez'aa, daabinií'íí nnee binii'íí ga'adaanolih. ⁸ Daabitsizilíí isdzáné bitsizilíí k'ehgo ádaat'ee, daabiwoo'íí ndóicho biwoo'íí ga'adaat'ee. ⁹ Bésh bitil naztaaníí ga'at'ée; daabit'q' ádaaniihíitsinagháhi bijád nakihí yat'éégo hilwol, hji ląágo badahsnilgo nagonlkaadyú dezkij lehíí ga'ahiłts'ag. ¹⁰ Daabitsee'íí tsédag histas bitsee'íí ga'adaat'eehíí yee daadiłshish: ashdladn dahitaazhí' nnee yini'da'dihni'go binawod golji. ¹¹ Binant'a' golji, án o'i'án doo ni'i'ánihi yebik'ehi, Hebrew k'ehgo Abáddon holzee, Greek k'ehgo Apóllyon holzee. ¹² Dantsé góyéégo godeyaahíí bech'igonyáá; isaa, nakigo t'ah góyéégo bee nohwich'j' naagoldoh. ¹³ Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gostángeehíí bibéshdilwoshé áyihniidíí dábilgo Bik'ehgo'ihí'nań bádiłhgee be'okaahi biká' dahnási'nili óodo be'alzaahi biká'dí' iyeshdee dji'its'ádaaz'aahíí bits'á'dí' kozhii disiiłts'aa, ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gostángeehíí béshdilwoshé dahyotjilhi yich'j' gáníigo, Tú ląágo nliíníí Euphrátes golzeegee dji'í Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á dahdaahist'ooníí k'eda'i'ád. ¹⁵ Áík'ehgo

Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á dji'i k'enadaabi'dost'ah, áí nnee dawa tááyú ilk'énilgo dała'ágohíi dawa nadaitseedgo da'ái bik'ehenkéézo, da'ái bijii, da'ái bee dahitaa, da'ái légodzaa ilch'i'ilhaahi. ¹⁶ Siláada hji yiká'di' nadaagonkaadii nakidn goneznádn doo náhóltagyú da'ágánáholaaago goneznádn doo náhóltagyú hilt'ee: áí hilt'eego disiits'áá. ¹⁷ Díi k'ehgo hji daahiltsaa shich'i' ch'i'nah ágolzaago; hji yiká' dahnaháztaaníi bésh bitil naztaaníi kq' hik'e tsée ilíni, jácynth holzéhi, la'íi tsélikq'i ga'ánolihíi k'ehgo ánoilih: hji bitsits'iníi ndóicho bitsits'iníi ga'ánolih; áidá' daabizé'di' kq' hik'e lid la'íi tsélikq'i hanádinah. ¹⁸ Díi taagihíi ilk'énilgo dała'ágohíi bee nabi'destseed, kq', lid, la'íi tsélikq'i, hji bizé'di' hanádinahíi bee. ¹⁹ Lji bizé'di' hik'e bitseeyú binawod golji: bitsee'íi ch'osh bik'asda' daagolíníi ga'at'éé, bitsits'in daagolijigo áí bee koniidaagodile'. ²⁰ Nnee la'ihíi, díi góyéégo bich'i' godes'taaníi doo bee nadaabistseed dahíi, bigan bee nchq'go ádaaszaahíi doo yits'á'kai da, la'íi ch'iidn hik'e óodo, béshligai, béshitsog, tsée, tsj bee nadn'ái ádaaszaahíi daayokaahíi doo yits'á'kai da; áí nadn'áihíi doo daago'ji da, doo da'dits'ag da, la'íi doo nadaakai dadá': ²¹ La'íi nada'iltseedíi, íngashíi, nant'i'go nakaihíi, da'in'ijihíi aldó' doo yits'á'kai da.

10

¹ Áidí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ízisgo at'éhi yaaká'di' bil nkegonyáago naahiltsaa, yaak'os bee bik'eizlaago: ilts'áat'ól bitsits'in binazt'i'go, binii'íi ya'ái ga'at'éégo, bijadíi kq' k'ehgo nazijigo: ² Án naltsoos hisdisi alts'íséhi ilts'aa at'éégo dahyoné': bikee dihe'nazhinééhíi túnteel yiká' dés'eez, áidá' lahzhinéégohíi ni' yiká' dés'eezgo, ³ Ndóicho aníihíi k'ehgo ádjid nádidilghaazh: nádidilghaazhíi dábilgo gosts'idn ididesni'. ⁴ Gosts'idn ididesni'dá', k'ad ágoshle' nt'éégo yaaká'di' kozhii gáshihniigo disiits'áá, Gosts'idn ididesni'íi anniidíi bidá'njeh, ágoléh hela'. ⁵ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' sizijigo hiltsaaníi, hadag yaa delniihdá', ⁶ Gánniid, Doo ngonel'aa dayú dahazh'i' hinaahn, yaaká'yú la'íi biyi' daagolíníi, ni'godsán la'íi biyi' daagolíníi, túnteel la'íi biyi' daagolíníi ádaayiilaahíi binkááyú shit'a dahdidishniihgo gádishni, Doo dá t'aazh'i' at'éégo da: ⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idngeehíi bibéshdilwoshé ayildonihíi bengonyáago, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'di'go doo bigózi da n'íi, yánada'iziidíi, binkááyú nada'iziidi bich'i' anniid n'íi begolne'. ⁸ Yaaká'di' kozhiihíi disiits'áá n'íi shich'i' hananádzii gánijigo, Ti'i, naltsoos hisdisi ilts'aa at'ééhíi Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' siziiníi dah yoné'ihíi nádnné'. ⁹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á baa

niyáágo gáldéniid, Naltsoos hisdisíí shaa nné'. Áídí' gáshihñniid, Nádnné', nnáá, nibid biyi' dé'ílkó doleeł, áídá' nize' yuñe'híi shúgé gosnih k'ehgo golnii doleeł. ¹⁰ Áídí' naltsoos hisdisíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bigan biyi'dí' nádiné'go hiyáá': sizé' yuñe' shúgé gosnih k'ehgo golnii: ohnágdí' shibid yuyaa dé'ílkó silíj. ¹¹ Áídí' gáshihñniid, Nñee daanliiníí, nñee binant'a' dała'áhíí il'aniyú nazñilíí, iltah at'éégo yádaakti'íí, la'íí nant'an daanliiníí ląágo, áđihyú ágodonñilíí bee bił nanágolñi' doo.

11

¹ Áídí' gish be'idaanel'aqahíí lók'aa ga'anolini shaa hitáágo áshikdo'niid, Nádnđáh, kñh biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqahíí bínén'aa, be'okaqahi biká' dahnási'ñi, hik'e nñee áígee da'okaqahíi alđó'. ² Áídá' kñh biyi' da'ch'okaqahíí dadányú tséé lédn'aahíí bino'áa hela', áí dah nzhqo, doo Jews daanlii dahi baa hi'né'híi bigha: áí kñh godiyini goznili dizdin naki dahnáhitaaqzhí' yiká' nakai doleeł. ³ Naki shánagolñi'í tsiigha nanest'óól bik'edaasilaago shá nadaagolñi'go baa godish'aal, dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadínhíí iká'yú gostádin iskaqzhí'. ⁴ Díí naki ch'il, olives holzéhi, la'íí naki ik'ah kq'íí biká' dahnási't'áhíí ni'gospdzán yeBik'ehñ bádñhgee nadaazñihíí ádaat'ee. ⁵ Hadín yiniídihñihyúgo, kq' bizé'dí' yaadináhíí bee bidilid goz'aq: hadín yiniídihñihyúgo, da'áik'ehgo bidizideego goz'aq. ⁶ Bidáhyú hago ágonéhií yaa nadaagolñi'go goldohdá' yáa yida'detñhgo doo nanágotñi dago baa godet'aq: la'íí tú diłgo ánádaidle', la'íí dabií hádaat'ñíí n'gospdzán biká' iltah at'éégo góyéégo nágodidahgo ádail'ñi go baa godet'aq alđó'. ⁷ Aqł nadaagosñi'íí bikédí'go nt'éshñ bégodzidi, o'i'án doo ni'i'ánidí' hayáhi, yil nagonkaadgo bitis hileehgo nadaabiltseed doleeł. ⁸ Bits'ihíí ízigo kñh goznili biyi' intínyú shiteezh doleeł, áí ízigo kñh goznilihíí Sódóm hik'e Egypt daazhógo ágágołzéhi, áígee nohweBik'ehñ tsj'ihna'áhi biká' zesđñi'. ⁹ Nñee daanliiníí, iltah at'éégo hadaazt'íí, iltah at'éégo yádaakti'íí, la'íí nñee binant'a' dała'áhíí il'aniyú nazñilíí bitahdí', taagidí' biní'yú iskaqago nñeehíí bits'ihíí daanel'ñi go, doo hadín lehdainíił dago daagos'aq doleeł. ¹⁰ Nñee ni'gospdzán biká'gee daagolíni áí naki shánagolñi'íí góyéégo bich'i' nadaagoz'aqahíí bigha bił daagozhógo dawahá laadaayinił doleeł. ¹¹ Taagidí' biní'yúhíí bijñi beNádidzołíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go biyi' nágosdñi go hiñaa nádaasdñi go daahizí'; áik'ehgo hadín bináal náadiit'aazhíí tsídaadesyiz lək'e. ¹² Yaaká'dí'go kozhii áđiđ gánñi go daidezts'aq, Yushdé' hashoh'aash. Áídí' bik'edaannñihíí daabineł'ñidá' yaak'os biyi' yaaká'yú bił odaagoyaa. ¹³ Díí ágodzaahíí dábiłgo, yat'éégo ni'godihes'naago, kñh goznili gonenányú

ilk'é'nilyúgo dała'ázhiinéé nagozgo', ni' godihes'naago gots'idn doo náhóltagyú nnee nabi'destseed: nnee la'íi yat'éégo tsídaadezyizgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaaká'yú dahsdaahn bich'í'go bil daagodnyiid. ¹⁴ Nakidn góyéégo godeyaahí bech'igonyáá; isaa, taadn góyéégo goz'aaníi k'ad benágodidáh. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gots'idngeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo yaaká'yú kozhii yat'éégo daadilwosh gáníigo, Ni'gospdzán biká' nnee il'aníyú binant'a' daagolíiníi, nohweBik'ehñ hik'e biChrist yá nant'a' silíi; doo ngonel'aa dayú dahazhí' yá nant'aa doo. ¹⁶ Bádaayányú nadindíi'í Bik'ehgo'ihí'nañ bádihgee dah naháztaaníi hayaa ádaaszaago Bik'ehgo'ihí'nañ daayoskaad. ¹⁷ Gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'éhi, nliiníi, níli n'íi, dínáhi; ilk'idá' ízisgo ninawod golíigo dawa binant'a' síníi'hií bigha nich'í' ihédaandzi. ¹⁸ Nnee binant'a' dała'áhíi il'anigo naznilihi nich'í' hadaashkee ndi nihashkeehíi begonyáágo, nanezna'íi baa yá'iti'go, nánada'iziidíi náyádaakti'hi, nnee ná hadaadeszaahi, la'íi nizhi' daidn'sini doo ízisgo ádaat'ee dahi hik'e ízisgo ádaat'éhi bilgo bich'í' na'í'niilgo biká' ngonyáá; la'íi ni'gospdzán biká' na'iltseedíi naktseedgo biká' ngonyáá. ¹⁹ Áidí' yaaká'yú kih biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaahíi ch'í'ótáá lək'e, áígee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá yengon'áni biká' dahgoz'aaníi biyi' sí'áni hit'íi lək'e: áidá' hada'didla', kozhii dits'ag, idi'nii, ni' nagohi'naa la'íi nlóiyat'éégo náttáá.

12

¹ Nt'éshí igozísigo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah silíi; isdzán ya'ái bik'esilaago, t'égoná'áhiíi yiká' sizíigo, ts'iksóqsé nakits'ádahi bitsits'inyú názt'i' alzaa lək'e: ² Án hiltsaá, k'azhá ilchiihíi bigha nniihgo natíindli'. ³ Nt'éshí igozísigo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah nánásdlíi; t'iishcho lich'íi, gots'idi bitsits'inhi, gonenán iyeshdeehi, gots'idi nant'án bich'ah bik'edaadez'aaago. ⁴ Yááyú ts'iksóqsé tááyú ilk'é'níilgo dała'ághíi n'zhí' bitsee yee nayilkaad: t'iishchohíi isdzán k'azhá ilchiihíi binásgee hizí', mé'híi gozliiyúgo hishaá nzígo. ⁵ Isdzánhíi ishkiini yishchíi lək'e, án bésh dahyotíilgo nnee binant'a' dała'áhíi il'anigo naznilihi yá nant'aa hileehi: áidá' ishkiinhíi Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíi dagoshch'í' bich'í' hadag bil ogoyáá. ⁶ Isdzánhíi da'igolíiyú Bik'ehgo'ihí'nañ nt'éégo bá ágólaayú ot'ag lək'e, ákú dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadín iká'yú gostádin iskaayú bá di'né' doleelgo. ⁷ Yaaká'yú hagonolkaad lək'e: Míkael hik'e binadaal'a'á t'aaqzhí' t'iishcho yil nadaagonkaad; t'iishcho hik'e binadaal'a'á t'aaqzhí' nanágonkaad, ⁸ Áidá' baa daagoneznaa lək'e; áidí'

yaaká'yú doo hayú bá nágost'ąą da. ⁹ Áídí' t'iishcho gódah ch'ílt'e', doo ánídá' t'iish n'íí, Ch'iidn nant'án, da'ái Satan holzéhi, ni'gosdzán biká'zhí' nalgo', binadaal'a'á bilgo gódah ch'élkaad. ¹⁰ Yaaká'yú áđđid kozhiihíi disiits'ąą gáníigo, K'adí' Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' hasdách'igháhíi, konawod golínií, hik'e Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaąhń, la'íi biChrist yenant'aagohíi bengonyáa: hadíń nohwik'isyú yaa dahdaago'a' n'íí gódah ch'ílt'e'go, Bik'ehgo'ihí'nań bińaál dawa jji, dawa t'é' yaa dahgoz'ąą n'íí. ¹¹ Dibelji biZhaazhé nłini bidihíi hik'e Bik'ehgo'ihí'nań yaa nadaagolni'íi bee yitis daasilji; Bik'ehgo'ihí'nań yá datsaah ndi bi'ihí'na' doo yaa bil goyéé da ni'. ¹² Áík'ehgo yaaká'yúhíi hik'e biyi' yune' daagonohiinií nohwil daagozhó'le'. Ni'gosdzán hik'e túnteel nohwá góyéé le'! Ch'iidn nant'án dážhó hashkeego nohwich'í' nkenyáa, da'anahzhí' nágodzii yígólsihíi bigha. ¹³ Áídí' t'iishchohíi ni'gosdzán biká'zhí' gódah ch'ílt'e' yígólsiidá' isdzán ishkiin yishchiinií yil nádndeeh. ¹⁴ Áídá' isdzánhíi itsaacho bit'ą' k'ehgo bit'ą' naki baa hi'nil, t'iishcho bits'ą' da'igoljiyú náđiniíh doleełgo, akú dé't'ihézhí' áídí' yúwehyú da'anahzhí', áídí' yúwehyú da'ihí'zhí' bá di'né' doleełgo. ¹⁵ T'iishchohíi bizé'dí' tú yat'éégo ha'ijool isdzán biké', tú yat'éégo idezjoolíi k'ehgo, isdzán bil ch'igono'éel nzihíi bigha. ¹⁶ Da'ágát'éé ndi ni'gosdzán isdzánhíi yich'ozni'go bizé' ilts'ą' ágólaago tú t'iishcho bizé'dí' ha'ijool n'íí aąłoyilnág. ¹⁷ Áídí' t'iishcho n'íi isdzán bich'í' bágóchđđidgo bichagháshé la'ihíi yich'í' nágodilkaadyú óyáa, hadíi Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanii daayota'híi hik'e Jesus yaa yádaakti'híi.

13

¹ Áídí' tábaąyú sái biyi' hizí'go, nt'éshí' bégodzidi túnteel biyi'dí' hagaalgo hiltsąą, bitsits'in gosts'idnhi, biyeshdeehíi gonenánihi, biyeshdeehíi biká'gee nant'án bich'ah bik'edaadez'ąą, áídí' daabitsits'in Bik'ehgo'ihí'nań doo daidnłsi dahíi bizhi' dahnagoz'ąą. ² Nt'éshí' bégodzidi hiltsąąhíi gidicho biká' daats'idilhihíi, leopard holzéhi, ga'anolini, bikeehíi shash bikee ga'at'éhi, bizé'íi ndóicho bizé' ga'at'éhi: t'iishchohíi dabií binawod n'íi, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaa n'íi, la'íi dahot'éhé yebik'eh n'íi baa yidin'ąą. ³ Dała'á bitsits'iníi bińi'dolnłh datsaah ngolnłi n'íi násdzí'go hiltsąą: ni'gosdzán biká' nneehíi dawa nt'éshí' bégodzidihíi bil díyadaagot'eego yiké' onalsąą. ⁴ Nnee t'iishcho daayokaąh, binawod n'íi nt'éshí' bégodzidi yaa din'áni: la'íi nnee nt'éshí' bégodzidi daayokaąh gádaaniigo, Hadíńshá' nt'éshí' bégodzidi ga'at'éé? Hadíńshá' yil nagonłkaadgo yinel'ąą? ⁵ Nt'éshí' bégodzidi bizé'dí' yati' ye'idilkaąhíi,

2 Yaaká'dí' kozhiihíi disiits'áá, tú nalíihíi k'ehgo, ádiid
 idi'niihíi k'ehgo: nnee tsjbe'idot'ále yee da'do'aaíi áhiits'ago
 disiits'áá: 3 Nant'an biká'dahsdáhi, díi'i nt'eshi daahinaahíi
 hik'e nnee bádaayányúhíi bádihgee nadaaziigo si ániidéhi
 daido'aa: gonenadín doo náhóltagyú áidi' iká'yú dizdin díi'i
 doo náhóltagyú ni'gospdzán biká' nnee bitahdí' hanáhaz'nílii
 zhá áí sjiíi yígo'aah. 4 Díinko doo isdzáné nant'i'go
 yił naskai da: doo nt'é bee baa dahdaagost'aa da. Ái
 dibelji biZhaazhé níni dáhayú anádaayú yike' anakaihií
 ádaat'ee. Ái nnee bitahdí' hanáhaz'níi, Bik'ehgo'ihinañ
 hik'e dibelji biZhaazhé níni bá ntsé nest'aahíi k'ehgo
 hanáhaz'níi. 5 Doo nadaach'aago yádaakti' da: Bik'ehgo'ihinañ
 nant'aago dahsdaahíi bádihgee nadaaziigo doo hayú baa
 dahdaagoz'áni da. 6 Ła' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yá'ihni'
 ts'i'nan oniihgo naahitsaa, nnee ni'gospdzán yiká' daagolínii
 yati' baa gozhóni doo ngonel'aa dahíi yee yił nagolni'go,
 nnee binant'a' dała'áhií il'anigo naznílii, nnee iltah at'éégo
 hadaazt'i'íi, nnee iltah at'éégo yádaakti'íi, łá'íi nnee daanliinií yił
 nagolni'go, 7 Ádiid yich'i' gánii, Bik'ehgo'ihinañ daadinoksigo
 ba'ihédaanojsi, aayałti'gee biká' ngonyaahíi bigha: yáá hik'e
 ni'gospdzán łá'íi túnteel hik'e tú hadaazliinií dawa áyílaahn
 daahohkaah. 8 Ła' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á iké' ná'oniih
 gániiigo, Bábylon, ízisgo kiji goznílii, nágo', nágo', ái nant'i'
 na'idaahíi hách'it'i'igo ákoléhi, nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi
 daayidlaago áyílaahíi bigha. 9 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á
 taadngee iké' ná'oniihgo adiid gánii, Dahadinta nt'eshi
 bégodzidi, dagohíi be'ilzaahíi yokaahíi, ái bibe'idinidlidé bitá'
 dagohíi biganyú bee ídinidlidíi, 10 Bik'ehgo'ihinañ bits'á'di'go
 koniidaagodilne'íi, doo nt'é bił nadisdziidgo bihashke'íi idee
 biyi' yaa hidziidíi yidodlii; Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á
 dilzini hik'e dibelji biZhaazhé níni bináál kq' hik'e tsélikq'i
 bee dázhó biniigodidolníi. 11 Biniidaagodilne'íi bits'á'di'
 lidíi hadag odihinéh, doo ngonel'aa dayú dahazhi': doo
 hadaayoł da, jii'gee, t'é'gee ndi, díi nt'eshi bégodzidi hik'e
 be'ilzaahi daayokaahíi, hadín ái bizhi'íi bee bidinidlidíi.
 12 Díinko nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahíi nyee
 ndi dahndoghgo bígozi: ái Bik'ehgo'ihinañ yengon'áanii
 daayota'íi, łá'íi Jesus daayodlaanií ádaat'ee. 13 Áidi' kozhii
 yaaká'dí' gáshikniigo disiits'áá, Díi ágóle', Kodí' godezt'i'go
 nohweBik'ehni daayodlaago nanezna'íi biyaa gozhóó doleel:
 Da'anii biyaa gozhóó doleel, nii, Holy Spirit, doo nanádaadziid
 dago hádaayoł; ánadaat'ijił n'íi biké' bił ogoyáá. 14 Áidi'
 dé'jidgo yaak'os ligai hiłtsaa, yaak'os yiká' dahsdaahíi nnee
 ga'anolini, nant'an bich'ah, óodo be'alzaahi, bik'edn'áá, łá'íi

t'oh bená'iltshé deníni dahyotjilgo. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á la'i da'ch'okaqah goz'aadi' ch'inyáá, yaak'os yiká' dahsdaahn ádjid yich'i' dilwosh gánigo, Nibená'iltshé bee ni'igéesh: ná'igeeshíi ilk'idá' biká' ngonyáá; ni'gospdzán biká' nest'a'íi ilk'idá' daanest'aq. ¹⁶ Áik'ehgo yaak'os yiká' dahsdaahn bibená'iltshí yee ideshlizhgo ni'gospdzán yiká' aqal ná'igizh. ¹⁷ Áidí' la' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú da'ch'okaqah goz'aadi' ch'inánadzaa, bíi aldó' t'oh bená'iltshé deníni dahyotjil. ¹⁸ Áidí' la' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á be'okaqahi biká' dahnási'nihí goz'aadi' ch'inánadzaa, án kq' yebik'ehíi; án t'oh bená'iltshé deníni dahyotjilí yich'i' ádjid gánniid, Nibená'iltshé deníni bee ni'igéesh, ni'gospdzán biká' dahts'aa nanesdzíi bits'a'dí' dahts'aahíi nahilgéesh, bidahts'aa daanest'aqahíi bigha. ¹⁹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á bibená'iltshé yee ideshlizhgo ni'gospdzán biká' dahts'aahíi nayiheshgizhdí' lenáyihezlaago dahts'aa hahigeesi gochaa'i goz'aq yune' oyihiskaad, Bik'ehgo'ihinañ bihashke' bengonyáágo ágodoníi. ²⁰ Kih gozníli da'anahyú dahts'aa hahigees goz'aqgee dahts'aa biká' nakai, áí bits'a'dí' dil haljí, jí biza'áh nel'aaní ga'áhosahgo dil nel'aq, nanigohíi da'a'á doo náhóltagyú áidí' iká'yú gostán gonenadín furlongs ga'áhosahgo nehenkáá.

15

¹ Áidá' be'ígóziníi, dážhó ízigo at'éhi, kol díyadaagot'éhi, yaaká'yú naahítsaq, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idihí, góyéego nagowaahíi gosts'idyú at'éhi, da'iké'yúhi; Bik'ehgo'ihinañ bihashke'íi bee nnágódáhi dahdaayokaal. ² Áidí' dolyiini náhenkáání kq' bil nadisdziidi ga'anolíhgo hítsaq: nt'éshí bégodzidi hik'e be'ilzaahíi la'íi bizhi'íi be'isdzohíi la'íi behotagíi yaa daagonesnaahíi Bik'ehgo'ihinañ bibe'idot'até dahdaayotjilgo dolyiini náhenkáání yiká'yú nadaazj. ³ Bik'ehgo'ihinañ yána'iziidi n'íi, Moses holzéhi, hik'e dibeljí biZhaazhé níni biyini daido'áal, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'éhi, anánt'jilí ízigo at'éé; nnee ná hadaadeszaahíi bá Nant'áahíi, gosíní' aaní da'áígee hik'e da'anii. ⁴ Hadínshq' doo nidnłsı da, nohweBik'ehñ, hadínshq' nizhi' doo ya'ihénzı da? Ni zhá dilzini nłjı: nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa nich'i' níkahgo daanokaqah doleek; nnee hagog'éégo bá ngon'aq n'íi bee ílaahíi bigha. ⁵ Díi bikédí'go dé'jıdgo, yaaká'yú gowa golgai Bik'ehgo'ihinañ kol nłjıgo bee bígoch'ılsiníi biyi' yune' da'ch'okaqah goz'aaní ıts'a' adzaa: ⁶ Ái biyi'dí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idihí góyéego nagowaahíi yil

hikai, nak'a'ligai nzhoggo bik'etádnldáádí bik'enda'izlaago, la'íi bitilyú óodo bizisgo binast'i'. ⁷ Áídí' nt'eshí daahinaahíí díí'i da'áa Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á gots'idihi, gots'idn idee óodo be'alzaahi bitaadaasnil, áí ideehíí Bik'ehgo'ihina'na' doo ngonel'aa dayú dahazhí' hinaahíí bihashke' halk'ilhi. ⁸ Da'ch'okaaqah goz'aaníí Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'idindláádí hik'e binawodíí bits'á'dí' hidi bee hadezbih; nnee doo la' ha'agháhgo yinel'aa da, gots'idn góyéégo benagowaahíí Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á gots'idi yil hikai n'íi aqal yeda'iláago zhá.

16

¹ Áídí' kih biyi' da'ch'okaaqahíí biyi'dí' kozhiihíí dilwoshgo disiits'áá, Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á gáyilniigo, Ti'i, idee gots'idi Bik'ehgo'ihina'na' bihashke' halk'ihí biyi' siziidíí ni'godzán biká'zhí' yadaahohkaah. ² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á dantséhihíí bi'idee biyi' siziidíí ni'godzán biká'zhí' yayiziidíí dábilgo dahadíí nt'eshí bégodzidi bee bídinidlidíí hik'e be'ilzaahíí daayokaaqahíí lóod nchq'i dážhó nnihi biká'zhí' ádaadzaa. ³ Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á nakidngeehíí bi'idee biyi' siziidíí túnteel biká'zhí' yayiziidíí dábilgo nnee daztsaaqahíí bidil ga'anoliqigo silíí: áídí' túnteel biyi'yú daagolíí n'íi dawa nanezna'. ⁴ Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á taadngeehíí bi'idee biyi' siziidíí tú daanliiníí hik'e tú hádaazliiníí biká'zhí' yayiziidíí dábilgo dil daasilíí. ⁵ Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á tú yebik'ehi gáníigo disiits'áá, Da'áígee ánt'éé, Bik'ehgo'ihina'na', nííni, nííí n'íí, nííí doleehíí, áí k'ehgo bá ngón'áqahíí bigha. ⁶ Nnee ná hadaadeszaahíí la'íi binkááyú na'izíidi n'íi nadaaztseedgo bidil da'dezjool, áí bigha dil daahidlaqago ánádaasíndlaa; da'ái bich'í' goldoh ni'. ⁷ Áídí' la'íí, be'okaaqahi biká' dahnási'nihí biyi'dí' dilwoshgo, gáníigo nádisiits'áá, Da'anii gánii, Bik'ehgo'ihina'na' nohweBik'ehí, Dák'a'ánt'éhi, kándaago'áahíí da'anii, da'áígee at'éé. ⁸ Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á díidngeehíí bi'idee biyi' siziidíí ya'ái biká'zhí' yayiziidgo dábilgo, nnee kq' bee daadidlidgo baa godet'aa. ⁹ Kq' dážhó sidogi bee nnee daanlid lək'e, Bik'ehgo'ihina'na', díí góyéégo nagowaahíí yebik'ehíí, bizhi'íi nchq'go ádaayilnii: áídí' daabinchq'íi doo yits'á'zhí' ánádaaszaa da, la'íí Bik'ehgo'ihina'na' doo daidnłs da. ¹⁰ Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á ashdladngeehíí bi'idee biyi' siziidíí nt'eshí bégodzidi biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí biká'zhí' yayiziidíí dábilgo yebik'ehíí dawa dilhił silíí; nnee dážhó nnihihíí bigha bizaa daayi'aał, ¹¹ Lóód hik'e bil nada'dini'híí bigha Bik'ehgo'ihina'na' yaaká'yú gólíiníí nchq'go ádaayilnii: la'íí nchq'go ánádaat'íłhí doo yits'á'zhí' ánádaaszaa

da. ¹² Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gostádngeehíí bi'idee biyi' siziidíí tú ląágo nlińńíí, Euphrátes holzéhi, biká'zhí yayiziidíí dábilgo náhisga, ya'ái hanadáhdí'go nant'án daanlińńíí bá ilch'į'golne'go. ¹³ Ádí' t'iiishcho bizé'dí', nt'éshį bégodzidi bizé'dí', la'íí Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi ádil'ini bizé'dí' taagi spirits nchọ'i túshtłohé ga'ánolini hahikáhgo hiłtsąą. ¹⁴ Ái spirits-híí ch'iidn daanliń, godiyįhgo áńáyol'įįł, ái ni'gospdzán dągoz'ąą nt'éégo ízigo nant'án daanlińńíí yich'į okaigo dawa íla'ánaidle'go, Bik'ehgo'ihinañ Dák'a'at'éhihíí ízigo na'diziidíí bijįį nadaagondíłkaadgo. ¹⁵ In'įįhíí k'ehgo nánsháh. Hadíń déz'iiníí, bidiyáge gólįįgo, doo dáličhiigo hidotseeł dahíí bighą, án biyaa gozhọđ doleeł. ¹⁶ Hebrew biyati'íí k'ehgo Armagéddon golzeegee íla'áyíłaa. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idngeehíí bi'idee biyi' siziidíí ts'ídag náidezńilíí dábilgo yaaká'yú kįh biyi' da'ch'okąąhdí' nant'án biká'dahsdáhi bits'ą'dí' kozhii áđįđgo gánńiid, Aął begolzaa. ¹⁸ Ái dábilgo kozhii adįđ áilts'ag, idi'ńii, hada'didla'; ni' yat'éégo nagohi'naa, nńee ni'gospdzán biká'gee daagolįįgo godeyaadí' yushdí' godezt'i'go ni' yat'éégo godiis'naa k'ehgo at'éégo doo hwaa ágone'i da. ¹⁹ Ízigo kįh gozńilíí taagiyú ilk'é'ńil, ádí' nńee iltah at'éégo hadaazt'i'íí bikįh nagozńilíí nadaagozgo': ízigo kįh gozńilíí Bábylon holzéhi, Bik'ehgo'ihinañ yínálniiigo idee yat'éégo bihashke'íí halk'iki biyi'dí' aął yidłąągo áyíłaa. ²⁰ Ni' táyi' dahnagozńilíí dawa hayúshį ch'adaagoyáá, la'íí dzilíí doo la' hit'į da silį. ²¹ Ádí' hilóí dązhọ nchaahi, dała'á gonenadín dahdidleegohíí, yaaká'dí' nńee biká' náłtąą: hilóí náłtąą nagont'og dązhọ bégodzidihíí bighą nńee Bik'ehgo'ihinañ nchọ'go ádaayįńii lék'e.

17

¹ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idi, idee gosts'idi dahdaayoníhíí dała'á shich'į' nyáágo gáshilńńiid, Yushde' kú nńáh; bizhaan ízigo nant'į' nagháhi, tú ląágo iltah at'ééyú nazkaaníí yiká' dahsdaahíí, baa yá'iti'íí nił ch'í'ńah ashle'; ² Áń ni'gospdzán biká' nńee bánadaant'aahíí yił nant'į' nadaaskaihi, nant'į' na'idaahíí hách'it'iiníí bich'į' ch'idłąąhíí bee bił nádaagodizyis. ³ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'áhíí, Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, da'igolįyú oshilłíí; áígee isdzán hiłtsąą, nt'éshį bégodzidi dązhọ lich'i yiká' dahsdaago, Bik'ehgo'ihinañ ádaadil'iiníí dahot'éhé biká' dá bizhi' zháhi dahnagoz'áni, bitsits'in gosts'idihidá' biyeshdee gonenáni. ⁴ Isdzánhíí lichii dot'pizhi hik'e dązhọ lichii bik'esilaa, óodo hik'e tséé dénzhónéhi la'íí dilkọphé baa dahnazńil, la'íí óodo ideehíí, nchọ'i hik'e nant'į' na'idaahi nchọ'i dawa yee

halk'ilgo, dahyokaak: ⁵ Bizhi'hi bitá'gee dahgoz'aa, NT'ÉSHĪ DOO BÍGÓZINÍÍ, BÁBYLON ÍZISGO AT'ÉHI, NANT'Ī NAKAIHÍÍ HIK'E NI'GOSDZÁŃ BIKÁ' NCHQ'GO ÁGOT'EEHÍÍ BĀĀ NLÍNI. ⁶ Nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahi daabidihíí, hik'e ínashood Jesus bigħa nabi'distseedi daabidihíí bee isdzán bił nágodizyisgo hiksaa: hiksaađá' dážhó shił díyagodzaa. ⁷ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á gáshihniid, Hant'é bigħa nił díyagodzaa? Díí doo bígózi dahíí isdzán, la'íí nt'éshĭ bégodzidi dahbogheekí bitsits'in gots'idi la'íí biyeshdee gonenanhi, baa nił nagoshni'. ⁸ Áí nt'éshĭ bégodzidi hinktsaa n'íí, nliĭ n'íí, k'adíí da'ádĭhi: o'í'án doo ni'í'ánhi dadí' hagháhi, da'íllí hileehzhĭ: ni'gospdzán biká' daagolíníí, ni'gospdzán nnit'aada' naltsoos be'ihinańhi biká' daabizhi' doo hak'i dahnagoz'aa dahíí, nt'éshĭ bégodzidi daayiktsaaĝo yaa bił díyadaagot'ee doo, áí nliĭ n'íí, k'adíí da'ádĭhi, ndi nanádáhi. ⁹ Goyááníí bee natsekeesí díí bił ígoziĭh. Bitsits'in gots'idihíí dzilgots'idi ádaat'ee, áí isdzán yiká' dahsdáhi. ¹⁰ La'íí ízigo nadaant'aahíí gots'idi ádaat'ee: ashdla'ihíí nandee, dała'á t'ah nant'aa, la'íí doo hwaa higháh da; án nyáágo dét'ihézhĭ nant'aa doo. ¹¹ Nt'éshĭ bégodzidi nliĭ n'íí, k'adíí da'ádĭhi, tsebídnggee nant'aahíí át'éé, ndihíí gots'idi itah nlíni. da'íllí hileeh yuńe' diyaa. ¹² La'íí biyeshdee gonenaníni hinktsaaníí, ízigo nant'an ádaat'ee, ndi doo hwahá nant'án daaleeh da; áídá' dała'á ledihikeezzhĭ nt'éshĭ bégodzidi yił nant'aago baa daagodest'aa. ¹³ Daabiini'íí dała'á nádleehgo daabinawodíí hik'e yedaabik'ehíí nt'éshĭ bégodzidi yaa daayiné' doleek. ¹⁴ Áí dibekĭ biZhaazhé nlíni yił nadaagodíikaad, ndihíí dibekĭ biZhaazhé nlínihił bitis hileeh: án nant'án daanliiníí yeBik'ehń, ízigo nant'án daanliiníí biNant'a': án yił nakaihił daabi'dokéed, habi'dońil, nt'éégo yike' nakai. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á gánashikdońiid, Tú iltah at'éégo nazkaqahi hinktsaaqhił, bizhaan biká' dahsdaahíí, áí túhíí nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í, nnee lání, nnee binant'a' dała'áhíí ił'aniyú nazńilí, la'íí nnee iltah at'éégo yadaakt'í'í ádaat'ee. ¹⁶ Nt'éshĭ bégodzidi biyeshdee gonenanhi hinktsaaqhił, áí bizhaaní yik'edaanniih doo, yó'odaayik't'e'go dáłichiigo ádaile', bitsĭ'í daayiyaa la'íí kq' bee daayidikił doo. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinań hát'íiníí da'ádaane'go bijíí yuńe' hádaat'ĭgo áyíłaa, daabiini'íí dała'á ánádaidle'go, yedaabik'ehíí nt'éshĭ bégodzidi yaa daidi'aahgo, Bik'ehgo'ihinań biyati'íí dá begolzaazhĭ'. ¹⁸ Isdzán hinktsaaníí ízigo kih goznili at'éé, áí ni'gospdzán biká' ízigo nadaant'aahíí yá nant'áhi at'éé.

18

¹ Díí bikédí'go Bik'ehgo'ihinań binal'a'á la'i yaaká'dí'hayaa

higaalgo hiłtsaa, dázhó binawod golínihi; bits'á'idindláádíí bee ni'gospdzán biká' got'ijj silij. ² Ádijid dilwoshgo gáníí, Bábylon, dázhó ízigo at'éé n'íí nágo', nágo', áígee ch'iidn daagolij silij, spirits daanchó'i dawa áígee ndaagozle', dló' daanchó'i hik'e dló' bik'e daach'isch'ii'íí áígee ndaagozle' áldó'. ³ Bizhaan biwine bich'í' nant'í' na'idah há'it'ijihíí bee nnee iltah at'éégo hadaazt'í'íí bił nádaagodizyis, nnee ízigo nadaant'aahíí bizhaaníí yil nant'í' nadaaskai, la'íí ni'gospdzán biká' nnee dawahá baa nada'iniihíí bizhaan dázhó háłdzilíí bits'á'dí' hádaaldzil daasilij. ⁴ Áídí' la' yaaká'dí'go kozhii nádisiits'áá gáníigo, Shik'íyú, bizhaan bits'á' nohkáh, dahyúgohíí nohwíí áldó' binchó'íí be'ádaanoht'ee, la'íí bich'í' góyéégo nagowaahíí nohwíí áldó' itah doo. ⁵ Binchó'íí yaaká'yú nel'aago yaa hi'aa, Bik'ehgo'ihí'nań án binchó'íí yénálnii. ⁶ Hago ánát'ijidíí k'ehgo bíí áldó' ágánádaahdle', hago ánát'ijidíí da'ágánáhołago nakidn bich'í' nanáda'olnii: idee biyi' ha'desbiihíí da'ágánáhołago nakidn bá hanáda'dołbii. ⁷ Ída'odliigo dawahá yee bił gonedliihíí k'ehgo da'ágánáhołago koniigodilne' hik'e chaal na'idaahíí baa daadohné': bijíí yune' gáidí'dí'ni, Shíí ízigo isdzán nant'áhi dahsdaahíí nshlii, doo itsaa nshlii da, chaal na'idaahíí áshqod bee shaa godogaalgo. ⁸ Áí bigha dála' jiiigo iltah at'éégo góyéégo nagowaahíí bee baa godogaal, da'itsaahíí, chaal na'idaahíí, la'íí shiná' góyéhi; kó' bee bidi'dodli: Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehn baa yałt'íí ízigo at'ééhíí bigha. ⁹ Ni'gospdzán biká' ízigo nadaant'aahíí yil nant'í' naskai n'íí, hik'e yil bił daagonedlii n'íí, dilidíí bits'á'dí' lidíí daayo'ijidá' baa daachag doo, la'íí natídaadindli'go daachag doo. ¹⁰ Biniigodolne'íí yédaaldzidgo anahdí' nadaazij doo, gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, ízigo kih goznil n'íí, Bábylon, dák'a'at'éé n'íí! Dał'a'á łedihikeezíí biyi' naa yá'iti'íí ilk'idá' bengonyáá. ¹¹ Ni'gospdzán biká' nnee dawahá baa nada'iniihíí baa daachag doo, la'íí chaal nakai doo; nnee doo la' baa naná'ihiih dahíí bigha. ¹² Óodo, béshligai, tséé ílíni, dilkqohé, nak'a'ligai nł'éhi, lichii dot'izhi, masgágo, dázhó lichii'íí, tsj iltah at'éhi ilka daagolchiníí, bichijh yee da'dilo'íí biwoo' ivory holzéhi be'ádaaszaahíí, tsj lán ílíni be'ádaaszaahíí, bésh, brass holzéhi, hik'e iron holzéhi, la'íí tséé marble holzéhi be'ádaaszaahíí, ¹³ Cínnamon holzéhi, likagolchini, ch'il bik'ah lán ílíni, jeeh didlidgo likagolchini, wine, ik'ah, ik'áan nł'éhi, t'oh naghái, magashi, dibelíí, líí, tsinagháhi bijád nakihi, daabi'des'náhi, la'íí nnee daanliinií. ¹⁴ La'íí nest'a' dázhó hánt'ijj n'íí nits'a'zhí' bengonyáá, la'íí dázhó itisgo nł'ééhíí hik'e bee ízigo ánt'ééhíí nits'a' da'ilíí silij, dahazhí' doo nahinłtséhgo da. ¹⁵ Nnee áí baa nada'iniihíí isdzánhíí

bits'á'dí' hádaaldzil daasiliiníí, isdzánhíí biniigodilne'íí yédaaldzidgo, daachago natídaadindli'go da'anahyú nadaazjii doo, ¹⁶ Gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, íziso gozhóq n'íí, nak'á'ligai dážhó nkt'éhi, hik'e dot'izhgo lichii'íí, la'íí dážhó lichii'íí bee bik'e'izlaa ni', óodo, la'íí tséé ílíníí, la'íí dilkoqhé bee bik'esinil ni'. ¹⁷ Dawahá bee há'ikdzil n'íí da'á'á ledihikeezzhí' doo nt'é da siljii laq. Tsina'eekíí yiká' nadaant'aahíí, dawa bil nada'i'eekíí, nada'il'eekíí, la'íí dahayú nada'il'eelyú baa nada'iniih la'íí nada'ihniihíí da'anahyú nadaazjii. ¹⁸ Dilidíí bits'á'dí' lidíí daayo'ijgo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Díí íziso gozhóq doo la' ga'at'éé da ni'! ¹⁹ Daachago natídaadindli'go bitsits'in biká'zhí' leezh daike' gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, íziso gozhóq n'íí, yee hádaaldzili bitsina'eekíí daagolíníí yee hádaaldzil n'íí! Da'á'á ledihikeezzhí' doo nt'é da siljii. ²⁰ Yaaká'yú daagonohíni, nadaal'a'á dilzini daanohíni, la'íí Bik'ehgo'ihina'na' nohwinkááyú nada'iziidi, nohwil daagozhóq le'; Bik'ehgo'ihina'na' íziso gozhóq n'íí nohwíí nohwigha t'áazhí' bich'i' nanáhesnil. ²¹ Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á íziso at'éhi tséé be'ik'áhé ga'at'éhi nchaahi náidn'áago túnteel yiyi' oyilné' gáníigo, Da'ágát'éégo íziso gozhóq n'íí, Bábylon holzéhi, ts'iltáago doo hagee nát'ij da doleel. ²² Tsibe'idot'ále yee da'do'aahíí, bee dot'ále yidaago'siníí, tsisól yee da'do'aahíí, hik'e béshdilwoshé yee da'do'aahíí dawa niyi'yú doo hagee naadiits'ih da doleel; nnee dawahá áiléhi, hagot'éégo áiléhi daanliiníí, nitahyú doo hagee nát'ij da doleel; nitahyú tséé ik'aago áhiłts'agíí doo hagee naadiits'ag da doleel; ²³ Nitahyú ik'ah ko'íí bits'á'idindíiníí da'ádih doleel; nnee niinéhíí hik'e isdzán niinéhíí bizhii doo hagee naadiits'ih da doleel; nnee nitahyú baa na'iniihíí íziso nandee ni', ni'gospdzán biká'; nitahyú iyónziníí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ch'a'ónil ni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziid n'íí bidil, nnee Bik'ehgo'ihina'na' bá hadaadeszaa n'íí bidil, la'íí nnee ni'gospdzán biká' nadaastseedíí dawa bidil íziso gozhóq n'íí bitahyú hit'ij.

19

¹ Díí bikédí'go nnee dážhó láni yaaká'yú daadilwoshgo gádaaniigo disiits'áq, Bik'ehgo'ihina'na' nohweBik'ehú ba'ihégo'si le'; Hasdách'igháhíí, ba'ihégondziníí, goch'idn'siníí, la'íí dawa yebik'ehíí bíyéhi at'éé. ² Da'aniigo la'íí dážhó nkt'éégo aayałti'; bizhaan, íziso nant'ij' nagháhi yee ni'gospdzán yilchqodi, yaa yałti', la'íí bánada'iziidi naistseedhíí bigha ya t'áazhí' nanáhesnil. ³ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihina'na' ba'ihégo'si le', ánádaado'niid. Áidí' lid gozhóq n'íí bits'á'dí'hi doo

ngonel'aa dayu hahitji doleel. ⁴ Nt'ee go badaayanyu nadindiji la'ii nt'eshi daahinaahii diji biyahzhi' hayaa adaasdaago Bik'ehgo'ihinaan nant'aago dahsdaayu daayokaah, gadaaniigo, Doleelgo at'ee; Bik'ehgo'ihinaan ba'ihegosj le'. ⁵ Aidi' nant'an bikadahsdahi bits'adi' kozhii dits'ag ganiigo, Bik'ehgo'ihinaan daahohikaahn ba'ihedaanohsj le', daanohwigha banada'ohsiidii, daanohwigha daabinohsinii, doo izisgo adaanoh'tee dahii la'ii izisgo adaanoh'teehii. ⁶ Nnee dazho lani adaanii ga'ahilts'ago, tu dazho yat'ee go yaahilini ga'ahilts'ago, yat'ee go idi'niihii k'ehgo ahilts'ago disiits'aa, gadaaniigo, Bik'ehgo'ihinaan ba'ihegosj le': Bik'ehgo'ihinaan nohweBik'ehn dawa yebik'ehn yee nant'aa. ⁷ Halaa nohwil daagozhoo le', nohwil daagondlii le', an daadinlzi le': dibelji biZhaazhe nlini niinehii bika' ngonyaa go bi'aa hileehii ilch'i'adedlaa. ⁸ Ai nak'algai dazho ntehi, doo chi dahi, dazho ligaii bik'esilaa doleelgo baa godet'aa: dii nak'algaiihii nnee Bik'ehgo'ihinaan bahadaadeszaahii bi'at'e' nzhoni at'ee. ⁹ Nt'ee go agashinii, Dii bee agole', Hadin dibelji biZhaazhe nlini niinaago ba da'idaayuu daabidokeedii biyaa daagozhoo doleel. Aganashildo'niid, Dii Bik'ehgo'ihinaan da'anii aniihi. ¹⁰ Aik'ehgo biyahzhi' hayaa asdaago hosikaadi' gashilniiid, Doo agant'ji da: ni hik'e nik'isyu Jesus baa nadaagoni'go daa' nada'idziidi adaan'tee: Bik'ehgo'ihinaan zha honkaah: Bik'ehgo'ihinaan binkaayuu yadaakti'ii Jesus baa nagoln'hi dazho itisyu yaa nagoln' n'ii at'ee. ¹¹ Yaa ilts'ad' adzaago hiiigai hilsaa; ai yika' dahsdaahn Badach'olhi hik'e Da'aniihi holzee, an da'agee na'ayalti' la'ii nt'ee go agot'eehii bigha nagonkaad. ¹² Binaahii ko' yadiinahii ga'at'ee, bitsits'in bika' nant'an bich'ah laago dahnaznil; bizhi' dahgoz'aa, ai nnee doo la' yigotsi da, bii zha yigotsi. ¹³ Iihii dil'biyi' nastsoozi bik'esilaa: an Bik'ehgo'ihinaan biYati' holzee. ¹⁴ Aik'ehgo yaakayuu nadaagonkaadii hiiigai bil hilwohii bika' nalseel, nak'algai dazho ntehi, dazho ligaihi, doo chih dahi bik'enazlaa. ¹⁵ Bizedi' besh be'idilkiish denini ha'aa, ai nnee iltah at'ee go hadaazt'ii yee yihitkiish doo; besh dahyotijigo nant'aa doo: la'ii dahts'aa bitoo yika' naghaago hayigeesi k'ehgo Bik'ehgo'ihinaan Dak'a'atehi bihashke' begodzidi nnee yich'i' gode'aah. ¹⁶ Bi'ii la'ii bik'aizhi' bizhi' bek'e'eshchii, ai dii k'ehgo dahgoz'aa, **IZISGO NANT'AN DAANLIINII BINANT'A', NANT'AN DAANLIINII YEBIK'EHN.** ¹⁷ Nt'ee go Bik'ehgo'ihinaan binal'a'aa ya'ai yi' sijiigo hilsaa; an dl' yaa ihii'yu nada'iniihii dawa yich'i' nadidilghaazh ganiigo, Yushde', Bik'ehgo'ihinaan izisgo at'ehi ba da'idaahii baa ila'adaahne'; ¹⁸ Izisgo nant'an daabitsi', silaada binant'a' daanlini daabitsi', nnee ndaalwodi daabitsi', hii daabitsi', yika'

dahnaháztaaníí daabitsi', la'íí nnee dawa doo isná daanliji dahíí hik'e isná daanliiníí, doo ízisgo ádaat'ee dahíí hik'e ízisgo ádaat'eehíí daabitsi' daahsaq doleelhíí bigha. ¹⁹ Áidí' nt'eshi bégodzidi hiłtsaa, la'íí ni'gospdzán biká' ízisgo nant'an daanliiníí bisiláada biłgo ıla'ádaasdzaa, hiı yiká' dahsdaahn bisiláada biłgo yił nagonłkaad doleelgo. ²⁰ Nt'eshi bégodzidi yisnáh silji, la'íí Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi adil'ini aldo' yisnáh silji, nt'eshi bégodzidi bińaál godiyihgo aná'ol'ijlgo nnee nt'eshi bégodzidi be'ídinidlidé bee bídi'nidlidihíí, la'íí bíí át'éégo be'ilzaahíí daayokaqahíí yich'i' nazch'a'i. Díí da'ála dá daahinaago tséłkq'i bił diltki'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. ²¹ La'ihíí hiı yiká' dahsdaahn bésh be'idiltkishé bizé'dí' há'áahíí yee nadaistseed: áik'ehgo dlq' iltah at'ééhíí aí daabitsi'íí yee náda'isdjij.

20

¹ Áidí' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'dí' hayaa higaalgo, o'i'án doo ni'i'ánihi bá be'igeesé hik'e bésh hishbizhíí nchaahi dahyonilgo hiłtsaa. ² Án t'iishcho, doo áni da t'iishíí, ch'iidn nant'anhi, Satan holzéhi, yił ndéelgo dała'á doo náhóltagyú legodzaazhi' hiyist'ooqgo, ³ O'i'án yune' yó'olt'e' da'dentáádí' o'ígéez, nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí yúwehyú doo ch'a'onayiniil dahíí bigha, dała'á doo náhóltagyú legodzaazhi': aí bikédí'go dé't'ihézhí' nanánt'ih doleel. ⁴ Áidí' nadaant'áhi yiká' dahnaháztaaníí hiłtsaaqgo yiká' dahnaháztaaníí aayádaakti'go baa daagodest'aa: Jesus yaa nagolni'íí hik'e Bik'ehgo'ihinań biyati'híí bigha bik'os nadaahisk'i n'íí biyi' nazji n'íí hiłtsaa, aí nt'eshi bégodzidi dagohíí be'ilzaahíí doo daayoskaad dahíí, daabitá' dagohíí daabigan bebídaanidlidé doo bee bídaanidlid dahíí; aí daahinaa násdljigo, dała'á doo náhóltagyú legodzaazhi' Christ yił nádaant'aah. ⁵ Lahzhi' nanezna'íí doo daahinaa násdlji da, dała'á doo náhóltagyú legodzaahíí aalgo zhá. Díínko dantsé nanezna'íí naadikáhgee. ⁶ Dantsé nanezna'íí naadikáhgee hadín yitah naadiidzaahíí biyaa gozhqó hik'e bił godiyini at'éé: iké'gee daná'itsaahíí doo hago ábile' da doo, ndi Bik'ehgo'ihinań hik'e Christ bi'okaqah yebik'ehíí daanliji doleel, dała'á doo náhóltagyú legodzaazhi' yił nadaant'aah doo. ⁷ Dała'á doo náhóltagyú legodzaahíí aalgo Satan ha'ásitjidi' ch'ínálteeh. ⁸ Áidí' djí'yú ni'gospdzán biká' goz'aayú iltah at'éégo hadaazt'i'íí, Gog hik'e Magog daagolzeehíí, ch'ayiniilyú nagonłkaad doleelhíí bigha ıla'análneyú hágháh: aí túnteel tábaq sáihíí k'ehgo da'áholaa doo. ⁹ Ni'gospdzán nteelíí biká' dahnádnksaa, nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíí daagoljige binaa, hik'e kjh goznili kol daanzhóni binaa

lédnt'i' silijj: áídá' yaaká'dí' kq' nkednnágo aqł daabi'nhd. ¹⁰ Áídí' ch'iidn nant'án bich'í' nazhch'a'íí kq' hik'e tséliko'i bíł diltk'go sikáni biyi' yuyaa olt'e', hayú nt'éshj bégodzidi hik'e Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi ádil'ínihi naháztaayú, áígee jji hik'e t'é'go goyéé bich'í' nagowaa doo, doo ngonel'aa dayú dahazhí'. ¹¹ Áídí' nant'án biká'dahsdáhi ligaihi nchaahi, hik'e yiká' dahsdaahn hiltsaq, án bits'á'dí' ni'gosdzán hik'e yáá bíł ogoyáá; áídí' doo hayú goz'aa da lék'e. ¹² Nanezna'íí doo ízisgo ádaat'ee dahíí hik'e ízisgo ádaat'eehíí Bik'ehgo'ihinań bidáhdí' nadaazi'go hiltsaq; áídí' naltsoos ilts'á' ádaadzaa: la'i naltsoos ilts'á' nanádzaa, áí naltsoos be'ihinańhi: nanezna' n'íí hant'é ádaaszaahíí naltsoos biyi' k'e'eshchiinií bee baa yáda'iti'. ¹³ Túnteel biyi' nanezna' n'íí naadiikaigo ayíílaa: da'itsaahdí' hik'e Ch'iidntahdí' nanezna' n'íí nanaadiikai: áídí' dawa hant'é ádaaszaa shíhíí bigha baa yáda'iti'. ¹⁴ Áídí' da'itsaahíí hik'e Ch'iidntahíí kq' diltk'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. Díínko nakidngee daná'itsaahi at'éé. ¹⁵ Áídá' dahadíń naltsoos be'ihinańhi doo hak'i bizhi' biyi' dahgoz'aa dayúgo kq' diltk'go sikaaníí biyi' yuyaa olt'e'.

21

¹ Áídí' yaaká' aníidéhi hik'e ni'gosdzán aníidéhi hiltsaq: dantsé yaaká'híí hik'e dantsé ni'gosdzánhíí bech'ígonyáá; áídí' túnteel ésdjíd. ² Shíí, John, Jerúsalem aníidéhi, kq' godiyini goznili, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' hayaa goldohgo hiltsaq, na'ilíhn k'ad nninéhgo bika' hileehíí yiba' ilch'í'ádodlaahíí ga'at'éégo. ³ Yaaká'dí' kozhii ádjíd áilts'ago disíits'áá gáníígo, Isaa, da'ch'okaaq goz'aaníí Bik'ehgo'ihinań yiyi' golíinií nnee bitahyú goz'aa, án bíł daagolíígo nneehíí bichagháshé daanlijj doleel, Bik'ehgo'ihinań dabíí yil daagolíígo, bíí Bik'ehgo'ihinań daayokaaqhn doleel. ⁴ Bik'ehgo'ihinań bináá tú bá k'eda'ildéh doleel; da'itsaahíí da'ádih doleel, doo kol gozhóq dahíí, daach'ichagíí, daach'innihíí ndi da'ádih doleel: dantsé áí begoz'aa n'íí bech'ígoyááhíí bigha. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn gánniid, Isaa, dawahá aníidégo anáshdléh. Áídá' shíí gáshínniid, K'e'íłhíí: díí yati'íí da'anii la'íí ba'olníhi at'éé. ⁶ Gánáshíldo'niid, Aqł lalzaa. Shíí Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'i nshlj. Hadín dibá' nliinií tú hináhi halíjhíí bá ná'isijh, doo bigha nahi'niil dago. ⁷ Hadín dawahá yitis siliinií dawa bíyéé doleel; Bik'ehgo'ihinań yokaaqhn nshlj doleel, shiye' nlijj doleel. ⁸ Áídá' dawa yee nádaaldzidíí, doo da'odlaq dahíí, nchq'go ádaat'eehíí, nnee nadailtseedíí, nant'í' nakaihíí, iyodaanzihíí, nadn'ái

daayokaqahí, la'íí léda'ilchoohí dawa tséhikq'i bíl dílti'go sikáni biyi' yuyaa bá goz'aa: áí nakidngee daná'itsaahi at'éé. ⁹ Áígee Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á gots'idihíí dała'á, its'aa gots'idi gots'idn góyéégo banagowaahíí bee halk'ihíí, yee dahikáli shaa nyáágo, shich'í' hadzii gáníígo, Yushdé', isdzán ánii nńáhi, dibeljíí biZhaazhé níni bi'aahíí níł ch'í'nah ashle'. ¹⁰ Áídí' Holy Spirit shiká'zhí' adzaago Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'áhíí dził dážhó nchaahi yúdahyúhi biká' oshiktíí, áígee ízigo křh goznííí, Jerúsalem godiyini, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' bíl nkegonyáágo shíł ch'í'nah áyíílaa, ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíí bee bits'á'idindláád: bits'á'idindláádíí tséé dážhó lán íłni, jasper holzéhi, déntónégo binkááyú got'íhíí ga'at'éé; ¹² Áí křh goznííí bínaayú lé'dit'íhíí dážhó nteel áídí' dážhó yúdahgo alzaa lék'e, nakits'adahgo dáádítřh, áí da wago Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á nadaazři, Israel nakits'adahyú hat'í'í daabizhi' dahnagoz'aa, dáádítřhíí biká'gee. ¹³ Ya'ái hanadáhdí'go taadí' dáádítřh; nahokqsé dahstađdí'go taadí' dáádítřh; na'idi'ahdí'go taadí' dáádítřh; ya'ái onadáhdí'go alđó' taadí' dáádítřh. ¹⁴ Křh goznííí bínaayú lé'dit'íhíí bitł'áđhgo nakits'adahgo istł'řhgo légodnt'i, dibeljíí biZhaazhé níni binal'a'á nakits'adah daabizhi' áí biká' dahgoz'aa. ¹⁵ Shich'í' yałti'íí be'ída'nel'aqahé óodo be'alzaahi naitiuh, áí křh goznííí hik'e bidáádítřhíí, la'íí bínaayú lé'dit'íhíí yee yí'da'nel'aqahgo. ¹⁶ Křh goznííí dířzhí' hágodn'áá, naniigo dáne'niiyú dáłekt'ee: křh goznííí be'ída'nel'aqahé yee yí'da'nel'aqadgo nakits'adah doo náhółtagyú furlongs ga'áhosah. Naniigohíí, dáne'niiyúhíí, hik'e ts'ídagíí bíłgo dáłekt'ee. ¹⁷ Áídí' bínaayú lé'dit'íhíí alđó' yí'nes'aqadgo dała'á gonenadín iká'yú dizdin díř'i nnee bigan íłhadit'aqadı' biganlataházhí' ngont'igo, áí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú gólíníí k'ehgo at'éé. ¹⁸ Bínaayú lé'dit'íhíí tséé lán íłni, jasper holzéhi, be'ágołzaa: křh goznííí dá óodo zhá, dolyiini binkááyú got'íhíí ga'at'éhi, be'ágołzaa. ¹⁹ Bínaayú lé'dit'íhíí bitł'ááh istł'iníí tséé íłtah at'éhi lán da'ilííníí bee dénzhónégo alzaa. Da'itségee itł'ááh istł'iníí jasper holzéhi be'ágołzaa; nakigeehíí sápphire holzéhi; taadngeehíí chálcedony holzéhi; díř'igeehíí émerald holzéhi; ²⁰ Ashđladngeehíí sárdonyx holzéhi; gostángeehíí sárdius holzéhi; gots'idigeehíí chrýsolite holzéhi; tsebígeehíí béryl holzéhi; ngost'áígeehíí tópaž holzéhi; gonenangeehíí chrýsoprasus holzéhi; łats'adahgeehíí jácynth holzéhi; la'íí nakits'adahgeehíí ámethyst holzéhi be'ágołzaa. ²¹ Dáádítřhíí nakits'adahíí díłkqohé lán íłni, pearl holzéhi, nakits'adahgo be'alzaa: dała'á ntáágo pearl dała'á bíł ádaaszaa:

kìh goznilí biyi' intínhíí dá óodo zhá dolyiini binkááyú got'ìhíí k'ehgo alzaa. ²² Áígee da'ch'okààh goz'aaníí doo hish'ìí da: Bik'ehgo'ihì'nañ nohweBik'ehñ Dák'a'at'éhi hik'e dibelíí biZhaazhé nlini bilgo dabíí da'ch'okààh goz'aaníí daanlìí. ²³ Kìh goznilgee ya'ái la'íí t'è'gona'ái da'ádìh ndi doo daat'éé da: Bik'ehgo'ihì'nañ bits'á'idindláádíí bee got'ìí, la'íí dibelíí biZhaazhé nlini bee got'ìhíí nlií. ²⁴ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí hadíí hasdákaihíí, áí kìh goznilí bits'á'idindláádíí yee nakai doo: la'íí ni'goszán biká' ízisgo nadaant'aahíí ízisgo ye'adaat'eehíí hik'e daagodnlsiníí yìl nihikáh doleel. ²⁵ Bidáádít'ìhíí jùgo doo daná'det'ìh da: akú t'è' ánágodìh. ²⁶ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'í ízisgo ye'adaat'eehíí hik'e daagodnlsiníí yìl nihikáh doleel. ²⁷ Hadíí daanchò'íí doo hagot'éégo ha'akáh da, nchò'go at'éégo ánát'ìhíí, la'íí hadín lè'ìlchoohíí al'dó' doo hagot'éégo ha'akáh da: hadín dibelíí biZhaazhé nlini binaltsoos be'ihì'náhi bizhi' dahgoz'aaníí zhá ha'akáh doleel.

22

¹ Áídí' tú be'ihì'náhi dolyiini ga'at'éégo binkááyú got'ìígo, Bik'ehgo'ihì'nañ hik'e dibelíí biZhaazhé nlini nadaant'aago dahskeedí' hálíígo, Bik'ehgo'ihì'nañ binal'a'á shìl ch'í'nah áyíílaa. ² Kìh goznilí ch'í'ítinyú ihní'yú, la'íí tú nliníí da'alch'izhinéé nel'aago tsì'nt'áni be'ihì'náhi nádihikáad, áí nakits'adáhyú at'éégo nánt'ìh, dádaanánt'ìhgee nest'á' da'la'áyú at'éhi dahnándah: bit'aahíí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí yee nádaadziihi. ³ Áígee dénchò'go ágot'eehíí ánádìh doo: áídí' Bik'ehgo'ihì'nañ hik'e dibelíí biZhaazhé nlini nadaant'aago dahskee doo; bánada'iziidíí daabokààh doleel. ⁴ Binii daayo'ìí doo; bizhi'íí bitá'gee dahnagoz'aà doo. ⁵ T'è' ánádìh doleel; ik'ah kò'íí la'íí ya'ái be'idindláádíí doo hagot'ìí da; Bik'ehgo'ihì'nañ nohweBik'ehñ dabíí bá idindláadi nlií doleel: la'íí doo ngonel'aà dayú dahazhì' nadaant'aa doo. ⁶ Áídí' gánashikdo'níid, Díí yati'íí ba'olníhi hik'e da'aníhi at'éé: Bik'ehgo'ihì'nañ nohweBik'ehñ binkááyú nada'iziidi n'íí daadilzini daayokààhñ, k'ad ágonéhíí bánada'iziidíí yìl ch'í'nah ágole'híí bighà binal'a'á yaaká'dí'hi bich'ì' daades'a'. ⁷ Isàà, dák'adégo nánshdaak: díí naltsoos hagot'éégo ágolnèhgo benet'aaníí hadín yikísk'eh at'éehíí biyaa gozhò' doleel. ⁸ Shíí, John, díí ágot'eehíí disiits'aà la'íí hìltsàà. Áík'ehgo disiits'aàdí' hìltsààgo, Bik'ehgo'ihì'nañ binal'a'á áí shìl ch'í'nah áyíílaahi biyahzhì' hayaa asdzaago hoshkààh nkegonyaa. ⁹ Nt'éégo gáshìlníid, Doo ágánt'ìí da: shíí, ni, nik'isyú, Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú nada'iziidi, hik'e díí naltsoos biyi'dí' yati'íí yikísk'eh ádaat'eehíí bilgo da'la' nada'idziid.

Bik'ehgo'ihinañ zhà onkáah. ¹⁰ Gánashiido'niid, Díi naltsoos hagog'éeego ágonéhgo benet'aaníi bida'denljéeh hela', biká' ngonyááhíi bigha. ¹¹ Hadín doo dávik'ehyú át'íi dahíi, án dayúweh ye'at'íi le': hadín dénch'ého at'íihíi, án dayúweh ye'at'íi le': hadín nlt'éeego at'éehíi, án dayúweh nlt'éeego at'éé le': la'íi hadín dilzinií, dayúweh dilzì le'. ¹² Isaa, dák'adégo nánshdaak; koch'ì' nada'ishniihíi bił nánshdáh, nnee dała'á ntíigo hagog'éeego ánánt'íidhíi bigha bich'ì' na'ishniilgo. ¹³ Shíi Álpha hik'e Oméga nshlíi, begodeyáhi hik'e bengont'i'i, dantséyúhi hik'e iké'yúhi. ¹⁴ Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníi yikísk'eh ádaat'eehíi biyaa daagozhó' doleel, ái tsì'nt'áni be'ihinañhi yaa dokaahgo bá goz'aa, la'íi kìh goznílii ch'íná'itìhyú ch'ídokaahgo aldo' bá goz'aa. ¹⁵ Áidá' gósé, idaanlgashi, nant'ì' nakaihi, nnee nadaitseedi, nnee nadn'ái daayokaahi, la'íi dahadín lé'ichoohíi bił nzhoggo dayúweh lé'ılchoohi doo ha'ádokaah da. ¹⁶ Shíi, Jesus, shinal'a'á yaaká'dí'hi ha'ánázéh nagoznilyú díi bee nohwil nagolnigo de'la'. David bikeghad nshlíi, hik'e David bits'á'dí'hi nshlíi, ts'iksóqsécho bits'á'idindini nshlíi. ¹⁷ Holy Spirit hik'e isdzán ninéhi, Yushdé', daanii. Hadín idits'agi aldo', Yushdé', nii le'. Hadín dibá' nliihíi hígháh le'. Hadín hát'íinií tú be'ihinañhi yodlaa, doo bigha nahi'niil dago. ¹⁸ Nnee dała'á ntíigo díi naltsoos hagog'éeego ágonéhgo benet'aaníi daidits'agíi gádaabildishnii, Dahadín díi ínagodn'aaquíi, góyéego ágot'eehíi díi naltsoos biyi' k'e'eshchiinií, Bik'ehgo'ihinañ góyéego godigháhíi bich'ì' ínagodo'aak. ¹⁹ Dahadín díi naltsoos hagog'éeego ágonéhgo benet'aaníi la' hayiné'yúgo, Bik'ehgo'ihinañ aldo' naltsoos be'ihinañhi biyi'dí', kìh godiyini goznílii biyi'dí', la'íi díi naltsoos biyi' bek'e'eshchiinií biyi'dí' bíyéé zhiñéehíi bits'á' hayiné' doleel. ²⁰ Díi yaa nagosni'íi gáníi, Da'anii shíi dák'adégo nánshdaak: Doleelgo at'éé. Da'anii Jesus, nohweBik'ehñ, de'nnáh. ²¹ Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi daanohwigha nohwich'ì' begoz'aa le'. Doleelgo at'éé.